DE SYNODO
DIOECESANA
LIBRI TREDECIM

Rt. Rev. T. O'Mahoney.

SANCTISSIMI
DOMINI NOSTRI
BENEDICTI
PAPAE XIV.
DE SYNODO DIOECESANA
LIBRI TREDECIM

IN DVOS TOMOS DISTRIBVTI

TOMVS PRIMVS

ROMAE MDCCCVI.

EX TYPOGRAPHIA SACRAE CONGREGATIONIS
DE PROPAGANDA FIDE

SVPERIORVM FACVLTATE

PRAEFATIO

Post exactam vitae nostrae partem fere maximam Romae in iis Congregationibus, ubi gravissima Religionis, et Ecclesiasticae disciplinae negotia tractari solent; ut primum honore Cardinalatus per fel. rec. Benedictum XIII. licet immerentes, insigniti fuimus, cum regendam accepissemus Anconitanam Ecclesiam, et inde mox ad Bononiensem Metropolim, natale solum, traducti essemus, animadvertere jam tum coepimus, ignorari passim, aut certe non satis notas esse multas ex Apostolicis Constitutionibus, quibus Ecclesiae instituta gravissima continentur: decreta autem, et responsa Congregationum, aut nesciri penitus, aut non recte intelligi; plura sinistris interpretationibus in sequiorem partem accipi, atque corrumpi: quae demum alii ante nos Antistites in Dioecesanis Synodi bene, sapienterque constituerant, ea vigere parum, negligi omnino; suam vim, pretium, ac dignitatem non obtinere, propterea quod ignoti essent fontes, unde scita, et consulta illa omnia deducta, ac corrivata fuissent. Id nos percipere certo potuimus, cum in theologicis consultationibus, quae identidem nobis praesentibus habebantur, tum in privatis colloquiis, quae saepe varias ob causas cum Ecclesiasticis hominibus ferebamus: maxime vero quoties ad examen accedebant sive minores Clerici, sive Poenitentiae Administri, sive Paroeciarum petitores, ut de singulorum scientia cognosceremus.

Hanc porro tantam, tamque damnosam inscitiam considerantibus nobis, atque, ut par erat, dolentibus, multa ad eam depellendam observabantur. Erant qui opportunissimum fore censebant, Academiam instituere, in qua per intervalla temporum disputandum esset de iisdem rebus, ut passim fieri in litteratorum conventibus solet. Verum, praeterquam quod haud facile inveniri poterant viri laboriosi, impigri, et idonei, eo numero, qui ad conflandum coetum Academicum requiritur, id semper

habent incommodi ejusmodi Academiae, quod, uno dumtaxat laborante, otiantur ceteri, quaeque ille apte, copioseque proloquitur, aut non subeunt audientium animos (nisi si jam eruditi illi sint, et iisdem rebus exculti,) indigestam post se notitiam relinquunt: nunquam vero late manant, nec ad notitiam publicam, uti opus est, propagantur. Alii alia subjiciebant, quae longum esset hoc loco enumerare.

In tanta consiliorum multitudine, ac varietate, visum nobis inire viam intentatam hactenus, et qua non alia fortasse planior, et expeditior. Vsu enim ipso edocti, ad recte administrandam civitatem, atque dioecesim, proponenda subinde esse populo aliqua Edicta; ea nos exarare instituimus, non, ut alii solent, sola praecipiendi formula, sed arte quadam, et apta ad erudiendum methodo, praeceptorum scilicet causas, et fundamenta commonstrantes, disciplinam Ecclesiae veterem, recentioremque explicantes, ea demum expromentes omnia, quibus non solum promoveri quisque posset ad imperata facienda, verum etiam rationes disceret, propter quas unaquaeque res injuncta esset, aut vetita, idque nullo suo labore, et incommodo.

Hoc institutum, quod legentibus quidem facile, ac nobis, tametsi diu in ejusmodi rerum tractatione exercitatis, laboriosissimum accidebat, brevi intelleximus, Deo nostra coepta secundante, magnas reipublicae utilitates afferre. Exceptae approbatione omnium secundissima nostrae illae Sanctiones, non intra Dioeceseos Bononiensis fines continuerunt se se, sed ad circumpositas civitates primo, deinde ad remotiores volitare coeperunt, nec aliquot voluminibus comprehensae, et pluribus in locis impressae, ad universam late Italiam pervaserunt. Illud autem nobis optandum maxime, ut, siquidem eaedem nunc ex Italico in Latinum sermonem cum fide conversae sunt, tam fructuosae inveniantur ultra montes, et apud omnes ubique gentes, quam in Italia fuerunt.

Secundum haec parabamus Dioecesanam celebrare Synodum, certis tamen praefinitis rerum discutiendarum capitibus, praeter quae spatiari non liceret. Erant pleraque educta ex Edictis nostris, quae cupiebamus Synodali auctoritate rata, ac firma esse. Et videbamus nobis iis Edictis, et litteris attigisse omnia, quae gravissima sunt, quaeque ad Episcopi solicitudinem, et cognitionem pertinent. Sed, ubi manum operi admovere coepimus, tot simul obortae voces, tot exauditae sententiae sunt, ut aliô convertenda consilia nostra judicaverimus. Negabant aliqui, viri ceteroqui probi, nec indocti, ullum extiturum operis pretium, nisi ad alia multa rerum genera Synodi cognitio traduceretur. Hoc scilicet decerni malebant, illud interdici; has, atque illas proponi contumacibus poenas; hoc, illudve malis publicis remedium adhiberi; res, maximam partem, extra Synodi potestatem positas, quasque ipsi nos saepe Romae rejeceramus, et a sacris Congregationibus improbatas, a summis Pontificibus reprehensas, atque emendatas videramus.

His ergo tollendis ex hominum mentibus praejudiciis venit nobis in mentem Commentationem edere *de Dioecesana Synodo*, eaque congerere simul, quae circa hoc argumentum sparsa multis in Libris invenirentur, additis Patrum, Conciliorum, et Ecclesiasticae Historiae documentis: quarum rerum ingentem copiam habebamus in promptu, partim privato studio, partim muneribus publicis, experientia collectam. Vt rem totam ordinate perageremus, amplam divisimus materiam in plura capita; omniaque complexi, quae ad rem ullo modo, et maxime ad praxim facere videbantur. Opus nostrum ad calcem deduximus. Sed, quod maxime tempore illud relegere, expoliare, et multis partibus augere meditabamus, obitu Clementis XII. abrumpere opus coacti fuimus, Romam vocati scilicet ad Cardinalium Comitia. Illam igitur rudem hactenus, mancam et impolitam reliquimus in nostra Bibliotheca Bononiensi; hac tamen mente, ut, simul ac regressi essemus ad nostram Sedem, supremam illi manum imponeremus.

Verum inter haec ad supremum Ecclesiae regimen nullo nostro merito, ac praeter omnem opinionem evecti, id unum efficere potuimus primo, ut scripta omnia, et adversaria nostra Romam exportarentur: in quibus cum esset Commentatio, de qua dicimus, eam perdiu nec attingere licuit; tam multis, tam variis, tamque gravibus districti fuimus cusis toto hoc praeterito tempore nostri Pontificatus. Numquam tamen ejus perficiendae, vulgandaeque cogitationem abjecimus. Itaque post recognitos, auctos, et iterum typis impressos quatuor nostros *de Canonizatione Sanctorum* Tomos; post eumdem laborem adhibitum nostris Operibus *de Festis Domini, et Beatae Mariae Virginis, de sanctissimo Missae Sacrificio*, aliisque, quae in Latinum conversa, et additamentis pluribus locupletata, vel prodierunt jam, vel praelo parata sunt; post vulgatum praeterea Bullarii nostri priorem Tomum, hoc postremo animum convertimus: nactique subinde inter difficillima, et assidua Pontificatus negotia aliquid vacui temporis, idque raptim Commentationi nostrae impendentes, eam aliquando tandem confecimus, seu verius fere ex integro elaboravimus: adeo multa sunt de novo addita, partim ex Libris nostrae Bibliothecae, partim ex nostris Bononiensibus Litteris, et Edictis, partim denique ex iis, quae toto nostri Pontificatus septennio decreta a nobis, et constituta sunt.

Ita in hanc qualemcumque formam redacta est Commentatio; quam nos dum in publicum edimus, aliud nihil spectamus, nisi ut Episcopi suas celebrare Synodos rite, ac laudabiliter possint, nullumque praebeant locum querelis, quae saepe contra Synodalia Decreta ad Sedem Apostolicam perferuntur. Spe autem certa ducimur, non exiguum extiturum fructum laboris, et industriae nostrae; si modo Praesules Ecclesiarum animo suo reputabunt, quod in Concilio Tridentino decretum est de Synodis celebrandis, nec leve negotium esse, nec temere, aut sine certis legibus

peragendum. Sed ut nullum fore arbitramur, qui velit, sine justa causa, hanc officii sui partem gravissimam praetermittere; ita votorum nostrorum summam consequemur, si deinceps suas singuli Synodos celebrare instituent, non solum crebro, verum etiam recte, et ex praescripto illarum, quas toto hoc Opere complexi sumus.

Et haec quidem olim praefati sumus, cum nostrum hoc Opus de *Synodo Dioecesana* anno Domini MDCCLVII. Romanis typis ederetur: eademque leguntur praefixa ceteris editionibus, quae in hunc usque diem prodierunt. Sed postea, cum certis argumentis nobis innotuerit, labores hosce nostros grata utentium approbatione exceptos fuisse, quin etiam multorum rogatu excitati fuerimus ad novam hujusmet Operis editionem curandam, iis auctam additamentis, quae necessaria nobis, aut opportuna viderentur; arduis licet, et assiduis Pontificalis officii curis distracti, parva quaedam temporis intervalla captare conati sumus, quibus nos in domesticam Bibliothecam abderemus, ibique in manus resumeremus non solum impressa praelo Scriptorum volumina, sed etiam veteres nostras lucubrationes, tunc maxime calamo exaratas, cum in minoribus Romanae Curiae ministeriis versantes, a Pontificibus Praedecessoribus nostris beneficentissimis ad occurrentia adhibebamur negotia, et sententiam nostram nunc voce, nunc scripto explicare jubebamur: ut his veluti subsidiis adjuti, requirentium desideriis satisfaceremus. Lectorum nunc partes erunt de editione hac, ejusque additamentis judicium fere: quod quidem in nos, operamque nostram satis aequum nobis polliceremur, si unusquisque eorum, qui lecturi sunt, nobis vel scribentibus vel dictantibus praesens adstitisset, vidissetque objectas studiis nostris interpellationes, quibus multoties inceptum opus abrumpere, saepe etiam quae scripta, aut dictata fuerant, relinquere coacti sumus, donec elapsis pluribus horis, aliquando diebus integris, quandoque etiam hebdomadis, et mensibus totis, eadem resumere pateretur vel temporis magis commoda opportunitas, vel minus aspera et difficilis pendentium negotiorum natura.

Jam vero, ut de nova hac editione dicamus aliquid, hoc primum monebimus, nihil nos in superioribus editionihus animadvertisse, quod dolendum, aut emendandum judicaverimus. Mutatas tantummodo voluimus Operis sectiones; divisis nimirum in plures libros materiis, et argumentis, quae in prioris editionis libro septimo continentur tractata, unum illum librum longiorem ceteris, et plus aequo prolixum effecerant. At vero multis in locis, prout occasio se obtulit, opportuna aptavimus additamenta, quibus ea confirmaremus, quae in priore editione asserta per nos fuerant. Insuper notitias, easque non levis momenti, in prioribus editionibus omissas, complexi sumus; qnibusque editio haec revera auctior, e cumulatior prodibit.

Monendi sunt autem Lectores, qui tam in priore, quam in praesenti hujus Operis editione allatas frequenter offendent resolutiones Congrega-

tionis Cardinalium. Concilii Tridentini Interpretum, ne in aliquam incidant perplexitatem, et confusionem, propterea quod hujusmodi resolutiones non semper eadem ratione, ac methodo allegari conspicient. Cujus diversitatis haec causa est. Quum nos olim munere Secretarii praedictae Congregationis ornati fuerimus, eam instituimus consuetudinem, quae deinde a Secretariis successoribus nostris servata fuit, ut in foliis causarum, quae ante singulas ipsius Congregationis sessiones typis impressa distribuuntur, antiquiores ejusdem Tribunalis resolutiones adnotaremus, si quae ad alicujus controversiae tunc vertentis decisionem facere viderentur; adjectis etiam nonnullis praestantiorum Canonistarum auctoritatibus, quae ad propositam quaestionem illustrandam conferrent. Hinc factum est, ut hujusmodi folia tam a nobis, quam a successoribus nostris exarata, utpote studiosorum usibus proficua, deinde in unum veluti corpus collecta simul ederentur, hoc inscripta titulo: *Thesaurus Resolutionum Sacrae Congregationis Concilii*: cujus Thesauri jam plura Volumina extant; et quatuor quidem priora nostris lucubrationibus constant; reliqua ad eos pertinent, qui nobis in eodem Secretarii munere successerunt. Quum itaque in praesenti Opere *De Synodo Dioecesana* citandum occurrit decretum aliquod, seu resolutio, ex iis, quae in hujusmodi Collectione vulgata habentur, satius duximus Thesaurum ipsum allegare, quem facile adire, et consulere poterit, quicumque decretum, sive resolutionem, in fonte, ut ajunt, recognoscere cupiet.

Sed aliae complures sunt resolutiones, in quibus citandis indicantur a nobis dies, mensis, et annus, quibus emanarunt, ac praeterea liber, et libri pagina, unde fuerunt desumptae. Hae nimirum sunt, quae, quum a saepe dicta Congregatione ante collatum nobis ipsius Secretarii munus editae fuerint, in illius regestis descriptae asservantur. Quum autem nos per decennium, et ultra, officium illud obtineremus, adeoque in potestate habuerimus ipsius Congregationis Tabularium; multum sane tempus insumpsimus in perlegendis veteribus ejusdem Congregationis actis, graviora quaeque adnotando, atque ea, quae scitu digna, aut necessaria nobis videbantur, ex authenticis Archivi regestis in privata nostra adversaria transferendo. His autem et saepe alias, et in hujus maxime Operis scriptione utentes, adnotatas a nobis indicationes diei, mensis, et anni, necnon libri, et paginae, unde monumentum olim extraximus, Lectorum oculis subjicere non praetermisimus; ut, si quis de allegato decreto, aut resolutione certior fieri velit, Congregationis Secretarium adeat, exhibitisque hujusmodi indicationibus (juxta celeberrimi Auctoris Prosperi Fagnani monitum, illius Operibus praefixum) authenticum decreti, aut resolutionis exemplum facile obtinere valeat: nisi forte nobis tantum tribuere non recusaverit, quantum nos cum ceteris omnibus eidem Fagnano tribuendum merito censemus; cui scilicet, utpote eodem Secretarii munere perfuncto, ejusdemque olim Tabularii custodi, plenam fidem adhibere solemus, ejusque testimonio, absque ulteriori indagine, aut perquisitione, acquiescere. De aliis etiam aliarum Congregationum decretis, atque resolutionibus, quae in hoc Opere allegantur, testari pos-

sumus, eamdem adhibitam fuisse curam, ut cum autographis regestis conferrentur, et ad eorum fidem exigerentur.

Porro in novissimis hisce additionibus usitatam semper nobis scribendi rationem secuti sumus; nihil scilicet pro certo, ac definito venditantes, quantumvis ab opinione nostra longe dissentiant. Id enim homine Christiano indignum, et honesto viro indecens existimamus; neque vero minus valide unumquemque sententiam suam tueri posse censemus, si ab aliorum contemptu, et injuria abstineat.

Prima hujus Operis lineamenta, ut supra diximus, adumbrata a nobis sunt, mox etiam ad aliquod complementum adducta, quum Cardinalatus honore fungentes, ad Metropolitanae Bononiensis Ecclesiae gubernacula sederemus. Ad summum deinde Pontificatum evecti, idem Opus multis partibus expolitum paucis ab hinc annis edidimus, et nunc amplificatum, et auctum de novo in lucem proferimus. At, ubi neque a Romanis Pontificibus Praedecessoribus nostris, neque a nobis ipsis aut in Bullario, aut alibi, Apostolica auctoritate quidquam definitum est, ac generaliter omnibus in rebus, quibus nullum ex publica Ecclesiae auctoritate pondus accessit, nihil nos definire, ac veluti decretorium exhibere intendimus. Ea enim nobis et semper fuit, et adhuc mens est, ut sententiam nostram proponentes, hanc eatenus tueamur, quatenus illi ex rationibus, et auctoritatibus, quae nos ad eam amplectendam impulerunt, satis roboris, et firmitatis adesse dignoscatur; libentique animo subscribimus doctrinae Scriptoris egregii Melchioris Cani, qui *lib.* 6. *de Locis Theologicis cap.* 8. *in responsione ad nonum argumentum*, de Libris agens, qui a summis Pontificibus conscripti publicantur, haec ait: *Quum edunt Libros de re qualibet Romani Pontifices, sententiam suam ut homines alii, docti, exprimunt, non tamquam Ecclesiae Judices de Fide pronunciant*. Magnus ille Praedecessor noster Innocentius IV. Commentaria sua in libros Decretalium scripsit, quum summum Pontificatum gereret: *Trahens moram Lugduni, post Concilium ibi celebratum, composuit Apparatum super Decretalibus*: uti testatur Thomas Diplovatatius in Vita ipsius Innocentii, antedictis Commentariis praemissa. Neque profecto Innocentius hoc sibi unquam arrogavit, ut, quidquid in eo Opere scripsisset, pro re definita haberetur; sed facile passus est, opiniones suas, quas tamquam privatus doctor proposuerat, ab aliis Doctoribus oppugnari: ut patet ex ipsa, quam citavimus, illius Vita; multoque magis ex ea, quam sibi amplissimam hac in re licentiam sumpserunt posteriores Canonistae, dum sententias ab Innocentio suis Commentariis insertas saepe deserere, et in alia omnia ire non dubitarunt.

INDEX

LIBRORVM ET CAPITVM

LIBER I.

Notiones, Quaestionesque praeliminares

Cap.I. De *Synodi nomine, et Synodorum divisione.* Pag. 1.

Cap.II. *De Synodi Dioecesanae utilitate.* 5

Cap.III. *Quo titulo sit cohonestanda Synodus Dioecesana, et quomodo inscribenda ejusdem decreta?* 8

Cap.IV. *An Synodus Dioecesana pertineat ad potestatem Ordinis, vel jurisdictionis; et an ad legem dioecesanam, vel ad legem jurisdictionis?* 10

Cap.V. *De loco, in quo Synodus Dioecesana habenda est.* 12

Cap. VI. *De tempore, quo cogenda est Synodus Dioecesana.* 15

LIBER II.

De his, qui Synodum Dioecesanam cogere possunt.

Cap.I. An *Romanus Pontifex cogere possit Synodum Dioecesanam?* 18

Cap.II. *Jus Romani Pontificis congregandi Synodum tam Provincialem, quam Dioecesanam, explicatur, et confirmatur.* 19

Cap.III. *De Cardinali Vrbis Vicario.* 22

Cap.IV. *De Archiepiscopo.* 24

Cap.V. *Generalia de simplici Episcopo.* 27

Cap.VI. *De Episcopo privilegium habente gestandi Pallium, et Crucem ante se deferendi.* 29

Cap.VII. *De Episcopo Titulari.* 31

Cap.VIII. *De Vicario Generali Episcopi.* 33

Cap.IX. *De Vicario Capitulari.* 34

Cap.X. *De Vicario Apostolico.* 38

Cap.XI. *De Praelato inferiori.* 41

Cap.XII. *De Episcopo Latino, in cujus dioecesi Graeci Sacerdotes, et Clerici degunt.* 46

LIBER III.

De vocandis ad Synodum, ordine sedendi, et sacris vestibus juxta proprium cujusque gradum adhibendis

Cap.I. De *Praelatis Regularibus, et Saecularibus.* 50

Cap.II. *De Abbatibus, Prioribus, Guardianis Conventuum, subjectorum jurisdictioni Episcopi, tamquam Sedis Apostolicae delegati.* 54

Cap.III. *De obtinentibus dignitates, personatus, officia, et de Vicariis tum Generali, tum Foraneis.* 57

Cap.IV. *De Canonicis Ecclesiae Cathedralis, et Collegiatarum.* 60

Cap.V. *De Parochis.* 62

Cap.VI. *De obtinentibus Beneficia simplicia, ceterisque Presbyteris, et Clericis dioeceseos.* 63

Cap.VII. *De Fratribus Cappellanis sacrae Religionis Hierosolymitanae, curam animarum habentibus, aliisque eidem Religioni inservientibus.* 64

Cap.VIII. *De Beneficiariis, Cappellanis, aliisque aggregatis Ecclesiae in solo Lateranensi fundatae; de Protonotariis, et Subcollectoribus spoliorum, ac de Ecclesiasticis privilegiatis Almae Domus Lauretanae.* 66

Cap.IX. *De Laicis.* 70

Cap.X. *De ordine sedendi in Synodo.* 73

Cap.XI. *De indumentis Episcopi, aliorumque, qui Synodo Dioecesanae intersunt.* 77

Cap.XII. *De poenis, quibus fiunt obnoxii non accedentes ad Synodum, nisi legitimo detineantur impedimento.* 81

LIBER IV.

De Officialibus, seu Ministris Synodi, suam nimirum operam Synodo praestantibus, aliisque, qui pro futuris eventibus in Synodo eliguntur

Cap.I. *De Officialibus primi generis.* 84
Cap.II. *De Judicibus querelarum, et excusationum.* 86
Cap.III. *De Testibus Synodalibus.* 87
Cap.IV. *De Punctatoribus.* 89
Cap.V. *De Judicibus Synodalibus.* 90
Cap.VI. *De Judicibus Conservatoribus.* 94
Cap.VII. *De Synodalibus Examinatoribus.* 96
Cap.VIII. *Expenduntur alia, ad Synodalium Examinatorum officium spectantia.* 101

LIBER V.

De gerendis in Synodo

Cap.I. *De publicis Supplicationibus, Missis, Allocutionibus, Sermonibus, et Acclamationibus.* 106
Cap.II. *De legendis in Synodo, et Fidei professione in ea emittenda.* 109
Cap.III. *De Scrutinio.* 113
Cap.IV. *De auctoritate reservandi casus, eorumque reservatione in Synodo facienda.* 115
Cap.V. *Quaenam sint atrociora, et graviora crimina reservanda, una cum aliis ad materiam pertinentibus, et signanter quoad Regulares?* 118
Cap.VI. *De jure exigendi Cathedraticum, in Synodo ut plurimum solvendum.* 123
Cap.VII. *De nonnullis quaestionibus Cathedraticum respicientibus.* 125
Cap.VIII. *De eleemosina Missarum, et ejus taxatione in Synodo ut plurimum facienda.* 129
Cap.IX. *De advertendis ab Episcopo in statuendis Missae eleemosynis, evellendisque abusibus circa eas gliscentibus: et ne Confessarii easdem a poenitentibus exigant.* 133
Cap.X. *De Missarum oneribus minuendis.* 136
Cap.XI. *De ratione reddituum Seminarii a Deputatis in Synodo reddenda, et de nonnullis ad eosdem Deputatos pertinentibus.* 137
Cap.XII. *De nonnullis monitionibus, in Synodo faciendis.* 141

LIBER VI.

De Constitutionibus in Dioecesana Synodo edendis, earumque conscribendarum methodo

Cap.I. *Summa statuendorum in Dioecesanis Synodis.* 142
Cap.II. *Qua methodo, quoque sermonis stylo conscribendae sint Synodales Constitutiones?* 144
Cap.III. *Quae utiliter in una, inutiliter in alia Synodo decernuntur: ubi nonnulla de Oblatis, Eremitis, et Graecis degentibus in dioecesibus Episcoporum Latinorum.* 146
Cap.IV. *Aliis exemplis demonstratur, non omnes Constitutiones omni Synodo aeque congruere: ubi multa de Judaeis degentibus in terris Christianorum.* 149
Cap.V. *Quae in praecedenti capite dicta sunt, novo confirmantur exemplo, communicationis videlicet Catholicorum cum haereticis in Divinis, atque adeo etiam matrimonii Catholicorum cum haereticis.* 152
Cap.VI. *De iis, quae provisa sunt super matrimoniis initis, atque ineundis in Hollandia, et in regionibus foederatorum ordinum dominio in Belgio subjectis, quae scilicet in Synodis earum regionum, non autem in aliis, inseri, et manifestari convenit.* 155
Cap.VII. *De aliis quibusdam respicientibus matrimonia, quae a Catholicis contrahuntur in regionibus infidelium, aut haereticorum Principum dominio subjectis, vel quae in regionibus Catholicis ineuntur inter Catholicum ex una parte, et haereticum occultum ex altera: de quibus similiter nequaquam in omnibus Synodis agendum est.* 159
Cap.VIII. *De Constitutionibus Synodalibus ad Missae Sacrificium spectantibus, quae peculiaribus quibusdam dioecesibus, non vero aliis, congruere possunt.* 163
Cap.IX. *De Communione sub utraque specie quoad Laicos, Clericos, et Sacerdotes non celebrantes: de qua, etsi quibusdam in Synodis actum fuerit, in aliis tamen non*

expediret sermonem instituere . 170

CAP. X. *De vernacula Divinarum Scripturarum lectione alicubi prohibenda Synodali Decreto, si abusus irrepserit: si tamen nullus abusui locus sit, hac de re silere praestabit*. 172

CAP. XI. *Recens subortus in dioecesi abusus, modo revera talis sit, et remediis canonicis submoveri valeat, necessariam interdum reddit Constitutionem, quae in alia forte Synodo redundaret: ubi de Confessariis, qui poenitentes adstringerent ad sibi aperiendum nomen complicis in peccato: item de denunciatione Confessariorum solicitantium ad turpia, et de solicitantibus ad alia illicita*. 175

LIBER VII.

De his quae cavenda sunt in Constitutionibus Synodalibus.

CAP. I. *De cavendis quoad quaestiones nondum definitas: ubi de quaestione, an sit de Jure Divino residentia quoad habentes curam animarum*. 180

CAP. II. *Iterum de cavendis quoad quaestiones nondum definitas: ubi de ea, an Clerici Beneficiarii sunt domini, vel administratores fructuum suorum Beneficiorum*. 182

CAP. III. *Regula in praecedentibus capitibus tradita limitatur*. 187

CAP. IV. *Praecipue abstinendum a definiendis quaestionibus respicientibus Sacramenta: ubi de intentione Ministri requisita ad validitatem Sacramenti*. 189

CAP. V. *Nonnullae recensentur quaestiones, spectantes Sacramentum Baptismi, a quibus in Synodo definiendis est abstinendum: ubi de Baptismo collato infanti in matris utero latitanti, necnon infanti, qui aliquam sui partem ex utero matris emisit*. 191

CAP. VI. *De forma conditionata Baptismatis, alteriusve Sacramenti characterem imprimentis: ubi de Baptismo collato infanti, qui jam indubitanter mortuus, per miraculum ad vitam creditur revocari*. 194

CAP. VII. *De Sacramento Confirmationis relative ad Presbyteros Graecos; qui illud pueris post Baptismum administrant, et primo de Ministro hujus Sacramenti*. 200

CAP. VIII. *De adhibendo Chrismate ab Episcopo benedicto, si Presbyter uti Minister extraordinarius Confirmationis Sacramentum administret; et an ad solum summum Pontificem, excluso Episcopo, pertineat jus delegandi simplici Sacerdoti dicti Sacramenti administrationem*. 202

CAP. IX. *In quo finis imponitur propositae quaestioni de pueris, qui post Baptismum a Presbytero baptizante confirmantur*. 206

CAP. X. *Rursus de Sacramento Confirmationis, de quo in quadam Constitutione Synodali cautum est, ne pueris mox decessuris administretur*. 209

CAP. XI. *De evitandis in Synodo quaestionibus theologicis circa sacrosanctum Eucharistiae Sacramentum: ubi de Viatico exhibendo, necne, his qui eadem die Eucharistiam susceperunt: item de Communione danda reis capite damnatis, et deneganda peccatoribus publicis, et manifestis*. 212

CAP. XII. *In quo agitur de Viatico pueris exhibendo: item de iis, qui, perseverante eodem morbi periculo, instant, Viaticum sibi exhiberi: et aliqua de frequenti, aut quotidiana Comunione*. 216

CAP. XIII. *De pertinentibus ad Sacramentum Poenitentiae, et signanter de quaestione, ejusque usu in Synodalibus Constitutionibus, quoad necessitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu gehennae concepta, aut dictae necessitatis occasionem*. 219

CAP. XIV. *De Confessione, quam nonnullae Synodi excipiendam prohibent Confessario, qui est in opere carnali complex criminis cum poenitente peracti*. 223

CAP. XV. *De forma conditionata in Sacramento Poenitentiae*. 225

CAP. XVI. *De reprobatione doctrinae, quae in nonnullis Synodis legitur, Confessionis videlicet factae in mortis articulo laico, aut etiam mulieri, deficiente Sacerdote, aut Diacono, vel Subdiacono*. 231

LIBER VIII.

De pertinentibus ad Sacramenta extremae Vnctionis, Ordinis, et Matrimonii.

Cap. I. *De Sacramento extremae Vnctionis: ubi de materia hujus Sacramenti, de olei benedictione ab Episcopo peragenda, nulla tamen in Synodo facta prohibitione Presbyteris Graecis illud benedicendi, et Catholicos Graeci ritus inungendi; si in Latinorum dioecesibus Graeci inhabitent.* 237

Cap. II. *De forma Sacramenti extremae Vnctionis, de qua multa in Synodis, et Instructionibus Episcopalibus.*

Cap. III. *De corporis partibus inungendis: de quo multa in nonnullis Synodis, et Ritualibus habentur.* 241

Cap. IV. *De Sacramenti extremae Vnctionis Ministro, tum quoad Ecclesiam Latinam, tum quoad Ecclesiam Graecam: quidve Episcopi Latini, in quorum dioecesibus Graeci inhabitant, statuere valeant de eorum ritu hac in re.* 242

Cap. V. *De subjecto hujus Sacramenti, et praesertim de more Graecorum sanos oleo inungendi: et quid de eo Episcopi Latini, in quorum dioecesibus Graeci inhabitant, in Synodo disserere possint.* 246

Cap. VI. *De eodem subjecto extremae Vnctionis, et signanter de aetate, in qua eadem pueris exhiberi potest: ubi etiam de amentibus, et furiosis: ac nonnulla de Synodis, in quibus de praedictis rebus disseritur.* 248

Cap. VII. *De tempore, quo infirmis extrema Vnctio est exhibenda: et quid in Synodis, et Instructionibus Episcopi de dicto tempore statuere debeant.* 250

Cap. VIII. *De Ordine, quo extrema Vnctio infirmis administranda est, et de reiteratione administrationis ejusdem Sacramenti.* 253

Cap. IX. *De cautela in Constitutionibus Synodalibus adhibenda, quum in eis agitur de Sacramento Ordinis. Plura de quaestione, utrum in cujuslibet Ordinis minoris collatione verum conficiatur Sacramentum, quam nonnulli Episcopi in suis Constitutionibus Synodalibus aut decidisse, aut ignorasse visi sunt.* 256

Cap. X. *Quod nihil in Synodo sit decernendum de trium hierarchicorum Ordinum materia, et forma, insinuatur exemplo desumpto ex quadam quaestione Congregationi Concilii proposita.* 262

Cap. XI. *De protestatione in aliquas Synodos inserta, et per Archidiaconum, Episcopi nomine, ante Ordinationem repetita, per quam Episcopus Ordines collaturus protestatur, se intentionem non habere ordinandi irregulares, aut canonico impedimento irretitos: et de ordinatis ad majores Ordines ab Episcopo in Missa, non ab ipso celebrata, sed a Sacerdote; de qua re in Synodo Episcopali aliquando disceptatum est.* 266

Cap. XII. *Ad demonstrandum, quam circumspecte sit in Synodo loquendum de Ministro Sacramenti Matrimonii, nonnulla praemittuntur respicientia Concilii Tridentini decretum, quo irrita fiunt matrimonia Clandestina.* 269

Cap. XIII. *Ex eo quod praesentia Parochi necessaria nunc sit ad vires tribuendas Christianorum connubiis, recruduit quaestio, jam antea a nonnullis excitata; an scilicet ille sit Sacramenti Matrimonii Minister. Secum invicem hac in re pugnantium Doctorum praecipua argumenta proferuntur; concluditurque, non esse in Synodalibus Constitutionibus de hujusmodi controversia ferendum judicium, nec aliquid asserendum, quod uni, aut alteri opinioni refragetur.* 273

Cap. XIV. *Corrigatur falsa doctrina, quae in quasdam Synodos irrepsit quoad idem Matrimonii Sacramentum.* 277

LIBER IX.

De cavendis in Synodo, quae auctoritati, et juribus Apostolicae Sedis refragari possunt: item de non assumenda definitione controversiarum jurisdictionalium inter potestatem Ecclesiasticam, et secularem, de sobrio in Synodo usu Legum Civilium: et de non laedendis privilegiis Regularium.

Cap. I. *Nihil in Synodo decernendum, quod praejudicium inferat auctoritati, et juribus Apostolicae Sedis, ubi de falsitate assertionis tribuentis Episcopo potestatem statuendi in sua dioecesi, iis dumtaxat exceptis, quae totius Ecclesiae statum respiciunt, quidquid Papa sibi specialiter non reservavit; et incidenter de erectionibus monasteriorum, et domuum Regularium.* 280

Cap. II. *Ex iis, quae dicta sunt, decernitur, quibus in casibus fas sit, aut non sit Episcopo, relaxare impedimenta dirimentia matrimonium. Agitur etiam de consuetudine, ac nonnullis Synodis Gallicanis, eamdem Episcoporum facultatem spectantibus.* 273

Cap. III. *De Pontificiae auctoritatis laesione in eo, quod pertinet ad dispensationes matrimoniales inter unam partem Catholicam, et alteram haereticam.* 287

Cap. IV. *Examen instituitur Synodalis Constitutionis, adscribentis Episcopo facultatem absolvendi, ab haeresi, quae, nisi congrue explicetur, jura deturbat Apostolicae Sedis.* 290

Cap. V. *Alia evertuntur argumenta, quibus speciatim suffulti nonnulli Auctores Gallicani, facultatem absolvendi ab haeresi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in suae nationis Episcopis intactam perseverare, asseverant.* 295

Cap. VI. *Eadem jura Romani Pontificis laeduntur etiam per Synodalem Constitutionem, infligentem degradationis poenam Clericis quorumdam atrociorum criminum reis.* 297

Cap. VII. *De laesione jurium Apostolicae Sedis in unione Beneficiorum, quae Seminario sit ab Episcopis in vim decreti Concilii Tridentini cap.* XVIII. *sess.* XXIII. *de reformatione.* 302

Cap. VIII. *Quomodo se gerere debeant Episcopi erga Apostolicam Sedem, si quam forte Pontificiam Constitutionem de aliquo disciplinae capite pro suis dioecesibus minus opportunam esse censeant.* 305

Cap. IX. *Nulla in Synodo decidatur controversia, quae in materia jurisdictionis vertatur inter potestatem Ecclesiasticam, et secularem: ubi multa de causis nunc, et olim pertinentibus ad Ecclesiasticam potestatem.* 309

Cap. X. *Leges Civiles cum moderatione, et delectu in Synodo allegandae.* 315

Cap. XI. *Exempla Legum secundi generis, quae scilicet sunt a Jure Canonico correctae, et improbatae: ubi de matrimoniis filiorumfamilias sine consensu parentum, et servorum sine consensu dominorum.* 318

Cap. XII. *Exempla alia Legum Civilium a Jure Canonico correctarum: ubi praecipue de adulteriis, et concubinatu.* 320

Cap. XIII. *Gravis dubitatio olim exorta, an quaedam Lex Civilis esset a Jure Canonico recepta, an potius abrogata; atque ideo an valide contrahi possit matrimonium inter vitricum, et uxorem privigni.* 324

Cap. XIV. *De Legibus Civilibus a Jure Canonico neque correctis, neque expresse approbatis, et proinde aliquando opportune in Synodo memorandis.* 326

Cap. XV. *Nihil in Synodo constituendum, quod Regularium privilegia laedat.* 328

Cap. XVI. *Modus adhibendus in Constitutionibus respicientibus Regulares.* 333

Cap. XVII. *Aliae exponuntur earumdem querelarum causae.* 337

TOMVS II. LIBER X.

De censuris, de usuris, et contractibus, necnon de mulctis pecuniariis.

Cap. I. *Censurae, praesertim latae sententiae, Synodalium Constitutionum transgressoribus, nonnisi sobrie, et circumspecte infligantur: ubi etiam de potestate dictas censuras ferendi.* 1

Cap. II. *Auctoritate, et exemplis improbatur immoderatus usus censurarum latae sententiae.* 5

Cap. III. *Interdum decerni potest censura latae sententiae ad cohibendam culpam, quae in se spectata, est levis, si ob adjunctas circumstantias fiat gravis.* 7

Cap. IV. *Quid de usuris, et contractibus in Synodo decerni possit: ubi specialiter de mutuo.* 9

Cap. V. *An, et quando usurae suspicione vacent quidam speciales contractus, de quibus interdum est in Synodo agendum: ubi de lucro, quod ultra sortem recipitur in Montibus pietatis, de censibus, et de cambiis.* 13

Cap. VI. *A cambiis localibus activis, omnique alia quaestuosa negotiatione, quantumvis in se licita, et laicis permissa, per Synodalem sanctionem cohibeantur Clerici.* 16

Cap. VII. *Quid sentiendum de contractu, quem vocant trium contractuum: an a Synodo permitti, an potius proscribi debeat.* 20

Cap. VIII. *Contractus cujuslibet dioecesis proprii, et peculiares in Synodo examinentur.* 22

Cap. IX. *De mulctis, seu poenis pecuniariis.* 23

Cap. X. *De mulctarum, seu poenarum applicatione, seu destinatione: et obiter nonnulla de procuratione debita Episcopo visitanti.* 26

LIBER XI.

De novitate, et severitate, quae in Constitutionibus Synodalibus evitandae sunt: ubi multa de hujusmodi notis aliquando Synodalibus Constitutionibus immerito inustis.

Cap. I. *De falsa novitatis nota, quae Synodalibus Constitutionibus quandoque inuritur: ubi de Constitutionibus Sancti Caroli Borromaei pro sua Ecclesia Mediolanensi.* 30

Cap. II. *De falsa nota novitatis, quae opponitur Constitutionibus Synodalibus, quibus ordinandorum multitudini modus imponitur, ac regulae, et remedia canonica praescribuntur, ut Clericorum Ordinationes debito modo fiant.* 34

Cap. III. *Ab eadem novitatis nota nonnullae vindicantur Synodales Constitutiones, Alatrinae videlicet, Ulyssiponenses, Barchinonenses, Herbipolenses, et aliae.* 43

Cap. IV. *Quaenam sit novitas in dioecesim non inducenda: et primo, ne veteris disciplinae restituendae studio contra recentiores leges, aut consuetudines generaliter receptas, decreta fiant: ubi de Clericorum habitu, et de eorum cohabitatione cum mulieribus consanguineis, aut affinibus.* 48

Cap. V. *Novitatis notam non evadit Constitutio Synodalis, quae antiquam dioecesis, et regiminis consuetudinem, justis de causis toleratam, approbatamve, abrogare nititur: ubi de jejunio Sabbathi, de more alicubi vigente vescendi die Sabbathi carnibus, aut interioribus, et extremis animalium partibus: item de ovis, et lacticiniis, de carnibus avium, et amphibiorum, diebus jejunii vetandis, aut permittendis.* 52

Cap. VI. *Invisae novitatis censuram merentur Synodales Constitutiones, quibus damnari, aut prohiberi velint consuetudines quaedam generaliter approbatae: ubi de solutione dotis a Sanctimonialibus facienda monasterio, in quo Professionem emittunt; deque aliis praestationibus, quas Canonici quidam, suorum Canonicatuum possessionem, aut fructus adepturi persolvere solent.* 58

Cap. VII. *De aliis quibusdam consiliis a probis viris optimo sane studio propositis, quae tamen in Synodalibus Constitutionibus adoptata odiosam novitatis speciem induissent: ubi de cantoribus eunuchis, ac de musica, et instrumentis musicalibus, in Ecclesia tolerandis, vel prohibendis: item de lacte infantibus praebendo, et de sectione caesarea.* 63

Cap. VIII. *De censoria nota nimiae severitatis, Synodalibus Constitutionibus falso interdum inusta: ubi de praescribenda veste oblonga, et nigri coloris Clericis in Sacris constitutis, aut Beneficium Ecclesiasticum possidentibus.* 68

Cap. IX. *A severitatis nota vindicatur Synodalis Constitutio, qua Clericis interdicitur*

usus comae supposititiae, vulgo perruca. 70
CAP.X. *Alia ejusdem censurae Synodalibus Constitutionibus immerito inustae exempla: ubi de ludis, et venationibus, choreis, spectaculisque, quae Clericis interdicuntur*. 73
CAP.XI. *Immerito nimiae severitatis insimulatur Constitutio praescribens Sacerdotibus assiduam lectionem antiquorum Canonum Poenitentialium*. 78
CAP.XII. *A nimiae severitatis nota vindicatur Synodalis Constitutio, quae mulieribus vetat vanos ornatus, quum ad Poenitentiae, et Eucharistiae Sacramenta accedunt*. 82
CAP.XIII. *Exemplis ostenditur, quaenam sit severitas in Synodalibus Constitutionibus evitanda; et singulatim disseritur de Constitutione prohibente usum tabaci ante Eucharisticam Communionem: atque expenditur alia Constitutio, qua interdicitur Clericis, ne secularium patrocinio, et favore Ecclesiastica Beneficia assequi studeant*. 83
CAP.XIV. *Non potest a nimia severitate excusari Synodalis Constitutio, adigens seculares ad Missam, Deique verbum audiendum in Ecclesia Parochiali omnibus Dominicis, aliisque festis diebus*. 85

LIBER XII.

De Constitutionum Synodalium, quae Juri communi, et Apostolicis sanctionibus adversantur, insubsistentia. Item an, et quatenus liceat aliquid praeter Jus commune in Synodo statuere.

CAP.I. *Firmitate carent Synodales Constitutiones, Juri communi, et Apostolicis sanctionibus adversantes: multaque ad hanc rem comprobandam afferuntur exempla*. 91
CAP.II. *Ad tuendam Synodalem Constitutionem, contrariam Juri communi, frustra adducitur studium servandae Ecclesiasticae disciplinae: sigillatim vero examinantur Constitutiones Clericos omnium Clericalium jurium possessione deturbantes, ob non impletas ab illis conditiones a Concilio Tridentino praescriptas*. 94
CAP.III. *Ad ea confirmanda, quae nuper dicta sunt, statuitur, an, et quando liceat Clerico iterum induere Clericales vestes, quas antea dimiserat? an liceat Episcopo Ordines minores, una cum Subdiaconatu, uni eidemque personae eadem die conferre: et an irregularitate afficiatur, qui, nulla impetrata absolutione a censura, qua est irretitus, ascendere praesumit ad altioris Ordinis gradum?* 96
CAP.IV. *Ad ampliorem praemissorum confirmationem, expenditur casus Clericorum, qui postquam prima Tonsura insigniti, ac etiam ad minores Ordines promoti fuerunt, ad majores ascendere recusant; vel majoribus Ordinibus initiati, ad Sacerdotium promoveri non curant: an scilicet, et qua ratione ab Episcopo cogi possint ad superiores Ordines suscipiendos?* 99
CAP.V. *Ne obtentu quidem removendi abusus a rebus sacris, potest in Synodo quidquam constitui contra Jus commune: quamobrem viribus caruere quaedam Synodales Constitutiones respicientes sponsalia, et matrimonia clandestina, etsi justae, ac sanctae; atque ad graves eliminandos abusus viderentur quodammodo necessariae*. 103
CAP.VI. *Firmitate non carent Synodales Constitutiones, aliquid decernentes praeter Jus commune: quod multis firmatur exemplis*. 108
CAP.VII. *Aliae proferunt Synodales Constitutiones, quae non ideo notarunt, quod aliquid statuerint praeter Jus commune*. 114
CAP.VIII. *Nonnullae recensentur rerum circumstantiae, in quibus dubitari potest, an liceat Episcopo aliquid edicere contra Jus commune, aut Apostolicas sanctiones: ubi de facultate Episcopi Clericum suspendendi ab Ordinis exercitio ob occultum crimen, in foro externo non probatum; item examinandi alienos subditos cum proprii Episcopi dimissoriis ad Ordinationem accedentes; et de non permittenda alienatione rerum Ecclesiae absque Apostolicae Sedis assensu*. 116
CAP.IX. *De dubitatione aliquando orta, an, et quando liceat Episcopo, in sua praesertim Synodo, praefinire quantitatem redituum patrimonii, aut Beneficii, ad cujus titu-*

lum quis possit ad sacros Ordines promoveri. 121

LIBER XIII.

De ceteris ad Dioecesanam Synodum pertinentibus

CAP.I. *De verbo Placet, quo Synodales Constitutiones solent alicubi ab adstantibus approbari.* 124

CAP.II. *De Synodi subscriptione.* 128

CAP.III. *De Synodalium Decretorum revisione, et approbatione.* 131

CAP.IV. *De Synodalium Decretorum promulgatione, et, quam in dioecesim inducunt, obligatione.* 134

CAP.V. *Quibus modis cessare possit obligatio inducta a Synodali Statuto?* 137

CAP.VI. *De visitatione sacrorum Liminum, et relatione status Ecclesiae, quae a quolibet Episcopo, et Praelato inferiore, territorium separatum habente, Apostolicae Sedi facienda est.* 142

CAP.VII. *De relatione status Ecclesiae, de qua actum est capite superiori, et de prima ejusdem parte.* 148

CAP.VIII. *De relatione status Ecclesiae, et secunda ejusdem parte.* 154

CAP.IX. *De relatione status Ecclesiae, et tertio ejusdem capite.* 163

CAP.X. *In quo subsequitur tractatio de tertia parte relationis status Ecclesiae.* 175

CAP.XI. *De quarto capite relationis status Ecclesiae.* 188

CAP.XII. *De quinto capite relationis status Ecclesiae.* 206

CAP.XIII. *De postulatis, quae in relatione status Ecclesiae ab Episcopis proponi solent: et primo de iis, quae ad ipsos Episcopos spectant, quatenus in Ordinem Episcopalem ingressi sunt, Ecclesiaeque regimen susceperunt.* 222

CAP.XIV. *De postulatis, quae spectant ad Episcopos in Ecclesiarum suarum administratione servantes, et ad rectum eorum muneris implementum: ubi de petitione Coadjutoris, aut Episcopi Suffraganei.* 231

CAP.XV. *De postulatis, quibus alia extraordinaria subsidia in Episcoporum levamen, seu aliqua honoris insignia, ad Ecclesiarum decus augendum, petuntur.* 237

CAP.XVI. *De postulatis Episcoporum, qui aliquando in relatione status Ecclesiae facultatem petunt abdicandi Episcopatum, aut se ad aliam Ecclesiam transferri rogant: deque nonnullis controversiis occasione translationum hujusmodi excitatis, et a sacra Congregatione definitis.* 246

CAP.XVII. *De postulatis respicientibus absurda quaedam, seu scandala e dioecesi eliminanda.* 252

CAP.XVIII. *De postulatis ad Indulgentias, festorumque dierum cultum pertinentibus.* 257

CAP.XIX. *De postulato proposito quoad onus ministrandi Sacramenta Fidelibus peste infestis, dum ea grassatur; ac de modo ministrationis tunc temporis peragendae.* 265

CAP.XX. *De postulatis spectantibus ad Christifideles Turcarum imperio subjectos.* 278

CAP.XXI. *De postulato proposito circa matrimonia in infidelitate contracta ab iis, qui postea ad Christianam Religionem convertuntur.* 285

CAP.XXII. *De postulato proposito circa matrimonium inter duos Calvinistas in Transylvania contractum, quum alter ex iis, ejurata haeresi, ad Fidem Catholicam conversus esset.* 292

CAP.XXIII. *De postulatis aliquando propositis circa Praesentiam Parochi in matrimonii celebratione: et de matrimoniis conscientiae nuncupatis.* 298

CAP.XXIV. *De nonnullis postulatis ad rem beneficiariam spectantibus.* 305

CAP.ULT. *De facultate imminuendi, seu reducendi legata Missarum, quam Episcopi saepe in relatione status suarum Ecclesiarum sibi concedi postulant.* 315

REIMPRIMATVR.

Si videbitur Reverendissimo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

Benedictus Fenaja Congregationis Missionis Patr. Const. Vicesg.

REIMPRIMATVR

Fr. Thomas Vincentius Pani Ordinis Praedicatorum Sacri Palatii Apostolici Magister.

DE SYNODO DIOECESANA

LIBER PRIMVS

NOTIONES QVAESTIONESQVE PRAELIMINARES

CAPVT PRIMVM

De Synodi nomine, et Synodorum divisione

SYNODVS, ut ipsa praesefert nominis etymologia, idem est, ac Concilium; seu plurium in unum locum, aliquid deliberandi gratia, conventus. Quocirca in Annalibus Francorum *ad annum* 773. *tom.* 2. Collectionis *Andreae du Chcine pag.*28. legitur: *Tunc Synodum supradictus Rex gloriosus tenuit generaliter cum Francis apud Jenuam civitatem, ibique exercitum dividens etc.* Et *ad annum* 776. *pag.*30. ejusdem Collectionis: *Conjunxit Synodum ad eamdem civitatem, et ibi placitum publicum tenens etc.* Et in Annalibus Bertinianis *ad annum* 767. *tom.* 3. Collectionis citatae *pag.* 153. habetur; *Synodum fecit cum omnibus Francis solito more in campo*. Idem videre est apud Plinium *lib.* 35. *cap.*9. *sect.* 35. Aliquando autem locus ipse, seu oppidum, ejusmodi congressibus habendis stabiliter destinatum, appellatur *Concilium*; ac proinde etiam Christianorum Ecclesias, ad quas Fideles conveniunt, ab antiquissimis Scriptoribus non raro Concilia, et Synodos nuncupatas legimus: in quo sensu Constantinus Magnus *leg.* 4. *Cod. Theodosiani*, *lib.*16. *tit.*2. *de Episcopis, et Clericis*, inquit: *Habeat unusquisque licentiam, sanctissimo Catholicae, venerabilique Concilio decens, bonorum quod optavit relinquere*: nomine enim *Concilii* heic,ut in multis aliis antiquorum locis, Ecclesiam intelligi, observat ibidem *Gothofredus*. Eamdem vocis significationem elicuit *Baronius in Martyrologium Romanum ad diem* 23. *Junii* ex epistola S. Hieronymi ad Heliodorum, ubi Nepotianum laudat, quod *Basilicas Ecclesiae, et Martyrum Conciliabula diversis floribus, et arborum comis, vitiumque pampinis adumbrarit*: per Martyrum quippe Concilia, denotari Ecclesias super Martyrum sepulcra erectas, fidem facit S. Gaudentius *serm.* 15. *tom.* 5. *maximae Bibliothecae Patrum, editionis Lugdunensis anni* 1677. *pag.*970. in dedicatione cujusdam Ecclesiae, quam vocat *Concilium Sanctorum*. Neque certe aliud, quam Ecclesias indicare potuere Liber Pontificalis, quum Damasum narrat versibus adnotasse *Martyrum Concilia*; et Gesta S. Stephani Papae,quum de Nemesio referunt: *Circuibat cryptas, et Concilia Martyrum*: quae loca bene perpendit *du Cangius in Glossar.* et *Joan-*

nes *Molanus ad diem 23. Jun. in Martyrologio Usuardi*, in quo Martyrologio eadem die narratur, corpus Joannis Presbyteri, martyrio coronati, a Concordio itidem Presbytero *collectum*, *et sepultum juxta Concilia Martyrum*. Verum postea apud nos usus passim obtinuit, ut *Synodi*, et *Concilii* nomine, non locus, nec quicumque hominum coetus, sed ii significentur, in quibus Episcopi intersunt, et Ecclesiastica negotia potissimum pertractantur.

II. Ejusmodi Synodorum ex *Petro de Marca lib.6. de Concordia etc. c.24. n.5.* aliae olim dicebantur *Regiae*, quae non ex Episcopis solum constabant, verum etiam ex Optimatibus, et Comitibus Regni, ut omnium suffragiis leges conderentur, ad utramque politiam, Ecclesiasticam, et civilem, disponendam. Hujus generis Concilia frequentia fuisse Constantinopoli, observat *Thomassinus de veter. et nov. Eccles. disciplin. part.2. lib.3. cap.46.* Frequentissima vero fuerunt in Gallia, cujus piissimi Reges, uti animadvertit *Balutius in notis ad Capitularia Regum Francor. tom.2. col.* 1028. nil grave decernebant, sine Episcoporum, et Optimatum consilio, quod ipsimet fatebantur in suis edictis, quorum vetustissima formula, edita a *Bignonio in notis ad Marculphum lib.1. c.25.* haec erat: *Nos una cum Apostolicis viris Patribus nostris Episcopis, Optimatibus, ceterisque Palatii nostri Ministris etc.* Aliae fuerunt, et sunt Synodi *Ecclesiasticae*, in quas soli conveniunt Sacerdotes, ut de rebus statuant ad Ecclesiam pertinentibus. Tres istarum species commemoravit *S. Augustinus lib. 2. de Baptismo contra Donatistas c.3. tom.9. Oper. edit. Parisien. Monach. Benedictinor. S. Mauri col.98.* nimirum, quae per singulas regiones, quae per singulas provincias fiunt, et quae ex universo Christiano orbe congregantur; quibus quartam addidit Concilium Toletanum IV. *cap.3. tom.3.* Collectionis *Harduini col.579.* illius mentionem faciens, quae ex unius regni, vel nationis Episcopis conflatur. Quare Conciliorum, seu Synodorum, quatuor nunc genera passim Auctores enumerant, *Generalia*, *Nationalia*, *Provincialia*, *et Dioecesana*. *Generalia*, quae et *Oecumenica* dicuntur, ea sunt, ad quae vocantur Episcopi totius orbis, qui possunt, et debent iisdem interesse, nisi legitime impediantur, et quibus praesidet Romanus Pontifex per se, vel per suos Legatos. *Nationalia* sunt, in quae conveniunt Archiepiscopi, et Episcopi unius regni, vel nationis, praeside ejusdem nationis Patriarcha, vel Primate. Haec quandoque vocari *universalia*, quia scilicet talia sunt quoad illud regnum, seu nationem, quamvis absolute, et quoad totam Ecclesiam, universalia non sint, notavit *Bellarminus tom. 2. Controvers. lib.1. de Conciliis c.4.* quocirca S. Augustinus *epist.215. ad Valentinum n.2. tom. 2. Oper. col.794.* secundam Synodum Africanam, sub Zosimo Papa anno 418. celebratam, nuncupavit *plenariam*; et Synodus Toletana III. anni 589. *c.18.* se appellavit universalem, inquiens: *Praecipit haec sancta, et universalis Synodus*. Verum *Natalis Alexander hist. Eccl. ad saec.III. dissert.24.* opportune animadvertit, ea fere semper plenaria, et universalia dicta esse cum aliqua limitatione, qua a vere Oecumenicis distinguerentur. Sic praefata Synodus Africana dicta quidem est plenaria ab Augustino, sed plenaria *totius Africae*. Et Synodus Carthaginensis III. *c.7.* simile Concilium vocavit *universale anniversarium*: *Sin autem nec ad Concilium universale anniversarium occurrere voluerit*: ut significaret, se de illo loqui, ad quod omnes Africani Episcopi singulis annis confluebant. Allatum autem Toletani III. exemplum dubium est; nam in plerisque antiquis codicibus verbum illud *universalis* desideratur, ejusque loco legitur *veneranda*, quod videri poteat in Collectione *Harduini tom.3. col. 482.* et in *Labbeana tom.5. col.1013.* solumque *universalis* legitur in *Isidoriana* Collectione, et apud *Ivonem part.4. Decret. c.244.* *Provincialia* sunt, in quibus conveniunt Episcopi unius Provinciae sub eorum Archiepiscopo, seu Metropolitano. *Dioecesana* tandem nominantur, quae quilibet Episcopus congregat ex Parochis, Presbyteris, aliisque Clericis suae dioeceseos, quibus ipse praeest.

III. Notissima, et promulgata est haec Conciliorum divisio, eamque communiter tradunt Doctores, praesertim *Melchior Canus de Loc. Theolog. lib.5. c.3.* Cardinalis *Bellarminus cit. lib. 1. de Concil. c.4.* Cabassutius *in Notitia Ecclesiast. saeculi primi in observation. de Conciliis Ecclesiae n.3.* Doujat *Praenotion. Canonic. lib.2. c.1. n.3. et 4.* Duvallius *de sup. potestat. Roman. Pontif. part.4. quaest.1.* ac *Alphonsus Guerrerius* in suo, non omnibus obvio Tractatu *de Conciliis*, quem anno 1545. edidit, et Carolo V. Imperatori dicavit, qui reperitur inter Miscellanea Bibliothecae Cardinalis *Passionei tom.* DLVI. et novissime *Oddo Scharz. ad Decretales Gregori IX.*

*tit.*2. *de Constitut.* §.2. *quaesit.*4. Attamen accurate pervolventi Ecclesiastica monumenta, nonnulla occurrunt Concilia, a Romanis Pontificibus celebrata, quae ad nullam ex enumeratis speciebus referri commode possunt, sed videntur quodammodo mixta ex Provincialibus, et Dioecesanis. Illis quippe aliquot interfuere Episcopi, quos in Vrbe inveniri contigit, atque insuper Romani Presbyteri, aliique Ecclesiastici viri, sive hi ad Romani Cleri coetum pertinerent, sive ex alienis dioecesibus Romam advenissent. Ejusmodi fuit Concilium illud, quod Cornelius Papa circa annum 251. Romae habuit, ut de causa judicaret Maximi, Vrbani, et Sidonii, qui, ejurato schismate, in Ecclesiam recipi poscebant; de quo idem Cornelius in epistola ad Cyprianum quae est 46. haec scribit: *Omni igitur actu ad me perlato, placuit, contrahi Presbyterum. Adfuerunt etiam Episcopi quinque, qui et hodie praesentes fuerunt, ut firmato consilio, quid circa personam eorum observari deberet, consensu omnium statueretur*. Haud absimile est Concilium ab Agathone Papa ex sexdecim Episcopis, et universo Romano Clero in Constantiniana Basilica congregatum pro componendis rebus Ecclesiae Britannicae: cujus Acta referuntur in novissima Collectione Concilior. Britanniae *Davidis Wilkins t.*1. *pag.*47. Nec diversa fuit Synodus habita a S. Gregorio Magno, cui subscripsisse legimus Episcopos duos et viginti, et Romanae Ecclesiae Presbyteros tres supra triginta, in Collectione *Harduini tom.*3. *col.*498. Alia similium Conciliorum exempla videri possunt collecta in Tractatu de studio Conciliorum, Gallico idiomate conscripto, et Parisiis edito, anno 1724. *pag.*558. eorumdemque meminit etiam *Cabassutius* in brevi Dissertatione *de urbanis, seu popularibus Synodis*, post Synodum Constantinopolitanam sub Patriarcha Menna anno 536. Quin etiam animadvertere heic libet cum *Thomassino cit. part.*2. *lib.*3. *c.*43. Constantinopoli quum satis magno numero Praesules continue versarentur, ibi quamdam quasi perpetuam Synodum fuisse conflatam, cui Regiae Vrbis Antistes praesidebat, et difficiliores quasque Ecclesiae Orientalis causas terminabat. In ejusmodi Synodo Episcoporum Constantinopoli forte obversantium, Nectarius Constantinopolitanus Episcopus de causa judicavit Agapii, et Gabadii, de Bostrensi in Arabia Episcopatu inter se contendentium, sicuti habetur *Jur. Orient. part.*1. *pag.*247. In simili Synodo a Chrysostomo exauctoratus est Gerontius Nicomediensis in Bithynia Episcopus, quod narrat *Sozomenus lib.*8. *c.*6. In eadem Synodo idem Chrysostomus querelas, et accusationes audivit complurium Asiae Episcoporum adversus Antonium Ephesinum Episcopum, quemadmodum refert *Palladius in Dialogo historico de vita et conversatione B. Joannis Chrysostomi Episcopi Constantinopolis*, qui extat *tom.* 13. *Operum* ejusdem Chrysostomi editionis Patris *Montfaucon* anni 1738. Jam vero quum ab his Synodis abessent laici, et soli in illis assiderent Episcopi, quod colligitur ex eodem *Palladio*, cui praefatam Synodum exacte describens, solos Episcopos enumeravit; quumque praeterea in illis causae dumtaxat disceptarentur ad Ecclesiae forum spectantes: diversae profecto erant a Synodis illis Regiis, de quibus supra; ac proinde aliam constituunt Ecclesiasticae Synodi speciem, ab iis quatuor distinctam, quas communiter Doctores recensent.

IV. Verum, his praetermissis, quae praesentis instituti non sunt, Synodum Dioecesanam, de qua solum heic agimus, paulo accuratius consideremus. *Mathias Vgonius* Episcopus Famaugustanus, Scriptor decimi sexti seculi, de quo plura *Dupin in Biblioth. Ecclesiast. Auctorum seculi* XVI. Tractatum concinnavit, et evulgavit *de Conciliis*, qui in paucis bibliothecis reperitur, atque in Tractatus praeludiis *pag.*4. scite animadvertit, Synodum Episcopalem, seu Dioecesanam, frequenter ab antiquis vocari *Presbyterium*, sicuti re ipsa nuper illam appellatam audivimus a Cornelio Papa. Eadem quandoque nuncupatur *Concilium Civile*, utpote quae congregatur ab Episcopo in sua civitate cum solis Presbyteris suae dioeceseos; quod colligimus *ex epist.*14. Hadriani II. Summi Pontificis ad Carolum Calvum in causa Herlefridi Presbyteri *tom.*5. Collectionis *Harduini col.* 706. in qua ait: *Sed nunc melius faceretis, si quod in civili Concilio apud suum Episcopum perperam gestum est, in Provinciali Synodo apud vos rationabiliter, et apud Fratrem nostrum Hincmarum Archiepiscopum cassaretur*. Nunc autem, quemadmodum notat *Doujat cit. Praenotion. Canonic. lib.*2. *cap.*1. *num.*16. ita proprie Synodi nomen sibi usurpat, ut, quum Synodum, sine ulla additione, dicimus, plerumque Dioecesanam intelligamus; quare *Guillelmus Lyndewode* ad Constitutiones provinciales Angliae, *tit. de officiis Judicis Ordinarii*, quum statutum offenderit, a Bonifacio Episcopo in hunc modum

editum : *Item statuimus, quod Episcopi in suis Synodis, et aliis convocationibus, et singuli Archidiaconi in suis Capitulis etc.* statim adnotavit : *Synodi dicuntur conventus, sive congregationes Senum, et Presbyterorum, quae debent fieri per Episcopos annuatim.* Haec de nomine. Ad definitionem quod attinet, non incongrue a *Botto in suo Tractatu de Synodo Episcopali part. 1. n.5.* et ab *Antonio Faulutio in sua Jurisprudentia sacra tit. de Comitiis Ecclesiasticis cap. 9. n.2.* Synodus Dioecesana hisce fere verbis describitur : *Legitima congregatio ab Episcopo coacta ex Presbyteris, et Clericis suae dioecesis, aliisve, qui ad eam accedere tenentur, in qua de his, quae curae Pastorali incumbunt, agendum, et deliberandum est.*

V. Ita descriptae Dioecesanae Synodi speciem quamdam, et imaginem nobis exhibent Acta Apostolorum *c.21.* Hierosolymitanam Ecclesiam gubernante Jacobo Minore, qui dicebatur Frater Domini, de cujus Episcopatu Hierosolymitano fidem faciunt Clemens Alexandrinus, Eusebius, Epiphanius, Chrysostomus, Cyrillus Alexandrinus, quorum testimonia congessit *Petrus Franciscus Foggini de Romano Divi Petri Itinere, et Episcopatu, exercit.* 18. *pag.*422. *et seq.* Paulus Hierosolymam profectus est, quumque illuc pervenisset, Jacobum adivit, apud quem statim *omnes collecti sunt Seniores.* Hi vero postquam audierunt uberem fructum, quem ex Evangelii praedicatione ubique Paulus reportaverat, eumdem admonuerunt imminentis ei a Judaeis periculi, quibus erat eo nomine invisus, quod Circumcisionis, ac totius Mosaicae Legis abolitionem vellet, et praedicaret. Quamquam autem id esset a veritate alienum; nam Paulus solum docebat, Legem Moysis non esse necessariam; quin immo sine Fide Christi inanem esse, nec quidquam conferre ad aeternam salutem; Legis tamen ritus et caeremonias, utpote quae nondum mortiferae evaserant, nunquam damnaverat; quod quidem facile demonstrare potuisset ex facto proprio, siquidem ipsemet circumciderat Timotheum *Act.* 16. et Nazaraeatus votum susceperat *Act.* 18. sicuti ad rem perpendit *Tirinus ad dictum c.* 21. *vers.*21. nihilominus tamen Paulus, ut calumniam prorsus dilueret, Seniorum consilium secutus, cum aliis quatuor viris Nazaraeorum voto obstrictis, Templum ingressus est, ibique palam et publice Legis caeremonias explevit. Gesta haec sunt, non inter Jacobum tantum, et Paulum, sed coram universo coetu Seniorum, hoc est Presbyterorum Ecclesiae Hierosolymitanae, sicuti, teste *Cornelio a Lapide ibidem*, habet Graecus Textus, atque hi Presbyteri illi iidem erant, qui interfuerant celebri Concilio Apostolorum, in quo actum fuit de Legalibus *Act.*15. quod ipsimet asseruerunt : *De his autem, qui crediderunt ex Gentibus, non scripsimus, judicantes, ut abstineant se ab idolis, immolato, et sanguine, et suffocato, et fornicatione*; ut narratur etiam *eod. c.* 21. *vers.* 25. Quamobrem ejusmodi Seniorum conventum cum proprio Episcopo Jacobo fuisse veram et propriam Synodom Dioecesanam, ad exemplum ceterarum primum habitam, expresse affirmavit *Turrecremata Summa de Eccles. lib.3. c.3.* scribens : *Tertia species Conciliorum dicitur Concilium Episcopale, sive Synodus Episcopalis, quam celebrat Episcopus in dioecesi sua cum Abbatibus, et Clericis sibi subjectis .... Forma autem hujus Concilii praecessisse videtur in Concilio, quod Beatus Jacobus dicitur celebrasse Hierosolymis cum Senioribus, pro abolenda suspicione orta contra Paulum, de quo Act.*20. idemque sentire visi sunt *Beda, Comestor*, et *Alphonsus Guerrerius in cit. Tract. de Concil. c.*1.ubi ait : *Synodus a Paulo, et Jacobo celebrata fuit Hierosolymis super abolenda suspicione quorumdam Judaeorum.* Nos vero, quamquam libentius assentiamur *Cornelio a Lapide, Tirino*, et *Lorino ad cit. c. vers.* 18. Cabassutio *in Notit. de Ecclesiast. Hist. Concil. et Canon. in Synopsi primi seculi n.*11. aliisque negantibus, praefatam Seniorum congregationem fuisse veram Synodum, quoniam illi non vocati, sed sponte ad Jacobum accessere, ut Paulum inviserent et salutarent, nec rogati sententiam tulerunt, aut decretum aliquod edidere, sed amice dumtaxat Paulum monuerunt : attamen neminem inficiari posse putamus, speciem quamdam, et imaginem Synodi in praedicta congregatione eminere.

VI. Vera, et propria Synodus Dioecesana, ac fortasse omnium prima, quae in Ecclesiasticis monumentis occurrat, illa est, quam describit Siricius Papa *in epistola* 2. *n.*3. *tom.*1. Collectionis *Harduini col.*852. circa annum 389. ad diversos Episcopos data, adversus Jovinianum, ejusque socios, ubi diserte ait, Joviniani haeresim a se, et universo Romano Clero, coram se simul coacto, fuisse damnatam : *Facto ergo Presbyterio* (inquit) *constitit, doctrinae nostrae, idest Christianae Legi, esse contrariam. Unde ... omnium no-*

strum tam Presbyterorum, *et Diaconorum*, *quam etiam totius Cleri unam scitote fuisse sententiam, ut Jovinianus*, *Auxentius etc. Divina sententia*, *et nostro judicio in perpetuum damnati*, *extra Ecclesiam remanerent*. Quod vero attinet ad alias Dioecesanas Synodos, quarum ad nos manarint Acta, et decreta, *Ludovicus Thomassinus de vet. et nov. Eccles. discipl. part.2. lib.3. cap.73. n.3.* et Joannes Petrus Gibert *in suo Corpore Juris Canon.* edito Lugduni anno 1737. *tom.1. prolegomen. part.1. tit.18. cap.3.* affirmant, omnium antiquissimam esse Altisiodorensem, celebratam anno 578. Nos antiquiores his proferre possemus; nimirum Landavenses tres Synodos Dioecesanas, si annis his consignandae essent, quibus eas consignavit in Collectione sua *Henricus Spelmannus tom.1. pag.62.* anno scilicet 560. sed ex *Vsserii* notis mss. monet *David Wilkins tom. 1.* novissimae Collectionis Conciliorum Brittanniae *pag.17.* ad secundum Augustini Archiepiscopi Cantuariensis annum pertinere, idest Christi 597. Nihilominus dubitandum non est, alias longe his vetustiores fuisse, quarum Acta, et memoria exciderit: etenim laudatus *Thomassinus lib.3. c.75. n.1.* non immerito asserit, inter Synodos, eas, quae Dioecesanae dicuntur, ceteris antiquitate praestare; primis quippe Ecclesiae seculis, quum immanes in Fideles saeviebant persecutiones, facilius fuit singulis Episcopis suum Clerum congregare, quam una cum aliis Coepiscopis in Provincialem Synodum convenire.

VII. Enim vero quod olim frequentes essent totius Cleri cum proprio Episcopo congressus, praeter ea, quae ad hinc rem comprobandam inferius dicturi sumus, vel ex hoc, quod heic subnectimus, aperte conjicitur. Non pauci ad nos pervenerunt libri Poenitentiales particularium dioecesium proprii, quarum quaelibet suum habebat, in quo praescribebatur modus excipiendi poenitentium confessiones, ac poenitentias pro modo culpae singulis injungendi; tradebantur praeterea salutaria monita, qnibus Sacerdos poenitentes a vitiis retraheret, atque ad virtutem alliceret; et tandem accuratae, atque etiam minutissimae observationes circa forum sacramentale instituebantur: utque interea antiquae reticeantur epistolae canonicae Sanctorum *Dionysii Patriarchae Alexandrini*, *Gregorii Thaumaturgi*, et *Basilii Magni*, quae ad rem facere possent, adhuc extant libri Poenitentiales *Theodori Archiepiscopi Cantuariensis*, *Bedae*, seu (ut alii volunt) *Ecberti Archiepiscopi Eboracensis*, *Rabani Mauri Archiepiscopi Moguntini*, *Burchardii Wormatiensis*, et demum liber Poenitentialis Romanus ab *Halitgario* Episcopo Cameracensi seculo IX. insertus in suum librum Poenitentialem, editum ab *Hugone Menardo*, de quibus, et aliis videri potest *Morinus in fine Operis de Poenitentia*. Hi porro libri Poenitentiales, quum totam respicerent dioecesim, non aliter ab Episcopis fiebant, quam de suorum Presbyterorum consilio: quod dicitur *ex epist.52.* Cypriani, in qua non obscure innuit, tum primum de poenitentiis stabili quadam lege imponendis deliberatum fuisse, quum, restituta Ecclesiae pace, licuit Sacerdotibus in unum convenire; atque idcirco, sive ratio habeatur rerum, quae in illis decernuntur, sive personarum, quae ad decernendum vocabantur, non immerito affirmari posse videtur, ejusmodi libros in Dioecesana Synodo fuisse exaratos.

CAPVT SECVNDVM

De Synodi Dioecesanae utilitate.

Etsi ad statuendam Synodorum Episcopalium utilitatem, satis superque esset asserere, earum coactionem esse a sacris Canonibus praescriptam, atque a sacro Concilio Tridentino *sess. 24. de reform. cap.2.* iterum praeceptam, et ab Alexandro VII. Summo Pontifice *in sua Constit. 20. §.8. tom.6. Bullar. Rom. pag.35.* inculcatam, ubi alloquens Episcopos Italiae, et Insularum adjacentium, haec habet: *Persuasissimum vobis esse non dubitamus, nihil frequenti animarum recognitione, Synodorumque celebratione, populorum saluti, ac veteri disciplinae constituendae, nihil Catholicorum Principum paci a Deo impetrandae, accommodatius esse*; *quo intermisso*, *magna in moribus continuo ad omnem improbitatem*, *ac peccandi licentiam facta est immutatio*: ut tamen illa clarius innotescat, operae pretium esse censemus, nonnulla subdere praeclarorum Antistium testimonia, quibus ingens earumdem utilitas summopere celebratur. Atto II. Episcopus Vercellensis, qui floruit medio seculo X., adeo utiles putavit Dioecesanas Synodos, ut totam Ecclesiasticae disciplinae perniciem ex earum omissione ortam arbitraretur: in Capitulari enim, quod habetur *tom.1.* novae editionis Spicilegii *Lucae Dacherii* ita loquitur *c.23. p.405. Nulla pene res disciplinae mores ab Ecclesia Christi magis depulit, quam*

Sacerdotum negligentia, qui contemptis Canonibus, ad corrigendos Ecclesiasticos mores, Synodum facere negligunt. Ob hoc a nobis universaliter definitum est, ut quia juxta antiqua Patrum decreta bis in anno difficultas temporis fieri Concilium non sinit, saltem vel semel a nobis celebretur.

II. Patres Concilii Provincialis Coloniensis anni 1549. *tit. de Synodor. celebrat. c.* 1. *tom.* 9. Collectionis *Harduini col.* 2096. decernentes, ut a singulis Episcopis duae Synodi Dioecesanae quotannis haberentur, earum utilitatem hisce verbis extollunt: *In Synodis redintegratur unitas, studetur corpori in sua integritate conservando; ubi ea, quae in visitatione non dabatur exequi, executionem studiis communibus assequuntur; ubi de capite, et membris, de fide, et pietate, de religione, et cultu Divino, de moribus, et disciplina, de obedientia, de judiciis, et rebus omnibus ad bene christianeque vivendum commodis, vel necessariis tractatur, atque statuitur; ut verissime in reformationis formula dicatur: Salus Ecclesiae, terror hostium ejus, et Fidei Catholicae stabilimentum sunt Synodi, quas etiam rectissime corporis Ecclesiae nervos dixerimus. Neglectis enim Synodis, non aliter Ecclesiasticus ordo diffluit, quam si corpus humanum nervis solvatur. Augustinus Valesius*, celebris Veronensis Episcopus, *in libello ad Clerum suum* fatetur, id potissimum commodi, atque utilitatis se ex Synodo referre solere, quod habita in ea per Parochos, et Vicarios Foraneos totius dioecesis notitia, videretur sibi quodammodo omnes suas oves propriis oculis intueri, moresque omnium perspicere: *Mihi certe*, ait, *nullus dies die Synodi solet esse jucundior, nullus, qui in maximis molestiis, quas tanti muneris cura affert, animum meum magis consoletur, et recreet. Nam ea die videor videre oculos meos, aures meas, manus meas, pedes meos. Quum enim multis de causis mihi non concedatur, ut opus esset, Verona discedere, et singulorum vitam, et mores inquirere, inquiritis vos, Fratres, cognoscitis vos multiplices animarum morbos, justas piorum hominum querelas auditis, vestra opera, vestris vigiliis, vestris itineribus, laboribus, atque etiam periculis, mihi partem solicitudinis adimitis, vel certe sublevatis.* Neque ea utilitate, quam ex Synodo percipiebat laudatus *Valerius*, illi gaudent Episcopi, qui jam saepius suam dioecesim perlustrarunt: etenim in dioecesis visitatione, quamvis crebro peracta, non omnia deprehendit Episcopus, quae corrigere, et emendare oporteat, sed multa adhuc in Synodo rescire potest a Parochis, qui immediatam civium curam habent, et continue inter eas versantur. Quare *S. Carolus Borromaeus*, etsi dioecesim subinde peragrando, commissi sibi gregis indolem et mores exploraret, nihilominus Dioecesanas Synodos celebrare nunquam omisit; atque in concione habita ad Clerum in sua Synodo XI. *part.* 7. *Act. Mediol. Eccl. edit. Mediolanen. anni* 1599. *pag.* 1167. haec de Synodi utilitate dixit: *Est generalis quaedam visitatio Synodus; alias enim per annum particulares quasdam Ecclesias dumtaxat visitamus; heic vero generatim Sacerdotes omnes, et Clericos, ac in ipsis, suo etiam modo, populos eis commissos.* Idem fere sentit *Joannes Franciscus Bonhomius in decretis generalibus de reformat. Ecclesiast. edit. Colonien. an.* 1585. *pag.* 114. ubi ad suadendam Synodi utilitatem ait: *In illa quippe, quasi in altera visitatione, Clerum sibi commissum iterum recognoscens (Episcopus) tum paterna illum caritate simul universum complectatur, tum salutaribus monitis instruat, tum quae pro recta universae dioecesis administratione, praeter ea, quae in singulis locis peculiariter sanciverit, decernenda in visitatione cognoverit, generatim statuat, sanciat, atque decernat.*

III. Nec minus honorifice de Synodis loquuntur alii doctrina, et pietate praestantes Episcopi. *Guibertus Tornacensis* Ordinis Minorum, in suo tractatu *de officio Episcopi, et Ecclesiae caeremoniis tom.* 25. *maximae Bibliothecae Patrum edit. Lugdunen. c.* 6. *pag.* 403. agens de Synodis ait: *Synodus, ut testatur Isidorus, ex Graeco, Coetus interpretatur, eo quod in unum Sacerdotes, et ad nutum Episcopi congregantur, ut eorum excessus fideliter corrigantur, et per eos salubria monita tribuantur*: et rursus *c.* 7. *pag. ead. Congregantur igitur etiam Sacerdotes ad Synodum, ut suum periculum agnoscant, vitam corrigant, et Episcopum docentem audiant.* Venerabilis Dei Servus *Joannes Ribera* Archiepiscopus Valentinus, in praefationem ad suam Synodum Dioecesanam, editam *t.* 4. *Conciliorum Hispaniae* Cardinalis *de Aguirre p.* 283. sermonem faciens de Dioecesanae Synodi utilitate, asserit, per earum statuta praecipi, quae bona sunt, et insurgentia mala prohiberi: *Sunt enim*, inquit, *quos sola monitione ad bonum persuadeas; sunt, qui fere ad omnia praeceptis egent; sunt, qui poena etiam trahendi sunt etc.*

IV. Quid plura? Ad celebrandam Episcopalium Synodorum maximam utilitatem, abunde fo-

ret illarum Acta pervolvere. Notissimae sunt Dioecesanae Synodi habitae, et a *S. Carolo Borromaeo* Archiepiscopo Mediolanensi, et a *S. Alphonso Thuribio* Archiepiscopo Limano, et a sanctae memoriae *Benedicto XIII.* quum Beneventanae praeerat Ecclesiae, ut alias innumeras praetereamus, quae fere ubique post Tridentinum coactae sunt. Utque ex his, quae Tridentinum praecesserunt, paucas indicemus, in Appendice ad Constitutiones Synodales Sabinenses *Hannibalis Cardinalis S. Clementis*, editas Urbini anno 1737. extant binae Synodi Sabinenses transcriptae ex antiquo codice *Ottoboniano*, altera *Arnaldi de Faugerio* Cardinalis, et Episcopi Sabinensis, habita anno 1312. altera *Bertrandi de Decio* Cardinalis, ejusdemque Ecclesiae Episcopi, habita anno 1352. Inter nostra manuscripta reperitur Synodus Bononiensis, composita ab *Huberto* Episcopo civitatis Bononiae, et promulgata anno 1341. ab Episcopo *Belteamino*. Et, ne his recensendis infiniti simus, in tomis Conciliorum nuperae editionis Venetae, quamplurimae leguntur antiquae Synodi Dioecesanae, per Italiam, Galliam, Germaniam, et Hispaniam celebratae. Jam autem si quis earum omnium statuta et decreta vel cursim pervolvat, illa deprehendet summa sapientia et prudentia referta, loco et tempori opportune accomodata, atque aptissima ad Clericos continendos in officio, et depravatos populi mores reformandos; ac propterea fateri cogetur, Dioecesanas Synodos validum esse fulcimentum ad nutantem in dioecesi disciplinam sustinendam.

V. Haec pluribus, quam ceteroqui necesse erat, heic exposuimus, ad illorum retundendam audaciam, qui non veriti sunt scribere, Dioecesanas Synodos esse prorsus inutiles: quos etiam redarguunt, et refellunt Auctor Libri *de vita, et officio Episcopi*, Romae impressi anno 1719. *part.* 1. §. 15. Episcopus *Braschius in suo Promptuario Synodali c.* 1. et praecipue §. 31. *et seq. Antonius Paulutius*, olim Romanae Rotae Auditor, *in sua Jurisprudentia sacra lib.* 3. *de Comitiis Ecclesiasticis c.* 9. *n.* 5. Non idcirco tamen illis assentimur, qui eas absolute necessarias affirmant: quemadmodum enim Concilia Generalia, quamvis summopere utilia, non sunt tamen absolute, et simpliciter necessaria pro Ecclesiae universalis regimine, sicuti pluribus ostendunt *Duvallius de sup. Roman. Pontif. in Ecclesiam potestat. part.* 4. *quaest.* 1. et Cardinalis *Bellarminus Controv. tom.* 2. *l.* 1. *de Concil. c.* 10. ita Episcopales Synodi, etsi maxime fructuosae, non tamen absolute necessariae dicendae sunt pro recta dioecesium administratione, quum alii suppetant modi assequendi eundem finem, ad quem Synodi tendunt. *Joannes Matthaeus Gibertus* Episcopus Veronensis, cujus virtutes, et merita plurimum commendant illustrium virorum testimonia collecta ad calcem Operum ejusdem, quae typis impressa prodierunt Veronae anno 1740. is, inquam, novemdecim annorum spatio praefatam Ecclesiam sanctissime gubernavit, et tanto temporis intervallo unicam Synodum coegit (quod narrat Auctor ejus Vitae, iisdem Operibus praefixae) ratus nimirum, se muneri suo plene satisfecisse, quum singulis annis dioecesim visitaverit, aliaque multa praestiterit, quae ad rectam sui Clerici institutionem conferre videbantur. Mortuus est quidem *Gibertus* initio Concilii Tridentini, et proinde antequam emanaret decretum de cogenda quotannis Synodo Dioecesana: sed jamdiu id ipsum sancitum fuerat aliis Ecclesiae Constitutionibus, quibus nihilominus putavit *Gibertus*, se alia ratione aeque bene satisfacere. Quae a nobis dicta censeri volumus, non animo elevandi Synodorum utilitatem, quam iterum iterumque commendamus, et inculcamus, sed ut statuamus, eas non esse omnino, et absolute necessarias: utque Episcopi, qui ob aliquod impedimentum suas Synodos, juxta Tridentini decretum, congregare nequeunt, non propterea animum abjiciant, sed alias suppetere sibi sciant artes succurrendi suarum ovium indigentiis, earumque spirituali bono prospiciendi; atque ut ab aliorum exemplis modum addiscant Synodi defectum supplendi. Qua in re praestat audire sacram Congregationem Concilii, quae praecipuas suggerit industrias substituendas Synodo, quum ab Episcopo fieri nequit. Etenim quum Episcopus Canariensis, occasione visitationis sacrorum Liminum ad praefatam Congregationem transmisisset relationem status suae Ecclesiae, eidemque significasset, impossibile sibi esse Dioecesanam Synodum cogere; sacra Congregatio litteris ad ipsum datis anno 1720. rescripsit: *Reliquum est, ut tuis postulatis respondeam. Primum difficultates Dioecesanae congregandae Synodi nobis ob oculos ponis, et eae quidem maximae sunt, vetantque profecto omnem Ecclesiasticorum conventum fieri. Verum sacra Congregatio certior a te fieri cupit, an in unaquaque insula possent per annos singulos, definito a te per edictum loco ac die, aut omnes, aut major Clericorum pars, quibus Synodo interesse jus est,*

commode coire, vices suas uni, aut pluribus Procuratoribus delegaturi; et an qui electi fuerint, possent, accepto authentico legationis suae testimonio, statuto pariter tempore te convenire, ut referrent suarum Ecclesiarum statum, Cleri, et populi mores, religionem, pietatem, templorum decus, piorum locorum administrationem, ceteraque omnia, quae opus forent. Collatis tunc ipse consiliis, quid agendum esset, imperares, veluti de Synodi sententia, imperataque illi ad suos adducerent, curarentque perfectum iri. Id enim vero Synodi speciem obtineret, maximumque inde fructum caperes; quippe quid ubique tuae dioecesis agatur, penitus internosceres, habitoque cum gravissimis viris, quales hujusmodi Procuratores creandi essent, sermone, melius universis Ecclesiae tuae rebus consuleres. Hoc si fieri nequeat, dioecesim tibi per edicta regere necesse erit, quae invalescentibus fortasse animorum morbis remedium in dies afferant, exacuant populos ad virtutem. Curandum tamen erit, ut eadem edicta non negligantur, et haudquaquam neglecta fuisse, ex unaquaque insula testimonium tibi identidem afferatur. Salutaribus hisce sacrae Congregationis monitis morem gerere deberent Episcopi extra Italiam, ac praecipue in Germania degentes, si verum est, quod scripsit *Leopoldus Pilatus*, Canonicus Tridentinus, *in suis Originibus Juris Pontificii lib.5. tit.2. de Conciliis Ecclesiasticis*, fieri nimirum non posse, ob dioecesium amplitudinem, Parochorum paupertatem, atque itinerum difficultatem, ut illi singulis annis Synodum celebrent.

CAPUT TERTIUM

Quo titulo sit cohonestanda Synodus Dioecesana, et quomodo inscribenda ejusdem decreta?

NOnnullae antiquae Synodi Provinciales, ac potissimum Oscensis anni 599. *tom.3.* Collectionis *Harduini col.533. car.1.* Barcinonensis anni 599. *ibid. col.537.* et Toletana VIII. *ibid. col.953.* anni 653. se sanctas inscripserunt, dicendo ex. gr. *Sancta Synodus praecipit*, *Sancta Synodus statuit*. Hodie tamen et decet, et expedit, ut ab ejusmodi titulo omnino abstineant; ille siquidem solis nunc tribuitur Conciliis Generalibus. *Ferdinandus de Loases* Archiepiscopus Valentinus anno 1565. Synodum Provincialem coegit, in qua confirmavit aliam Synodum Provincialem habitam a *Martino de Ayala*. Synodum de more ad Sedem Apostolicam transmisit: eaque per sacram Congregationem Concilii sedulo examinata, inter cetera, quae visa sunt corrigenda, demandatum fuit, ut ab ea deleretur titulus *Sanctae*, utpote qui solis debetur Conciliis Generalibus, sicuti litteris in forma Brevis ad eumdem Archiepiscopum datis rescripsit S. Pius V. *Haec verba: Sancta Synodus: non conveniunt Synodo Provinciali, sed Universali. Dionysius Paulus Lopis* Presbyter Valentinus, et Doctor nostrae Academiae Bononiensis, nullum non movit lapidem, ut suaderet, titulum *Sanctae*, non solis Universalibus Conciliis; sed etiam ceteris Synodis competere posse; et mirum est, quot exempla in sua juris allegatione ad id comprobandum attulerit. Missa est allegatio juris ad sacram Congregationem Concilii; et clarae memoriae Cardinalis *Matthaejus*, tunc sacrae Congregationis Praefectus, die 14. Novembris 1594. respondit quaesito praedicti *Lopis* sequenti epistola: *Quum Provincialis illa Archiepiscopi Valentini Synodus, de qua nuper ad me scripsisti, ad sacram hanc Congregationem Concilii Tridentini interpretem inspicienda, ac recognoscenda missa fuit, summa quidem cum diligentia ac maturitate omnia in ipsa Synodo contenta, expensa atque examinata fuerunt ab iis Patribus, qui eo tempore praedictae Congregationi praeerant. Itaque quod nunc a me requiris, ut tibi ratio diversitatis aperiatur, cur iidem Patres tunc de dicta Synodo Provinciali, dum ea sancta Synodus appellatur, verbum=Sancta=tollendum censuerint, quum tamen idem verbum in plurimis Provincialibus Conciliis non semel legatur, gratum mihi certe fuit quaesitum tuum, sicut gratissimum extitit studium et eruditio, quam prae te fers in pluribus locis animadvertendis, et colligendis. Verum quum certo sciam, graves illos Patres tunc nonnisi cum ratione dictionem illam de hujusmodi Synodo sustulisse, minime nunc meae partes esse videntur (nulla necessitate cogente) hoc in controversiam vocare, quum potius meae partes sint illorum Patrum auctoritati ac prudentiae omnino acquiescere, et eorumdem sententiae plene adhaerere.* Ex qua prudentissima epistola, et multo magis ex allegato Brevi S.Pii V. manifestum sit, nec Synodos Provinciales, nec Dioecesanas, sed solum Generales praedicto titulo *Sanctae* esse honestandas. Tota hujus rei gestae series habetur apud Cardinalem *de Aguirre tom.4. Conciliorum Hispaniae pag.87. et pluribus seq.* Inter dissertationes *Francisci Mariae* Cardinalis *Brancatii* Episcopi Portuensis, una

est,

est, cujus titulus: *De Regulis Sanctorum Patrum*: in qua insertum legitur *Votum*, a Patre *Odone de Comitibus* Societatis Jesu conscriptum. Hic satis apposite ibi observat, quod etiamsi ex personis eorum, qui Synodum constituunt, *Sanctae Synodi* appellatio deduceretur, atque ea locum habere posset in Generalibus, aut ad summum in Nationalibus, et Provincialibus Synodis, quae constat ex pluribus Episcopis, quibus nempe *Sanctitatis* appellatio tributa dignoscitur, non quidem intuitu gratiae sanctificantis, qua aliqui ex ipsis carere possunt, sed in venerationem characteris Episcopalis; verumtamen neque hoc pacto id dici posset de Dioecesanis Synodis, quibus unicus Episcopus praesidet: *De Synodis Dioecesanis nihil dico, in quibus unus tantum sedet Sanctus Pater Episcopus*; *quem titulum nec obtinuerunt, nec obtinere merentur Canonici, aliique Assistentes sine ulla jurisdictione Episcopali*.

II. Alia deinde excitatur controversia circa Constitutiones a Provincialibus, et Dioecesanis Synodis factas, de quibus dubitatur, an dici possint *Canones*. Quum Canon idem sit, ac regula, ut habet Textus *in Can. Canon. dist.3.*, omnes leges Ecclesiae, quae sunt regula morum, videntur sine ulla difficultate appellandae *Canones*. Hinc quia Concilia Generalia inducuntur tam ad definiendum, quid credendum, quam ad statuendum, quid agendum sit; eorum definitiones, quae ad fidem pertinent, dicuntur *Dogmata*; quae vero mores spectant, vocantur *Canones*. Verum haec nominum accurata distinctio non semper in praxi observata fuit. Capita octo, quae in Synodo *Carthaginensi* anno 418. Episcopi plus quam ducenti, juxta S. Innocentii I. definitionem, adversus Pelagianam haeresim ediderunt, continent Fidei Dogmata, et tamen *Canones* appellata sunt. Definitiones fidei in Causa Pelagiana a Concilio *Arausicano* secundo anno 529. propositae, et a Bonifacio II. confirmatae, *Canones* dicuntur. *Canonum* quoque nomine viginti de Fide Capita a S. Martino I. in suo Concilio *Romano* anno 549. contra Monothelitas proposita nuncupantur, uti observat *Bartholus* Episcopus Feltriensis *in suis Institutionibus Canonicis cap.1.num.6.* Hanc consuetudinem *Tridentina* Synodus secuta est, quae Fidei definitiones, et haeresum damnationes per Canones proposuit; etsi aliquando eadem Synodus hanc methodum non retinuerit; in proemio quippe capitis primi *sess. 14. de reformatione*, tredecim, quae sequuntur Capita, appellavit *Canones*: *hos, qui sequuntur, Canones statuendos, et decernendos duxit*: et tamen in his nihil circa Fidem decrevit, sed sola tradidit praecepta circa disciplinam; quemadmodum scite observat *Doujat Praenotionum Canonicarum lib.1.c.1.n.8.* Ex his porro confici plane videtur, nullam adesse rationem, propter quam Constitutiones Synodi aut Provincialis, aut Dioecesanae, quae certo regulae et normae sunt, ad quas sive provinciae, sive dioecesis incolae suas actiones dirigere debent, non sint inscribendae *Canones*. Et re ipsa *Canonis* nomenclaturam illis attribuunt *Glossa in principio distinctionis* 18. inquiens: *Episcopi bene possunt condere Canones Episcopales, et Archiepiscopus Provinciales, quia quilibet populus, et quaelibet Ecclesia sibi potest statuere aliquod jus*: et Abbas *in Cap. Canonum, de Constitutionibus*, ubi generatim ait; *Appellatione Canonis venit omnis Constitutio Ecclesiastica*.

III. Ita profecto res se haberet, si unice insistendum esset vocis etymologiae, et grammaticali ejusdem significationi: at, si communem vocis acceptionem attendimus, praefatas Constitutiones *Canones* appellare prohibemur; usus quippe nunc communiter, et praecipue apud Doctores, invaluit, ut *Canonis* nomine solae denotentur Constitutiones, quae universam obstringunt Ecclesiam, quales illae sunt, quae aut a Conciliis Generalibus, aut a Summo Pontifice promanant, quod pluribus tradit *Fagnanus in Cap. Canonum statuta n.19. et seq. de Constitutionibus*, notans simul *ibid. n. 35.* quod si statutum Episcopi a Papa confirmatur, et extenditur ad totam Ecclesiam, tunc, utpote jam Pontifici arrogatum, recte dicatur *Canon*.

IV. Neque mirum videri debet, si ambae istae voces, *Sancta* scilicet, et *Canon*, olim a Synodis Provincialibus, et Dioecesanis usurpatae, tunc a solis Conciliis Generalibus adhiberi possint; quum enim voces pendeant ab hominum placito, possunt utique homines nunc ad plura significanda illas extendere, nunc ad pauciora restringere. Exemplum praesto esse potest in nomine *Papa*, quod olim commune erat omnibus Episcopis, quibus illud tribuitur in epistolis Cypriani, ut animadvertit *Pamelius ad epist.3.n.3.* in epistolis *Ennodii* adnotante *Sirmondo ad epist. 29. tom.1. Var. col.1467.* atque in plurimis Veterum scriptis, ut apud *Sidonium Apollinarem*, aliosque passim: idque ex *Caroli Paschalis*, hominis diligentissimi, atque antiquitatis peritissimi, conjectura,

inde evenisse autumat *Anastasius Germonius lib. 2. Animadversionum c. 1.* quod quemadmodum Imperatores olim Patres Patriae dicebantur, et haec nomenclatura hisce notis exprimebatur *PP.* uti passim legitur in antiquis monumentis, ita Episcopi, ob singularem venerationem ac reverentiam, quam in primitiva Ecclesia omnes illis exhibebant Fideles, appellarentur pariter Patres Patriae; quumque haec honoris significatio iisdem quoque inscriberetur litteris *PP.* posteriores viri, rerum minus periti, eas legendas putarunt *Papa*. Sed nihilominus, quidquid sit de nominis *Papa* origine, jam a seculo VI. *Ennodius* Episcopus Ticinensis uni Romano Pontifici, tamquam ejus proprium et peculiare, illud adscribere caepit, eumque sequutus *Cassiodorus*, scribens ad *Bonifacium*, *Agapetum*, et *Joannem*, Romanae Urbis Antistites, quemlibet eorum Papam appellavit, quum ceteroquin *Eustorgium*, et *Datium* Mediolanenses, et alios aliarum civitatum Praesules, non aliter, quam Episcopos vocaverit, quemadmodum scite observavit *Sirmondus in notis ad epistolam primam* Ennodii *lib.* 4. Nunc autem adeo proprium et singulare est Romani Pontificis, ut ex Constitutione S. Gregorii VII. in Concilio Romano habito anno 1072. adversus schismaticos, nulli in toto orbe liceat sive se, sive alterum, praeter Romanum Pontificem, Papam nuncupare; uti habetur apud Cardinalem *Baronium in notis ad Martyrologium Romanum ad diem* 20. *Ianuarii*. Optime Rocca *in suo Tractatu de Romani Pontificis nomenclatura tom.* 1. *suorum Operum pag.* 4. *Et quamvis unusquisque Episcopus, Pontifex, vel summus Sacerdos, sive Papa, dici olim poterat; nunc tamen haec nomina nonnisi Romano Pontifici tribui possunt*. Et, ne longius exempla exquiramus, haec ipsa vox *Canon* de se complectitur omnem legem, tam civilem, quam Ecclesiasticam, quia utraque est regula morum; et nihilominus, per antonomasiam, sola lex Ecclesiastica dicitur *Canon*, ob excellentiam nimirum potestatis, a qua fertur, et finis, ad quem dirigit.

V. Quonam igitur nomine Dioecesanae Synodi statuta, et decreta erunt appellanda? *Romaguerra ad Constitutiones Synodales Gerundenses lib.* 1. *tit.* 1. *c.* 1. *n.* 24. contendit, illa ne Constitutiones quidem posse, cum proprietate sermonis, nominari. At, quum Constitutiones ab omnibus dividantur in Generales, et Particulares, et istae sint, quae feruntur ab habentibus jurisdictionem restrictam et limitatam ad certum locum; seu genus personarum, ac propterea etiam statuta facta ab Universitatibus, Collegiis, Civitatibus, et Academiis, communiter, et sine ulla contradictione, dicantur Constitutiones, ut advertit *Florens ad tit.* 2. *de Constitutionibus tract.* 2. plane non videmus, cur Constitutionis vocabulum nequeat cum omni proprietate aptari decretis in Synodo editis ab Episcopo. Quare concludendum est, Synodos Provinciales, et Dioecesanas, modo nomen Canonis non adhibeant, nulla ratione prohiberi, ne sua statuta, et decreta, Constitutiones inscribant; quas quidem Constitutiones, quod a plerisque factum deprehendimus, expedit, ut ad majorem legentium commoditatem in congruos titulos distribuant, et titulos in capita dividant.

CAPVT QVARTVM

An Synodus Dioecesana pertineat ad potestatem Ordinis, vel jurisdictionis; et an ad legem Dioecesanam, vel ad legem jurisdictionis?

DVplex in Episcopis consideratur potestas, Ordinis nimirum, et jurisdictionis. Potestatem Ordinis habent Episcopi immediate a Christo Domino, qui cum Hierarchiam in sua Ecclesia esse voluerit, ita in ea Episcopos instituit, ut Ordinis praerogativa et gradu meris Presbyteris antecellerent, ac virtute solius characteris Episcopalis plura praestare possent, quae simplices Sacerdotes aut omnino nequeunt, aut virtute dumtaxat Ordinationis suae facere non valent: quod contra *Salmasium*, aliosque Haereticos pluribus demonstrat *Petavius de Ecclesiast. Hierarch. Oper. tom.* 3. Episcopus enim, ut loquitur *Epiphanius* adversus *Aerium haeres.* 76. *n.* 4., foecunditatem habet, qua Patres Ecclesiae, hoc est Presbyteros, aliosque Episcopos generare potest; simplices vero Presbyteri, adeo infoecundi sunt, ut, in nullo rerum eventu, alios Presbyteros gignere, seu ordinare queant. Episcopus praeterea, potestate sui Ordinis propria, Sacramentum confert Confirmationis, quod simplices Sacerdotes, nonnisi ex speciali delegatione, non vero virtute solius Ordinis, in quo sunt constituti, ministrare possunt. Quum autem et Confirmatio, et Sacerdotium, vera Sacramenta sint, causativa gratiae sanctificantis, atque in hoc postremo talis imprimatur character, per quem ordinatus in

Sacerdotem Corpus Christi conficere, atque a peccatis absolvere valet; nemo est, qui non videat, ordinariam potestatem illa conferendi nonnisi immediate a Deo posse in Episcopos promanare. Neque enim immediatam derivationem Episcopalis potestatis a Deo impedit actio ministri, quam necessario intercedere oportet, ut novus Episcopus consecretur; quoniam minister operatur, virtute et nomine Christi, cujus est instrumentum, ac propterea Christus est, qui proxime, et immediate agit principaliter, et virtute propria.

II. Quoad potestatem jurisdictionis, quae jus affert Beneficia conferendi, causas audiendi, leges et censuras ferendi, ac cetera praestandi, quae ad subjecti gregis regimen sunt necessaria, quaestio est inter Tridentinos Patres summa contentione jamdiu exagitata, nec definita, de qua Cardinalis *Pallavicinius in Historia Concilii Tridentini lib.*18. *c.*14.*et lib.*21.*c.*11. *et* 13. an Episcopi illam accipiant immediate a Christo, aut potius a summo Pontifice. Licet autem eorum opinio, qui etiam hanc potestatem immediate a Christo oriri propugnant, validis fulciatur argumentis; nihilominus tamen et rationi, et auctoritati conformior videtur sententia opposita. Ratio siquidem Monarchici regiminis, quod Christus in sua Ecclesia constituit, videtur exposcere, ut totius Ecclesiae jurisdictionis fons et origo resideat in ejusdem Ecclesiae visibili Capite, qui est Romanus Pontifex, atque ab eo profluat in cetera membra. Quare *Innocentius* I. epistola ad Episcopos Carthagine congregatos, quae in editione Conciliorum est 24. *tom.* 1. Collectionis *Harduini col.* 1025. eos laudans, quod sententiam contra Pelagianos ab ipsis latam, ad Sedem Apostolicam miserint approbandam, ait *num.* 1. *Scientes quid debeatur Apostolicae Sedi, quum omnes hoc loco positi ipsum sequi desideremus Apostolum* (*Petrum*), *a quo ipse Episcopatus, et tota auctoritas nominis hujus emersit*. Et Episcopi Africani *tom.*3. Collectionis *Harduini col.* 734. scribentes ad *Theodorum* Papam ita exordiuntur: *Magnum et indeficientem omnibus Christianis fluenta redundantem, apud Apostolicam Sedem consistere fontem, nullus ambigere possit, de quo rivuli prodeunt affluenter, universum longissime irrigantes orbem Christianorum*. Et clarius, atque ad rem nostram magis apposite *Leo Magnus epistola olim* 89. *in nova editione* 10. *c.*1. ad Episcopos Viennensis provinciae, quam refert *Gratianus dist.*19. *Can.*7. inquit: *Hujus muneris sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum officium pertinere voluit, ut in Beatissimo Petro, Apostolorum omnium summo, principaliter collocaret, ut ab ipso, quasi quodam capite, dona sua, velut in corpus omne diffunderet.* Idque eo sapientissimo consilio a Christo Domino factum existimat *D.Thomas lib.*4.*contra Gentes c.*76. ut hoc continuo et quasi perenni influxu jurisdictionis a capite in membra, firmior et solidior esset omnium cum illo nexus, et melius conservaretur unitas Ecclesiae: *Soli* (ait Angelicus *n.*4. loquens de Christi promissione facta Petro) *promisit*: *Tibi dabo claves regni caelorum*: *ut ostenderetur potestas clavium per eum ad alios derivanda, ad conservandam Ecclesiae unitatem.* Hoc eodem argumento utuntur, idemque pluribus exornant *D. Bonaventura* in Opusculo *Quare Fratres Minores praedicent, tom.*7.*Oper.* edit.*Lugdunen. anni* 1668.*pag.*340. Cardinalis Bellarminus *tom.*1. *Controv.lib.*4. *de Rom.Pontif.c.*24. *et* 25. Vargas *in toto Opere de jurisdict.Episcopor.* Suarez *de Legibus lib.* 4. *c.*4. *per tot.* Fagnanus *in Cap. Perniciosam, a n.*30. *usque ad finem, de Offic. Ordin.* Haec obiter. Quod nostra interest, illud dumtaxat est, nimirum statuere, jus Synodum convocandi, non ad Ordinis, sed ad jurisdictionis Episcopalis potestatem pertinere; quod profecto, semel percepto inter utramque discrimine, unusquisque facile deprehendet.

III. Decidenda nunc remanet alia quaesiti pars: an videlicet congregatio Synodi pertineat ad legem jurisdictionis, an potius ad legem dioecesanam? Sed, priusquam haec decidatur, praemittenda est brevis utriusque legis notitia. Compertum est omnibus, Monachos, eorumque Ecclesias, ac Monasteria, plurium seculorum intervallo, fuisse juri Episcoporum omnino subjecta, ac primum a S.Gregorio Magno fuisse illis concessam exemptionem a potestate Episcoporum quoad electionem suorum Abbatum, solutionem Cathedratici, et Decimarum, juxta ea quae referuntur a *Thomassino de vet.et nov.Eccles.discipl.tom.*1.*lib.*3.*c.*30. *et seq.* Neque est, cur quispiam de hisce conqueratur exemptionibus, aliisque adhuc amplioribus, quibus subinde Regularium Ordines fuere ab Apostolica Sede exornati: siquidem etiam Patriarchae Orientales pleno jure dominabantur in omnia sui Exarchatus Monasteria; atque inter eos Patriarcha Constantinopolitanus post annum Christi millesimum in plura Coenobia, per totum Orientale Imperium sparsa, immediato summo-

que jure utebantur, uti observat idem *Thomassinus eod. tom.*1. *lib.*1. *c.*9.*n.*15. *et c.*16.*n.*1. quin immo etiam hodie inter jura Patriarcharum propria iidem recensent *jus Stauropegii*, in hoc consistens, ut in Monasterii fundatione Patriarcha, si velit, Crucem figat, eoque actu Monasterium de novo erectum subtrahat a jurisdictione Episcopi, intra cujus dioeceseos fines situm est, sibique immediate subjiciat: quod quidem jus, de quo nonnulla nos attigimus *in nostra Constit.* §.19. *nostri Bullar. tom.* 1. antiquissima consuetudine, non schismatica usurpatione, ab Orientalibus Patriarchis acquisitum ostendit *Christianus Lupus in Scholiis, et Notis ad Canon. Concilior. tom.*3. *edit.Bruxellen.pag.*953. Jam vero quamdiu Monachi plene, atque in omnibus subjecti fuerunt Episcopis, nulla emersit distinctio inter legem dioecesanam, et legem jurisdictionis; sed postquam a Sede Apostolica concessa illis fuerunt indicata exemptionis privilegia, quorum nonnulla habentur *in Can. Cum pro utilitate* 16. *quaest.*1. *in Can. Quam sit necessarium*, *et in Can. Luminoso* 18. *quaest.*2 Joannes *Semeca*, dictus *Theutonicus*, qui medio seculo XIII. vivebat, et Auctor fuit Glossae communis, Decreto *Gratiani* appositae, seu potius *Huguccionus*, seu *Hugutio*, quem primum *Gratiani* Glossatorem affirmat *S.Antoninus in Speculo Historiarum* 3.*part.tit.*18. *c.*6. *pag.*66. ex cujus, aliorumque glossis, teste *Doujat Praenotionum Canonicarum lib.* 5. *c.* 3. *n.* 6. suam consarcinavit *Theutonicus*, eam distinctionem excogitavit, iisque simul collectis, in quibus Monachi subtracti fuerant a jure, seu potestate Episcopi, ea adscripsit legi dioecesanae; cetera vero, in quibus Monachi adhuc subjecti remanebant juri Episcopali, spectare ait ad legem jurisdictionis, quod colligitur ex *Glossa ad Can.*1. 10. *quaest.*1. Huic eidem distinctioni, ab *Hugutione* inventae, adhaesit *Honorius III. in Cap. Dilectus*, *de officio Judicis ordinarii*, sicuti observat *Franciscus Florens tom.* 2. *tit. de statu Monachorum fol.* 70. *et* 71. *et tit. de officio Ordinarii ad text. in cap. Dilectus fol.*187. Ildefonsus Clemens de Arostegui *in sua Concordia Pastorali* edita Compluti anno 1734. *part.*1. *c.*1. *n.* 70. *et pluribus seq.* Rota Romana *decis.* 697. *n.* 4. *et seq. coram* Molines.

IV. Haec satis esse videntur ad rem, de qua agimus, illustrandam; si enim cetera prosequi vellemus, quae de lege jurisdictionis, et lege Dioecesana Doctores adnotarunt *ad cit.Cap.Dilectus*, in infinitum cresceret hic noster liber, atque in ea nos dumeta conjiceremus, unde vel nullus, vel exiguus sane fructus expectari posset. Nec vero ea, quae innuimus, in quibus fere Doctores conveniunt, non hujusmodi sunt, ut viam definiendae propositae quaestioni patefaciant. Semel enim posito, ad legem dioecesanam ea pertinere, in quibus Monachi sunt exempti a jure Episcopali, et ad legem jurisdictionis cetera, in quibus eidem juri subsunt; quum ex infra dicendis liquido constet, Monachos in nonnullis Synodo subjici, in aliis ab illa eximi; plane exinde conjicitur, Synodum Dioecesanam esse quid mixtum, et ad utramque legem spectare. Ita dissidentes hac in re Doctores invicem componit *Ostiensis in Cap. Quod super his n.*2. *de majoritate et obedientia*, quem sectantur Bottus *de Synodo part.* 1. *n.*61. *et seq.* Paulutius *in sua Jurisprudentia sacra*, *de Comitiis Ecclesiasticis tom.*4. *Biblioth. Pontificiae* Roccaberti *pag.*452. Rota *decis.* 619. *part.*4. *diversor. et decis.* 17. *n.* 23. *de offic. Ordinar. coram* Falconerio *tom.*3.

CAPUT QUINTUM

De loco, in quo Synodus Dioecesana habenda est.

Quum Episcopus in tota sua dioecesi jurisdictionem ordinariam noscatur habere; dubium non existit, quin in quolibet loco suae dioecesis non exempto, per se, vel per alium possit pro tribunali sedere, causas ad Ecclesiasticum forum spectantes audire ..... et cetera, quae ad ipsius spectant officium, libere exercere: verba sunt *Bonifacii VIII. in cap.* 7. *de Officio Ordinarii*, *in* 6. Quod recte sancitum notat *Cironius lib.*2. *Observat. Jur.Canon.c.*4. exemplo Praetoris Urbani, qui quum esset Judex ordinarius civium Romanorum, uti testatur *Plutarchus in Sylla*, ubicumque jus diceret, forum constituebat, *leg. penult.ff. de just. et jur. et leg. ult. ff. de jurisdict. omn. Judic.*

II. Quamobrem indubitatum est, Episcopum, non solum in civitate, verum etiam in qualibet suae dioecesis parte, posse Synodum cogere. Unde *Concilium Aurelianense I.* anni 511. *can.* 19. *tom.*2. Collectionis *Harduini col.*1011. et *Oscense* anni 598. *can.*1. *tom.* 3. ejusdem Collectionis *Harduini col.* 535. jubent, ut omnes Abbates, Presbyteri, et Diaconi singulis annis accedant ad Synodum celebrandam in loco, *ubi Episcopus elegerit*: et inter antiqua statuta Ecclesiae

Biterrensis, ab *Hugone* Episcopo anno 1368. renovata, *tom.4. Anecdotor.* Martene *col.627. c.1.* legitur: *Statuimus et ordinamus, quod quolibet anno, bis Synodus celebretur in Ecclesia Biterrensi, vel ubi Dominus Episcopus ordinaverit.* Quin immo, addit *Bottus de Synodo part. 1. quaest.9. n.58.* integrum erit Episcopo suam Synodum cogere etiam extra propriam dioecesim, si ab ea fuerit expulsus, aut ob pestem, aliamve justam causam, ab illa recedere coactus; quod tamen intelligendum monet *Massobrius de Synodo Dioecesana c.2. dub.8.* dummodo consentiat Ordinarius loci, ubi exterus Episcopus vult suam Synodum celebrare. Atque ita reipsa, obtenta prius ab Ordinario licentia, quidam Episcopus titularis, qui dioecesim administrabat sitam in terris Infidelium, et ab ea fuerat expulsus, cum ejusdem dioecesis Presbyteris, et Clericis, qui secum advenerant ad civitatem Burgensem, suam Dioecesanam Synodum ibidem habuit, quod refert *Frances de Ecclesiis Cathedralibus c.32. n.92.*

III. Verum, etsi solo jure spectato, liberum sit Episcopo Synodum congregare in quolibet suae dioecesis oppido, expedit tamen, quum nullum obstat impedimentum, ut illam cogat in civitate, quemadmodum declaravit S. Congregatio Concilii in *Acernen.* die 17. Maji *1636. lib.15. decretor. pag.355. a tergo* hisce verbis: *Posse Episcopum etiam in dicto oppido Dioecesanam Synodum congregare, sed satius esse, ut illam apud suam Cathedralem celebret.* Quod si duae Cathedrales Ecclesiae sint aeque principaliter unitae, Episcopus, qui utrique praeest, sola inspecta juris severitate, non tenetur facere duplicem Synodum, sed unam tantum in alterutra, quam maluerit, ex praefatis Ecclesiis, cui adesse tenentur Ecclesiastici utriusque dioecesis, editisque in ea decretis ambae dioeceses obstringuntur, sicuti docent laudatus *Frances c.8. n.370. et seq.* Gratianus *discep.655. n. 29. et seq.* Cardinalis de Luca *de jurisdictione disc.56. n.6. et de praeminentiis disc. 7. n.20. et 21.* Romaguerra *ad Constitutiones Synodales Gerundenses lib.1. tit.1. c.1. n.12.* Emerix junior *decis. 1185. et decis. 1236.* Neque huic doctrinae illud adversatur, quod a S. Congregatione Concilii olim decisum fuerat in quadam causa *Geruntina*, cujus summa haec erat. Indicta ab Episcopo Geruntino Synodo, habenda in civitate Cariatensi, aeque principaliter unita Ecclesiae Geruntinae, hujus Capitulares, caeterique de Clero Geruntino ad Synodum accedere recusarunt, eam obtendentes excusationem, quod in utriusque Ecclesiae unione, reservata fuisset praeminentia Ecclesiae Geruntinae. Re delata ad S. Congregationem Concilii, ejusque discussioni propositis his dubiis: I. *An Synodus ab Episcopo celebrata in Cathedrali Cariatensi sustineatur?* II. *Et quatenus affirmative, an liget dioecesim Geruntinam?* S. Congregatio die 2. Octobris 1706. respondit ad primum *Affirmative*, ad secundum *Negative.* Nec tamen haec responsio (ut dicebamus) adversatur modo traditae doctrinae: nam, eadem causa iterum proposita die 1. Februarii 1708. S. Congregatio stetit in decisis quoad primum dubium; *ad secundum vero, praevio recessu a decisis, rescripsit Affirmative lib. 58. decretor. pag.53.* Ideo autem sacra Congregatio in secundi quaesiti decisione nonnihil anceps fuerat, quia Clerus Geruntinensis sibi assistere contendebat consuetudinem, de qua mox.

IV. Diximus, sola inspecta juris severitate, licere Episcopo in alterutra, quam maluerit, ex praefatis Ecclesiis Synodum cogere; nam si aequitatis, et decentiae sit ratio habenda, ad evitandas inter utramque Ecclesiam simultates, et concordiam fovendam, maxime expedit, ut illam modo in una, modo in altera, alternatim celebret: et praeterea, si alternativam induxerit legitima consuetudo, tenetur Episcopus hanc omnino servare. Hujusmodi porro opportuna distinctione invicem conciliantur variae sacrae Congregationis Concilii responsiones, quae minus peritis videri possent inter se pugnantes. Siquidem in praedicta *Geruntinensi*, in qua causa contentiose agebatur, sacra Congregatio judicium protulit ad exactam juris normam; secus vero accidit in alia *Ampurien. Synodi*: in qua, quum ipsemet Episcopus sacram Congregationem ita interrogasset: *Approximante tempore celebrationis Synodi, Episcopus, stante quod Ampurien. unita sit aeque principaliter Civitaten. dioec. nulla in hac parte suffultus consuetudine, supplicat ab EE. VV. edoceri, an ipse teneatur celebrare Synodum in utraque dioecesi?* eadem sacra Congregatio, non juris apices, sed decentiam, et aequitatem respiciendo, die 8. Maji 1694. respondit: *Affirmative alternatim lib.44. decretor. pag.212. a tergo.* Aliud autem dicendum est de sententia lata in causa *Adrien. et Pennen.* dioecesibus unitis: quoniam in hac, quum probata esset consuetudo Synodum alternis vicibus habendi in utraque civitate, non ex mera decentia, sed ex justitia, ab eadem S. Congregatione die 12. Aprilis 1625. prodiit sequens decretum; *Sacra etc.*

*Partibus auditis,ac Sanctissimo Domino nostro approbante,censuit,Episcopum Pennensem et Adriensem debere primam Dioecesanam Synodum, quum ultima in civitate Pennensi coacta fuerit,in Adriensi civitate indicere,ac celebrare.lib.*12.*decretor. pag.* 276. et rursus in eadem causa die 27. Julii 1647.*lib.*18. *decretor.pag.*376. *Synodum ab Episcopo congregatam et celebratam in civitate Pennen. quae ratione alternativae celebranda erat in civitate Adriensi, non esse abolendam, sed acriter corripiendum Episcopum, et faciendam declarationem,quod hujusmodi celebratio nullo modo praejudicet civitati Adriensi, ratione dictae alternativae, prout haec sacra Congregatio declarat.*Quia vero in alia simili causa *Matheranen. et Acheruntina*,dioecesibus unitis,Capitulum *Acheruntinum* nondum legitime probaverat eamdem, quam asserebat,consuetudinem sibi suaeque Ecclesiae favorabilem,cujus praetextu adesse renuebat Synodo,quam Archiepiscopus celebrandam indixerat in civitate Matheranensi;ideo S.Congregatio die24. Martii1736.distulit controversiae decisionem:at, ne interim Synodi coactio, non sine utriusque dioecesis detrimento,protraheretur, prudentissime addidit:*Non retardato pro hac vice interventu Cleri Acheruntini Synodo jam indictae in civitate Matheranensi, sine praejudicio jurium ambarum Partium.*

V.Hactenus de loco.Si nunc locum loci,ut ajunt, investigemus,hoc est,si quaeramus,in quonam civitatis loco aut oporteat,aut deceat Synodum celebrari, triplex statim nobis occurret Doctorum opinio. *Bottus in Tractatu de Synodo qu.9. n.56. part.*1.existimat,necesse non esse,ut Synodus celebretur in Ecclesia.*Joannes Andreas in Cap.Decet, de immunit.Eccles.in 6.*concludit,Synodum posse fieri in Ecclesia,simulque insinuat,decere,ut fiat. At *Massobrius in cit.Tract.de Syn.Dioeces.cap.*2. *dub.9.* docet, juxta universalem consuetudinem, Synodum esse in Ecclesia celebrandam.Et profecto, si antiquiorum Synodorum Acta pervolvimus,fere omnes,tam Oecumenicas,quam Provinciales, quam demum Dioecesanas Synodos in Ecclesia coactas deprehendimus, quemadmodum perpendit,multisque adductis exemplis confirmat, et illustrat *Mendoza in notis ad Concil.Illiberitan. c.9.tom.*1. Collectionis Conciliorum *Labbei col.* 1043.Exteris vero exemplis ab illo collectis adjicere possumus etiam domestica, omnium videlicet Conciliorum,quae Romae sunt celebrata,aut inBasilicaLateranensi,aut inBasilicaVaticana.Typis impressum estBullarium solas continensConstitutiones pertinentes ad Basilicam Vaticanam, in quarum prima, quae est *S.Leonis I.*cognomento *Magni tom.*1.*pag.*1. habetur: *Constitutum est, binos in annis singulis Episcoporum debere esse conventus*: quibus verbis subnectuntur haec alia: *Quoniam, adjuvante gratia Dei, facilius poterit provideri, ut in Ecclesia Christi nulla scandala, nulli nascantur errores, quum coram Beatissimo Apostolo Petro id semper in commune tractandum fuerit.*Ad hunc autem locum eruditi Adnotatores expendentes ea verba,*coram Beatissimo Apostolo Petro*, fuse ostendunt, usque ad XI. seculum Romana Concilia fuisse celebrata in Ecclesia S. Petri, praesente, et praesidente Romano Pontifice. Nomine porro*Ecclesiae* non intelligitur heic solus Ecclesiae ambitus, sed omnis locus sacer,Ecclesiae adjunctus,et ad Ecclesiam pertinens:siquidem (ut recte notavit *du Cangius*) in Actis Concilii Chalcedonensis *act.* 1. *tom.* 2. Collectionis *Harduini col.* 174. mentio fit cujusdam Concilii Constantinopolitani celebrati inBaptisterioS.Sophiae, quod utique erat ab Ecclesia distinctum. Concilia vero Carthaginensia III. IV. V. VI.habita legimus in secretario Basilicae.Quoddam pariter Concilium Antiochenum, insertum iisdem Actis Concilii Chalcedonensis *eod. tom.* 2. *col.* 579. coactum dicitur *in porticu aestivalis secretarii.* Secretarium autem idem erat, ac Diaconicum, seu, quam vulgo dicimus, *Sacristia*, ut admonet *Valesius not. in Philostorg. lib.*7. *c.*3. qui locum fuisse contendit intra Ecclesiam:*Gothofredus* vero, et alii, abEcclesia separatum existimant. Praeterea *Leo Allatius de consens. Eccles.Orient. et Occid.lib.*2.*capp.*11.*et* 12.nonnulla commemorat Concilia celebrata in Catechumeniis; et citatus *du Cangius* in descriptione Aedis Sophianae *ad calcem Cinnami n.*38. ex *Niceta*,aliisque probat VIII. Synodum non in Ecclesia, sed in Catechumeniis coactam. Catechumenia vero, ut liquet ex *Leone nov.*73.,aliisque quos laudat idem *du Cangius ibid. n.*38.,erant solaria, seu porticus superiores Ecclesiarum. In Vaticana porticu Synodum pariter habitam narrat *Rasponus de Patriarchio Lateranensi lib.*4. *cap.*4. Ac demum in Leoniano Triclinio a Leone III. prope Lateranensem Basilicam constructo,quod collapsum ac dirutum,ne praeclarum sacrae antiquitatis monumentum eruditorum hominum voluptati deesset, nos, quatenus licuit, salvum esse voluimus, ac restitui mandavimus, plura Concilia celebrata,

ac praesertim unum ab Eugenio IV. tradunt *Nicolaus Alemannus de Lateranensibus Parietinis pag.29.* Panvinius, aliique passim. Ceterum, quidquid sit de loco, in quo olim Synodi cogebantur, ut loquamur de hodierna praxi, distinguendum videtur inter congregationes, quae Synodo praemitti solent, et sessiones ipsas Synodales. Congregationes haberi consueverunt in aedibus Episcopalibus, sessiones autem semper in Ecclesia: quemadmodum advertit *Gavantus in Praxi Dioecesanae Synodi c.4. et c.9.* et colligitur ex Pontificali Romano, quod agens de ordine ad Synodum, quum dicat, Episcopum cappa indutum pergere ad Ecclesiam, celebrare Missam de Spiritu Sancto, et distribuere Eucharistiam Clero, pro certo jam sumit, illam in Ecclesia celebrari. Idem supponit Caerimoniale Episcoporum *lib.1. cap.31.* describendo ornatum Ecclesiae, in qua Synodus habetur. *Et S. Carolus Borromaeus* in concione habita in sua Synodo Dioecesana XI. anno 1584. *part.7. Act. Eccl. Mediol. pag.1167.* considerans excellentiam et sanctitatem loci, ubi Synodus congregatur, haec dixit, quae soli Ecclesiae aptari possunt: *Et locus ipse, quo convenimus, consideratione dignissimus est. Hic enim non est aliud, nisi aula Dei, et regia domus ejus, ac porta caeli. Hic personaliter et realiter totus Christus est praesens. Adsunt cum eo innumera sanctissimorum Angelorum, et beatorum Spirituum millia. Heic repositae sunt sacrosanctae tot sanctissimorum hominum Reliquiae. Heic nil, nisi Cruces, nisi Imagines. Omnia sancta sunt, omnia sanctitatem spirant, omnia timorem quemdam filialem incutiunt, dum, ubi simus, et coram quo, nobis significant.*

VI. Inter Ecclesias autem, si fieri possit, eligenda est Cathedralis, quae arctiori vinculo Episcopo alligatur, aliarumque Ecclesiarum mater est, et caput; quamvis, urgente aliqua rationabili et honesta causa, non prohibeatur Episcopus Synodum facere in alia Ecclesia, quod bene notavit *Monacellus in Formul. legal. part. 1. tit. 5. formul.3. n.7.* Simile est, quod dicitur de Chrismate, ac Oleis Cathecumenorum, et Infirmorum, quae licet aliquando, ac praesertim quum Episcopus abest a civitate, consecrari possint in qualibet Ecclesia; regula tamen est, ut, quum fieri potest, consecrentur in Cathedrali, juxta declarationem Congregationis sacrorum Rituum die 17. Novembris 1600. relatam a Cardinali *de Aguirre tom.4. Concil. Hispaniae pag.784.*

CAPUT SEXTUM

De Tempore, quo cogenda est Synodus Dioecesana.

OLim bis in anno Concilia Provincialia celebranda fuisse, constat ex Canone 38. alias 30. ex recentione *Cotelerii tom. 1. pag. 447.* ex his, qui dicuntur Apostolici: *Bis in anno Episcoporum Concilia celebrantur*: cui consonat Canon quintus Concilii Nicaeni, ex versione *Dionysii Exigui tom. 1.* Collectionis *Harduini col. 326.* *Bene placuit annis singulis per unamquamque provinciam bis in anno Concilia celebrari.* Idque religiose servari jussit *Leo Magnus epist. 12. ad Anastasium Thessalonicensem Episcopum c. 7.* relata a *Burchardo l.1. c.43.* et a *Gratiano Can.2. dist.18.* inquiens: *De Conciliis autem Episcopalibus non aliud indicimus, quam sancti Patres salubriter ordinarunt, ut scilicet bini conventus per annos singulos habeantur.* Hanc eamdem disciplinam in plerisque saltem provinciis perseverasse seculo octavo patet ex Concilio Vernensi anni 755. *can.4. tom.3.* Collectionis *Harduini col. 1995.* in quo statuitur, ut provinciales Episcopi singulis annis, tum Martii, tum Octobris Kalendis, una cum Metropolitano ad Synodum conveniant; atque *ex c.13.* Capitularium Aquisgranensium anni 789. *tomo 1. Capitularium collectorum a Stephano Baluzio* editionis Parisiensis anni 1677. *col.* 218. ubi praecipitur: *Ut provinciales Episcopi, cum suo Metropolitano, bis in anno, propter causas Ecclesiae, Concilia celebrent.*

II. Quia porro Concilia Provincialia semper consectabantur Synodi Dioecesanae, aut edita in illis decreta a singulis Episcopis in his promulgarentur, sicuti cautum legimus a plerisque Conciliis, et praesertim a Toletano XVI. anni 693. *c.7. tom. 3.* Collectionis *Harduini col. 1797.* et advertit *Thomassinus de veter. et nov. Eccles. discipl. part.2. lib.3. c.73. n.1.* inde factum est, ut binae pariter Synodi Dioecesanae quotannis haberentur; atque hic mos ita inolevit, ut ad tempora, a nobis non omnino remota, potractus fuerit: etenim duas Dioecesanas Synodos quotannis cogendas edixere Concilium Hafniense in Dania anni 1425. *tom.8.* Collectionis *Harduini col. 1036.* Coloniense anni 1536. *part.14. c.17. tom. 9. Harduini col.* 2028. et aliud Coloniense anni 1549. *tit. de Synodor. celebrat. cap.1-*

ibid. col.2096. Quinimmo, in nonnullis Dioecesibus designati erant certi dies, quibus praedictae Synodi haberentur, nimirum feria tertia, et quarta illius hebdomadae, in qua celebratur festum S. Lucae; feria tertia, et quarta illius hebdomadae post Pascha, in qua cantatur Evangelium, *Ego sum Pastor bonus*; quos quidem dies, antiqua suae Ecclesiae statuta renovando, iterum Synodis cogendis perpetuo destinavit *Hugo* Episcopus Biterrensis ann. 1368. cujus decretum extat *in tom.4. Thesauri novi Anecdotor.collectorum* a Martene et Durand *pag. 627.* iisdemque fere diebus Synodos singulis annis habendas decrevit *Raymundus* Episcopus Ruthenensis, *eodem tom.4. pag. 673.* Inter statuta tamen Ecclesiae Claromontensis anni 1268. ab *Harduino tom. 7. col.587.* primum evulgata legimus, morem illius Ecclesiae fuisse, ut Synodus aestivalis fieret diebus Mercurii, et Jovis post festum Pentecostes; et hyemalis diebus Mercurii pariter, et Jovis proximioribus festo S. Lucae. Quare *Alteserra in suo Tract. de Jurisdict. Ecclesiast. lib. 2. c. 19.* satis apposite scripsit: *Nec semel, sed iterum in anno vocari Synodum Episcopalem, antiqui juris fuit.*

III. Verum quum in VII. Synodo statutum fuerit, ut semel in anno Concilia Provincialia fiant, quemadmodum habetur apud *Gratianum Can.7. distinct.* 18. huic factioni adhaerens Innocentius III. in Concilio Generali Lateranensi decrevit, Synodos Provinciales ab Archiepiscopo, et Dioecesanas ab Episcopo quolibet anno esse cogendas, *Cap. Sicut olim, de accusationibus*. Quamvis autem non vetuerit Innocentius, ne saepius Dioecesana Synodus haberetur, plerique tamen Episcopis satius visum est, se Innocentii decreto accommodare, et unam quotannis Dioecesanam Synodum indicere: et re ipsa unam singulis annis esse indicendam, decrevere Concilium Ravennatense anni 1311. *rubr.* 18. *tom.7.* Collectionis Harduini *col.1368.* Palentinum ann.1322. *c.1. ibid. col.* 1464. Tarraconense sub *Joanne Patriarcha Alexandrino* anno 1329. *c. 63.* quod extat *cit. tom.4. Thesauri nov. Anecdot. collector.* a Martene et Durand. *col.308.* Vaurense a trium Provincialium Episcopis anno 1368. celebratum *cap.6. tom.7.* Collectionis *Harduini col.1813.* cujus verba haec sunt: *Ad memoriam reducentes statuta Patrum, in quibus praecipitur, ut semel in anno per Episcopos Synodalia Concilia celebrentur; sacro approbante Concilio statuimus, ac in virtute sanctae obedientiae Suffraganeis nostris praecipimus, ut singulis annis per se, vel per idoneos viros, si ex causa necessaria fuerint impediti, dicta Synodalia Concilia habeant celebrare.*

IV. Sed, quoniam postea haec disciplina relaxata fuerat, et Synodorum celebratio intermissa, idcirco plerique religionis studio permoti, Tridentinos Patres ursere, ut illam instaurarent. Inter petitiones ab Oratoribus Regis Christianissimi factas in Synodo Tridentina, atque ex *Angelo Massarello* ejusdem Concilii Secretario relatas *tom.8. amplissimae Collectionis veterum Scriptorum, et Monumentorum editae* a Martene, et Durand *col.* 1311. trigesima quarta et ultima haec est: *Decernat sancta Synodus, ut non solum Synodi Episcopales quotannis semel, ut minimum, sed etiam tertio quoque anno Provinciales congregentur, in quibus de his, quae ad statum Ecclesiasticum pertinent, tractetur, de ministrorum delictis mature cognoscatur, et in eos, qui deliquerint, severe animadvertatur.* Quibus petitionibus, antiquo jure innixis, libenter indulsit sacrum Tridentinum Concilium, districte praecipiens *sess. 24. c. 2. de reform.* ut a singulis Metropolitanis quolibet triennio Synodus Provincialis, et ab unoquoque Episcopo semel in anno Dioecesana cogatur: *Synodi quoque Dioecesanae quotannis celebrentur*: contra contumaces vero huic decreto parere recusantes, poenas a sacris Canonibus jamdiu sancitas renovat, iterumque infligit: *Quod si in his tam Metropolitani, quam Episcopi, et alii suprascripti negligentes fuerint, poenas sacris Canonibus sancitas incurrant.* Et sacra Congregatio, ejusdem Concilii Tridentini interpres, ad praecavendas, et amputandas quascumque Episcoporum inanes excusationes, uti refert *Fagnanus in Cap. Sicut olim, n. 10. et 11. de accusat.* alias respondit, ut, si Episcopo impediantur a Synodo quolibet anno per semetipsos celebranda, possint eam celebrare per suum Vicarium Generalem, instructum speciali mandato, quod ad hunc actum esse necessarium, infra dicetur. Neque enim celebratio Synodi ad illa munera pertinent, quae ab ipsomet Episcopo necessario expleri debent: etenim, uti ratiocinatur laudatus *Fagnanus*, quum Tridentinum loquatur *impersonaliter*, dicendo: *Synodi quoque Dioecesanae quotannis celebrentur*: non exigit veluti absolute necessariam praesentiam Episcopi, nec prohibet, ne alterius opera ad Synodum cogendam utatur. Ad haec, in eodem capite loquens Tridentinum de Synodo Provinciali, expresse decernit, ut, Metropolitano legitime impedito, illam cogat

Coe-

Coepiscopus antiquior; ac propterea, quum oppositum non statuat de Dioecesana, non obscure insinuat, etiam hanc posse per alium celebrari. Ita pariter longe ante Tridentinum senserat citatus *Joannes Patriarcha Alexandrinus* in allegato Concilio Provinciali Tarraconensi, in quo praecipit quidem, Synodum quotannis a suis Suffraganeis fieri, sed simul aperte permittit, ut, quum aliquo detinentur impedimento, illam per alios cogant: *Sacro approbante Concilio, statuimus, et in virtute sanctae obedientiae Suffraganeis nostris praecipimus, ut singulis annis per se, vel per idoneos viros, si ex causa necessaria fuerint praepediti, dicta Concilia Synodalia habeant celebrare*: idemque, ac fere iisdem verbis decreverat nuper relatum Concilium Vaurense.

V. Verum, praefatum praeceptum Synodum quotannis celebrandi, a sacris Canonibus toties impositum, et repetitum, atque a sacro Concilio Tridentino denuo restauratum, nimium benigne moderantur aliquot Jurisperiti. *Monacellus in Formulario legali practico tit.5. formul.3. num.1. tom.1.* opinatur, Episcopum primo, et secundo anno a suscepto suae Ecclesiae regimine, debere dioecesim perlustrare, ut serpentia in ea mala inspiciat, ac tertio anno Synodum cogere, in qua illis coercendis opportuna apponat repagula. *Pax Jornadus tom.2. lib.8. tit.2. n.41.* non dubitavit generatim, et absque ulla limitatione asserere, satis esse, ut quolibet triennio Dioecesana Synodus habeatur. Episcopus *Braschius in suo Promptuario Synodali c.1. n.21. et pluribus seq.* existimat, non posse quoad hoc praescribi certam, absolutam, et universalem regulam, ab omnibus ubique custodiendam; quia, ait, in aliquibus Dioecesibus necessaria erit crebrior Synodorum coactio, in aliis minus frequens sufficiet. Nos vero, quamquam non negemus, potuisse Tridentini decretum contraria consuetudine nonnihil emolliri, et temperari, non idcirco tamen approbamus effrenem istam licentiam, quam privati Doctores sibi usurpant, illud pro libito, etiam contra expressa ejusdem verba, interpretandi, et limitandi: neque illos excusamus Episcopos, qui, quum nihil sit, quod eos impediat, ex sola socordia, et negligentia Synodum facere praetermittunt; eosque magis redarguimus, qui quum plures annos Dioecesim gubernaverint, ne de cogendo quidem Synodo unquam cogitarunt; hi enim, ceterique, qui ex mera incuria, et inertia praefato Tridentini praecepto non parent, et sine ulla causa Synodum facere omittunt, meminisse deberent, se, praeter reatum inobedientiae, paenam incurrere suspensionis ab officio, statutam *in Cap. Sicut olim, de accusation. Quisquis autem hoc salutare statutum neglexerit adimplere, a sui executione officii suspendatur*: licet paena hujusmodi, ut ipsa indicat vox *suspendatur*, non sit latae, sed ferendae sententiae, quod *in eodem Cap. Sicut olim*, adnotarunt *Ostiensis in fine*, Joannes Andreas *n. 7.* Fagnanus *num. 105. et seq.* referens etiam resolutiones sacrae Congregationis Concilii, *Thomassin. de vet. et nov. Eccles. discipl. part. 2. lib.3. c.75. n.10.* Neque audiendi sunt, qui ad propriam obtegendam ignaviam, se consulto, et prudenter abstinere dictitant a Synodi coactione, ne novarum Constitutionum in dies accessione, commissae sibi dioecesis status perturbetur. Nam in primis necesse non est, ut novae Constitutiones in Synodo edantur, sed quandoque expedit solam urgere executionem illarum, quae jam sancitae fuerunt: qua in re exemplum nobis praebuit supra laudatus *Augustinus Valerius* celeberrimus Episcopus Veronensis, qui in citato libello ad Clerum suum testatur, se obtemperasse Concilio Tridentino, Synodum quotannis celebrando; in qualibet Synodo sermonem habuisse ad Clerum de Ecclesiastica disciplina, singulos hortando, ut ad hujus exactam normam suos mores componerent; sed nullum in Synodo edidisse decretum; quod tamen, addit, nonnullis displicuisse Sacerdotibus; et propterea libellum scripsit, in quo factum excusat, et salubria monita tradit, loco Constitutionum, quas in Synodis non fecerat: *Cur autem* (inquit) *quum singulis annis, ex quo ipse Episcopus sum factus, Synodus sit celebrata, et a nobis sint habiti longi sermones, ad me ipsum, et ad vos excitandos, nullam Constitutionem nomine meo ediderim, quum ad aures meas pervenerit, esse nonnullos bonos Sacerdotes, qui hoc meum consilium non satis probent, illis hujus facti rationem reddendam judicavi etc.* Deinde difficile videtur, hoc tempore, quo Ecclesiastica disciplina quotidie consenescit, et labefactatur, aliquam inveniri dioecesim, cui opus non sit ulla nova Constitutione, qua saltem antiquae leges corroborentur, et quae morum corruptela pene obsoleverunt, revirescant.

LIBER SECVNDVS

DE HIS QVI SYNODVM DIOECESANAM COGERE POSSVNT

CAPVT PRIMVM

An Romanus Pontifex cogere possit Synodum Dioecesanam?

ROmanus Pontifex,qui, ut totidem verbis ad Leonem III. scribebat olim *Theodorus Studita epist.34. l.1.* ex recensione *Sirmondi tom.5. var.*, est omnium capitum Caput, atque universae,quae sub caelo est, Christi Ecclesiae Princeps, Moderator, et Pastor; est etiam Patriarcha Occidentis, Primas Italiae, Archiepiscopus, et Metropolitanus Romanae provinciae, atque Episcopus Vrbis Romae; quod scite considerant *Sirmondus Operum tom.4.de suburbicariis regionibus, et Ecclesiis, Propemptici lib.2.c.10. et in Censura Dissertationis secundae c.5.* Morinus *exercit. Eccles. l.1.exercit.6.et exercit.13.* Leo Allatius *de consens. Eccles.Occident.et Orient.l.1.c.8.* Hallier *de sacris Ordinat.3.part. c.4. sect.5. art.3.* Natalis Alexander *histor.Eccles. ad seculum IV. dissert.20. proposit.2.*et passim alii. Porro Episcopatus Romanus, ac totius Catholicae Ecclesiae praefectura, in praesenti rerum ordine non sunt suae distinctae Sedes, neque duae Dignitates, quae fortuito in una copulentur Romani Pontificis persona, quamvis,secundum se spectatae,tales esse potuerint: nam Petrus universalis Ecclesiae Pastor a Christo Domino renuntiatus potuisset utique,ea suprema totius Ecclesiae praefectura retenta,nullius particularis Ecclesiae regimen capessere, sicuti re ipsa nullius specialem administrationem suscepit primis aliquot a Christi Domini in caelum Ascensione annis;potuisset Antiochenam Ecclesiam,quam deinde elegit,pluresque annos Episcopus gubernavit, perpetuo retinere; potuisset denique Ecclesiam Romanam, ad quam postmodum suam transtulit Sedem, relinquere, aliô se conferre, et alterius urbis peculiarem curam, seu Episcopatum assumere. At,quum haec,quae fieri potuerunt, minime facta sint; sed Petrus suam Sedem Romae fixerit, per annos viginti quinque firmiter retinuerit, et in ea martyrio coronatus gloriose obierit, sive id evenerit ex Divino praecepto,seu expressa revelatione ipsi Petro specialiter a Deo facta, sive ex sola voluntate Petri, licet divinitus inspirata; inde factum est, ut supremi Pontificatus praerogativa ita insita remanserit Romanae Sedi, ut qui in hac Petro succedit,necessario succedat in totiusEcclesiae primatu, Petro, ejusque legitimis Successoribus a Christo collato, quemadmodum bene explicant Cardinalis *Bellarminus Controvers. tom.1. de Romano Pontifice l.2.c.12.* Suarez *in defensione Fidei adv. Anglicanae sectae error l.1. c.5. n.4. et l.3.c.13.n.12.* Petrus de Marca *in dissert.1. de singulari primatu Petri n. 20.* Marcus Antonius Capellus *in disput.2. de successione Episcopi Romani in Pontificat. c. 1.* Quamvis itaque possit in aliquo sensu dici, supremam Ecclesiae monarchiam, jure tantum humano, esse annexam Sedi Romanae, quia nimirum utriusque unio,nexus,et allegatio ortum habuit ex facto Petri; attamen non videtur posse sustineri illorum opinio,qui asseruerunt,praefatam annexionem ita esse de jure humano, ut possit ab Ecclesia dissolvi, et una ab altera separari: etenim posito, quod Petrus suam Sedem stabiliter Romae collocaverit, et Romanam regens Ecclesiam obierit, nullus,qui Episcopus Romanus non sit, potest dici verus Petri successor, ac propterea nunquam ad eum referri possunt verba Christi Domini: *Pasce oves meas. Joan. 21.*quibus universalis Ecclesiae curam Petro,ejusque Successoribus commisit. Quare jure ac merito ejusmodi paucorum opinionem refellunt, et censura perstringunt *Melchior Canus de Locis Theologicis lib. 6. c.4.* Gregorius de Valentia *in Analysi Fidei Catholicae lib.7.c.12.* aliique non pauci Theologi. Non inde tamen,quod Romanus Pontifex insitam sibi habeat dignitatem et praerogativam supremi Capitis totius Ecclesiae,consequitur, omnia, quae ab eo fiunt, fieri tamquam ab Ecclesiae Capite: siquidem aliquando operari potest, et re ipsa operatur, non tamquam Christi Vicarius, sed tamquam Patriarcha Occidentis, illa dumtaxat jura exercendo, quae ceteris Patriarchis competunt; aliquando solam gerit personam vel Primatis Italiae, vel Metropolitae Romanae provinciae; quandoque se tantum

exhibet Episcopum Vrbis Romae, ea unice peragendo, quae cuilibet Episcopo in sua dioecesi peragendi jus est; aliquando demum suam supremam explicat dignitatem, et tamquam totius Ecclesiae Praeses, Moderator, et Princeps, illam exercet potestatem et jurisdictionem, qua nonnisi ut Christi in terris Vicarius potitur. Quae omnia optime et ad rem perpendit *Allatius de perpetua consensione Ecclesiae Occidentalis, atque Orientalis lib. 1. c. 8.* ubi haec habet: *Communia ergo omnia habet summus Pontifex cum Episcopis ut Episcopus, cum Patriarchis ut Patriarcha, nec plus ipsi in eos facultatis est, quam cuicumque Episcopo in Episcopos, et Patriarchae in Patriarchas. Uti tamen Christi Vicarius, et Potestas Apostolico a Christo instituta est, summus Pontifex non tantum Episcopis, et Patriarchis dignior est, sed et in Episcopos, et Patriarchas auctoritatem habet, eos confirmans et promovens, et, si quando opus est, deponens, et, quod magis est, de novo, si placuerit, instituens, et supprimens institutos*,

II. Neque, quod quis pro loco et tempore diversas induat personas, et modo una, modo altera ex iis utatur potestatibus, quibus diverso nomine praestat, res est adeo nova et inusitata, ut ab heterodoxis irrideri queat: etenim Agamemnon (exemplum est adhibitum a Cardinali *Perronio in Replicatione ad Regem Angliae l. 1. c. 33.*) Rex erat inter Graecos, auctoritatem habens supra sui regni milites, aequalem illi, quam quilibet ex aliis Graeciae Regibus, inter se, et cum eo confoederatis, obtinebat supra suos; sed praeterea Agamemnon erat supremus et universalis Dux omnium copiarum confoederatarum, et idcirco non tamquam Rex, sed tamquam Dux imperabat universo exercitui, ac Regibus ipsis. Non absimile est exemplum, quod deducit *Sirmondus in cit. Propempt. lib. 2. c. 10. col. 237.* a Rege Galliae, in cujus potestatem quum nunc redactae sint plures provinciae, quas olim Duces, aut Comites sub Regibus possidebant, eas ille nunc moderatur et tamquam Rex, et tamquam Dux, aut Comes; sed, etsi idem Princeps utramque personam, Ducis nimirum, seu Comitis, et Regis sustineat, alia tamen Ducis, Comitisve jure imperat, alia Regis. Aliud etiam, et magis obvium exemplum affert idem *Sirmondus in cit. Censura c. 8. col. 47.* Imperatoris videlicet exercitus, qui peculiarem pariter cohortis cujuspiam, vel alae praefecturam gerat. Atque utrobique concludit *Sirmondus*, quod, quum Romanus Antistes omnes Episcoporum gradus et titulos complectatur, et in eo omnium inferiorum jura simul socientur, optime possit modo unum, modo alterum ex his juribus explicare, et quaedam gerere in una Urbis parochia, veluti Urbis Episcopus; quaedam in Romana provincia, uti Metropolitanus; aliqua in tota Italia, tamquam Primas; aliqua in Occidenti, veluti Patriarcha; aliqua in universa Ecclesia, ut Papa, et summus Pontifex.

III. Quibus praemissis, nemo dubitare potest, quin Romanus Pontifex, veluti Vrbis Romae Episcopus, possit suam Dioecesanam Synodum cogere, sine ulla supremae suae dignitatis imminutione. An autem unquam illam coegerit, restat investigandum, atque idem inquirendum de Conciliis Provincialibus.

CAPVT SECVNDVM

Ius Romani Pontificis congregandi Synodum, tam Provincialem, quam Dioecesanam, explicatur, et confirmatur.

Qvvm Romanus Pontifex in sua provincia, cujus est Archiepiscopus et Metropolitanus, omnia jura habeat, quae ceteris Metropolitanis sunt communia, poterit profecto ejusdem provinciae Episcopos ad Concilium convocare. Neque ab hoc convocando, ex eo impediri valet, quod nonnulli opponunt, Romanae nimirum provinciae limites esse ita incertos, ut impossibile sit dignoscere, quinam Episcopi sunt ad Provinciale Concilium convocandi. Quantum enim, qui haec jactitant, a veritate aberrent, ex sequentibus palam fiet.

II. *Jacobus Gothofredus* anno 1618. Francofurti edidit, absque Auctoris nomine, librum inscriptum: *De suburbicariis regionibus, et Ecclesiis, seu de Praefecturae, et Episcopi urbis Romae dioecesi conjectura*: in quo totis viribus probare conatus est, dioecesim Papae, uti Metropolitae, et Episcopi Romani (haec enim duo, ut observavit mox citandus *Sirmondus*, *Gothofredus* confundit) non extendi ultra centesimum ad Urbe lapidem; quo fere modo Praefecti Urbis jurisdictio intra dictos fines continebatur, juxta Textum *in l. 1. de officio Praefecti Urbi.* Huic libro alios postea addidit in idem argumentum cum *Gothofredus* ipse, tum qui in ejus subsidium quasi succenturiatus advenit, *Claudius Salmasius*, qui Heidelbergae in Jurisprudentiae schola *Dionysium Gothofredum*, Jacobi

patrem, magistrum habuerat. Ex eo tempore haec de suburbicariis Ecclesiis quaestio celeberrima facta est, de qua *Hieronymus Aleander junior in lib. de suburbicar. region. et dioec. Episc. Roman.* Marcus Antonius Capellus *in disput. de summo Pontificatu, et region. suburbicar. c.* 5. Jacobus Gutherus *in specula de Eccles. suburbicar.* Joannes Dartis *in Opusc. de suburbicar. Eccles.* Joannes Morinus *dissert. Eccles. lib.* 1. *dissert.* 30. de Marca *de Concord. Sacerd. et Imper. lib.* 1. *c.* 3. Henricus Valesius *in observat. ad Socrat. et Sozom.* Christianus Lupus *in not. ad* VI. *Canon. Nicoenum*, Leo Allatius *de Eccles. Occid. et Orient. perpet. consens. lib.* 1. *c.* 2. §. 4. Schelstrat. *Antiquit. Eccles. tom.* 2. *dissert.* 6. *c.* 1. Pagius *ad ann.* 325. atque ante hos omnes plura in hanc rem disputaverat Cardinalis *Perronius in Replicatione contra Jacobum I. Angliae Regem lib.* 1. *c.* 33. sed prae ceteris hanc quaestionem egregie versavit, et *Gothofredo*, et *Salmasio* se strenue opposuit *Jacobus Sirmundus*, a quo primum contra *Gothofredum* edita est *Censura conjecturae anonymi Scriptoris de suburbicariis regionibus, et Ecclesiis*: deinde adversum eumdem, ac *Salmasium*, qui Parisios cogitabat, evulgata *Adventoria Causidico Divionensi adversus Amici ad Amicum epistolam, de suburbicariis regionibus, et Ecclesiis, cum censura vindiciarum conjecturae alterius Anonymi*; denique libellus exaratus, quem inscripsit *Propemticum*. His in libris *Sirmondus* demonstrat, vana esse commenta, quae de suburbicariarum regionum etymo ac notione, deque earumdem numero et situ adversarii jactitant; nequaquam illas sic vocatas ostendens, quod suburbanae forent, aut quod intra centesimum ab Urbe lapidem consisterent, sed quia suberant Urbico Magistratui, seu Urbis Vicario, non autem Praefecto, cujus potestas non excedebat territorii fines, et angustioribus etiam, quam centesimi, terminis claudebatur. Quin immo *Emmanuel. a Schelstrate loc. cit.* Pagius *ad an.* 325. *n.* 34. Carolus a S. Paulo *in sua Geographia Sacra*, aliique passim, considerantes VI. Canonem Nicaenum, seu verius explicationem, quam ei adjecit *Rufinus*, quae huic controversiae potissimam occasionem praebuit; ubi enim Canon Nicaenus habet: *Antiqua consuetudo servetur per Aegyptum, Lybiam, et Pentapolim; ita ut Alexandrinus Episcopus horum omnium habeat potestatem, quia et urbis Romae Episcopo parilis mos est*: legit *Rufinus*: *ut apud Alexandriam, et in urbe Romae vetusta consuetudo servetur, ut ille Aegypti, vel hic suburbicariarum Ecclesiarum solicitudinem gerat*: haec, inquam, considerantes, non immerito existimant, nomine *suburbicariarum Ecclesiarum*, quarum specialem solicitudinem habet Romanus Pontifex, non solum intelligi provinciam Romanam, sed omnes comprehendi Occidentis regiones, quae Romano Pontifici, tamquam Patriarchae, parebant: siquidem Concilium Nicaenum, et Rufinum, non de Metropolitico, sed de Patriarchico jure loqui, ex contextu liquet; atque exinde conficitur, suburbicarias regiones, de quibus Rufinus, non solum intra centesimum ab Urbe lapidem non esse conclusas, sed ad universum porrigi Occidentem. Praeterea, quum *Gothofredus*, et *Salmasius* principii loco statuerint, quod Ecclesiae, et dioeceses perpetuo et constanter civilium Magistratuum formam sint imitatae, atque inde intulerint, Romani Antistitis dioecesim non fuisse extensam ultra fines Romanae Praefecturae, illud falsum esse probavit *Sirmondus*, et post *Sirmondum*, inter ceteros eximie demonstravit *Benedictus Bacchinius in dissertat. de Ecclesiasticae Hierarchiae originibus*: quum enim alia sit rerum secularium ratio, alia Divinarum sicuti ad Marcianum Augustum scripsit Leo Magnus *epist.* 78. *al.* 54. *c.* 3. Romanus Antistes, fretus potestate sibi a Christo Domino tradita, et ante, et post institutam Urbanam Praefecturam, suam jurisdictionem libere exercuit, nulla illius habita ratione; quod etiam bene perpendit *Leo Allatius cit. lib.* 1. *c.* 2. Atque ita ei dimicationi cum *Salmasio*, et *Gothofredo* finis est impositus, ut *jam nemo sit inter Eruditos*, inquit laudatus *Valesius*, *qui non* Sirmondi *sententiam ambabus, quod ajunt, ulnis amplectatur*.

III. Verum, licet Romana provincia non fuerit unquam adeo angustis limitibus coarctata, sicuti *Gothofredus*, et *Salmasius* contenderunt, non tamen iisdem semper terminis est definita, sed ejus amplitudo modo major, modo minor extitit. Et primo quidem, quidquid sit de tribus prioribus saeculis, quibus nullum in Italia, sive etiam in Occidente, fuisse Metropolitanum, praeter Romanum, opinantur citatus *Bacchinius part.* 2. *n.* 10. et *Rubeus in Monum. Eccl. Aquilej. cap.* 19. certum esse videtur, quod seculo IV. ex septemdecim Italiae regionibus, saltem decem subessent Metropolitico juri Romani Pontificis, et aliae septem Archiepiscopo Mediolanensi parerent; quin immo, si fides habenda sit *Josepho Cantelio in Metropolitanarum urbium hist. civil.*

et Ecclesiast. part.2. dissert.6. c.4. Romana provincia duodecim Italiae regiones per id tempus complectebatur. Quum autem dignitatem Metropolitanam assecutae sunt Aquilejensis, et Ravennatensis Ecclesiae, quod primae in fine ejusdem saeculi IV. alteri saeculo V. contigisse, iidem *Bacchinius*, et *Rubeus* existimant, alia successit Italiae regionum divisio: Aquilejensi assignatae sunt Venetiae, et Istria: Ravennatensi Flaminia, et Aemilia: ceteris subjectis, ut antea, permanentibus aut Mediolanansi, aut Romano Metropolitae, quemadmodum probat *Carolus a S.Paulo in cit. Geographia sacra*. Labente saeculo IX. Urbanus II. erecta Pisana Sede in Metropolim, Romanae provinciae amplitudinem, jam multum imminutam, arctioribus adhuc limitibus constrinxit. Quare Innocentius III. qui in seculi insequentis fine Romanam Sedem adeptus est, *in Cap. Sua nobis, de offic. Vicarii*, Romanam Provinciam inter Capuanam, et Pisanam, sitam dixit. In antiquo codice Vaticano a *Baronio* prolato *ad an.* 1057. cui similem *Carolus a S.Paulo* se reperisse testatur in Bibliotheca *Thuanea*, describitur provincia Romana, intra quam, praeter septem Episcopos Cardinales, dictos *Collaterales*, quia Pontifici in Urbe semper astant, numerantur Episcopi amplius sexaginta, qui Suffraganei erant Romani Pontificis, nulli alii Archiepiscopo subjecti; atque in hoc albo locum habent Lunensis, et Ariminensis, quorum Sedes, ut ceteras omittamus, ducentis fere passuum millibus Roma distant. Sed aliae postmodum secutae sunt distractiones Romanae provinciae. Martinus V. Florentiam, Pius II. Senensem, Pius IV. Urbinatensem, Gregorius XIII. Bononiensem, Sixtus V. Firmanam Ecclesiam in Metropoles erexere. Quocirca Romana provincia, etsi etiam hodie juxta laudatam Decretalem Innocentii III. sita dicatur inter Pisanam, et Capuanam, non tamen absolute conflatur ex omnibus omnino Episcopis intra utramque existentibus, sed ex illis dumtaxat constituitur, qui et existunt inter Capuanae, et Pisanae provinciae limites, et nulli Archiepiscopo subjecti sunt: ac proinde, quum Concilium Tridentinum *sess.24. c.2. de reform.* decrevisset, ut *Episcopi, qui nulli Archiepiscopo subjiciuntur aliquem vicinum Metropolitanum semel eligant, in cujus Synodo Provinciali cum aliis interesse debeant*; S.Congregatio, ejusdem Concilii interpres, die ultima Julii 1585. declaravit, hoc decreto non comprehendi Episcopos provinciae Romanae, quoniam isti immediate subjiciuntur Papae, tamquam eorum Archiepiscopo et Metropolitano. Idemque iterum statutum fuit in Congregatione habita coram san. mem. Benedicto XIII. die 28. Martii 1725: Aut enim ejusmodi Episcopi, qui Ecclesias regunt, inter provinciam Capuanam, et Pisanam, fuerunt auctoritate Papae divulsi provincia Romana, et adscripti inter Suffraganeos alicujus Archiepiscopi; et tunc, sine ulla dubitatione, hujus Provinciali Concilio interesse debent: aut adhuc perseverant soluti a cujuslibet Archiepiscopi jurisdictione et imperio; et tunc censentur Suffraganei Papae, ejusque Metropolitico juri immediate subduntur.

IV. Quae hactenus diximus, perspicuos et manifestos reddunt, si non antiquos, saltem recentiores fines Romanae provinciae, et designant ac indigitant quodammodo Episcopos Suffraganeos summi Pontificis, quem propterea nemo poterit remorari a Synodo Provinciali, quando ei libuerit celebranda, sub hoc frivolo praetextu, quod certo definiri nequeat, quinam Episcopi sint ad eam convocandi.

V. Examinandum nunc superest, an Romanus Pontifex, solam gerens personam Archiepiscopi et Metropolitae, Concilium mere Provinciale unquam coegerit? Plerique Eruditi opinantur, ex Romanis Conciliis, quorum, praeter quinque Lateranensia Generalia, numerantur novem supra centum, nullum omnino fuisse mere Provinciale, ob admixtionem scilicet, et interventum aliorum Episcoporum, qui ad Romanam provinciam non pertinebant. Alii ex adverso arbitrantur, aliqua ex illis inter vere Provincialia esse recensenda; nam, etsi iisdem nonnulli adfuerint exteri Episcopi, adeo tamen exiguus fuit istorum numerus, ut credere fas sit, eos non accessisse vocatos, sed, quum fortuito Romae reperirentur honoris causa fuisse ad Concilium admissos. Ejusmodi, inter cetera, fuisse Concilium illud Romanum, a Bonifacio IV. circa annum 610. coactum, cui interfuit *Mellitus* Episcopus Londinensis, discimus ex *Beda lib.2.c.4.* apud *Spelmannum Concil. Britan. tom.1. pag.129.* haec narrante: *His temporibus venit* Mellitus *Londoniae Episcopus Romam, de necessariis Ecclesiae Anglorum causis, cum Apostolico Papa Bonifacio tractaturus. Et quum idem Papa reverendissimus cogeret Synodum Episcoporum Italiae, de Vita Monachorum, et quiete ordinaturus, et ipse* Mellitus *inter eos assedit*. Nec dissimile fuisse credimus Concilium in Ba-

silica S. Petri a Gregorio II. anno 721. celebratum, in cujus Actis subscripti apparent viginti duo Episcopi, quorum duo tantum, aut tres non erant de provincia Romana.

VI. Verum, quidquid sit de aliis, indubitatum est, vere proprie et stricte Provinciale fuisse Concilium a san.mem. Benedicto XIII. habitum in Basilica Lateranensi anno 1725. cui nos interfuimus, uti Doctor in Decretis, seu Canonista: in illius quippe indictione Pontifex decretum commemorat Concilii Tridentini de Synodis Provincialibus, a singulis Metropolitanis quolibet triennio cogendis; additque, se huic decreto obtemperasse, pluresque Synodos Provinciales habuisse, quamdiu in sua Metropolitana Ecclesia Beneventana resederat; et ad supremum Pontificatum evectum, velle hanc Episcopalis muneris partem obire, ut primae Sedis exemplo, cunctis Ecclesiae Pastoribus, quid ab ipsis agendum foret, proponeret. Accedit, ad illud dumtaxat vocatos fuisse Episcopos, in speciali Romana provincia constitutos, videlicet inter Capuanam provinciam, et Pisanam, Archiepiscopos Suffraganeis carentes, Episcopos Sedi Apostolicae immediate subjectos, et Abbates nullius dioecesis, jurisdictionem quasi Episcopalem habentes, qui alias sibi Metropolitanum, cujus Provinciali Concilio interessent, ad formam Tridentini, non elegerunt; ac singulis denuntiatum fuit, ut ad Concilium accederent, suarum Ecclesiarum necessitates propositurі. Haec autem omnia, quae totidem verbis leguntur in litteris indictionis Concilii, aperte conficiunt, Concilium, de quo est sermo, esse Provincialibus accensendum. Et, quamvis, praeter Episcopos, adfuerint etiam S.R.E. Cardinales, quorum interventus dubitationem nonnullis injecit, ne idcirco Provinciale dici non posset; rectius tamen aliis visum est, non propterea esse delendum e Provincialium albo: Cardinales siquidem admissi fuerunt, veluti Capitulum Papae, atque ut eorum praesentia augustior redderetur consessus, et Pontificia majestas consueto comitatu emineret. In hac sententia fuerunt sacrae Urbis Congregationes, quae excitatis controversiis quoad obligationem servandi praefati Concilii decreta, semper responderunt, haec extra Romanam provinciam vires non obtinere; quod utique non dixissent, si illud non reputassent mere Provinciale.

VII. Sed, et an aliquando Synodus Dioecesana sit a Romano Pontifice coacta, altera quaestio est, quae tamen paucis absolvitur. Antiquis Ecclesiae temporibus consuevisse summos Pontifices Romanum Clerum coram se congregare, ut, omnium consilio audito, de re aliqua gravi deliberarent, ex iis liquet, quae *lib.* 1. *c.* 1. *n.* 3. ennarravimus: ita enim se gessisse, legimus, Cornelium Papam in causa Maximi, Urbani, et Sidonii; atque Siricium in causa Joviniani, et sociorum, sicuti *ibidem*, *et n.6.* ex utriusque Pontificis epistolis retulimus. In Synodum pariter convenisse universum Romanum Clerum, ut responderet S.Cypriano, a quo, vacante Romana Sede per obitum Fabiani Papae, veluti primae Sedis Clerus, monitus fuerat de insolentia lapsorum, qui nulla licet functi poenitentia, et veniam, et communionem audacter exposcebant, ipsemet Clerus testatur suis ad eundem Cyprianum epistolis, quae inter epistolas Cypriani sunt 30. *et* 31. quamvis, ut vera fateamur, ea Synodus non possit dici mere Dioecesana, quoniam ab ipsomet Romano Clero plures Episcopi fuerunt ad eam arcessiti, uti in secunda ex praefatis epistolis narratur. Posteriori Ecclesiae aevo, seu in tabulis Ecclesiasticis mediae aetatis, vix ulla occurrit mentio habiti coetus omnium Clericorum solius Romanae Ecclesiae; quod fortasse vel ideo evenit, quia frequentius tunc Romae fieri coeperunt Concilia Episcoporum, in quibus summi Pontifices etiam specialia Romanae dioecesis negotia tractare et expedire poterant; vel quia, nimium aucto Romani Cleri numero, iidem Pontifices satius duxerunt solos Cardinales ad consilium adhibere. Illud certo affirmare possumus, postremis hisce temporibus nullam inveniri Synodum Dioecesanam a Romanis Pontificibus coram se coactam. Utrum autem illa coegerint opera sui in Urbe Vicarii, mox inquiremus.

CAPUT TERTIUM

De Cardinali Urbis Vicario.

Non est heic sermo de Cardinali Vicario, qui Pontificis vices in Urbe gerat cum amplissima jurisdictione et potestate, tum quoad secularia, tum quoad Ecclesiastica; quales fuerunt, quos iidem Pontifices, quum Avenione residerent, Romanae urbis praeficiebant regimini, et qualis pariter fuit Cardinalis *Innicus Avalos*, quem Clemens VIII. Ferrariam secedens, sui Vicarium Romae reliquit, ut legitur in ejusdem

Clementis Constitutione 53. *Bullar. Roman. to. 3.* hi siquidem Legati potius de latere, quam Vicarii Papae, speciem praeseferebant: neque loquimur de Cardinali Vicario, qui ita olim constituebatur, ut, non praesente, sed absente dumtaxat Romano Pontifice, Episcopalia munia in Urbe exerceret, de quo Auctor anonymus antiquae chronicae Normanniae *inter Scriptores antiquos historiae Normannorom*, *editos ab* Andrea Duchesnio *Paris. 1619. pag.* 988. haec habet *ad an.* 1151. *Successit ei*, scilicet Eugenio III. *Conradus Sabinensis Episcopus, Apostolicae Sedis in Urbe dumtaxat in agendis Episcopalibus*, *dum Papa deest*, *ex antiqua consuetudine pro dignitate loci sui*, *Vicarius*, *qui erat natione Romanus*, *vir grandaevus*, *et apud Romanos auctoritate praeclarus*, *exinde vocatus Anastasius IV.* Sed agitur de Cardinali Vicario, qui est Ordinarius in Urbe, ibique repraesentat personam Papae, non tamquam Papae, sed tamquam Episcopi Romani, cum plena jurisdictione Episcopali exercenda, tam absente, quam praesente Papa, juxta ea quae cumulantur *decis. 62. post collect. legal.* Bondeni, adnotavitque *Cardinalis* de Luca *de jurisdictione disc. 34. num.* 10.

II. Hujus Cardinalis Vicarii jurisdictio Ordinaria est, ideoque, etiam Apostolica Sede vacante, in suo vigore perseverat, ut recte observat *Fagnan. in Cap. Cum olim n. 69. de majorit. et obed.* Eadem vero protenditur quidem usque ad quadragesimum ab Urbe lapidem, sicuti adnotavit *Gonzalez in Cap. Sua nobis n. 6. de offic. Vicar.* non tamen complectitur loca intra eumdem circuitum existentia, quae sint alteri subjecta Episcopo, puta Tusculano, vel Nepesino, uti prosequitur *Anastasius Germonius de Indultis Cardinalium §. Tibi quoad vixeris n. 80. et seq.* Et quamvis ex Constitutione Alexandri VII. quam exornat *Romualdus Honorante in Praxi Secretariae Tribunalis Cardinalis Urbis Vicarii cap. 6. not. 1.* sex Cardinales Episcopi suburbicarii, Ostiensis nimirum, Portuensis, Sabinensis, Tusculanus, Albanensis, et Praenestinus, nisi proprium Episcopum Suffraganeum in sua quisque dioecesi habeat, aut ipsi in ea commorantes, Ordines per semetipsos conferant, ad solum Cardinalem Urbis Vicarium dimittere possint suos subditos sive sacris, sive minoribus initiandos Ordinibus; non propterea tamen Cardinalis Vicarius ullum sibi vindicare potest Ordinariae jurisdictionis exercitium in praefatis suburbicariis dioecesibus, quod nos post nostrum ad Petri Cathedram ascensum declaravimus *in Constitutione* 115. quae incipit *Romanae Curiae* §. 21. *nostri Bullar. tom. 1. pag.* 467. Quamobrem, etsi jurisdictio Cardinalis Vicarii ad quadraginta ab urbe milliaria dicatur extendi, detractis tamen finitimis dioecesibus, et spectato exiguo numero Ecclesiarum, hominumque extra Urbem existentium, qui eidem subduntur, videtur potius intra unius Urbis moenia conclusa, juxta Decretalem Innocentii III. *in cit. Cap. Sua nobis*: *Quoniam jurisdictio Vicarii, quem Romanus Pontifex in Urbe reliquit, non extenditur extra illam*, *nisi ei specialiter sit concessum*. Specialiter autem est illi concessum, ut Fratribus Ordinis Minorum Capuccinorum, Capellani Ministerium exercentibus in Pontificiis triremibus, facultatem impertiri valeat excipiendi confessiones remigum, aliorumque in triremibus continue degentium, modo illas excipiant in ipsis triremibus, aut in portu Centumcellarum, vel in receptaculo, vulgo *Darsena*, atque in Hospitio in Darsena existente, non vero intra civitatem Centumcellarum, ad dioecesim Viterbiensem pertinentem, absque Episcopi Viterbiensis approbatione: quod totidem fere verbis decisum fuit a sacra Congregatione Concilii 18. Aprilis 1722. cui nos, ejusdem Secretarii munus tunc obeuntes, ad petitionem Episcopi Viterbiensis, hoc negotium sedulo examinandum proposuimus, sicuti videre est *in Thesaur. Resolut. tom. 2. pag.* 103. 147. *et* 158.

III. At nihilominus Cardinalis in Urbe Vicarius pluribus est instructus praerogativis, quibus aliis praestat Episcoporum Vicariis, atque inter ceteras hac etiam potitur, ut possit, pro libito, Romani Cleri Dioecesanam Synodum indicere et celebrare: quod aliis Vicariis, sine speciali Episcopi mandato, non licere, infra ostendetur. Id enim juris illi expresse concedi consuevisse, quum a Papa in Administrum assumitur, tradit *Cohell. in Notitia Cardinalatus c. 55. §. Possunt*, et decretum est in Constitutione Pauli III. 36. §. *Bullar. tom.* 1. ubi ordinariis facultatibus Cardinalis in Urbe Vicarii haec quoque accensetur: *Synodum in Romano Clero pro correctione malorum morum*, *et pro necessitate*, *juxta temporum opportunitates in Clero occurrentes*, *ubi*, *et quando libuerit*, *celebrandi*, *congregandi etc.*

IV. Licet autem ea, quam diximus, potestate raro admodum Cardinales Vicarii usi fuerint,

aliqua nihilominus celebrata ab illis Synodi Dioecesanae exempla comperimus. In codice Casanatensis Bibliothecae *litt. G.* v.1. quaedam extant antiqua Statuta Cleri Romani, quae condita dicuntur ab universo Clero Romano, in Ecclesia *Monasterii Domnae Rosae* anno 1384. congregato, jussu *Stephani* Cardinalis Tituli S. Marcelli, summi Pontificis in Urbe, ejusque suburbiis et districtu Vicarii Generalis; eademque Statuta iterum examinata et approbata dicuntur anno 1392. a *Joanne* Abbate monasterii Sancti Pauli de Urbe, Vicario Generali Bonifacio IX. Aliae insuper in eodem codice extant Constitutiones a *Francisco* de *Padua* Episcopo Feltrensi, Vicario Generali in spiritualibus Pii Papae II. anno 1461. editae, et promulgatae in Ecclesia Sancti Eustachii, post solemniter decantatam Missam de Spiritu Sancto, et cum assensu universi Romani Cleri, ibidem synodaliter congregati. Quapropter, sive considerentur ipsae Constitutiones, quae morum reformationem respiciunt, sive ratio habeatur ritus, et solemnitatis, quae conditae sunt, nihil in illis desideratur, ut in vera Synodo Dioecesana factae dicantur.

V. Praeter istas duas, nullam aliam invenimus Synodum a Cardinali in Urbe Vicario habitam. Vidimus nonnulla Statuta a *Joanne Garsia* Cardinali *Millino* Urbis Vicario, aliaque a *Gaspare* Cardinali *Carpineo*, tempore Clementis XI. pariter Vicario, condita: sed, quum neque haec, neque illa facta fuerint in Cleri congregatione, neutra Constitutionum Synodalium nomen possunt sibi usurpare.

VI. Ne vero quispiam ex tam diuturna omissione Synodi Dioecesanae, occasionem arripiat obloquendi de Romanis Pontificibus, quasi ipsi illas contemnant Synodos, quarum coactionem Tridentinum praecepit, et utilitatem ipsimet aliis proponunt, et depraedicant; duo considerare oportet. Primum, totam fere dioecesim Romanam (ut paulo ante praenotavimus) unius Urbis maenibus concludi: atque idcirco et Pontifex, et Cardinalis Vicarius, una veluti conversione oculorum, omnes suae dioecesis Parochos, Presbyteros, ceterosque de Clero intueri, ac qualibet hora eorum quemlibet ad se arcessere possunt; atque his vicissim, quum opus fuerit, semper ad Pontificem, ejusve Vicarium patet aditus; quod non contingit in aliis dioecesibus, quae plerumque ex Ecclesiis, locis, et oppidis conflantur, inter se, et a civitate, ubi Episcopus residet, longe dissitis: unde huc apposite cadit responsum, quod in re diversa dedit Innocentius I. *epist.* 25. *n.*8. ex recensione *Petri Constant. col.*860. Decentio Episcopo Eugubino, sciscitanti, cur aliis non liceret, quod Romae fiebat, inquiens: *De fermento, quod die Dominica per Titulos mittimus, superflue nos consulere voluisti, quum omnes Ecclesiae nostrae intra civitatem sint constitutae.*

VII. Alterum advertendum est, plures esse in Urbe Cardinalium Congregationes, a Sixto V. *Constitutione* 74. institutas, in quibus etiam, quae in dies occurrunt Romae, Ecclesiastica negotia saepius pertractantur, atque exortae inter Clerum controversiae dirimuntur: ex quo efficitur, ut Synodi omissio Ecclesiasticae Urbis disciplinae nullum irroget damnum; quidquid enim pro reformandis populi, et Cleri moribus difficilius et tardius obtineretur a Synodo, facilius et celerius praestatur aut immediate a summo Pontifice, aut a Cardinalium Congregationibus.

VIII. Eadem est ratio, cur intermissi nunc fuerint frequentes illi Episcoporum conventus, qui olim Romae habebantur: ad hos quippe potissimum vocabantur Episcopi Italiae, quorum consilio et opera summi Pontifices in gravioribus Ecclesiae negotiis definiendis utebantur; at, postquam in illorum locum suffecti sunt Cardinales, quos Romani Pontifices in proprios et stabiles consiliarios sibi specialiter adsciverunt, superfluum visum est, tam saepe Episcopos a suis Sedibus divellere, atque ad Urbem vocare. Praecipue vero, quum inter Cardinales, sex adsint Episcopi suburbicarii, quidquid a Pontifice in eorum consessu, auditoque eorumdem suffragio, decernitur, non immerito videri potest, in quadam veluti Episcoporum Synodo definitum. De qua re videri possunt Cardinalis *Bellarminus Controvers. tom.* 2. *de Clericis lib.*1. *c.*16. *Petrus de* Marca *de concordia Sacerdotii, et Imperii lib.*1. *c.* 9. *n.* 7. Schelstrat. *Antiquit. Eccles. tom.* 2. *dissert.*6. *c.*4. *art.*2. *n.*15.

CAPUT QUARTUM

De Archiepiscopo.

QUI Metropolitanus est provinciae, idem Episcopus est suae civitatis; et qui Primas est dioecesis, sumpta heic dioecesi pro plurium provinciarum tractu, sicuti accipitur *in leg. unic. c. Ut omnes Judices*, idem est Metropolitanus suae

suae provinciae, et suae item civitatis Episcopus: sunt enim inter se ita gradus hi comparati, ut superior semper inferiorem complectatur, ut bene animadvertit *Sirmondus in cit. censura conjecturae Anonymi de Eccles. suburbicar. dissert. 2. c. 5.*

II. Atque hinc fit, ut qui Metropolitanus est, non solum cogere possit Synodum Provincialem cum suis Suffraganeis, ut consulat provinciae, sed etiam Dioecesanam cum suis Presbyteris, ut suo prospiciat Episcopatui. Utque a ceteris proferendis abstineamus exemplis, adhuc extant Concilia Provincialia, seu Dioecesana *S. Caroli Borromaei* Archiepiscopi Mediolanensis, Concilia Provincialia, et Dioecesana *S. Thuribii* Archiepiscopi Limani, Concilia Provincialia, et Dioecesana san. mem. *Benedicti XIII.* Archiepiscopi Beneventani.

III. Haec obvia sunt, nec quidquam difficultatis habent. Unum tamen heic in quaestionem venit. Aliqui sunt in Italia Archiepiscopi, unicum habentes Suffraganeum; Theatinus videlicet, Brundusinus, Cosentinus, et Sipontinus. Aliqui suffraganeis omnino carentes; Rossanenses nimirum, Lancianensis, Lucensis, et Ferrariensis: et de his postremis dubitatur, an, si Synodum cogant, cui, praeter Parochos, aliosque suae dioecesis Presbyteros, intersint etiam Praepositi, et Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, ejusmodi Synodus dicenda sit Dioecesana, an Provincialis?

VI. Plurimorum menti insederat haec olim opinio, quod Provincialis et diceretur, et esset. Quumque Triventinus Episcopus anno 1584. morem gerens superius relato decreto Tridentini *sess. 24. c. 2. de reform.* elegisset Archiepiscopum Lancianensem, cujus Provinciali Synodo interesset, et anno 1694. excitata fuisset controversia, an praefata electio, jamdiu facta, sustineretur; sacra Congregatio Concilii censuit, *sustineri*, ea potissimum de causa, quod Archiepiscopus Lancianensis, etsi Suffraganeis careret, habebat tamen intra suam provinciam Praepositum Atissae, aliosque Abbates *Nullius*, cum quibus poterat Provinciale Concilium celebrare, quod fuse narrat Cardinalis *Petra ad Constit. Apostol. tom. 1. num. 32. pag. 471.*

V. Sed aliter res se habuit, quum eadem quaestio in Concilio Romano sub Benedicto XIII. anno 1725. fuit instaurata. Archiepiscopis Lancianensi, et Rossanensi, jus sibi asserentibus celebrandi verum Concilium Provinciale, quamvis Suffraganeis careant, atque ideo contendentibus, integrum esse Episcopis nulli Archiepiscopo subjectis, alterum eorum eligere, cujus Provinciali adsint Concilio, strenue se opposuit *Franciscus Maria Pitonius*, alter ex Doctoribus in Decretis, seu Canonista Concilii, elucubrata dissertatione ostendens, Archiepiscopos, nullos habentes Suffraganeos, non posse cum veritate et proprietate sermonis dici absolute Archiepiscopos, et Metropolitanos, sed tales dumtaxat appellari cum hac restrictione, meri scilicet honoris, seu honorarios, et ex privilegio Apostolico, juxta textum *in Can. Scitote 6. q. 3.* ex quo intulit, menti Tridentini neutiquam satisfieri ab Episcopis, qui quum nulli subjiciantur Archiepiscopo, praefatos Archiepiscopos eligunt, quorum Provinciali intersint Synodo. Nulla quippe Synodus, ab his celebrata etiam cum interventu Abbatum fruentium jurisdictione quasi Episcopali, cum territorio separato, erit vere Provincialis, sed tantum Dioecesana. Haec *Pitonii* ratiocinatio visa est nobis solidis innixa fundamentis; etenim novum non est, ut quispiam, ex privilegio, exornetur titulo Archiepiscopi, et Metropolitani, quin tamen, praeter nominis atque honoris praerogativam, ullum consequatur jus proprium veri Archiepiscopi, et Metropolitani. Ejusmodi privilegio Patres Nicaeni donarunt Episcopum Aeliae, seu Hierosolymae, cui *can. 7.* juxta versionem *Dionysii Exigui*, contulerunt quoddam jus Metropoliticum, sed meri honoris; nam, licet ille subjectus remaneret Episcopo Caesareae, attamen voluerunt Patres Nicaeni, ut locum haberet ceteris provinciae Episcopis superiorem. Eadem honoris praerogativa a Concilio Chalcedonensi insigniti fuere Episcopus ejusdem civitatis Chalcedonensis *act. 6.* et Episcopus Nicaenus *act. 13.* quos Metropolitanos dici voluit, *nomine tantum*, et praeponendos statuit ceteris Episcopis provinciae, sed *honore solummodo*, et *salva Nicomediensium civitate* (quae vera erat provinciae Metropolis) *propria dignitate*. Vetusta haec exempla sectantes Romani Pontifices, aliquibus Episcopis Archiepiscopi nomen et insignia tribuerunt, sine ullo tamen veri Archiepiscopi jure; quin immo, ne ab eorum Metropolitani quidem subjectione, ejusmodi honorarios Archiepiscopos quandoque subtraxerunt. Auctor Vitae Theodorici Episcopi Metensis, editae a *Leibnitio t. 1. Scriptor. Brunsvic. pag. 293. c. 10.* haec scribit: *Quidam Metensium Pontificum honorati, ultra privatum Praesulum modum, ple-*

rumque a Sede Apostolica tale consecuti sunt privilegium, sive ob sanctitatis gratiam, sive ob nobilitatis gloriam, ut, salva Metropolitani subjectione, Archiepiscopi fungerentur officio et honore. Ex quibus primus fuit antiquus ille Urbicius, et multo post, tempore Pipini Regis, ex sorore nepos Crodegandus, et post eum Angelramnus, et alter ab illo Drogo Caroli M. imprimis filius.

VI. Scimus praeterea, aliquot Archiepiscopos decoratos fuisse titulo Patriarchae, quin tamen idcirco Patriarchalia jura sint assequuti. Atque, ut alios plures praetermittamus Metropolitas, quin immo etiam simplices Episcopos, qui se Patriarchas appellarunt, de quibus *Cironius Observat. Jur. Can. lib. 1. c. 11.* refert *Dyonisius Sammarthanus in sua Gallia Christiana tom. 2. col. 26.* Rodulphum Archiepiscopum Bituricensem, atque Aquitaniae Primatem, Patriarchae titulo cohonestatum fuisse a Nicolao I. quod etiam narrat *Christianus Lupus in schol. et not. ad Concilia tom. 1. pag. 911. edit. Lovanien.* et constat ex ejusdem Nicolai epistola 19. in Collectione *Harduini tom. 5. col. 342.* relata pariter a *Gratiano in Can. Conquestus 9. quaest. 3.* Ejusdem vero tituli tenaces fuisse Rodulphi Successores, colligitur ex epitaphio inciso tumulo Henrici I. Archiepiscopi Bituricensis, qui Cardinalitia dignitate, et Apostolicae Legationis munere ab Urbano III. insignitus, obiit anno 1200. In eo siquidem epitaphio, teste citato Sammarthano *eodem tom. 2. pag. 59.* legitur:

Hic bonus Henricus, vir nobilis, et Patriarcha
Quondam Bituricus, tumuli jacet hujus in arca.

VII. In Bibliotheca pariter novorum librorum edita a *Labbeo tom. 2. pag. 1.* extat Opus inscriptum: *Patriarchium Bituricense:* anonymi Auctoris, quod tamen compositum creditur circa annum 1537. a quodam Monacho monasterii S. Sulpitii Bituricensis, atque in eo habetur, *Franciscum* de *Tournon* Metropolitam Bituricensem, et postea S. R. E. Cardinalem, anno 1528. Provinciali praefuisse Concilio; in cujus Actis habetur: *Praesidente Francisco de Tournon, Archiepiscopo Patriarcha Bituricensi, Primate Aquitaniae.* Sed quamquam Archiepiscopi Bituricenses Patriarchae titulum, ab Apostolica Sede semel obtentum, constanter retinuerint, recte tamen existimantes, eum esse meri honoris, nunquam Patriarchalia jura sibi vindicare, jurisdictionemque in ceteros Primates ausi sunt exercere, sicuti animadvertunt *Alteserra rerum Aquitanicarum lib. 4. cap. 4.* et du Cange *in Glossar. verb. Patriarchae dicti etiam Primates*. Neque Nicolaum I. quum Rodulphum Bituricensem appellavit Patriarcham, aliud in animo habuisse, nisi novo honorificentiae vocabulo, ejusdem Primatialem dignitatem cumulare, eo plane modo, quo, notante *Christiano Lupo cit. loc.* in Concilio Chalcedonensi, omnes Metropolitae, ad majorem honoris significationem, vocati sunt Patriarchae, optime inferri ait *Janus a Costa ad Decretal. Gregorii IX. pag. 176.* ex ejusdem Nicolai responsis ad consulta Bulgarorum, in quibus *c. 92.* praeter Romanum Pontificem, qui est Patriarcha Oecumenicus, duos tantum commemorat veros Patriarchas, videlicet Alexandrinum, atque Antiochenum (Constantinopolitanus, et Hierosolymitanus nondum fuerant legitima auctoritate inter veros cooptati Patriarchas). *Desideratis nosse* (scripsit Nicolaus) *quot sunt veraciter Patriarchae. Veraciter illi habendi sunt Patriarchae, qui Sedes Apostolicas, per successiones Pontificum obtinent: idest qui illis praesunt Ecclesiis, quas Apostoli instituisse probantur. Romanam videlicet, et Alexandrinam, et Antiochenam.* Enimvero, ratiocinatur a *Costa*, non ita scripsisset Nicolaus, si Archiepiscopum Bituricensem, cui ipsemet Patriarchae nomen attribuerat, veris accensuisset Patriarchis, veraque Patriarchalia jura eidem contulisset.

VIII. Similiter in Praefatione Concilii Matisconensis secundi, quod habitum fuit anno 585. Patriarchae nomen Prisco Archiepiscopo Lugdunensi tributum legitur: *Priscus Episcopus Patriarcha dixit.* Cui tamen postremus ejusdem Concilii Canon non alium, quam Metropolitani titulum defert: *Et hoc adimplere solicitudinis sit Metropolitani Lugdunensis Episcopi.* Sed et ante id temporis apud Gothos, et Vandalos obtinuisse morem, ut suos Episcopos Patriarchae nomine appellarent, testatur *Victor Vitensis in Historia Persecutionis Africanae, sive Vandalicae lib. 2. tom. 8. Biblioth. Patrum pag. 680. litter. E. et pag. 683. litter. pariter E.* Ex Gothorum autem consuetudine, Cardinalis *Baronius ad annum Christi 533. num. 36.* derivatum esse ait, ut in Occidente Archiepiscopi etiam Patriarchae titulo appellarentur: *Ex Gothis enim ejusmodi vocis usus emersit, ut Archiepiscopi in Occidente Patriarchae etiam dici coeperint.* Idem quoque affirmat Pater de *Rubeis in Monumentis Ecclesiae Aquilejensis c. 21. n. 4.* et alii ad Orientales Metropolitas ex-

tendunt, ut *Henricus Palladius rerum Forojuliensium lib.5.num.77. et 78. tom.6. part.4. Thesauri Histor. Italiae pag.55.* Azorius *Instit. Moral. part.2. lib.3. cap.33.*

IX. Haec autem rite expendentes Patres laudati Concilii Romani, *Pitonii* sententiae adhaeserunt, neque in praefatis Episcopis alia Metropolitica jura agnoscentes, nisi meri nominis atque honoris, quod *Pitonius* concluserat, suo approbarunt statueruntque decreto *tit.9. c.2.*

CAPVT QVINTVM

Generalia de simplici Episcopo.

Ivs cogendi Synodum Dioecesanam est adeo proprium Episcopi, ut ad eam cogendam non sit ei necessarius cujusquam alterius consensus, puta Archiepiscopi, seu Metropolitani, cui forte subjiciatur; quemadmodum, antiquioribus relatis, docent *Bottus de Synodo Dioeces. part. 1. num. 24.* Massobrius *de Synodo Dioeces. cap. 2.* Pax Jordan. *lib. 8. tit. 2. num. 12.* et optime *Ugonius* Episcopus Phamaugustanus *de Conciliis in praelud. pag.3.* ubi loquens de Episcopo, inquit: *Nemo in sua dioecesi Synodum congregare potest sine eo, vel ipsius auctoritate: et Episcopus dictam suam Synodum potest, sine auctoritate Metropolitani sui facere.*

II. Sed, quandonam Episcopus plenum et expeditum jus assequatur suam Synodum cogendi, difficultas est, quam breviter exponemus, et paucis enodabimus.

III. In promotione ad Episcopatum, duplex contrahitur spirituale conjugium; alterum inter eligentes, et electum, quod perficitur per electionis confirmationem; alterum inter Episcopum confirmatum, et Ecclesiam, quod per consecrationem absolvitur, uti diserte habetur *in Cap. Inter corporalia §. Sicut enim, de translat. Episc.* In praesenti rerum statu, et pro ea, quae nunc viget in Ecclesia, disciplina, electio ad Episcopatus sibi vindicat locum in sola Germania. Reliqui Episcopatus conferuntur a Papa in Consistorio aut omnino libere, aut praevia nominatione Regum, et Principum, quibus jus est idoneas personas ad illos nominandi; atque in his postremis ipsamet Episcopatus collatio, a Papa facta in Consistorio, vim habet electionis simul, et confirmationis, quod docuerunt *Innocentius in cap. Quum olim, in princ. de causa possessionis, et proprietatis* Glossa *in cap.1. verb. Provisionem, de electione, in 6.* Azorius *Instit. Moral. part.2. lib.3. cap.29. quaest. 6.* Fagnanus *in Cap. Eam te, num. 15. de rescriptis*, atque ex ipsis verbis liquet, quae a Papa in Consistorio pronuntiantur: *Auctoritate Dei omnipotentis Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, et Beatorum Apostolorum Petri, et Pauli, ac nostra, Ecclesiam N. de persona N. providemus, ipsumque illi in Episcopum praeficimus, et Pastorem; curam et administrationem ipsius, eidem in spiritualibus, et temporalibus plenarie committendo.*

IV. His praemissis, disputatur, an Episcopus aut a Capitulo electus, aut a Papa in Consistorio promotus, ante sui consecrationem Synodum celebrare queat. Cujus tamen quaestionis decisio vix quidquam conferre potest ad praxim: nam, quum electi in Episcopos etiamsi fuerint S.R.E. Cardinales, teneantur intra tres menses munus consecrationis suscipere, juxta decretum Tridentini *sess.23. cap.2. de reform.* difficile videtur, velle Episcopum intra illud primum trimestre spatium, quum nondum perspectas habet res dioecesis sibi commissae, cogere Dioecesanam Synodum. Quid nihilominus communiter Doctores sentiant, indicabimus.

V. Bottus *de Synodo part. 1. num. 26. et seq.* post *Innocentium, Zabarellam,* et alios antiquiores, re bene discussa, concludit, Episcopo electo, et confirmato fas esse, suam Synodum statim habere; eidemque opinioni subscribunt *Pax Jordan. lib.8. tit.2. num.13. et 14.* Ricc. *in praxi Curiae Neapolitanae decis.443. ab initio usque ad cum.8.* Massobr. *de Synodo Dioeces. cap. 2. dub. 1.* Gavant. *in praxi Synod. Dioeces. c. 2. in adnotat. §. 1. num. 2.* Lauren. *in Foro Beneficiali tom.2. sect. 2. quaest. 443. num. 5.* Romaguerr. *ad Constitut. Synod. Gerunden. lib. 1. tit. 1. c.1. n. 10.* Etenim coactio Synodi est actus jurisdictionis, et meri imperii, quod supra ostensum est; et quae jurisdictionis sunt, exerceri queunt ab Episcopo electo, et confirmato, licet nondum consecrato, juxta textum *in Cap. Transmissam, de electione.* Ante consecrationem autem ea dumtaxat exercere non potest, quae sunt Ordinis, puta sacrum Chrisma conficere, Ordines, aut Confirmationem conferre, Virgines benedicere, Ecclesias, aut Altaria consecrare, *Cabassut. in theor. et praxi jur. Canon. lib.1. c. 7. num. 7.* quamvis committere et delegare valeat alteri Episcopo consecrato facultatem, ea omnia in sua

dioecesi peragendi; quoniam sola delegatio ad exercendum Ordinem est actus jurisdictionis, et non Ordinis. *Azorius Instit. Moral. part.* 2. *cap.* 29. *quaest.* 7.

VI. Sed statim altera quoad eundem Episcopum electum et confirmatum suboritur quaestio: an videlicet possit Synodum cogere, etiam non obtentis, et exhibitis litteris Apostolicis, vulgo *Bullis*, quibus ostendat, se legitima auctoritate, talis Ecclesiae curae et regimini fuisse praepositum? Sed etiam haec nullo solvitur labore, respondendo nimirum negative. Textus enim *in cap. Injunctae, sub tit. de electione, inter Extravag. comm.* aperte interdicit electo et confirmato quemcumque actum jurisdictionis, nisi litteris Apostolicis expeditis, iisque, quibus de jure exhibitis, ac poenam insuper suspensionis a percipiendis suorum Beneficiorum fructibus, illis irrogat, qui, sine ejusmodi litteris, eum in Episcopum recipiunt, aut eidem obediunt, uti ad rem prosequuntur *Massobrius, Gavantus, Pax Jordan. locis citatis*, duabus tamen additis limitationibus. Quarum prima est, ut possit electus, confirmatus, non expeditis Bullis, Synodum facere, si obtinuerit Breve Apostolicum de capienda possessione, nomine Camerae Apostolicae, cum clausula, ut intra tot menses et Bullae expediantur, et consecrationis munus suscipiatur; virtute namque praedicti Brevis potest Episcopus omnia exercere, quae jurisdictionis sunt, ac si litterae Apostolicae fuissent expeditae; nec prohibetur ab exercitio eorum, quae sunt Ordinis, si interim fuerit consecratus, quod bene animadvertit *Pax Jordan. loc. cit. num.* 19.

VII. Altera est, ut Cardinalis S.R.E. aliquo ex modis expositis in Episcopum electus, et confirmatus, statim Synodum celebrare possit, etiam litteris Apostolicis non exhibitis: quoniam Cardinales, utpote qui *in citata Extravaganti* expresse non nominantur, non censentur sub ejus severitate comprehensi; quod, aliis allegatis, probat *Pax Jordan. cit. loc. num.* 22. et praeter Doctores ab eodem relatos docent *Fermosin. in cap. Transmissam quaest. 6. a num.* 1. *ad* 10. *de electione*, Diana *in edit. coord. tom.* 9. *tract.* 7. *resolut.* 53. *et* 54. Cappon. *discept. forens.* 10. *n.* 12. *tom.* 1. Rota *decis.* 1217. *cor.* Emerix *jun. et in Corduben. Beneficiorum* 3. *Decemb.* 1696. *coram bon. mem.* Ursino *Decano*. Accedit, Bonifacium VIII. per citatam Extravagantem unice voluisse evitare periculum, ne quis se gerat pro Episcopo, qui Episcopus non sit: hoc autem non habet locum in S. R. E. Cardinalibus, quorum simplici assertioni, ob dignitatis, qua praefulgent, eminentiam, esse credendum, probat textus *in Can. Nobilissimus dist.* 97. et notat ibidem Glossa *verb. Nihilominus*, et recte ponderant *Gonzalez ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 24. *num.* 7. Lotter. *de re Beneficiar. lib.* 1. *quaest.* 27. *n.* 32. Passerinus *de electione c.* 33. *num.* 23. Barbosa *in cit. Extravag. Injunctae num.* 5. *et de officio, et potestate Episcopi part.* 3. *alleg.* 111. *num.* 35.

VIII. Non omnia ex his, quae de Episcopis hactenus diximus, aptantur Archiepiscopis, in quibus illud est peculiare, quod ne per consecrationem quidem assequantur plenitudinem officii sui, nisi Pallium receperint a Romano Pontifice, *ex Cap. Nisi specialis, de auctoritate et usu Pallii*: non quod Pallium aliquid superaddat consecrationi quoad Ordinis potestatem; sed quia liberum praebet accepti Ordinis exercitium, et Archiepiscopalis muneris quamdam veluti perfectionem affert, et complementum, quod adnotavit *Innocentius Cironius ad tit.* 8. *de auctoritate et usu Pallii pag.* 32. Quocirca, ne diu careant ea potestatis plenitudine, quae ab ipsis in totius provinciae commodum est derivanda, debent intra tres menses a suae consecrationis die, vel, si jam antea consecrati erant, a die confirmationis, numerandos, Pallium petere a Romano Pontifice, *Can. Quoniam, dist.* 100. atque interim, sicuti se Archiepiscopos nominare prohibentur *in cit. Cap. Nisi specialis*, ita abstinere jubentur a Synodo Provinciali congreganda, Chrismate conficiendo, dedicandis, et Episcopis consecrandis, *in Cap. Quod sicut, de electione*, ubi ita legitur: *Praeterea, quum non liceat Archiepiscopo sine Pallio convocare Concilium, conficere Chrisma, dedicare Basilicas, ordinare Clericos, et Episcopos consecrare, multum profecto praesumit, qui, antequam impetret Pallium, Clericos ordinare festinat, quum id, non tamquam simplex Episcopus, sed tamquam Archiepiscopus facere videatur*. Quodque constans semper haec fuerit antiquioris Ecclesiae disciplina, observavit *Janus a Costa ad tit. Decretal. de auctoritate et usu Pallii pag.* 97.

CAPVT SEXTVM

De Episcopo Privilegium habente gestandi Pallium, et Crucem ante se deferendi.

QVamvis Pallium sacrum insigne sit, quod solis de jure competit Archiepiscopis; attamen, ex summi Pontificis privilegio, nonnulli, qui et re et nomine simplices Episcopi sunt, consueverunt Pallio condecorari. *Syagrio* Augustodunensi Episcopo, ejusque Successoribus, ad petitionem Brunechildis Reginae, Pallii honorem delatum a S.Gregorio Magno, discimus ex ejusdem Gregorii *epist.*11. *lib.*9. *indict.* 2.*Oper.col.* 936. *et epist.*109. *ejusd. libri col.* 1015. Auctor Vitae Theodorici Episcopi Metensis, a nobis nuper relatus *cap.* 4. *num.* 5. speciales prosequens praerogativas Metensium Episcoporum, *cit.loc.* ait: *Walo etiam, vir magnae in Christo reverentiae, Pallii usum meruit, decreto Joannis Papae*: Joannis scilicet VIII. cujus litterae, quibus hoc privilegium contulit Waloni anno 878.leguntur *tom. 6.part.* 1. Collectionis *Harduini pag.* 121. Item Pallium accepisse ante, et post Walonem, plures Episcopos Metenses, licet Archiepiscopali jure non potirentur, constat ex Gallia Christiana veteris editionis *tom.* 3.*pag.*711. *et duabus sequentibus*. Inter Episcopos Mindenses, quemdam Hercurbertum fuisse Pallio cohonestatum, narratur *in Chronico Mindensi* Auctoris anonymi *tom.*1. *Scriptor. rer. Germanic. Meibomii* junioris *pag.*552. ubi hos insuper antiquissimos rhythmos adducit:

Nam hic Praesul honoratur,
Mindensis qui vocitatur,
Dignitate Pallii.
Quod bene Rationale
Vocatur, et hoc non male;
Nam trini Episcopi
Tantum isto decorantur,
Per quem recte venerantur
Locus, Gens, et Clerici.

Alexandrum II. Pallii honorem contulisse Episcopo Halberstadensi, ob concordiam inter Imperatorem Henricum III.et eumdem Alexandrum promotam, testatur *Burchardus* in Chronico Halberstadensi apud citatum *Leibnitium tom.*2.*Scriptos.Brunsvic.pag.*126. ubi etiam refert concessionis diploma, cujus verba sunt: *Itaque et locum, et nomen filii spiritualis, singulari ac familiari affectu tibi concedimus, sanctae quoque Halberstadensi Ecclesiae tuae, ut sit filia Romanae Ecclesiae, praerogativam quamdam attribuimus. Insuper quoque, pio paternoque affectu, Pallio te adornare decrevimus, salva tamen auctoritate, aut magisterio sanctae Metropolis Moguntinae Ecclesiae, salvo quoque Fratrum tuorum Coepiscoporum et ordine, et loco*. Et, ne plura a nostra aetate remota perquiramus exempla, Pallii praerogativa etiam hodie gaudent Quinqueecclesiensis, de quo *in Cap. Cum in juventute, de praesumpt.* Episcopi Ostiensis, Bambergensis, Papiensis, et paucis antea annis, quum nondum Archiepiscopi honorem erat consequutus, Pallio utebatur Episcopus Lucensis; de quibus omnibus *Cuccus Instit. lib.* 1. *c.*6. *tit.*S. Marchin. *de Sacramen.Ordin. tract.* 4. *c.* 9. *num.* 1. Durant. *de ritibus Ecclesiae lib.* 2. *cap.*9. *num.*43. Ventriglia *de jurisdict. Episc. c.* 7. *num.* 3. ac nuperrime san. mem. Clemens XII. ob praeclara Episcopi Massiliensis in Ecclesiam merita, personale privilegium eidem concessit gestandi Pallium, quousque viveret; idemque Pontifex perpetuum Pallii honorem detulit Episcopis Aretinis. Una porro quum Pallio interdum accessisse Episcopis praerogativam sedendi, statim post Metropolitanum, supra reliquos suae provinciae Episcopos, liquet *ex epist.* 108. S.Gregorii ad Syagrium Episcopum *lib.*9. *indict.*2. *cit. tom.* 2. *col.* 1013. ubi, post concessum eidem Pallii usum, ait: *Cujus ne indumenti munificentiam nudam videamur quodammodo contulisse, hoc etiam pariter prospeximus concedendum, ut, Metropolitae suo per omnia loco et honore servato, Ecclesia civitatis Augustodunae, cui omnipotens Deus praesse te voluit, post Lugdunensem Ecclesiam esse debeat, et hunc sibi locum et ordinem ex nostrae auctoritatis indulgentia vendicare. Caeteros vero Episcopos, secundum Ordinationis suae tempus, sive ad consedendum in Concilio, sive ad subscribendum, vel in qualibet alia re, sua attendere loca decernimus, et suorum sibi praerogativam ordinum vendicare*. Hanc tamen loci praerogativam non fuisse ab Alexandro II.concessam Episcopo Halberstadensi, ex ejusdem diplomate accepimus; ex quo proinde colligimus, honorem Pallii non fuisse necessario connexum cum jure praecedendi antiquiores Episcopos: quin immo ex allegata S.Gregorii Magni epistola palam sit, speciali opus fuisse concessio-

ne, ut Syagrio, una cum Pallio, accederet praeeminentia sedendi, statim post Metropolitanum, supra ceteros suae provinciae Episcopos. Et nihilominus nonnulli Episcopi, Pallio decorati, aliquando cedere detrectarunt etiam suis Metropolitanis, pluresque controversias adversus eosdem excitarunt, quas fuse pertractat *Franciscus Florens Oper. Juridicor. tom.*1. *ad lib.*1.*Decretal. de auctoritate et usu Pallii pag.*239. *et seq.*

II. Neque solum aliquot simplices Episcopi Pallii ornamentum a Sede Apostolica obtinuerunt, sed nonnulli eorum privilegium etiam impetrarunt deferendi ante se Crucem. Morem praegestandae Crucis, a summo Pontifice ad ejusdem Legatos primum fluxisse, asserit *Thomassinus de vet.et nov.Eccles.discipl. part.*1.*lib.*2.*cap.*59. atque inde factum est, ut sanctissimus Hungariae Rex Stephanus, statim ac Apostolicae Sedis legatione donatus fuit, veluti eidem muneri consectaneum privilegium simul obtinuerit praeferendi Crucem, quemadmodum narrat Auctor ejus Vitae apud *Surium* 20.*Aug.c.*8. *Pontifex Crucem ante Regem, ceu Apostolatus insigne gestandum adjunxit*: ab Apostolicae vero Sedis Legatis, mox ad Patriarchas, subinde ad Primates, et demum ad Archiepiscopos est propagatus. Non tamen omnibus Archiepiscopis fuit id juris universim et indiscriminatim ab initio concessum, sed modo uni, modo alteri ex speciali gratia attributum; etenim *Eugenius III. epist.*10. *tom.*6. *part.* 2. Collectionis *Harduini col.*1250. peculiari quodam privilegio, Archiepiscopo Coloniensi Crucem praegestare permisit; et Alexander III. apud *Baronium ad ann.*1177. *num.* 76. eadem praerogativa exornavit Archiepiscopum Salernitanum; quam postea *Gregorius IX.* Archiepiscopis Auxitano, Burdegalensi, et Messanensi est elargitus, apud *Raynaldum ad ann.* 1228. *n.*38. *et ad ann.* 1232. *num.* 26. atque ita pedetentim facta est omnibus Archiepiscopis communis, quod sub eodem *Gregorio IX.* aut sub *Alexandro IV.* contigisse, suspicatur laudatus *Thomassinus*. Porro *Clemens V.* in Concilio Viennensi, ut habetur *in Clement. Archiepiscopo, de privilegiis*, idem jus omnibus promiscue Archiepiscopis asseruit, ac praeterea statuit, iisdem licere Crucem praeferre, etiam per loca exempta suae provinciae: *Archiepiscopo per quaevis loca exempta suae provinciae facienti transitum, aut ad ea forsitam declinanti, ut Crucem ante se libere portari faciat .... sacro approbante Concilio, praesentis Constitutionis serie duximus concedendum.*

III. Verum, quemadmodum in Ecclesia Orientali inter Patriarchalia insignia numeratur fax ante eos praelata, et nihilominus Archiepiscopis Bulgariae, et Cypri, privilegio datum fuit, ut praelata pariter face per suas dioeceses incederent, quod testatur *Balsamon. in Melete*; ita in Ecclesia Latina, etsi jus praegestandi Crucem Archiepiscoporum sit proprium, iisque solis, spectato jure communi, competat, attamen, ex Apostolicae Sedis beneficentia, nonnullis Episcopis permissum est, ut, instar Archiepiscoporum, Cruce ante se erecta, totam suam dioecesim perlustrare, et loca etiam exempta, intra dioecesis ambitum contenta, ingredi valeant. Scimus quippe, Episcopo Lucensi hanc potestatem factam esse a Lucio III. Caelestino III. et Innocentio III. Quumque Canonici Regulares Lateranenses monasterii S.Frigdiani civitatis Lucensis illam impugnarent, contendentes, non licere Episcopo Lucensi, qui nondum Archiepiscopi praerogativam nactus fuerat, in eorum monasterium ingredi praelata Cruce; in S.Congregatione Concilii die 8. Augusti 1716. propter enuntiata Episcopi privilegia, causa ceciderunt, *tom.*9.*Thesauri Resolut. pag.*227. Eodem privilegio jam ante Alexandrum III. fruebatur Episcopus Papiensis; quo ab eodem Alexandro fuisse privatum, eo quod adhaesisset Octaviano Antipapae, narrat *Baronius ad an.*1175.*n.*12. sed aut ab ipsomet Alexandro, aut a Successoribus illud postea recuperavit; nam, quum anno 1681. fuisset in quaestionem deductum, sacra Congregatio Concilii die 3. Februarii ejusdem anni illud adhuc vigere censuit, uti habetur *lib.*31. *decretor. pag.*342. Et nos ipsi, postquam ad supremi Pontificatus apicem evecti fuimus, Episcopo Eystettensi, ejusque Successoribus perpetuum privilegium indulsimus, Crucem ante se sublimem deferendi in sua civitate, et dioecesi, ad instar Archiepiscoporum; modo tamen Archiepiscopus praesens non sit; aut, si adfuerit, ejusdem consensus accesserit: cujus Archiepiscopi Metropolitica jura in ceteris omnibus illaesa esse voluimus, quod patet ex nostris Apostolicis litteris anno 1745. datis, editisque *in nostro tom.*1. *Bullar. in ordine* 133.

IV. Ex privilegio Episcopis dato deferendi ante se Crucem, nulla oritur quaestio, quae ad Synodum Dioecesanam referri possit. Privilegii mentio habita est, ut, relato privilegio gerendi Pallium, non omitteretur aliud privilegium a sum-

mis Pontificibus aliquando Episcopis concessum deferendi Crucem ante se more Archiepiscoporum. Ex privilegio vero deferendi Pallium, aliquando Episcopis concesso, dubium oritur, an, quemadmodum ante Pallii receptionem vetitum est Archiepiscopis Synodum facere Provincialem, ita et ipsis sit interdictum suam celebrare Dioecesanam? Primo aspectu videbitur fortasse cuipiam idem de utrisque ferendum judicium; ne secus Archiepiscopus, Pallii praerogativa a jure communi donatus, deterioris conditionis sit, quam Episcopus, cui idem honor ex sola indulgentia et privilegio delatus est. At, re penitius inspecta, verius existimamus, Episcopum, Pallio insignitum, ante hujus receptionem, posse suam Synodum habere: privilegium enim cumulat antiquis nova jura, sed antiqua non aufert, ne secus plus afferat detrimenti, quam commodi, *Cap. Abbate* §. *Contra quod*, *de verbor. significat. et Cap. In his*, *de privilegiis*. Quare, si quilibet Episcopus, statim ac est electus, et confirmatus, et litteras Apostolicas expedivit, potest suam Synodum convocare, aequum non est, ut hoc jure ille spolietur, qui Pallii potitur privilegio. Nec novum videri debet, quod Episcopus Pallio decoratus, in aliquibus sit melioris conditionis, quam Archiepiscopus. Nonne Archiepiscopus intra tres menses a suae consecrationis die, aut, si jam antea consecratus erat, a die suae confirmationis numerandos, tenetur Pallium a Sede Apostolica exposcere, per textum *in cit. Can. Quoniam dist.* 100. ubi *Archidiaconus n.*2. et *Turrecremata n.*4.? Et tamen hoc onere non gravatur Episcopus habens usum Pallii, quia nemo tenetur uti privilegio sibi specialiter concesso. Praeterea Archiepiscopus, ante receptum Pallium, non potest exercere Pontificalia, per textum *in cit. Cap. Nisi specialis*, *de auctoritate*, *et usu Pallii*, quod tamen nusquam in Jure sancitum reperitur de Episcopo, cui Pallium gestare competat ex privilegio. Diversitatis ratio facile ex dictis eruitur: etenim per Pallium confertur Archiepiscopis plenitudo Pastoralis officii; at Episcopis in meram datur honoris significationem, non ut aliquid juris per illud tribuatur, quo antea carerent. Plura de his videri possunt apud *Marcum Paulum Leonem de auctoritate et usu Pallii c.* 10. *et cap.* 14.

CAPUT SEPTIMUM

De Episcopo Titulari.

OMnibus exploratum est, plerasque olim florentissimas Episcopales Sedes, nunc Infidelium jugo pressas, habitualem dumtaxat retinere Cathedralitatem. Notissimum pariter est, ne antiquae illarum dignitatis memoria penitus oblitteretur, solere summos Pontifices, nonnullos quandoque Episcopos ad earumdem titulum creare: qui, etsi veri Episcopi sint, ut qui in consecratione Episcopalem characterem, et potestatem huic adnexam receperunt; sunt tamen potestatis usu, et jurisdictionis, si quam in Ordinatione acceperunt, actu et exercitio penitus spoliati. Praeter autem nuper insinuatam, aliae justissimae causae urgent Romanos Pontifices, ut ad nudum praedictarum Cathedralium titulum aliquos promoveant Episcopos; quarum praecipua est, ut sibi assistant in Apostolico obeundo ministerio, utque eorumdem opera in iis utatur, quae nonnisi Episcopis decet committere; vel ut tamquam Suffraganei Pastoralia expleant munia in aliqua dioecesi, propter cujus amplitudinem proprius dioecesis Episcopus alieno ministerio indigere videatur: quae recte adnotarunt *Thomassin. de vet. et nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 27. Fagnanus *in Cap. Episcopalia num.* 45. *et* 53. *de privileg. et in Cap. Ex parte num.* 47. *et seq. de Clericis non residentibus*, Frances *de Eccles. Cathedral. cap.* 32. *a num.* 79. *ad* 90. Ex quibus evidenter desumitur, *Joannem Georgium Bertsch*, aut deceptum, aut certe alios decipere voluisse, quum *part.* 1. *clementor. Juris Canonici lib.* 1. *tit.* 27. scripsit a Pontificiis Titulares Episcopos, per jocum, appellari *portatiles*, *conductitios*, *adventitios*, *fictitios*, *commentitios*. Probi siquidem Catholici eos summopere venerantur, cum propter Episcopalem, quem impressum habent, characterem; tum propter causas, quarum intuitu ad eximiam illam dignitatem, qua nulla est in Ecclesia praestantior, a summo Pontifice promoventur: tum denique quia, praevio processu super vita, moribus, ceterisque qualitatibus, ac meritis personae, proponuntur a Papa in Consistorio, eo plane modo, qui servatur cum aliis Episcopis non Titularibus, quibus Ecclesiarum cura et regimen actu committitur. Neque absonum, aut recens institutum est, ut Romanus

Pontifex aliquos ad Episcopatum promoveat, quin ullius specialis Ecclesiae actualem administrationem illis tradat. Atque,ut cetera praetereamus hujus rei vetustissima exempla, congesta a *Thomassino cit.loc.*existimat Epiphanius *haeresi 27. num.6.*cui alii plures adstipulantur apud *Petrum Constant. Epist.Roman.Pontif. tom.1.pag.3. et 6.* Linum, et Clementem, ita ab Apostolo Petro fuisse Episcopos ordinatos, ut nulli tunc Ecclesiae fuerint alligati, sed unice ut Petro, prout opus esset,in Ecclesiae regimine adessent. Eodem fere modo, in fine secundi seculi, Cajum ex Romano Presbytero Episcopum ordinatum, nullius Ecclesiae cura illi commissa, asserit *Franciscus Blanchinus tom.2. Anastasii in not. ad Vitam S. Eleutherii pag.* 142. ubi contra Pagium defendit, saepius a Romanis Pontificibus ordinari consuevisse ejusmodi Episcopos, quos vocat *Episcopos Gentium*; eo quod, data opportunitate, ad gentes mitterentur, quae in Christiana religione institui exposcerent, etsi plures ex iis Romae retenti, ad Romanum Episcopatum fuerint postea promoti.

II. Jam vero quum Episcopi Titulares actuali careant administratione Ecclesiarum, ad quarum titulum sunt promoti et consecrati, non obstringuntur lege lata a Sixto V. de sacris Apostolorum liminibus visitandis,exhibendaque relatione status suarum Ecclesiarum,prout anno 1594. declaratum fuit a Clemente VIII. et constat *ex lib.8. decretor.sacrae Congregationis Concilii pag.* 100. Attamen, quia laude digni sunt, si Sedi Apostolicae modum suggerant, quem opportunum existiment ad obtinendam conversionem Infidelium degentium in dioecesibus,quarum exornantur titulo, uti animadvertit *Fagnanus in Cap. Ego, num.85. de jurejuran.* idcirco dubitatur, an cogere possint Synodum ex Sacerdotibus, qui forte ex illis regionibus advenerint, ut ab istis instructi, quae ad predictum finem conducere possunt, melius assequantur.

III. In primo libro *c.5. nu.2.* narratum est, in civitate Burgensi, cum Ordinarii licentia, a quodam EpiscopoTitulari DioecesanamSynodum cum nonnullis suis Sacerdotibus fuisse celebratam. At ejusmodi exemplum non facit ad rem: quoniam ille Episcopus Titularis administraverat Ecclesiam, cujus habebat titulum, a qua postea expulsus, cogebatur exulare: in quibus circumstantiis urget profecto rescriptum Joannis VIII. *in Can. Porro 16. q. 3. Ubi Paganorum, et Incredulorum furor in causa est, quantalibet praetereant tempora, juri non praejudicant Ecclesiarum.* Alia propterea, si inveniri possint, disquirenda sunt hujus rei exempla.

IV. Turcarum armis anno 1190. occupata Palaestina, et proinde civitate Nazaret in captivitatem subacta,Archiepiscopo Nazaraeno honoraria Sedes in Italia assignata est, in nobili Apuliae oppido, quod dicitur *Barulum*,dioecesis Tranensis, et non procul ab oppidi moenibus Ecclesia Beatae Mariae in Metropolitanam erecta,cum titulo, dignitate, et jure Archiepiscopali, Nazaraeno Praesuli commissa fuit. Post aliquod temporis intervallum, aliae Parochiales praefato Archiepiscopo subjectae sunt; et subinde duae Cathedrales, Cannensis videlicet, et Montis Viridis, fuerunt eidem perpetuo addictae. Ipsaque postea Metropolitana, temporis, et bellorum injuria, solo aequata, in ejus locum suffecta est Ecclesia S.Bartholomaei, intra oppidum sita; quae omnia narrantur ab *Ughellio in Italia sacr. tom.* 7. Itaque in praesenti rerum statu Archiepiscopus Nazaraenus, habito respectu ad civitatem Nazareth, est mere Titularis; sed, si locum spectemus, in quo residet, plenamque Episcopalem jurisdictionem exercet, mere Titularis neque est, neque dici potest; ac proinde, quamvis in hoc loco Dioecesanam Synodum cogere valeat, sicuti re ipsa saepius coegit, non possumus inde inferre, licere Episcopo Titulari Synodum celebrare.

V. Erunt fortasse,qui in exemplum adducant Episcopum Bethlehemiticum. Expulsis pariter Christianis e Terra Sancta, Reginerius Episcopus Bethlehemiticus sectatus est Guidonem Comitem Nivernensem, in Gallias redeuntem, qui eidem in suo Comitatu, seu Ducatu Nivernensi nonnullas attribuit terras, in quibus jus Episcopale exerceret. Plura de hoc Episcopo habentur *tom.2. Galliae Christianae edit.Parisien.an.1656. pag.* 297. et in historiis Archiepiscopatuum, et EpiscopatuumGalliae,conscriptis a *Beaunier tom. 2. p.*855.et *in Oriente Christiano* Patris le *Quien tom.3. pag.*642. *et pag.*1275. Verum, quidquid olim fuerit, Episcopus iste Bethlehemiticus hodie jurisdictionem tantum exercet in Ecclesiam Beatae Mariae *de Bethlehem* nuncupatae, prope Clameciacum in Ducatu Nivernensi dioecesis Antissiodorensis; et Episcopatus confertur a summo Pontifice ad supplicationem Ducis Nivernensis, de consensu Regis Christianissimi. Porro, vel sermo est de praedicto Episcopo Bethle-

hemi

hemitico, pro tempore, quo jurisdictionem exercebat in terris Ducatus Nivernensis; et, quamvis tunc posset Synodum indicere, ejusmodi tamen exemplum non esse ad rem, nemo non videt: aut sermo est de eodem Episcopo, considerato in statu, in quo nunc est; et quum is Clero, et populo careat, manifestum est, nullam ab eo posse Synodum fieri.

VI. Quare concludendum est, Episcopos Titulares, iis exceptis, qui aut a suis Ecclesiis in regionibus Infidelium, quas actu administrarunt, expulsi sunt, aut in terris Christianorum certa loca obtinent, in quibus veram jurisdictionem Episcopalem actu exercent, nulla potiri facultate Synodum Dioecesanam celebrandi.

CAPVT OCTAVVM

De Vicario Generali Episcopi.

VIcarius Generalis Episcopi, qui et *Officialis* vocari solet, in iis, quae jurisdictionis sunt, censetur una eademque cum Episcopo persona, atque unum et idem est utriusque tribunal; ex quo fit, ut a sententia Vicarii Generalis, non ad Episcopum, ne ab eodem ad eumdem, sed ad Metropolitanum, cui Episcopus subest, interponatur appellatio, *Cap.2.de consuetudine, et Cap. Romana, in principio, de appellationibus, in 6.*

II. Sed, quamquam Vicarius ordinariam Episcopi jurisdictionem, Episcopi nomine, in dioecesi exerceat, plurima tamen sunt, quae virtute solius generalis commissionis, sine speciali Episcopi mandato, facere nequit, juxta decisionem *Cap. Licet 2. et Cap. final. de officio Vicarii in 6.* ubi Glossa, et Interpretes. Inter ea porro, quae sine speciali mandato Episcopi a Vicario Generali expleri nequeunt, haec enumerantur: Primo, quae spectant ad potestatem Ordinis, puta, Chrisma conficere, Sacramentum Confirmationis conferre, Ecclesias, et Altaria consecrare, aut pollutis sanctitatem pristinam restituere. Haec quippe, aliaque hujus generis, Vicarius Generalis, etsi Episcopali Ordine sit insignitus, peragere non potest, sine peculiari Episcopi Dioecesani consensu; quum, non in istis, sed in jurisdictionis dumtaxat exercitio, illius gerat vices; quod bene observat *Sbroz.de Vicar.Episc.lib.2.quaest. 5. num. 10.* ob quam rationem nec ea peragendi potest alteri Episcopo facultatem impertiri, *Rebuff. Tit. de Vicario num. 181.* Barbosa *de offic. et potest. Episc. alleg.54. n.83. et 84.* Secundo, concedere litteras dimissorias ad Ordines, extra casum, quo Episcopus in remotis regionibus versetur, *Cap.Cum nullus 3. de tempore Ordinat. in 6.* ita ut ab Ordinandis sine magna difficultate arbitrio prudentis viri metienda, conveniri non valeat, sicuti *in eod.Cap.* docet Glossa *verb. Remotis*. Tertio, in materia Beneficiali, ea quae sunt merae liberalitatis et gratiae, vel speciem habent alienationis; ac proinde, sine speciali Episcopi mandato, non potest Beneficia conferre, aut ad ea, quae jurispatronatus Episcopalis sunt, Clericos nominare, praesentare, vel eligere; quia tam collatio Beneficii, quam ad istud praesentatio, seu electio, donationem quamdam, et liberalitatem sapit, *Cap. Relatum, de praebendis, et Cap. Post electionem, de concess. praeb.*. Non potest Beneficia supprimere, aut simul unire, vel factas uniones revocare; nam haec omnia speciem referunt alienationis, *Layman in cit. Cap. fin. de offic. Vicar. in 6. num.8.* Neque beneficiorum resignationes, tam simpliciter, quam ex causa permutationis factas, admittere; quoniam earum admissio requirit potestatem destituendi, juxta receptam Glossam *in Clem. 1. de renuntiat.* Vicario Generali, sine speciali mandato, non competentem; *Flamin. de resignat. lib.7. quaest.24. num.1. et seq.* Cabassut. *in theoria, et praxi Jur. Canon. lib. 1. cap.13. a num.2. ad 7.* An autem Vicarius Generalis, cui Episcopus peculiarem facultatem Beneficia conferendi non concessit, possit praesentatos a patronis instituere, et electos confirmare, lis est inter Doctores; sed magis recepta videtur opinio, quae Vicario, solius generalis mandati virtute, facultatem inesse, affirmat, praesentatos instituendi, et electos confirmandi; institutio enim, et confirmatio, non liberalitatis, et gratiae, sed necessitatis, et justitiae, sunt actus, quod docent, et Romanae Rotae decisione, ac sacrae Congregationis Concilii declaratione corroborant *Garcias de Benefic.pars.7.c.8. num.84.* Barbosa *cit.alleg. 54. n.70.* et prosequitur *Natalis Alexander epist.10. Append.1. tom.1. Theolog. moral.*

III. De his, aliisque non paucis, quae Vicarii Generalis, nisi speciali Episcopi commissione muniatur, vires excedunt, praeter citatos, videri possunt ceteri Juris Canonici Interpretes *ad tit. de Offic.Vicarii.* Quod unice nostra heic interest, est decernere, an Vicarius Generalis possit, sine speciali Episcopi mandato, Dioecesanam Sy-

nodum indicere, et celebrare? Melioris notae Doctores sentiunt, non posse; quia Synodi coactio, veluti res gravioris momenti, quam cetera sint, quae nuper recensuimus, ordinarias ipsius facultates praetergreditur. Ita docent *Alteserra in Vindiciis Ecclesiasticae jurisdictionis lib. 7. c. 5.* inquiens: *Vicarius Episcopi non potest celebrare Synodum, sine speciali mandato Episcopi*: Barbosa *cit. alleg. 54. n.* 103. Fagnanus *in Cap. Sicut olim n.* 11. *de accusat.* Romaguerra *ad Constit. Synod. Gerund. lib.* 1. *tit.* 1. *c.* 1. *n.* 13. Petrus Leurenius *tract.* 1. *de potest. Vicarii Episcopi cap.* 3. *quaest.* 168. quodque caput est, ita expresse declaravit sacra Congregatio Concilii, quae hisce verbis interrogata: *N. Ordinarius supplicat pro declaratione, an Vicarius Generalis Episcopi possit, Episcopo absente, Synodum Dioecesanam congregare, ita ut Constitutiones in ea editae, sint observandae*: die 4. Decembris 1655. respondit: *Non potuisse, absque speciali mandato Episcopi, ac propterea Constitutiones in Synodo, ut proponitur, factas, esse ipso jure nullas*: sicuti legitur *lib.* 19. *decretor. pag.* 543. *a tergo.* Neque refragatur Concilium, in Gallia sub Pipino Rege celebratum, quod nonnulli Metense existimant, cuum *tom.* 2. *Concilior. Galliae* editionis Sirmondi *pag.* 5. ita decrevit *c.* 3. *De Presbyteris, et Clericis sic ordinamus, ut Archidiaconus Episcopi eos ad Synodum commoneat, una cum Comite*: ad Archidiaconum quippe, utpote Vicarium natum Episcopi, pertinebat Presbyteros ad Synodum convocare, sed de Episcopi mandato; seu verius, postquam Synodus ab Episcopo indicta fuerat, Archidiaconi munus erat commonere Presbyteros, et Clericos, ut ad illam accederent.

IV. Quod autem Vicarius Generalis possit Dioecesanam Synodum habere, si speciali ab Episcopo instruatur mandato, res compertissima est, quam nemo in controversiam adducit. Nam, praeter ea, quae *lib.* 1. *c.* 6. *n.* 4. diximus, ut probaremus, non prohiberi Episcopum, ne suam Synodum per alium celebret, exemplum habemus *S. Caroli Borromaei*, qui anno 1572. suam tertiam Synodum Dioecesanam, quam ipsemet indixerat, Romam postea profectus, per suum Vicarium Generalem celebravit, quod ipsemet asserit in ejusdem Synodi proaemio *part.* 2. *Actor. Eccl. Mediol. pag.* 347. inquiens: *Quum Romae anno superiori essemus, indictam a nobis Dioecesanam Synodum, quam eo ipso anno habere statueramus, a Vicario nostro Generali*, Joanne Baptista Castellio, *Protonotario Apostolico, nobis absentibus, celebrari jussimus*. Et animadversione dignum est, quod scribit *Iacobus Meyer lib.* 7. *Annal. Flandriae ad an.* 1191. nimirum Episcopis Gandavensibus privilegium olim datum fuisse, ut Synodum quolibet tantum triennio cogerent, ea tamen adjecta conditione, ut per se, et non per Vicarium, illam celebrarent; quod profecto argumento est, hac speciali lege seclusa, et jure communi tantum spectato, licere Episcopo Synodum per Vicarium habere.

CAPUT NONUM

De Vicario Capitulari.

A Vicario Generali Episcopi ad Capitularem progredimur. Sane juxta veterem disciplinam, Ecclesia aliqua vacante, ad viciniorem Episcopum spectabat illius curam assumere; ut videre est *in Can.* 6. Concilii Regensis *anni* 439. et *in Can.* 6. Concilii Aurelianensis *anni* 533. inter antiqua Galliae Concilia a *Sirmondo* collecta *tom.* 1. *pag.* 68. *et pag.* 229. et tradit Glossa *in Can. Quoniam, verb. Episcoporum, distinct.* 100. et fusius prosequitur *Hallier. de sacr. Election. et Ordin. part.* 2. *sect.* 5. *c.* 3. *art.* 11. §. 4. *n.* 11. et 12. *secundae editionis*. Quin immo id etiam nunc obtinet inter Ecclesias Lugdunensem, et Augustodunensem, quarum prima vacante, posterioris Episcopus totum illius regimen assumit: secunda vero Pastoris solatio destituta, prioris illius Praesul eam administrat, et omnimodam jurisdictionem in ea exercet, ut videre licet *in t.* 4. *Galliae Christianae pag.* 316. *et seq.* Quumque in Civitate Manilae, quae primaria est in Insulis Philippinis, Episcopo defuncto, gravia quaedam absurda et inconvenientia sub temporaneo Vicarii Capitularis gubernio accidissent, postulatum est a Romano Pontifice, ut per litteras Apostolicas statueret, praedicta Ecclesia vacante, illius regimen ad antiquiorem Episcopum, in iisdem Insulis residentem, devolvi; et quidem Congregatio Concilii consulendum censuit Sanctissimo, ut hujusmodi petitioni annueret; uti relatum habetur in Regestis dictae Congregationis *lib.* 12. *Supplicum Libellorum pag.* 569. Praeterea, ubi ex antiqua et immemorabili consuetudine inductum reperiatur, ut Ecclesiae vacantis administratio ad aliquem in certa Ecclesiastica dignitate constitutum devolvatur, ut in Ecclesia Gerundensi contigit, cujus jurisdictio,

Episcopo defuncto, ad Archidiaconum Majorem, *de Rogationibus* nuncupatum, devolvitur; antiqua hujusmodi consuetudo minime reprobatur, ut firmat Rota Romana *decis.* 731. et 764. *coram* Emerix *Jun. et decis.* 132. *coram* Benincasa.

II. Verum, extra has rerum circumstantias, et extra casus peculiares hujusmodi, vacante Sede Episcopali, tota Episcopi jurisdictio transit ad Capitulum Cathedralis Ecclesiae, per textus *in cap. His quae, et cap. Quum olim, de majorit. et obedien.* quod quidem de jure communi posset illam per se exercere, quum nullus reperiatur textus, quo ad suae jurisdictionis exercitium alteri committendum obstringatur: quamvis re vera consultius semper, atque viduatae Ecclesiae utilius visum fuerit, singulari alicui personae, de Capitularium coetu seligendae, illud demandare: etenim, vacante Ecclesia Faventina, cui, ita exigentibus peculiaribus rerum circumstantiis, non statim Pastorem praeficiendum judicabat *S. Petrus Damiani*, haec ad Faventinos scripsit *epist.* 10. *lib.* 5. *Unde et Dominus noster Papa rogandus est, ut Episcopum vobis modo non ingerat, sed Ecclesiam vestram interim vacare, et vos sub suae benedictionis umbraculo manere decernat. Quia vero per Dei misericordiam industrios inter vos Clericos, ac prudentes, et litteratos habetis, si placet, unus ex eis eligatur, qui ad exequendum hoc negotium utilior invenitur: cui nimirum cura ac solicitudo totius Episcopatus possit imponi, ac per eum omnia necessitatis Ecclesiasticae negotia debeant ministrari.* At jure novo Tridentini *sess.* 24. *c.* 16. *de reform.* tenetur Capitulum intra octo dies post mortem Episcopi, aut aliter inductam Ecclesiae vacationem, seu verius, ab habita vacationis notitia, uti decisum refert *Quaranta in Summa Bullar. verb. Capitulum Sede vacante.* Vicarium constituere, per quem jurisdictionem ad se devolutam exerceat. Quod si in Vicario, intra octo dies eligendo, negligens fuerit, tunc, si agatur de Ecclesia Suffraganea, ad Metropolitanum; si de ipsa Ecclesia Metropolitana, ad antiquiorem ex Suffraganeis; si de Ecclesia exempta, ad propinquiorem Episcopum, pro ea vice, electionem Vicarii pertinere, voluit idem Tridentinum *cit. loc.* Idemque juris est, si Ecclesia vacans careat Capitulo, a quo Vicarius constitui queat. Si tamen contigat, vacare Ecclesiam Suffraganeam, carentem Capitulo, tempore, quo etiam Metropolitana est suo Pastore viduata, in hoc casu, electionem Vicarii non spectare ad antiquiorem ex Suffraganeis, ut nonnulli opinabantur, sed ad Capitulum vacantis Ecclesiae Metropolitanae, censuit S. Congregatio Concilii, a qua, quum quaesitum fuisset: *Primo, An, vacante Ecclesia Suffraganea Capitulo carente, illius administratio, et Vicarii, Sede vacante, deputatio spectet ad Metropolitanum: et quatenus Metropolitana Ecclesia Pastore careat; Secundo, An spectet ad Capitulum ejusdem Ecclesiae Metropolitanae, vel potius ad antiquiorem Suffraganeum Episcopum:* eadem die 28. Augusti 1683. *lib.* 33. *decretor. pag.* 261. ad primum respondit *Affirmative*; ad secundum, *spectare ad Capitulum Metropolitanae*. Idemque responsum dedit die 14. Aprilis 1685. *lib.* 35. *decretor. pag.* 190.

III. Vicarius iste, sive a Capitulo, sive ab alio Capituli negligentiam supplente, electus, eodem fere potitur jure, ac Vicarius Generalis viventis Episcopi; ad eum quippe, ut notat cum communi *Barbosa supracit. alleg.* 54. *n.* 158. transfertur exercitium totius jurisdictionis Episcopalis, penes Capitulum existentis. Idque adeo verum est, ut sua auctoritate ordinaria, conficere valeat processus super fama virtutum et miraculorum Servorum Dei, quos conficere potuisset Episcopus, juxta ea, quae allegavimus in nostro Opere *de Canoniz. Sanctorum lib.* 2. *c.* 2. *n.* 2. Immo ab ipsamet Sede Apostolica ad Vicarium Capitularem quandoque diriguntur litterae remissoriales pro conficiendis processibus Apostolicis super virtutibus et miraculis tum eorumdem Servorum Dei, tum etiam eorum, qui jam in Beatorum album sunt relati; quod pariter a nobis ostensum fuit *cit. lib.* 2. *c.* 45. Quamobrem, ut ingenue loquamur, nondum hactenus percipere potuimus, cur Dataria Apostolica dispensationes, quae ex mente Tridentini *sess.* 22. *de reform. c.* 5. extra Curiam committendae sunt Ordinariis locorum, in quibus degunt illas impetrantes, nunquam committere consueverit Vicariis Capitularibus, quamvis easdem committere soleat Vicariis Generalibus: quemadmodum testantur *Corradus in Praxi dispensat. Apostolicar. lib.* 2. *c.* 4. *n.* 11. *et seq.* et Rosa *de executoribus litterar. Apostolicar. c.* 3. *n.* 21. *et seq.* Scimus utique, dispensationes ab Apostolica Sede Episcopo, aut ejus Vicario Generali delegatas, quas, ante Episcopi obitum, eorum alter non sit exequutus, non censeri commissas Vicario Capitulari, qui propterea, etsi Episcopo, quoad jurisdictionis exercitium, succedat, non tamen poterit praedictas Apostolicas litteras exequi, quem-

admodum firmat *Sylvius Oper. tom.5. verb.Vicarius secundo* : sed ejusmodi res nihil cum nostra habet commune; ideo enim Vicarius Capitularis exequi nequit praefatas litteras,quia istae directae sunt Episcopo,vel Episcopi Vicario Generali, et ipse,quamquam exerceatEpiscopalem jurisdictionem, non tamen est Episcopus, nec Vicarius Generalis Episcopi : hoc autem non prohibet, ne eaedem litterae ad ipsummetVicarium Capitularem signanter atque expresse dirigantur .

IV. Quoniam autem Vicarius Capitularis Vicario Generali Episcopi quodammodo comparatur, merito propterea dubitant Doctores,an ille, sola sui muneris commissione , ea expedire valeat, ad quae perficienda Vicario Generali opus est speciali mandato . Negat *Barbosa de Canonic. et Dignit. c.42. n.103.* asserens, contrariam opinionem minus firmam visam esse Romanae Rotae *in una Maurianen. Pensionis die 25. Junii 1626.coram* Pirovano.Sed *Gutierrez Can.Quaest. lib.2. c.17. n.21.* Garcias *de Benef. part. 5. c.7. n.28.* Molina *de just. et jur. tract. 5. disput.11. n. 3.* aliique plurimi , sententiam affirmativam tuentur , validisque sustentant rationibus : Tridentinum enim , inquiunt , voluit, Vicarium a Capitulo eligi , ad evitandas inter Capitulares discordias , ad causas celerius expediendas , et multa praecavenda incommoda, quae , experientia edocente , obvenirent, si Episcopalis jurisdictionis actualis administratio penes universum Capitulum resideret . Haec autem incommoda non minus sequerentur , si , constituto Vicario Capitulari , adhuc tamen Capitulum sibi , suoque judicio reservaret , quae alias indigent speciali mandato . Neque dedecere ajunt, Vicarium Capitularem in hoc praestare Vicario Generali , quum et in aliis idem contingat : siquidem Vicarius Generalis potest ab Episcopo , pro suo libito , et sine ulla causa removeri ; Vicarius vero Capitularis , semel electus , non potest a Capitulo revocari,nisi causa approbata a Sacra Congregatione negotiis Episcoporum,et Regularium praeposita, quod ab eadem Sacra Congregatione fuisse saepius declaratum,refert *Barbosa cit. cap. 42. de Canon. et Dignit. num.* 47.

V. Quidquid vero sit in aliis , quod peculiariter ad rem nostram attinet, Vicarium Capitularem nullo indigere speciali mandato, ut Dioecesanam celebret Synodum,videntur communiter affirmare Doctores,generatim docentes,integrum illi esse Synodum , quum voluerit , congregare, quin ullam specialis mandati mentionem faciant, quemadmodum , inter ceteros , tradunt *Garcias de Beneficiis part.9. c.2. n. 64.* Bottus *de Synodo Episc. part.1. qu.5. n. 40.* Ventriglia *tom.2. annot.15. §.2. n.49.* Cardinalis Petra *ad Constitut. Apostol. tom. 5.pag. 129. n. 113.* Scarfanton. ad Ceccoper. *part. 2. lib. 4. tit. 3. in animadvers. pag.126. n. 25. et 26.* Romaguerra *ad Constit. Synod. Gerundens. lib. 1. tit. 1. cap. 1. num. 16. et seq.* Expresse autem facultatem , de qua loquimur , Vicario Capitulari, solo sui muneris jure, et sine speciali mandato , competere asserit *Petrus Leurenius de Vicario tract. 3. c. 5. quaest. 590.* Quoniam , ait , non minus dioeceseos visitatio, quam Synodi coactio , inter majora et ardua recensentur ; illa a Vicario Capitulari , sine speciali mandato , libere expleri potest : igitur et Synodus congregari .

VI. Haec porro assertio , quam *Leurenius* aperte, et alii subobscure adstruunt , etsi verissima sit , attamen ex eodem illo argumento , quo praecipue innititur , ita videtur limitanda, ut nimirum liceat Vicario Capitulari , sine speciali mandato , Synodum convocare, dummodo effluxerit annus a die ultimae Synodi habitae ab Episcopo : etenim , quamvis ille possit dioecesim visitare , sicuti late probant *Alteserra in Vindic. Ecclesiast. jusisdict. lib.8.c.16. in fin.* Marescott. *variar. resolut. lib.2. c.15. n.14. et seq.* Novar. *in Summa Bullar. commentar.38. n.6. part.1.*Rota *dec.346. n.2. et 3.part.1.recent.et dec.84.alias 85. coram* Merlino ; non potest tamen visitationem aggredi, nisi elapsus sit annus a die ultimae visitationis ab Episcopo peractae,uti prosequuntur *Barbosa Jur. Ecclesiast. univers. lib.1. c.32. n. 71.* Novar. *cit. Summ. Bullar. part. 2. comment. 32. n. 5.* Ventriglia *in praxi rer. Ecclesiast. part. 2. annot. 15. §. 1. n. 21.* ac saepius decisum fuit a sacra Congregatione Concilii , signanter *in Ostunen.* 28. Julii 1708. *lib. 53. decretor. pag. 266.* cum proposito dubio , *An , et quando Vicarius Capitularis possit visitare*,rescripsit : *Affirmative post lapsum anni* : et dum fungebamur munere Secretarii ejusdem S. Congregationis , propositis die 13. Septembris 1721.sequentibus dubiis:*An Vicarius Capitularis Scardonen. facere possit visitationem civitatis, et dioecesis . Secundo, an facere possit visitationem personalem Capitularium:* responsum fuit:*Ad primum, et secundum, Affirmative, dummodo elapsus sit annus a die ultimae visitationis factae ab Ordinario.*

Quocirca, quum a sacro Concilio Tridentino tam dioeceseos visitatio, quam Synodi coactio, quotannis perficienda statuatur, ac proinde haec duo in re praesenti videantur quodammodo inter se connexa, eodem jure metienda sunt, idemque de utraque est ferendum judicium, quum in utraque eadem vigeat ratio, bene perpensa ab *Alteserra de Jurisdict. Ecclesiast. lib.8. c.16. in fin. Probabilius est, Capitulum, Sede vacante, posse utrumque visitare, et Synodum celebrare, ne, crescente peccandi licentia, crimina maneant impunita*.

VII. Dicet fortasse quispiam: Quamvis ad Capitulum, et per Capitulum ad Vicarium tota Episcopalis jurisdictio, Sede vacante, transeat, et facultas convocandi Synodum, non ad Ordinem, sed ad jurisdictionem Episcopalem pertineat, non recte tamen exinde infertur, facultatem inesse Vicario convocandi Synodum; nam etiam potestas concedendi Indulgentias, non ad Ordinem, sed ad jurisdictionem pertinet, uti desumitur *ex Cap. Quod autem, de poenitent. et remission.* atque ex eo fit, quod a summo Pontifice simplici Clerico quandoque delegetur: et nihilominus ab Episcopo ad Capitulum, ejusve Vicarium non transit; hic quippe Indulgentias quadraginta dierum, quas Episcopus elargiri poterat, neutiquam concedere valet. At respondetur in primis, non deesse Doctores, qui eamdem potestatem concedendi Indulgentias, qua pollet Episcopus, attribuant Vicario Capitulari, inter quos *Abbas in Cap. cum olim, quaest. 13. de majorit. et obediend.* Marchett. *in Praxi Vicar. Capitul. cap.24. num. 1. et seq.* Peregrin. *in Praxi Vicar. part.1. sect. 4. subsect. 2. n. 32.* Molin. *de just. et jur. tom. 6. disput. 11. n. 6.* Azor. *Institut. Moral. part.2. lib.3. c.37. quaest.9.* Barbosa *de Jur. Ecclesiast. lib.1.c.32. n.91.* Sylva *de Beneficiis part. 2. c.11. n.4.* Armilla *in Summ. in verb. Capitulum, vers. Quum jura dicant,* Sylvester *in Summ. verb. Capitulum, in fin.* Sa *in Aphor. Confessarior. verb. Capitulum Sede vacante.* Deinde, etsi libenter admittamus, veriorem esse sententiam oppositam, quam tuentur *Turrecremata in Can. Item in Levitico n.41. de poenit dist. 1.* Socin. *in Cap. Nostram n.19. et seq. de poenit. et remiss.* Fagnanus *in Cap. Accedentibus n.13. de excessib. Praelator.* Pirhing. *ad lib. 1. Decretal. tit.33. sect. 2. num.49. vers. Cujusmodi potestas, et lib.5. tit. 38. sect.2. n. 4.* Formosin. *de Capitulo Sede vacante quaest. 9. num.* 10. Leander *Oper. Moral. tom.1. tract.5. disp. 14. quest.23.* Fragos. *de Regim. Christian. Reip. tom.2. part.2. lib.2. disput. 4. §.1. n.19.* Pax Jordan. *Elucubrat. tom.1. lib. 5. tit.16. num.27.* Coton. *controv. lib.2. controv. 11. c.1. num.20.* et praeterea fateamur, hanc secundam opinionem esse omnino in praxi servandam; nam sacra Congregatio Concilii die 13. Novembris 1688. interrogata: *An Vicarius Capitularis, Sede Episcopali vacante, facultatem habeat concedendi Indulgentias, quas ceteroquin concedere posset Episcopus vivens:* noluit quidem juris controversiam decidere; districte tamen vetuit, ne opinio, eam facultatem asserens Vicario, deduceretur in praxim, respondendo: *Vicarius Capitularis se abstineat*: multa nihilominus intercedere agnoscimus discrimina inter hanc, et potestatem congregandi Synodum. Primo enim facultas concedendi Indulgentias, uti bene ratiocinatur *Theodorus a Spiritu Sancto in Tract. de Indulgentiis part.1. c.3. artic.4.* non est adeo necessaria ad dioeceseos regimen, ut aliquod damnum eidem immineat, si ea careat, qui dioecesim ad tempus administrat: quod de usu jurisdictionis, quoad alia externam politiam respicientia, dici nequit. Secundo, praefata potestas, etsi jurisdictionis, et non Ordinis sit, est tamen jurisdictionis cujusdam extraordinariae, soli dignitati Episcopali annexae, sicuti diserte dicitur *in Cap. Accedentibus, de excessib. Praelator.* Tertio demum, jus Indulgentias elargiendi plenarie residet in solo Romano Pontifice, qui Ecclesiae thesauri, ex infinitis Christi Domini meritis Sanctorumque satisfactionibus conflati, custos, administrator, et dispensator est; atque a summo Pontifice profluit in Episcopos, uti docet *Bellarminus in tract. de Indulgentiis lib. 1. c.11. Controv. tom. 2.* Potuit autem summus Pontifex illius juris partem conferre Episcopis, tamquam suarum Ecclesiarum sponsis, ut ea uterentur in commodum gregis, cujus veri pastores, et tutores sunt, et nolle illam credere aliis, qui neque Ecclesiarum sponsi, nec veri pastores sunt, sed temporariam tantum gregis curam gerunt. Quum itaque tot et tanta inter utramque potestatem, quae in objectione invicem comparantur, intersint discrimina; ex denegata Vicario Capitulari facultate concedendi Indulgentias, nullo pacto sequitur, esse pariter illi abjudicandum jus congregandi Synodum.

VIII. Cave tamen, ne hac potestatem Synodum Dioecesanam celebrandi, quam pluribus vindicavimus Vicario Capitulari, ita extendas ad

Vicarium vacantis Ecclesiae Metropolitanae, ut jus pariter huic adscribas indicendi Synodum Provincialem: nam, quum indecens et absonum visum fuerit tantam jurisdictionem tribuere Vicario Capitulari Metropolitanae Ecclesiae, ut valeat ad Synodum compellere totius provinciae Episcopos, idcirco sancitum est, ut vacante Sede Metropolitana, non ad istius Vicarium, sed ad antiquiorem Suffraganeum jus pertineat Provincialem Synodum cogendi, quod declaravit S. Congregatio Concilii in causa *Tarraconen.* 10. Februarii 1624. *lib.* 12. *decretor. pag.* 160. in qua interrogata: *An Capitulum Tarraconen. possit, Sede Archiepiscopali vacante, indicere ac celebrare Concilium Provinciale; an vero haec facultas spectet ad antiquiorem Episcopum ejus provinciae*: respondit: *Jus Provinciale Concilium indicendi ac celebrandi, Sede Vacante, non ad Capitulum Metropolitanum, sed ad antiquiorem provinciae Episcopum pertinere*.

CAPVT DECIMVM

De Vicario Apostolico.

APostolicorum quorumdam Vicariorum illustria in Ecclesiastica Historia extant monumenta. Thessalonicensis Archiepiscopus a S. Damaso Romano Pontifice Vicarius Apostolicae Sedis constitutus fuit. S. Simplicius Papa anno 482. Apostolicum Vicarium in Hispania Episcopum Hispalensem deputavit; ut in prima illius epistola habetur; *Congruum duximus, Vicaria Sedis nostrae te auctoritate fulciri, cujus vigore munitus, Apostolicae institutionis Decreta, vel Sanctorum terminos Patrum nullo modo transcendi permittas*. Quem quidem Vicariatum Apostolicum S. Hormisda Romanus Pontifex ratum habuit, sub eoque Baeticam, et Lusitaniam comprehendit; pro reliqua autem Hispania Archiepiscopum Tarraconensem Vicarium Apostolicum constituit, ut ex 24. epistola illius deprehenditur: *Servatis privilegiis Metropolitanorum, vices vobis Apostolicae Sedis exterius delegamus, ut sive ea quae ad Canones pertinent, sive ea quae a nobis sunt nuper mandata, serventur.* Flodoardus *in sua Historia lib.* 1. *c.* 15. docet, S. Hormisdam eum fuisse Pontificem, per quem S. Remigius, Archiepiscopus Remensis, Apostolicus Vicarius in Gallia constitutus fuerit. Verum *Cointius in suis Annalibus* id, non Hormisdae, sed Symmacho tribuit; additque, ut supremorum Principum in Gallia regnantium postulatis satisfieret, Vicariatum Apostolicum Arelatensibus etiam Episcopis concessum fuisse. De Apostolicis hisce Vicariis fuse agit *Thomassinus de veteri et nova Ecclesiae disciplina part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 18. *n.* 7. *et seq. etc. c.* 30. Porro inter cetera, quae ad officium Vicariorum Apostolicorum extra Italiam pertinebant, id erat, ut Provinciales Synodos cogerent, ut eisdem praesiderent, utque omnem curam adhiberent, ne a Metropolitanis Synodales Conventus praetermitterentur; quemadmodum *P. Joannes Antonius Bianchi in suo Opere de Potestate et Politia Ecclesiae tom.* 5. *lib.* 3. *cap.* 2. §. 3. *n.* 2. late ostendit. Verum, quia ad nostrum institutum non pertinet de hujus generis Vicariis Apostolicis hoc loco agere, ideo, quae ad illos attinent, ex citatis Auctoribus petenda relinquimus.

II. De illis Vicariis Apostolicis nobis in praesentia sermo est, qui hodiernis etiam temporibus a summis Pontificibus deputantur, interdum quidem sine Episcopali charactere interdum autem hujusmodi charactere insigniti, cum titulo tamen alicujus Ecclesiae in partibus Infidelium sitae, ut spirituale regimen gerant alicujus regionis, cujus Episcopus et Pastor proprius non existat, aut, si existit, aliqua ratione, etiam sine vitio suo, aut culpa, impediatur, quominus proprium gregem per semetipsum pascere valeat: ac de iis quaeritur, utrum jus habeant dioecesanam Synodum in regionibus sibi commissis convocandi.

III. Quum per Monasteriensem Pacem laesa fuissent Archiepiscopi Coloniensis jura, eique impeditum regimen cujusdam partis suae Dioecesis; delata fuit ad Apostolicam Sedem anno 1667. instantia Ducis Brunsvicensis et Luneburgensis, qui postulabat, ut in iis regionibus Vicarius Apostolicus constitueretur, simulque ad id muneris delegandum proponebat Valerium Macionum Equitem, et primum suum Eleemosynarium. Consultus per litteras Apostolicus Nuntius, Coloniae agens, rescripsit, ex hujusmodi Vicarii deputatione, tum ipsi Duci majores animos additum iri ad Catholicam Religionem in illis regionibus promovendam; tum etiam fore, ut Catholici, qui in iis locis erant, magnopere sublevarentur: ipsum vero Coloniae Archiepiscopum huic deputationi libenter assentiri, quippe qui impedimentum, exercitio sui juris objectum, a se nullo pacto superari posse intelligeret. De hujus Apostolici Vicarii constitutione, ac de reliquis, quae superius exposuimus, extant monumenta in

Tabulario *S. Congregationis Propagandae Fidei* negotiis praepositae.

IV. Postquam ab antiquissimo tempore, sive, ut aliis placet, jam usque ab Apostolorum aevo, Catholicae Religionis primordia in Malabarica regione constituta fuerunt, diabolica fraude factum est, ut Nestorianae haeresis labes illarum gentium animos inficeret; quam eo usque tenuerunt, donec per celebrem *Alexium de Menezes* Goae Archiepiscopum eliminata fuit. Sed non diu permansit hujus laborum atque operum fructus. Quum enim Granganorensis Ecclesiae Archidiaconus magnam semper in ea Ecclesia auctoritatem obtinuerit, quidam *Thomas de Campo* Archidiaconus gravissimum schisma adversus Archiepiscopum conflavit, et magnam illius subditorum partem ad suam obedientiam pertraxit. Quod quum circa finem Pontificatus Innocentii X. contigisset, ab Alexandro VII. ejus Successore missus fuit in eas regiones Vir Religiosus e Carmelitana Familia, nomine *Joseph a Sancta Maria*, qui amplissimis facultatibus a Pontifice sibi delegatis munitus, exitiali illi malo jam late grassanti remedium adhiberet. Cui quidem, quum primum ad Malabaricam regionem accessit, quantumvis multum ac diu laboraverit, parum, aut nihil proficere datum est. Idem tamen quum, Romam reversus, initam a se agendi rationem summo Pontifici magnopere probasset, Episcopali charactere, et Hierapolitanae Ecclesiae titulo decoratus, et in easdem regiones iterum missus, memoratum schisma feliciter extinxit, et *Thomam de Campo* adduxit, ut male praesumpta potestate se abdicaret. Praeterea *Alexandrum de Campo*, illius patruelem Episcopum consecravit, magnumque animarum numerum, quae in pristinum Nestoriani erroris laqueum reciderant, ad sanctam Ecclesiae Catholicae Fidem reduxit: indeque digressus, ab eodem Alex. VII. summo Pontifice, pro laborum suorum praemio, Brisiniani Episcopatum accepit; a quo deinde ad Tiphernatem Ecclesiam translatus est, ubi supremum diem obiit.

V. Sed vix e Malabarica regione memoratus Episcopus excessit, quum Archidiaconus eumdem rursus auctoritatis locum invasit, in quo usque ad vitae finem perseveravit: illo autem extincto, schismaticae factionis qui erant, opem ferente schismatico Patriarcha Hierosolymitano, Gregorio V. nuncupato, alium sibi antesignatum, cui nomen pariter *Thomas de Campo*, sibi elegerunt. Atque hic rerum status quum ad nostra usque tempora permaneat, quumque Praesulibus *Coccini*, *et Granganoris* per seculares Potestates minime permissum sit propriam spiritualem jurisdictionem exercere in illis regionibus, quae temporali eorum ditioni subjectae sunt; necesse fuit, ut Sancta Sedes Vicarium Apostolicum, Episcopali charactere insignitum, in locis illis constitueret, qui Catholicorum ibidem degentium regimen gerens, eosdem in Sancta Religione continere, atque haeresis progressum reprimere satageret: cui tamen rei, magnae ad hunc diem difficultates se opponunt; quum et schisma ibidem etiam nunc perseveret, et aliquot loca sint, quae Archidiaconi schismatici, ac haeresi infecti, regimine et auctoritate continentur; licet ille, qui Archidiaconatum in praesentia occupat, apud nos et Apostolicam Sedem agat, ut in Catholicae unitatis gremium recipiatur, paratum se ferens erroribus abjuratis, in sanctae Matris Ecclesiae sinum, una cum magna populi multitudine sibi dicto audiente, redire, ac summi Pontificis auctoritatem agnoscere; quod sane gravissimi momenti negotium actu discutitur in dicta Congregatione Propagandae Fidei praeposita, quam nos jam semel coram nobis coegimus ad consultandum, qua via et ratione ad optatum tantae rei exitum perveniri possit. Haec autem partim desumpta ex historia vitae praefati Patris *Josephi a S. Maria*, qui Tiphernatium Episcopus obiit, partim ex monumentis, quae in actis ejusdem Congregationis asservantur, hoc loco paucis inserere opportunum duximus, ut originem exponeremus Vicariatus Apostolici regionis Malabaricae, qui ex eo tempore alicui semper e Carmelitarum Discalceatorum Familia Episcopali charactere praedito, committi solet.

VI. Nankinensem et Pekinensem Episcopatus in Sinarum Imperio erexit Alexander Papa VIII. et jus nominandi personas illis praeficiendas attribuit pro tempore existenti Portugalliae Regi Fidelissimo, ut videre est in ejusdem Pontificis Constitutionibus 16. *et* 17. *tom.* 9. *Bullarii novae Romanae editionis*. Verum non multo post agnitum fuit, nimis vastas esse Dioeceses memoratis Episcopis assignatas, atque hinc animarum regimen ibidem haud recte procedere. Itaque Innocentius XII. per diversos Dioecesum illarum tractus Apostolicos Vicarios constituit, quorum officium tamdiu duraturum esset, donec liceret novos ibi Episcopatus erigere: Episcopis autem Nankinensi, et Pekinensi interdixit, ne se ullo modo immiscerent regimini illarum regionum,

quae per Vicarios Apostolicos gubernarentur. Et hi quidem Vicarii Episcopi charactere praediti sunt, earumque regionum moderamini ad hunc diem praesunt, ad formam Constitutionis memorati Pontificis, quae in eodem Bullario habetur *num.* 138.

VII. In Meliaporensis Episcopatus erectione, quae facta est a Pontifice Paulo V. Peguviae Regnum, tamquam Dioecesis illius pars, descriptum reperitur. Sed, quum Episcopis numquam datum fuerit, in ea Dioecesis sibi attributa parte visitationem peragere, ideoque animarum cura multum inibi negligeretur, re ad nos delata per saepe dictam Congregationem de Propaganda Fide, anno 1741. Praesulem *Galizia*, Clismensis Episcopi titulo decoratum, Vicarium Apostolicum in dicto Peguviae Regno constituimus.

VIII. Quod itaque ad hujusmodi Vicarios Apostolicos attinet, quum ipsis omnimoda Pastoralis auctoritas communicetur, nullus controversiae locus est, quin Dioecesanam Synodum cogere, et celebrare valeant. *Petrus* Episcopus *Beritensis*, Vicarius Apostolicus in Tunkini, aliique Sinensis Imperii partibus a summo Pontifice deputatus, quum pro bono animarum sibi creditarum regimine necessarium duxisset Dioecesanam Synodum convocare, de suis facultatibus nihil dubitans, ita scribebat: *Ex quo datum est nobis in Tunkinense Regnum ingredi, id unum prae animo habuimus, ut majorem Dei gloriam, ac infidelium conversionem promoveremus. Quum autem inter varia, quae suppetebant, media, maxime prae ceteris conducere videretur Synodi celebratio, convocavimus eos omnes, quorum consiliis in praesenti negotio uti possemus.* In hac autem Synodo, cui Apostolici Missionarii, Catechistae, et Presbyteri vocati interfuerunt, inter alia, quae statuta atque provisa sunt, hoc quod subjicimus decretum est: *Unoquoque vertente anno, Conventus Synodalis fiet coram nobis, aut Vicario nostro Generali, ad quem vocabuntur Administratores, et in eo de rebus Religionis tractabitur.* Quumque Synodales hujusmodi Constitutiones Romam transmissae, et in Congregatione de Propaganda Fide examinatae et probatae fuissent; a summo etiam Pontifice Clemente X. per suas Apostolicas litteras die 23. Decembris anno 1673. datas, quarum initium *Apostolatus officium*, in forma specifica confirmatae fuerunt. Quae litterae inter Constitutiones Apostolicas ad Synarum, et Tunkini Missiones pertinentes, anno 1676. Parisiis editas, insertae sunt *pag.* 121. *et seq.*

IX. Sixtus V. *in sua Constitutione* 117. *tom.*4. *part.*4. *Bullarii novissimae editionis Roman. pag.* 399. Congregationi Cardinalium negotiis et consultationibus Episcoporum et Regularium praepositae, facultatem attribuit, ut, quando Ecclesiarum necessitas id exigeret, in Italia praesertim, Vicarios Apostolicos deputaret, probos ac doctos Viros, qui, auctoritate accepta a Romano Pontifice per Apostolicas litteras in forma Brevis, peculiares Dioeceses gubernarent: *Ubi necessitas exegerit, Viros usu et doctrina idoneos, rectos, et timentes Deum deligant, qui nostrarum litterarum auctoritate suffulti, Ecclesias ut Vicarii Apostolici regant.* Atque hujus quidem generis Apostolicos Vicarios frequenter deputari contingit, sive quum metus est, ne diutius Ecclesia aliqua Pastore viduata permaneat; sive quum in Vicarii Capitularis electione controversias et turbas excitandas fore prospicitur; vel quando Episcopus adversa valetudine, aut senio affectus, gregi gubernando impar agnoscitur; aut denique quum illius culpa fit, ut ab Episcopatus administratione suspendi, aut perpetuo removeri debeat.

X. Ad hos igitur Vicarios Apostolicos sermonem redigentes, si quaeratur, an ipsis etiam competat facultas convocandi Synodum Dioecesanam, respondebimus, quoad illos, qui ad regendam Ecclesiam per obitum, aut translationem Episcopi vacantem, deputati fuerint; ea omnia locum habere, quae in superiori Capite de Vicariis Capitularibus disseruimus. Quod vero spectat ad alios, quibus supplendae injunguntur vices Episcoporum, qui vel Ecclesiae regimini nequaquam idonei, vel ab illius administratione remoti sunt; omnium tutior, ac melior ratio est, ut Apostolicae eorum deputationis litterae inspiciantur, et perpendantur. Si enim in iis expressa reperiatur facultas cogendae Synodi, utique Vicario jus erit eam convocandi: sin autem ejusmodi facultas in litteris expressa non fuerit, et tamen ea sit rerum illius Dioecesis conditio, ut Synodum convocari requirat; supplicandum erit summo Pontifici, ab eoque facultas obtinenda celebrandi Dioecesanam Synodum: quod quidem facili negotio impetrabitur; eo vel magis, quod ipsis Apostolicis litteris, quibus Vicariorum deputationes fiunt, ut plurimum hujusmodi facultas inseri consuevit. Formula, qua concipi solent hujusmodi deputationum litterae, impressa legitur in Tractatu *De Vicario Apostolico*, quem scripsit Praesul *Bassi*, quondam Episcopus Ananiae *ad tit.*

1. Quid

I. Qui etiam Auctor jure, ac merito censet, ad Synodales Conventus ab hujusmodi Vicario Apostolico celebrandos, minime accersendum, aut admittendum esse Episcopum, cui vel ob inhabilitatem, vel ob culpam, datus est auctoritate Apostolica Vicarius ipse, de quo agitur; ut videre est *in citato Tractatu tit.*2. *num.*9.

CAPVT VNDECIMVM

De Praelato inferiore.

TAmburinus *de Jure Abbatum tom.*1. *disput.* 24. *quaest.* 7. Ciarlinus *Controvers. Juris lib.* 2. *c.* 220. *n.* 125. et Joseph de Prosperis *in suo tract. de territorio separato quaest.*5. *num.* 18. indistincte docent, omnibus Praelatis inferioribus, qui tantam jurisdictionem in loco exercent, ut dicantur loci Ordinarii, jus esse congregandi Synodum Dioecesanam. At, ad arcendum errorem, qui ex vocis ambiguitate oriri, et multos decipere solet, tres distinguimus inferiorum Praelatorum species.

II. Prima est eorum, qui certo praesunt generi personarum existentium intra septa alicujus Ecclesiae, monasterii, seu conventus, cum passiva exemptione a jurisdictione Episcopi. Ejusmodi sunt Superiores Regulares, et nonnulli Praelati Seculares, qui una cum Ecclesia, ejusque Ecclesiae Clericis, et Administris, quibus praeficiuntur, subsunt immediate Romano Pontifici.

III. Secunda species est Praelatorum habentium jurisdictionem activam in Clerum, et populum certi loci, qui tamen locus est intra Episcopi dioecesim, a qua undique circumscribitur. Et ejusmodi Praelati improprie tantum, et lato quodam loquendi modo, dicuntur esse *Nullius*.

IV. Tertia species est Praelatorum, qui jurisdictionem activam habent in Clerum, et populum alicujus loci, seu oppidi, aut plurium locorum et oppidorum, quae omnino avulsa et separata sunt a cujuslibet Episcopi dioecesi; quapropter dicuntur constituere quamdam quasi dioecesim, ubi Praelatus, iis exceptis, quae Ordinis Episcopalis sunt, omnia exercet, quae ceteroquin ad Episcopalem jurisdictionem pertinerent. Hujus generis Praelati inter inferiores nobilissimi sunt; dicuntur vere et proprie *Nullius*; et veris annumerantur Ordinariis locorum. De singulis hisce Praelatorum speciebus diligenter, more suo, agit Cardinalis *Petra ad Constitutionem* 4. *Callisti III. Tom. I. sect.*1. *tom.* 5. et post eum *Clemens de Arostegui in sua Concordia Pastorali super jure dioecesano inter Episcopos, et Praelatos inferiores part.*1. *c.*4. *n.*64. *et seq.* ubi simul omnium praefatorum trium Praelatorum investigat originem. Et siquidem ex privilegiis a Sede Apostolica concessis Praelatis primae, et secundae speciei, incaute admodum nonnulli Doctores, et quandoque etiam Tribunalia, inferebant concessionem territorii vere separati, et Praelatum tot tantisque condecoratum praerogativis, illico accensebant Praelatis tertiae speciei; idcirco nos ad supremum Pontificatum evecti, ad hasce avertendas aequivocationes, Constitutionem edidimus, quae est *in ordine* 76. *nostri Bullarii tom.*1. in qua, auditis etiam nostrae Romanae Rotae Auditoribus, totam hanc materiam accurate digessimus, et perspicue explicavimus: quod et a nobis praestitum est in alia nostra Constitutione, quae incipit *Inter multa*, edita die 24. Aprilis 1747. super jurisdictione Episcopi Tusculani in Clerum et populum Cryptae Ferratae, inserta in secundum tomum nostri Bullarii 33. *in ordine*.

V. Hac opportuna distinctione praemissa, certum esse dicimus, ab inferioribus Praelatis tum primae, tum secundae speciei, non posse Dioecesanam Synodum celebrari, quod profecto de Praelatis primae speciei, est per se manifestum: de Praelatis vero secundae speciei, colligitur ex Tridentino *sess.*24. *c.*2. *de reform.* praecipiente, ut, nisi ipsi subdantur Capitulis generalibus, accedant ad Synodum Episcopi, cui alias cessante exemptione interesse deberent: non enim ita Tridentinum jussisset, si ipsis jus esset propriam Synodum habendi. Quod vero spectat ad Praelatos tertiae speciei, non idcirco, quod isti vere *Nullius* sint, et proprium, ac separatum territorium habeant, statim jus sibi vindicare poterunt congregandi Synodum Dioecesanam; sed necesse est, ut duo insuper probent: primum, sibi a Sede Apostolica concessum fuisse explicitum privilegium Synodum convocandi: secundum, tale privilegium deductum fuisse in usum, et reapse a suis antecessoribus fuisse Synodum coactam; sicuti docent *Garcias de Benef. part.*2. *c.* 2. *n.*121. Paris. *de resignat. lib.*8. *quaest.*9. *n.*98. ac pluribus Cardinalis *Petra cit. tom.*5. *sect.*2. *pag.*129. *n.* 114. *et seq.* quorum sententiae adstipulantur plures Rotae Romanae decisiones relatae a *Garcia cit. loc.* et uberius videri potest *in decis.* 13. *et* 14. *tom.* 2. *tit.* 23. *de Offic. Ordinar. cor.*

clar. mem. Cardinali Falconerio : et quod magis est, eadem semper fuit sententia sacrae Congregationis Concilii, cui sola qualitas *Nullius*, cum territorio separato, nunquam visa est sufficere ad adstruendam Praelato inferiori facultatem cogendi Synodum, nisi simul in eodem concurrant illa duo, speciale scilicet et expressum privilegium Apostolicum, atque ejusdem privilegii usus; uti constat ex quamplurimis ejusdem sacrae Congregationis responsis, et decretis, congestis et relatis a Cardinali *Petra loc. cit.* de quibus etiam testatur bon. mem. *Altovitus*, sacrae Congregationis olim Secretarius, in voto, quod exaravit in causa *Isernien. seu Nullius, Sancti Vincentii in Vulturno*, proposita die 11. Januarii 1687. ubi haec habet: *Ad hoc ut Episcopo Inferior possit Synodum congregare, duo copulative requiruntur; primum nempe, quod habeat proprium et separatum territorium; secundum vero, quod eamdem Synodum congregare consueverit, ut alias respondit sacra Congregatio, et signanter in Mileten. mense Decembri* 1586. *lib.* 4. *decretor. pag.*216. *ibi*: *Abbatem Sanctissimae Trinitatis non posse separatim Synodum celebrare, nisi constet, Abbatiam Nullius esse dioecesis, et proprium habere territorium, atque alias legitime Synodum celebrasse.*

VI. Quia porro jus convocandi Synodum, et jus indicendi concursum ad Parochiales Ecclesias, videntur quodammodo inter se connexa, quum juxta Tridentinum *sess.*24 *c.* 18. *de reform.* concursus instituendus sit coram Examinatoribus in Synodo Dioecesana electis; idcirco sacra Congregatio jus indicendi concursum in Abbatibus non admisit, nisi prius et privilegio, et privilegii usu ostenderint, se esse in quasi possessione Synodum cogendi: *Quod si Parochialis*, verba sunt sacrae Congregationis, *non sit intra fines dioecesis alicujus Episcopi, et Inferior Episcopo omnimodam habeat jurisdictionem Episcopalem, nec alicui subdatur, sed est immediate subjectus Sedi Apostolicae, Nullius dioecesis, proprium territorium habens, si habeat jus congregandi Synodum, et legitime constet, illam congregasse, et congregare, et elegisse, ac eligere Examinatores, poterit concursum instituere, examinare, et approbare; Oeconomos, Vicarios deputare, et alia facere, quae praescribuntur c.* 18. *sess.* 24. *Episcopus vero debet manuteneri, donec dicta requisita Abbas probaverit, lib.* 6. *decretor pag.* 91. Idemque, atque iisdem fere verbis rescriptum legitur die 26. Septembris 1615. *lib.*11. *decretor. pag.*163.

VII. Praedicta connexio inter facultatem cogendi Synodum, et indicendi concursum ad Ecclesias Parochiales, ansam praebuit controversiae, cujus notitia prodesse potest ad clariorem praesentis materiae intelligentiam. Inter Commendatarium, *Archimandritam* nuncupatum, Monasterii S. Salvatoris de lingua Phari, et Archiepiscopum Messanensem, diu multumque disceptatum fuit de vera separatione territorii ejusdem Archimandritae a dioecesi Messanensi, cum vera qualitate *Nullius*; atque ad omnem finiendam controversiam inita tandem est inter utrumque concordia, a Sede Apostolica approbata, in qua Archimandrita ponitur in pacifico statu Praelati tertiae speciei, cum territorio separato, et inter cetera jus illi adscribitur indicendi, et instituendi concursus ad Beneficia Curata, in sua quasi dioecesi vacantia, et vacatura. Cohaerenter ad hujusmodi concordiam, et veluti in necessariam illius sequelam, contendebat Archimandrita, jus pariter sibi esse Synodum congregandi. Re delata ad sacram Congregationem Concilii, a docto et accurato ejusdem Congregationis Secretario scite animadversum fuit, ex potestate indicendi concursum non necessario consequi jus cogendi Synodum, quum possit concursus fieri coram Examinatoribus, electis a Synodo finitimi Episcopi, qualis in casu esset Archiepiscopus Messanensis; ex quo intulit, onus adhuc incumbere Archimandritae probandi et privilegium Apostolicum, quo sibi fiat expressa potestas Synodum cogendi, et praeviam ejusdem privilegii, si ab antiquo concessum demonstretur, executionem: quumque haec duo probata non fuerint, idcirco proposito, die 5. Julii anno 1738. sequenti dubio: *An Archimandritae Messanensi competat jus convocandi Synodum?* responsum fuit *Negative*. Verum, quum post nostram assumptionem ad supremum Pontificatum, Cardinalis *Silvius de Valentibus*, Commendatarius Archimandrita praefati Monasterii S. Salvatoris, nobis supplicasset, ut potestatem, qua hactenus caruerat, Apostolica auctoritate, ei concedere dignaremur, nos ejusdem Cardinalis precibus annuentes, nostris in forma Brevis litteris datis die 14. Januarii 1741. privilegium eidem Cardinali indulsimus celebrandi Synodum in aliquo loco suae jurisdictionis, extra civitatem Messanensem; quod tamen privilegium personale dumtaxat esse, declaravimus, nec suffragari voluimus futuris Archimandritis, nisi simile indultum a Sede Apostolica ipsi quoque

obtinuerint. Eodem Apostolico privilegio, nunc temporario, nunc perpetuo, a Sede Apostolica exornatos fuisse alios plures inferiores Praelatos tertiae speciei, non ignoramus; quum frequenter occurrant Synodi ab iis habitae, ac praesertim ab Abbatibus Cassinensi, Nonantulano, Farfensi, S. Salvatoris Majoris, et similibus.

VIII. Audivimus, ab aliquibus, etsi viris probis et doctis, quae modo dicta sunt, improbari, ex eo potissimum, quod, si tertiae speciei Praelatis in vim ordinariae suae jurisdictionis competit aut Ordines suis subditis conferre, aut litteras dimissorias eis concedere, ut ab aliis Tonsuram et minores Ordines recipere possint, eisdem Praelatis tertiae speciei denegari non possit facultas cogendi Synodum jure suo, et praeciso quolibet Apostolico privilegio. At tantum abest, ut allatum exemplum intentioni sic arguentium prodesse possit, ut eam potius evertat: quod ut facilius percipiatur, opus est praemittere, a Concilio Tridentino *sess.* 23. *c.*10. *de reform.* duo fuisse sancita: primum, ne Abbatibus, aliisque quibuscumque, quantumvis exemptis, liceat primam Tonsuram, vel minores Ordines cuiquam conferre, qui Regularis subditus sibi non sit: secundum, ne iidem Abbates, aliique exempti litteras dimissorias Clericis secularibus, ut ab aliis ordinentur, concedere valeant.

IX. Jam vero primam decreti partem expendenti statim coercita apparet illimitata illa facultas, a jure antiquiori quibusdam Abbatibus data, omnibus indistincte et promiscue conferendi primam Tonsuram et minores Ordines; et perspicuum fit ab iis, quantavis fruantur exemptione, hodie non posse initiari, nisi suos subditos Regulares. Ut autem hac ipsa, qua nunc unice fruuntur, potestate uti valeant, non solum debent esse in Presbyteratus Ordine constituti, sed debent insuper benedictionem obtinuisse ab Episcopo, nisi Episcopus *tertio cum humilitate ac devotione, sicut convenit, requisitus*, eos *benedicere forte renuerit*, juxta textum *in Cap. Statuimus, de suppl. neglig. Praelator.* aut nisi alio peculiari fulciantur privilegio, quo eis potestas fiat, etiam non recepto benedictionis munere, omnia peragendi, quae Abbatibus competunt, Episcopi benedictione quodammodo sacratis; quae omnia singillatim et distincte a nobis exposita fuere in brevi quadam dissertatione, quam exaravimus occasione cujusdam causae *Wratislavien.* sacrae Congregationi Concilii, cujus Secretarii officium gerebamus, propositae die 12. Februarii 1724. et juxta nostrum sensum decisae, uti videre est *tom.*3. *Thesaur. Resolut. pag.*19. *et pag.* 23. *et seq.* a quibus propterea ulterius enucleandis, ne actum agamus, consulto abstinemus. Solum addimus, praedictis peculiaribus privilegiis, quorum mentio fit etiam a *Suarez de Relig. tom.*4. *lib.*2. *c.*29. et a Diana *in edit. coord. tom.*2. *tract.*5. *resolut.*81. non fuisse derogatum per Constitutionem san. mem. Benedicti XIII. quae incipit *Commissi nobis*, editam post nostram memoratam dissertationem, et impressam in Appendice ad Concilium Romanum, in qua praecipitur Abbatibus Regularibus perpetuis, ut intra annum, a die eorum electionis, Episcopalem suscipiant benedictionem: in ea quippe §. *Quo vero ad Abbates*, nihil innovatum legitur quoad Abbates, qui praefatis peculiaribus sunt instructi privilegiis.

X. Quoniam autem Tridentinum Abbatibus, quovis modo exemptis, facultatem dumtaxat reliquit, primam Tonsuram minoresque Ordines conferendi suis subditis Regularibus; et Abbates Seculares, quantacumque gaudeant exemptione, Regularibus non praesunt: necessario inde consequitur, eos non posse, ullum, quamquam suae jurisdictioni subjectum, ad primam Tonsuram Ordinesque minores promovere, nisi hanc potestatem a Sede Apostolica, post Tridentinum Concilium, impetraverint: Concilium enim praecedentia privilegia abrogavit, sed ab iisdem in posterum concedendis non potuit Apostolicam Sedem impedire, quemadmodum ad rem ponderat *Fagnanus in Cap. Statuimus n.* 14. *et n.* 53. *et* 54. *de supplen. neglig. Praelator.* Ejusmodi privilegium ab Urbano VIII. concessum Abbati Commendatario pro tempore B. Mariae Farfensis, et S. Salvatoris Majoris, liquet ex ejusdem Apostolicis litteris, impressis post Synodum Dioecesanam Farfensem, habitam a *Carolo* Cardinali *Barberino pag.* 997. idemque privilegium, ab Alexandro VIII. die 8. Aprilis 1690. datum Primicerio S. Marci Venetiarum quoad personas eidem inservientes Ecclesiae, refert *Clericatus post decis.* 15. *de Sacram. Ordinis*. Eamdem facultatem sibi pariter adstruebat Abbas S. Barbarae civitatis Mantuanae, de cujus juribus plura nos in utramque partem adduximus, quae extant *citat. Thesaur. Resolut. tom.*3. *pag.*214. *et seq. pag.*230. *et seq. et pag.*293. *et seq.* quibus in locis concludenter etiam probavimus, neminem posse eam po-

testatem sibi arrogare, nisi a Sede Apostolica sibi post Tridentinum speciatim atque expresse concessam ostendat.

XI. At duae hac in re excitantur quaestiones: prima scilicet, an Episcopi suis subditis, atque Regulares Praelati Religiosis sibi subjectis, litteras dimissorias concedere valeant, ut primam Tonsuram minoresque Ordines recipiant, aut ab Abbatibus Regularibus, quibus, virtute suorum privilegiorum, jus est ad eos promovendi suos subditos Regulares; aut etiam ab Abbatibus Secularibus, eodem ornatis privilegio, limitato tamen ad certum genus personarum, puta ad subditos in suo territorio commorantes, aliasve certas, atque in privilegio designatas personas: secunda, an collatio Tonsurae Ordinumque minorum, ab utriusque Abbatibus facta personis, in suis privilegiis minime comprehensis; sit tantum illicita, an etiam invalida. Sed ambae istae controversiae jamdiu diremptae et definitae sunt a sacra Congregatione Concilii.

XII. Atque, quod primam spectat, etsi olim, anno videlicet 1572. eadem Congregatio censuisset, integrum esse Abbatibus, de quibus est sermo, prima Tonsura minoribusque Ordinibus initiare, quotquot hisce initiandi forent a propriis Ordinariis ad eos dimissi; ex quo plane conficiebatur, etiam locorum Ordinariis licere suas litteras dimissoriales ad eosdem Abbates dirigere: attamen, quum eadem quaestio, jubente Clemente VIII. fuerit ad trutinam revocata, atque in Rotae Auditorio iterum diligenter discussa, sacra Congregatio inhaerens decisioni, quae a sacra Rota emanavit, estque 995. *coram Seraphino*, a priori sententia recessit; statuitque, non posse ad praedictos Abbates litteras dimissoriales dirigi, neque iisdem fas esse personis, quae in eorum privilegiis expressae non sunt, etsi cum suorum Praelatorum dimissorialibus litteris ad se accesserint, primam Tonsuram minoresque Ordines conferre, sub poena suspensionis ab Ordinum collatione, tam ab Ordinantibus, quam ab Abbatibus, aliisque Praelatis dimissoriales litteras concedentibus, incurrenda: atque haec posterior sacrae Congregationis sententia approbata fuit ab Urbano VIII. quae omnia fuse enarrantur a *Fagnano in Cap. Aqua, a. n.*8. *usque ad* 19. *de consecrat. Eccles. vel Altar.* atque a Clericato *decis.*15. *de Sacram. Ordin. a n.*19. *usque a* 33.

XIII. Quod autem ad alteram pertinet quaestionem de Ordinationis validitate, jam plerique Doctores sustineri docuerant primam Tonsuram, minoresque Ordines a praedictis Abbatibus collatos aut Regularibus sibi non subjectis, aut Secularibus in suis privilegiis non comprehensis. Ita quippe diserte asseruere *Tambur. de Jur. Abbatum tom.*2. *disp.*2. *quaest.*8. *per tot.* Suarez *de Relig. tom.*4. *tract.*8. *lib.*2. *c.*29. *n.*21. Peirin. *Oper. tom.* 2. *quaest.*3. *cap.*7. *n.*23. Fermosin. *in Cap. Cum contingat part.* 2. *n.* 9. *et seq. de aetat. et qualit.* Fagnan. *in Cap. Statuimus, a num.* 11. *de suppl. neglig. Praelator.* Huic vero sententiae calculum subinde adjecit sacra Congregatio Concilii, quae illicitam quidem habuit, sed validam semper pronuntiavit Ordinationem, de qua disseruimus: etenim quum in causa *Conimbricen.* 26. Junii 1655. quaesitum fuisset: *An Abbates Congregationis S. Bernardi, et S. Benedicti conferre potuerint Ordines minores Regularibus sibi non subditis, nec non Secularibus etiam habentibus litteras dimissorias suorum Superiorum*: respondit sane, id fieri nequaquam potuisse, sed simul addidit: *Promotos ab illis non indigere alia collatione dictorum Ordinum, sed absolutione, et rehabilitatione a Sanctissimo obtinenda*: quod habetur *lib.* 19. *decretor. pag.*484. Similiter in causa *Panormitana collationis Ordinum* die 16. Martii 1647. disceptato articulo: *An Ordines minores, per Abbatem Regularem non benedictum collati non suis subditis, sint validi, si Abbas habeat privilegium illos suis subditis conferendi*: prodiit decisio alteri conformis, quae antea emanaverat in causa *Catanien.* 23. Novembris 1641. cujus verba sunt: *Collationem autem Ordinum supradictis non suis subditis, etiam Regularibus, factam, si fuerit de Ordinibus etiam minoribus, et dictus Abbas non benedictus non habeat privilegium Apostolicum, Ordines collatos remanere invalidos, et Ordinatos indigere alia Ordinatione; si vero Abbas, non benedictus, habeat dictum privilegium, et Ordines minores tantummodo contulerit suis non subditis, Ordinatos non indigere alia Ordiaatione, sed solummodo absolutione, et rehabilitatione a Sede Apostolica obtinenda*: uti habetur *lib.* 18. *decretor. pag.* 311. Denique, cum in causa *Lucana*, proposita 16. Martii 1726. disputaretur de privilegiis concessis Abbati S. Barbarae civitatis Mantuanae, et speciatim res esset de Clerico, ab eodem Abbate ad minores Ordines promoto, quamquam promotus non recenseretur inter personas in Abbatis privilegio expressas, sacra Congregatio Ordinationem illicitam dixit, Clericumque

minoribus initiatum, suspensione irretitum declaravit; non tamen Ordines eidem iterum conferendos jussit, *Thesaur.Resolut.tom.3.pag.*288. *et 296.* Quare, ut, quam versamus, controversiam paucis absolvamus, aut Abbas nullo fruitur privilegio conferendi primam Tonsuram, et minores Ordines, aut privilegio potitur illos conferendi certo personarum generi. Si primum, nec licite, nec valide potest quemquam ad primam Tonsuram, minoresque Ordines promovere. Si alterum, illicite profecto, attamen valide, primam Tonsuram, minoresque Ordines etiam aliis confert, qui ceteroquin inter personas non numerantur in privilegio designatas.

XIV. Quae hactenus diximus, omnes complectuntur Abbates, seu Praelatos inferiores, etiam tertiae speciei, habentes nimirum proprium territorium, a cujuslibet Episcopi dioecesi avulsum et separatum, cum Clero, et populo, in quem pleno jure exercent jurisdictionem activam et quasi Episcopalem; nam etiam ejusmodi Praelatis, virtute praefati decreti Tridentini, adempta est facultas, si quam olim habuerant, conferendi primam Tonsuram, et Ordines minores suis subditis secularibus; neque hanc potestatem possunt sibi vindicare, nisi a Sede Apostolica, post Tridentinum, et cum expressa Tridentini derogatione, eam iterum impetraverint; sed secularium omnium, in praedicto territorio separato degentium, Ordinatio spectat ad Episcopum viciniorem: quemadmodum, si Abbatia, seu Abbatis territorium, quantumvis exemptum, situm sit intra fines alicujus dioecesis, ad ejusdem dioecesis Episcopum pertinet Ordinatio secularium inibi habitantium. Haec omnia diserte definita sunt a sacra Congregatione Concilii, ex cujus sententia *Fagnanus in Cap. Significasti, de offic. Archidiaconi*, ubi *a n.* 12. *usque ad fin.* hanc versat quaestionem, *sub n.*24. ita demum concludit: *Nullus Praelatus inferior Regularis, aut Secularis hodie reperitur, cui liceat Tonsuram, et minores Ordines conferre personis secularibus, tametsi omnimodam jurisdictionem ordinariam, et quasi Episcopalem, ac etiam temporalem habeant in Clerum et populum, exclusis Episcopis, et sive illorum territorium sit intra fines alicujus dioecesis, sive extra*: et prosequitur Cardinalis *Petra in comment. ad Constit. Apostolic. tom.*5. *pag.*116. *n.66. et seq.*

XV. Aliquid nunc dicendum restat de secunda parte enuntiati Tridentini decreti *sess.*23. *c.* 10. ubi decernitur: *Nec ipsi Abbates, et alii exempti, aut Collegia vel Capitula quaecumque, etiam Ecclesiarum Cathedralium litteras dimissorias aliquibus Clericis secularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant: sed horum omnium Ordinatio, servatis omnibus, quae in hujus sanctae Synodi decretis continentur, ad Episcopos, intra quorum dioecesis fines existant, pertineat.* Sub hujus decreti censura comprehendi Abbates, aliosque inferiores Praelatos primae, et secundae speciei, nemo unquam potuit in quaestionem adducere: at plerique Praelati tertiae speciei, se ab ejusdem severitate autumabant immunes, hac freti ratione, videlicet, quia ipsorum territorium, in quod exercent jurisdictionem quasi Episcopalem, non existit intra fines alicujus dioecesis, de quo tantum videtur loqui Tridentinum, sed est a qualibet dioecesi omnino sejunctum et separatum: ac propterea, etsi ab Ordinibus per semetipsos conferendis, juxta modo traditam doctrinam, abstinerent; liberum nihilominus sibi esse putabant, litteras dimissoriales, ad Ordines suscipiendos, suis subditis secularibus impertiri. Verum alia fuit mens sacrae Congregationis Concilii Tridentini interpretis, ad quam unice spectat decretorum ejusdem Concilii genuinum sensum aperire: ea siquidem probe considerans, in allegati capituli initio sermonem esse, non solum de Abbatibus utcumque exemptis, verum etiam de illis, qui *Nullius dioecesis esse dicuntur*, quales sunt, habentes territorium separatum; hosce pariter in omni parte comprehensos dixit, iisdemque ablatam censuit facultatem concedendi suis subditis secularibus litteras dimissoriales ad Ordines, quas proinde elargiri, ad viciniorem Episcopum unice pertinere declaravit. Ejusmodi sacrae Congregationis responsa congesta sunt a *Fagnano*, et Cardinali *Petra cit.loc.* quibus alia atteximus, quae eo prodierunt tempore, quo nos ejusdem Congregationis Secretarium agebamus. Ecclesia Collegiata B.Mariae Virginis de Alba Regali, dioecesis Vesprimien. ejusque Praepositus, Canonici, ceterique eidem inservientes Ecclesiae, plenam obtinent exemptionem a jurisdictione Episcopi Vesprimiensis, atque a jure Metropolitico Archiepiscopi Strigoniensis. Amplae istius exemptionis obtentu, sibi jus esse arbitrabatur Collegiatae Praepositus concedendi litteras dimissorias ad Ordines, suae Ecclesiae Canonicis, aliisque ministris; sed, causa delata ad sacram Congregationem Concilii, haec die 26. Martii, et denuo 17. Decembris 1718. contra Praepositum pronuntiavit *t.*1. *The-*

saur. Resolut. pag. 31. *et duabus seq. et pag.* 141. Sed, quoniam (ut ingenue fateamur) ejusmodi decisio Praelatum tangit secundae potius, quam tertiae speciei, aliam statim proferimus, in qua, sine ulla dubitatione, quaestio erat de Praelato tertiae speciei. Lis vertebatur in Romanae Rotae Auditorio inter Episcopum Brictinorien. et Capitulum Basilicae S. Petri de Urbe, super articulo, an Abbatia S. Rufilli, sita in castro Fori Pompilii, eidem Capitulo perpetuo unita, haberet territorium omnino separatum a dioecesi Brictinoriensi. Interim vero Capitulum S. Petri, innixum immemorabili consuetudine, seu quasi possessione, concedendi litteras dimissoriales personis intra suae Abbatiae limites commorantibus, ne hac possessione exturbaretur, pendente adhuc controversia super Abbatiae separatione, easdem litteras concedere non dubitabat; at, contradicente Episcopo Brictinoriensi, ac jure meritoque contendente, immemorabilem possessionem, utpote a Concilio Tridentino infractam, viribusque destitutam, non suffragari Capitulo, etiamsi territorium separatum evinceret, ad ejus instantiam, die 3. Decembris 1718. fuit in sacra Congregatione Concilii disceptatum: *An, etiamsi constaret de territorio separato, posset Capitulum S. Petri concedere dimissorias*: et die 21. Januarii 1719. unanimi omnium suffragio, responsum fuit *Negative*, *tom.* 1. *Thesaur. Resolut. p.* 140. *et* 150.

XVI. Nihilominus tamen non desunt etiam nunc Abbates tertiae speciei, hac peculiari praefulgentes praerogativa, ut suis subditis litteras dimissorias ad Ordines nedum minores, sed etiam sacros suscipiendos elargiri valeant, et re ipsa elargiantur, ita ut nulli Episcopo fas sit, sine ipsorum litteris, eorumdem subditos ordinare: at haec praerogativa non est annexa qualitati *Nullius*, neque profluit ex territorio perfecte separato, sed unice derivatur ex speciali privilegio, post Tridentinum obtento, quo Sedis Apostolica nonnullos cumulavit Abbates. Ejusmodi privilegio ab Urbano VIII. auctus est Abbas Nonantulanus, ita eidem Pontifici consulente sacra Congregatione Concilii die 10. Januarii 1636. cujus decretum refertur a Cardinali Petra *cit. loc. pag.* 117. Idem indultum assequutus est Abbas Farfensis, uti habetur in memorato Apostolico Brevi, impresso post Synodum Farfensem *pag.* 996. Eamdemque potestatem a Sixto V. Abbati Cassinensi, atque a Paulo V. Abbati Cavensi factam narrat *Fagnanus in cit. Cap. Significasti, de offic. Archidiac. num.* 25. *et* 26. Et, ne silentio praetereamus praedictam Abbatiam S. Rufilli, Capitulum S. Petri, cui, ex sacrae Congregationis sententia, denegatam diximus facultatem concedendi litteras dimissoriales personis incolentibus eamdem Abbatiam, sibi perpetuo unitam, id juris sibi fieri petiit a Sede Apostolica; sed, quum adhuc in Rotae Auditorio indecisa penderet controversia super vera separatione Abbatiae, ejusque territorii a dioecesi Brictinoriensi, Capituli instantia rejecta fuit a sacra Congregatione Concilii, ad quam Innocentius XIII. eam remiserat examinandam; verum, quum postea idem Capitulum causam obtinuerit in Rotae tribunali, fueritque ei adjudicatum territorium omnino separatum, suas preces instauravit apud san. mem. Benedictum XIII. votique compos effectum est, per Apostolicum Breve ab eodem Pontifice datum. Ceterorum Abbatum, qui eodem jure ab Apostolica Sede sunt post Tridentinum donati, catalogum extare in Cancellaria Cardinalis Urbis Vicarii, testatur *Romualdus Honorante in Praxi Secretariae Tribunalis dicti Cardinalis pag.* 193.

XVII. Huc usque deducta, ni fallimur, sicuti aperte ostendunt, Praelatis inferioribus tertiae speciei non competere de jure facultatem concedendi litteras dimissorias suis subditis, nisi haec eis ex speciali distincto Apostolico privilegio concessa sit; ita apprime demonstrant, nullum a dicto exemplo inferri posse argumentum adversus ea, quae in superioribus dicta sunt de Praelato inferiore tertiae speciei, qui Synodum cogere nequit, nisi Apostolico distincto privilegio donatus sit; quin immo eamdem vigere juris censuram in utroque casu, cum litterarum dimissorialium, tum Synodi.

CAPUT DUODECIMUM

De Episcopo latino, in cujus Dioecesi Graeci Sacerdotes, et Clerici degunt.

NEminem latet, quosdam Graeci Ritus homines, non quidem schismaticos, sed Catholicos, esse, qui in Latinorum Episcoporum Dioecesibus vivunt, quique Italo-Graeci vocantur; pro quorum regimine summus Pontifex Clemens VIII. consultissimam suam promulgavit Instructionem, cui nos deinde non pauca addidimus per Constitutionem nostram, quae, est 57. *Bulla-*

rii nostri tom. 1. Aliquot hujusmodi Graecorum Coloniae tam in Italia, quam in Insulis ipsi adjacentibus reperiuntur. Quaerendum igitur occurrit, num Latini Episcopi, quia has Colonias habent in suis Dioecesibus, et cum iis Parochos et Sacerdotes Graecos, possint cum his peculiarem Dioecesanam Synodum celebrare. Ut autem hujus quaestionis examini, ea, quae maxime opportuna sunt, praemittamus; quaerendum primo est, quinam sit ejusmodi Graecorum Ordinarius, tam in eo quod spectat ad collationem Ordinum, quam in eo quod pertinet ad potestatem jurisdictionis, sive ad regimen animarum.

II. Laudatus Praedecessor noster Clemens VIII. de optimo Italo-Graecorum regimine, deque recta eorum disciplina valde solicitus, voluit, in urbe Roma semper adesse Episcopum Graecum, a quo Italo-Graeci, qui in Latinorum Episcoporum Dioecesibus vivunt, Ordines suscipere deberent, ut in ejusdem Pontificis Constitutione 34. §. 7. *tom.* 3. *Bullarii* videre est. Hujusmodi Episcopus etiam nunc in Vrbe existit. Verum san. mem. Clemens XII. qui, antequam ad summum Pontificatum ascenderet, inter Cardinales Collegii Protectores locum tenuerat, adeoque gravia per se ipsum deprehenderat incommoda, quae ab iisdem Graecis subeunda erant, dum a regionibus valde remotis Romam se conferre debebant, ut ab Episcopo Graeco Ordines reciperent, quum jam pro eisdem Graecis Collegium in Oppido S. Benedicti, Vllani nuncupati, Bisinianensis Dioecesis, erexisset, alterius Episcopi Graeci domicilium in eo constituit, cui etiam facultatem concessit, ut Graecis hominibus, in dioecesibus Latinorum Antistitum degentibus, qui debitis documentis instructi ad ipsum accederent, sacrarum Ordinationum munera impendere valeret. Quo sane nihil detractum de facultatibus a Clemente VIII. tributis Episcopo Graeco in Vrbe constituto, ad quem adhuc Graeci ad Ordines promovendi accedere possunt; sed alterum illum Graecum Episcopum adjecit, ut pauperum Graecorum commoditati consuleret, quibus longum iter ad Vrbem usque suscipere, grave nimis accideret. Videatur ejusdem Pontificis Constitutio, cujus initium *Provida Pastoralis*, quae etiam in Historia erectionis memorati Collegii, anno 1750. ab *Angelo Zavarrono* Neapoli edita, per extensum relata habetur *pag.* 76. *et seq.* De duobus hisce Graecis Episcopis, altero Romae, in Calabria altero commorante, actum etiam fuit a nobis in citata Constitutione nostra 57. §. 7. *de Sacramento Ordinis num.* 1. et praedictorum Decessorum nostrorum Clementis VIII. et Clementis XII. ratio ac providentia, hac etiam in re, pro merito commendata est.

III. Sic igitur constituto quinam sit Italo-Graecorum Ecclesiasticus Superior in eo quod ad Ordinum collationem attinet; nunc de eorumdem Ecclesiastico Ordinario agendum est, pro eo quod pertinet ad jurisdictionem, et animarum curam, universumque eorum regimen et gubernium. In quo, si standum est Canonicis Constitutionibus, ut certe standum est, omnia haec ad Episcopum Latinum, in cujus Dioecesi Graeci habitant, pertinere dicendum est. Verum Episcopus Latinus Graecum Vicarium habere debet, sibi per omnia dicto audientem, cujus opera tutius atque salubrius eam Gregis sui portionem valeat gubernare: quod ipsum a nobis est quoque demandatum in allegata Constitutione 57. §. 9. *num.* 21.

IV. Postquam clarissima Bizantii urbs, conjunctis Francorum, Venetorumque armis, expugnata fuit, et Balduinus Flandriae Comes ibidem Imperator est constitutus, opportunum factu reputatum est, ut Constantinopolitanus Patriarcha Latinus crearetur, ad eamque dignitatem Maurocenus evectus fuit, ac ceterae deinde minores Imperii urbes, Regiae civitatis exemplar secutae, Latinos Episcopos habuerunt. Quum igitur, ut cuique facile est intelligere, hujusmodi Episcoporum subditi magna ex parte Graeci essent, ut istorum regimini consuleretur, in Concilio Generali Lateranensi IV. quod sub Innocentio III. celebratum fuit, decretum est, non quidem in una eademque urbe geminos Episcopos esse debere, alterum Graecum, et alterum Latinum, quod monstri simile reputatum fuit; verum ut Episcopus Latinus Graecum Suffraganeum, seu Vicarium retineret, qui ex illius praescripto omnia ageret: *Sed, si propter praedictas causas*, quae ad Graecae Linguae imperitiam referuntur, *urgens necessitas postulaverit*, *Pontifex loci Catholicum Praesulem Nationibus illis conformem provida deliberatione constituat sibi Vicarium in praedictis, qui ei per omnia sit obediens et subjectus*: quum paulo prius repudiatum fuisset id, quod de duobus Episcopis, altero Latino, et altero Graeco, proponi coeperat: *Prohibemus autem omnino, ne una eademque Civitas, sive Dioecesis, diversos*

Pontifices habeat, tamquam unum corpus diversa capita, quasi monstrum.

V. Haec Concilii Lateranensis verba relata habentur *in Cap. Quoniam, de officio Judicis Ordinarii.* Cui quidem Canonicae dispositioni nos inhaerentes, quum Pontificatus nostri tempore, anno scilicet 1746. a Varadinensi Episcopo instantius actum esset, ut sibi concederetur Episcopus auxiliaris Graeci Ritus, propterea quod Dioecesim haberet Graecis refertam, quorum linguam ipse ignorabat; audito prius hac de re Metropolitano Colocensi Archiepiscopo, acceptis Varadinensis Cleri supplicationibus, idque etiam petente Hungariae Regina in Romanorum Imperatricem electa, legitimis processibus de mandato nostro confectis super illius qualitatibus, qui in auxiliarem Episcopum postulabatur, ac praesertim super abjuratione schismatis atque haereseos per ipsum facta, ac tota re in Consistoriali Congregatione die 12. Julii 1748. mature discussa, sequens Decretum publicari mandavimus, quod etiam deinde executioni traditum est: *Deputandum esse Episcopum Suffraganeum, seu Vicarium, Reverendum Meletium Ritus Graeci ad formam Canonis* IX. *Concilii Lateranensis IV. seu Capituli Quoniam, de officio Judicis Ordinarii, cum dispensatione super irregularitate ob schismata et heresim incursa, nec non cum assignatione tituli Episcopalis, et congruae pro ejus substentatione in florenis mille et quingentis illarum partium super fructibus mensae Episcopalis Varadinen.*

VI. Verum quidem est, aliquando ob temporum circumstantias factum fuisse, ut ab hac Canonica disciplina recederetur; sed simul negari nequit, gravia inde incommoda et absurda plerumque derivasse. Quidam Romani Pontifices Graecis, qui in Latinorum Episcoporum Dioecesibus habitarent, privilegia concesserunt, per quae ab Episcoporum localium jurisdictione exempti, et Romano Pontifici immediate subjecti forent. Verum, quum a Pontifice Pio IV. maturius consideratum fuisset, ex immediata Graecorum Romano Pontifici subjectione nonnisi dissidia extitisse, ac fomenta, per quae in schismate, atque etiam in haeresi pertinacius obfirmarentur: die 16. Februarii anno 1564. Constitutionem suam, cujus initium *Romanus Pontifex*, quaeque est 74. *Bull. tom.* 2. promulgavit, in qua, privilegiis per Decessores suos concessis derogando, decrevit, ut Graeci, qui Siciliam citra et ultra Pharum incolerent, in posterum jurisdictioni Ordinariorum locorum, in quibus ipsi habitarent, subjecti esse deberent in iis omnibus, quae ad divinum cultum, administrationem Sacramentorum, extirpationem haeresum, visitationem suarum Ecclesiarum, et Ecclesiasticam disciplinam pertinerent, ut latius videre est in allegata Constitutione: in qua tamen illaesum Graecum Ritum, se velle declarat, quoad ea omnia, quae ab Apostolica Sede approbata sint. Pianae Constitutioni nos quoque adhaesimus in nostra saepe dicta Constitutione 57. §. 9. *n.* 19. In ea quippe statuimus, ut Graeci, sive, laici, sive Ecclesiastici Saeculares, aut Regulares, Episcoporum Latinorum, in quorum Dioecesibus degunt, jurisdictioni subjecti sint; amplissime derogantes privilegiis, quae a Praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus, id exigentibus rerum circumstantiis, fuerant eisdem Graecis indulta.

VII. Praeterea toleratum aliquando est ab Apostolica Sede, ut in eo ipso loco, in quo Latini, et Graeci habitant, gemini Episcopi essent; alter Latinus, cui Latini subjecti essent; et alter Graecus, qui Graecorum regimen cum jurisdictione exerceret. Sed utinam id nunquam indultum, aut toleratum fuisset! Inde enim factum est, ut Graeci, initio Catholici, Episcopum Graecum schismaticum aliquando nacti, in eamdem schismatis, atque etiam haereseos labem adducti fuerint, auctoque malis artibus numero subditorum Episcopi Graeci, Latinorum numerus ad nihilum fere redactus sit; nec hactenus Latinis Episcopis vires sufficiant ad Graecorum schismaticorum audaciam retundendam.

VIII. Anno 1675. Genuensis Respublica sexcentis numero Graecis facultatem concessit, ut in Insula Corsicae sedem figerent. In his nonnulli seculares Sacerdotes erant, aliquot praeterea Monachi, ac etiam Praesul quidam, Parthenius nomine, Graeci Ritus Episcopus Lacedaemoniae; qui omnes in Dioecesi Sagonensi collocati sunt. Anno autem 1677. geminae ab Apostolica Sede litterae in forma Brevis prodierunt: alterae quidem Sagonensi Episcopo directae, quibus ipse super Graecos illos, Dioecesim suam incolentes, Delegatus Apostolicus destinabatur; alterae vero ad praedictum Episcopum Lacaedemoniae, quibus ille Vicarius Apostolicus pro iisdem Graecis, quoad viveret, deputatus fuit. Hic quum an. 1683. mortuus esset, quamquam tunc S. Sedes de hujusmodi Graecis Sagonensi Episcopo subjiciendis cogitaret; quia tamen a Genuensi Republica novi Vi-

Vicarii Apostolici deputatio petita est, nihil circa eos innovatum fuit: rebusque in eodem statu relictis, alii deinceps Vicarii Apostolici eisdem dati fuerunt. Sed, orta controversia inter Sagonensem Episcopum, tamquam Apostolicum Delegatum ex una parte, et Vicarium Apostolicum ex altera, eo quod Vicarius omnimodam independentiam ab Episcopo sibi assereret; san. mem. Innocentius Papa XI. die 12. Maii anno 1685. per suas in forma Brevis litteras declaravit, Episcopum Parthenium Vicarium quidem Apostolicum praedictis Graecis datum fuisse, sed ea conditione, ut debitam Sagonensi Episcopo subordinationem profiteri deberet: *Ipsisque Graecis in Vicarium Apostolicum assignatus fuit Episcopus, nomine Parthenius, qui illos in dictam Insulam comitatus fuerat, ita scilicet, ut idem Vicarius Apostolicus tunc existenti Episcopo Sagonensi, in cujus Dioecesi Colonia praedicta constituta est, subordinatus esset*: deinde Monachum quemdam Cassinensem, *Odericum Fierium* nomine, Vicarium Apostolicum deputans, sequentibus verbis utitur, *in Vicarium Apostolicum deputamus; Venerabilem vero Fratrem modernum, et pro tempore existentem Episcopum Sagonensem, et Delegatum Apostolicum, cui idem Vicarius subordinatus esse debeat*.

IX. Subsequentibus tamen temporibus intermissa est Vicarii Apostolici deputatio pro Graecorum in Insula Corsicae existentium regimine; iidemque subjecti remanserunt Episcopo Sagonensi, cui etiam aliquando a sacra Congregatione de Propaganda Fide injunctum fuit, ut praedictam Graecorum Coloniam visitaret. Quod quum ab eodem sedulo praestitum fuisset, in relatione status Ecclesiae, quam anno 1716. ad Congregationem Concilii de more transmisit, omnia a se gesta describens, exposuit abusus, et corruptelas, quas apud eos invenit, rationesque a se initas, ut illis opportuna remedia afferret, ad aliam se referens longiorem rerum enarrationem, quam eodem tempore ad supradictam Congregationem de Propaganda Fide mittebat. Illud etiam animadvertere non praetermisit, quod, quum Vicarius Apostolicus simul, et Delegatus Apostolicus ibidem reperirentur, Graeci, suo arbitratu viventes, nec uni, nec alteri obtemperabant. Haec autem Graecorum Colonia ad annum usque 1729. in Sagonensi Dioecesi permansit; quo anno a Genuensium Republica translati sunt in Adjacensem Dioecesim, ubi nunc vivunt, Episcopi jurisdictioni subjecti.

X. Hoc itaque posito, quod Graeci, qui Episcoporum Latinorum Dioeceses incolunt, eorumdem regimini, et Ordinariae jurisdictioni in omnibus subesse debent, de his Episcopis Latinis quaeri potest, an specialem Synodum coadunare valeant ex solis Presbyteris et Clericis Graeci Ritus, suas Dioeceses incolentibus. Id autem sine ulla haesitatione fieri ab illis posse, affirmamus; quum nihil omnino huic actui videatur obstare. Inter manuscripta servata in Archivio Congregationis Concilii, litteras invenimus Archiepiscopi Hydruntini, quibus sacrae Congregationi exposuit plures Sacerdotes Graecos, in sua Dioecesi commorantes, tanta paupertate laborare, ut cogantur victum sibi proprio labore comparare, eosque quotidianis laboribus fessos, nullo pacto posse Horas Canonicas Graeco Ritu persolvere, quum in illis persolvendis ultra quatuor absumantur temporis horae. Reperimus etiam accuratam scripturam a *Carolo de Vecchis*, dictae Congregationis tunc Secretario, elaboratam; in qua narrat, *Petrum Codreros* Archiepiscopum Hydruntinum, commiseratum pauperiem Sacerdotum Graecorum in sua Dioecesi existentium, Synodum Dioecesanam coegisse, ad quam ducenti Presbyteri Graeci convenerunt, atque in ea decrevisse, quid in recitatione Horarum Canonicarum ab eis in posterum faciendum esset. Ex quibus evincitur, posse ab Episcopis Latinis, in quorum Dioecesibus Graeci habitant, peculiarem Synodum cogi Sacerdotum et Clericorum Graecorum, ut in ea statuatur, quid expediens visum fuerit pro eorum regimine. Diximus, posse: si enim Episcopus, in cujus Dioecesi tum Latini, tum Graeci reperiuntur, velit in sua Synodo Dioecesana, consueto modo celebrata, aliquid de Graecis in sua Dioecesi existentibus statuere, id utique non erit ei vetitum, quod reapse factum reperimus in Synodo Melitensi anno 1703. coacta ab Episcopo *Davide de Cocco Palmerio*: in qua praeterea indicatur, idem antea ab aliis Episcopis Melitensibus, Gargallo videlicet, et Cagliares, in suis Synodis praestitum fuisse. Similia inveniuntur in quadam Consultatione manuscripta, quae extat in Bibliotheca Vaticana, quaeque olim a bon. mem. Cardinale *Julio Antonio Sanctorio*, Sanctae Severinae nuncupato, conscripta fuit, ut quaestionibus responderet, a Praesule *Antonio Lombardo* Archiepiscopo Messanensi propositis, circa dubia quaedam sibi occurrentia in regimi-

ne Graecorum, qui Messanam tunc incolebant, et apud quos nonnullos abusus deprehenderat: *Quum mensibus proxime decursis Archiepiscopus praedictus in eadem civitate Dioecesanam Synodum celebrasset, in qua cum illis, qui de jure interesse debebant, nonnulli Graecorum tam Saecularium, quam Religiosorum, puta Calogerorum, intervenere*.

LIBER TERTIUS

DE VOCANDIS AD SYNODUM ORDINE SEDENDI ET SACRIS VESTIBUS JUXTA PROPRIUM CUJUSQUE GRADUM ADHIBENDIS.

CAPUT PRIMUM.

De Praelatis Regularibus, et Secularibus.

PRiusquam Regulares ab Episcoporum jurisdictione subtraherentur, cogebantur eorum Abbates Dioecesanae Synodo interesse. Concilium Aurelianense I. anno 511. *tom.* 2. Collectionis *Harduini col.* 1011. *can.* 19. ait: *Abbates pro humilitate Religionis in Episcoporum potestate consistant; et, si quid extra regulam fecerint, ab Episcopis corrigantur: qui semel in anno in loco, ubi Episcopus elegerit, accepta vocatione, conveniant*. Concilium Oscense anni 588. *tom.* 3. Collectionis *Harduini col.* 535. *can.* 1. inquit: *Hoc Synodus sancta fieri elegit, ut annuis vicibus unusquisque nostrum omnes Abbates monasteriorum, vel Presbyteros, et Diaconos suae dioecesis, ad locum, ubi Episcopus elegerit, congregare praecipiat: et omnibus regulam demonstret ducendi vitas, cunctosque sub Ecclesiasticis regulis adesse praemoneat*. Constitutiones excerptae ex Concilio *Galteri* Archiepiscopi Senonensis, celebrato seculo x. *tom.* 6. *par.* 1. Collectionis *Harduini col.* 557. *c.* 1. haec habent: *Statuimus, ut Abbates, et Priores Conventuales, qui nec venerint ad Synodum, nec se excusaverint, praetendendo canonicum impedimentum, per octo dies ab ingressu Ecclesiae suspendantur*. Inter statuta Synodalia *Guillelmi Majoris*, Episcopi Andegavensis, qui vivebat in fine seculi XIII. *t.* 1. *novae editionis Spicilegii* Lucae Dacherii *pag.* 726. reperitur praeceptum, Abbatibus, Archidiaconis, Archipresbyteris, et Decanis Ecclesiarum civitatis promiscue impositum, habendi penes se eadem statuta; et in nona Synodo ab eodem Guillelmo habita anno 1298. Abbatibus, ad Synodum accedere detrectantibus, infligitur poena suspensionis; et in Synodo undecima, ab eodem celebrata anno 1300. revocatur quidem enuntiata suspensionis poena, sed simul instauratur praeceptum, ut Abbates omnino intersint Episcopali Synodo, quae omnia leguntur *eod. t.* 1. *cit. Spicileg. pag.* 739. *et* 740. Neque his refragatur textus *in Can. Episcopus* 11. *dist.* 18. ubi dicitur: *Episcopus non debet Abbatem cogere ad Synodum ire; nisi aliqua rationabilis causa existat*. Nam oppositum decernitur *in Can. Annis* 16. *ead. dist.* in quo habetur: *Annis singulis Episcopus in sua dioecesi Synodum faciat de suis Clericis, necnon Abbatibus, et discutiat alteros Clericos, et Monachos*. Unde *Alteserra de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 19. ad utrumque textum conciliandum, primum intelligendum arbitratur, de vocatione ad Synodum, quae non semel, sed saepius, seu ultra id, quod jura praescribunt, in anno fiat: *Et quod Can. Episcopus* (ait Alteserra) *dicit, Abbates non esse cogendos venire ad Synodum, nisi rationabilis causa adfuerit, cautius intelligendum est; non esse scilicet gravandos Abbates iterum in anno venire ad Synodum, si forte extra ordinem convocetur, nisi rationabilis causa adsit, puta translationis Reliquiarum, vel consecrationis Ecclesiae, vel alia similis*.

II. Verum, quum hodie Abbates, ceterique Praelati Regulares plerumque plena gaudeant exemptione ab Episcopi jurisdictione, non possumus, juxta omnia antiqui juris principia, de illis ratiocinari, sed et eorum exemptionis habenda est ratio. Neque sectari licet Episcopum Phamaugustanum *in tract. de Conciliis*, cui titulus *Synodia Ugonia*, ubi *pag.* 3. *et seq.* plura disputat de interventu Abbatum ad Synodum; quum enim is scripserit ante Tridentinum, non omnia, quae adducit, congruunt praesenti disciplinae. Ut itaque distincte et ordinatim procedamus, primo de Abbatibus Secularibus, deinde de Regularibus disseremus.

III. Abbates Seculares, intra Episcopi dioecesim existentes, teneri Episcopali Synodo adesse, statuitur *in Cap. Quod super his, de majorit. et obed.* Neque ullius exemptionis praetextu possunt se ab hac obligatione unquam solutos existimare: nam Tridentinum *sess. 24. cap. 2. de reform.* illos solos exemptos liberat ab onere accedendi ad Synodum, qui subduntur Capitulis generalibus; quod profecto de Abbatibus Secularibus nunquam dici poterit, uti bene ponderat *Tamburinus de Jur. Abbat. tom. 1. disput. 24. quaest. 4. n. 8. et 9.* Rem exemplis illustrabimus.

IV. In civitate Cremonae extat Ecclesia Collegiata S. Agathae, quae quum olim esset Regularium, a summis Pontificibus Callisto II. et Eugenio III. amplissima obtinuit privilegia exemptionis a jurisdictione Ordinarii, et ab obligatione accedendi ad Synodum. Praepositura hujus Ecclesiae auctoritate Pii II. fuit postmodum a statu Regulari, et electivo, commutata in Dignitatem Secularem, et collativam, ejusque Praebendae Canonicales Clericis Secularibus addictae sunt, praeservatis tam Ecclesiae, quam Praeposito, et Canonicis, omnibus et singulis privilegiis, quibus antea fruebantur Regulares.

V. Praepositus, qui ex privilegio summi Pontificiis Pii IV. et ex antiqua consuetudine, habet praeterea usum Mitrae, et Pastoralis, et una cum eo Canonici, recusarunt accedere ad Synodum, ab Episcopo Cremonae indictam anno 1727. sed instaurato judicio coram sacra Congregatione Concilii, et re mature expensa, die 5. Aprilis 1732. decisum fuit, teneri accedere, et posse Episcopum poenis, a jure statutis, in inobedientes animadvertere. Quumque denuo Praepositus, et Canonici sua jura experiri voluerint, in Congregatione habita die 29. Augusti 1733. iterum succubuerunt.

VI. Alterum, et celebre exemplum est Abbatis S. Barbarae civitatis Mantuanae. Praeest iste insigni Collegiatae, cui inserviunt Dignitates, et Canonici, et simul cum Ecclesia, omnibusque Ecclesiae Administris, tanta fruitur exemptione, ut Episcopus nec Ecclesiam visitet, nec Canonicos, aliosque Administros corrigat, nisi Abbas, aliique habentes Dignitates, Abbatiali inferiores, qui sibi invicem in hoc munere gradatim succedunt, negligentes fuerint in visitando, et corrigendo: quae omnia habentur in Bulla Pii IV. data pridie idus Octobris 1564. Idemque Pontifex hanc praeterea Abbati eximiam addidit praerogativam, ut posset suis subditis, addictis scilicet servitio praedictae Ecclesiae, primam Tonsuram et Ordines minores conferre, ac Sacramentum Confirmationis, in sua Ecclesia, Chrismate a loci Ordinario accepto, omnibus indistincte administrare. Tot tantisque condecoratus privilegiis, renuebat Abbas accedere ad Synodum Episcopalem; sed, causae articulo examinato in sacra Congregatione Concilii, quum haec animadverterit, nullum ab Abbate privilegium produci, quo specialiter et expresse eximatur ab onere accedendi ad Synodum, propterea anno 1680. dixit, eum omnino interesse debere. Quae omnia a nobis adnotata sunt in dissertatione, quam elaboravimus, quum ejusdem S. Congregationis Secretarii munere fungeremur, in causa *Mantuana*, discussa die 23. Augusti 1727. de qua *in Thesauro Resolut. tom. 4. pag. 109. et seq.* et praesertim *pag. 112. num. 7.*

VII. Haec de Secularibus. Ad Regulares redeamus. Usus quondam apud Monachos invaluerat, ut uni principali monasterio plura inferiora subessent, perinde ac membra suo capiti. Hunc morem describit *Mabillon in praefat. ad secul. V. Act. SS. Benedict. §. 4. n. 53.* his verbis. *Observare convenit.... eam fuisse in nobilioribus monasteriis disciplinam, ut quaelibet minores sub se haberent colonias, quae Cellae, Praeposíturae, Obedientiae, Prioratus, Monasteriola, et Monasteria passim, immo et Abbatiae aliquando vocabantur. In illis Cellis erant Praepositi, seu Decani, ad nutum Abbatis, qui principi monasterio praeerat, amovendi: et si qui Abbates illis praeficiebantur, nonnisi prius habito primi Abbatis consensu, eorum fiebat electio, ab eodem postea confirmanda.* Quandoque autem contingebat, principale monasterium esse plene exemptum ab Episcopi jurisdictione, secus vero inferiora: in quo rerum statu, Abbas, qui alicui ex inferioribus praerat, quamvis professionem emisisset in principali monasterio exempto, attamen, ratione alterius monasterii, non exempti, cui praeerat, tenebatur adesse Synodo Dioecesanae, juxta sententiam latam ab Innocentio III. *in Cap. Ex ore, de privilegiis*, ubi controversiam, hac ipsa de re agitatam inter Abbatem Evasensis coenobii, et Vigoriensem Episcopum, ita definivit: *Sententialiter definimus, quod Evasen. coenobium liberum est in capite, tamquam ab Episcopali jurisdictione prorsus exemptum, et soli Romanae Ecclesiae subjectum.... In membris autem, quae non probantur exempta, Dioecesano*

Episcopo ipsum subjacere, decernimus: propter quod Abbas ad Synodum ejus debet accedere.... pro ipsis quoque membris non exemptis idem Abbas tenetur Vigorien. Episcopo exhibere reverentiam, obsequium, et honorem. Ex hac porro Innocentii Decretali evidenter conficitur, potiori jure debere ad Episcopalem Synodum accedere Abbatem Regularem, qui non solum nulla fruitur personali exemptione, sed et insuper monasterio praeficitur, Episcopi jurisdictioni plene subjecto.

VIII. Si vero Abbates, una cum monasteriis, quae regunt, sunt omnino ab Episcopi jurisdictione exempti; non ideo tamen sunt statim liberi pronuntiandi ab obligatione interveniendi Synodo Episcopali: sed considerandum est, an simul cum aliis sui Ordinis monasteriis coalescant in unum corpus, seu conficiant unam communitatem, cujus singula membra subdantur Capitulo generali ejusdem Ordinis; vel potius monasteriis praeficiantur, quorum quodlibet solitarium est, nullam nimirum habens cum aliis Ordinis monasteriis conjunctionem, nullum societatis, et mutuae communicationis vinculum; atque ideo eorumdem monasteriorum Praelati nullum Superiorem Generalem agnoscunt, cujus Capitulo subjiciantur: cujus generis monasteria non pauca extra Italiam reperiri, exploratum est omnibus. Primi non coguntur accedere ad Episcopi Synodum; secundi omnino accedere debent; illos siquidem, et non istos, exemit Tridentinum *sess. 24. c. 2. de reform.* ita decernens: *Synodi quoque Dioecesanae quotannis celebrentur: ad quas exempti etiam omnes, qui alias, cessante exemptione, interesse deberent, nec Capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur*. Quum enim exceptio firmet contrariam regulam pro non exceptis, manifestum inde fit, Regulares, generali Capitulo non subjectos, nulla ratione posse se a Synodo subducere, sicuti optime perpendunt Fagnanus *in Cap. Quod super his, de majorit. et obed. n. 5.* Cardinalis *de Luca de jurisdict. disc. 37. num. 5.* Cardinalis *Petra cit. loc. num. 108.*

IX. Nullam vero Distinctionem adhibendam censuit Tridentinum quoad illos Regulares, qui curam gerunt animarum; sed hos omnes, sive subjecti, sive non subjecti sint Capitulo generali, universim, promiscue, et indistincte, Synodo interesse debere, decrevit: *Rationem tamen* (ait *cit. loc.*) *Parochialium, aut aliarum secularium Ecclesiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illam curam gerunt, quicumque illi sint, Synodo interesse*. Idem, longe ante Tridentinum, edixerat Concilium Provinciale Moguntinum anno 847. *c.* 14. in Collectione *Harduini tom. 5. col. 11.* districte praecipiens, ne ullus Monachorum, qui Parochialibus praeerant Ecclesiis, Episcopalem Synodum effugeret: *Nullus Monachorum* (inquit) *aliquid proprietatis habeat .... nec Parochias Ecclesiarum accipere praesumat, sine consensu Episcopi. De ipsis vero titulis, in quibus constituti fuerint, rationem Episcopo, vel ejus Vicario reddant, et convocati ad Synodum veniant*.

X. Quam porro, Tridentino inhaerentes, hactenus adhibendam diximus inter Regulares distinctionem, non solum fuse explicant Doctores, praecipue *Gonzalez in cit. Cap. Quod super his, de majorit. et obed. n.* 8. Antonius Paulutius *de Comitiis Ecclesiast. pag. 453. n. 6. Biblioth. maxim. Pontif. tom.* 4. Gavantus *in Praxi de Synodo Dioeces. c. 2. in annot.* §. 1. *n.* 4. Tamburinus, Fagnanus, *Cardinalis* de Luca *locis citatis*, sed exacte servandam statuit sacra Congregatio Concilii in causa Regularium, die 19. Novembris 1604. *lib. 10. decretor. pag.* 102. *a tergo*: *Sacra etc. censuit, quoad primum esse injungendum omnibus Regularibus, qui vel Capitulis generalibus non subduntur, vel Curam animarum exercent, ut ad Synodos Dioecesanas accedant sub poena privationis vocis activae, et passivae, ipso facto incurrendae, atque aliis poenis, arbitrio Episcoporum imponendis, etiam excommunicationis, adeo ut jus declarandi, atque poenas imponendi, ad Episcopos, non obstante quacumque exemptione, pertineat, eisdemque Episcopis jus praedictos Regulares, qui nullis Capitulis subduntur, absolute cogere ad Dioecesanae Synodi observationem, eos vero, qui ratione Curae animarum interfuerint, ad servanda ea omnia, quae in Synodo decreta fuerint circa Curam animarum, et Administrationem Sacramentorum*. Quodque heic de Parochis Regularibus sanciverat, eadem sacra Congregatio iterum confirmavit in causa *Passavien. Jurisdictionis*, die 1. Octobris 1661. *lib.* 22. *decretor. pag.* 661. *et seq.* quum enim quinto loco disputatum fuisset; *An Parochi Religiosi monasteriorum exemptorum, ut supra, vocati ad Synodum, teneantur venire, ac mandata Episcopalia accipere, circa ea quae pertinent ad dictam Curam, pariterque festa propria dioecesis populo denuntiare, et celebrare Jubilaea, et alia mandata Apostolica ab ipso dioecesano Episcopo recipere*: re-

sponsum fuit : *Ad quintum , teneri .*

XI. Verum,quum animarum Cura, Ecclesiae Regulari annexa, possit ab Ecclesiae Praelato exerceri vel per se, vel per Cappellanos ad nutum amovibiles, vel per Vicarium Secularem, praevia approbatione Episcopi, in perpetuum deputatum, singuli casus sunt speciatim expendendi. De primo, utpote manifeste comprehenso in enunciato Tridentini decreto,nulla fieri potest quaestio. De secundo dubitari potest, an ipse Praelatus Regularis, an potius ejus Cappellani Curati debeant Synodo interesse. Sed communiter sentiunt Doctores, hanc obligationem inesse Praelato, *juxta celebrem decis.* 190. *coram* Seraphino. Quoniam, pergit Cardinalis *de Luca cit. disc.* 37. *de jurisdict. num.* 3. tunc ipse Praelatus personam gerit Curati, aliique ab ejus nutu pendentes, meri reputantur ejusdem adjutores, et administri; unde rationi consentaneum est, ut Praelatus a Synodo normam accipiat, ad quam et se, et obnoxios sibi ministros, in animarum regimine dirigere debeat. In tertio casu, quum universum exercitium Curae translatum sit in Sacerdotem Secularem, etsi ea habitu remaneat penes Praelatum Regularem, conveniunt pariter inter se Doctores, illi, et non huic, incumbere onus accedendi ad Synodum; Vicarius quippe, et non Praelatus Regularis, cujus vices gerit, potest Episcopo, et Synodo rationem reddere parochiae, quam actu regit, sicuti docet, et decisum testatur Fagnanus *in Cap. Quod super his , de majorit. et obed. num.* 7. cui subscribit Cardinalis *de Luca cit.loc.*

XII. Sed quid, si Cura annexa sit, non Ecclesiae principali conventus, seu monasterii, sed alteri Ecclesiae, monasterio accessorie unitae, eaque regatur, non per Vicarium Secularem, sed per aliquem Regularem, a monasterii Praelato designatum, atque ad ejusdem placitum amovibilem? Quinam tunc Synodo adesse debet? Praelatus ne, an iste Regularis Curam actu administrans? Hanc quaestionem movet modo citatus Cardinalis *de Luca n.*4. eamque dirimit dicendo, non Praelatum, sed Vicarium Regularem debere Synodo intervenire: et recte; quia, posita locali separatione Ecclesiae Curatae a monasterio, Vicarius Regularis, qui in Ecclesia Curata residet, eamque actu administrat, solus versatur inter Parochiae incolas, eorumque indolem et mores solus cognoscit:ex quo fit,ut loci Ordinarius in ceteris omnibus parochiam respicientibus, hunc, et non monasterii Praesulem, consulat, et, si opus fuerit, moneat, ac corrigat, neque ullam monasterii Praelati rationem habeat, nisi quum eidem injungendum duxerit, ut praefatum Regularem a Curae exercitio removeat. Accedit, saepius contigere, ut Ecclesia Curata, et monasterium, cui est accessorie unita, in diversis existant dioecesibus, ac propterea, nisi Regularis, qui Ecclesiam Curatam actu administrat, teneretur interesse Synodo, a loci Ordinario indictae, neque ipse, neque ejus Praelatus compelli possent ad illam accedere.

XIII. Idemque juris esse, arbitramur, quum animarum cura est annexa quidem principali Ecclesiae monasterii, ubi Praelatus residet, regitur tamen et administratur per Regularem, non ab ipsomet Praelato, sed a Capitulo electum et designatum, ita ut non sit in Praelati arbitrio illum a Curae exercitio divellere: quod evidenter colligi antumamus ex decreto, a sacra Congregatione Concilii edito die 1.Aprilis 1656.in causa *novae Segoviae Insularum Philippinarum*, *lib.*19.*decretor.pag.*568. in qua rescriptum fuit: *Episcopum procedere posse ad poenas etiam censurarum contra Regulares exercentes curam animarum in Ecclesiis Parochialibus Regularium, si renuant accedere ad Synodum, non autem contra Superiores eorumdem Regularium.*

XIV. Sed, quamquam haec ita de jure se habeant, quandoque tamen Regulares privilegium obtendunt, quo se ab accessu ad Synodum excusari arbitrantur. Ejusmodi privilegio, credere fas est, fuisse olim donatos Monachos Cistercienses,ne secus dicamus,eos contra jura deliquisse,quum inter statuta in Capitulo generali anno 1273. condita *c.*12. vetuerunt Abbatibus Lemovicensibus accedere ad Synodos Episcopales: sicuti legitur apud *Martene*, et *Durand. tom.* 4. *Thesauri nov. Anecdotor. col.* 1440. Quod certo scimus, est, Fratribus Praedicatoribus, et Minoribus fuisse illud concessum a Gregorio IX. *in Cap. Nimis prava , de exces. Praelat.* Ferunt quoque, Monachos Cassinenses, quosdam alios Regulares, etiam Curam animarum habentes, simile indultum impetrasse abEugenioIV.Quamobrem *Murga in adnotat. ad primam decisionem post commentaria ad Constitutiones Apostolicas,et in tract. de Beneficiis quaest.* 2. *c.* 190. eos subtrahit ab obligatione interveniendi Synodo. At certe hallucinatur, et fallitur: ea quippe privilegia, ante Tridentinum obtenta, ab eodem Tri-

Tridentino revocata et abolita sunt; atque ideo nullus Regularium, qui alias de jure ad Synodum pergere tenetur, potest illam evadere obtentu privilegii Apostolici, nisi doceat, tale privilegium fuisse, post Tridentinum, concessum. Ita contigit in lite, olim exorta inter Archiepiscopum Beneventanum, et Monachos S. Sophiae Rectores Ecclesiarum Parochialium, quae eidem monasterio S. Sophiae sunt unitae. Renuebant Monachi interesse Synodo, ad quam ab Archiepiscopo cogebantur adire: et sacra Congregatio Concilii, in qua disceptabatur causa, non antea Monachos ab obligatione parendi Archiepiscopo solutos declaravit, nisi postquam docuerunt de expresso privilegio non adeundi ad Synodum, sibi a S. Pio V. et propterea post Tridentinum collato, quemadmodum referunt, et ad rem animadvertunt *Fagnanus in cit. Cap. Quod super his, de Majorit. et obed. num.* 12. et Cardinalis *Petra ad Constitut. Apostol. tom.* 5. *pag.* 131. *num.* 118.

XV. Secus est de consuetudine, qua etiam aliquando fulciri se posse, credunt Regulares, ne teneantur ad Synodum ire: etenim, quamvis Cardinalis de *Luca cit. disc.* 37. *de jurisdict. n.*6. *et seq.* opinetur, sola consuetudine absolvi posse Regulares a lege, eos ceteroquin ad Synodum ire adstringente, solumque disputet, an sufficiat decennalis, vel requiratur quadragenaria; verius tamen est, nullam consuetudinem, nisi tanti temporis sit, ut praesumptionem inducat privilegii Apostolici, Regularibus quoad hoc prodesse: quoniam aut consuetudo, de qua est sermo, praecessit Concilium Tridentinum, et illa ab eodem Tridentino fuit abrogata; aut est inducta post Tridentinum, et haec infringitur a Bulla Pii IV. qua Concilii Tridentini acta et decreta confirmantur, et magis aperte ab alia ejusdem Pontificis Constitutione, data 13. Kalend. Martii 1564. ubi omnia, et singula, quae Concilii decretis adversantur, sive antea inducta, sive in posterum inducenda, nulla, invalida, irrita, et nemini, tam in foro fori, quam in foro conscientiae, suffragari posse, decernit.

XVI. Abbates, de quibus hucusque locuti sumus, de eorum numero sunt, qui potiuntur exemptione primae dumtaxat, aut secundae speciei: quod quilibet potuit ex iis, quae diximus, advertere. Aliud dicendum de Abbatibus praeditis nobiliori exemptione tertiae speciei, cum territorio separato, et vera qualitate *Nullius*: durum quippe nobis videtur, istos proprium habentes territorium, in quo jura exercent quasi Episcopalia, adigere ad interveniendum Synodo vicini Episcopi, si ipsimet Abbates facultatem habeant propriam Synodum celebrandi. Solumque disceptari posset, an, qui hac facultate carent, cogendi sint ad eligendum aliquem, quem maluerint, ex finitimis Episcopis, cujus Dioecesanae Synodo intersint. Rationem dubitandi praebet saepius allegatum decretum Tridentini *sess.*24. *c.*2. *de reform.* obligans Episcopos, nulli Archiepiscopo subjectos, ad semel eligendum aliquem Metropolitanum, ad cujus Provinciale Concilium semper deinceps teneantur accedere; quo quidem decreto affici etiam Abbates vere *Nullius*, decisum fuit in particulari Congregatione, deputata a san. mem. Benedicto XIII. et habita die 4. Maii 1725. in responsionibus ad quintum, et sextum dubium: inde enim, propter rationis paritatem, inferri posse videtur, eosdem Abbates, si potestate careant propriam Synodum habendi, obstringendos similiter esse ad eligendum Episcopum, cujus Synodo assistant; ne secus Clerus et populus, cui praeficiuntur, omni careat Synodali statuto. At nihilominus, re melius perpensa, oppositum nobis dicendum apparet; etenim onus eligendi Metropolitanum, ad cujus Provinciale Concilium conferre se debeant, a Tridentino impositum est solis Episcopis, nulli Archiepiscopo subjectis, et solum, per extensionem, translatum est ad Abbates tertiae speciei, habentes territorium separatum a dioecesi cujuscumque Episcopi: absonum autem, atque ab omni aequitate devium nobis videtur, iterum extensionem (ut ita dicamus) extendere, seu oneri per extensionem Abbatibus imposito, novum onus adjicere; quod profecto scimus numquam fuisse in praxi receptum.

CAPUT SECUNDUM

De Abbatibus, Prioribus, Guardianis Conventuum subjectorum Jurisdictioni Episcopi, tamquam Sedis Apostolicae Delegati.

AD intelligentiam eorum, quae in praesenti capite dicturi sumus, brevis praemittenda est notitia suppressionis quorumdam Religiosorum conventuum, factae ab Innocentio X. Quoniam exiguus Religiosorum numerus, in parvis coenobiis commorantium, plerumque in causa est,

cur Regularis disciplina ibidem relaxetur, et corruat; inde enim fit, ut Religiosi, qui ob eorum paucitatem, Choro vacare, ceterasque cujusque Ordinis propria Instituta explere non valent, otio indulgeant, liberiores evadant, ac secularibus negotiis se immisceant: idcirco Innocentius X. in sua Constitutione 50. *t.5. Bullarii pag.* 481. quae incipit *Instaurandae*, data idibus Octobris 1652. multa ex ejusmodi coenobiis, in Italia, eique adjacentibus Insulis sita, atque in litteris Congregationis, super hac re specialiter deputatae, nominatim expressa, auctoritate Apostolica suppressit, extinxit, et abolevit. Verum, quum postea plerique Regularium Ordinum Superiores eidem Pontifici supplicassent, ut aliqua ex suppressis coenobiis in pristinum statum restitueret, ac praeterea ex publicis documentis, et Episcoporum attestationibus constitisset, in illis tot ali posse Religiosos, qui, etsi numerum non exaequarent, quem Pontifex optaverat, sufficientes tamen videri poterant ad Regularem custodiendam disciplinam, et insuper necessarii reputabantur ad excipiendas populi Confessiones, et Divina persolvenda Officia in locis, ubi alii non reperiebantur Regularium conventus; Innocentius X. porrectis sibi precibus indulgens, nonnulla ex praefatis coenobiis redintegravit, et Regularibus restituit, hisce tamen adjectis legibus: primo, ut in illis sex ali possent, et actu alerentur Religiosi probatae vitae, quorum saltem quatuor essent Sacerdotes maturae aetatis: secundo, ut iidem conventus, antea suppressi, et postea restituti, totaliter subjacerent jurisdictioni Ordinarii, tanquam a Sede Apostolica Delegati; quam subjectionem duraturam decrevit, quamdiu iidem conventus tantas adepti non essent fortunas, ut sustentare possent, et actu sustentarent duodecim Religiosos. Aliud autem idem Pontifex statuendum duxit de parvis monasteriis, coenobiis, seu conventibus, intra Italiam pariter, eique adjacentes Insulas existentibus, quae nunquam suppressa fuerunt: haec siquidem Episcoporum jurisdictioni tunc solum subjecta esse, sancivit, quum in iis actu non degunt sex Religiosi; sed, si sex Religiosi in hisce coenobiis, nunquam suppressis, commorentur, illa eadem gaudere voluit exemptione, qua antea fruebantur: Habentur haec omnia in Decreto incipiente *Ut in parvis*, quod prodiit die 10. Februarii 1654. Totaque rei gestae series a *Fagnano*, qui particularis Congregationis, ab Innocentio X. deputatae, fuerat Secretarius, describitur *in Cap. Relatum, ne Clerici, vel Monachi*; et speciali historia suppressionis, et successivae restitutionis aliquorum conventuum dioecesis Bononiensis edita est post Synodum Dioecesanam Cardinalis *Hieronymi Boncompagni*.

II. Praefata distinctio inter parva Religiosorum caenobia, quondam suppressa, et postea redintegrata, atque ea, quae nunquam suppressa fuerunt, est prae oculis habenda, ne, contra Innocentii Decretum, idem feratur de utrisque judicium. Loquendo itaque de conventibus primi generis, statim excitata est controversia, an ita illi subjacerent jurisdictioni Ordinarii, ut simul censerentur subtracti a jurisdictione Praelatorum Regularium. Et, teste *Fagnano in Cap. Quanto, de effic. Ordinar. num.*41. decisum fuit, non esse ademptam Praelato Regulari jurisdictionem, qua antea potiebatur, sed eamdem promiscue, seu cumulative, datam etiam Ordinario, ita ut inter utrumque locus sit praeventioni. Sed, quia nimis facile foret, ut Superior Regularis semper, atque in omnibus Ordinarium praeveniret, ejusque jurisdictionem prorsus eluderet, propterea ab Alexandro VII. certi quidam casus determinati sunt, in quibus, non obstante praeventione Superioris Regularis, licere voluit Ordinario causam ad se avocare; et simul quaedam regulae praescriptae, ad quas et Ordinarii, et Superiores Regulares, in eorumdem conventuum regimine, conformare se debeant, quae videri possunt apud eundem *Fagnanum citato loco n.*42.

III. Unica restabat dirimenda quaestio, an scilicet Abbates, Priores, Guardiani, et uno verbo Superiores conventuum, de quibus agimus, teneantur interesse Synodo, ab Episcopo indictae. Et etiam hanc definivit Alexander Septimus suis Apostolicis litteris, datis die 30. Martii 1661. quarum meminere *De Aste*, Archiepiscopus Hydruntinus, *in Methodo Visitationis Apostolicae par.* 5. §. 2. *n.* 18. Verhorst. *in addit. ad Chokier de jurisdict. in exemptos tom.*3. *in addit. ad part.*4. *quaest.*19. Romaguer. *ad Constitut. Synodal. Gerundens. tom.*1. *lib.*1. *cap.*2. *num.*8. Eaeque per extensum relatae *a Fagnano in citat. Cap. Quanto n.*64. ita se habent: *Cum, sicut accepimus, posito Decreto fel. recor.* Innocentii *Papae X. Praedecessoris nostri incipiente*: Ut in parvis, *die* 10. *Februarii* 1654. *edito, quo parvi conventus, non habentes praescriptum numerum Religiosorum, visitationi, correctioni, et omnimodae jurisdictioni Ordinarii loci, tamquam super hoc a*

Sede Apostolica Delegati, plene in omnibus subjiciuntur, dubitetur, an Abbates, Priores, Guardiani, et alii praedictorum conventuum Superiores, ab Episcopo vocati, ad Dioecesanam Synodum accedere teneantur; Nos, ejusmodi dubium tollere cupientes, praefatos Abbates, Priores, Guardianos, et alios parvorum conventuum hujusmodi Superiores, ad Synodum Dioecesanam accedere teneri, si ad eam ab Episcopo, uti Sedis Apostolicae Delegato, vocentur, auctoritate Apostolica, tenore praesentium, declaramus, et ita ab omnibus, ad quos pertinet, servari praecipimus.

IV. Alexandri VII. sanctioni concinit decisio Sacrae Congregationis Concilii in causa *Pientina Synodi*, quam, ad uberiorem rei elucidationem, integram atteximus: *Instante Promotore Synodi Dioecesanae Pientinae pro declaratione, an Superiores parvorum conventuum teneantur accedere ad Synodum Dioecesanam, quatenus fuerint vocati ab Episcopo, tamquam Sedis Apostolicae Delegato, datae fuerunt litterae pro informatione Ordinario, qui retulit, Guardianum Minorum Conventualium Sancti Quirici, ad Synodum Dioecesanam die 24. Septembris proxime elapsi accersitum, comparuisse per Procuratorem, asserendo non teneri accedere, eo quia Fratres Minores Conventuales obstringi non poterant legibus Synodalibus. Priorem vero Servorum Beatae Mariae Virginis se excusasse per epistolam, ex quo dietim visitationem generalem sui coenobii expectabat; et denique Patrem Guardianum Conventualium civitatis Pientinae absque ulla haesitatione, Synodo interfuisse: unde EE. VV. exorat, ut, ne Superiores hujusmodi parvorum conventuum subjectionem suae jurisdictioni quodammodo excutiant, licet in iis, quae respiciunt visitationem, et correctionem, ad tenorem Decreti san. mem. Innocenti X. incipientis*, Vt in parvis, *semper suam exercuerit facultatem, declarare dignentur, illos teneri ad Synodum accedere, mediante resolutione infrascriptorum dubiorum.*

Primo: An PP. Guardiani, ceterique Superiores parvorum conventuum, teneantur accedere ad Synodum Dioecesanam, quatenus fuerint vocati ab Episcopo tamquam Sedis Apostolicae Delegato. Et, quatenus affirmative.

Secundo. An casu, quo vocati non interveniant, subjacere debeant mulctae in praedicta Synodo Dioecesana adversus contumaces comminatae.

Die 16. Junii 1703. sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, ad primum respondit affirmative; ad secundum pariter affirmative arbitrio Ordinarii, excepta mulcta pecuniaria.

V. Iam, ut a suppressis, et restitutis, ad parvos conventus, nunquam suppressos, gradum faciamus, si hos actu non incolant sex Religiosi, quorum quatuor sint Sacerdotes, juxta censuram allegati Decreti Innocentii X. non secus ac priores, de quibus hactenus, subduntur jurisdictioni Ordinarii loci, et proinde metiendi sunt eodem jure, quo illi. Si vero sex in iis alantur Religiosi, eoque magis si plures, ab Ordinarii jurisdictione penitus eximuntur: quod liquet ex enuntiato Decreto, et diserte declaravit sacra Congregatio super statu Regularium die 29. Novembris 1657. *Sacra Congregatio super statu Regularium censuit, conventus, nunquam suppressos, in quibus actu degunt de familia plures, quam sex Religiosi, minime comprehendi in Decreto san. mem. Innocentii X. quod incipit.* Vt in parvis; *ac proinde locorum Ordinarios nequaquam posse, in vim dicti Decreti, in hujusmodi conventibus, aut illorum personis, ullam sibi jurisdictionem vindicare*: quam declarationem postquam retulit Panimoll. *decis.* 84. *annot.* 2. *n.* 62. addidit: *Pro cujus observantia decreti respondit Sacra Congregatio Concilii, in Melphiten. Jurisdictionis 3. Augusti 1686.* Causa autem Melphitensis, quam innuit *Panimoll.* haec fuit. Quum Episcopus Melphitensis sacra visitaret Apostolorum limina, quaesivit a sacra Congregatione Concilii, an sibi competeret delegata jurisdictio in parvos suae dioecesis Regularium conventus, nunquam suppressos, in quibus non alerentur quatuor Sacerdotes, ita ut jus sibi esset, non solum iisdem conventibus annexas Ecclesias, sed et ipsos conventus, ejusque cubicula, ac praeterea inibi existentes Regulares personaliter visitare. Et sacra Congregatio die 3. Augusti 1686. respondit: *Servandum esse decretum Congregationis super statu Regularium, editum 29. Novembris 1657.*

VI. Quamobrem Regulares, qui seni, ut praescriptum est, parvis in conventibus, nunquam suppressis, degunt, nisi curam animarum habeant, adstringi nequeunt ad interveniendum Episcopali Synodo; quemadmodum in eadem, quam retulimus, causa *Pientina*, eadem sacra Congregatio Concilii, de his postmodum specialiter consulta, expresse sancivit.

VII. *In sacra Congregatione, habita sub die 16. Junii*

Junii proxime elapsi propositis ad instantiam Promotoris Fiscalis Curiae Episcopalis Pientinae infrascriptis dubiis, nempe Primo, an Priores Guardiani, ceterique Superiores parvorum conventuum teneantur accedere ad Synodum Dioecesanam, quatenus fuerint vocati ab Episcopo, tamquam Sedis Apostolicae Delegato. Et, quatenus affirmative.

VIII. *Secundo, an casu quo vocati non interveniant, subjacere debeant mulctae, in praedicta Synodo Dioecesana adversus contumaces comminatae: rescriptum fuit, Ad primum affirmative; Ad secundum Affirmative, arbitrio Ordinarii, excepta mulcta pecuniaria. Reclamante autem adversus hujusmodi resolutionem Priore, et Patribus conventus B. Mariae Virginis Servorum, loci Scrofani, sub fundamento, quod dictus eorum conventus non sit comprehensus in Decreto san.mem.* Innocentii X. *incipiente, Ut in parvis, renovato per Constitutionem san. mem.* Alexandri VII. *eo quia, ut asseritur, nunquam fuit suppressus, ac semper ibidem manserunt de familia sex Religiosi, Eminentiis Vestris resolvendum proponitur.*

IX. *An respectu dicti Conventus B. Mariae Virginis loci Scrofani sit standum, vel recedendum a decisis in casu etc.*

X. *Die* 15. *Septembris* 1703. *sacra Congregatio Eminentissimorum S. R. E. Cardinalium, Concilii Tridentini Interpretum, censuit, conventum Scrofani non esse comprehensum.*

CAPUT TERTIUM

De obtinentibus dignitates, personatus, officia, et de Vicariis, tum Generalibus, tum Foraneis.

Dignitas, Personatus, et Officium, saepe promiscue accipiuntur: stricte tamen, et juxta juris apices, distincta sunt Beneficia. Dignitatem quippe obtinere dicitur, qui ratione Beneficii, quod possidet, praeeminentiam habet, cum jurisdictione in foro externo, sicuti olim erat, et alicubi etiam nunc est Archidiaconus: Personatum, qui solam praeeminentiam, sine jurisdictione, uti Prior, et Decanus: Officium, qui, nec praeminentiam, nec jurisdictionem, sed administrationem dumtaxat habet aliquarum rerum, ad Ecclesiam pertinentium, uti Sacrista, et Thesaurarius. Hi omnes, lato quodam loquendi modo, dicuntur Praelati, et eapropter, si sint de Clero Seculari, nec privilegio post Tridentinum impetrato excusentur, tenentur Synodo Dioecesanae interesse: quod afferunt *Massobr. de Synodo Dioeces. c.3. dub.2. n.9.* Gavant. *in praxi Synodi Dioeces. c. 2. in annot. n.4.* Pax Jordan. *lucubrat. lib.8. tit.2. num.46. et seq.*

II. Vicarius Generalis Episcopi, quamquam a jure quandoque dicatur Officialis, ut *in Cap. Licet de offic. Vicar. in 6. et in Clement. 2. de rescriptis*, attamen in aliquibus regionibus ultramontes, praesertim in Gallia, et Belgio, usus obtinuit, ut ab Officiali distinguatur, et *Vicarius* nuncupetur, qui ea exercet, quae sunt jurisdictionis voluntariae: *Officialis* vero qui jurisdictioni praeest contentiosae: quod testatur *Cabassut. in theoria et praxi Jur. Canon. lib. 1. c.13. n.1.* et Van. Espen *Juris Ecclesiast. tom. 1. part.1. tit.12. c.5.* atque *Alteserra in Vindic. Ecclesiast. Jurisdict. lib. 7. c. 6.* Apud nos autem unus et idem Episcopi vices, in utriusque jurisdictionis exercitio, gerere consuevit; quod etiam esse juri conformius, observavit *Guillielmus Lyndevvode ad Constitutiones Angliae lib.2. ad tit. de sequestratione possessionis, et fructuum, verb. Vicarios Generales*, inquiens: *Horum potestas differt ab Officialium principalium potestate, de quibus sequitur in textu: nam Officiales dicuntur, quibus causarum cognitio generaliter per habentes jurisdictionem Ecclesiasticam committitur, et in tales transfunditur cognitio causarum totius dioecesis, non tamen inquisitio, nec correctio, sive punitio criminum etc. Sed Vicarii Generales omnia praedicta facere possunt virtute officii, excepta collatione Beneficiorum.* Quid porro Vicarius Generalis juris habeat quoad Synodum, absente Episcopo, jam supra ostendimus: in praesens asserimus, eum, praesente, atque ita jubente Episcopo, et posse, et debere Synodo intervenire; atque insuper affirmamus, maximopere decere et expedire, ut Episcopus velit, suum Vicarium Synodo adesse. Colligimus haec ex quodam Brevi *Gregorii XIV.* edito ad dirimendam celebrem controversiam; quam subdimus.

III. Praesidente Cardinali de *Castro* Metropolitanae Ecclesiae Hispalensi, magna excitata est controversia inter Vicarium Generalem, et Capitulum Metropolitanae super praecedentia sedendi in Synodo; eaque delata ad sacram Congregationem Concilii, quum adhuc indecisa penderet, san. mem. *Sixtus V.* ita decrevit: *Vicarium, seu Officialem Generalem, praesente Archiepiscopo, vel Episcopo, neque locum in Synodo Dioecesana, aut*

in Capitulo, a jure communi habere, aut praetendere posse; ipso vero Archiepiscopo, vel Episcopo absente, praecipuum in eadem Synodo locum obtinere debere. Adversus hujusmodi Breve, praevia apertione oris, quem de voto sacrae Congregationis Concilii, a *Gregorio XIV.* obtinuit, reclamavit Cardinalis *de Castro*, aliudque ab eodem Gregorio reportavit Breve moderatorium decreti *Sixti V.* hisce verbis conceptum; *Vicarium, seu Officialem, aut Provisorem Generalem Archiepiscopi, cujus praesentia in Synodis Dioecesanis, pro controversiis et litibus dirimendis, et querelis cognoscendis, et decretis statuendis, necessaria omnino est, tam absente, quam etiam praesente Archiepiscopo, primum locum post ipsum Archiepiscopum, et ante Capitulum, vel a Capitulo deputatos, in eadem omnino Synodo Dioecesana de jure habere, et obtinere debere, nisi tamen ex consuetudine legitima Capitulo jus in eadem Synodo Vicarium praecedendi constituerit esse acquisitum.*

IV. Haec, quae indicantur in decisione Romanae Rotae *in Hispalen. Juris sedendi in Synodo*, 21. Junii 1697. *coram* Muto, edita apud *Nicollium Jur. Canon. tom.* 1. *litt.* C. §. 3. *post. n.* 180. eo tantum animo heic retulimus, ut a *Gregorio XIV.* rationes audiremus, propter quas oportet, ut Vicarius Generalis, etiam praesente Episcopo, Synodo intersit; nam de loco, ubi sedere debeat, infra erit sermo.

V. Praeter Vicarium Generalem, qui toti praeest dioecesi, alii ab Episcopis constituuntur peculiares Vicarii, dicti *Foranei*, ut extra civitatem in pagis, et oppidis jus dicant, in quibusdam levioris momenti causis, et jurisdictionem exerceant, ad certos dumtaxat actus limitatam; a quorum tamen sententiis liberum est ad Episcopum appellare, juxta Glossam *in Clementina 2. verb. Foraneo*, ubi *Archidiaconus*, et *Cardinalis*, *de rescriptis*, et late deducta per *Sbrozzium de Vicario Episcopi lib.* 1. *quaest.* 3.

VI. Ejusmodi Vicariorum originem antiquissimam esse, atque ad Chorepiscopos referendam, non immerito arbitratur *Juvenin de sacramentis dissertat.* 9. *quaest.* 2. *c.* 4. Quamquam enim *Rabanus* Archiepiscopus Moguntinus *in Opusc. de Chorepis.* quem sequuntur *Beveregius in notis ad Conc. Ancyran. can.* 13. Binghamus *Origin. Ecclesiast. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 14. Caveus, Blondellus, Tournely, aliique existiment, Chorepiscopos, ordinatione, et charactere, veros Episcopos fuisse; attamen, quod citatus *Binghamus* fatetur, communior, magisque recepta est opinio, fuisse eos tantummodo Presbyteros, quemadmodum fuse probant *Turrianus not. ad can.* LIV. *Nicaen. Arab.* Estius *in* 4. *sent. dist.* 24. §. 30. Anton. Augustinus *epit. Jur. Can. lib.* 6. *tit.* 1. *c.* 8. 11. *et* 13. Morinus *de Sacr. Ordinat. part.* 3. *exercitat.* 4. Thomassinus *de vet. et nov. Eccl. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 1. *et* 2. Natalis Alexander *Appendic. ad dissert.* 44. *in sec.* VI. etsi negari haud possit, quandoque contigisse in Chorepiscopum assumi, qui Episcopali charactere esset antea insignitus, et a sua dioecesi ob persecutionis aestum expulsus, aut ejusdem administratione, in alicujus gravis criminis poenam, legitima auctoritate privatus, quod opportune animadvertunt *Bellarmin. tom.* 2. *Controv. de Clericis lib.* 1. *c.* 17. Hallier *de sacris Ordinat. sect.* 5. *c.* 2. *art.* 2. §. 5. Cabassutius *Notit. Eccles. seculi* IV. *in can.* 13. *Concilii Ancyrani n.* 6. et Petrus de Marca *lib.* 2. *de Concord. c.* 13. Siquidem Concilium Nicoenum *can.* 8. ita prospexit Episcopis Novatianis, qui ad Catholicam redirent Ecclesiam, ut ab Episcopo loci, sive ad Presbyteri cujusdam oppidani, sive ad Chorepiscopi officium admitterentur; idemque decretum, fuisse de Episcopis Meletianis, ad Ecclesiae unitatem reversis, colligitur ex ejusdem Concilii epistola Synodica apud Socratem *lib.* 1. *c.* 9. Jam ergo hi Chorepiscopi constituebantur in pagis, et oppidis, ut ea Episcopali loco gubernarent; quamobrem a *Ferrando* Diacono *Breviar. c.* 79. vocantur Episcoporum Vicarii: *Chorepiscopi*, inquit, *idest Vicarii Episcoporum*: eamdemque nomenclaturam apud alios habent sacrorum Canonum Collectores. Quia porro Chorepiscopis, praeter jurisdictionem ad regimen loci, cui praeficiebantur, necessariam, potestas quoque data erat conferendi minores Ordines, quibus tunc temporis accensebatur Subdiaconatus: et aliquando, quum nimirum Episcopali charactere erant exornati, iisdem ab Episcopo loci facultas quoque delegabatur conferendi Ordines sacros: inde factum est, ut Chorepiscopi, tot condecorati praerogativis, eo usque audaciae devenerint, ut in omnibus se Episcopis aequarent: quumque nec Canones Conciliorum, praecipue Canon sextus Concilii Sardicensis, quartus Toletani XII. vigesimus secundus Francofordiensis, septimus Hispalensis, neque epistolae Decretales summorum Pontificum, et signanter epistola olim 88. *Leonis Magni* (si tamen ejus est, quod recentiores Critici negant) et epistola *Leonis III.* ad Episco-

scopos Galliae, quibus Chorepiscoporum refroenabatur insolentia, satis fuissent, ad eos continendos in officio: idcirco seculo VIII. et IX. ita pluribus praecipientibus Ecclesiae legibus, Chorepiscoporum ordo supprimi coepit, ac medio circiter seculo X. prorsus extinctus est, quod narrat *Natalis Alexander hist. Eccl. tom.4. ad seculum IV. in Append. ad dissert.44.*

VII. Extinctis Chorepiscopis, solicitudo lustrandi rusticanas parochias, praesidendi parvis oppidis, corrigendi ac puniendi in his degentes Clericos, quae prius Chorepiscopis competebat, translata est in Archipresbyteros, Archidiaconos, et Decanos rurales: unde *Sigebertus in Chronico* agens de Damaso II. qui Pontificatum iniit anno 1048. Archidiaconos cum Chorepiscopis confudit, ita scribens, *Damasus Papa decrevit, ne quid contra Episcopos praesumant Archidiaconi, qui dicuntur Chorepiscopi, idest villarum et regionum Episcopi.* Erant igitur Archidiaconi, Decani, et similes, in Chorepiscoporum locum suffecti, Vicarii rurales, seu Foranei Episcoporum. Propterea Concilium Londinense anni 1237. *can.* 2. Archidiaconis, utpote vices Episcopi in sibi commissis dioecesis regiunculis obeuntibus, injungit, ut *in Decanatuum suorum conventibus Sacerdotes maxime in his studeant erudire, docentes eos, qualiter circa Baptismum, Poenitentiam, Eucharistiam, et Matrimonium debeant se habere*: quemadmodum legitur in Collectione antiqua *Spelmanni tom.2. pag.*222. etsi in recentiori *Wilkins tom.1. pag.*650. *Eucharistiae* nomen omissum sit. Et Concilium Lambethanum anni 1261. *c.*31. ac Concilium ad Pontem Audemari an. 1279 *can.*21. iisdem Archidiaconis, et Decanis ruralibus, veluti jurisdictionem in pagis exercentibus, districte praeceperunt, ut in Clericos animadverterent, qui Clericalem Tonsuram non gestarent: Ut porro ejusmodi Vicarii Foranei proprio muneri facilius satisfacerent, a Concilio Coloniensi anni 1266. *can.*14. Excestrensi anni 1287 *can.* 31. aliisque congestis a *Thomassino de vet. et nov. Eccles. discipl. part.2. lib.3. c.76.* statutum est, ut eorum quilibet, singulis mensibus, omnes suae jurisdictioni subjectos Sacerdotes in quamdam veluti ruralem Synodum, coram se congregaret, ubi et eos instruere, et quae in sua regiuncula corrigenda essent, rescire possent.

VIII. Morem istum partiendi dioecesim in totidem veluti minusculos Episcopatus, quorum singulis suus praesideret Vicarius, etsi pervagatissimus esset in toto fere Occidente, inusitatum tamen fuisse in nostra Italia, asserit laudatus *Thomassinus*, in quam primum invectum credit a *S. Carolo Borromaeo*, cujus rei causam refert in adeo angustos et coarctatos limites dioecesum Italiae, ut unus Vicarius Generalis, in civitate residens, visus sit toti dioecesi regendae sufficere. At suspicamur, virum, ceteroquin eruditissimum, in hoc errasse: nam, ut praetermittamus vestigia, in plerisque dioecesibus adhuc extantia, antiquae jurisdictionis, quam in aliqua earumdem parte exercebant Archidiaconi, et Decani, *Joannes Franciscus Bonhomius*, Episcopus Vercellensis, *S. Carolo* coaevus, a quo, uti narrat *Ughellius*, anno 1572. fuit Episcopus inauguratus, *in suis Decretis generalibus reformationis Ecclesiasticae, editionis Coloniensis anni* 1585. *pag.*119. *et seq.* disserit de nostris Vicariis Foraneis, non tamquam recens institutis, sed veluti jamdiu antea inductis, dicens, eos assumi consuevisse ex Archipresbyteris, et Praepositis oppidorum; quod tamen monet, non oportere esse perpetuum, quum Vicarii Foranei officium illis dumtaxat sit committendum, qui litterarum scientia, morum integritate, ac rerum agendarum usu, praestantiores sunt. De iisdem pariter Vicariis, ante *Bonhomium*, mentionem fecerat *Petrus Franciscus Zinus in Exemplo boni Pastoris*: adhuc quippe vivente celebri *Joanne Matthaeo Giberto*, Episcopo Veronensi laudatus *Zinus*, *Giberti* Constitutiones, typis Veronensibus impressas, evulgavit anno 1542. iterumque Venetiis excudi curavit anno 1563. quarum nova editio denuo prodiit Veronae anno 1740. Jam autem in hac postrema editione *pag.* 290. profertur testimonium *Zini* asserentis ab Episcopo *Giberto* constitutos fuisse per suam Veronensem dioecesim Vicarios Foraneos: *Porro, quum nec ipse Episcopus* (inquit Zinus), *nec ejus Vicarius, et reliqui ministri magna negotiorum urbis multitudine distenti, valeant ita accurate ea, quae ruri gerenda sunt, intueri, et animadvertere, utrum Sacerdotes se recte gerant, imperataque faciant; multos ex Archipresbyteris, et Parochis peritioribus, et magis idoneis, tamquam Vicarios .... constituit.* Vicarios quoque Foraneos nominatos legimus ab Innocentio IV. *in Cap. Romana, de offic. Ordin. in 6.* at ibi Foraneos appellat Vicarios, quos Archiepiscopus Remensis constituere attentaverat in suorum Suffraganeorum dioecesibus. De veris autem

Vicariis Foraneis loquitur Clemens V. *in Clem.* 2. *de rescriptis*, ubi differentiam ponit inter Episcopi *principalem Officialem*, ejusque *Officialem Foraneum*, qui in certa dioecesis parte ad certos actus constituitur: notatque ibidem Glossa, ab hoc Officiali Foraneo posse appellationem interponi ad Episcopum, etsi *Anastasius Germonius Animadvers. lib.* 1. *cap.* 7. contra communiter receptam, usuque comprobatam Glossae opinionem, oppositum suadere conetur.

IX. Verum, quidquid sit de primordiis Vicariorum Foraneorum in Italia, certum est, nunquam apud nos tantam illis tributam jurisdictionem, quantam olim habuerunt, et alicubi etiam nunc habent, extra Italiam, sed eorum facultates ad quaedam dumtaxat levioris momenti negotia consuevisse restringi et limitari, quod jam supra observavimus.

X. Illos porro ad Synodum referendo, si ad coetum pertinent Parochorum, nullus dubitat, debere Synodo adesse: si vero simplices sunt Presbyteri, quamvis nullum possideant Ecclesiasticum Beneficium, idem de iis statuimus, quod de Vicario Generali diximus; arcessitos nimirum ab Episcopo, teneri ad Synodum accedere. Affirmamus praeterea, oportere, ut Episcopus omnes suos Vicarios Foraneos ad Synodum vocet, quoniam ab istis, tamquam oculatis testibus, melius, quam a Vicario Generali, certior fieri poterit de iis, quae in remotis dioecesis partibus occurrunt, et aliquam fortasse Synodalem sanctionem exposcunt.

CAPUT QUARTUM

De Canonicis Ecclesiae Cathedralis, et Collegiatarum.

CAnonicos Ecclesiarum Cathedralium invitandos esse ad Synodum Provincialem, deliberatum fuit in Concilio Provinciali Mechliniensi, celebrato Lovanii anno 1574. *Fuit conclusum, et resolutum, quod posthac nominatim ad Concilium Provinciale vocabuntur Decani, et Capitula Ecclesiarum Cathedralium*: apud Martene, et Durand *Thesaur. nov. Anecdot. tom.* 4. *col.* 451. et cum communi docet *Fagnanus in Cap. Etsi membra a n.* 37. *usque ad fin. de his, quae fiunt a Praelatis sine consensu Capituli*. Inviti tamen compelli nequeunt, ut interveniant, quemadmodum idem *Fagnanus* prosequitur; et si Concilio Provinciali intersint; votum mere consultivum, non decisivum, habent, juxta decretum sacrae Congregationis Concilii, in *Salernitana Synodi*, die 19. Aprilis 1596. *lib.* 8. *decretor. pag.* 174. *Capitulorum Deputatos vocem dumtaxat consultivam in Concilio Provinciali habere*.

II. Quod spectat ad Synodos Dioecesanas, ut vera fateamur, nulla in antiquis Synodis fit mentio Canonicorum: saepius quidem illis interfuisse, atque interesse debere, legimus, Abbates, Priores, Decanos, et Parochos; quod patet tum ex iis, quae *hujus libri c.* 1. *n.* 1. retulimus, tum ex statutis Synodalibus *Joannis* Episcopi Leodiensis anni 1287. *Mandamus Decanis, et Sacerdotibus, et aliis, qui ipsi Synodo interesse tenentur*; et ex statutis Ecclesiae Avenionensis anni 1337. *c.* 8. *Hoc statuto praecipimus, et mandamus, ut de cetero Priores, Rectores, Decani, et alii, qui ad Synodum venire consueverint etc.* atque ex statutis Ecclesiae Meldensis: *Praecipitur districte, ut omnes Presbyteri, Curam habentes, veniant ad Synodum*: *cit. tom.* 4. *Thesaur. Anecdot. col.* 829. 563. et 891. sed nusquam Canonicos, specialiter nominatos, invenimus. At nihilominus, juxta praesentem disciplinam, ad Dioecesanam Synodum invitandos esse Canonicos Ecclesiarum Cathedralium, communiter asserunt Doctores congesti a *Monacello tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 3. *n.* 5. Solumque quaestio est, an, invitati, teneantur adesse. *Bottus in tract. de Synodo part.* 2. *in princ. n.* 2. *et seq.* et Massobrius *de Synodo Dioeces. c.* 3. *dub.* 2. affirmant, reluctantes cogi non posse, nisi tamen in Synodo agendum foret de negotiis ad eos pertinentibus, aut de rebus, in quibus ab Episcopo Capituli consilium est exquirendum. Attamen sententia opposita, obstringens Canonicos Cathedralis ad interveniendum Synodo, saltem per aliquot, e Capituli gremio deputatos, magis recepta est apud Doctores, et usu comprobata. Primo, quia censentur constituti in quadam quasi dignitate, comparanda cum Prioribus, et Decanis, quos semper ad Synodum adactos nuper vidimus. Secundo, quia numquam accidit, ut in Synodo non tractetur de Horis Canonicis rite persolvendis, de Cleri moribus reformandis; de restauranda Ecclesiastica disciplina, ceterisque, quae ipsos quoque Canonicos respiciant; in quo rerum eventu, omnes Doctores consentiunt, non licere Canonicis se a Synodo excusare, *Barbosa de offic. et potest. Episcopi part.* 3. *allegat.* 33. *n.* 11. Pax Jordan. *lib.* 8. *tit.* 2. *n.* 59.

Romaguer. *ad Constitut. Synod. Gerunden. lib.*1. *tit.*1. *c.*2. *n.*15. et alii, eamdem obligationem extendentes ad eorumdem Canonicorum Coadjutores.

III. Episcopus Illerden. a sua Synodo Dioecesana tentavit excludere Canonicum Poenitentiarium, quia, ut ajebat, in jure cautum non reperitur, jus illi esse interveniendi Synodo. Sed interposita a Poenitentiario appellatione ad sacram Congregationem Concilii, haec censuit, cum nequaquam excludi posse. Si enim invitandi, et admittendi sunt ceteri Canonici, eo magis visus est admittendus Canonicus Poenitentiarius, qui est quasi Parochus totius dioecesis, et jus habet excipiendi sacramentales dioecesanorum Confessiones, non ex speciali commissione Episcopi, sed a lege, a Concilio scilicet Tridentino, ita ut propterea in iis, quae spectant ad forum internum, censendus sit Ordinarius: de qua re plura *Fagnan. in Cap. Grave a n.*10. *de Praebendis*.

IV. Alii Ecclesiae Cathedralis Beneficiarii, qui inter Canonicos non cooptantur, ab Episcopo vocati, possunt, et debent interesse, sed veluti singuli, non tamquam constituentes unum corpus, seu collegium, juxta sensum sacrae Congregationis Concilii, expositum a *Pignatello consult.* 3. *tom.*7.

V. De Canonicis Collegiatarum Ecclesiarum censet *Massobrius cit. c.*3. *dub.*2. *n.*26. neque oportere, ut ad Synodum invitentur, neque invitatos adigi posse ad interveniendum, nisi quum fortasse ceteri quoque e dioecesis Clero interesse teneantur. At, quum in supra allegato Concilio Mechliniensi decere visum fuerit, ut Capitula Collegiatarum Ecclesiarum vocarentur ad Concilium Provinciale: *Fuit conclusum, et resolutum, quod posthac nominatim ad Concilium Provinciale vocabuntur Decani .... et Capitula Collegiatarum Ecclesiarum provinciae Mechliniensis, ut per se, vel per suos Procuratores, in Synodo Provinciali compareant*: multo magis oportere existimamus, ut ad Dioecesanam Synodum invitentur: invitatos autem non posse accessum detrectare, ex iis perspicuum fiet, quae de obtinentibus Beneficia simplicia inferius statuemus. Quare rectius *Pax Jordan. cit. loc. n.*59. omnes Canonicos Collegiatarum, eorumque Coadjutores, ad Synodum absolute compellit. Quod si Collegiata extra locum sit, ubi Synodus habetur, tunc, ne Ecclesia suo fraudetur servitio, non omnes Canonici, sed aliqui eorum, a Capitulo deputandi, debent omnium nomine Synodum adire, juxta decretum sacrae Congregationis Episcoporum et Regularium, apud *Pignatellum consult.*77. *num.* 62. tom.9. et bene deducta per *Pacem Jordanum eod. cit. loc. num.* 60.

VI. Usus obtinuit, ut Canonici tam Cathedralium, quam Collegiatarum Ecclesiarum postquam quadraginta annorum non interrupto spatio diligenter Ecclesiae inservierunt, exemptionem consequantur a Choro, atque ab omni absolvantur servitio, deinceps Ecclesiae praestando, quin tamen idcirco aliquid amittant aut ex Praebendae fructibus, aut ex distributionibus quotidianis, quas lucrantur, etiamsi absint a loco Beneficii: ea siquidem exemptione obtenta, libertatem pariter nanciscuntur a vinculo residentiae, juxta declarationem editam a sacra Congregatione Concilii die 17. Decembris 1718. in responsione ad quintum ex dubiis jubilationum, propositis a nobis, ejusdem sacrae Congregationis Secretarii munus tunc obeuntibus. Jam autem, si de hisce Canonicis, qui *Jubilati* dicuntur, instituatur quaestio, an teneantur Synodum adire, sine ulla haesitatione affirmamus, modo tamen ab Episcopo specialiter vocentur: quod colligimus *ex Cap. Cum ad hoc*, *de Clericis non residentibus*, et decisum deprehendimus a sacra Congregatione Concilii in *Aquilana* 27. Septembris 1659. ad tertium dubium *lib.*21. *decretor.* et in *Sabinen.* 2. Octobris 1717. *lib.* 67. *decretor.* Potest quippe contingere, ut Episcopus Canonici jubilati, veluti maturioris aetatis, et consilii, rerumque Ecclesiam et Capitulum respicientium magis periti, opera indigeat in Synodo; absonum autem videtur, ut in his circumstantiis ille non teneatur morem gerere Episcopo vocanti, possitque a Synodo se abducere; quemadmodum in re simili ratiocinatur *Michael Thomasius in Tract. de ratione habendi Concilia Provincialia et Dioecesana fol.* 136. Accedit, Canonicum, etiam post obtentum Jubilationis indultum, posse ad servitium Ecclesiae revocari, si nimirum, ob aliorum ministrorum paucitatem, Divina Officia debito cultu expleri non valeant, quod *in cit. Cap. Cum ad hoc*, Patriarchae Antiocheno disertis verbis rescripsit *Gregorius IX.* et censuit sacra Congregatio Concilii in responsione ad quartum ex praedictis dubiis Jubilationum: multo magis itaque poterit Canonicus jubilatus ab Episcopo compelli venire ad Synodum, quum ejus praesentia conferre posse videatur ad Ecclesiae, totiusque dioecesis utilitatem.

CAPUT QUINTUM

De Parochis.

Dioecesanas Synodos a prima earum origine potissimum ex Parochis fuisse conflatas, et ratio suadet, et antiquissimi Ecclesiae Canones nos edocent. Illis quippe, quae eô semper collimarunt, ut animarum salutem promoverent, eos maxime interesse oportuit, quibus aliqua Dominici gregis portio tradita erat custodienda. Hinc Synodus Dioecesana Antisiodorensis anni 578. *can.7.tom.3.* Collectionis *Harduini col.*444. sancivit: *Ut medio Majo omnes Presbyteri ad Synodum in civitatem veniant*: et in formula habendi Synodum Dioecesanam, a *Burchardo* adscripta Concilio Salegustadiensi anni 1022. quod ab aliis *Moguntinum* dicitur, eo quod Salegunstadium jam tum esset Moguntinae dioecesis, legitus: *Convenientes Presbyteri omnes intrent* (*Synodum*), *et secundum Ordinationis suae tempus resideant.* Quibus in locis, sicuti et in aliis vetustis Canonibus, Sacerdotum, et Presbyterorum nomine, Parochos designari, advertit *Van-Espen Jur. Eccles. univers. par.*1. *tit.* 18. *c.* 2. *n.* 4. inquiens: *Hic nota, omnes indistincte Presbyteros ad Synodum admitti; nec mirum, quia, juxta phrasim illius temporis, nomine Presbyterorum veniebant Parochi adeo ut admittere Presbyteros ad Synodum, idem tunc significaret, quod hodie admittere Parochos.* Enimvero Concilium Liptinense anni 743. *tom.* 1. *Concil. Galliae* editionis *Sirmundi pag.*538. aperte ostendit, *Presbyterorum* nomine se, non alios, quam Parochos intelligere, quum *can.*3. ait: *Ut unusquisque Presbyter, in parochia habitans, subjectus sit illi Episcopo, in cujus parochia habitat; et semper in Quadragesima rationem, et ordinem ministerii sui, sive de Baptismo, sive de Fide Catholica, sive de Precibus, et ordine Missarum, ipsi Episcopo reddat, et ostendat.* In eodem sensu *Sacerdotum* nomen usurpavit Innocentius III. *in Cap. Quod super his, de majorit. et obed.* cuidam Episcopo, quem, *Gonzalez* existimat, fuisse Cantuariensem, rescribens: *Abbates, et Sacerdotes, dioecesana lege tibi subditos, qui ad tuam Synodum venire contemnunt* (*dummodo in ipsa Synodo non ducas aliquid statuendum, quod Canonicis obviet institutis*) *per censuram Ecclesiasticam ad Synodum ipsam venire compellas, et debitam tibi obedientiam, et reverentiam exhibere*, ubi Innocentium *Sacerdotum* vocabulo Parochos indigitasse, observat *Fagnanus in comment. ad idem Cap. n.*2. *e c.*3.

II. Magis diserte posteriores Canones Parochos, seu Curatos, proprio et speciali nomine expressos, ad Synodum compulere. Praeter supra allegata statuta Ecclesiae Meldensis, in quibus *Presbyteri Curam habentes*, ad Synodum ire jubentur; in epistola Synodica *Raymundi*, Episcopi Ruthenensis, anni 1289. habetur: *Praecipimus, ut ad dictam Synodum hiemalem veniant Ruthenam personaliter omnes Praelati, et Clerici, et Sacerdotes curam animarum habentes*: saepius citat. tom. 4. *Anecdot.* Martene, et Durand. *col.* 673. Et inter statuta Ecclesiae Nemausensis, anni 1364. *tit.*15. *c.*2. legimus: *Praecipientes districte quod Rectores, vel Sacerdotes Parochiales, singulis annis ad utramque Synodum veniant*: *eod. tom.* 4. *col.*1065. Omnem demum dubitationem aufert Tridentinum *sess.*24. *c.*2. *de reform.* clare et manifeste edicens: *Ratione tamen Parochialium, aut aliarum secularium Ecclesiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, Synodo interesse.* Quocirca extra controversiam est, quotquot animarum Curam gerunt, sive Seculares, sive Regulares illi sint, indubia lege adigi ad interveniendum Synodo. *Barbosa ad dictum c.*2. *Trident. n.*26. *et de offic. et potest. Episc. part.*3. *allegat.* 93. *n.*5. *et seq.* Massobr. *de Synodo Dioeces. c.*2. *dub.*2. *n.*12. Amedus Chirolus *de sacris Conciliis pag.* 381. §. *Dixi simpliciter, in Biblioth. Max. Pontif.* Roccaberti *tom.*3. Ildephonsus Clemens de Arostegui *in supracit. Concordia Pastorali part.*2. *c.*12. *n.*22.

III. Aliqua difficultas unice esse poterat quoad Parochos, Ecclesias administrantes, subjectas Praelato *Nullius*, secundae tamen, et non tertiae speciei, juxta distinctionem, quam adhibuimus, et explicavimus *lib.*2. *c.* 11. *n.*1. Si territorium praefati Praelati secundae speciei, quod lato quodam loquendi modo dicitur *Nullius*, sit undequaque circumscriptum ab una eademque dioecesi, nullus unquam dubitavit, quin illius territorii Parochi interesse debeant Synodo, ab ejusdem dioecesis Episcopo indictae; at, quum aliquando contingat, illud territorium a pluribus dioecesibus terminari, disceptatum fuit, cujusnam Episcopi Synodo intervenire deberent. Sed difficultatem enodavit sacra Congregatio Concilii. Etenim, quum Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.*9. *de reform.* statuerit, Ecclesias Seculares,

quae *Nullius* dioecesis esse dicuntur, visitandas esse ab Episcopo viciniori, hoc est, ut ibidem explicat, et decisum narrat *Barbosa num.* 4. ab Episcopo, cujus Cathedralis proximior est territorio, de quo agitur, et frustranea visa fuerit visitatio, nisi Parochi tenerentur accedere ad ejusdem vicinioris Episcopi Synodum, editisque in hac statutis parere; idcirco sacra Congregatio die 12. Februarii 1622. *lib.*12. *decretor.pag.* 90. ad dubium his verbis propositum. *An Rectores, qui sunt Nullius dioecesis, teneantur accedere ad Synodum Dioecesanam illius Episcopi, qui tamquam proximior potest eos visitare*: respondit: *Teneri*. Quam quidem sacrae Congregationis sententiam pluribus exornarunt: aliisque argumentis roborarunt *Fagnanus in Cap. Quod super his, de majorit. et obed.* et Cardinalis Petra *ad Constitut. Apostolic. tom.*5. *pag.*131. *num.* 117.

CAPUT SEXTUM

De obtinentibus beneficia simplicia, ceterisque Presbyteris, et Clericis Dioeceseos.

Nihil de istis disputandum jam superest, quum quid de singulis sit statuendum, distincte explicaverit sacra Congregatio Concilii, cujus propterea sanctiones praestat dumtaxat referre. In causa *Tullen.* die 17. Martii 1593. *lib.*7. *decretor. pag.*69. *Sacra etc. censuit, Episcopum non posse cogere ad accedendum ad Synodum, habentes Beneficia simplicia, nisi ex consuetudine aliud observatum fuerit*.

II. Quoad ceteros e Clero, nullum habentes Ecclesiasticum Beneficium, eadem sacra Congregatio die 15. Decembris 1629. *lib.* 14. *decretor.* ita consulta: *Episcopus Balneoregien. supplicat per sacram Congregationem responderi, Primo: An ipse cogere possit simplices Sacerdotes non Beneficiatos, et Clericos Sacris Ordinibus initiatos, pariter non Beneficiatos, suae dioecesis, ad interessendum Synodo Dioecesanae. Secundo: Et quid, si concurrat consuetudo?* respondit: *posse cogere, quando in Synodo agendum est de reformatione morum, sive de aliqua re concernente totum Clerum, vel de intimandis decretis factis in Synodo Provinciali: hoc autem casu, in ipsa Synodi convocatione faciendam esse mentionem; quod de praedictis erit tractandum. Ad secundum, concurrente consuetudine, posse*.

III. Utramque responsionem confirmavit in causa *Januen.* die 10. Septembris 1633. *lib.* 14. *decretor. pag.* 780. addens, in circumstantiis, in quibus simplices Beneficiarii, aliique de Clero, Synodo adesse coguntur, *eos non esse admittendos ad votum ferendum pro confirmatione Judicum, et Examinatorum Synodalium*. Idem repetitum fuit in causa *Forosempronien.* die 17. Januarii 1654. *lib.*19. *decretor. pag.*302. simulque deliberatum, ut secreto moneretur Episcopus, *ne absque necessitate cogeret Clericos, et Sacerdotes ad interessendum Synodo*. Et, quum Episcopus Sancti Angeli, et Bisaciarum, occasione visitationis sacrorum liminum, sciscitaretur, an posset ad Synodum compellere quemdam suae dioecesis Sacerdotem, obtinentem Beneficium S. Antonii de Vienna, in eadem dioecesi existens, et propria carens Ecclesia; sacra Congregatio die 15. Aprilis 1690. respondit, servanda esse modo allegata decreta, *lib.*4. *decretor. pag.* 254. *a tergo, et* 255.

IV. Ex quibus sacrae Congregationis sanctionibus, duo plane conficiuntur; Primum nimirum, obtinentes Beneficia simplicia tunc solum Synodo adesse debere, quum legitima consuetudo ad id eos obstringit: Alterum, tam ipsos, quam ceteros e Clero, generatim ad Synodum compelli posse, quum aut de morum disciplina restauranda, aut de re ad omnes Clericos pertinente, agendum est. Haec non multum arrident *Amedeo Chirolo de Sacris Conciliis pag.*382.*tom.* 3. *Biblioth. Max. Pontif.* Sed, praeter auctoritatem sacrae Congregationis Concilii, cui, vel soli, *Chiroli* asseclas acquiescere oporteret, illa eadem communi calculo a Doctoribus approbantur, praecipue a *Panormitano in Cap. Quod super his, in primo notabili, de majorit. et obed.* Fagnano *ibid. num.*3. Botto *in Tract. de Synod. part.*2. *num.*18. Azorio *Instit.moral. tom.*2. *lib.* 3. *cap.*47. *quaest.*3. Episcopo Crispino *in Tract. de Visitatione Pastorali part.*3. §.11. *num.*4. Monacello *in formular.legat. tom.*1. *tit.*6. *formul.*3. *num.*3. *et tom.*4. *pag.*104. *num.*155. quorum postremus illud iterum monet, quod a sacra Congregatione jam audivimus, nimirum oportere, ut Episcopus, ad omnem praecavendam litem, et impediendas querelas, quum omnes Clericos ad Synodum vocat, in convocationis edicto causam exprimat, propter quam id insueti oneris iisdem imponit.

V. Ceterum, quod possit consuetudine indu-

ci, ut simplices Beneficiarii, ceterique de Clero obstringantur adesse Synodo, praeter ea, quae Doctores de robore, et efficacia consuetudinis generatim adstruunt *ad Cap. de fin. consuet.* manifeste colligitur ex Pontificali Romano 3. *part. tit.*5. ubi legitur: *Sacerdotes, et Clerici universi, qui ad Synodum de jure, vel consuetudine venire tenentur, conveniant in civitate, vel alio loco, prout Pontifex ordinaverit.* Idemque tam antiquae, quam recentiores Synodi, ut certum ponunt. Statuta Synodalia Ecclesiae Avenionensis anni 1337. *cap.*8. *cit. tom.*4. *Anecdot. col.*563. haec habent: *Hoc statuto praecipimus et mandamus, ut de cetero Priores, Rectores, Decani, et alii, qui ad Synodum venire consueverint personaliter, in qualibet Synodo infallibiliter veniant.* Statuta Ecclesiae Bitterensis anni 1368. *num.*1. *tom.* 4. *Anecdot.* Martene *col.* 627. ad Synodum vocant, *qui de jure, vel consuetudine venire tenentur.* Et concilium Provinciale Mediolanense V. *part.*1. *act. Eccl. Mediol. pag.*276. decernit: *Synodo Dioecesanae universi, et singuli Sacerdotes, et Clerici cujuscumque Ordinis intersint, quicumque Canonum jure, vel Ecclesiasticis sanctionibus, vel Tridentino decreto, vel consuetudine, aliave ratione interesse possunt, aut plane debent. Adsint vero inter ceteros, quicumque Beneficium Ecclesiasticum (cujus causa de jure, aut consuetudine adesse debent) in ea dioecesi obtinent, cujus Synodus celebratur, quamvis in alia domicilium habeant.*

VI. Neque casu, sed consulto in hoc Mediolanensi Concilio bis mentio facta est consuetudinis; quia, si vera narrat *Pax Jordan. lib.*8. *tit.*2. *num.*65. Mediolani reapse consuetudo viget, ut omnes, Sacris initiati, ad Synodum accedant. Recte pariter ibidem cautum est, ut Beneficiarii ejus Episcopi Synodum adeant, in cujus dioecesi Beneficium possident: nam si quis origine subditus sit Episcopo ex. gr. Parmensi, sed Beneficium possideat in dioecesi Placentina, et in hac insuper commoretur; hujus, et non illius Episcopi, Synodo intervenire debet, quemadmodum censuit sacra Congregatio Concilii, apud *Fagnanum in Cap. Quod super his num.*13. *de majorit. et obed.*

VII. At idem ne juris erit, quum quispiam simplex Beneficium obtinet in dioecesi Placentina, sed domicilium habet in dioecesi Parmensi? De hoc decerni videtur de allegato Mediolanensi Concilio, quod adesse cogatur Synodo Placentinae. Verum tunc advertendum erit, qua ratione ab alterutro Episcopo ad Synodum vocetur. Si a Parmensi vocetur, tamquam Beneficiarius, eo quod consuetudo ibi invaluerit, ut omnes Beneficiarii ad Synodum eant; non poterit praefatus Clericus ad accessum adigi, quoniam, qua Beneficiarius, Placentino, et non Parmensi, subditur Episcopo: si vero vocetur, non quatenus Beneficiarius, sed quatenus Clericus, quia scilicet eae circumstantiae emergunt, quae omnes Clericos ad Synodum urgent, non poterit accessum declinare, nam, qua Clericus, illi Episcopo subjicitur, in cujus dioecesi degit. Ab Episcopo autem Placentino potest ad suam Synodum cogi ratione Beneficii, quandocumque casus evenerit, ut aliis similes Beneficiarii, dioecesis Placentinae, compellantur ad Synodum se conferre. Ex quo fit, ut ille, de quo est sermo, eodem anno, ad duplicem Synodum adigi queat; ad Parmensem scilicet, et Placentinam, si ad unam uno nomine, altero ad alteram vocetur.

CAPUT SEPTIMUM

De Fratribus Cappellanis Sacrae Religionis Hierosolymitanae, curam animarum habentibus, aliisque eidem Religioni inservientibus.

Etsi sacrum Concilium Tridentinum *saepius cit. sess.*24. *c.*2. *de reform.* omnes Regulares, Curam animarum habentes, ad Episcopalem Synodum ire, jusserit, specialis nihilominus instituta est disputatio de Fratribus, quos Cappellanos vocant, Hierosolymitanae Religionis, in aliqua eidem Religioni annexa, seu subjecta Ecclesia animarum Curam exercentibus: cui quidem peculiari disputationi ansam dederunt amplissima privilegia, quibus, ob ejus praeclarissima in Ecclesiam Catholicam merita, Hierosolymitanus Ordo fuit a Sede Apostolica large exornatus. At perpetua et constans sacrae Congregationis Concilii sententia fuit, nullum privilegium Fratribus de quibus agimus, suffragari, ut Synodo, ab Episcopo indicta, se possint subtrahere: etenim S. Pius V. in sua Constitutione 104. *tom.*4. *part.*3. *Bullar. pag.* 49. *postremae Romanae editionis*, aperte declaravit, exemptiones concessas Religioni Hierosolymitanae, nequaquam comprehendere ejusdem Ordinis Religiosos, eisque commissas

missas Parochiales Ecclesias, in illis, quae animarum Curam respiciunt,in quibus servanda statuit Concilii Tridentini decreta. Idemque iterum sancitum reperitur a Gregorio XIII. *Constitut.* 125. §.5. *cit. part.3. tom.4. Bullarii pag.456.*

II. Quamobrem, quum sacrae Congregationis Concilii examini subjecta fuerint haec dubia, in causa *Illerden. Synodi*:

Primo, an Fratres Cappellani sacrae Religionis Hierosolymitanae, Curam animarum habentes, teneantur convenire ad Synodum Dioecesanam.

Secundo, an iidem Fratres Cappellani, Curam animarum habentes, et Sacramenta in eorum Ecclesiis Regularibus, et exemptis ministrantes Clero, et populo seculari, subjecto Episcopo loci, teneantur ad Dioecesanam Synodum convenire.

Tertio, an iidem Fratres Cappellani, Curam animarum habentes,teneantur interesse lectioni,et conferentiae casuum conscientiae ab Episcopo praescriptis propter necessitatem, vel utilitatem Ecclesiae, praesertim contra propositiones damnatas:

III. Die 17. Julii 1683. sacra Congregatio respondit: *ad primum, secundum, et tertium, Affirmative.*

IV. Neque solum Episcopus praedictos Fratres Cappellanos cogere potest,ut Synodo interveniant;sed liberam praeterea potestatem habet, quas administrant Parochiales Ecclesias,quoad ea pariter, quae ad animarum Curam, quoquomodo referuntur, ut Delegatus Apostolicae Sedis, visitandi, juxta Constitutionem 187. S. Pii V. *cit. part.3. tom.4. Bullarii pag.*180. Quia porro S.Pius V. expresse ait, se per hanc Constitutionem nullum voluisse afferre detrimentum juri visitandi easdem Ecclesias, quod antea Religioni, ejusque Militibus competebat, inde fit, ut facultas illas visitandi, in his, quae Curam spectant animarum, censeatur cumulative inesse Episcopo, et Prioribus Hierosolymitanis; illi quidem jure delegato; istis autem jure ordinario: ita tamen, ut, si Episcopi, et Priorum decreta inter se discrepent, illa praevaleant, quae ab Episcopo sunt edita, juxta plures sacrarum Urbis Congregationum sententias, relatas a *Monacello in formular. tom.* 1. *tit.* 5. *formul.* 2. *num.* 2.

V. Quae autem diximus de Fratribus Cappellanis, potiori jure locum sibi vindicant in Sacerdotibus secularibus, qui aliquando praeficiuntur Ecclesiis Parochialibus, annexis Hierosolymitanae Religioni. Hi siquidem,quum Religiosi non sint,nullam omnino possunt praetexere causam, cur a Synodo se excusent, aut in aliis parochiae administrationem respicientibus,Episcopi jurisdictionem declinent. Hinc,quum in celebri causa *Fragen. Jurisdictionis*, de his Sacerdotibus quaesitum fuisset a S. Congregatione Concilii: *An nominati,seu deputati in dictis Ecclesiis, postquam reportaverint ab Archiepiscopo licentiam pro exercenda Cura animarum, teneantur se conformare Constitutionibus Synodalibus, et ordinationibus Consistorialibus quoad omnia, in ordine ad Sacramentorum administrationem, et curam animarum*: die 14.Januarii 1708.responsum fuit *Affirmative*, sicuti habetur *tom. 9. Thesauri Resolutionum anni* 1740. *pag.*170.

VI. At, quoniam alii etiam Sacerdotes reperiuntur, seculares quidem, nec Religiosis votis devincti, qui non Curae animarum, sed aliis Hierosolymitanae Religionis sunt servitiis addicti; de his quoque videndum remanet, an, et quando ad Episcopalem Synodum adigi queant. Concilium Tridentinum *sess.24.c.11. de reform.* decrevit, inservientes Ordinibus Militaribus, et nominatim Religioni Hierosolymitanae subjectos esse jurisdictioni Ordinarii,tamquam Sedis Apostolicae Delegati, nisi vel Religiosam professionem emiserint, vel intra Militaris claustri, seu domus septa degentes,Religioni actu inserviant, et sub Ordinis Praelati obedientia vivant. Idem Tridentini decretum instauravit, et distinctius explicavit Gregor. XIII. *cit. Constit.* 125. *Bullar. part.* 3. *tom.* 4. in qua praedictos inservientes, quocumque nomine nuncupentur, iterum subjecit delegatae jurisdictioni Episcoporum tam in visitatione, quam extra visitationem §. 2. *pag.*455. *Exceptis tamen iis, qui Ecclesiis, aliisque locis dictorum Militum actu serviunt, et intra eorum septa, et domos resident, ac sub eorum obedientia vivunt; quae omnia debere simul concurrere intelligantur; sive iis, qui legitime, et secundum Regulam praedictae Religionis professionem fecerint,de qua loci Ordinario constare debeat*. Quam explicationem et prosequuntur, et illustrant Fagnanus *in Cap.qui Presbyterum n.*80. 91.*et* 99. *de poenit. et remiss.* Monacellus *tom.4. in supplemento ad 3.tom. n.*159. *pag.*105. Pignattell. *consulti* 22. *tom.*2. Rota *decis.*120. *num.*16. *et seq. part.* 16. *recen.* atque eadem semper respexit, suasque decisiones ad illam conformavit sacra Congregatio Concilii, praecipue in *Materanen. Jurisdictionis*, 8. Februarii 1659. *lib.*

21. *decretor. pag.* 533. *et seq.* et novissime in *Caputaquen. Jurisdictionis*, 19. Novembris 1735.

VII. Eidem itaque distinctioni inhaerentes, nullo labore rem nostram conficiemus. In primis enim nihil de illis Sacerdotibus peculiariter dicendum occurrit, qui religiosa vota nuncuparunt; hi quippe inter veros recensentur Religiosos, de quibus satis abunde disseruimus. Ad alios vero quod attinet, aut Hierosolymitanae Religionis obsequiis sunt ita mancipati, ut simul omnes servent et impleant conditiones, quas Concilium Tridentinum, et Gregoriana Constitutio exposcunt; et tunc, quum exemptione fruantur ab Episcopi jurisdictione, in illis dumtaxat eventibus coguntur Synodo interesse, in quibus eodem onere gravantur ceteri exempti, ac ipsimet Regulares: aut ab aliqua ex praescriptis conditionibus deficiunt; et tunc, quum omnino subdantur jurisdictioni Ordinarii, tamquam Sedis Apostolicae Delegati, debent ad Synodum accedere, perinde ac alii dioecesani.

VIII. Quae hactenus de Hierosolymitano dicta sunt, adamussim congruunt Militari Ordini SS. Mauritii, et Lazari, qui a S. Pio V. *in Constitutione* 43. §. 12. *Bullar. tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 339. in omnibus exaequatus est Ordini Hierosolymitano. Hinc, quum nonnulli Sacerdotes dioecesis Vritanae litteras, quas *Patentales* vocant, obtinuissent a Vicario Commendae SS. Mauritii, et Lazari, iisdemque muniti se immunes jactarent a jurisdictione Ordinarii; causa proposita in sacra Congregatione Concilii, et disputato, quod sequitur, dubio: *an Officiales Patentati Commendae SS. Mauritii, et Lazari, sint exempti a jurisdictione Ordinarii*: die 7. Septembris 1726. responsum fuit *Negative*.

CAPUT OCTAVUM

De Beneficiariis, Cappellanis, aliisque aggregatis Ecclesiae in solo Lateranensi fundatae; de Protonotariis, et Subcollectoribus spoliorum; ac de Ecclesiasticis privilegiatis Almae Domus Lauretanae.

PRiusquam de istorum omnium accessu ad Synodum instituatur sermo, aliqua necesse est de singulorum exemptionibus delibare.

I. Privilegia, a summis Pontificibus Lateranensi Capitulo concessa, atque a Pio IV. postea revocata, denuo a Sixto V. restituta et confirmata fuerunt *in Constitutione* 29. *Bullar. tom.* 4. *part.* 4. *pag.* 183. Quocirca ad normam Sixtinae, quae hodie viget, Constitutionis, Ecclesiae fundatae in solo Lateranensi sunt exemptae a jurisdictione ordinaria Episcopi, etsi subdantur ejusdem jurisdictioni delegatae, juxta *decis.* 115. *num.* 7. *et* 9. *decis.* 313. *num.* 9. *in fin. et n.* 12. *cum duob. seq. part.* 9. *recen. et decis.* 485. *part.* 15. *decis.* 375. *num.* 17. *et seq. et decis.* 383. *n.* 5. *et* 6. *part.* 18. *recent.* Aliqua tamen, circa sensum Sixtinae Constitutionis, remanebat difficultas a Doctoribus excitata; num scilicet, ut Ecclesia dicatur fundata in solo Lateranensi, necesse sit, ut solum reapse fuerit sub vero, proprio, sincero, ac stabili dominio Basilicae Lateranensis, quod profecto exigere videntur verba privilegiorum eidem Basilicae competentium, quae instaurata fuere a Sixto V. quemadmodum adnonotavit *Monacel. in formul. legal. tom.* 2. *tit.* 13. *formul.* 1. *n.* 85. an potius satis sit, ut solum, paulo ante Ecclesiae constructionem, fuerit, data opera, Capitulo Lateranensi donatum, ut nimirum Ecclesia in eo aedificanda subtraheretur ab ordinaria jurisdictione Episcopi. Hoc posterius satis esse censuit olim Rota *decis.* 185. *part.* 15. *recent.* Verum, oppositum decisum est a peculiari Congregatione, hac super re a san. mem. Benedicto XIII. deputata, die 20. Decembris 1726. uti videre est in voto decisivo, quod circumfertur, exarato a Cardinali *Aldovrando*, tunc Rotae Decano, eidemque Congregationi adscripto. Ceterum, quidquid sit de qualitate soli, necessaria ad assequendam exemptionem, de qua disserimus, quum in citata Constitutione prohibuerit Sixtus V. Lateranensi Capitulo, ne novas Ecclesias, vel Beneficia erigere, sine licentia Ordinarii, in cujus dioecesi esset erigenda, et praeterea sanciverit, ut quicumque eidem Capitulo annexas, seu addictas Ecclesias regerent, aut Beneficia obtinerent, nullius exemptionis praetextu ab Ordinarii jurisdictione censerentur subtracti, sed exacte servanda edixerit Concilii Tridentini decreta; idcirco sacra Congregatio, ejusdem Concilii interpres, in causa *Pennen. Jurisdictionis*, die 7. Septembris 1680. *lib.* 31. *decretor. pag.* 226. discusso articulo: *An Clerici, seu Presbyteri aggregati Ecclesiae, in solo Lateranensi fundatae, excepto Vicario, sint exempti a jurisdictione Episcopi*; respondit: *Negative, ad formam Constitutionis Sixtinae*. Et nuperrime, anno sci-

licet 1735. ab Episcopo Caputaquen. iterum interrogata: *An Beneficiatis, Cappellanis, et Patentatis Capituli Lateranensis, existentibus in Caputaquensi dioecesi competat exemptio ab Ordinarii jurisdictione*: die 17. Decembris denuo respondit *Negative*.

III. Transitum inde facientes ad Protonotarios, cuique exploratum esse credimus, eos originem duxisse a Notariis, qui a S.Clemente I. deputati perhibentur, ad perquirenda, et conscribenda acta SS. Martyrum, quemadmodum affirmavit Leo X. in sua Constitutione, quae incipit *Regimini universalis Ecclesiae*, 11. *Bullar. tom.3. part.3. pag.406.* edita in Concilio Lateranensi, quorum sane Notariorum mentio etiam occurrit *in Canone*, seu *Constituto* S. Sylvestri *c.1.* quod etsi suppositititum habeatur, non esse tamen medio seculo VI. posterius, eruditi consentiunt apud *Petrum Coustant in appendic. ad epistolas Pontificias tom.1. pag.43.* Ob eorumdem autem muneris excellentiam, dicti sunt Protonotarii, hoc est primi inter Notarios, qui subsequenti etiam aetate, post restitutam scilicet Ecclesiae pacem, adhuc in Ecclesia Romana perseverarunt, et loco conscribendi Acta SS. Martyrum, aliis, in obsequium Apostolicae Sedis, gravissimis distenti sunt curis. Quanti porro a Romanis Pontificibus suorum Notariorum dignitas heberetur, vel ex hoc colligitur, quod graviora Ecclesiae negotia illis gerenda demandarent: siquidem S. Leo Magnus, et Synodus Romana, ad sedandas turbas, ab haereticis Constantinopoli excitatas, duos statim illuc ablegarunt Romanae Ecclesiae Notarios, *epist.46. col.23.* ejusdem Leonis *c.1.* et Gregorius Magnus, quum graves accepisset accusationes adversum Archiepiscopum Calaritanum, misit in Sardiniam Joannem Notarium Apostolicae Sedis, qui Archiepiscopum cogeret, certis documentis innocentiam suam prodere, *lib. 2. indict.* 10. *epist.* 49. *ol.* 34. *Oper. tom.* 2. *col.* 613. narratque Joannes Diaconus in Gregorii Vita *lib.2. c.53. Oper. tom.4. col.64.* ab eodem Notarios in provincias longinquas abigi solitos, ad disciplinam Canonum tuendam, aut restituendam. Similiter ab Innocentio III. *lib.15. epist.* 153. *Magistro Maximo Notario nostro* ea in partibus Romaniae peragenda legimus commissa, quae summam quamdam auctoritatem, rerumque experientiam desiderarent. Hinc autem evenisse opinamus, ut Protonotarii, utpote praecipui Papae Administri, olim in Romana aula supra Episcopos sederent, eamque praerogativam obtinuerint usque ad Pium II. qui eos deinceps Episcopis cedere jussit *sua Constitutione* 4. cui totum orbem plausisse, legitur in ejusdem Commentariis 4. *edit. Francofurt. anni* 1614. *lib.3. pag.64.* Qui plura de Protonotariorum origine, et praestantia scire desiderat, legat *Thomassinum de vet. et nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 104. *et duobus seq.* Choell. *in Notitia Cardinalatus c.18.* Barbosam *Jur. Eccles. univ. lib.1. c.23.* Andreuccium *in tract. de Protonotariis Apostolic. part.1. cap.2.* Quod nostra interest, est animadvertere, ex iis, qui nunc ad Protonotariorum officium assumuntur, alios dici *Participantes*, alios *non Participantes*, sed *extraordinarios*, *supranumerarios*, *sive honorarios*, *et titulares*, de quibus *Scarfantonius ad Ceccoper. part.* 1. *lib.* 1. *tit.* 9. *n.*14. Participantium Collegium ante Sixtum V. ex septem constituebantur; sed Sixtus V. *sua Constitut.* 19. alios quinque illis adjecit: quare hodie ex duodecim conflatur veris Protonotariis, qui absque ulla dubitatione et controversia, tam in civilibus, quam in criminalibus, sunt plene exempti a jurisdictione Ordinariorum, quibus dumtaxat subduntur quoad Beneficia, quae in eorum possident dioecesibus, juxta allegatas Leonis X. et Sixti V. Constitutiones, et late deducta per Fabrum *de Protonotariis c.*11. Aliud tamen est de Protonotariis non Participantibus: hos quippe, de quibus in praesens solum agimus, Concilium Tridentinum *sess.*24. *c.*11. locorum Ordinariis supposuit, tamquam Apostolicae Sedis Delegatis; ex quo inferri putavit *Cochier de jurisdict. in exemptos part.* 1. *quaest.* 18. *num.*8. omnem prorsus, qua antea fruebantur, exemptionem esse illis ademptam. Sed verius *Barbosa Juris Eccles. lib.*1. *c.*23. *n.*35. et Faber *de Protonotariis c.*11. *n.*13. existimant, decreti Conciliaris virtute, unice ablatam illis esse exemptionem quoad causas criminales, non autem quoad civiles, in quibus vigere adhuc arbitrantur privilegium, iisdem concessum a Concilio Lateranensi *sess.* 10. atque a Leone X. confirmatum *Constitut.* 11. §. 4. *Bullar. tom.* 3. *part.*3. *pag.* 406. quo immunes fiunt a potestate Ordinarii in causis excedentibus summam viginti quinque ducatorum.

IV. Quod si quis istius privilegii nudum verborum corticem consideret, facile sibi in animum inducet, enuntiatam restrictionem exemptionis, ad solas causas civiles, excedentes summam vi-

ginti quinque ducatorum, intelligendam esse de Protonotariis, habitum, et Rochetum non gestantibus, non autem de illis, qui hisce insignibus induti continue incedunt, quos propterea credat in qualibet etiam minimi momenti civili causa, esse Ordinarii jurisdictione subtractos. At, qui mentem Constitutionis penitius investigaverit, et contextum perpenderit, rectius existimabit, solum voluisse Pontifices, ut Protonotarii, proprium habitum deferentes, conveniri nequeant coram Ordinario, in causis praedictam summam excedentibus; ceteros vero, habitum non gestantes, in omnibus etiam gravioris momenti causis, reliquisse sub jurisdictione Ordinariorum, quibus alias de jure subduntur. Ita enim, paulo post Concilium Lateranense, Leonis Constitutionem interpretatus est *Antonius de Pretis de jurisdict. Episc. c. 8. per tot. inter tractat. magnos t.13. part.12. fol.368.* cui subscripsit Faber *in cit. tract. de Protonotariis cap.11. num.8. et seq.* Et, quod caput est, eamdem interpretationem sequitur sacra Congregatio Concilii, uti videre licet in una *Papien.* 14. Decembris 1630. *lib.14. decretor. fol.360.* in *Plasentina* 20. Augusti 1633. *lib.14. decretor. fol. 760.* et in *Nullius* 19. Januarii 1641. *lib. 16. pag.520.*

V. Quin immo eadem sacra Congregatio, ad arcendas frequentes Ordinariorum conquestiones de excessivo Protonotariorum numero, ex quo Episcoporum auctoritas in die minuebatur, saepius consulendum censuit Sanctissimo, ut deinceps in Apostolicis litteris, quibus ejusmodi Protonotarii creantur, expresse adderetur, ne in causis civilibus ulla gauderent exemptione a jurisdictione Ordinarii, quemadmodum, sacrae Congregationis consilium sequutus, addendum praecipit Urbanus VIII. anno 1633. quod legitur *in dicta Placentina lib. 14. fol. 760.* Et cohaerenter ad haec bon. mem. *Altovitus*, sacrae Congregationis Secretarius, in suo suffragio exarato in quadam causa, cui titulus: *Dubia Exemptionis*: haec scripsit: *Crederem, expresse declarandum, Protonotarios non Participantes, etiamsi immediate creatos a Papa, sive habitum, et Rochetum gestantes, sive non, tam ratione personarum, quam Beneficiorum, subjacere in criminalibus omnimodae jurisdictioni Ordinarii; in civilibus vero causis, cujuscumque summae ejusdem Ordinarii jurisdictioni, in prima instantia, subjacere Protonotarios, habitum, et Rochetum continue non deferentes; illum autem continue deferentes praedictae jurisdictioni subjacere in prima instantia, in causis summam ducatorum viginti quinque non excedentibus, et quoad istos agendum denuo cum Sanctissimo, ut in Brevibus apponatur clausula, quod in civilibus omnino subjaceant jurisdictioni Ordinarii.* Quocirca Apostolicis litteris, quibus aliquis in numerum refertur Protonotariorum non Participantium, semper haec inseritur clausula: *Circa exemptiones a sacro Concilio Tridentino sublatas, ita ut nedum quoad criminalia, sed etiam quoad civilia, subjaceas Ordinariis*: uti habetur apud citatum *Fabrum c.2. n.7.* Et nos ipsi, qui, amplissimo diplomate, Dignitates, et Canonicos Cathedralis Ecclaesiae Patavinae, inter honorarios adscripsimus Apostolicae Sedis Protonotarios, diserte simul declaravimus, per privilegia illis concessa, nihil esse detractum Episcopali jurisdictioni, quod legitur *in nostra Constit. 92. Bullar. tom.1.* Consuli potest *Josephi Rigantii* Episcopi Aprutini Tractatus *de Protonotariis Apostolicis*, ubi specialiter *in dissert.2. a n.112. ad finem*, haec omnia, quae a nobis dicta sunt, confirmantur.

VI. Jam, quod attinet ad Subcollectores spoliorum ad Cameram Apostolicam pertinentium, est in primis animadvertendum, optimo jure summum Pontificem potuisse sibi reservare spolia Clericorum, in pauperes, aliosque pios usus distribuenda, uti bene, post *Redoanum*, probat *Azorius Instit. moral. part.2. lib.8. cap.2. quaest. 4.* et in provinciis, in quibus praedicta spolia colliguntur, potuisse Exactores, et Collectores constituere, quorum importunam, quam exaggerat, exactionem facile Clerici eludere queunt, si scilicet bona Ecclesiae, quae supersunt, pauperibus erogent, neque in commodum congregent cognatorum; uti bene perpendit Cardinalis *Baronius ad an.397. num. 64.* ubi loquens de his Collectoribus, inquit *De quorum importuna exactione quum multi querantur, hos facile vitabunt et prudenter arte deludent, qui bona Ecclesiae, quae supersunt, non congregarint, sed in pauperes erogarint.* Et adhaeret *Thomassinus de Beneficiis part. 3. lib.2. cap. 57. sub n. 9.* Horum Collectorum exemptio a jurisdictione Ordinarii certa est, et liquet ex Constitutione 40. Gregorii XIII. *tom. 4. part.3. Bullar. nov. pag.293.* et Constitutione 47. Urbani VIII. *Bullar. tom.4.* sed, quum in sacra Congregatione Concilii disceptatum fuisset, quanta ea esset, et quibus limitibus circumscriberetur, tandem die 27. Februarii 1677. ap-

probante san. mem. Innocentio XI. decretum fuit, subcollectorum privilegia non impedire, quominus iidem subdantur jurisdictioni Ordinarii, in rebus respicientibus aut Curam animarum, si quam exerceant, aut servitium Ecclesiae, si Canonicatum, aliudve Beneficium possideant, aliisque pluribus nominatim expressis in eodem decreto, edito in Appendice ad Concilium Romanum anni 1725. *pag.* 157.

VII. Edixit praeterea sacra Congregatio, ut nonnisi unus pro qualibet dioecesi deputari possit Subcollector, et si plures deputentur, quamvis unus dicatur deputatus pro dioecesi, alter pro loco exempto, intra dioecesim existente, hunc postremum nulla gaudere exemptione, decrevit. Quare, quum in dioecesi Bituntina tres olim reperirentur Subcollectores, unus videlicet pro ipsa civitate, et dioecesi Bituntina, alter pro Abbatia *Nullius* Fasani, tertius pro loco *Nullius* Rutiliani, et Episcopus Bituntinus die 4. Maii 1697 a sacra Congregatione Concilii quaesivisset: *An Subcollectores, deputati pro jurisdictionibus Fasani, et Rutiliani, et commorantes Bitunti, aliqua in dicto loco gaudeant exemptione*: responsum fuit: *Non gaudere, et Episcopum procedere posse in futurum*: uti habetur *lib.* 47. *decretor. fol.* 185. Atque Episcopo Caputaquensi, similem quaestionem proponenti, in Congregatione habita die 14. Martii 1722. cui nos tunc temporis a Secretis eramus, rescriptum fuit, ut servaretur praedictum decretum, editum in *Bituntina*.

VIII. Jactabant olim tam Protonotarii non participantes, quam spoliorum Subcollectores, se illis adnumerari Sedis Apostolicae Officialibus, de quibus loquitur textus *in Cap. Cum Matthaeus, de haereticis, et in Cap. Divina in eminenti, de privilegiis, inter Extravag. com.* ac propterea contendebant, se non posse ab Ordinariis ulla irretiri censura, neque Dignitates, et Beneficia non Curata, quae obtinerent, illorum jurisdictioni subesse; atque haec opinio adeo eorum menti insederat, ut ipsimet curaverint, ut a sacra Congregatione Concilii examinarentur quaedam exemptionis dubia; quorum primum fuit: *An Protonotarii non Participantes, immediate creati a Papa, connumerari debeant inter illos Officiales, de quibus loquuntur Extravagantes, Cum Matthaeus de haereticis, et Divina in eminenti, de privilegiis, ita ut Ordinarii locorum non possint in illos ferre censuras, et in illorum Dignitatibus, et Beneficiis non Curatis se intromittere, aut quoquomodo immiscere, et judicare, sub poenis in dicta Extravaganti contentis*: secundum: *An Subcollectores spoliorum pro Rev. Camera Apostolica recenseri pariter debeant inter Officiales, de quibus loquuntur dictae Extravagantes ad effectum praemissum*. Et sacra Congregatio, re sedulo, de more, discussa, die 16. Maii 1682. ad utrumque *Negative* respondit; et perstitit in decisis die 20. Junii ejusdem anni. Etenim veri Officiales Sedis Apostolicae, de quibus citati textus, altioris sunt gradus, atque ad graviora procuranda negotia destinati: quod egregie explicat *Penia comment.* 75. *vers. Rursus, in Addit.* ad Eimericum *in Directorio Inquisit. part.* 3. *quaest.* 26. ad quem remittit lectorem Glossator marginalis *in eadem Extravag. Cum Matthaeus*: unde audiendus non est *Gonzalez*, qui, unico citato *Eimerico*, oppositum asseruit *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 51. *num.* 82.

IX. Quibus adnotatis, indubitanter concludimus, nullum ex iis, de quibus in praesens disserimus, posse a Synodo se excusare, si huic alias interesse deberet. Quod profecto de Beneficiariis, et Cappellanis, additis servitio Ecclesiae Capituli Lateranensis, atque insuper de Protonotariis non Participantibus, est luce meridiana clarius; illi quippe nulla fruuntur immunitate a jurisdictione Ordinarii; et istorum exemptio, etiamsi habitum, et Rochetum continue gestant, restricta est ad solas causas civiles, excedentes summam ducatorum viginti quinque, ut ex iis patet, quae praemisimus. De Subcollectoribus autem spoliorum, omnem dubitationem, si qua antea subesse poterat, abstulit sacra Congregatio Concilii in praefato decreto anni 1677. cujus verba sunt: *Et quod majoris momenti est, ne, praetextu hujusmodi officii, Cura animarum, servitium Ecclesiae, ac Divini cultus, morumque honestas, detrimentum patiantur, declaravit... minime gaudere exemptione in concernentibus Curam animarum, et respective adimplementum onerum ipsarum Praebendarum, et eadem ratione non gaudere Canonicos, et alios Beneficiatos Subcollectores in concernentibus servitium Ecclesiae, et adimplementum onerum ipsorum Canonicatuum, et Beneficiorum, nec lucrari distributiones quotidianas, si non inserviant. Insuper teneri ratione Beneficiorum, quae obtinent, ad publicas Processiones accedere solvere Cathedraticum, et subsidium charitativum, et interesse Synodo, ac visitationi, non tamen pluries, quam semel in anno.*

X. Neque sacra Congregatio ejusmodi decreto novum obligationis vinculum in Subcollectores injecit, sed libertatem, quam affectabant, iterum compescuit; siquidem jam antea, anno nimirum 1654. die 21. Martii Episcopo Cajacen. sciscitanti: *An in casibus, in quibus Clerici Beneficiati tenentur interesse Synodis Dioecesanis, et ad publicas Processiones accedere, possit Episcopus cogere etiam poenis censurarum Clericos Subcollectores, praesertim actu in Subcollectoria non inservientes, ut Synodis intersint, et ad publicas Processiones accedant*: eadem sacra Congregatio responderat: *Episcopum cogere posse etiam Clericos subcollectores, ut Synodis intersint, et ad publicas Processiones accedant, lib. 19. decretor. pag. 329.*

XI. Denique, quod pertinet ad Ecclesiasticos, Almae Domus Lauretanae servitiis addictos, eoque nomine ab Ordinarii jurisdictione exemptos, quum inter eos, et Episcopum Recinetensem ac Lauretanum controversia esset, an posset hic eos compellere, ut Synodo Dioecesanae interessent, propositum nobis fuit dubium his verbis conceptum: *An occasione convocationis Synodi liceat eidem Episcopo vocare ad se Ecclesiasticos privilegiatos Almae Domus, tam ad Concilium quam ad reliquos actus necessarios pro explenda dicta Synodo, eodem modo, quo se gerit respectu suorum subditorum: Et an facultate delegata possit renuentes debitis poenis compellere.* Nos autem, omnibus mature pensatis, respondimus: *Affirmative quoad utramque partem*: ut videre est *in Appendice ad tom. 2. Bullarii nostri pag. 26. num. 28.*

CAPUT NONUM

De Laicis.

VIros Principes, ac praesertim Romanorum Imperatores, vel per se, vel per suos Legatos adstitisse Conciliis Generalibus, exploratissima res est, quam nemo unquam inficiabitur. Nullus quippe est, qui nesciat, Constantinum Magnum Nicaeno I., Marcianum Chalcedonensi, Philippum Francorum Regem Viennensi, Sigismundum Imperatorem Constantiensi interfuisse Conciliis; ut alios multos praetereamus Reges, et Principes, qui suos Oratores ad Oecumenicas Synodos, et speciatim ad omnium novissimam Tridentinam miserunt. Non adfuerunt tamen Conciliis tamquam Judices, ut vel de Fidei dogmatibus sententiam ferrent, aut de rebus Ecclesiasticis judicarent: *Nefas est enim* (ajebat Theodosius junior in epistola ad Ephesinam Synodum) *qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum Ecclesiasticis negotiis et consultationibus se se immiscere: tom. 1.* Collectionis *Harduini col.* 1346. sed ut Patrum securitati prospicerent, tumultuantes compescerent, et quae definienda atque decernenda forent, sua auctoritate foverent et tuerentur, sicuti egregie scribebat *Petrus de Alliaco* Cardinalis Cameracensis in tractatu de reformatione Ecclesiae *tit. de reform. Laicorum, et Principum*, inquiens: *Propter praemissa expedit, quod Reges, et Principes mittantur ad Generalia Concilia, non ad onerandum, et confundendum, sed ad honorandam, et confortandam Ecclesiam, et ad ea, quae ibi decreta fuerint, quantum in eis est, exequendum*: quod etiam adnotarunt *Bellarminus lib. 1. de Concil. c. 15.* et Thomassinus *de Conciliis dissert. 3. et* 10. Neque difficultatem facit, quod in Actis Concilii Chalcedonensis, Anatolius Magister Militum, Palladius Praefectus Praetorio, Tatianus Praefectus Urbi, aliique nobiles Laici, qui Imperatorem comitabantur, et veluti ejusdem asseclae Concilio interfuerant, vocentur *gloriosissimi Judices*: ita quippe vocantur, non quod haberent munus judicandi in Concilio, sed quod ita extra Concilium, honoris causa, communiter appellarentur; nam, uti bene animadvertit du Cangius, nomen Judicis, et Comitis saepe legitur promiscue usurpatum; quoniam ex numero Comitum, qui Imperatoris, sive Regis latus assidue tegebant, eumque comitabantur, Judices eligebantur, qui ad provincias regendas mitterentur.

II. At, quamvis propter indicatas rationes maxime deceat, ut Principes sua, vel Legatorum praesentia, Oecumenica Concilia cohonestent; nihil tamen proinde Conciliorum auctoritati detrahitur, si ab illis et se, et suos Legatos abducant. Unde audaciam Vigorii, qui non veritus est scribere, Concilium Tridentinum non fuisse legitimum, eo quod ab eo recesserint Legati Regis Galliarum, jure meritoque retundit *Duvallius part. 3. quaest. 7.* ita illum redarguens: *Quod autem Legati Regis Christianissimi a Concilio secesserint, quia honor illis debitus servatus non fuerat, nihil quidquam Vigorii intento favet: sicut enim eorum praesentia majorem vim decretis Fidei non conferebat, quum solis Praelatis, non au-*

tem Principibus, *minusque eorum Vicariis*, *et Legatis*, *jus decernendi de Fide*, *et moribus Ecclesiae conveniat*; *ita nihil quoque eorum absentia de robore eorumdem decretorum quidquam detraxit*. *Legati enim*, *concilio praesentes*, *discere debent*, *non docere*; *audire*, *non loqui*; *decreta servare*, *et non condere*.

III. Non ita porro res se habet, quum, non de Oecumenicis, sed Provincialibus Synodis agitur; his siquidem intervenire non consuevisse Laicos, quantacumque, etiamsi Imperiali, praefulgerent dignitate, testantur Nicolaus I. et octava Synodus, quae est Constantinopolitana IV. Ille quippe epistola ad Michaelem Imperatorem, qui adfuerat pseudo-synodo Constantinopolitanae, contra sanctissimum Praesulem Ignatium coactae, ita eumdem alloquit: *tom*. 5. Collectionis *Harduini col*. 158. *Dicite*, *quaesumus*, *ubinam legistis*, *Imperatores antecessores vestros in Synodalibus conventibus interfuisse*? *Nisi forsitan in quibus de Fide tractatum est*, *quae universalis est*, *quae omnium communis est*, *quae non solum ad Clericos*, *verum etiam ad Laicos*, *et ad omnes omnino pertinet Christianos*. Et octava Synodus Nicolao consentiens *cap*. 17. *tom*. 5. *col*. 907. haec ait: *Illud autem tamquam perosum quiddam ab auribus nostris repulimus*, *quod a quibusdam imperitis dicitur*, *non posse Synodum absque Principali praesentia celebrari*, *quum nusquam sacri Canones*, *convenire seculares Principes in Conciliis*, *sanxerint*, *sed solos Antistites*. *Unde nec interfuisse illos Synodis*, *exceptis Conciliis Universalibus*, *invenimus*: *neque enim fas est*, *seculares Principes spectatores fieri rerum*, *quae Sacerdotibus Dei nonnumquam eveniunt*.

IV. Non ignorabant enimvero sapientissimi illi Concilii Patres, Dionysium Exconsularem, a Constantino Magno delegatum, interfuisse Synodo Tyriae anni 335. sed simul sciebant, hac ipsa de causa fuisse illam reprobatam a Concilio Alexandrino in sua epistola Synodica, apud S. Athanasium *in Apol. contra Arian. num*. 8. ita loquente: *Quomodo Synodum vocare audent*, *in qua Comes praesidebat*? *tom*. 1. *part*. 1. *Oper. pag*. 130. Neque eosdem latebat, alias similes Synodos, contra Athanasium congregatas, ob eamdem rationem, quod scilicet illis potentes Laici interfuissent, illegitimas reputatas fuisse a Liberio Papa, qui nomine Imperatoris Constantii, ab Eusebio Spadone rogatus, ut in Athanasii damnationem, a pluribus pseudo-synodis factam, subscriberet, inter cetera reposuit: *Ecclesiastica Synodus procul palatio cogatur*, *ubi nec Imperator compareat*, *nec Comes accedat*, *nec Judex comminetur*: quod refert Athanasius *in histor. Arianor. ad Monachos num*. 36. *loc. cit. pag*. 365.

V. Non idcirco tamen negamus, posse quandoque Reges, et Principes, aliosque Laicos particularibus Episcoporum conventibus adesse, si nimirum ita ferat consuetudo, aut ab Episcopis, ex aliqua rationabili causa, libere et sponte invitentur, aut illorum praesentiam rerum circumstantiae exposcant, puta, si de rebus politicis, Principem et populum respicientibus, tractandum sit. Etenim Concilio Toletano VIII. anni 653. plures subscripsisse legimus Comites Palatinos, quos antiqua consuetudo, ad illud introducendos suaserat, quemadmodum in allocutione ad Synodum ajebat Recesvinthus Rex: *Vos etiam illustres viros*, *quos ex officio Palatino huic sanctae Synodo interesse primatus obtinuit*: *tom*. 3. Collectionis *Harduini col*. 955. Concilium vero Toletanum IV. anni 633. *cap*. 4. Laicos arbitrio Concilii admitti permisit: *Post ingressum omnium Episcoporum*, *atque consessum*, *vocentur deinde Presbyteri*, *quos causa probaverit introire* . . . *deinde ingrediantur Laici*, *qui electione Concilii interesse meruerunt*: *tom*. 3. *cit. Collect. col*. 580. Ad Concilium autem Epaonense anni 517. Viventiolus Episcopus Lugdunensis, in convocationis epistola etiam Laicos invitavit: *Praesenti protestatione denuntio conventum Episcoporum omnium sortis nostrae circa Septembris mensis initium*, *in Epaonensi parochia mox futurum*, *ubi Clericos*, *prout expedit*, *convenire compellimus*; *Laicos permittimus interesse*: *ut*, *quae a solis Pontificibus ordinanda sunt*, *et populus possit agnoscere*: *cit. Collect. tom*. 2. *col*. 1046. Ac tandem Carolus Magnus, et Lodovicus Pius pluribus interfuerunt Episcoporum coetibus, in quibus, non de solis rebus Ecclesiasticis, sed de aliis, ad politicum regni regimen spectantibus, actum et deliberatum fuisse, ex eorumdem Actis apparet. Iisdem vero urgentibus circumstantiis, et accedente Patrum assensu, posse etiamnum Laicos ad Concilium Provinciale admitti, tradidit *Guillelmus Durandus* junior, Episcopus Mimatensis, in tractatu *de modo Generalis Concilii celebrandi*, quem jussu Clementis V. summi Pontificis edidit, et Concilio Viennensi obtulit, ubi *part*. 2. *tit*. 11. agens de Concilio

Provinciali, et de modo in eo retinendo, inquit: *Post ingressum omnium Episcoporum, atque consessum, vocentur deinde Presbyteri, quos causa probaverit intrare. Nullus se inter illos ingerat Diaconorum. Post hos ingrediantur Diacones probabiles, quos ordo proposcerit interesse; et corona facta de sedibus Episcoporum, Presbyteri a tergo eorum resideant; Diaconi in conspectu eorum stent; deinde ingrediantur Laici, qui electione Concilii, interesse meruerunt.* Ruthenorum Synodus Provincialis, Zamosciae habita anno 1720. ac Romae edita typis sacrae Congregationis de Propaganda Fide anno 1724. *sub tit.* 19. exhibet eorum nomina, qui Synodo interfuerunt, eique subscripserunt; quorum primus est *Hieronymus Grimaldus* Archiepiscopus Edessae, Apostolicae Sedis Nuntius, Synodi Praeses, quem postea Clemens Papa XII. inter Presbyteros S. R. E. Cardinales adlegit; mox sequitur Archiepiscopos Kioviensis totius Russiae Metropolitanus, deinde Episcopi, ac demum Archimandritae; nec ullus omnino Laicus intervenisse legitur. Contra vero in Synodo Provinciali Syrorum Maronitarum Montis Libani, in quam anno 1736. convenerat ejusdem Nationis Patriarcha Antiochenus cum subjectis sibi Archiepiscopis, Episcopis, et Clero seculari, ac Regulari, praesidente in ea *Josepho Simonio Assemani* Praesule, Apostolicae Sedis Ablegato, post subscriptiones dicti Patriarchae, et Archiepiscoporum, ac Episcoporum, longus adjungitur catalogus Magnatum secularium, qui eidem Synodo, juxta antiquam consuetudinem, interfuerunt; cui quidem catalogo sequens inscriptio praefixa est: *Magnates, qui Synodo interfuerunt ex Gazenis Ageltonae, et Gustae Dominis, ex Habaiscis Gaziri Dominis, ex Montis Libani, et Antilibani Dominis.* Tum subjiciuntur eorum nomina. Hujus Synodi Acta nondum typis edita sunt, sed manuscripta asservantur in Tabulario supradictae Congregationis de Propaganda Fide.

VI. Sed, praeter recensitas circumstantias, nullum jus sibi arrogare possunt Principes, eorumve Administri interveniendi Synodis Provincialibus. Hinc summi Pontifices Pius IV. et S. Pius V. vetuerunt, ne quispiam, nomine Regio admitteretur ad Synodum Provincialem Toletanam, ea tempestate indictam; sed Synodi acceleratio praevertit Pontificum mandata, quae per Apostolicum Nuntium fuissent Archiepiscopo significanda. Quumque subinde aliud simile Concilium, praesente Legato Regio, anno 1582. fuisset Toleti celebratum, sacra Congregatio Concilii noluit illius decreta approbare, nisi prius Legati nomen ex Concilii Actis expungeretur; et quamquam Cardinalis *Quiroga*, Archiepiscopus Toletanus, pluribus ab antiquitate petitis exemplis, ostendere conatus sit, insuetum non esse, ut Ministri Regii Conciliorum Provincialium actis nominentur, ea tamen visa sunt non congruere praesenti disciplinae, praesertim post Tridentinum vigenti, quum paucis exceptis in Hispania habitis, non facile sit aliud Provinciale Concilium reperire, cui Regii Administri interfuerint, sicuti scite ad eumdem Cardinalem *Quiroga* anno 1584. rescripsit Cardinalis *Philippus Boncompagnus*. *Nunquam invenitur, seculares Principes, eorumve Nuntios interfuisse Conciliis, nisi Universalibus, ubi agitur de Fide, reformatione, et de pace.* Quocirca, post longas hac super re habitas disceptationes, tandem Gregorius XIII. suis Apostolicis litteris, in forma Brevis datis die 26. Januarii 1585. nomen Regii Legati ex praefato Concilio omnino deleri, mandavit. Tota hujus rei series descripta reperitur *lib.* 4. *decretor. Sacrae Congregationis Concilii pag.* 18. *et* 19. et narratur a Cardinali de *Aguirre tom.*4. *Concilior. Hispaniae pag.*224. *et seq.*

VII. Non exinde tamen fas est inferre, integrum nunc amplius non esse Episcopis Laicos ad Synodum invitare, non quidem ut intersint tamquam Judices, quod nunquam licuit, sed tamquam meri auditores, seu testes eorum, quae decernuntur, quod olim a Viventiolo factum, paulo ante audivimus; quoniam etiam nunc tales circumstantiae occurrere possunt, quae Laicorum praesentiam Synodo valde utilem, et fructuosam reddant. Quamobrem eadem S. Congregatio Concilii post praefatum decretum editum in causa *Toletana*, die 22. Aprilis 1598. in alia causa *Turritana* dixit: *Gubernatorem, aliosque Laicos non debere Concilio Provinciali interesse, nisi a Synodo fuerint invitati*: *lib.*9. *decretor. pag.*66. *a tergo*. Ideo certum ponit Caeremoniale Episcoporum *lib.*1. *c.*31. *num.*7. ubi loquens de Conciliis Provincialibus, etiam Laicis locum assignat: *Sedilia in Ecclesia disponentur, in Provincialibus quidem capacia pro numero Episcoporum, Abbatum, aliorumque Ecclesiastica dignitate fulgentium, item pro Canonicis, ac etiam pro Laicis, si qui interfutu-*

futuri sunt. Recte nihilominus, et opportune *Pignatellus consult.*70. *tom.*1. Episcopos monet, ut caute in hoc se gerant, neque nimis faciles se praebeant in Laicis ad Synodum invitandis, ne quod ab initio merae voluntatis, et urbanitatis fuit, tractu temporis fiat necessitatis.

VIII. Vt jam a Provincialibus ad Dioecesanas Synodos progrediamur, non prorsus ab antiquis moribus alienum fuisse arbitramur, ut ad istas pariter quandoque Laici introducerentur; quoniam in Concilio Tarraconensi anni 516. edito a *Garzia Loaisa*, et relato ab Ivone *part.* 5. *c.*158. statutum reperimus, Synodos ab Episcopis esse per litteras indicendas: *Vt non solum de Cathedralibus Ecclesiae Presbyteris, verum etiam de Dioecesanis ad Concilium trahant, et aliquos de filiis Ecclesiae secularium secum adducere studeant*. At hic mos ita postea obsolevit, ut disputent Doctores, an in ullo rerum eventu liceat nunc Episcopo Laicos ad suam Synodum admittere. *Monacellus cit. tom.*1. *formul.* 3. *n.*6. et *Dominus de Aste in Methodo Visitationis Apostolicae part.*5. §. 3. *n.* 23. id arbitrio Episcopi plene permittunt. Sed his refragatur sacra Congregatio Concilii, quae in causa *Oriolen. Synodi*, interrogata: *An Episcopus possit ad Synodum vocare Laicos, si eorum consilio uti velit*: respondit: *Episcopum non posse*: *lib.*14. *decretor. pag.* 600. *et* 601. Bottus *de Synodo part.*2. *n.*38. Laicos admittendos affirmat, quum de communibus Clericorum, et Laicorum negotiis est deliberandum. At *Massobrius de Synodo cap.*3. *dub.* 3. et Romaguer. *ad Constit. Synod. Gerunden. lib.* 1. *tit.*1. *c.*2. *n.*20. Botti assertionem ita temperandam existimant, ut tunc Laici admitti quidem possint, sed non necessario debeant. Nos vero cohaerenter ad ea, quae de Synodo Provinciali diximus, haec statuimus: Primum, jus commune obsistere Laicis, ne Synodo se interesse debere contendant: Secundum, non obstante hac juris severitate, aliquid nihilominus esse deferendum contrariae consuetudini, si alicubi jam invaluerit: Tertium, etiamsi ejusmodi consuetudo nondum sit inducta, posse Episcopum ex aliqua gravi urgentique causa ad suam Synodum Laicos admittere, dummodo tamen suffragium non ferant: Quartum, inter sufficientes causas illos admittendi, non posse eam adnumerari, quam sacra Congregatio jam rejecit, quod scilicet Episcopus Laicorum consilio indigeat; commode quippe potest eos extra Synodum consulere: Quintum demum, cavendum esse Episcopis, ne sine vera et gravi necessitate, Laicos ad Synodum arcessant; paulatim enim possent illi, consuetudinis obtentu, jus interveniendi sibi deinceps arrogare, quod jam nuper de Synodo Provinciali cum Pignatello animadvertimus.

IX. Hinc *Odo*, Episcopus Parisiensis, in suis Constitutionibus Synodalibus, quas anno 1198. condidit, quamvis Laicos a praevio ad Synodum apparatu non excluserit, districte tamen praecepit, ut ante sessionis initium e Synodi loco repellerentur: *Finito sermone* (inquit) *licentiabit Episcopus Laicos, et Scholares, et alios Clericos, qui non debent Synodo interesse*: *tom.*6. Collect. *Harduini part.* 2. *c.* 2. *col.* 1937. Idemque anno 1289. faciendum decrevit *Raymundus*, Episcopus Ruthenensis, in supra citata epistola Synodica: *In utraque vero die, completo sermone, Laici a loco, ubi tenebitur Synodus, expellantur*: quod pariter praescribunt saepius laudata statuta Ecclesiae Meldensis *tom.*4. *cit. Anecdot. col.* 891. At *S. Carolus Borromaeus* in suis Synodis, quo liberius posset Clericorum vitia redarguere, Laicos ante sermonem ab Ecclesia exire jussit, teste *Giussano in ejus Vita lib.*2. *c.*16.

CAPUT DECIMUM

De ordine sedendi in Synodo.

Extra omnem controversiam est, primum, et spectabiliorem locum deberi Episcopo, juxta textum *in Can. Episcopus in Ecclesia, dist.*95. et decretum Tridentini *sess.* 25. *cap.* 6. *de reform. Episcopis praeterea ubique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par est, eisque in Choro, et in Capitulo, in Processionibus, et aliis actibus publicis, sit prima sedes, et locus, quem ipsi elegerint, et praecipua omnium rerum agendarum auctoritas*. Aliud tamen est de Synodis sive Generalibus, sive Nationalibus, quibus una cum Episcopis simul intersint S. R. E. Cardinales: hi siquidem, etsi Episcopali careant charactere, ob eorum tamen officii, ac dignitatis praestantiam, Episcopis praeferuntur, supra quos sedisse legimus in Concilio Lugdunensi I. sub Innocentio IV. in cujus Actis habetur *tom.* 7. Collectionis *Harduini col.* 378. *Ad dexteram, et in eminentioribus locis sederunt Episcopi Cardinales, ex altera vero Presbyteri Cardinales, Archiepiscopi, et Episcopi post eos*. In Concilio

quoque Lugdunensi II. anni 1274. sub Gregorio X. Cardinales omnibus antelatos Episcopis, et Metropolitanis, legitur apud *Raynaldum ad eumd. annum num.3.* Eamdemque loci praerogativam Cardinalibus delatam in Concilio Florentino, ex ejusdem Actis liquet. In Concilio pariter Romano anni 1059. sub Nicolao II. quod ex antiquo codice Vaticano transcriptum, publici juris fecit *Petrus Possinus*, Cardinales, ante Episcopos, Conciliaribus decretis subscripserunt, *tom.6.* Collectionis *Harduini part.* 1. *col.* 1066. Nec mirum est, Cardinalibus, qui supremi Ecclesiae Moderatoris consiliarii sunt, eique, tamquam membra suo capiti adhaerent, hanc attribui praeminentiam; quum in Ecclesia Constantinopolitana eamdem obtinuerint septem Diaconi Cruciferi, quin immo etiam Syncelli, hoc est simplices Clerici, aut Monachi, familiares, et commensales Patriarchae, qui loco superiore in Synodis sedebant, quemadmodum ad rem observat *Christianus Lupus in schol. et not. ad can.Concil. tom.2. pag.*1474. *et tom.3. pag.*441. Durum nihilominus visum est *Henrico* Archiepiscopo Cantuariensi, sibi Regni Primati, atque Apostolicae Sedis Legato nato, juxta text. *in Cap.*1. *de Offic. Legat.* anteponi *Joannem Kemp*, Archiepiscopum Eboracensem, ab Eugenio IV. purpura decoratum, cui propterea cedere recusavit; verum, quum excitatam ab *Henrico* de praecedentia quaestionem resciverit Pontifex, litteris ad eumdem datis, primum in sedendo locum, honoremque, supra quosvis Episcopos, et Archiepiscopos, Cardinali adjudicavit: quae quidem Eugenii litterae, in quibus Cardinalitiae dignitatis eminentia summopere celebratur, referuntur a *Raynaldo ad an.*1439. *n.*40 a Cardinali Jacobatio *de Conciliis lib.*1. *pag.*35. extantque *Bullar. Rom. pag.*21. *t.*3. *part.*3. Latae tamen ab Eugenio sententiae non acquievit Archiepiscopus Gnesnensis, Regni Poloniae Primas, qui paucis postea annis, idest anno 1449. in Comitiis Petricoviensibus de loci praerogativa contendit cum Cardinali *Sbigneo*, Episcopo Cracoviensi; quam tamen Nicolaus V. iterum Cardinali asseruit, uti narrat citatus *Raynaldus ad an.*1449. *n.*8. quumque Archiepiscopus ad Regem provocasset, negavit Rex, se posse causam pertractare, quam summus Pontifex sua sententia terminaverat, sicuti prosequuntur *Spondanus ad eumdem annum n.*14. et Cromerus *lib.*22. Haec, de quibus plura *Jacobus Andreas Crusius tract. de praecedentia cap.* 3. incidenter et cursim: scimus quippe nullam de hujusmodi praecedentia quaestionem moveri posse in nostra Synodo Dioecesana, cui unicus praeest Episcopus; eique propterea principem locum deberi, nemo unquam dubitavit.

II. Post Episcopum, ante ceteros assidere debet Vicarius Generalis, qui ratione jurisdictionis, quam in omnes exercet dioecesanos, omnibus dignitate antecellit, sicuti late ostendunt *Sbrozzius de Vicario Episcopi lib.* 2. *quaest.* 25. Leo *in Thesauro Fori Ecclesiastici part.*1. *cap.*10. *n.*10. *et* 11. atque a sacra Congregatione Concilii decisum, testatur Jacobus Gallus *consult.* 62. *n.*13. referens decisionis verba, quae sic sonant: *Vicarium Generalem, tam praesente, quam absente Episcopo, praecedere debere Canonicos, et Dignitates Ecclesiae Cathedralis, etiam in Synodo.* Gallo adstipulatur *Scarfantonius* in Addit. ad *Ceccoper. lib.*4. *tit.*3. *sub n.* 21. aliam adducens ejusdem sacrae Congregationis decisionem, hisce verbis conceptam: *Vicarium in Synodo locum habere ante Dignitates, et Canonicos Ecclesiae Cathedralis.* Quapropter *Robusterius*, Rotae Auditor, in suo voto impresso apud *Gratianum discept.* 3. *n.*23. egregie confutatis duobus contrariis consiliis 51. *et* 52. *Jacobi Menochii*, universim et generatim astruit Vicario Generali praecedentiam tam in Synodo, quam extra Synodum, supra Ecclesiae Cathedralis Capitulum, ejusque Dignitates: quod etiam affirmant *Fagnanus in Cap. Ad haec, num.*29. *de praebendis.* Panimoll. *decis.*1. *adnot.*5. *an.* 2. *ad n.* 46. *et adnot.*16. *num.*1. *et seq.* Ricc. *in praxi part.*4. *resolut.* 190. *num.*8. Monacell. *in formular. legal. part.*2, *tit.*13. *formul.* 2. *num.* 18. quorum Doctorum sententiae favet textus *in Can. Praecipimus, dist.* 93. ubi legitur: *Praecipimus, ne Diaconus, quamvis etiam in dignitate, hoc est in officio quolibet Ecclesiastico sit, ante Presbyterum sedeat, nisi quum locum habuerit proprii Patriarchae, aut Metropolitani sui, pro aliquo Capitulo; tunc enim sicut illius locum tenens honorabitur.* Hinc siquidem, quidquid in contrarium opinetur *Janus a Costa tit. de majorit. et obed. pag.* 216. evidenter desumitur, Vicarium Generalem, praesente, vel absente Episcopo, cujus locum tenet, ac jurisdictionem exercet, in Synodo, et extra Synodum, etiam Canonicis, ac Dignitatibus praeire debere.

III. De loci, post Episcopum, honorabilio-

ris praerogativa, cum Vicario Generali Patavino contendit olim Abbas Sanctae Nicae, habens usum Mitrae, et Baculi, cum jurisdictione intra suam Ecclesiam, et in suos Canonicos; sed illam pluribus Vicario vindicavit *Massobrius de Synod. Dioeces. c.3. dub.6.* ubi validis argumentis conclusit, tam praesente, quam absente Episcopo, debere Vicarium Generalem Abbati praecedere. Hodie tamen, post Gregorii XIV. decretum supra allegatum *c. 3. n. 3.* neminem reperiri putamus, qui audeat jus sibi arrogare praecedendi Vicario, nisi illud acquisierit ex legitima consuetudine, cui Pontifex in eodem decreto non derogavit. Ejusmodi consuetudine se fulciri, jactabant Canonici Hispalenses, ut locum, supra Vicarium, sibi in Synodo compararent; sed, quum illam non probaverint, in S. Rotae Auditorio die 21. Junii 1697. *coram Muto*, succubuerunt, quemadmodum etiam superius fuit indicatum. Secus accidit Archidiacono, Dignitatibus, et Canonicis Ecclesiae Cathedralis Melitensis: hi quippe, quum rite ostenderint, se ex antiqua consuetudine esse in quasi possessione praecedendi Vicario Generali, tam in Rotae Auditorio, quam in sacra Congregatione causam obtinuerunt, uti narrat Auctor *Siciliae Sacrae tom. 2. edit. Panorm. ann. 1733. pag. 920. num.49.*

IV. Praeter consuetudinem, alia quoque potest esse ratio, ob quam Dignitates, et Canonici, se in Synodo praeferendos Vicario Generali, jure meritoque postulare queant, si nimirum sacris vestibus induti ipsi Synodo assistant, quod censuit sacra Congregatio Concilii in *Petragoricen.* die 16. Septembris 1649. *lib.18.decretor. pag.078. Sacra etc.respondit, Vicarium Generalem in Dioecesana Synodo habere debere locum ante Canonicos, et Dignitates Ecclesiae Cathedralis, si non sint parati.* Quae tamen decisio est intelligenda, nisi Vicario assistat consuetudo, etiam tum praecedendi, aut nisi ipse pariter sit indutus habitu Praelatitio, Rocheto videlicet, et Mantelletta, juxta alias ejusdem sacrae Congregationis declarationes, relatus a *Massobrio cap. 4. dub. 7. num. 37. et 47.* quem sequitur *Panimoll. decis. 1. adnot. 5. num. 53.*

V. Tertium in Synodo locum occupant Dignitates, et Canonici Ecclesiae Cathedralis, eo inter se sedendi ordine retento, quem in Choro, aliisque actibus servare solent. Post Canonicos, sedent eorumdem Coadjutores, uti tradit *Pignatell. consult. 185. n.3. et 4. tom.4.* Beneficiariis vero, seu Mansionariis Ecclesiae Cathedralis, sedilia aptantur statim post Canonicos, non quia digniores sint Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum, sed ne sejungantur a Capitulo Ecclesiae Cathedralis, cujus sunt addicti servitio; quod bene notavit *Gavantus in Praxi Synodi Dioecesanae c. 13. n. 7.* Eam autem post Episcopum, et Vicarium sedendi praeeminentiam obtinent Canonici Ecclesiae Cathedralis, quum simul uniti, et constituentes unum corpus, seu *capitulariter*, ut dicitur, Synodo interveniunt; nam, si separatim et singulatim adsint, debent locum cedere Abbatibus, habentibus jus Mitrae, et Baculi, etiam Titularibus, et Commendatariis, tam Secularibus, quam Regularibus, sicuti praescribitur in Caeremoniali Episcoporum *lib. 1. c. 31. num. 15.* ubi de ordine sedendi in Synodo, sive Provinciali, sive Dioecesana, haec habentur: *Dignitates, et Canonici Cathedralis Ecclesiae quum capitulariter procedunt, aut sunt, praeferuntur ceteris omnibus; alias Abbates Titulares, et habentes usum Mitrae praecedunt, et post eos Commendatarii: deinde Dignitates, mox Procuratores Capitulorum Ecclesiarum Cathedralium, deinde ceteri, pro cujusque dignitate, et gradu.* Additque *Leo For. Ecclesiastic. part. 1. cap. 9. num. 4.* etiam Protonotarios non Participantes, indutos Mantelletta, et Rocheto, anteponi Canonicis, non capitulariter, sed divisim incedentibus, aut adstantibus: et sequitur *Scarfantonius* in notis ad *Ceccoperium lib. 3. tit. 8. n. 38. et seq.*

VI. Inter Abbates autem ille censetur alteri honore antecellere, qui prius Abbatiam est assequutus, nulla habita ratione antiquitatis, seu dignitatis Ordinum, aut Ecclesiarum, quibus sunt addicti, ad normam sententiae latae a Pio IV. in causa praecedentiae inter Canonicos Regulares Lateranenses, et Monachos Cassinenses, quam quidem sententiam idem summus Pontifex suis corroboravit Apostolicis litteris, quae habentur in Bullario Lateranensi *pag. 275.* Generatim enim, in quaestionibus de praeeminentia, receptum est, ut, ceteris paribus ille alteri praeponatur, qui prius ad dignitatem est promotus, quod ex testibus *in Can. final. dist. 17. et in Cap. 1. et Cap. 15. de majorit. et obed.* bene deducunt Cassan. *in cat. glor. mund. part. 4.* Manriquez *de praecedentia quaest. 1. n. 17.* Peralta *eod. tract. de praecedentia c. 3. n. 4.*

VII. Quartus in Synodo locus, Ecclesiarum

Collegiatarum, intra civitatem; quintus, earumdem in dioecesi existentium, Canonicis assignatur: ita tamen, ut antiquior et dignior Collegiata civitatis anteponatur aliis Collegiatis ejusdem civitatis, idemque ordo servetur inter Collegiatas dioeceseos. Contigit autem aliquando, ex insignibus Collegiatis unam, quamquam recentiorem, ex Apostolico privilegio, usum habuisse Cappae magnae, quam gestare non poterant Canonici Collegiatae antiquioris, cui simile indultum non fuerat concessum: quamobrem prioris Collegiatae Canonicis, una cum spectabiliori, magisque honorifico Cappae ornamento, se jus pariter assequutos contendebant praecedendi alterius antiquioris Collegiatae Canonicis, sola Almutia indutis. Verum sacra Rituum Congregatio, ad quam causa est delata, censuit, ejusmodi honoris insignia nullam denotare praeeminentiam, neque alterius juribus praejudicium nullum inferre: quocirca, etiam in praedicto rerum eventu, praecedentiam competere decrevit insigni Collegiatae, quae esset antiquior. Controversiae seriem exponit *Ursaya part.* 1. *discept.* 6. in cujus fine laudatum refert sacrae Rituum Congregationis decretum. Canonicos, nisi obstet contraria consuetudo, subsequuntur Vicarii Foranei, quos forte contingat inter Parochos non cooptari; etenim ob illam qualemcumque jurisdictionem, quam exercent, maxime decet, eos Plebanis praeferri, et praeferendos statuit *Joannes Franciscus Bonhomius in supra alleg. Decretis reformationis Ecclesiasticae pag.* 122. ubi, loquens de Vicariis Foraneis, ait: *Parochi, reliquique omnes, quicumque illi sint, et Archipresbyteri, aut Praepositi, Vicariis ipsis pareant, ac loco cedant, non in Divinis Officiis tamen, in quibus, si Canonici fuerint, suo loco eos sedere, convenit*. Ideo autem locum digniorem cedunt Canonicis Ecclesiarum Collegiatarum, quia isti (ut putamus) Synodo adsunt collegialiter uniti, seu ut constituentes unum corpus. Infra Vicarios Foraneos sedere debent Plebani, seu Archipresbyteri rurales, nisi usus obtinuerit, ut promiscue assideant cum Parochis, et Curatis, qui in sedendi ordine statim succedunt, et e quibus ille alteri praeire debet, qui prius Parochiae praefectus fuit.

VIII. Post omnes hucusque enumeratos, subsellia parantur: primo pro obtinentibus simplicia Beneficia: secundo pro ceteris e Clero: tertio pro Religiosis, et Monachis, si qui forte ad Synodum venire jussi fuerint: postremo pro Laicis, si casus evenerit, ut ad Synodum admittantur. Inter Clericos porro ille alteri praecedit, qui in majori Ordine est constitutus, Presbyter scilicet Diacono, Diaconus Subdiacono, et sic deinceps, per textum *in Cap. Statuimus, de majorit. et obed.* Quod si plures fuerint Ordine pares, spectatur tempus Ordinationis, et ille alteri anteponitur, qui prius est inauguratus; et si etiam in Ordinationis die conveniant, habenda est ratio aetatis. Ab hac tamen regula est ille excipiendus, cui Ordo collatus est a Romano Pontifice; is quippe, propter supremam dignitatem Ordinantis, inter alias quibus gaudet praerogativas, quas recenset *Hallier. de sacris electionibus part.* 2. *sect.* 5. *cap.* 3. *art.* 9. §. 1. etiam hac potitur, ut ceteris praeferatur, in eodem Ordine constitutis, per textus *in Can. ultim. dist.* 17. *Can. fin. dist.* 75. *et Cap. Per tuas, de majorit. et obed.* ubi Gonzalez *num.* 3. Barbosa *num.* 2. Valenz. *consil.* 1. *num.* 16. et fusius Hallier *cit. loc.* Siquidem, uti observat Glossa *in eod. Cap. Per tuas*, etiam lege civili sancitum est, primo eorum nomina esse scribenda, qui dignitatem judicio Principis sunt consecuti.

IX. Plurima de ordine sedendi in Synodo videri possunt apud *Bottum de Synodo part.* 1. *num.* 10. Massobrium *cap.* 4. *dub.* 6. Vrsayam *discept.* 29. *tom.* 2. *part.* 1. *et discept.* 9. *eod. tom.* 2. *part.* 2. quamvis revera difficile sit, in hac praecedentiae materia, certam regulam definire; quum potissimum inhaerendum sit consuetudini, quae pro locorum diversitate, diversa est. Ad amputandas autem lites, et cujusque jura sarta tecta servanda, prudenter se geret Episcopus, si in Synodi initio decretum promulgaverit, quo declaretur, ex ordine inibi sedendi nihil detractum iri juri habendi praestantiorem locum, quod quispiam sibi competere credat; quod faciendum statuit *S. Carolus Borromaeus* in Concilio Provinciali Mediolanensi V. *part.* 3. ubi inter Decreta initio Dioecesanae Synodi legenda, hoc quarto loco commemorat *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 278. *Si cui in ea Synodo contigerit suo loco non sedere, aut incedere, aut aliud quidquam agere, per id propterea nemini jus acquiri, acquisitumve esse, neque quidquam de cujusquam jure, possessioneve detrahi; sed omnia in eo statu permanere, quo antea fuisse compertum erit*: idemque cautum legimus in Synodo Diamperitana, habita anno 1590. quam no-

tis a se illustratam anno 1745. typis Romanis edi curavit Pater Jo. Facundus Raulin. Neque ulli displicere potest ejusmodi temperamentum, quod adhibitum scimus etiam ab Oecumenica Tridentina Synodo, quae *in fine sess.* 2. ait: *Insuper ipsa sacra Synodus statuit ac decrevit, quod, si forte contigerit, aliquos debito in loco non sedere ... nulli propterea praejudicium generetur, nullique novum jus acquiratur*. In ejusdem vero Concilii resumptione, summus Pontifex Pius IV. ut eas controversias de medio tolleret, quae ex peculiaribus diversarum Ecclesiarum privilegiis et praerogativis oriri poterant, Praesules omnes, ad illius celebrationem congregatos, in tres tantummodo classes distribuit, Patriarcharum nempe, Archiepiscoporum, et Episcoporum; inter quos jussit Patriarchas primum locum tenere, Archiepiscopos secundum, Episcopos vero tertium; in singulis autem classibus digniorem sessionis locum ab illis occupari, qui Ordinatione anteriores essent: nullo respectu habito ad eorum Primatiales dignitates, sive veras, sive praetensas, quas proinde singulis in suo statu illesas praeservavit; ut videre est in ejusdem Pii IV. *Constit.* 24. *Bullar. Roman. tom.* 2. Ac demum ipsius Concilii Patres in fine *sess.* 25. declararunt, *ex loco assignato Oratoribus, tam Ecclesiasticis, quam secularibus, in sedendo, incedendo, aut quibuscumque aliis actibus*, nulli jus de novo acquisitum, nulli ablatum, censeri debere.

CAPUT UNDECIMUM

De indumentis Episcopi, aliorumque, qui Synodo Dioecesana intersunt.

Ut Sacerdotalis consessus majestas splendidior foret, suique venerationem omnibus ingereret, pluribus, et antiquis Conciliorum sanctionibus, decretum fuit, ut quotquot Synodo interessent Clerici, aliquod induerent sacrum ornamentum, cujusque dignitatis, seu Ordinis proprium. Ex innumeris, quae praesto sunt, particularium Ecclesiarum hac de re statutis, pauca quaedam seligimus. Inter Constitutiones Ecclesiae Claromontensis, anni 1268. Collectionis *Harduini tom.* 7. *col.* 587. legimus: *Districte praecipientes Sacerdotibus, ut jejuni intrent Synodum: in jejunio enim, et oratione debet fieri. Injungimus iterum districte Sacerdotibus Curam animarum habentibus, ut induti Albis, et Stolis intrent Synodum aestivalem; in superpelliciis tantum, et Stolis, Synodum hiemalem: Abbates autem Cappis sericis sint induti.* His concinunt saepius laudata statuta Synodalia Ecclesiae Meldensis *cit. tom.* 4. *Anecdot. col.* 891. *cap.* 2. *districte praecipitur Sacerdotibus, ut rasi coronam, et jejuni intrent Synodum, sub poenis a jure statutis. Districte etiam praecipitur, ut induti Albis, et Stolis intrent Decani Synodum, Sacerdotes vero in superpelliciis*. Constitutiones Ecclesiae Nicosiensis *tom.*7. Collectionis *Harduini col.*1679. decernunt: *Intrent autem omnes in honesto habitu, videlicet in hieme in Superpellicio, vel Cappa clausa, aut Chorali; in aestate vero in superpellicio tantum.* Statuta Synodalia Ecclesiae Nannetensis *cap.* 2. *cit. tom.* 4. *Anecdot. col.* 931. ajunt: *Praecipitur Sacerdotibus, ut jejuni, et induti Superpelliciis, et Stolis mane intrent in Synodum; ceteri autem, Personatus, seu Vicarias habentes Ecclesiarum, Superpelliciis tantum albis: Abbates autem Cappis sericis sint induti*.

II. Majorem, et splendidiorem sacrarum vestium apparatum praescripsit Concilium Budense a *Philippo*, Episcopo Firmano, Sedis Apostolicae per Hungariam, et Poloniam Legato, anno 1279. celebratum, quod ex mss. codicibus Vaticano, et Vallicellano edidit *Odoricus Raynaldus ad calcem tom.* 14. *Annal. Ecclesiast.* In hujus quippe *cap.* 20. haec leguntur: *Statuimus etiam, et praecipimus, ut omnes tam Regulares, quam Seculares in Dignitatibus, seu Personatibus constituti illius Metropolitanae, in qua Provincialis, et illius dioecesis, in qua Episcopalis Synodus fuerit celebranda, veniant.... praeterea statuimus, quod Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, et quilibet alii, qui ex privilegio Mitris utuntur, mitrati cum Superpelliciis, Stolis, et Cappis, seu Pluvialibus; Praepositi vero, Priores, et alii inferiores Praelati cum superpelliciis, et Stolis, si Diaconi saltem sint, et, si velint, Pluvialibus, seu Cappis; Rectores vero, et simplices Sacerdotes cum Cottis, seu Superpelliciis, et Stolis tantum; inferioris vero status, vel Ordinis Clerici cum Cottis Synodum intrent..... Religiosos quoque, nullam Praelaturam, vel administrationem habentes perpetuam, permittimus, in habitu suo cum Stolis in Synodo posse stare*:

III. Licet porro haec peculiarium Ecclesiarum statuta omnes non obstringant, ritum ta-

men et solemnitatem demonstrant, qua decet Synodum celebrari. Adde, quod non multum discrepant ab usitato, et communiori hujus temporis more, quem, ut ex Caeremoniali Episcoporum *lib.* 1. *cap.* 31. et Gavanto *in cit. praxi cap.* 13. describamus, ab Episcopo initium ducimus. Ante Synodum, aliquot congregationes, pro ejusdem directione, fieri solent in aedibus Episcopalibus, quibus Episcopus praesidet indutus habitu Praelatitio, Rocheto scilicet, et Mozetta: quum ad Ecclesiam accedit, Synodum incepturus, vel prosecuturus, incedit indutus Cappa: priusquam preces recitet, quae cujusque sessionis initio dicendae sunt, praeter Superpellicium, Amictum, et Stolam, induit Pluviale rubeum: in solemni Supplicatione, quae cum universo Clero in Synodi initio, et fine per urbem institui solet, pergit indutus Alba, Stola, Pluviali rubei coloris, Mitram pretiosam, et Pastorale baculum deferens; easdemque vestes in sessionibus Synodalibus retinet. Hisce ornatum insignibus suam Synodum auspicatum fuisse *S. Franciscum Salesium*, narrat *Carolus Augustus Salesius in ejus Vita lib.* 5. *pag.* 250. *Supplicatio per totam urbem instituta, in qua videre erat, praeter Canonicos, centum Curiones Supparis indutos: ibat novissimus Salesius Mitra, et Trabea insignis, quem plurimi etiam Sacerdotes sequebantur.*

IV. Quod autem supra diximus de Episcopo, qui Congregationibus, pro rerum in Synodo decernendarum praeparatione, in Palatio Episcopali habendis, habitu Praelatitio, id est Rocheto, et Mozetta indutus, assistere debet; de iis Episcopis intelligendum est, qui habent Rocheti usum. Sunt enim, quibus illud gestare interdictum est; nimirum ii qui ex Ordinibus Regularibus, Monasticis nempe, et Mendicantibus, ad Episcopatum assumuntur, ut habet *Caeremoniale Episcoporum lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 4. *et cap.* 3. *num.* 4. ubi tamen opportune declaratur, ejusmodi prohibitionem non afficere Episcopos illos, qui ex Ordinibus, seu Congregationibus Clericorum Regularium, aut Canonicorum etiam Regularium, sive Presbyterorum S. Spiritus, vel ex Militiis S. Joannis, et S. Jacobi, ad Episcopatum evecti fuerint. Modernus *Joseph Catalanus tom.* 1. *ad Caeremoniale Episc. lib.* 1. *cap.* 1. §. 4. *num.* 5. summa diligentia indicat auctoritates Theologorum, ac Juris Canonici Interpretum, qui docent, Episcopis ex Ordinibus Monasticis, aut Mendicantibus, assumptis non licere, sub excommunicationis, vel, ut aliis placet, sub gravis peccati poena, Rochetum deferre; tam scilicet ob Caeremonialis nuper allegati prohibitionem, quam propter legem in Jure Canonico expressam, *Cap. Clerici Officia, de vita et honest. Cleric.* Nonnulli afferunt, in locum Rocheti, concessum esse a Clemente VIII. Regularibus Episcopis usum Superpellicii. Verum concessio isthaec, si vera est, non pertinet ad casum, de quo nunc agimus; sed ad delationem Superpellicii subtus amictum, vel subtus albam, aut stolam, dum Missas privatim aut solemniter celebrant, vel quum Pluviale induunt, ut Divinis Officiis assistant; vel demum, quum stola dumtaxat induti, Sacramentum Confirmationis, aut Ordines Minores conferunt, aliisve Benedictionibus, aut Consecrationibus operantur. De his videri potest quondam *Josephi Mariae Perrimezzii*, qui Regularis erat Episcopus. *Dissert.* 4. *part.* 1. *pag.* 118. *& seq.* ubi observat, Superpellicium, dum eo utuntur Episcopi Regulares, sacrorum semper indumentorum partem esse; at Rochetum ab aliis Episcopis deferri, etiam tamquam communem habitum, et civilem. Dum vero exempla quaedam affert concessionum a summis Pontificibus factarum certis illustribus Monachis ad Episcopatum promotis, ut vestium colorem mutare, ac etiam Rochetum gestare possent; dumque observat, in Hispaniis Episcopos Regulares Rochetum ex antiqua consuetudine induere; satis indicat, has esse limitationes regulae generalis, qua contrarium statuitur. Quare generaliter loquendo, concludendum erit, Episcopum Ordini Monastico, aut Mendicanti alias adscriptum, in Congregationibus praesynodalibus, de quibus supra, talari veste, et Mozetta dumtaxat indutum sedere debere; servato in hujusmodi vestibus colore, cujus est habitus Religionis ab ipso professae, ut se conformet textui *in cit. Cap. Clerici Officia, de vita et honest. Cleric.* Quamvis enim ibi dicatur, Episcopos Monachos habitum Monachalem deferre oportere; usus tamen invaluit, ut hujusmodi Episcopi, retento colore Ordinis, ex quo assumpti fuerunt, eadem vestium forma utantur, qua reliqui Episcopi uti solent; Mozetta nimirum, Mantelletta, et veste talari.

V. At una heic nobis occurrit quaestio: nimirum, an Archiepiscopus, Missam in sua Dioece-

sana Synodo solemniter celebraturus, inter cetera Pontificalia ornamenta, etiam Pallium induere queat. Idemque quaeritur de Episcopo, cui ex privilegio usus Pallii sit concessus. Certum in primis est, neutri licere, extra Ecclesiam, et extra Missarum solemnia, Pallium gestare, quum id a Jure universim et generatim sit omnibus interdictum, juxta celebre responsum S. Gregorii Magni ad Joannem Episcopum Ravennatem *epist.56. lib.3. indict.*XI.*Operum tom.2. col.666.* relata a Gratiano *Can. Contra morem, dist.* 100. *Tibi non putamus ignotum, quod pene de nullo Metropolita in quibuslibet mundi partibus sit auditum, extra Missarum tempus, usum sibi Pallii vindicasse, et quod bene hanc consuetudinem generalis Ecclesiae noveritis, vestris nobis manifestissime significastis epistolis*: et infra, eumdem Joannem redarguens, quod in solemnibus extra Ecclesiam supplicationibus Pallium gestare praesumpsisset, pergit Gregorius *col.667. Admoneo, quatenus nisi Decessorum meorum munificentia tibi haec per privilegium attributa docueris, uti in plateis Pallium ulterius ferre non praesumas, ne non habere et ad Missas incipias, quod audacter et in plateis usurpas*. In eamdem sententiam iterum scripsit Gregorius ad Marinianum, Joannis Successorem *epist. 56. lib.5. indict.* XIII. *tom.2. Oper. col.*787. *Quo (Pallio) non aliter te uti memineris, nisi in propria tuae civitatis, dimissis jam filiis, Ecclesia, procedens a Salutatorio ad sacras Missarum solemnia celebranda: peractis vero missis, idem in Salutatorio rursus curabis deponere*. Salutatorium autem, cujus Gregorius meminit, quod etiam *Diaconicum magnum, Secretarium, Receptorium*, et *Vestiarum* appellabatur, erat Exedra Ecclesiae adjuncta, ubi Episcopi sacras vestes induebant, et priusquam Ecclesiam ingrederentur, Fidelium salutationes excipiebant, sicuti videri potest apud Du-Cange *in in descriptione aedis Sophianae num.*88. *ad calcem* Cinnami, *et in Glossario verb. Salutatorium*, et Binghamum *Origin. et Antiquit. Ecclesiastic. tom.3. lib.*8. *cap.*7. §.7. *et* 8.

VI. Certum praeterea est, non in omnibus Missarum solemniis posse ab Archiepiscopo, aut Episcopo, Pallii usum habente, illud adhiberi; ut enim ait Innocentius III. *in Cap. Ad honorem de auctoritate et usu Pallii, Solus Romanus Pontifex in Missarum solemniis Pallio semper utitur, et ubique: quoniam assumptus est in plenitudinem Ecclesiasticae potestatis, quae per Pallium significatur. Alii autem eo nec semper, nec ubique, sed in Ecclesia sua, in qua jurisdictionem Ecclesiasticam acceperunt, certis debent uti diebus*. Dies porro, quibus illi permittitur Pallium deferre, recenset Glossa *in eod. Cap. verb. Ad honorem*, quibus posse alias ex speciali privilegio addi, certum ponit Gregorius Magnus *in cit. epist.* ad Joannem Ravennatem, inquiens *col. 666. Aut enim mos omnium Metropolitarum etiam a tua est Fraternitate servandus, aut, si tuae Ecclesiae aliquid specialiter dicis esse concessum .... a vobis oportet ostendi*. Et profecto illis diebus, a Glossa enumeratis, sive ab antiquo, sive a recentiori jure adjectam scimus diem, qua Archiepiscopus, Synodum celebrans Provincialem, sacra Mysteria solemniter agit, quum in Caeremoniali Episcoporum *lib.1. cap.31. num.13.* expresse dicatur: *Cantabitur Missa de Spiritu Sancto solemniter per Archiepiscopum, qui in ea utetur Pallio*: quod quidem fuisse in usum deductum a *S. Carolo Borromaeo*, atque a san. mem. Benedicto XIII. quum ille Mediolani, hic Beneventi Provinciales Synodos haberent, narrat Cardinalis *Petra ad Constitut. Apost. tom.5. pag.*212. *num.*31. *et* 32.

VII. Quare proposita quaestio unice versatur circa Missam solemniter celebrandam in Synodo Dioecesana. Ad quam indubitanter respondemus, neque Archiepiscopo, neque Episcopo habenti Pallii privilegium, fas esse in ea Pallium gestare. Ratio ex iis, quae praemisimus, obvia et perspicua fit: etenim Pallii usus pro die, de qua agimus, nusquam reperitur Archiepiscopo, aut Episcopo, Pallii privilegio ceteroquin exornato, concessus; unde *Gavantus in praxi Dioecesanae Synodi cap.*13. *num.*1. satis apposite scripsit: *Habitus Episcopi in Missa Synodali erit Pontificalis, et coloris rubei. Si celebrat solemniter, assumit omnia Paramenta Pontificalia, usque ad Pallium exclusive*: quod etiam notavit *Pax Jordan. tom.*2. *lib.*8. *tit.*2. *num.*92.

VIII. Quod attinet ad indumenta Vicarii Generalis: aut is est Protonotarius Apostolicus; et tunc vestes induit, hujus muneris proprias, Rochetum videlicet, et Mantellettam: aut hac praerogativa caret; et vestes defert, quibus per urbem incedere solet. Quod si inter Canonicos cooptetur; in Missa, et solemni Supplicatione, vestes adhibet Canonicorum; in sessionibus vero Synodalibus, illis depositis, proprias assumit. *Gavantus cit. cap.*13. *num.*11. *et* 12.

IX. Dignitates, et Canonici Ecclesiae Cathedralis Episcopo rem Divinam solemni ritu perficienti assistunt, induti vestibus sacris, hoc est Dignitates Pluviali; Canonici ex ordine Sacerdotali, Casula, seu Planeta; Canonici ex ordine Diaconali, vel Subdiaconali, Dalmaticis, quam distinctionem ideo servandam dicimus, quia factam credimus divisionem Praebendarum ad normam decreti editi a Tridentino *sess.* 24. *cap.* 12. *de reformatione*; ubi enim ea divisio nondum facta fuit, omnes Canonicos uti solere Pluviali, affirmat *Paris Crassi lib.* 1. *cap.* 18. Coadjutores Canonicorum Ecclesiae Cathedralis, et Canonici Ecclesiarum Collegiatarum, vestes adhibent, quas in Choro ferre consueverunt. Vicarii Foranei, et Archipresbyteri rurales, in aliquibus dioecesibus, aut Pluviale, aut aliud ornamentum assumunt, quo a ceteris distinguantur: in aliis autem nullum obtinent speciale insigne. Rectores quoque Ecclesiarum Parochialium, alicubi, praeter Superpellicium seu Cottam, gestant Caputium, alibi Stolam. Ceteri de Clero solum induunt Superpellicium. Quae omnia didicimus a *Gavanto cit. cap.* 13. recte tamen concludente, standum esse locorum consuetudini.

X. Quod diximus de sacris indumentis, a Canonicis Ecclesiae Cathedralis adhibendis, locum dumtaxat habet, quum ipsemet Episcopus Sacris operatur solemni ritu; nam, si vel privatim Missam faciat, vel Missae, quam alter celebrat, assistat, quod tamen improbandum esse, ex iis patebit, quae inferius *lib.* 5. *cap.* 1. *num.* 3. dicentur, Canonici sacra indumenta non assumunt, sed illa adhibent, quae in Choro deferunt, quae etiam retinent, quum sessionibus Synodalibus adsunt. Secus est de Episcopo, qui, etsi non celebret, debet tamen Synodo interesse, omnibus ornatus Pontificiis insignibus, quod monet *Gavantus eod. cap.* 13. *num.* 1. eique assistunt Diaconus, et Subdiaconus cum Dalmaticis, perinde ac si Missam celebranti inservirent, quemadmodum praescribitur in Pontificali Romano, notatque *Pax Jordan. loc. cit.*

XI. At una adhuc, quoad Canonicorum vestes, enodanda remanet difficultas. Nonnulla reperiuntur Cathedralium Ecclesiarum Capitula, a Romanis Pontificibus hoc singulari exornata privilegio, ut Dignitates, et Canonici usum habeant Pontificalium. Jamdiu Dignitates, et Canonici Ecclesiae Cathedralis Lucensis a Lucio III. Alexandro III. Martino V. et Julio III. potestatem acceperant gestandi Mitram albam sericam, ad instar S. R. E. Cardinalium; quumque Benedictus XIII. Lucensem Ecclesiam in Metropolitanam erexisset, aliud illis addidit privilegium, deferendi Pastorale baculum, instar Abbatum. Clemens XI. Dignitatibus, et Canonicis Ecclesiae Metropolitanae Beneventanae, et Ecclesiae Metropolitanae Mediolanensi, praeter Mitram, omnia indumenta concessit, quibus utuntur Abbates usum Mitrae habentes. Ac tandem, ut cetera praetereamus exempla, Benedictus XIII. usum Pontificalium permisit Dignitatibus, et Canonicis Ecclesiae Cathedralis Viterbiensis.

XII. Quibus positis, dubitatur, an Canonici, ejusmodi privilegiis decorati, possint in Dioecesana Synodo Pontificalia insignia adhibere. Et respondendum censemus, posse, sepositis ceteris Pontificalibus ornamentis, atque assumptis sacris vestibus, quae communes sunt aliis Canonicis, uti sola Mitra, quum Episcopus Missam solemni ritu celebrat, quumque una cum eodem Episcopo, et universo Clero ad publicas incedunt Supplicationes. Mitram pariter gestare poterunt in Synodalibus sessionibus; modo tamen aliis sacris, non vero Pontificalibus, vestibus adsint induti; incongruum quippe esset, sine aliis sacris indumentis, Mitram deferre. Quod possint in praedictis actibus Mitram adhibere, ex verbis colligitur privilegiorum, quibus potiuntur: in illis siquidem vel usus Mitrae ipsis tribuitur etiam expresse et nominatim in Synodo, quemadmodum sonant verba privilegii concessi Canonicis Viterbiensibus; vel saltem generalis facultas datur, Mitram gestandi in omnibus functionibus Ecclesiasticis, quibus etiam Synodales comprehenduntur.

XIII. Quod vero nequeant alia Pontificalia indumenta adhibere, censuit sacra Congregatio Concilii: etenim quum Praepositus Ecclesiae Collegiatae S. Agathae civitatis Cremonae, cujus *c.* 1. *hujus libri num.* 4. meminimus, vellet Cremonensi Synodo interesse, indutus Pontificalibus ornamentis, quorum usum illi ceteroquin competere, nullus dubitat, eique se opponeret Episcopus, quaesitum fuit a sacra Congregatione Concilii: *An Praepositus S. Agathae possit, ultra usum Mitrae, in Cathedrali, et actionibus Synodalibus uti Baculo, aliisque Pontificalibus, et laminis aureis, cum separato genuflexorio, et sede,*

occa-

occasione celebrationis Missae in Synodo. Et die 5. Aprilis 1732. responsum fuit: *Negative, excepto usu Mitrae simplicis, in actibus Synodalibus tantum*. Iterumque causa proposita, die 8. Augusti 1733. sacra Congregatio fuit in eadem sententia quoad omnia, excepta qualitate Mitrae, quam dixit, posse a Praeposito gestari auriphrygiatam. Credere autem fas est, ideo quoad hoc sacram Congregationem sententiam mutasse, quia deprehensum fuit, Praepositum exemptum esse ab Episcopi jurisdictione; ceteri quippe, Mitrae usu a Sede Apostolica donati, si Episcopi jurisdictioni subjaceant, in Episcopali Synodo Mitram simplicem dumtaxat, et non auriphrygiatam, ferre permittuntur, juxta apertam decisionem Clementis IV. *in Cap. Ut Apostolicae, de privilegiis, in 6.* cujus verba sunt: *De Fratrum nostrorum consilio, praesenti decreto statuimus, ut Abbates, et alii, quibus Mitrae usus est ab eadem Sede concessus, exempti quidem in Provincialibus Conciliis, et Episcopalibus Synodis (quibus nonnulli eorum interesse tenentur) Mitris tantummodo auriphrygiatis, non tamen aureas, vel argenteas laminas, aut gemmas habentibus, uti possint; non exempti vero, simplicibus, et albis, ac planis utantur. In aliis vero locis exemptis, et non exemptis, Mitris liceat illis uti, prout concessa eis ab eadem Sede Indulta permittunt*. Quamobrem Canonici, et alii, qui nobiliori Mitra in aliis actibus, et functionibus Ecclesiasticis, ex privilegio utuntur, si eamdem in Synodo deferre gestiant, concludenter probare debent, id etiam honoris sibi specialiter et expresse, et quidem post Clementem IV. fuisse a Sede Apostolica tributum.

CAPUT DUODECIMUM

De Poenis, quibus fiunt obnoxii, non accedentes ad Synodum, nisi legitimo detineantur impedimento.

INutiles essent leges, et contemptui expositae, nisi simul in contumaces animadverterent. Eadem propterea jura, quae Sacerdotes ad Synodum ire jubent, aut poenas irrogant, aut irrogandas illis decernunt, qui parere recusant. Memorata statuta Ecclesiae Biterrensis ejusmodi refractarios ab ingressu Ecclesiae interdicunt: Synodus Catalaunensis anni 1393. et statuta Synodalia Ecclesiae Nannetensis anni 1499. eosdem excommunicatione statim innodatos declarant *cit. tom.4. Thesaur. nov. Anecdot. col.627. 667. et* 1022. Jus vero commune *in Cap. Quod super his, de majorit. et obed.* Episcoporum arbitrio permittit, sibi subditos Abbates, et Sacerdotes compellere *per censuram Ecclesiasticam ad Synodum venire*. Unde quamvis Concilium Tridentinum *cit. c.2. sess.24. de reform.* ubi omnes exemptos, et multis in casibus jam a nobis expositis, etiam Regulares, ad Episcopalem Synodum ire debere, statuit, nullam mentionem fecerit poenae, inobedientibus inferendae, merito tamen sacra Congregatio, ejusdem interpres, censuit, posse Episcopum illorum pariter contumaciam censuris, aliisque poenis coercere, sicuti *hoc eodem libro c.1. n.5.* retulimus; siquidem quandocumque exempti, etiamsi Regulares sint, ad Synodum accedere tenentur, cessat, quoad hoc, eorum exemptio, et subduntur Episcopo, perinde ac ceteri dioecesani. Quia vero quum is, qui ad Synodum ita cunctanter se confert, ut quum jam absoluta est, ad eam perveniat, tum qui, priusquam absolvatur, a Synodo recedit, legi potius illudere, quam obedire videtur; idcirco iisdem poenis se obnoxium facit, quae in illos latae, aut ferendae sunt, qui nullo modo accedunt, quemadmodum advertunt *Massobrius De Synod. Dioeces. cap.3. dub.7.* et Marescottus *variar. resolut. lib.8. tit.2. num.32.*

II. Nec solum potest Episcopus, suam Synodum pervicaciter evitantes, Ecclesiasticis censuris irretire, sed etiam pecunia multare, quod adnotavit *Pax Jordan. lib. 8. tit. 2. num. 70.* non enim desunt homines adeo rudes et crassi, rebusque his terrenis tam perdite addicti, ut plus a poena pecuniaria, quam a censuris, deterreantur. Ita Synodus Avenionensis, anni 1337. *cap.* 8. viginti solidis, usualis monetae, in Ecclesiae fabricam erogandis, illos multavit, qui ad Synodum arcessiti non advenerant: et Synodus Meldensis *cap.4.* similis inobedientiae reos, suorum Beneficiorum fructibus privavit, *cit. tom.4. Anecdotor. col.563. et 918.* Ex mente tamen sacrae Congregationis Concilii, explicata in causa *Pientina Synodi*, quam *c.2. hujus libri num.8.* allegavimus, non debet Episcopus pecuniariam poenam imponere Regularibus; ii quippe viritim accepti, rerum temporalium proprietatem non habent; nec aequum videtur, ut pro unius, vel alterius Religiosi contumacia, communitas, seu monasterium poenam subire debeat.

III. Verum, quia omnes leges, sed praecipue Ecclesiasticae, sanctissimae sunt, et ne latum quidem unguem a justitia, et aequitate deflectunt, propterea a culpa, et poena eum absolvunt, qui ex rationabili causa ad Synodum non venit, Concilium Tridentinum *cit c.2. sess. 24. de reform.* ab obligatione accedendi ad Synodum Provincialem eximit Episcopos: *quibus cum imminente periculo transfretandum esset*: sicut olim contigit quatuor Episcopis, Antibarensi, Catharensi, Olchiniensi, et Suacensi, qui miserabili casu naufragium in mari fecerunt, dum ad Concilium Provinciale Spalati indictum se simul conferrent; ut narrat P. *Daniel Farlatus tom.1. Illyrici sacri in Prolegomenis part. 3. sect.2. §.5. pag.*308. Eodem igitur jure a Dioecesana Synodo sunt excusandi, qui illam aut omnino, aut sine gravi periculo, adire nequeunt, sive ejusmodi periculum ipsis immineat ab extrinseca causa, puta a flumine, quod sit trajiciendum, aut a latronibus viam obsidentibus; sive a causa intrinseca, puta ab adversa valetudine. Multoque magis excusandi sunt Parochi, quos, non propria, sed suarum ovium necessitas remoratur: etenim non solum non reprehendendi, sed plurimum commendandi sunt, si ideo dumtaxat ad Synodum non accedant, quia alium non habent Sacerdotem, quem sibi in animarum Cura substituant; idque praesertim, quum in parochia reperiuntur infirmi tam gravi morbo laborantes, ut prudenter timeatur, ne sint cito decessuri: quanta enim ratio a Parochis, priusquam ad Synodum se accingant, habenda sit de aegrotis, quos in parochia relinquunt, satis aperte edisserunt sanctissimi Ecclesiarum Antistites. *Andreas de Albalato* Episcopus Valentinus in sua Synodo, habita anno 1255. cujus Acta evulgavit Cardinalis de *Aguirre tom.3. pag.*511. ait *n.*152. *Item mandamus Sacerdotibus, vel habentibus Curam, quod nullus renuntiet, nisi in manu Episcopi; et quum venerint ad Synodum, perquirant parochias, et visitent infirmos, et dent poenitentias; eisdem exponendo, qualiter tenentur ire ad Synodum, et si interim morerentur sine poenitentia, non decedant. A qua Synodo quum venerint, non requisiti, visitent infirmos, et faciant quod saluti animarum noverint expedire.* Constitutiones Ecclesiae Claromontensis, anni 1268. quarum supra meminimus, in principio haec habent: *Item injungimus Sacerdotibus Parochialibus, qui Vicarios non habent, quod die Dominica, praecedente Synodum, diligenter inquirant publice in Ecclesiis suis, si aliqui sunt infirmi in parochiis suis: feria vero sequenti, sive antequam iter arripiant, eos visitent etiam non requisiti, et faciant quidquid necesse fuerit ad salutem animarum; praecipientes in Christo, eorum visitationem fieri per Presbyteros vicinos in eadem, vel aliis Ecclesiis remanentes.* Statuta Synodalia Ecclesiae Constantiensis *c.* 17. *cit. tom.*4. *Anecdotorum col.*805. praecipiunt: *Quando vos Presbyteri ad Synodum venire debetis, die Dominica praecedente, publice inquiratis in parochia, si qui sint infirmi, et ea die, vel sequenti feria, vel antequam iter arripiatis, et non requisiti, visitetis eos.* Ex his, aliisque sexcentis hujus generis monumentis, addiscere debent Parochi, quam solicitos eos esse oporteat de aeterna salute suarum ovium, quae in extremo versantur temporalis vitae discrimine; cui nimirum si per alium consulere nequeant, licite, et sancte se a Synodo subtrahunt.

IV. Non idcirco tamen, quod quispiam legitimo detineatur impedimento, potest sua auctoritate, se ab accedendi obligatione absolvere; sed causam, cur non accedit, debet Episcopo significare, a Judicibus, ad id deputatis: absoluta Synodo, examinandam; et quo validius suam absentiam excuset, poterit ad Synodum mittere Procuratorem, qui omnes impedimenti, quo detinetur, circumstantias, melius, quam per litteras fieret, Synodo aperiat, quod scribit *Fagnanus in suis Commentariis mss. ad c.2. sess.24. de reform.* inquiens: *Qui vero verentur accedere, ex sententia Congregationis, poterunt mittere Procuratores ad excusandum se.* Idemque de Conciliis Provincialibus sancitum invenimus in Concilio Parisiensi, anno 1346. celebrato, Praeside *Guillelmo* Archiepiscopo Senonensi, in cujus *c.6.* habetur: *Illi, qui ad Provinciale Concilium venire tenentur, si propter impedimentum canonicum remaneant, se excusent per idoneum Nuntium litteratorie destinatum, qui possit facere fidem per juramentum, de impedimento canonico, super quo etiam debet habere mandatum: tom.* 7. Collectionis *Harduini col.* 1681. Opinatur praeterea *Bottus cit. part.2. n.*42. legitime impeditum posse constituere Procuratorem, non solum ut ejus absentiam excuset, sed ut Synodo ejus nomine intersit. At haec opinio, quae ceteroquin arrisit *Massobrio c.3. dub.6.* a nobis improbatur, et rejicitur: an autem id jure fiat, mox patebit. In electionibus Ecclesiasticis jus esse absenti, legitimo detento impedimento, constituere Procu-

ratorem, qui ejus nomine suffragium ferat, constat *ex Cap. Qua propter*, §. *Illud autem, de elect.* et *Cap. Si quis justo, in princip. eod. tit. in 6.* Est tamen necesse, ut Procurator sit de gremio Capituli, ne secus Capituli secreta pandantur extraneo, quod in citatis textibus pariter decernitur. Sed, quia haec constitutio emanavit in favorem Capitularium, est in eorumdem facultate, favori suo renuntiare, et extraneum Procuratorem admittere, sicuti *in Cit. Cap. Si quis justo, verb. Nolente Capitulo*, observat Glossa, docentque Panormitanus *in Cap. Quia propter*, §. *Illud, n.2.* Layman *n.1.* Pirhing *ad lib.1. Decretal. tit. de elect. n.* 148. Et, generatim loquendo, nunquam adstringi posse Vniversitatem, seu Collegium, ad admittendum Procurarem extraneum, tradit Joannes Andreas *in Cap. Quod alicui, 67. n.17. de regulis juris, in 6.* quia non potest unquam compelli ad aperiendum Collegii negotia iis, qui de Collegii gremio non sunt, *l. Mercatores 4. C. de commerc. et mercator.* Quod si nullus de Collegio velit pro absente Procuratoris munus suscipere, et extraneus a Collegio non admittatur, sibi, et suae absentiae causae imputare debet absens, si pro ea vice suffragio careat, quemadmodum citati Doctores perpendunt. Procurator autem de gremio Capituli, ad eligendum constitutus, si habeat speciale mandatum ad eligendam certam personam, illam, nomine absentis, tenetur eligere, etiamsi proprio nomine aliam duxerit eligendam; si vero constitutus sit cum generali mandato eligendi quem digniorem existimaverit, non potest unum suo, alterum procuratorio nomine eligere, sed utrumque suffragium debet in unam eamdemque personam conferre, sicuti diserte statuitur *in cit. Cap. Si quis justo*, §. *Porro, de elect. in 6.*

V. Quibus praemissis, quum Episcopi in Conciliis Generalibus votum habeant decisivum, et praeterea solemni jurejurando, in sua consecratione praestito, promiserint, se Concilium adituros, nisi praepediti fuerint *canonica praepeditione*, juxta juramenti formam, statutam *in Cap. Ego N. de jurejur.* disputant Doctores, an Episcopus, legitime impeditus, possit ad Concilium mittere Procuratorem; an necesse sit, ut ejusmodi Procurator assumatur e caetu Episcoporum; an vocem decisivam, an autem mere consultivam habeat; an saltem locum obtineat in sessionibus, an demum Episcopus, alterius Episcopi Procurator, duo ferre valeat suffragia. De hisce quaestionibus, quas uberrime tractat Cardinalis *Jacobatius de Conciliis lib.2.* decertatum fuit in Concilio Tridentino, quemadmodum narrant Cardinalis *Pallavicinus in Concilii hist. lib. 21. cap.1.* et Joannes Stoz *in succincta relatione historica de gestis in Concilio Tridentino sect. 4. art. 23. §. 10. punct. 2. a num.328. ad 332.* Sed quum, jubentibus Apostolicis Legatis, singulae discussae fuerint a selectis sacrorum Canonum Peritis, hi fere unanimiter censuerunt, integrum quidem esse Episcopis, legitime absentibus, suos Procuratores ad Concilium mittere, sed Procuratoribus neque decisivam, neque consultivam vocem, neque locum in sessionibus, de jure competere. Omnem demum controversiam composuit Pius IV. concedendo absentium Episcoporum Procuratoribus votum mere consultivum.

VI. Secus est de Conciliis Provincialibus: in his quippe Procuratores Episcoporum absentium votum habent consultivum, et, annuente Concilio, habere possunt etiam decisivum; sicuti respondit sacra Congregatio Concilii *in Salernitana 19. Aprilis 1596. lib. 8. decretor. pag.174.* his verbis *Episcoporum Procuratores posse etiam decisivam vocem habere, si Concilio Provinciali placuerit*. Quam responsionem vetustissima Provincialium Conciliorum comprobat consuetudo: etenim Concilium Arelatense II. circa annum 452. coactum, *tom. 2.* Collectionis *Harduini col.774.* ita Episcopus vocatos ad Concilium venire jussit, ut legitime impeditis, alium, loco sui mittere permiserit: *Si quis* (ait *can.18.*) *commonitus, infirmitatis causa defuerit, personam vice sua dirigat*. Et *Avitus* Episcopus Viennensis *in epistola tractoria*, qua scilicet Viennensis provinciae Episcopos ad Concilium Epaonense anni 517. invitavit, atque praecepti vinculo quodammodo traxit, inquit *cit. tom.2.* ejusdem Collectionis *col.1045. Sed si forte, quod Deus avertat, tanta cuicumque acerbitas corporeae infirmitatis ingruerit, ut spirituale desiderium carnali vincatur incommodo, duos Presbyteros magnae, ac probabilis vitae, mandati instructione firmatos, Fratribus pro se praesentare procuret. Sed tales dignetur eligere, quos Episcoporum Concilio, non minus scientia, quam reverentia jure faciat interesse, cum quibus delectet summos Pontifices conferre sermonem, quos ad definitiones pro Episcopo suo sanciendas, subscribendasque, quum fuerit so-*

tertia eligi, *sit auctoritas legi* : *sed istud non extorqueat*, *nisi summa necessitas*. Discriminis hac in re rationem inter Concilium Generale, et Provinciale, attigerunt Juris Canonici Periti, qui praefatos articulos in Concilio Tridentino examinarunt; illi siquidem, si vera narrat citatus *Stoz*, ideo absentium Episcoporum Procuratores a jure suffragandi repulerunt, quia, inquiebant, canones, et decreta, quae a Concilio Oecumenico conduntur, propter eorum infallibilem auctoritatem, censentur quodammodo prodire a Spiritu Sancto, et Spiritus Sanctus eloquitur per os Pastorum, quos posuit regere Ecclesiam Dei, et non per alios, nullam Dominici gregis custodiam habentes, nisi etiam istis loquendi praerogativam concesserit supremus Ecclesiae Pastor, ac totius gregis Moderator, id est Romanus Pontifex. Haec autem ratio non urget, quum sermo est de Conciliis Provincialibus, quorum decreta nec obstringunt universam Ecclesiam, neque infallibilem auctoritatem habent, et plerumque nihil de rebus, Fide Divina credendis, definiunt.

VII. Eodem modo, quo de Provinciali, ratiocinatur *Bottus* de Synodo Dioecesana. At longe diversa est utriusque ratio: etenim in Synodo Dioecesana solus Episcopus est Judex, et Legislator, ipse suo nomine decreta facit et promulgat, et quamvis astantium consilium exposcat, non tamen cogitur illud sequi; ex quo fit, ut admissio Procuratorum nihil prorsus ad Synodi utilitatem conferre valeat. Ad haec, aut in Procuratorem eligitur, qui alias non esset Synodo interfuturus, et hic potest repelli tamquam extraneus; aut eligitur, qui jam suo jure Synodo intervenit, et hic certe non potest unum consilium suo, aliud absentis nomine, Episcopo praebere; eaque propter inutile et supervacaneum est, ut absentis quoque personam in Synodo repraesentet. Quare concludendum existimamus, absentium Procuratoribus nullum patere aditum ad Dioecesanam Synodum, nisi illum iisdem aperiat, quae jamdiu ita in dioecesi inoleverit, consuetudo.

LIBER QVARTVS

DE OFFICIALIBVS SEV MINISTRIS SYNODI SVAM NIMIRVM OPERAM SYNODO PRAESTANTIBVS ALIISQVE QVI PRO FVTVRIS EVENTIBVS IN SYNODO ELIGVNTVR

CAPVT PRIMVM

De Officialibus primi generis.

IN Caeremoniali Episcoporum *lib.* 1. *c.* 31. *n.* 18. ubi sermo fit de Synodo Dioecesana, habetur: *Officiales quoque*, *et ministri necessarii*, *deputandi sunt in hujusmodi Conciliis*, *veluti Notarii*, *Ostiarii*, *Magistri caeremoniarum*, *et alii*, *ut habetur in Concilio Toletano IV. can.* 4. Ejusmodi Officiales singillatim enumerat *Gavantus in praxi Dioeces. Synodi c.* 18. *et pluribus sequentibus*, quorum aliquos eligendos affirmat, ab Episcopo ante Synodum, alios in Congregatione Consultorum, priusquam incipiant Synodales sessiones, in prima sessione postea promulgandos, quemadmodum idem *Gavantus part.* 2. *sess.* 1. tradit. Singulos et nos recensebimus; sed, qui minoris momenti sunt, cursim indicabimus. Ante Synodum destinare debet Episcopus Praefectum hospitiorum, cum sociis, de quibus idem *Gavantus c.* 8. Eorum interest omnem adhibere diligentiam, ut Clerici, ad Synodum venientes, honestis excipiantur hospitiis, aut diversoria in civitate inveniant, eorum statui congruentia.

II. In Congregatione Consultorum unus pariter, vel duo destinantur Promotores, unus Vrbanus, Foraneus alter, quorum munus est urgere actiones Synodales, seu insistere, ut omnia, quae in Synodo facienda sunt, celeriter, et fructuose perficiantur. Eligitur Synodi Secretarius, quem, monente *Gavanto c.* 20. decet, esse aliquem ex Canonicis Ecclesiae Cathedralis, isque alium, quem maluerit, sibi socium, seu coadjutorem, adsciscet; qui quidem Secretarii socius, etiam *Lector* appellatur, eo quod ei onus incumbat, alta voce legendi Synodi decreta. Ad

Secretarium autem spectat primo, curare, ut pridie, quam Synodus inchoetur, futurae sessionis Edictum affigatur valvis Ecclesiae: secundo, ante primam sessionem, nominatim, ut moris est, vocare Canonicos Ecclesiae Cathedralis, et insigniorum Collegiatarum; et ne nimium defatigetur, potest committere suo Coadjutori, ut ceteros de Clero vocet: tertio, praeparare schedulas pro scrutinio, de quo mox, aliaque peragere, quae a *Gavanto cit. loc.* describuntur.

III. Deputatur insuper Notarius Synodi, qui solet esse Episcopi Cancellarius. Hic absentes notat, ut, nisi postea a Judicibus excusentur, puniantur; singulorum, qui Fidei professionem emittunt, nomina scribit; atque in fine cujuslibet sessionis, rogatus a Promotore, ut de iis, quae gesta sunt, instrumentum conficiat, respondet, se facturum, simulque aliquos de Clero vocat in testes, quorum nomina in tabulas refert. Designantur praeterea Praefecti Synodalis disciplinae, et scrutinii, hoc est aliquot Sacerdotes maturae aetatis, prudentia et pietate conspicui, quorum officium sit, omnes Clericos singillatim ad se arcessere, ac cujuslibet mores, et vivendi rationem investigare: utque facilius huic muneri faciant satis, solet unicuique Praefecto certa pars Cleri, in schedula descripta, committi examinanda, aliaque schedula tradi, in qua quaedam adnotantur, de quibus Episcopus vult specialius inquiri. Absoluto autem scrutinio, omnia ad Episcopum referentur, ac quilibet ex Praefectis, peracti a se scrutinii acta, propria manu subscripta, Episcopo tradet, sicuti monet *Gavantus cap.* 23.

IV. Ad evitandas turbas, et praecavendos tumultus, qui certe fierent, si singulis de Clero venia daretur reclamandi adversus decreta, quae in Synodo promulgantur, solet Episcopus aliquem constituere totius Cleri Procuratorem, qui omnium nomine, ea tamen qua decet modestia, ac reverentia, dicat in Synodo, quae Clero displicent, quaeque ex iis, quae aut statuta, aut statuenda sunt, difficiliora, et aspera videantur; simulque modum suggerat, quo illa emolliri, Clerus optaret: omnia porro, quae nomine Cleri petierit, scripta tradat Synodi Secretario: *Gavantus cap.* 25.

V. Inter Synodi Officiales enumerat *Gavantus* Confessarios, ab Episcopo pro Synodo destinatos, quibus valde congruum esse ait, ut Episcopus, praesertim in sua prima Synodo, totam deleget potestatem, qua ipse potitur, ne quidem sibi retenta, quam habet a Tridentino *sess.*24. *cap.*6. *de reform.* absolvendi videlicet a casibus occultis, Sedi Apostolicae reservatis, et dispensandi in irregularitatibus provenientibus ex delicto occulto, illa excepta, quae oritur ex homicidio voluntario. Caveat tamen Episcopus ne praefatis Confessariis potestatem faciat absolvendi ab haeresi externa, quantumvis occulta; siquidem non solum, virtute Tridentini, non posset ejusmodi facultatem alteri delegare, sed hodie per Bullam, in Coena Domini legi consuetam, potestas absolvendi ab haeresi est ipsimet Episcopo omnino adempta, quemadmodum a S. Pio V. Gregorio XIII. et Clemente VIII. declaratum fuisse, testantur *Toletus*, *Guttierez*, *Vgolinus*, et alii apud *Sanchez lib.* 2. *in Decalog. c.*11. *n.*26. et Suarez *de censuris disput.*21. *sect.*3. *num.*5. et constat ex tertia propositione, proscripta ab Alexandro VII. in qua saltem indirecte, damnari sententiam abstruentem Episcopo facultatem absolvendi ab haeresi occulta, notat ibidem *Dominicus Viva*; de qua re plenius suo loco.

VI. Confessariis adduntur Concionatores, ad hoc electi, ut totius dioecesis Clerum, simul coadunatum, opportune instruant, redarguant, hortentur, ac pabulo Divini verbi reficiant, nisi ipsemet Episcopus velit id muneris in se suscipere, quod profecto et maxime utile, et summopere laudabile foret.

VII. Officiales itidem, Synodo necessarii, sunt Magistri caeremoniarum, ut omnia, quae in Synodo fiunt, debito ritu, cultu, et majestate peragantur. Necessarii quoque reputantur Ostiarii, qui praesint Ecclesiae januis, et laicis, sine strepitu, ingressum prohibeant, et quum incipienda est Synodus, Ecclesiae fores obserent. Ejusmodi Ostiarios esse debere viros graves, notat *Gavantus c.*29. quia ad ipsos spectat, sessionum tempore, Clericos, quos forte videant Ecclesiam pervagantes, aut secum invicem colloquentes, admonere.

VIII. Officialibus Synodi attexit idem *Gavantus cit. c.*18. *et* 26. Oeconomum, qui solet esse Praefectus domus Episcopi, cujus est exigere Cathedraticum, quod in plerisque locis, Synodi tempore, est Episcopo solvendum. Ac tandem mentionem facit de Judicibus querelarum, et excusationum, quorum officium est peculiariter considerandum.

CAPUT SECUNDUM

De Judicibus querelarum, et excusationum.

INter ceteras Episcopalis muneris curas, ab Ecclesiae incunabulis, una, et non infima fuit Clericorum, laicorumque jurgia audire, et componere, subortasque inter eos lites, sine forensi strepitu, dirimere. Quo vero sanctiora Episcoporum judicia forent, in Ecclesiis, et Synodis, adstante Sacerdotum senatu, plerumque exercebantur; quocirca non immerito *Thomassinus de vet. et nov. Eccles. discipl. part. 2. lib. 3. cap. 75. n. 4.* speciem quamdam, et imaginem Curiae, seu Tribunalis Ecclesiastici, Dioecesanas Synodos praesetulisse, asserit. Neque solum civiles controversiae, sed etiam causae criminales ad Episcopales Synodos deferebantur, ut perpetrati delicti rei, Synodali sententia debitam subirent poenam; cujus rei indubiam fidem facit Cyprianus *epist. 12. et 49.* Inter Dioecesanas Synodos Landavenses, quinque reperimus hanc unicam ob causam coactas, ut sententiam ferrent in quosdam, qui homicidium, perjurium, et incestum commiserant; et insuper alias duas, in quibus poena decreta est in alios, qui Ecclesiae patrimonium invaserant, et Episcopi familiam injuriis lacessiverant, sicuti legi potest in earumdem Actis collectis ab *Henrico Spelmanno Concil. Britan. tom. 1. a pag. 381. ad 386.* et Wilkins *tom. 1. pag. 17. et pag. 199.* Neque poenae a Synodis irrogatae erant mere spirituales censurarum, quemadmodum garriunt, qui Ecclesiasticam jurisdictionem impugnant, sed quandoque erant mere temporales, quod factum praecipue legimus in Synodo Landavensi anni 887. *cit. tom. 1.* Wilkins *pag. 199. in principio*, ubi Rex Brochvail, cujus familia laeserat familiam Episcopi, nulla irretitus fuit censura, sed damnatus dumtaxat ad erogandum *pretium faciei suae longitudine, et latitudine in puro auro.*

II. Hanc, quam exponimus, disciplinam maxime viguisse seculo XI. colligimus ex formula celebrandi Dioecesanam Synodum, a *Burchardo* relata, et Concilio Salegunstadiensi anni 1022. adscripta, cujus supra *lib. 3. cap. 5. num. 1.* meminimus; in ea quippe praescribitur, ut Episcopus, suae Synodi initio, ita Presbyteros alloquatur: *Deinde vos simili obtestatione conjuro, ut nullus vestrum in judicando, aut personam accipiat, aut quolibet favore, aut munere pulsatus, a veritate discedat. Sed cum tanta pietate, quidquid coetui se judicandum intulerit, retractare, ut nec discordans contentio ad subversionem justitiae inter nos locum inveniat, nec iterum in perquirenda aequitate rigor nostri ordinis, vel solicitudo tepescat.* Statimque ordo subnectitur, in causis audiendis servandus, qui erat ejusmodi; prima die expediebantur causae Clericorum, et ideo post Episcopi admonitionem subditur: *Post hanc exhortationem quisquis Clericorum velit, conferat querelam*: secunda die propositae a Laicis quaestiones dirimebantur, unde post preces, secundae sessioni praemittendas, ibidem legitur: *Tunc si Clerici querelam non habent conferendam, Laici intromittantur . . . quisquis ex Laicis habeat querelam, proferat.* Quod si non omnes secunda die absolvi potuerant, proponebantur tertia die: *Si quae sint quaestiones, vel querelae, conferantur, et sic Synodus tertiae diei solvatur.* Haec autem omnia evidenter evincunt, plurimas tunc temporis fuisse Clericorum, Laicorumque controversias, ad Synodum definiendas delatas.

III. Ex hac antiqua disciplina ortum habuit, ut Episcopus in Synodo duos, vel tres, una cum suo Vicario Generali, deputet Judices, qui criminales querelas excipiant, et civiles lites audiant, ac summario judicio, de utrisque causis sententiam proferat. Ad eosdem Judices pertinet, quaestiones circa ordinem sedendi, seu praecedendi, inter congregatos forte excitatas, brevi manu (ut dici solet) ita componere, ut nulli praejudicium inferatur: ad eos pariter deferendae sunt excusationes eorum, qui ad Synodum non accesserunt, finita Synodo deinde examinandae.

IV. Licet autem hodie primum, et potissimum munus praedictorum Judicum fere conquiescat, quia fere impossibile est, ut Clericorum, aut Laicorum causae in Synodo terminentur: adeo enim mutati sunt hominum mores, ut contendentes inter se partes summarium judicium effugiant, omnemque telam, seu ordinem judiciarium exacte, atque ad unguem servari exoptent, ex quo fit, ut Vicarii Generalis tribunal libentius adeant, non idcirco tamen eorumdem Judicum electio est censenda superflua: tum quia, uti animadvertunt *Bottus part. 3. art. 7.* et Massobrius *c. 4. dub. 19.* adhuc possent, si qui vellent, litis sumptibus parcere, suasque causas celeriter expedire, Judices Synodales adire, eorumque

judicio acquiescere: tum quia necessarii reputantur ad servandam antiquae disciplinae memoriam, atque ad alia duo explenda munia, quae illis pariter diximus demandata.

CAPUT TERTIUM

De Testibus Synodalibus.

DIsseruimus hactenus de Officialibus Synodo inservientibus: uberius nunc est de aliis agendum, qui in Synodo eliguntur, ut in posterum adhibeantur. Praecipuum inter istos locum obtinent Testes Synodales, homines scilicet probatae fidei, ab Episcopo in Synodo designati, ut custodes quodammodo sint decretorum, quae a Synodo eduntur. Eorum quippe officium est dioecesim subinde perlustrare, atque animadvertere, an quidquam alicubi contra Synodi decreta fiat, et omnia in futura Synodo Episcopo referre; sicuti recte tradunt *Du-Cangius in Glossario verb. Testes Synodales*, Cironius *Observat. Jur. Canon. lib.*1. *cap.* 18. Thomassin. *de vet. et nov. Eccles. discipl. part.*2. *lib.*3. *cap.*76. *n.*8. *et cap.*79. *n.*9. *et seq.* Janus a Costa *ad Cap.*1. *tit.*31. *Decretal. pag.*156. Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib.*2. *cap.*19.

II. Sunt, qui Synodalium Testium originem referant ad *Periodeutas*, de quibus in canone 57. Concilii Laodiceni *tom.*1. Collectionis *Harduini col.*792. Verum *Periodeutae* dicebantur, qui Episcopi vice, dioecesim circumeuntes visitabant, ejusque vicario nomine, non sine perfecto jurisdictionis exercitio, decreta condebant: quocirca dioecesis Visitatores, qui Graece *Periodeutae*, Latine *Circuitores* dicti sunt, quemadmodum et Episcoporum Visitationes, *Circuitiones* passim appellatae, praesertim in Capitulari Caroli Calvi *tit.*5. *cap.*4. ex recensione *Baluzii tom.*2. *Capitular. col.*23. Ac propterea procuratio, quae visitanti Episcopo jam tum debebatur, *Circada* est vocata, quod observavit *du Cangius in Glossario verb. Circada*. Nostri vero Testes Synodales dioecesim perlustrant quidem, sed absque ullius prorsus jurisdictionis exercitio, sicuti mox audiemus. Vera Synodalium Testium lineamenta nobis exhibet *Hincmarus* Archiepiscopus Remensis, qui medio seculo IX. florebat; is quippe *Oper. tom.*1. *pag.* 716. nonnullis praemissis, a suo Clero custodiendis, statim subjungit: *Haec omni anno investiganda sunt a Magistris, et Decanis Presbyteris per singulas matrices Ecclesias, et per Cappellas parochiae nostrae, et nobis Kalendis Juliis renuntianda. Similiter etiam investigandum, et renuntiandum est nobis, qualiter observentur, et custodiantur illa, quae capitulatim observanda Presbyteris dedimus.*

III. Adumbrata ab *Hincmaro* Synodalium Testium lineamenta clarius explicavit Regino, Abbas Prumiensis, qui, labente eodem seculo IX. scripsit. Modum, et formam describens Regino *lib.*2. *de Eccl. disc. cap.*2. visitandae ab Episcopo dioecesis, illud inter cetera faciendum monet, ut in qualibet rurali parochia quaedam veluti particularis Synodus congregetur ex omnibus ejusdem parochiae Sacerdotibus, Clericis, aliisque gravibus et prudentibus viris; e quibus septem ab Episcopo, ait, seligendos Testes Synodales, qui juramento constricti ad renuntiandum quidquid explorati habeant, singillatim ab eodem Episcopo interrogentur de criminibus, et abusibus, in ea parochia grassantibus. Secundum hanc formulam suas visitationes instituisse *Vldaricum* Episcopum Augustanum, narrat *Gerardus*, Scriptor seculi X. *in ejus Vita* §.6. *n.*27. apud Mabillon. *Act. Bened. seculi* V. *pag.*428. *Venet. edit.* et Baluzius *ad Reginonem pag.*533. se opinari, asserit, eamdem formulam per omnes Occidentis regiones fuisse receptam; atque inde factum est, ut *Burchardus*, et *Gratianus*, suo quisque Decreto, hunc Canonem inseruerint: *Episcopus, in Synodo residens, post congruam allocutionem, septem ex plebe ipsius parochiae, vel eo amplius, prout viderit expedire, maturiores, honestiores, atque veraciores viros in medium debet evocare, et allatis Sanctorum pignoribus unumquemque illorum tali sacramento constringat: Amodo in antea quidquid nosti, aut audisti, aut postmodum inquisiturus es, quod contra Dei voluntatem, et rectam Christianitatem in ista parochia factum sit, aut futurum erit.... nec propter amorem, nec propter timorem, nec propter pretium, nec propter parentelam, ullatenus celes Episcopum*: Burchardus *lib.* 1. *cap.* 91. *et* 92. Gratian. *Can.* 7. *caus.* 35. *quaest.*6.

IV. Ne vero haec salubris disciplina, quae fortasse seculo XIII. remitti coeperat, obsolesceret, Innocentius III. in Concilio Lateranensi *cap.* 6. *tom.* 7. Collectionis *Harduini col.* 23. mandavit, ut in Synodis Provincialibus, quotannis celebrandis, Synodales Testes pro qualibet e provinciae dioecesibus constituerentur, ut

unusquisque sibi commissam perlustraret, quodque corrigendum deprehenderet ad futuram Provincialem Synodum deferret: *Per singulas dioeceses* (ait) *statuant idoneas personas, providas videlicet, et honestas, quae per totum annum, simpliciter, et de plano, absque ulla jurisdictione, solicite investigent, quae correctione, vel reformatione sint digna; et ea fideliter perferant ad Metropolitanum, et Suffraganeos, et alios in Concilio subsequenti, ut super his, et aliis, prout utilitati, et honestati congruerit, provida deliberatione, procedant; et quae statuerint, faciant observari.*

V. Quamquam autem Innocentius III. de solis meminerit Testibus, a Provinciali Synodo designandis, non propterea tamen antiquum morem abrogavit, ut a quolibet etiam Episcopo in sua Dioecesana Synodo deputarentur: quare posteriora Concilia, se ad Innocentii instituta, ut par erat, componentia, in utriusque sacris Comitiis Testes designando, aut expresse edicunt, aut certum et usitatum jam ponunt. Concilium Saltzburgense, habitum anno 1420. *cap.*2. Collectionis *Harduini tom.*8. *col.*960. sancivit: *Sacro approbante Concilio, ordinamus, ut omnes et singuli nostri Suffraganei, in proximis ipsorum Synodis per singulas dioeceses, prout et nos in nostra proxima Synodo Saltzburgensi ordinabimus, sub poena suspensionis a Pontificali officio, studeant personas idoneas, probas videlicet, et honestas, in Testes publicos, sive Synodales ordinare, qui per totum annum simpliciter, et de plano, absque ulla jurisdictione, sollicite investigent, quae correctione, et reformatione sint digna; et ea fideliter referant ad Provinciale Concilium, aut Synodum Episcopalem, ut correctione digna, animadversione congrua puniantur.* *S. Carolus Borromaeus* in Concilio Provinciali Mediolanensis IV. anni 1576. *part.* 3. *cap.* 6. *Actor. pag.*179. decrevit: *Ut Testium Synodalium munus, sicubi intermissum est, restituatur; atque non nomine solum, sed certis officii partibus recte per eos geratur, quibus in Synodo, vel Provinciali, vel Dioecesana committetur.* Concilium Avenionense anni 1594. *cap.* 4. Collectionis *Harduini tom.*10. *col.*1838. idem, ac fere totidem verbis repetit, quod *S. Carolus* sanciverat.

VI. Ut porro sine mendacio et dolo munus suum expleant, antequam illud assumant, jusjurandi religione electi Testes obstringuntur, ad omnia quae resciverint, et emendanda existimaverint, ingenue et sincere Episcopo renuntianda, juxta juramenti formam, statutam in Synodo Dioecesana Saltzburgensi, habita post praedictam Provincialem, eodem anno 1420. quae extat *eod. tom.* 8. Harduini *col.*981. aliamque similem, praescriptam a *S.Carolo Borromaeo cit.cap.*6. Concilii Provincialis Mediolanensis IV. de qua etiam *Gonzalez in Cap. Praeterea, litt.C. de Testibus cogendis*, quaeque non multum discrepaat ab ea, quae habetur *in alleg. Cap. Episcopus in Synodo*.

VII. Saepius laudatus *Franciscus Bonhomius in suis decretis generalibus Reformationis Ecclesiasticae edit. Colon. ann.* 1585. posquam plurimum, commendavit Synodalium Testium utilitatem, *p.*129. formam et ipse exhibet juramenti ab illis praestandi. Ratione autem emissi juramenti Testes Synodales recensentur quodammodo inter publicos Officiales, quibus in iis, quae pertinent ad munus, ad quod sunt a republica destinati, plena fides habetur: quod tamen ita limitandum, docet *Massobrius de Synodo Dioeces. c.*4. *dub.* 26. *et tribus seq.* ut non procedat, quum aut agitur de crimine, gravi paena coercendo, aut quum de crimine dei unciatus, se alias insontem probat; quo in eventu puniendus est Testis, tamquam perjurus.

VIII. Verum ea est rerum humanarum conditio, ut non omnia, quae optima sunt, semper in praxim deduci valeant. Synodalium Testium utilitatem jure meritoque extollunt sanctissimi Ecclesiae Canones, eamque optime cognovit *S.Thuribius* in sexta Synodo Dioecesana Limensi, habita anno 1590. *cap.*13. *t.*4. Collectionis Card. de *Aguirre p.*453. inquiens: *Ratio, ob quam sancti Patres juste et sancte instituerunt, ut Synodi singulis annis fierent, erat, ut in eis tractetur correctio et emendatio malorum morum, atque bonorum reformatio, et ut in eis constituatur, quod expedit ad bonum regimen animarum, et de rebus ad Episcopatum pertinentibus. Et, ut quod ordinaretur, et fieret in ejusdem Synodis, cum majori efficacia adimpleretur, ac desideratum sortiretur effectum, statuerunt, ut singulis Episcopatibus constituerentur et nominarentur Testes Synodales personae idoneae, et bonae quae per totum Archiepiscopatum, quisque in districtu sibi assignato, magna diligentia inquirant, qualiter servetur et adimpleatur, quod in Synodis constitutum, et praeceptum est.* Et nemo profecto est adeo hebetis ingenii, qui non videat, quantum illorum opera ad rectam conferret dioecesis administrationem; multis siquidem malis obviam iretur, si Episcopus ex rela-

relationem hominum integerrimae fidei illa praesciret. Et nihilominus difficile, ne impossibile dicam, est hujusmodi homines invenire, qui velint id muneris capessere; enimvero quamquam, ut omnem ab illis arcerent invidiam, jamdiu caeperint Episcopi Testium nomina in Synodo non publicare, eorumque juramentum secrete excipere, quod et fieri permisit citatus Bonhomius, et a multis Episcopis factum, asserit *Gavantus in sua praxi in annot. ad cap.* 33. non propterea tamen, quos exoptassent, allicere potuerunt ad praedictum munus acceptandum. Praesto siquidem ii essent, qui illud affectarent, ut caritatis et zeli praetextu, possent pro libito huic, aut illi sibi inviso, falsum crimen appingere: sed viri vere probi et integerrimi, qui omni sepulto humano affectu, veritatem investigent, eamque sincere Episcopo, solo charitatis studio, aperiant, desiderari quidem possunt, sperari tamen non possunt. Quare, ut ait *Piasecius in praxi Episcopali part.*2. *c.*2. *nu.* 9. Synodales Testes fere ubique desueverunt; in eorumque locum suffecti sunt Fiscales Episcoporum, et Decani, hoc est Vicarii Foranei, qui utique, quemadmodum bene animadvertit *Van-Espen Jur. Eccles. univers. tom.*1. *part.*1. *tit.*18. *c.*3. *num.*14. si doctrina, pietate, prudentia, et zelo praestarent, ac munus suum diligenter obirent, Synodalium Testium defectum supplerent et compensarent.

CAPUT QUARTUM

De Punctatoribus.

COmpertum est omnibus, in historia Ecclesiastica vel mediocriter versatis, nomina Beneficiorum, et Praebendarum incognita fuisse prioribus Ecclesiae seculis, quum bonorum, et redituum omnium Ecclesiasticorum cura et administratio ad solos pertinebat Episcopos, a quibus, statis temporibus, juxta praescriptam a sacris Canonibus mensuram, inter Clericos dividebantur: quia vero hujusmodi divisio singulis mensibus fiebat, ideo *mensurna* appellata est a S.Cypriano *epist.*28. Erectis deinde Beneficiis, et cuique Clericorum sua assignata Praebenda, ex cujus fructibus, quoad viveret, aleretur; ne Praebendam assequuti ab Ecclesiae servitio se impune subtraherent, loco divisionum mensurnarum institutae sunt destributiones quotidianae, certae videlicet redituum portiones, ex singulorum Praebendis plerumque detractae, illis dumtaxat erogandae, qui Divinis intersunt. Et ne haec ipsa disciplina pedetentim relaxaretur, Bonifacius VIII *in Cap. uni. de Clericis non residentibus, in* 6. omnem illi contrariam consuetudinem, quae jam alicubi coeperat inolescere, tamquam abusum et corruptelam improbavit; statuitque, ut in nullo rerum eventu quotidianas distributiones lucretur, qui re ipsa Horis Canonicis, ceterisque Ecclesiasticis functionibus non adest: iis solum exceptis, *quos infirmitas, seu justa et rationabilis corporalis necessitas, aut evidens Ecclesiae utilitas excusaret*: ubi, nomine *justae, et rationabilis corporalis necessitatis*, Doctores intelligunt injustam detentionem in carcere, injustam excommunicationem, aliamve censuram, et grave periculum, ab insidiante inimico imminens Beneficiario, si domo egrediatur: quemadmodum, nomine *utilitatis Ecclesiae*, solam venire utilitatem ejus particularis Ecclesiae, ubi quis Beneficium possidet, et verosimilius etiam Ecclesiae universalis, iidem Doctores communiter tradunt; recte simul notantes, neminem, ab infirmitate, aliave ex indicatis causis impeditum a suo ministerio, Ecclesiae praestando, lucrari quotidianas distributiones, nisi antea consueverit eidem inservire, ac Divinis Officiis interesse; quae omnia enucleate explicantur a *Covarr. lib.*3. *var. c.*13. Moneta *de distribut. quotidian. part.*2. *a qu.*5. *usque ad* 18. Vasquez *opuscul. de Benefic. cap.*4. Garcia *de Benefic. part.*7. *cap.*13. Birhing *ad tit.*4. *lib.*3. *Decretal. sect.* 2. *per tot.* Bonifacii Constitutionem instauravit Tridentinum *sess.*24. *c.*12. *de reform.* et quo religiosius custodiretur, omnem prohibuit inter Beneficiarios collusionem, seu remissionem: vetuit nimirum, ne Beneficiarii aut amissas ab absentibus distributiones, quae praesentibus accrescunt, ullo pacto condonent; aut de illis condonandis, seu postquam praesentibus traditae sunt, restituendis, quoquo modo inter se paciscantur; de qua re iidem citati Doctores aliique apud *Barbosam in collectan. ad idem Tridentini cap. n.*108. *et seq.*

II. Verum facile eluderentur tot salutares Constitutiones, nisi in singulis Cathedralibus, et Collegiatis Ecclesiis, certi et designati forent Canonici, seu quocumque nomine nuncupentur Beneficiarii, quibus onus incumberet accurate adnotandi, quotquot in Choro, aliisque sacris functionibus desiderantur, et quibus nominatim diebus,

aut a qua speciatim Divini Officii parte hic, aut ille se subducat. Qui vero ad ejusmodi munus destinantur, olim dictos *Obedientiales*, quasi ex mera obedientia invisum munus subirent inquirendi in aliorum negligentiam, ex quodam diplomate Innocentii III. colligi autumat *Petrus Morettus* in suo Opere *de ritu dandi Presbyterium part.*1. *sect.*5. *num.*3. Nunc autem communiter vulgo dicuntur *Punctatores*; atque ad id muneris in singulis Ecclesiis duo plerumque deliguntur, tum ut uno impedito, alter non desit, tum potissimum, ut alicujus a Choro absentiam ambo uniformiter testantes, omnem a se removeant suspicionem fraudis. Ex his duobus, unum deputandum a Capitulo, alterum ab Episcopo, decrevit *S. Carolus Borromaeus* in primo Concilio Provinciali Mediolanensi *tit. de officio Punctatoris*, *part.*1. *Act. Eccl. Mediol. pag.*29. *Vt autem hoc officium melius exerceatur, neminique aliquid injuste aut remitti, aut adimi possit, praeter delectum a Capitulo, alter Punctator ab Episcopo creetur*: quibus vestigiis laudabiliter et sancte plures alii Episcopi inhaeserunt.

III. Neque hac sola diligentia contentus *S. Carolus*, in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. *part.*2. *Act. Eccl. Mediol. part.*1. *p.* 160. juramentum ab iisdem praestari voluit, hisce verbis conceptum: *Ego N. Punctatoris officium, quod suscepi, per haec sancta Dei Evangelia juratus, sancte promitto ac spondeo, me fideliter et sincere, quantum in me est, executurum. Sic me Deus adjuvet, et haec sancta Dei Evangelia*; vel si juret super sacras Reliquias, *et haec Sanctorum pignora*. Atque universim loquendo, electos in Punctatores, priusquam officium assumant, esse jurejurando obstringendos ad illud fideliter obeundum, edixit sacra Congregatio Concilii in *Maceraten. Visitationis sacrorum liminum*, 26. Aprilis 1664. ad sextum dubium *lib.*24. *decretor. pag.*130. et in *Curzulen. Jurisdictionis*, 16. Novembris *lib.*26. *decretor. p.*328. Quumque postea dubitatum fuisset, coram quo praedictum juramentum praestandum censuit coram illo, a quo Punctator esset electus; in causa enim *Senen. Officiorum*, die 13. Julii 1686. proposito sequenti dubio: *An, qui Punctatoris munere fungi debet, teneatur, et cogi possit ad praestandum juramentum in manibus Archiepiscopi, et in Capitulo, vel saltem alterutro modo, fideliter exercendo dictum munus*: sacra Congregatio respondit: *Punctatorem teneri jurare coram Deputante*.

IV. Praeterea *S. Carolus Borromaeus*, quo magis magisque securus fieret de Punctatorum diligentia et fidelitate, non solum eos jurare voluit, quum Punctatoris officium capessunt, sed et idem juramentum renovandum, statuit, in prima Synodo Dioecesana, quam contingat celebrari, dum ipsi idem officium gerunt; *Quod de Punctatorum jurejurando* (ait) *loc. cit. pag.* 160. *in Concilio Provinciali primo sancitum est, id et ab iisdem, et ab unoquoque item Punctatore, qui vel festi diei, vel funeris, vel Anniversariorum, vel Processionum, vel aliorum denique Divinorum Officiorum causa, etiam in Collegiatis, aliisque Ecclesiis constitutus est, praestetur, non modo quum Punctatoris Officium suscipiunt, verum etiam in publico Dioecesanae Synodi conventu, qui habebitur, dum ipsi id officium gerunt; quo religiosus unusquisque eorum excitetur ad debitum in munere suo obeundo diligentius officium cum fidelitate conjunctum adhibendum*.

V. Haec consuetudo jurandi in Synodo, quae a Mediolanensi in plures alias pariter Ecclesias est propagata, unica causa fuit, cur Doctores, de Synodo tractantes, etiam Punctatorum meminerint. Ceterum, ubi ea consuetudo non viget, nullo jure tenentur Punctatores juramentum, quod semel praestiterunt, iterum in Synodo emittere, ac proinde non recensentur inter veros Synodi Officiales, neque alia ratione ad Synodum pertinere queunt, nisi fortasse, quia de illis aut restituendis, sicubi non deputarentur, aut corrigendis, si officium suum negligerent, in Synodo agendum foret. De Punctatoribus, de distributionibus, de causis, ob quas absentes possunt eas lucrari, de collusione, aut remissione illarum vitandis, fuse a nobis actum est *in nostra Institut.*107.

CAPUT QUINTUM

De Judicibus Synodalibus.

CUncta *per mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata Pontificum, Sedes Beati Petri Apostoli jus habeat resolvendi, utpote quod de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerint, ab illa autem nemo sit appellare permissus*. Ita *epist.*7. ad Episcopos Dardaniae anno 495. scripsit Gelasius Papa *tom.* 2. Collectionis Harduini *col.*909. cujus auctorita-

rem Nicolaus I. allegavit *epist.* 8. ad Michaelem Imperatorem *tom.* 5. Collectionis *Harduini col.* 167. inquiens: *Patet profecto, Sedis Apostolicae, cujus auctoritate major non est, judicium a nemine fore retractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio. Siquidem ad illam de qualibet mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo sit appellare permissus.* Est autem ejusmodi appellationum jus adeo necessario connexum cum Romani Pontificis in universam Ecclesiam jurisdictionis primatu, ut nemo possit illud in controversiam adducere, nisi et hanc velit perfracte inficiari: etenim quum primatus praerogativa, Romanus Pontifex sit supremus in Ecclesia Judex, cuique datur, per appellationem, ipsius implorare tuitionem: ab inferioris quippe sententia Superioris tribunal adire, omnibus concessum esse ipsa naturalis aequitas dictat et persuadet. Quocirca *Stephanus Tornacensis epist.* 162. *tom.* 25. *Biblioth. Patr. pag.* 34. in hoc appellationis communi refugio, ait *consistere dignitatem Ecclesiae Romanae*: et S. Bernardus *epi.* 198. quae est ad Innocentium II. *tom.* 1. *Oper. col.* 190. in eodem sitam, affirmat, pretiosiorem gemmam, quae in Pontificia emicet Thiara: *Hoc, inter cetera vestri singularis primatus insignia, specialius, nobiliusque nobilitat vestrum, et inclytum reddit Apostolatum, si eripitis pauperem de manu fortiorum ejus. Nulla, meo judicio, in corona vestra pretiosior gemma zelo illo vestro, quo aemulari consuevistis oppressos, nec relinquitis virgam peccatorum super sortem justorum.*

II. Appellationibus, quae undequaque ad Sedem Apostolicam semper delatae sunt, alia insuper Romanis Pontificibus accessit cura, audiendi nimirum, etiam in prima instantia, causas eorum, qui ab Episcoporum jurisdictione subtracti, Apostolicae Sedi immediate subduntur. Verum optime perpendentes iidem summi Pontifices, non facile esse de rebus, in longinquis regionibus emergentibus, rectum Romae institui judicium, *ad quod testium necessariae personae, vel propter sexus, vel propter senectutis infirmitatem, vel multis aliis impedimentis, adduci non poterunt*, sicuti ad Coelestinum I. scripserant olim Africani Episcopi *epist.* 2. *num.* 3. inter epistolas Caelestini, ex recensione *Petri Coustant col.* 1061. gravioribus proinde causis tantum suo judicio reservatis, alias levioris momenti Judicibus in partibus delegare consueverunt: cujus delegationis multa, et praeclara exempla nobis suppeditant epistolae Alexandri III. ad Petrum Abbatem Sancti Remigii, et alios, editae a *Jacobo Sirmondo* post epistolas Petri Abbatis Cellensis *Oper. varior. tom.* 3. *in fin.* Quum autem Innocentius III. experientia didicisset, quod *nonnulli gratia Sedis Apostolicae abutentes, litteras ejus ad remotos Judices impetrare niterentur, ut reus fatigatus laboribus et expensis, liti cedere, vel importunitatem actoris redimere compelletur*; ut huic dolo aditum occluderet, in Concilio Lateranensi statuit: *Ne quis, ultra duas dietas extra suam dioecesim, per litteras Apostolicas, ad judicium trahi possit, nisi de assensu Partium fuerint impetratae*: uti habetur *in Cap. Nonnulli*, 28. *de rescriptis*.

III. Magis adhuc, quam Innocentius, litigantium commodo prospexit Bonifacius VIII. *in Cap. Statutum, de rescriptis, in* 6. decernens, ut si actor et reus ejusdem civitatis, seu dioecesis fuerint, extra ipsas causa a Sede Apostolica non committatur, nisi in duobus casibus, ibidem nominatim expressis, in quibus extra dictas civitatem, et dioecesim ita causam committi permisit, ut *nullus eorum ultra unam dietam a fine suae dioecesis valeat conveniri*: statimque subjungit: *Quum autem actor, et reus civitatum, et dioecesium fuerint diversarum, si actor in civitate, vel dioecesi rei, Judicem habere recuset; ipsum, non in sua, sed in alia civitate, vel dioecesi libere impetrare valeat . . . . dummodo locus, ad quem eum traxerit, ultra unam dietam, sicut in casu alio praemittitur, minime sit remotus.* Ad haec, ne Apostolicae delegationes vilescerent, non aliis causas committi, voluit idem Bonifacius, nisi personis in dignitate Ecclesiastica constitutis, aut Personatum, vel saltem Canonicatum in Ecclesiis Cathedralibus obtinentibus; a quibus praeterea non alibi causas audiri et definiri, mandavit, nisi in civitatibus, aut locis insignibus, ubi litigantibus juris Periti adesse queant: *Sancimus igitur* (ait *in eod. Cap. Statutum*) *ut nullis, nisi dignitate praeditis, aut Personatum obtinentibus, seu Ecclesiarum Cathedralium Canonicis, causae auctoritate litterarum Sedis Apostolicae, vel Legatorum ejusdem, de cetero committantur, nec audiantur alibi, quam in civitatibus, vel locis insignibus, ubi possit commode copia Peritorum haberi.*

IV. Bonifacii Constitutionem renovavit Concilium Tridentinum *sess.* 25. *c.* 10. *de reform.* ut-

que magis adhuc Sedes Apostolica secura foret de scientia, prudentia, et probitate personarum, quibus causas extra Vrbem judicandas committit, eidem Constitutioni nonnulla sapientissime adjecit: *Quoniam* (verba sunt Tridentini) *ob malitiosam petentium suggestionem, et quandoque ob locorum longinquitatem, personarum notitia, quibus causae mandantur, usque adeo haberi non potest, hincque interdum Judicibus, non undequaque idoneis, causae in partibus delegantur; statuit sancta Synodus, in singulis Conciliis Provincialibus, aut Dioecesanis aliquot personas, quae qualitates habeant, juxta Constitutionem Bonifacii VIII. quae incipit Statutum, et alioquin ad id aptas designari; ut praeter Ordinarios locorum, iis etiam posthac causae Ecclesiasticae, ac spirituales, et ad forum Ecclesiasticum pertinentes, in partibus delegandae committantur. Et, si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci, cum consilio Capituli, alium in ejus locum, usque ad futuram Provincialem, aut Dioecesanam Synodum, ita ut habeat quaeque dioecesis quatuor saltem, aut etiam plures probatas personas, ac, ut supra, qualificatas, quibus hujusmodi causae a quolibet Legato, vel Nuntio, atque etiam a Sede Apostolica committantur; alioquin post designationem factam, quam statim Episcopi ad summum Romanum Pontificem transmittant, delegationes quaecumque aliorum Judicum, aliis, quam his factae, subreptitiae censeantur.*

V. Itaque inter graviora negotia, in Dioecesana Synodo ab Episcopo tractanda et expedienda, recenseri debet deputatio Judicum Synodalium, quorum nomina ad Sedem Apostolicam subinde transmittantur. Non est tamen necesse, ut in praefatos Judices, ab Episcopo in Synodo deputatos, ipsa Synodus consentiat; quoniam non dixit Tridentinum, eos designandos a Synodo, sed in Synodo: quapropter Tridentini decreto satisfaciet Episcopus, si Synodi consilium exposcat, etsi ex causis sibi notis, illud amplecti postea noluerit: quemadmodum, quum aliquem ex deputatis in Synodo mori contingit, debet quidem Episcopus, priusquam alium in ejus locum substituat, exquirere Capituli consilium, sed non tenetur illud sequi: quia non consensum, sed consilium dumtaxat Capituli Tridentinum exigit: quod bene probat *Fagnanus in Cap. Cum olim, II. n. 13. et seq. de privilegiis*, atque a Sacra Congregatione Concilii declaratum refert *Gallemart ad cit. cap. 10. sess. 23. num. 3.* Generatim enim loquendo, *quibus in actionibus, aut deliberationibus, Oecumenica Synodo Tridentina, aut Provincialibus Conciliis constitutum est, de Capituli Clerive consilio aliquid agendum esse; non propterea tamen illud sequendi necessitatem sibi impositam esse, Episcopus existimet, nisi in iis tantum, de quibus id speciatim, nominatimque cautum est*: dixere Patres Concilii Mediolanensis V. *part. 3. Actor. Eccles. Mediol. part. 1. pag. 282.*

VI. Praefati Tridentini decreti executionem, quam certe et litigantium indemnitati consulere, et ad rectam conferre justitiae administrationem, nemo est qui non videat, prae ceteris, summopere inculcarunt *Joannes Franciscus Bonhomius in citatis decretis generalibus reformationis Ecclesiasticae edit. Colon. ann.* 1585. *pag.* 115. et Cardinalis *Gabriel Palaeotus* Archiepiscopus Bononiensis in suo Provinciali Concilio, habito anno 1586. ubi simul monuit, ut factae in Synodo Judicum electiones, illico summo Pontifici notificarentur: *Hujusmodi autem nominationes, sive electiones, in singulis Ecclesiis factas, unusquisque Episcopus ad summum Pontificem statim transmittere curabit, ut iisdem Apostolica Auctoritate causae delegentur; et delegationes quaecumque aliorum Judicum, aliis, quam his, factae, subreptitiae censeantur.* Et nihilominus in sacrae Congregationis Concilii Archivio nullus extat catalogus Judicum Synodalium, qui ab Episcopis fuerit ad Sedem Apostolicam unquam transmissus; neque aliud hujus rei invenimus exemplum, praeter unicum, adnotatum a Cardinali *Bellarmino ad cap. 10. sess. 25. Concil. Trident.* Ex hac porro Episcoporum incuria fit, ut Sedes Apostolica causas in partibus personis committat in dignitate constitutis, ad solam normam *cit. Cap. Statutum*, nulla habita ratione Judicum Synodalium, quorum nomina ignorat, sicuti ad rem perpendit *Barbosa ad dictum cap. 10. Trident. num. 25.* scribens: *Decretum hoc de committendis causis solis Judicibus Synodalibus respectu Papae in usu non est, quum adhuc frequenter ipse committere soleat causas aliis personis tam in dignitate Ecclesiastica constitutis, quam deputatis in Synodo; sed id verisimiliter ex eo procedit, sive quia sit supra Concilium, sive quod Dioecesani Episcopi ex sua parte etiam non curent, ad summum Pontificem transmitti nominationes, et designationes Judicum, a Synodo factas, quod tamen juxta hoc decretum facere tenentur, et sic Papa,*

ex quadam quasi necessitate justitiae administrandae, *decretum non observat*. Et tamen saepius Episcopi conquesti sunt apud sacram Congregationem Concilii, quod a Sede Apostolica delegationes fierent personis minus idoneis, perinde ac si ipsimet non essent hujus abusus praecipua causa. Id autem dissimulavit sacra Congregatio; et ne muneri suo deesset, monuit Officiales, ad quos pertinet, ut in causis, in partibus committendis, omnino morem gererent Tridentino. Ita a sacra Congregatione rescriptum fuisse ad Turritanum Antistitem die 3. Februarii 1635. legimus *lib.*15. *decretor. pag.*162. *a terg. Significatum est Ministris hujus sanctae Sedis pro commissione causarum in partibus*, *ut eas nonnisi ab Archiepiscopo in Synodo ad praescriptum cap.*10. *sess.*25. *de reform. designatis, et notificandis committant*. Idemque et nos fieri curavimus, dum ejusdem sacrae Congregationis Secretarii munere fungebamur: etenim, quum Episcopus Portallegren. postulasset, ut causae solis committerentur Judicibus, in Synodo electis, nequaquam autem, ut antea fieri solebat, Protonotariis Apostolicis, inter quos multi reperiebantur indocti et imperiti, et hanc instantiam nos retulerimus ad sacram Congregationem, haec die 17. Novembris 1725. rescripsit, a Domino Cardinali Praefecto serio agendum esse cum Cardinali Pro-Datario, ut a suis Administris adamussim, servari mandaret Tridentini sanctionem. Sed si Episcopi nomina Judicum, in Synodo deputatorum, Sedi Apostolicae non manifestant, sibi imputare debent, quod commissiones ad minus peritos quandoque dirigantur: Officiales enim sanctae Sedis divinare non possunt, quinam in hac, aut illa dioecesi idonei sint ad Apostolicas commissiones rite subeundas, ac propterea Apostolicas litteras ad eos dirigunt, quos audiunt aliquo specioso titulo condecoratos, quamvis non ignorent, sub speciosi tituli cortice homines aliquando latere satis rudes et crassos.

VII. Neque a Judicibus Synodalibus eligendis Episcopos remorari debet timor, ne illi quoddam quasi tribunal erigant, quasi aliquam jurisdictionem statim adepti essent: nam sacra Congregatio Concilii in causa *Januen.* die 15. Martii 1601. *lib.* 9. *decretor. pag.* 134. jam statuit: *Personas designandas in Synodo ex cap.*10. *sess.*25. *ante delegationem*, *nullam habere jurisdictionem*: quin immo, ut omnem ab illis arceret ambitionem ostentandi tribunal proprium cum propriis administris, eadem sacra Congregatio in causa *Alben.* die 15. Januarii 1656. *lib.* 19. *decretor. pag.* 554. *a terg.* dixit: *In hujusmodi appellationum causis*, *ad Judices Synodales delatis, adhibendos esse Notarios Curiae Episcopalis*. Unum dumtaxat impedimento esse potest Episcopis, ne Synodalium Judicum nomina ad Sedem Apostolicam mittant, praetermissio scilicet tam Provincialium, quam Episcopalium Synodorum, in quibus essent illi designandi, quamvis enim a Tridentino facultas Episcopis data sit, Judicibus in Synodo electis, et mox decedentibus, alios cum consilio Capituli, substituendi, duraturos usque ad novam Synodum, quae ceteroquin, tempore a Tridentino statuto, sit habenda; nulla tamen iisdem potestas facta est novos Judices deputandi, quum aut nulli in Synodo deputati sunt, aut nulla habita est Synodus, in qua deputari potuerint, aut effluxit jam tempus, intra quod juxta Tridentini decretum, nova Synodus fuisset habenda. Verum, ne dioeceses suis Synodalibus Judicibus diu careant, etiam in his eventibus modus suppetit Episcopis illos nominandi: si enim potestatem, quam ceteroquin non haberent, a sacra Congregatione Concilii petant, eique simul causas exponant, propter quas Synodum celebrare nequeunt, haec facultatem iisdem impertietur Judices Synodales, cum consilio Capituli, designandi; sicuti factum cum Archiepiscopo Januensi, constat ex actis sacrae Congregationis *lib.*19. *decretor. pag.*171. ubi haec leguntur. *Januen. Dubium Judicum Synodalium. Sacrum Concilium Tridentinum cap.* 10. *sess.* 25. *de reform. statuit*: *in singulis Conciliis Provincialibus*, *aut Dioecesanis etc. Et si aliquem interim ex designatis mori contigerit*, *substituat Ordinarius loci, cum consilio Capituli, alium in ejus locum, usque ad futuram Provincialem*, *aut Dioecesanam Synodum*.

VIII. *Occurrit in his terminis casus in dioecesi Januen. in qua per plures annos non fuit celebrata Synodus Provincialis*, *aut Dioecesana*. *Propterea Eminentissimus Archiepiscopus, dubius de facultate, si aliquem interim mori contigerit, substituendi alium in ejus locum*, *reverenter recurrit ad hanc sacram Congregationem pro declaratione*, *an valeat uti dicta facultate substituendi alium, etsi Synodus tam Provincialis*, *quam Dioecesana non fuerit intra tempus a Concilio praescriptum sess.*24. *c.*2. *de reform. celebrata*. *Unde expetitur sapientissimum oraculum EE. VV. ut declaretur*, *an et*

quomodo valeat Eminentissimus Archiepiscopus procedere ad substitutionem Judicum Synodalium in casu etc.

Die prima Junii 1609. *Sacra etc. in casu, de quo agitur, petitam facultatem substituendi, cum consilio Capituli, Eminentissimo Archiepiscopo oratori impertita est.*

IX. Quae hactenus enarravimus, omnia a nobis indicata fuere in nostra Epistola encyclica, quam, post supremum Ecclesiae clavum susceptum, die 26. Augusti 1741. dedimus ad Patriarchas, Archiepiscopos, et Episcopos, ubi methodum illis praescripsimus designandi Judices Synodales tam in Synodo, quam extra Synodum, et modum simul ostendimus, quo eorum nomina Sedis Apostolicae notificare debeant, ut haec viris probis et doctis causarum cognitionem in partibus deinceps committere valeat: uti videri potest in citata nostra epistola, quae est 28. *in nostro Bullario tom.* 1.

CAPVT SEXTVM

De Judicibus Conservatoribus.

Regularium Ordines, pleraeque Vniversitates, ac nonnulla quoque Canonicorum Collegia, inter cetera privilegia, quibus a Sede Apostolica sunt exornata, hoc etiam gaudent, ut Judices eligant eorumdem privilegiorum Conservatores. Non deputantur ejusmodi Judices in Synodo; nihilominus connexionem habent cum Synodo, quia desumendi sunt e coetu Judicum Synodalium, de quibus in praecedenti capite actum est, juxta Conttitutionem 9. Gregorii XV. *Bullar. tom.3.pag.*440. cujus verba sunt §. 2. *In futurum vero Sanctitas sua hac generali, et perpetuo valitura Constitutione, statuit et decrevit, ut Judices Conservatores hujusmodi, sive principales, sive subrogati, eligi, nominari, aut deputari non possint, nisi non solum habeant qualitates requisitas, et descriptas in Constitutione similis recordationis Bonifacii Papae VIII. etiam Praedecessoris sui, quae incipit Statutum, ita ut vel dignitate Ecclesiastica praediti, vel Personatum obtinentes, vel Ecclesiarum Cathedralium Canonici existant; sed etiam in Conciliis Provincialibus, aut Dioecesanis, juxta decretum Concilii praedicti, Judices electi, seu designati sint.* Et §.5. subdit: *Ceterum, ut latius pateat Conservatorum hujusmodi deligendorum facultas, Sanctitas sua admonitos voluit omnes locorum Ordinarios, ut in Synodis Provincialibus, aut Dioecesanis, quamplures personas ex habentibus qualitates in praedicta Constitutione ejusdem Bonifacii Praedecessoris contentas, et alioquin ad id aptas designari procurent; et si aliquem interim ex designatis mori contigerit, substituat Ordinarius loci, cum consilio Capituli, alium in ejus locum, usque ad futuram Provincialem, an Dioecesanam Synodum.* Et postquam *sequenti* §. 6. iterum Pontifex edixit, ne quispiam in Conservatorem eligatur, qui inter Judices Synodales non numeretur; praecipit, ut nomina Conservatorum, quos Regulares selegerunt, Curiae Episcopali exhibeantur: *Ejusque electionis, seu assumptionis documentum infra tempus hujusmodi*, videlicet sex mensium, *penes Acta Curiae Ordinariorum exhibere et dimittere teneantur; alioquin, eo ipso termino elapso, quamdiu Conservatores secundum formam praesentis Constitutionis non elegerint, coram eisdem Ordinariis conveniantur.*

II. Neque hac Constitutione quidquam de novo Gregorius sancivit, sed sanctiones, quae jam antea emanaverant, confirmavit: etenim, ante Gregorii XV. Pontificatum, hoc est anno 1614 sacra Congregatio Concilii, apud *Gavantum in prax. dioeces. Synod. in annot. ad cap.*32. etiam hac de causa oportere, dixerat, ut in Synodis Dioecesanis, celebrandis ab Episcopis Mediolanensis provinciae, ad quos suas litteras direxit, plures deputarentur Judices Synodales, ut nimirum liceret, Regularibus, quos vellent, ex illis seligere, suorumque privilegiorum Conservatores constituere. Quae autem a Conservatoribus, qui inter Judices Synodales non recensebantur, antea gesta fuerant, eadem sacra Congregatio ad cautelam convalidavit, *perinde ac si a Conservatoribus, legitime deputatis, processissent.* Quod profecto indicio est, illam jam tum minus firma, et nutantia sacrae Congregationi visa fuisse.

III. Si autem in dioecesi nulli reperiantur Judices Synodales, tunc, ne Regulares (quod de Regularibus dicimus, de aliis eodem privilegio fruentibus est semper intelligendum) suo, sine culpa, priventur jure, poterunt, quem maluerint, in Conservatorem assumere; modo tamen qualitatibus praestet, quas Bonifacius VIII. *in cit. Cap. Statutum*, exposcit, atque in reliquis omnia serventur, quae a Gregorio XV. praescribuntur, uti docent *Fagnanus in Cap. Sane, II. num.* 33.

de offic. Judicis delegati, et *in Cap. Si Clericus*, *n.57. de foro competenti*, et Nidus *de Conservatoribus cap.3. part.7. n.7.* At si postea Synodus celebretur, in qua Synodales Judices constituantur, statim cesset jurisdictio praedictorum Conservatorum, iterumque a Gregoriana Constitutione adiguntur Regulares ad aliquem eligendum ex designatis in Synodo, quod, teste *Monacello tom.4. pag.21. n. 221.* saepius declaravit sacra Congregatio Concilii, et praesertim in *Wladislavien.* 16. Januarii 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.*574. et in alia causa *Ordinis Minorum Observantium* die 10. Decembris 1661. *lib.*22. *decretor. pag.*777. *a tergo*.

IV. Dubitatur autem, an extra Judicum Synodalium coetum, facultatem habeant Regulares, aliquem in Conservatorem sibi eligendi, qui majori praefulgeat Ecclesiastica dignitate, puta Episcopum, Archiepiscopum, aut aliquem ex S.R.E. Cardinalibus. Affirmant plerique Doctores, innixi perspicuo textu *in Cap. fin. de offic. delegati, in 6.* ubi Bonifacius VIII. non solum permittit, sed diserte praecipit: *Ne de cetero Conservatores deputari possint, nisi Episcopi, vel eorum Superiores, aut Abbates etc.* Eamdemque olim fuisse sententiam sacrae Congregationis Concilii, liquet ex citato decreto anni 1614. relato a *Gavanto*, ubi expresse ait, praeter Judices Synodales, posse in Conservatores assumi, *Episcopos, atque illis Superiores, eorumque Generales Vicarios*. At rectius opinantur alii, ejusmodi sanctionibus derogatum esse a posteriori Constitutione Gregorii XV. qua Regularium libertas ita, quoad hoc, est coarctata, ut neminem in Conservatorem eligere valeant, qui Judicibus Synodalibus non annumeretur, et omnis electio Conservatorum, facta contra formam ibidem statutam, nullius roboris esse decernitur. Non immerito tamen ad haec reponere possent Regulares, facultatem sibi datam a Bonifacio VIII. tunc saltem reviviscere, quum in dioecesi nullus adest Judex, in Synodo deputatus, aut ab Episcopo necessaria facultate instructo, in Synodalium locum suffectus. Verum, quidquid sit, an possint Regulares in Conservatorem assumere Episcopum, aliumve majori praeditum dignitate, qui forte in dioecesi commoretur, certum esse videtur, ab iisdem, in una dioecesi existentibus, in Conservatorem eligi non posse alterius dioecesis Episcopum; ejusmodi enim electiones saepius improbatas fuisse a sacra Congregatione Concilii, testatur *Monacellus tom.4. pag.22. nu.* 222. Quumque denuo alieni Episcopi electio a Regularibus attentata fuerit, eadem sacra Congregatio die 3. Augusti 1715. in *Nullius Altamurae* iterum dixit, illam non sustineri, uti videre est in *Thesaur. Resol. tom. 9. pag.* 222. *inter selectas ab anno* 1700. *ad* 1718. Innituntur haec sacrae Congregationis responsa citatae Constitutioni Gregorii XV. in qua decernitur, nullum a Conservatore jus exerceri posse extra dioecesim, pro qua fuit deputatus. Conservator enim, sicuti ait *Nidus de Conservator. part. 2. num. 7.* praesto esse debet, ad Partes audiendas, et Regularium privilegia tuenda, eo ipso in loco, ubi in discrimen vocantur; ex quo fit, ut nequeat unus et idem pro diversis dioecesibus constitui, sed suus cuilibet dioecesi adesse debeat, quod late ostendunt *Monacellus cit. loc. num.* 222. Passerinus *in Cap. Hac Constitutione n.* 161. *in fine, de officio delegati, in 6.* Barbosa *de offic. et potest. Episcop. allegat.* 106. *num.*7. *in fin.* Aut igitur alterius dioecesis Episcopus, in Conservatorem electus, commissum sibi munus exercere vult in propria dioecesi, et hoc facere prohibetur a citata Gregorii Constitutione; aut, quandocumque Regulares ejus opera indigent, accurrere vult ad aliam dioecesim, pro qua fuit Conservator designatus, et hoc multis nominibus dedecere quilibet videt.

V. Plurima nunc superessent dicenda de Conservatorum jurisdictione, ejusque abusu, quae, quoniam praesentis instituti non sunt, summatim indicamus. Innocentius IV. *in Cap.1. de offic. et potest. Judicis delegati, in 6.* statuit, Conservatores solum posse illos, quibus dati sunt, *defendere a manifestis injuriis et violentiis: nec ad alia, quae judicialem indaginem exigunt, suam posse extendere potestatem*. Bonifacius VIII. *in Cap. Hac Constitutione, eod. tit.* addit, quod, *si de aliis, quam de manifestis injuriis et violentiis scienter se intromiserint, seu ad alia, quae judicialem indaginem exigunt, suam extenderint potestatem; eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi. Pars vero, quae hoc fieri procurabit, sententiam excommunicationis incurrat*. Concilium Tridentinum *sess.14. cap.5. de reform.* decrevit, causas criminales, et mixtas ad locorum Ordinarios, et non ad Conservatores, pertinere; civiles vero a Conservatoribus posse cognosci, quum ii, quorum privilegia tuentur, rei sunt, non autem si sint actores. Clemens VIII. in

sua Constitut. 3. *Bullar. tom.*3. et Gregorius XV. *cit. Constitut.* 9. praefatas juris sanctiones renovarunt, omnesque literas Apostolicas, quas *Conservatoribus* vocant, contra earumdem sanctionum formam concessas, revocarunt, et intra illarum terminos coarctarunt. Quumque Patres Societatis Jesu contenderent, litteras Apostolicas, quibus ipsi potiuntur, obtentas a S. Pio V. et sub consueta formula *Rationi congruit*, postea expeditas a Gregorio XIII. propter speciales, et amplissimas clausulas, quibus sunt roboratae, non esse revocatas, neque restrictas intra limites Gregorianae Constitutionis, in celebri causa *Angelopolitana* succubuerunt; in responsione enim ad quintum dubium, decisum fuit, illas clausulas minime obstare, quominus comprehensae dicantur in Gregorii XV. Constitutione, quemadmodum habetur in Bulla 32. Innocentii X. *Bullar. tom.*5.

VI. Cohaerenter ad enuntiata jura, plura postmodum prodierunt a sacra Congregatione Concilii decreta. Die 28. Julii 1657. proposito dubio: *An Regulares, habentes Conservatorem, si rei sint, in causis requirentibus judicialem discussionem et indaginem, conveniri queant coram eodem Conservatore*: sacra Congregatio respondit *Negative*, additque, in eo rerum statu provocandos esse ad loci Ordinarium, *lib.*21. *decretor. pag.*31. Idemque responsum dedit in causa *Papien.* die 30. Martii 1680. *lib.*31. *decretor. pag.*73. In causa *Januen. Jurisdictionis*, quae versabatur inter Patres Societatis Jesu, et Patres Carmelitas Excalceatos, die 20. Februarii 1723. quo tempore nos sacrae Congregationi eramus a Secretis; declaratum fuit, Conservatori, a Patribus Societatis in civitate Januensi deputato, jus tantum esse, illos defendendi a manifestis injuriis et violentiis, eorumque causas cognoscendi, quando iidem rei sunt, ad normam Gregorianae Constitutionis, quae uberius videri possunt *in Thesaur. Resolut. t.*2. *pag.*274. Quod vero attinet ad Ministros, quos Conservatores deputare se posse arbitrabantur, in causa *Faventina* 17. Septemb. 1667. *lib.*25. *decretor. pag.*443. et iterum in dubiis generalibus de Conservatoribus die 28. Januarii 1679. *lib.* 30. *decretor. pag.*349, *et seq.* ac denique in particulari Congregatione, a san. mem. Clemente XI. deputata, cui nos, tamquam ejusdem Secretarius, interfuimus, die 22. Martii 1720. decisum fuit, alios Ministros a Conservatoribus assumi non posse, praeter unum Notarium. De Judice Conservatore Regularium integrum tractatum concinnavit *Petrus Maria Forti*, Societatis Jesu, natione Siculus, quem typis Mutinensibus impressum, evulgavit anno 1743. Non multum tamen huic Auctori fidendum est, quoniam multis in locis, sed praesertim *art.* XXI. Judicum Conservatorum jurisdictionem ultra limites protendit, a sacris Vrbis Congregationibus eidem praescriptos. De Judicibus Conservatoribus Vniversitatis Studii Generalis Avenionensis, et eorum jurisdictione nonnulla a nobis constituta sunt *in Constit.*142. *Bullarii nostri tom.*1.

CAPVT SEPTIMVM

De Synodalibus Examinatoribus.

SAcrosancta Tridentina Synodus *sess.* 23. *c.*7. *de reform.* decrevit, ut Episcopus, priusquam Ordines conferat, aliquot sibi adscitis Sacerdotibus, aliisque prudentibus viris, Divinae Legis peritis, et in Ecclesiasticis sanctionibus exercitatis, *Ordinandorum genus, personam, aetatem, institutionem, mores, doctrinam, et fidem diligenter investiget, et examinet*. Et *c.*15. statuit, nullum Sacerdotem, *etiam Regularem, posse Confessiones Secularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, nisi aut Parochiale Beneficium, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus judicetur, et approbationem obtineat*. Postquam autem *sess.*24. *c.*18. praemiserat, animarum saluti maxime expedire, a dignis, et idoneis Parochis gubernari, ut id diligentius, ac rectius perficiatur, edixit, vacantes Ecclesias Parochiales illis dumtaxat esse ab Episcopo conferendas, qui in experimento, seu examine, coram eodem Episcopo, aut ejus Vicario Generali, aliisque Examinatoribus *non paucioribus, quam tribus* instituendo, fuerint approbati, et idonei renuntiati. Jussit praeterea, sex ad minus Examinatores ab Episcopo, vel ejus Vicario, in Dioecesana Synodo, singulis annis, proponi, *qui Synodi satisfaciant, et ab ea probentur*, e quibus, adveniente Parochialis Ecclesiae vacatione, tres ab Episcopo seligi voluit, qui una cum eo examen perficiant, addiditque: *Sint vero hi Examinatores Magistri, seu Doctores, aut Licentiati in Theologia, aut Jure Canonico, vel alii Clerici, seu Regulares, etiam ex Ordine Mendicantium, aut etiam Seculares, qui ad id videbuntur magis idonei; jurentque omnes ad sancta Dei Evangelia, se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus executuros. Caveantque, ne quidquam prorsus, occasione hujus examinis, nec ante, nec post accipiant; alioqui simoniae vitium*

tium tam ipsi, quam alii dantes incurrant, a qua absolvi nequeant, nisi dimissis Beneficiis, quae quomodocumque etiam antea obtinebant, et ad alia in posterum inhabiles reddantur. Haec quoad Ecclesias Parochiales, quae ad liberam spectant collationem Episcopi, aut juris patronatus Ecclesiastici sunt, omnino servari jussit Tridentinum; omnesque earumdem Ecclesiarum provisiones, seu institutiones, contra formam istius decreti factas, irritas et inanes, fore pronuntiavit.

II. Quamobrem examen, seu concursus ad Ecclesias Parochiales necessario institui debet coram tribus saltem Examinatoribus, a Synodo approbatis: secus autem est de examine, ab aliis subeundo, qui aut Ordines petunt, aut ad excipiendas Confessiones approbari cupiunt; in hoc quippe poterit Episcopus Examinatoribus uti, quos maluerit, quod opportune advertit *Gavantus in praxi Dioeces. Synod. cap.* 31. *num.* 2. quoniam Tridentinum Synodales Examinatores exigit tantum in concursibus ad Parochiales, quumque agatur de sanctione restringente facultatem, alias Episcopo a jure communi concessam, non debet extendi ultra casum expressum: quocirca merum consilium praebere voluisse, opinamur, septem illos Episcopos, auctores articulorum reformationis Parisiensis anni 1586. quum *articulo* 58. *tom.* 4. *Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, et Durand *col.* 1199. dixere: *In Dioecesana Synodo, ubi commode fieri poterit, juxta decreta Concilii Tridentini, deputentur Examinatores, quorum opera utatur Episcopus, tum pro examine illorum, quibus Beneficia, praesertim Curata, conferenda erunt, tum etiam eorum, qui promovendi erunt ad Ordines*: aut, si legem condiderunt, Episcopos extra Galliam non obstrinxere. Enimvero quod in examine, non causa conferendi Beneficium Parochiale, sed alio nomine faciendo, liceat Episcopo Examinatores adhibere, quos voluerit, pro certo posuit *S. Carolus Borromaeus* in Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. quum *part.* 3. *Actor. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 259. praeceptum, a Tridentino Synodalibus latum, ne examinis occasione quidquam accipiant, etiam ad alios Examinatores extendit, inquiens: *Nec vero item, qui Examinatores libere, pro arbitratu Episcopi, ad alios quocumque nomine, causave examinandos adsciscuntur, examinis occasione unquam quidquam, ne esculenta quidem, poculentave capiant*. Praeterea, etsi Benedictus XIII. in sua Constitutione, quae incipit *Pastoralis*, et habetur in Appendice ad Synodum Romanam, edixerit, ut Praebendae Theologalis, et Poenitentiaria, in Italia, eique adjacentibus Insulis, conferantur, praevio examine et concursu, eo plane modo, quo conferuntur Ecclesiae Parochiales; expresse tamen declaravit, concursus ad illas non necessario institui oportere coram Examinatoribus Synodalibus, *sed coram Episcopo, et quatuor Examinatoribus, etiamsi Synodales non sint*.

III. Quibus adnotatis, accuratius sunt singula explicanda, quae in Examinatoribus Synodalibus Tridentinum exposcit. Sex ad minus ab Episcopo, aut ejus Vicario, in Synodo proponi voluit; non tamen vetuit, ne plures proponantur: quin immo ex tali loquendi modo, et plures proponi posse, et ut plures proponantur, se exoptare, satis aperte Tridentinum innuit; quemadmodum observat *Barbosa in collectan. ad cap,* 17. *sess.* 24. *num.* 85. ubi tamen a sacra Congregatione Concilii decisum refert, non esse ultra viginti proponendos, fortasse ob periculum, ne nimium aucto eorumdem numero, minus diligens sit personarum, quae proponuntur, delectus. Propositi ab Episcopo, Officium non assequuntur, nisi approbentur a Synodo: unde necesse est, ut major pars eorum, qui Synodo intersunt, in illos consentiat; secus, alii ab Episcopo erunt proponendi, qui a majori parte acceptentur. Posse autem hanc acceptationem fieri per suffragia tum publica, tum secreta, respondit sacra Congregatio Concilii ad Patriarcham Venetiarum die 11. Julii 1592. *Amplitudini tuae super Examinatoribus, in Synodo approbandis, sic respondit Congregatio sacri Concilii Interpretum, nempe Examinatores, qui ab Amplitudine tua propositi fuerint Synodo, tam per vota secreta, quam aperta posse probari. Itaque Amplitudo tua eum modum in probatione servari faciat, quem magis expedire judicaverit*.

IV. Quod spectat ad Examinatorum qualitates; quamvis Tridentinum desideret, ut deputandi ad ejusmodi munus, gradum aliquem in sacra Theologia, vel in Jure Canonico sint consecuti; attamen arbitrio Episcopi permittit, etiam, qui nullo gradu est condecoratus, proponere: ex quo fit, ut, etiamsi plures in dioecesi reperiantur Doctoratus laurea insigniti, si nihilominus Episcopus eos minus peritos existimet, poterit, cum Synodi approbatione, aliis, sive Secularibus, sive Regularibus, qui sine Do-

ctoratu doctores reputantur, Examinatoris officium committere: quod a sacra Congregatione Concilii decisum, refert *Fagnanus in Cap. Inter ceteras, num. 45. usque ad fin. de rescriptis.*

V. Designantur quandoque Examinatores sub nomine tantum dignitatum, seu officiorum, quae obtinent, dicendo ex. gr. *Examinatores erunt Vicarius Generalis, Archidiaconus Decanus, Prior Conventus S. Dominici etc.* statimque oritur quaestio, an decedentibus, vel dignitatem, seu officium dimittentibus electis, Examinatoris munus transeat ad eorum in dignitate, vel officio successores. De hac controversia, teste *Garcia de Beneficiis part. 9. c. 2. in responsione ad dub. 22. n. 339. et seq.* actum fuit in sacra Congregatione Concilii in una *Toletana* anno 1594. et decisum, sub generali deputatione Auditorum consilii Archiepiscopalis, in Synodales Examinatores, illos solum fuisse comprehensos, qui Auditorum officium tunc temporis gerebant, non vero eorumdem successores; eidemque decisioni adstipulatam fuisse Romanam Rotam, idem *Garcias num. 341. et seq.* refert. Eadem quaestio fuit nuperrime instaurata in sacra Congregatione Concilii: etenim, quum in Synodo Dioecesana Policastrensi inter Examinatores Synodales deputatus fuisset etiam Vicarius Generalis Episcopi, sub solo appellativo nomine dignitatis Vicarius, atque hic una cum aliis duobus Examinatoribus Synodalibus interfuisset concursui habito ad quamdam Parochialem; sacra Congregatio die 19. Septembris 1745. concursum convalidavit ad cautelam, sed simul scribendum dixit Episcopo, Vicarium Generalem non posse deinceps Synodalis Examinatoris munus exercere, nisi proprio expresso nomine ad illud iterum deputaretur. Ideo autem concursus fuit ad cautelam convalidatus, quia non desunt Doctores, qui opinantur, examinatorum electionem, factam sub solo appellativo nomine dignitatis, seu officii, ne quoad illos quidem sustineri, qui electionis tempore dignitatem, seu officium obtinent: et licet sacra Congregatio in praedicta *Toletana* oppositum censuerit, noluit tamen hanc quaestionem refricare, iterumque decidere. *Gavantus in praxi Dioeces. Synod. annot. 5. ad cap. 31.* non improbabile opinatur, Examinatoris munus transire ad successorem in dignitate, seu officio, quum electio hoc modo fit: *Deputetur Prior S. Dominici, qui pro tempore fuerit.* At haec opinio, cui solum dubitanter *Gavantus* adhaeret, nobis non arridet; ad munus quippe, ad quod eligitur industria personae, non potest designari persona incerta, cujus doctrina, prudentia, et probitas ignorantur. Ad tot itaque praecavendas, et obtruncandas controversias, consultius erit, ut Synodales Examinatores, sub proprio et expresso cujusque nomine, et cognomine, ab Episcopo proponantur, atque a Synodo approbentur.

VI. Electi Examinatores jurare debent, se, omni postposita humana affectione, munus suum fideliter executuros, sicuti Tridentinum praecipit. Ejusmodi autem juramentum in ipsa Synodo est emittendum, si illi Synodo adsint; sin minus, coram Episcopo, aut ejus Vicario. Quamvis porro Tridentinum, juramentum ab illis praestandum, dixerit, ad sancta Dei Evangelia; attamen *Gavantus citat. cap. 31. annot. 7.* nihil referre affirmat, an super Evangelia, vel sacras Sanctorum Reliquias praestetur. Morem jurandi ad Sanctorum Lipsana antiquum esse, constat ex S. Augustino *epist. 78. tom. 2. Oper. col. 184.* in qua refert, imperasse se, ut Bonifacii Presbyteri accusatores pergerent, *ubi B. Felici Nolensis corpus conditum est*, ut ibi juramentum praestarent; subditque: *Nam et nos novimus, Mediolani apud memoriam Sanctorum, ubi mirabiliter et terribiliter daemones confitentur, furem quemdam, qui ad eum locum venerat, ut falsum jurando deciperet, compulsum fuisse confiteri furtum, et quod abstulerat, reddere.* Gregorius Magnus *l. 6. epist. 61. to. 2. Oper. col. 837.* jussit, Archidiaconum Ravennae, et seniores personas venire *ante corpus S. Apollinaris, et tacto ejus sepulcro jurare, quae consuetudo ante Joannis Episcopi tempora fuerit.* Formulam vero juramenti ibidem addit *col. 838. Juro ego per Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum, inseparabilem Divinae potentiae Trinitatem, et hoc Corpus B. Apollinaris Martyris, me pro nullius favore personae, neque commodo aliquo interveniente, testari.* Quum vero Episcopus quidam fuisset accusatus, idem S. Gregorius *lib. 2. epist. 33. ibid. col. 597.* narrat, praeter inquisitionem factam, *ne quid videretur omissum, aut nostro potuisset dubium cordi remanere, ad Beati Petri sacratissimum Corpus, districta eum ex abundantia fecimus sacramenta, praebere.* Singularia haec exempla non esse, demonstrant frequentissima, quae narrat Gregorius Turonensis, ut *lib. 5. histor. Franc. cap. 33. et 49.*

*lib.*1. *de glor. Martyrum cap.*58. *lib.* 2. *cap.*19. *lib. de glor. Confessorum cap.* 33. *cap.* 94. *etc.* Quin ex eodem constat, plurium SS. Martyrum sepulcra ob id ipsum insignia fuisse, quod perjuros, qui falso jurarent ad sua Corpora, punirent: *Est etiam* (inquit *lib.*1. *de glor. Martyrum cap.* 39. *col.* 756.) *haud procul ab hujus urbis muro et Pancratius Martyr valde in perjuris ultor. Ad cujus sepulcrum si cujusquam mens insana juramentum inane proferre voluerit .... statim aut arripitur a daemone, aut cadens in pavimento amittit spiritum. Ex hoc enim quisque fidem cujuscumque rei ab alio voluerit elicere, ut verum cognoscat, non aliter, nisi ad hujus Basilicam destinat. Nam ferunt, plerosque juxta Basilicas Apostolorum, sive aliorum Martyrum commanentes, non alibi pro hac necessitate, nisi Templum expetere B. Pancratii, ut ejus severitatis censura publice discernente, aut veritatem audientes credant, aut pro fallacia judicium Martyris beati experiantur.* Eadem ferme narrat de sepulchro S. Genesii Martyris *lib.*1. *de glor. Martyrum cap.* 74. de S. Juliano *lib.*2. *cap.*39. *col.*878. de S. Nicetio Treverorum Episcopo *de glor. Confess. cap.*94. *col.*976. *Ad cujus nunc tumulum* (ait) *vinctorum catenae franguntur etc. Jam de perjuris quid dicam? Si quis enim ibi falsum juramentum proferre ausus fuerit, illico Divina ultione corrigitur.* De S. Eligio pariter Noviomensi Episcopo similia exempla narrat S. Audoenus *lib.*2. *cap.*56. 58. *et* 77. *tom.*2. Spicilegii *Dacheriani pag.* 118. *et* 122. Idem aliquando factum et juramentum praestitum Constantinopoli in Basilica Sancti Petri in Hormisda, testis est Vigilius *epist.*15. *tom.*5. Collectionis *Labbeanae col.*330. ubi legitur: *Et dum saepedicti Judices posito indiculo super altare, et cataracta B. Petri Apostoli, et super Crucem, quae de ligno Passionis Domini habet inclausum, sed et super Claves B. Petri Apostoli praestitissent corporale jusjurandum etc.* Haec omnia exempla VIII. seculum praecedunt, atque initium haeresis Iconoclastarum. Nam, post eam exortam, maxime propagatum hunc morem arbitramur, ut sacra Pignora, quibus illi omnem cultum denegabant, hoc etiam speciali religionis actu Catholici prosequerentur; praesertim quum Sanctorum corpora tunc maxime distrahere, atque in partes secare, et in diversa loca transferre, Fidelium pietas coeperit: quod adnotavit *Mabillonius praefat. in secul. II. Bened.* Hinc ergo juramenti hujus consuetudo maxime invaluit: et in Concilio Francofordiensi, anni 794. postquam scilicet Iconomacorum in Sanctorum Imagines, et Reliquias furor eruperat, *can.*9. *tom.*4. Collectionis *Harduini col.*906. mos innuitur jurandi aut tactis Evangeliis, aut coram propositis Reliquiis. Initio vero sequentis seculi IX. lege insuper cautum invenimus, ut omne juramentum supra Reliquias praestaretur: ita quippe jurandum edixere Capitularia, edita anno 803. *cap.* 10. ex recensione *Baluzii tom.* 1. *col.*398. et inter Capitula ex variis Synodis, et publicis conventibus, post adeptum a Carolo Magno Imperium, celebratis, excepta, et evulgata a *Sirmondo tom.* 2. *Concil. Gall. pag.* 246. hoc etiam *cap.* 13. adnotatur: *Omne sacramentum in Ecclesia, aut supra Reliquias juretur .... et sic juret: Sic illum Deus adjuvet, et illi Sancti, quorum istae Reliquiae sunt, ut veritatem dicat.* De hoc jurandi modo legi possunt *Martene tom.*3. *lib.*3. *antiq. Eccl. rit. cap.*7, *num.*2. Ferrandus *disquisit. Reliq. lib.*2. *part.*1. *cap.*3. *art.* 3. Postquam vero *Lutherus*, et *Calvinus*, qui nullam antiquam haeresim non iterum excitarunt, etiam Iconoclastarum impia dogmata renovaverunt, quo magis illis contrairet *S. Carolus Borromaeus*, voluit, ut Testes, Judices, et Examinatores Synodales, super Sanctorum Reliquias jurarent, de quo ritu, a *S. Carolo Borromaeo* in Mediolanensem provinciam inducto, pluribus disserit *Pax Jordanus tom.*2. *lib.*8. *tit.*2. *num.*104. *et seq.*

VII. Synodalium Examinatorum officium durat usque ad novam Synodum, quae intra unius anni spatium, ad Tridentini normam, esset celebranda, et in qua aut iidem, aut alii de novo deputandi forent, sicuti idem Tridentinum *sess.*24. *de reform. c.*18. praecepit: *Examinatores autem singulis annis in Dioecesana Synodo ab Episcopo, vel ejus Vicario, ad minus sex proponantur.* Si autem vel omnes, vel aliqui ex designatis in ultima Synodo decurrente anno, moriantur, aut e dioecesi se subducant; tunc, si sex saltem ex designatis remaneant (quoniam longe plures eligi posse jam diximus), quum adhuc tunc numerum exaequent a Tridentino statutum, istorum opera Episcopus utetur, nec alios in demortuorum, aut longe absentium locum substituere poterit: si vero sex non supersint, tunc Clementis VIII. decreto, relato

a *Garcia cit. part.9. cap.2. num.72.* et Fagnano *in Cap. Cum sit ars*, *num.54. de aetate, et qualitate*, facultas data est Episcopis alios subrogandi, modo iis qualitatibus praestent, quas Tridentinum requirit, a Capitulo approbentur, et una simul cum superstitibus, ex electis in Synodo, senos non excedant.

VIII. Verum haec annum dumtaxat respiciunt, a postrema Synodo ad aliam, quae post annum habenda esset, defluentem. Quid autem fiet, si annus elabatur, et nova Synodus non celebretur? Certum est, statim ac effluxit annus ab ultima Synodo, cessare officium Examinatorum, qui intra ejusdem anni intervallum, in demortuorum, seu absentium locum forte fuerint ab Episcopo suffecti; ita enim diserte statuit Clemens VIII. in citato decreto: *Officium autem omnium praedictorum examinatorum Synodalium subrogatorum expiret, quum primum advenerit tempus novae Synodi, juxta cap. 2. sess. 24. celebrandae*. Quoad alios porro non subrogatos, sed in ultima Synodo electos, hoc censuit Sacra Congregatio Concilii: quamdiu sex illorum superstites sunt, omnes perseverant in munere, et Episcopus in concursibus ad Ecclesias Parochiales illis uti poterit: sed, si vel unus ex illis decesserit, ita ut, ex electis in Synodo, sex non remaneant, omnium officium expirat, et nullus adhiberi poterit in concursibus ad Parochiales; neque, post annum, datum est Episcopo in demortui locum quemquam sufficere, quae videri possunt apud *Garciam cit. cap.2. num.73.* Fagnanum *in cit. Cap. Cum sit ars, eod. num.54.* et Massobrium *in praxi habendi concursum requisit.12. dub.4.*

IX. Quapropter ut, elapso anno, et non existentibus sex Examinatoribus, in Synodo electis, institui valeat validum experimentum concurrentium ad vacantes Ecclesias Parochiales, necesse est, ut Episcopus vel novam Synodum cogat, vel facultatem petat a sacra Congregatione Concilii novos Examinatores extra Synodum deputandi: etenim, si concursus fiat coram Examinatoribus, extra Synodum designatis ab Episcopo, nulla ad hoc instructo speciali facultate, Parochialium collationes, institutiones, seu provisiones, erunt irritae. Hinc, quum in dioecesi Bracharensi, plures Parochiales, iis collatae fuissent, qui approbati fuerant ab Examinatoribus, extra Synodum deputatis ab Archiepiscopo cum consensu Capituli, opus deinde fuit, ut qui illas obtinuerant, preces porrigerent summo Pontifici, ut suprema sua auctoritate earumdem collationes convalidaret, et sacra Congregatio Concilii, ad quam preces remissae fuerant, die 26. Januarii 1715. illas convalidandas censuit, quia supplicantes, bona fide Parochiales acceptaverant, atque ex Archiepiscopi attestatione constabat, multa exoritura scandala, si novus concursus ad illas foret indicendus, quod refertur *Thesaur. Resolut. t.9. p.219.*

X. Nec sacra Congregatio facultatem, de qua loquimur, renuit unquam petentibus concedere; quoniam, quum probe noverit, non facile esse Episcopis, singulis prorsus annis, suas Synodos cogere, ne idcirco legitimis careant Examinatoribus, ex quorum defectu initi ad Ecclesias Parochiales concursus sint irriti, statim ac Episcopus eidem exponit, sex ex electis in postrema Synodo, amplius non extare, potestatem ei facit novos eligendi, a majori parte Capituli approbandos, quorum tamen officium duraturum decernit, tantum ad annum; quo elapso, iterum ad preces Episcopi illos in munere confirmat, quod et deinceps semper in annum iisdem prorogat. Ea facultate a sacra Congregatione accepta, Episcopus sex Examinatores seliget, omnibus praeditos qualitatibus, a Tridentino requisitis, eosque Capitulo proponet. Quod si Capitulum illos, quamvis ceteroquin idoneos, approbare recusaverit, existimant *Pignatellus consult. 119. tom.1.* et P. *Andreuccius* Societatis Jesu in suo tractatu *de tuenda pace et concordia inter Episcopum; et Capitulum part.4. c.1. §.1. n.198.* habendos nihilominus esse pro approbatis: semel enim posito, quod propositi ab Episcopo tales sint, quales Tridentinum exigit, Capitulum tenetur ex justitia illos approbare, et consensus ex justitia praestandus quum injuste denegatur, habetur pro praestito, sicuti docent *Surdus decis. 220. n. 54.* Mantic. *decis.226. tract.9.* Valenz. *consil. 113. num. 27.* Sed, quidquid sit de veritate hujus opinionis, de qua non vacat heic disputare, certum est, quod, qui illam in praxi sectatur, obnoxium se facit innumeris litibus et controversiis: quum enim hominum doctrina, et mores evidentes non sint, ne unquam obtrectantium linguas evadant, semper excitabitur quaestio, an Capitulum juste, vel injuste, consentire recusaverit in Examinatores ab Episcopo propositos; et durante hac quaestione, firmi non erunt concursus ad Ecclesias Parochiales, coram illis instituti. Tutius

propterea erit, ut in eo eventu Episcopus a sacra Congregatione Concilii petat supplementum consensus, quem Capitulum sine causa denegavit. Ita se gessit Episcopus Aversanus, qui quum potestate, antea sibi facta a sacra Congregatione Concilii, quemdam Sacerdotem proposuisset suo Capitulo, in Synodalem Examinatorem approbandum, quem tamen Capitulum approbare noluit, iterum supplex adiit eamdem sacram Congregationem, exposcens, ut consensum, a suo Capitulo irrationabiliter denegatum, ipsa suppleret. Episcopi instantia examinanda erat in Congregatione habita die 2. Martii 1739. sed, quum perpensum fuerit, jam tum elapsum fuisse annum, quo praefatus Sacerdos exercere potuisset Examinatoris munus, juxta ea quae supra diximus, sacra Congregatio supervacaneum duxit causam definire, ab ejusque propterea discussione supersedit.

XI. Aliquid nunc dicendum superesset de praecepto, Examinatores obstringente, ne quidquam prorsus occasione examinis recipere valeant: at Tridentinum adeo perspicuis verbis suam mentem, quoad hoc, explicuit, ut expositione non indigeant. Unum tamen, notatione dignum, referimus, quod statutum reperimus in Concilio Provinciali Toletano, habito anno 1566. *act.* 2. *cap.* 24. *tom.* 10. Collectionis *Harduini col.* 1155. his verbis: *Horum vero Examinatorum cuilibet, pro muneris suscepti labore, Ordinarius, post Beneficii collationem reditibus, ex Ecclesiae vacantis, qui alioqui Rectori debeantur, justam aliquam mercedem, ejus arbitrio, reddi curabit; quum et dignus sit mercenarius mercede sua*. Licet autem, quod a Praefati Concilii Patribus gestum est, non improbemus, non tamen absolute approbamus, multoque minus imitandum proponimus: siquidem, quum reditus vacantis Ecclesiae debeantur futuro Rectori, aut aliis, quibus forte fuerint ab Apostolica Sede assignati, si Examinatores quidquam ex illis lucrarentur, viderentur, quodammodo aliquid, occasione examinis, ab illo percipere, quem ad Parochialem approbarunt; quod profecto quamdam simoniae suspicionem posset indoctis ingerere, cujus vel solam speciem ab Examinatoribus, arcere Tridentinum voluit. Quapropter quum de simili statuto, edito a Concilio Provinciali Compostellano, relatum olim fuisset ad sacram Congregationem Concilii, haec illud adversari censuit menti Tridentini: proposito enim ab Episcopo *Abulensi* sequenti dubio: *In Episcopatu Abulensi, et tota provincia Compostellana, ex decreto Concilii Provincialis Compostellani, post Concilium Tridentinum facti, datur stipendium Examinatoribus Synodalibus ex fructibus Parochialium, ad quas fit examen: dubitatur, an possit hoc dari, stante decreto Sancti Concilii Tridentini sess.* 24. *de reform. cap.* 18. sacra Congregatio respondit: *Non posse*: quod narrat *Garcias de Beneficiis part.* 5. *cap.* 7. *n.* 11.

CAPUT OCTAVUM

Expenduntur alia ad Synodalium Examinatorum Officium spectantia.

QUamquam Examinatorum Officium sit extra Synodum exercendum, quia tamen eorum electio in Synodo fieri debet, non abs re esse ducimus, nonnulla ad illud spectantia subnectere: inde enim clarius patebit, quanti momenti sit in Examinatorum delectu non errare.

II. Vacante igitur Parochiali Ecclesia, quae sit per concursum conferenda, Episcopus, indicta per concursum die, ex Examinatoribus, in Synodo electis, tres ad minimum vocabit, qui coram se, vel suo Vicario, concurrentes ad Parochialem examinent. Quod si examen fieret coram Examinatoribus Synodalibus *paucioribus, quam tribus*, vel si, praeter tres, aut etiam plures Examinatores Synodales, alii adhiberentur non Synodales, ab Episcopo deputati, concursus esset illegitimus, et collatio Parochialis, utpote facta contra formam a Tridentino praescriptam, nullius esset roboris, sed ad Sedem Apostolicam devolveretur, juxta Constitutionem 51. S. Pii V. quae incipit *In conferendis*, *Bullar. Romanae editionis tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 362 Quemadmodum Episcopo Carthaginensi e sacra Congregatione Concilii rescriptum fuisse, asserit *Fagnanus in Cap. Cum sit ars, de aetat. et qualit. num.* 55.

III. Examinatores autem, priusquam concurrentes approbent, seu idoneos renuntient ad animarum Curam, non solum experiri debent eorumdem scientiam, sed et praecipuam rationem habere probitatis morum, prudentiae, aetatis, et ceterarum qualitatum, quibus praeditum

esse oportet, cui animarum regimen committitur. Hanc enim esse Tridentini mentem, satis manifeste ex ejus verbis liquet *sess.24. c. 18. de reform. Peracto deinde examine, renuntientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint, aetate, moribus, doctrina, prudentia, et aliis rebus ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis*: et adhuc clarius Tridentini mentem explicavit sacra Congregatio, ejusdem interpres; praefato enim *Abulensi* Episcopo, sciscitanti: *An provisio Parochialis nulla sit, si Examinatores relationem fecerint solum quoad litteraturam, examen vero circa mores, aetatem, et reliqua Episcopo relinquatur, vel si non fecerint relationem Episcopo de omnibus idoneis repertis, sed tantum de eo, qui ipsis magis idoneus videtur*: respondit, *Teneri facere relationem etiam circa mores, aetatem, et reliqua, et Examinatores debere renuntiare quotquot idonei judicati fuerint; Episcopum vero debere ex his, qui renuntiati fuerint, magis idoneum eligere*: cujus quidem responsionis authenticas litteras se vidisse, testatur laudatus *Garcias cit. part. 5. c. 7. num. 11.* easque refert etiam *Massolinus in praxi habendi concursum requisit. 4. dub. 1.* Quin immo eadem Congregatio adeo necessarium reputavit, ut Examinatores non solam respiciant scientiam, sed et ceteras expendant animi dotes eorum, quorum habilitatis ad exercendam animarum Curam periculum faciunt, ut aliter latum ab illis judicium, clarius adhuc, et expressius, quam in praedicta causa Abulensi fecerat, nullius esse roboris, postea dixerit, et inde consecutam Ecclesiae Parochialis collationem irritam atque inanem decreverit, sicuti affirmat *Fagnanus in Cap. eam te, de aetat. et qualit. n. 15.* inquiens: *Orta dubitatione, an sicut Episcopo, et Examinatoribus simul junctis Concilium Tridentinum c. 18. sess. 24. committit examen scientiae, sic etiam committat eisdem simul examen morum, et prudentiae, ita ut, si examen aetatis, morum, et prudentiae factum fuerit a solo Episcopo, concursus sit nullus: Die 2. Augusti 1607. sacra Congregatio censuit, si Examinatores non retulerint idoneos, quoad omnes qualitates, prout Concilium requirit, nullum esse concursum*. De qua re videri etiam possunt *Ventrigilia in praxi Eccles. part. 2. annot. 5. §. 1. num. 46. et seq.* Lotter. *de re Benefic. lib. 2. quaest. 31. num. 98.* Rota *decis. 299. num. 1. et seq. coram Cavalerio*. Quumque de his jamdiu antea nobis compertum esset, idcirco, postquam supremi Pontificatus solium conscendimus, in nostris litteris encyclicis diei 14. Decembris 1742. quae editae sunt *in nostro Bullario tom. 1.* et sunt *68. juxta ordinem editionis*, ad universos Ecclesiarum Antistites datis, reprobavimus abusum, alicubi inolescentem, quod in concursibus ad Parochiales, Synodales Examinatores de sola litterarum peritia suffragium ferant, nec cetera considerent, quae ad animarum regimen rite obeundum sunt necessaria, ac memoratas sacrae Congregationis Concilii sanctiones commendantes, diximus §. 10. *Idque probe noscens Congregatio, ejusdem Concilii interpres pluries edixit, Examinatores suo deesse muneri, si doctrinae tantum Judices essent, nec inquirerent, qui, prae aliis, probitate morum, laboribus, praestito antea Ecclesiae obsequio, ceterisque dotibus, ad officium Parochi cumulate obeundum necessariis, essent idonei et commendabiles*.

IV. Porro Examinatores sua suffragia ferre debent, priusquam a loco examinis discedant, et ab Episcopo, ejusve Vicario sejungantur: quod recte notat *Barbosa ad cit. cap. 18. sess. 24. num. 113.* Nec quidquam refert, an suffragia secreto, vel palam ferantur, quum nihil de hac re fuerit a Tridentino sancitum: quod ad Cardinalem *Gabrielem Palaeotum*, primum Bononiensem Archiepiscopum, rescripsit sacra Congregatio Concilii, addens tamen, congruentius sibi videri, ut Examinatores secum invicem suffragia communicent, et deinde jubeant Notario, ut in Acta referat, Titium ex. gr. esse approbatum, Sejum reprobatum; quae omnia discimus a *Fagnano in cit. Cap. Eam te num. 16. et 17. de aetat. et qualit.* At nihilominus Bononiae antiqua viget consuetudo, ut vota ab Examinatoribus dentur secreto per albos, et nigros lapillos, in urnam conjectos, teste *Francisco Leone Thesauri For. Eccles. part. 2. cap. 18. num. 35.*

V. In hoc Examinatorum judicio nullae sunt partes Episcopi, vel Vicarii, qui Episcopi loco examini assistat, nisi forte Examinatorum vota sunt paria, aut singularia: tunc enim integrum erit Episcopo, vel Vicario, cui voluerit, accedere, juxta Tridentinum *eodem cap. 18. Omnes, qui descripti fuerint, examinentur ab Episcopo, sive, eo impedito ab ejus Vicario Generali, atque ab aliis Examinatoribus, non paucioribus, quam tribus: quorum votis, si pares aut singulares fuerint, accedere possit Episcopus, vel Vicarius, quibus magis videbitur*.

Quocirca, quum a sacra Congregatione Concilii anno 1573. quaesitum fuisset: *Utrum Episcopus, vel Vicarius haberent votum decisivum in approbando examinatos ab Examinatoribus, in Synodis deputatis*: eadem censuit, *habere, si Examinatores fuerint pares, aut singulares in votis suis*, *lib.* 1. *decretor. pag.* 158. At, sicuti ab Examinatoribus suffragia ferenda sunt, statim peracto examine: ita etiam in eventu, quod Episcopus, aut ejus Vicarius alicui accedere possit, coram iisdem Examinatoribus explicare debet, cuinam accedat, quum id pertineat ad examinis complementum: *Garcias p.9. c.2. n.*58.

VI. Prolato ab Examinatoribus judicio, Parochialem Ecclesiam uni ex approbatis esse conferendam, diserte Tridentinum edixit: *Non cuiquam alteri, quam uni ex praedictis examinatis, et ab Examinatoribus approbatis, juxta supradictam regulam, de Ecclesia provideatur*. Verum, quum idem Tridentinum simul definiverit, ex pluribus approbatis illi esse conferendam, qui magis idoneus reputatur, statim oritur quaestio, an ejusmodi judicium de majori habilitate, seu supra ceteros approbatos praestantia, ad solum spectet Episcopum, an etiam ad Synodales Examinatores. Sed adeo luculenta sunt verba, quibus Tridentinum renunciare digniorem, inter approbatos, solius Episcopi judicio committit, ut mirum nobis videatur, aliquos reperiri Doctores, qui id juris adscripserint Examinatoribus: *Peracto deinde examine*, ait Tridentinum, *renuntientur quotcumque ab his idonei judicati fuerint, aetate, moribus, prudentia, et aliis rebus, ad vacantem Ecclesiam gubernandam opportunis; ex hisque Episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit*. Tridentino adhaesit sacra Congregatio, ejusdem interpres, quae anno 1573. ab Episcopo Patavino ad hunc modum interrogata: *Licet clare Concilium Tridentinum cap.*18. *sess.*24. *loquatur, nihilominus Examinatores Patavini praetendunt, ad eos etiam spectare eligere magis idoneum ex illis, qui fuerint approbati in examine concursus ad Parochiales vacantes, et non ad Episcopum, contra clara verba ipsius Concilii. Quare, nomine Ordinarii Patavini, Dominationibus Vestris Illustrissimis humiliter supplicatur, ut suis litteris ipsi Vicario Generali, et Examinatoribus explicite declarent, quaenam in casu supradicto fuerit Concilii sententia*: respondit: *id ad eos non spectare lib.*1. *decretor. pag.* 110. Quod iterum nos declaravimus, et confirmavimus in praefata nostra epistola encyclica §. 11. ubi diximus: *Absoluto examine, ut cuique satis compertum est, fit tantummodo potestas Examinatoribus renuntiandi quotquot regendae Ecclesiae idoneos judicaverint, reservata uni Episcopo electione dignioris*. Non negamus tamen, posse Episcopum, si velit, antequam digniorem ex approbatis renuntiet, quo cautius agat, Examinatorum consilium exquirere: quod recte perpendit *Ventriglia in praxi rer. Eccles. part.*2. *annot.*5. §.1. *num.*49. *et* 50.

VII. Haec de Parochialibus, quarum collatio ad Episcopum pertinet. Sed, quum Tridentinum *eod. cap.*18. sanciverit, etiam ad vacantes Ecclesias Parochiales, juris patronatus Ecclesiastici, indicendum esse concursum, et digniorem ex approbatis, a Patrono praesentandum Episcopo; alia hinc suboritur quaestio, cujus nimirum tunc sit judicare, quinam ex approbatis ab Examinatoribus sit dignior. Verum hanc quoque quaestionem dirimunt verba Tridentini, aperte concedentia Patrono jus designandi magis idoneum: *Si vero juris patronatus Ecclesiastici erit, ac institutio ad Episcopum et non alium, pertineat; is, quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Episcopo praesentare teneatur, ut ab eo instituatur*. Sed quamvis Tridentini verba adeo perspicua sint, ut nullum dubitationi locum relinquant, attamen Abbas Sancti Cucufati dioecesis Barchinonensis anno 1573. conquestus est apud sacram Congregationem Concilii, quod in concursibus ad Ecclesias Parochiales sui juris patronatus Ecclesiastici, Examinatores sibi jus usurparent renuntiandi digniorem inter eos, quos approbaverant. Abbatis querelas, et sacrae Congregationis sententiam *lib.* 1. *decretor. pag.* 167. ita descriptam legimus: *Examinatores Synodales non ferebant tantum judicium super idoneitate concurrentium, sed apertum judicium ferebant super majori idoneitate inter eos, quos approbaverant ut idoneos; supplicavitque (Abbas) Cardinalibus Congregationis, ut dignarentur, suae indemnitati providendo, ordinare Episcopo, ut faceret, et curaret, quod Examinatores in hujusmodi Beneficiis patronatus Ecclesiastici approbarent tantum idoneos, et relinqueretur locus Patrono eligendi digniorem, quem ipse Episcopus instituere debet, et tenetur*. Et sacra Congregatio censuit, *non pertinere ad Examinatores*

judicare, quis magis idoneus sit, et si Parochialis sit juris patronatus Ecclesiastici, et institutio ad Episcopum pertineat, facultatem judicandi digniorem inter idoneos, approbatos ab Examinatoribus, spectare ad Patronum Ecclesiasticum, et Episcopum teneri instituere eum, quem dictus Patronus digniorem judicaverit, et ipsi Episcopo praesentaverit.

VIII. Consulto autem adjecta fuit illa limitatio: *si Parochialis sit juris patronatus Ecclesiastici*, et *institutio ad Episcopum pertineat*: nam, quum institutio, non ad Episcopum, sed ad alium pertinet, electionem dignioris, non ad Patronum, sed ad Episcopum spectare, voluit Tridentinum: *Quum vero institutio ab alio, quam ab Episcopo, erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem, quem Patronus ei praesentet, ad quem institutio spectat*. Quod quidem decretum adeo religiose custodiendum censuit sacra Congregatio Concilii, ut etiam quando institutio pertinet ad Papam, eo quod Ecclesia Parochialis vacaverit in mensibus Sedi Apostolicae reservatis, facultatem designandi digniorem ex approbatis, non Patrono Ecclesiastico, sed Episcopo competere, dixerit, apud *Garciam cit. part. 9. cap. 2. num. 272. et seq.* et Barbosam *de Offic. et potest. Parochi part. 1. cap. 2. num. 127.* ubi insuper ab eadem sacra Congregatione decisum refert, quod, si Ecclesiam Parochialem juris patronatus Ecclesiastici vacare contingat in mensibus Papae reservatis, ad solum Ordinarium pertineat indicere concursum, renuntiare magis idoneum, atque haec omnia ad summi Pontificis Datarium referre, nulla prorsus habita ratione Patroni Ecclesiastici: quocirca jure ac merito dixit Navarrus *consil. 5. et 6. de jurepatronatus*, Patroni Ecclesiastici jura multum, post Tridentinum, imminuta esse, et limitata. Hoc ipso anno 1746. quo hasce nostras de Synodo lucubrationes, plures ante annos exaratas, expolimus, tres, quae huc pertinent, quaestiones nobis decidendas proposuit Archiepiscopus Florentinus. Primo, an Patronus Ecclesiasticus, etiam in foro externo, teneatur ad vacantem Ecclesiam Parochialem praesentare magis idoneum, seu digniorem ex approbatis ab Examinatoribus? Ad quod indubitanter teneri respondimus; utrumque enim forum respiciunt enuntiata Tridentini verba *cap. 18. sess. 24. Quem Patronus digniorem inter probatos ab Examinatoribus judicabit, Episcopo praesentare teneatur*. Secundo quaesivit, an Episcopus acquiescere debeat Ecclesiastici Patroni judicio, et quem iste tamquam digniorem praesentaverit, instituere; an potius investigare, num Patroni judicium fuerit rectum, et rationabile? Cui interrogationi satisfecimus, hac adhibita distinctione: aut ex approbatis ab Examinatoribus nullus est, qui de patroni judicio conqueratur, suamque querelam ad Episcopum deferat; aut inter eos reperitur, qui illud injustum fuisse contendat, et hac de causa ad Episcopum provocet: in primo casu, non debet Episcopus indagare, an re vera, inter approbatos, dignior ille sit, quem Patronus praesentat, quum Concilium Tridentinum hanc indaginem Episcopo non commiserit, sed instituendum edixerit, quem Patronus tamquam digniorem praesentaverit: in altero autem rerum eventu debet Episcopus Judicis partes assumere, et diligenter disquirere, an rectum fuerit judicium a Patrono latum de sui praesentati meritorum, supra reliquos ex approbatis, praestantia. Tertio loco sciscitabatur, an ab Episcopi, in hujus generis causis, sententia, qua ex litigantibus unum digniorem pronuntiat, appellatio ab alio interposita, qui in judicio succubuit, admittenda sit tantum in devolutivo, an etiam in suspensivo. Ad quod cum distinctione pariter duximus respondendum: aut enim judicium Episcopi est conforme judicio Patroni, ita scilicet, ut ille idem ab Episcopo magis idoneus pronuntietur, quem, tamquam digniorem, Patronus antea praesentaverat: et tunc appellatio admittenda est solum in devolutivo: aut judicium Episcopi discrepat a judicio Patroni, siquidem, non illum, quem Patronus praesentavit, sed alium ex approbatis digniorem declarat; et interposita ab hac Episcopi sententia appellatio, admittenda est etiam in suspensivo: neque ullus est de Beneficio instituendus, nisi post aliam sententiam, proferendam a Judice, ad quem appellatur; atque interim vacans Ecclesia Parochialis erit ab Oeconomo administranda: quae uberius explanata leguntur in nostris litteris ad praefatum Archiepiscopum datis hoc ipso anno 1746. typis Florentinis impressis, et in secundum tomum nostri Bullarii insertis *num. 4. in ordine*.

IX. Haec quoad Ecclesias Parochiales juris patronatus Ecclesiastici. At, si sermo sit de Ecclesiis Parochialibus juris patronatus Laicorum, ad

ad eas non requiritur examen per concursum, sed sat est, ut praesentatus a Patrono, idoneus reperiatur ab iisdem Examinatoribus, in Synodo deputatis: *Quod si juris patronatus Laicorum fuerit* (pergit Tridentinum), *debeat, qui a Patrono praesentatus erit, ab iisdem deputatis, ut supra, examinari, et non nisi idoneus repertus fuerit, admitti*. Dubitabant olim Doctores, an idem statuendum foret de Ecclesia Parochiali, quae sit juris patronatus mixti, hoc est partim Ecclesiastici, partim Laicalis: et sacra Congregatio Concilii die 5. Februarii 1628. ne jura Laici ob consortium cum Ecclesiastico, ulla ex parte laederentur, declaravit, neque ad ejusmodi Ecclesiae collationem necessarium esse examen per concursum, ac proinde etiam jus patronatus mixtum hac postrema parte Tridentini decreti comprehensum censuit, sicuti testatur Barbosa *cit. loc. num.*126. Potest nihilominus evenire, ut concursus institui debeat etiam ad Ecclesias Parochiales juris Patronatus Laicorum; nam, si ab uno, aut pluribus Patronis Laicis, gaudentibus aequali jure, plures ad vacantem Ecclesiam sint nominati, et Episcopo praesentati, neque ullus ex praesentatis retulerit a Patronis plures voces, quam ceteri; tenetur Episcopus indicere concursum inter eosdem praesentatos, atque illum eligere, quem, ex approbatis ab Examinatoribus, judicaverit magis idoneum: quod pariter a sacra Congregatione Concilii decisum refert idem *Barbosa num.* 146.

X. Jus eligendi digniorem in singulis enumeratis casibus, competens Episcopo, vacante Sede Episcopali, transit ad Capitulum Ecclesiae Cathedralis, ad quod tota Episeopi jurisdictio devolvitur; sed ad a Capitulo transfertur in Vicarium Capitularem, quem ex Tridentini decreto *sess.*24. *c.*16. *de reform.* intra octo dies ab habita notitia vacationis Ecclesiae, tenetur eligere. Vigebat olim opinio permittens Capitulo aliquam jurisdictionis partem sibi reservare. Eapropter, quum olim institutus fuisset concursus ad quamdam Ecclesiam Parochialem, et lis excitata fuerit inter Capitulum, et Vicarium Capitularem, cuinam jus competeret renuntiandi magis idoneum; sacra Congregatio Concilii die 18. Novembris 1651. *lib.*10. *decretor. pag.* 155. *et* 156. censuit, spectare ad Capitulum, quia in deputatione Vicarii id juris sibi expresse reservaverat. Verum, quum postea praevaluerit sententia opposita, et jam communiter Doctores sentiant, integrum non esse Capitulo, ne minimam partem quidem jurisdictionis sibi reservare, sed totam, quam habet, conferre debere Vicario Capitulari, quod nos insinuavimus *lib.*2. *cap.*9. et pluribus probant *Fagnanus in Cap. His quae*, *nu.*71. *de majorit. et obed.* et Marchett. *de Vicario Capitulari part.* 2. *tit.* 12. *num.*27. etiam sacra Congregatio e priori sententia recessit, aliudque judicium tulit in alia simili controversia. Vacante Ecclesia Cathedrali Elven. indictus fuit concursus ad quamdam Ecclesiam Parochialem. Concursus, ut moris est in regno Lusitaniae, habitus fuit coram Capitulo. Lis subinde vertebatur inter Capitulum, et Vicarium Capitularem, super jure eligendi digniorem ex approbatis; quod Capitulum, ea potissimum ratione, sibi astruebat, quod scilicet in Vicarii deputatione, ejusdem jurisdictionem coarctasset. Re delata ad sacram Congregationem Concilii, haec die 1. Decembris 1736 jus, de quo disceptabatur, asseruit Vicario, cujus jurisdictionem censuit, nequaquam potuisse a Capitulo limitari.

LIBER QVINTVS

DE GERENDIS IN SYNODO

CAPVT PRIMVM

De Publicis Supplicationibus, Missis, Allocutionibus, Sermonibus, et Acclamationibus.

Constitutam ab Episcopo diem, qua suam Synodum celebrare vult, die Epiphaniorum, vel Calendarum Januarii, Cathedrali in Ecclesia e suggestu indici et promulgari, atque Calendario, quod in singulos annos confici solet, adscribi, statuit S. Carolus Borromaeus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. *part.* 3. *Act. Eccl. Mediol. part.*1. *pag.*177. Et in Concilio Provinciali V. *part.*3. *ibid. pag.* 276. Parochis praecipit, ut per mensem, ante statam Synodi diem, quinta quaque feria Missam celebrent de Spiritu Sancto, aut, pro diversitate temporum, Orationem saltem de Spiritu Sancto in Missae sacrificio recitent; populumque hortentur, ut die Dominico, Synodi diem antecedente, vere poenitentes et confessi sacram Communionem sumant; hoc praecipue precantes, ut, quae ad eorum salutem pertinent, Dei auxiliante misericordia, per Episcopum in Synodo diligenter, sancteque agantur. Haec, aliaque ante Synodum, tam in civitate, quam in dioecesi facienda, magis adhuc accurate et minutim descripta leguntur in appendice ad Synodum Amerinam, anno 1595. habitam a celebri ejus urbis Episcopo, Antonio Maria Gratiano, *cap.* 1071. *et* 1072.

II. Synodali celebritati triduum, veteri ritu, praestitutum esse, idem S. Carolus *cit. loc. pag.* 278. affirmat, et Pontificale Romanum *tit. de ordine ad Synodum*, tribus sessionibus illam absolvi solere, ait; quamvis utrobique addatur, fas esse Episcopo, pro rerum gerendarum ratione, Synodum ultra triduum protrahere. Quid autem singulis diebus agendum sit, nostrum erit heic exponere. *Prima die Synodi Pontifex summo mane Cappam indutus, ab universo Clero cum Superpelliciis comitatus, ad Ecclesiam pergit; paratur in sede; celebrat Missam de Spiritu Sancto, et praebet Clero sacram Communionem*: verba sunt Pontificalis Romani *cit. loc.* Eodemque ritu, post ultimam sessionem, esse Episcopum a Clero associandum, quum ab Ecclesia se domum recipit, in eodem Pontificali inferius praescribitur: *Tunc omnes pariter surgentes, Pontificem, Cappa indutum, cum Superpelliciis ad domum reducunt.* Hic porro Clericorum, Episcopum associantium,comitatus speciem quamdam praesefert Processionis: nec alicubi, ut in dioecesi Neapolitana, alia fieri solet solemnis Supplicatio, seu Processio, quum nulla reapse descripta appareat in Actis Synodi Dioecesanae, anno 1664. celebratae a Jacobo Cardinali Cantelmo, neque in Actis alterius Synodi anno 1726. habitae a Cardinali Francisco Pignatello, Neapolitanis Archiepiscopis; nisi forte ideo non reperiatur descripta in Actis Synodalibus, quia pridie habita fuerit, quemadmodum, sua aetate, Neapoli fieri consuevisse, asserit Gavantus *in praxi part.*2. *sess.*1. *annot.*1. Ceterum, quidquid sit de contraria consuetudine, in hac, aut illa peculiari dioecesi vigente, communi usu receptum est, ut prima Synodi die ab Episcopo, et universo Clero publica instituatur Supplicatio, seu Processio per urbem; quod et faciendum praescripsit S. Carolus Borromaeus *cit.loc.* et factum a S. Francisco Salesio *lib.*3. *c.*10. *n.*3. narravimus, quorum exempla satis superque sunt ad firmandam regulam, ad quam omnes conformare se debeant. Ejusmodi Processionem instituendam, post celebratam ab Episcopo Missam, ut, dum ea celebratur, commodius possit Clerus in Ecclesia congregari, ait Gavantus *cit. loc.* sed S. Carolus Borromeus illam, ante Missam, peragendam dicit: *Primo Synodi die Episcopus, Processione solemni primum peracta, Missae sacrificium celebret.* Quilibet quoad hoc, suae Ecclesiae consuetudinem sectetur, modo Missa non omittatur, quam Synodalibus actionibus semper praemitti consuevisse, vel ipsis colligitur, quae seculo VI. conficta creduntur, Gestis de Xysti Romani Pontificis pur-

gatione, et Polychronii Hierosolymitani Episcopi accusatione, ubi *c*.8. quum Synodus Hierosolymis, certe, prout moris erat, celebrata fingatur, dicitur: *Feria prima celebratae sunt Missae a Casto Episcopo, qui directus fuerat a Xysto Episcopo, et Coepiscopis suis, vel a Synodo*: apud Coustant *in Append. ad tom*.1. *epist. Pontif. col.* 121.

III. Itaque, sive ante, sive post Processionem, debet Episcopus Missam facere de Spiritu Sancto, et porrigere Clero sacram Communionem, quam, acceptis Stolis rubeis, etiam Sacerdotes sument, qui forte ea die non celebraverint. In Pontificalibus editis ante Clementem VIII. uti observat Joseph Catalanus *in notis ad Pontificale Romanum tom.* 3. *tit*.5. §.2. *num.* 5. non legimus, Missam celebrandam, seu audiendam ab Episcopo: *Prima autem die Concilii, seu Synodi, mane conveniunt Sacerdotes, et Clerici universi in Ecclesia, in qua debet Concilium, seu Synodus celebrari, ubi Pontifex Missam audit*. Sed quod ita olim fieret, non absolvit Episcopos ab obligatione per se ipsos celebrandi, quam illis imponit recens Pontificale, quod prodiit auctoritate Clementis VIII. ubi Episcopo, et non alteri, dicitur: *Paratus in sede, celebrat Missam de Spiritu Sancto*. Nec satis est, ut Episcopus Missam privatim faciat; sed omnino decet, ut solemni, et Pontificali ritu celebret: siquidem S. Carolus Borromaeus in Concilio Provinciali Mediolanensi IV.*part*.2. *tit. Quae pertinent ad sanctissimum Missae sacrificium*, *pag.* 152. dies enumerans, quibus Episcopus *et Patrum monimentis, et veteri rituum, caeremoniarumque Romanarum Codice, eoque comprobato*, sacra mysteria solemni celebritate, et Pontificio apparatu perficere debet, primam quoque Dioecesanae Synodi diem inter illas recenset.

IV. Secunda Synodi die, mos est, inquit Gavantus *cit. prax. part*.2. *sess*.2. *n*.2. ut unus ex Canonicis Missam solemniter faciat pro Defunctis, cui Episcopus assistit, eaque peracta, Stolam, et Pluviale nigri coloris assumit, et consuetas Orationes recitat pro Defunctis, post quas, vestes nigras in rubeas mutat, et accepto Pastorali baculo, ad sedem Synodalem ascendit. Tertia demum die unus pariter ex Canonicis Missam celebrat de Sanctissima Trinitate, addita Collecta in gratiarum actionem: Episcopus astat indutus Stola, et Pluviali albi coloris. Missa absoluta, rubea accipit indumenta, ad consuetam sedem se confert, ultimae sessioni praesidet, et Synodo finem imponit.

V. Post ultimam sessionem, alia fieri solet Supplicatio, seu Processio, minus tamen solemnis, intra, vel circa Ecclesiam, quod Gavantus *pag.* 40. monet; qua absoluta, Episcopus consueto ritu, Clero, et populo benedicit, et quadraginta dierum Indulgentiam impertitur. Quo tamen uberiorem fructum e Synodi celebritate singuli capiant, solent Episcopi, saltem quum primam agunt Synodum, Indulgentiam plenariam a summo Pontifice, sub consueta formula, illis impetrare, qui una, ex tribus Synodi diebus, Ecclesiam Cathedralem visitaverint. Cetera, quae ad preces in Synodo recitandas, aliasque functiones peragendas pertinent, legenda sunt in Pontificali Romano; et antiquiora quaedam monumenta, hanc eamdem materiam respicientia, videri possunt in Appendice Concilii Salegunstadiensis *tom*.9. Collectionis Conciliorum Labbei *col*.848. apud Martene *de antiquis Ecclesiae ritibus tom*.3. *lib*.4. *ca*.34. *num*. 39. et apud Catalanum *ad Pontificale Romanum in Append. ad ordinem celebrandi Synodum*.

VI. Vetus institutum est, ut Episcopus in Synodo, brevi, gravique sermone Clerum alloquatur, et de iis admoneat, quae in illo corrigenda deprehenderit; quod saltem in postrema sessione omnino fieri, voluere Patres Concilii Mediolanensis V. *cit. part*.3. *pag*.279. *Episcopus antea, quam Synodum dimittat, sermonem habeat, paternis monitionibus plenum, et dimissioni accomodatum*. Hujus admonitionis antiqua formula, sub nomine *Inquisitionis*, extat apud Reginonem Abbatem Primiensem; aliaque occurrit in Pontificali Romano, ex variis Conciliorum decretis, Pontificiis sanctionibus, et SS.Patrum sententiis concinnata. S.Carolus Borromaeus ad sublevandos Episcopos, qui concionibus habendis assueti non sunt, quasdam elucubravit, atque a suo quarto Concilio Provinciali approbatas edidit admonitiones, in qualibet Dioecesana Synodo legendas, quae compendiosam atque exactam Clericalis vitae disciplinam, et vivendi rationem continent: *Quibus* (ait *pag.* 181.) *pro libito suo unusquisque Episcopus addat, et detrahat, prout Ecclesiae suae Clero, pro temporum ratione, utile esse viderit*. Alias insuper, et uberiores admonitiones idem S. Carolus evulgavit in sua tertia Synodo Dioecesana, quae insertae sunt Actis

Ecclesiae Mediolanensis *part.2. pag.299.* Ex his quilibet Episcopus ea seligere poterit, quae suae Ecclesiae, pro loco, et tempore, magis accommodata judicaverit, aliaque addet, quae Spiritus Sanctus dabit ei eloqui.

VII. Mirabitur fortasse quispiam, in praefata admonitionum formula, quae habetur in Pontificali Romano *tit. de ordine ad Synodum ad fin. 3. sess.* hoc inter cetera, ab Episcopo Clero injungendum, adnotari: *Tribus temporibus in anno, id est Nativitate Domini, Paschae, et Pentecoste, omnes Fideles accedere ad Communionem Corporis Domini nostri Jesu Christi admonete, et ne omittat, quin saltem in Pascha communicet.* Sed meminisse oportet, legem olim ab Ecclesia latam fuisse, ut omnes Christiani adultae aetatis, iis diebus quibus praecipua nostrae religionis mysteria recoluntur, idest Paschatis, Pentecostes, et Nativitatis Domini, Eucharistiam sumerent; uti constat ex decreto, quod refertur, et Fabiano Papae tribuitur, ab Ivone *part.2. cap.27.* Burchardo *lib.5. cap.17.* et Gratiano *de consecr. dist. 2. Can.16. Etsi non frequentius, saltem in anno ter laici homines communicent (nisi forte quis majoribus quibuslibet criminibus impediatur), in Pascha videlicet, et Pentecoste, et Natali Domini*: ex Concilio Agathensi anni 506. *can.18. tom.2.* Collect. Harduini *col.* 1000. *Seculares, qui Natale Domini, Pascha, Pentecosten non communicaverint, Catholici non credantur, nec inter Catholicos habeantur*: ex Concilio Turonensi III. aliisque. Sed, magis magisque in dies frigescente Fidelium pietate, Innocentius III. in Concilio Lateranensi IV. *can.22.* relato *in Cap. Omnis utriusque sexus, de poenit et remiss.* statuit, ut omnes Fideles semel saltem in anno sua peccata sacramentali Confessione expiarent, et *ad minus in Pascha* Eucharistiam susciperent. Totam, quae in Ecclesia viguit, quoad obligationem accedendi ad Eucharistiam, disciplinam, ejusque pedetentim, et veluti per gradus, remissionem describit Petrus Blesensis *sermone 16.* ex recensione Joannis Busaei, inquiens: *In prima Ecclesia quotquot intererant consecrationi Eucharistiae, communicabant eidem . . . Postquam autem crevit numerus Fidelium, nec omnes accedere ad Eucharistiam visum est; statutum est, ut saltem diebus Dominicis Fideles communicarent. Quum vero paleae supercrescentes coeperunt cooperire grana, et multorum refrigvit charitas . . . decretum est, ut saltem per tres solemnitates in anno Fideles communicarent, in Pascha, Pentecoste, et Natali . . . . Nunc autem, quoniam dies mali sunt, et omnes fere declinaverunt, et inutiles facti sunt, non audeo dicere, ex praecepto Ecclesiae, sed ex tacita permissione ipsius introductum est, ut semel in anno congregentur in Ecclesia ad communicandum: quod praeterire fas non est.* Jam vero quum formula, de qua loquimur, antiquissima sit, et ante Concilium Lateranense IV. exarata, nemini mirum videri debet, quod in ea Fideles admoneantur, ut ter in anno ad sacram Communionem accedant. Postquam autem praeceptum communicandi ter in anno in Concilio Lateranensi temperatum fuit, addita sunt eidem formulae ea verba, *et ne omittat, quin saltem in Pascha communicet*, quae quidem in antiquioribus formulis desiderantur, et satis aperte indicant, Communionis praeceptum nunc obligare solum in Paschate; quamvis expediat, ut Episcopus, et Parochi populum hortentur ad saepius, sed praesertim in celebrioribus festivitatibus, sacra mysteria participanda.

VIII. Antiquam pariter disciplinam respiciunt verba, quae in eadem formula sequuntur: *Certis temporibus conjugatos abstinere ab uxoribus exhortamini.* Olim enim in solemnioribus festivitatibus, ac jejunii diebus, quibus peculiariter erat orationi vacandum, vetitum fuisse conjugibus matrimonii usum, ex pluribus colligitur Ecclesiae sanctionibus, collectis a Gratiano *causa 33. quaest. 4.* Ratherius, Episcopus Veronensis, in sua epistola Synodica, quae habetur *tom.1. Spicilegii* Dacherii *pag. 379.* conjuges se abstinere jubet *in Natali Domini viginti diebus ac noctibus . . . in octavis Paschae, et Pentecostes, Litaniarum, et omnium festivitatum vigiliis, sextis etiam feriis, praecipue autem omnibus diebus, vel noctibus Dominicis.* Inter Capitularia Theodori, Archiepiscopi Cantuariensis, ab eodem Dacherio *Spicilegii tom.1.* evulgata, *cap. 49. pag.* 488. legitur: *Vir abstineat se ab uxore sua quadraginta dies ante Pascha, et prima hebdomada post Pascha, et post Pentecosten una hebdomada.* In Quadragesima pariter, in qua *non solum illicita, verum etiam multa a nobis quoque licita merito resecamus*, esse a conjugibus *omni voluptati renuntiandum, et ut licenter orationi vacetur, castitati mentis, et corporis incumbendum*, respondit Nicolaus I. *ad consulta Bulgarorum cap. 9. tom.5.* Collectionis Harduini *col.* 358. In canone III. *tom.1. noviss. Collect. Concilior. Britan. pag.107.*

ex iis, quos Ecgbertus, Archiepiscopus Eboracensis, ex pluribus excerpsit Conciliis, haec habentur: *Qui in matrimonio sunt, abstineant se tres noctes, antequam communicent, et postquam communicaverunt*. Haec fortasse, aliaque hujus generis multa, ignota fuerunt nonnullis Theologis moralibus, qui antiquam disciplinam ex hodierna metientes, atque illam huic accommodantes, quod saepe ab iisdem fieri notavit Cardinalis Bona *rer. litur. gic. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 1. non dubitarunt affirmare, nunquam ab Ecclesia fuisse usum conjugii certis diebus interdictum; quum potius asserere debuerint, nunc intra meri consilii limites contineri, quod olim severa lege erat prohibitum: sicuti scite ponderat Catalanus *in Comment. ad Pontificale Romanum tom*,3. *tit. de ordine ad Synodum* §. 22.

IX. In fine Synodi fieri solent Acclamationes, quibus Diaconus, ceteris respondentibus, omnem laudem, honorem, et gloriam refert Deo Patri misericordiarum, qui Spiritus Sancti invisibili gratia Synodum dirigere, atque ad felicem exitum perducere dignatus est; summo Pontifici, universalem Ecclesiam gubernanti, veram et diuturnam prosperitatem; Episcopo, Synodo praesidenti, ejusque Ministris, salutarem vigilantiam, et Divinarum miserationum abundantiam; civitati, et oppidis dioeceseos, pacem animorumque concordiam, omniaque fausta precatur; supplicatque Deo, ut uberem opem elargiatur, qua singuli adjuti, edita in Synodo decreta, sancte inviolateque custodiant et exequantur.

X. Faustae Acclamationes frequenter occurrunt in Conciliis Oecumenicis. Eas quippe in Concilio Chalcedonensi *act.* 1. *act.*4. et bis *act.* 6. factas legimus. In Concilio vero Constantinopolitano IV. ad finem cujusque actionis, acclamatum deprehendimus Hadriano Romano Pontifici, Basilio, et Constantino Imperatoribus, Eudoxiae Augustae, Ignatio, ceterisque Patriarchis Orientalibus, omniumque Episcorum orthodoxo senatui. Quae autem in Concilio Tridentino, auspicante Cardinali a Lotharingia, aliisque Patribus prosequentibus, factae sunt, extant *num.* 10. Collectionis Harduini *col.* 129. Rarius occurrunt in antiquioribus Conciliis Provincialibus, etsi in Synodo Romana anni 853. *cap.* 42. *ab universis Episcopis, Presbyteris, Diaconibus, et Clero cuncto* Leoni IV. summo Pontifici *tom.*5. Collectionis Harduini *col.*75. et in Concilio Toletano IV. anni 633. *ad finem*, Sisenando Regi acclamatum legamus *tom.*3. Collectionis Harduini *col.*595. Inter Concilia vero Provincialia, post Tridentinum habita, Acclamationes reperimus in fine Cameracensis, anni 1586. *tom.*9. Collectionis Harduini *col.*2181. Burdigalensis anni 1624. *tom.*11. Collectionis Harduini *col.*141. et aliis. Post Acclamationes in Conciliis Provincialibus, omnes Episcopi accedunt ad osculum pacis, a Metropolitano accipiendum, quod deinde sibi invicem pariter dant, et accipiunt, ut mutuam charitatem, animorumque conjunctionem ostendant.

XI. Quod vero attinet ad nostras Dioecesanas Synodos, in Caerimoniali Episcoporum *c.*31. *in fin.* habetur: *In Synodis Dioecesanis magis deceret, ut Acclamationes, et oscula pacis omitterentur*. Sed nihilominus Gavantus *in praxi Synodi Dioeces. part.*2. *sess.*3. *n.*27. ait: *Acclamationes fiunt, saltem in prima Synodo, ut aliquando fiant: et Caeremoniale non eas prohibet, sed parcius adhiberi censet in Dioecesanis Synodis*: et re ipsa Acclamationes factas comperimus in Synodo Dioecesana Sutrina, anno 1671. habita a Julio Cardinali Spinula; in Synodo Dioecesana Farfensi, anno 1685. habita a Carolo Cardinali Barberino; in Synodo Dioecesana Montis Falisci, habita ab Episcopo Bonaventura, aliisque non paucis. De osculo pacis haec habentur in Concilio Provinciali Mediolanensis V. *cit. part.*3. *Act. Eccl. Mediol. part.*1. *pag.*279. *Acclamationibus factis, omnes Sacerdotes, et Clerici, surgentes, cum reverentia osculum pacis ab Episcopo accipiant, et sibi invicem dent, cum timore, et amore Dei. Si vero Cleri, qui convenerint, numerus is est, ut longius hic osculi ritus ducatur, ea ratio ineatur, ut Praepositi, et Archipresbyteri solum ab Episcopo illud accipiant, qui deinceps suo quique Clero dant, isque inter se mutuo item*. Verum, quum haec in Caeremoniali Episcoporum nec praecipiantur, nec prohibeantur, liberum erit Episcopis ea vel facere, vel omittere; sicuti fert cujuslibet dioecesis consuetudo.

CAPVT SECVNDVM

De legendis in Synodo, et Fidei Professione in ea emittenda.

Concilia Provincialia, et Dioecesana, olim fuisse ita inter se colligata, ut unum alterum consequeretur, diximus *lib.*1. *c.*6. *n.*2. In

Provincialibus enim Vniversalium, in Dioecesanis Provincialium Synodorum definitiones, et decreta promulgabantur: quocirca Concilium Toletanum XVI. anni *693. cap.7. tom.3.* Collectionis Harduini *col. 1797.* sancivit, ut unusquisque Episcopus, intra sex menses post peractum Provinciale Concilium, suae dioecesis Clerum ad Synodum arcesseret: *Quatenus coram eis publice omnia reserata, de his, quae eodem anno in Concilio acta, vel definita extiterint, plenissime notiores efficiantur.* Priscae disciplinae non ignarus S. Carolus Borromaeus, in Concilio Provinciali Mediolanensi IV. illam renovare studuit, decernens *part. 1. Act. Eccl. Mediol. pag. 179. In prima quaque Dioecesana Synodo decreta, in Provinciali proximo Concilio edita, promulgentur.* Ad eumdem pariter morem alludere voluit, et retinendum duxit sacra Congregatio Concilii, quum rescripsit, posse ab Episcopo omnes, et singulos dioecesis Clericos ad Synodum evocari, si Concilii Provincialis decreta sint in ea publicanda, sicuti *lib.3. cap.6. num.2.* retulimus. Praeterea Concilium Tridentinum, ne eorum, quae de Episcoporum, et Parochorum residentia, tum *sess. 6. cap.1. de reform.*sub Paulo III. tum *sess.23. c.1.* sub Pio IV. sanctissime constituerat, ullo unquam tempore memoria obliteraretur, in Provincialibus, et Episcopalibus Synodis illa semper in posterum legenda, et promulganda praecepit: *Postremo* (ait) *tam decretum illud sub Paulo III. quam hoc ipsum, in Conciliis Provincialibus, et Episcopalibus publicari, sancta Synodus praecipit; cupit enim, quae adeo ex Pastorum munere, animarumque salute sunt, frequenter omnium auribus, mentibusque infigi, ut in posterum, Deo juvante, nulla temporum injuria, aut hominum oblivione, aut desuetudine aboleantur.*

II. Ad haec, S. Carolus Borromaeus in saepius citato Concilio Provinciali Mediolanensi V. *part.3. Act. Eccl. Mediol. part.1. pag.278. et 279.* in qualibet Dioecesana Synodo semper legendas, edixit, Constitutiones Pii II. de Clericis illegitime promotis, S. Pii V. de confidentiis Beneficialibus, et de Horis Canonicis recitandis, quibus permisit, ut adjungerentur *aliae vel Pontificiae sanctiones, vel Provinciales Constitutiones, vel decreta Dioecesana, quae Episcopus legenda censuerit.* Nec incongruum esse, ait Gavantus *in citata praxi part.2. sess. 2. num.39. et seq.* ut Episcopus promulgari jubeat etiam sacrarum Urbis Congregationum decreta, si qua de novo prodierint, ad universum Clerum spectantia; simulque expedire monet, ut iis, quae leguntur, aliqua Episcopus vulgari sermone interserat, quibus causam, et rationes exponant, propter quas emanarunt, et accuratam omnium observationem inculcet. Verum, ne tot Constitutionum, et decretorum farrago confusionem pariat, et audientium mentes obruat, jamdiu mos inolevit, ut Episcopus in suis Synodalibus Constitutionibus, summorum Pontificum, sacrarum Vrbis Congregationum recentia decreta, quae speciatim suo Clero notificanda judicaverit, breviter innuat, eademque postea vel per extensum, vel in compendium redacta, ac notis insuper quandoque illustrata, in appendice ad Synodum edat, et evulget.

III. Quod attinet ad Fidei professionem, semper in Ecclesia haec disciplina viguit, ut Patres, ad sacra Comitia coeuntes, se Catholicam Fidem profiteri, et praecedentia Oecumenica Concilia recipere ac admittere, publice protestarentur. Ita praesertim in Concilio Calcedonensi, atque aliis deinceps Conciliis, Nicaena, ac Constantinopolitana Fidei formumula recitata. Quibus vestigiis inhaerens Tridentina Synodus *sess.25. de reform. cap.2.* praecipit Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, aliisque omnibus, qui de jure, vel consuetudine Synodo Provinciali interesse debent, *ut in ipsa prima Synodo Provinciali, post finem praesentis Concilii habenda, ea omnia et singula, quae ab hac sancta Synodo definita et statuta sunt, palam recipiant, necnon veram obedientiam summo Romano Pontifici spondeant, et profiteantur, simulque haereses omnes, a sacris Canonibus, et Generalibus Conciliis, praesertimque ab hac eadem Synodo damnatas, publice detestentur et anathematizent*: eamdemque Fidei professionem semper deinceps a novis Ecclesiarum Praesulibus emittendam, statuit, in prima Synodo Provinciali, cui intervenerint: *Idemque in posterum quicumque in Patriarchas, Primates, Archiepiscopos, Episcoposque promovendi, in prima Synodo Provinciali, in qua ipsi interfuerint, omnium observent.* Huic vero sanctioni Episcopos, ut par erat, morem gessisse, probant omnium Provincialium Conciliorum, quae Tridentinum sunt consecuta, Acta, quorum pleraque ad rem allegantur a Natali Alexandro *histor. Eccles. seculi XV. et XVI. dissert. 12. artic. 16.*

IV. Inspecto igitur Tridentini decreto, non

tenetur Episcopus Fidei professionem emittere in prima Synodo Dioecesana, sed in prima Provinciali: attamen maxime decet, ut in hoc religionis actu praestando, etiam in sua Dioecesana Synodo, ceteris exemplo praeerat, et Fidem Catholicam, sub consueta formula, coram astantium Sacerdotum coetu, palam profiteatur: quod docet Gavantus *in citata praxi part.* 2. *in annot.* §. 3. rationem simul adducens, cur id fieri expediat, inquiens: *Notandum est non teneri Episcopum emittere professionem Fidei in prima Synodo Dioecesana, quia non habet ibi majorem, sed in prima Synodo Provinciali. Quia tamen Provincialis Synodus fere nunquam hodie celebratur, laudandi sunt ii Episcopi, quia in prima sua Synodo coram Deo, genuflexi ante altare, Fidei professionem emittunt; est enim actus summae religionis: quo casu stabit totus Clerus, ob reverentiam genuflexi Episcopi, qui breviori formula, de qua infra, eam emittet etc.* Gavanto obsecuti sunt duo Cardinales, Archiepiscopi Neapolitani, Cantelmus, et Pignatellus, Fidei professionem, in sua quisque Synodo, emittentes; quod ideo se facere declararunt, quia nulli Provinciali Concilio, usque ad eam diem, intervenerant.

V. Severius egit Tridentinum *Sess.* 24. *c.* 12. *de reform.* cum Parochis, a quibus Fidei professionem emitti voluit intra duos menses, numerandos a die, qua Beneficii Parochialis possessionem consecuti sunt: *Provisi etiam de Beneficiis quibuscumque, Curam animarum habentibus, teneantur a die adeptae possessionis, ad minus intra duos menses, in manibus ipsius Episcopi, vel, eo impedito, coram Generali ejus Vicario, seu Officiali, orthodoxae suae Fidei publicam facere professionem, et in Romanae Ecclesiae obedientia se permansuros, spondeant ac jurent*: eidemque obligationi obnoxios fecit Canonicos Ecclesiarum Cathedralium; quin immo istos non solum coram Episcopo, aut ejus Officiali, sed etiam coram Capitulo, Fidei professionem edere debere, statuit: *Provisi autem de Canonicatibus, et Dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus, non solum coram Episcopo, seu ejus Officiali, sed etiam in Capitulo, idem facere teneantur.* Porro tam Canonicos, quam Parochos, huic sanctioni non obtemperantes, jure privavit percipiendi suorum Beneficiorum fructus: *Alioquin praedicti omnes provisi, ut supra, fructus non faciant suos, nec illis possessio suffragetur*: ubi tamen, nomine fructuum, non venire quotidianas distributiones, saepius censuit sacra Congregatio Concilii, et praecipue die 9. Februarii 1726. quum interrogata: *Quibus poenis subjaceant non emittentes, vel debito modo non emittentes professionem Fidei*: respondit: *Non facere fructus suos, sed distributiones lucrari pro Horis, quibus intersunt*: juxta ea, quae de hac materia tractantes plene deduximus *in nostra institut.* 60.

VI. Praefatum Tridentini decretum *sess.* 24. solos attingit Curatos, et Canonicos Cathedralium, non autem Canonicos Collegiatarum Ecclesiarum, ceterosque Beneficiarios: sed idem Tridentinum *cit. cap.* 2. *sess.* 25. postquam ad Fidei professionem, in primo Provinciali Concilio emittendam, adegit Episcopos, addidit: *Ceteri vero omnes, sive in praesenti, sive in futurum Beneficia Ecclesiastica habituri, et qui in Synodo Dioecesana convenire debent, idem, ut supra, in ea Synodo, quae primo quoque tempore celebrabitur, faciant et observent; alias secundum formam sacrorum Canonum puniantur.* Dubitarunt quidem nonnulli, an ejusmodi decretum *sess.* 25. referendum sit ad decretum *sess.* 24. et de illis dumtaxat Beneficiariis accipiendum, de quibus *cap.* 12. *sess.* 24. fuerat sermo: sed, unde haec dubitatio oriri queat, plane non videmus: in priori quippe decreto soli nominantur Curati, et Cathedralium Ecclesiarum Canonici; posterioris vero decreti verba generalia sunt, et omnes omnino Beneficiarios complectuntur; nec ullam involvunt particulam, quae vel leviter innuat, haec intra limites prioris decreti esse restringenda: quapropter, sine ulla haesitatione, concludendum est, postremi decreti virtute, omnes et singulos, qui Beneficium Ecclesiasticum possident, in prima Synodo Dioecesana, cui alias obstringantur adesse, debere Fidei professionem emittere.

VII. Verum, etsi Concilium Tridentinum praedicta statuerit, nullam tamen specialem Fidei formulam, certis verbis conceptam, adornavit, in quam ii jurare debeant, quos ceteroquin ad Fidei professionem faciendam severa lege adstringit. Eam tamen formulam postea concinnavit Pius IV. et *sua Constitut.* 103. *Bullar. tom.* 4. *part.* 2. *pag.* 204. *Roman. edit.* in eam jurare jussit, quicumque Cathedralibus, aut superioribus Ecclesiis essent in posterum praeficiendi, vel Canonicatus Cathedralium Ecclesiarum, aut Beneficium animarum Curam annexam

habens, forent consecuturi. Quia autem de ceteris Beneficiariis nihil Pius IV. decrevit, inde exorta est dubitatio, an isti Fidei professionem in prima Synodo Dioecesana, ad Tridentini normam edituri, teneantur illam conceptis verbis emittere, juxta formam a Pio IV. praescriptam: sed quum in Piana formula, re vera alia non contineantur, praeter illa, quae Tridentinum speciatim exprimenda praecepit, merito decisum fuit, illam ab omnibus esse adhibendam, qui Tridentini decreto obstringuntur ad Fidei professionem, sive in Synodo, sive extra Synodum, edendam quemadmodum refert Fagnanus *in suis manuscriptis ad cap. 2. sess.25. de reform. Advertendum quod, licet haec formula professionis Fidei, edita a Pio IV. non fuit edita tempore hujus decreti; quum tamen praecipitur Concilio Provinciali interessentibus professionem eorum, quae in dicta formula continentur, bene fuit judicatum, secundum eam formulam quemcumque debere profiteri*.

VIII. Non est tamen necesse, ut singuli Pianam formulam separatim recitent, sed sat est, ut Synodi Secretarius illam e suggestu alta voce legat: omnesque Fidem professuri eamdem totidem verbis simul repetant; qua absoluta, bini, terni, vel quaterni ad Episcopum accedent, et coram eo genuflexi, super exposita sacrosancta Evangelia jusjurandum singulatim in hunc modum proferent: *Ego idem N. N. spondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, et haec sancta Dei Evangelia*.

IX. Displicet hoc jusjurandum plerisque heterodoxis, ideo duntaxat illud improbantibus, quia unicuique fas esse vellent, religionem, et Fidem, quasi indusium, pro libito mutare; ac proinde Fidei professionem, conceptis verbis faciendam, *Fidem formulariam*, per ludibrium appellant. Nostrum heic non est, eorum insaniam refellere; obiter tamen, et veluti per transennam advertimus, Fidei formulas, non recenter adinventas, sicuti illi oblatrant, sed Ecclesiae coaevas esse, quod et cordatiores inter eosdem haereticos ultro fatentur; nullus siquidem adultae aetatis, primis Ecclesiae seculis, Baptismate donabatur, qui Catholicam Fidem, conceptis verbis, antea non profiteretur, et grassantes tunc temporis haereses publice non detestaretur: de qua re luculentum testimonium perhibent Cyprianus *epist. 76. ad Magnum*. Tertullianus *de Baptism. cap.6.* Eusebius *epist. ad Caesar.* apud Socratem *lib. 1. cap. 8.* Augustinus *lib. 8. Confess. cap.2.* Specialem quoque Fidei professionem, sub certa formula, semper Ecclesiam exegisse a subjectis Catholicis, redeuntibus ad Ecclesiam haereticis, ac novis Episcopis, tradit Cyrillus Alexandrinus *epist. ad Acacium tom.5. part.2. Oper. pag. 109.* et pluribus probat Christianus Lupus *in scholiis, et notis ad Canones Ephesinos tom.1. edit. Lovanien. anni 1665. pag.360.*

X. Nec propterea recens institutum est, ut Catholicam Fidem, quam quis exterius profitetur, se constanter retenturum juratus promittat: etenim Patres Concilii Toletani XI. anni 675. *can.* 10. statuere: *Placuit huic sancto Concilio, ut unusquisque, qui ad Ecclesiasticos gradus est accessurus, non ante honoris consecrationem accipiat, quam placiti sui innodatione promittat, ut Fidem Catholicam sincera cordis devotione custodiens, juste et pie vivere debeat*: Collectionis Harduini *tom. 3. col.* 1028. ubi *placiti innodatione* aliud designari non posse, quam juramenti vinculum, nemo non videt. Gregorius II. a Bonifacio Germanorum Apostolo, quem pridie Kalendas Decembris anno 723. Episcopum inauguravit, juratam Fidei professionem, ab omnibus Episcopis in eorum ordinatione praestari solitam, accepit, in hanc formam conceptam: *Promitto ego Bonifacius etc. tibi, Beate Petre Apostolorum Princeps, Vicarioque tuo beato Gregorio Papae, et Successoribus ejus, per Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum, Trinitatem inseparabilem, et sacratissimum Corpus tuum, me omnem Fidem, et puritatem sanctae Fidei Catholicae exhibere, et in unitate ejusdem Fidei, Deo operante, persistere, in qua omnis Christianorum salus esse sine dubio, comprobatur etc.* apud Baronium *ad eundem annum* 723. *num.* 4. Berengarius in Concilio Romano sub S.Gregorio VII. anni 1079. post ejuratam haeresim, Fidei professionem, juramento super sancta Dei Evangelia, obsignavit, ut narrat Baronius *ad dictum annum num.* 3. Et Concilium Tolosanum anni 1129. *can.* 10. sancivit: *Universi tam mares, quam foeminae, masculi a* XVI. *anno, et supra, foeminae a* XII. *abjurent omnem haeresim, extollentem se adversus sanctam, et Catholicam Romanam Ecclesiam .... jurent etiam, quod Fidem Catholicam, quam Romana Ecclesia tenet et praedicat, servabunt*: *tom. 6.* Collectionis Harduini *part.2. col.*1151. Haec, aliaque hujus generis innumera, vetustate veneranda exempla,

pla, et decreta satis superque esse ad obstruendum os haereticorum obloquentium de Fidei professione, ex Pii IV. Constitutione, conceptis verbis edenda, et juramento confirmanda, quae tamen nos praetermittimus, quia praesentis instituti non est cum heterodoxis dimicare.

CAPVT TERTIVM

De Scrutinio.

SCrutinium, ita dictum a scrutando, duplex esse potest: speciale, quum scilicet singularis personae mores investigantur; et generale, quum in totius Cleri vivendi rationem inquiritur. Accuratissimum et minutissimum Scrutinium semper in Ecclesia fieri consuevit de probitate, doctrina, ceterisque animi dotibus eorum, qui ad Ordines, praesertim Sacerdotium, et Episcopatum, essent promovendi; quamvis nec semper, nec ubique idem fuerit modus illud instituendi. In Constitutionibus Apostolicis *lib.* 8. *cap.* 4. *tom.* 1. *Patr. Apostolic.* Cotelerii *pag.* 395. ab ipsis Apostolis statutum dicitur, ut Episcopum ordinaturi, eum populo sistant, petatque, qui inter reliquos praecipuus est, *an ab omnibus testimonium habeat, quod dignus sit magna hac et illustri praefectura.* Ex eadem Apostolica traditione promanasse, ut idem fieret in Sacerdotum, et Diaconorum Ordinatione, asserit Cyprianus *epist.*68. quae est ad Clerum, et plebes in Hispania consistentes: *Ordinationes Sacerdotales nonnisi sub populi assistentis conscientia fieri oportere, ut plebe praesente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita praedicentur . . . Nec hoc in Episcoporum tantum, et Sacerdotum, sed in Diaconorum Ordinationibus observasse Apostolos, animadvertimus.* At in fine seculi IV. hanc disciplinam in Africa mutari coepisse, colligitur ex Concilio Carthaginensi III anni 397. *can.* 22. relato a Gratiano *dist.* 24. Episcoporum arbitrio relinquitur, vel populi testimonium exquirere, vel aliter Ordinandorum merita examinare: *Nullus ordinetur Clericus, nisi probatus fuerit vel Episcoporum examine, vel populi testimonio.* Enimvero quum absonum visum fuerit, cuilibet etiam ex infima plebe permittere, illos publice accusare, quos ipsamet ad Episcopatum, Sacerdotium, aliudve sacrum ministerium, electio fecerat honorandos; usus postea invaluit, ut Ordinandi vitia, non palam et publice, sed secreto, Episcopo denuntiarentur: Episcopi autem erat, primo loco, in denuntiantium vitam inquirere, ut inde liqueret, an, et quanta fides esset illis habenda; cujus consuetudinis plurima exempla adducit Cironius *ad tit.* 12. *de Scrutinio in ordine faciendo.* Ne autem, in hac ipsa secreta denuntiatione, aditus pateret calumniae, accusatorem, crimen non probantem, quod Ordinis candidato affixerat, exilio plectendum, statuit Justinianus Imperator *novella* 123. *c.*2. *Accusator autem, sive non probaverit, sive etiam fugit propositam a se accusationem, a provincia, in qua habitat, abjiciatur: et novella* 6. *c.*2. eum *in perpetuum a sacra communione* segregandum constituit.

II. Quia porro Episcopi, pluribus curis distenti, non poterant singulorum, quibus es... ut manus impositurі, vitam et mores diligenter, sicuti oportebat, examinare; inde factum est, ut Ordinandorum Scrutinium commiserint Archidiaconis: quod quidem consilium jam a quarto seculo captum fuisse a Romanis Pontificibus, qui totius Ecclesiae regendae onere gravantur, constat ex Hieronymo, *epist.* 146. *ad Evangelium tom.*1. *Oper. col.*1077. scribente: *Sed dicis, quomodo Romae, ad testimonium Diaconi, Presbyter ordinatur?*

III. Posteriori aevo diversus, magisque exactus peragendi Scrutinii modus inductus est, quem primo praescriptum invenimus a Concilio Nannetensi incertae aetatis, quod tamen Eruditi consentiunt non esse seculo IX. posterius, sed vel anno 658. vel 900. celebratum; in ejus quippe *cap.* 11. decernitur; *Episcopus quando Ordinationem facere disponit, omnes, qui ad sacrum ministerium accedere volunt, feria quarta ante ipsam Ordinationem evocandi sunt ad civitatem, una cum Archibresbyteris, qui eos praesentare debent. Et tunc Episcopus e latere suo dirigere debet Sacerdotes, et alios prudentes viros, gnaros Legis Divinae, et exercitatos in Ecclesiasticis sanctionibus, qui Ordinandorum vitam, genus, patriam, aetatem, institutionem, locum, ubi educati sunt, si sint bene litterati, si in Lege Domini instructi, diligenter investigent: Concil. Gall.* editionis Sirmondi *tom.* 3. *pag.* 604. *et* Collectionis Harduini *t.* 6. *part.* 1. *col.* 456. Sed, quoniam salutaris haec institutio, temporum malitia, atque Episcoporum incuria desueverat; sapienter propterea ad hoc delecti a Paulo III. Cardinales et Praesules, ut nimirum collato studio ea ipsi suggererent, quae ad reformandam Ecclesiam ne-

cessaria reputarent, in celebri consilio, anno 1538. eidem Pontifici in scriptis exhibito, inter ceteros corrigendos abusus, hunc, tamquam gravissimum, primo loco recensuere: *Primus abusus in hac parte est Ordinatio Clericorum, et praesertim Presbyterorum in qua nulla adhibetur diligentia, quod passim quicumque sint, imperitissimi sint, vilissimo genere orti sint, malis moribus ornati sint, adolescentes admittantur ad Ordines sacros, et maxime ad Presbyteratum, ad caracterem, inquam, Christum maxime exprimentem: hinc innumera scandala, hinc contemptus Ordinis Ecclesiastici, hinc Divini cultus veneratio non tantum diminuta, sed etiam prope jam extincta*. Ad haec autem praecidenda scandala, iidem delecti Cardinales, et Praesules modum Pontifici indicarunt, quo in posterum exactum, de promovendis ad Ordines, Scrutinium efformaretur. Quod vero illi tantopere exoptaverant, Concilii Tridentini Patres postea praestiterunt *sess*. 23. *c*. 7. *de reform*. ubi allegatum Nannetensem canonem totidem fere verbis instaurarunt; eamque Tridentini sanctionem, adhuc luculentius explicatam, inculcarunt, religioseque custodiri praecepe-runt Clemens VIII. *Constit*. 61. §. 7. *tom*. 3. Alexander VII. *Constitut*. 129. *tom*. 5. Innocentius XIII. *Constit*. 34. §. 5. *Bullar*. *tom*. 10. *part*. 2. *Roman*. *edit*. et nos ipsi in epistola commonitoria ad omnes Episcopos, quae est *secunda* §. 1. *nostri Bullarii tom*. 1.

IV. Quamquam autem nunc in ipso Ordinationis actu Scrutinium non fiat, attamen, ut antiquissimae illius disciplinae, quam commemoravimus, memoria extet, et saltem vestigia remaneant, Episcopus Diaconatum, aut Sacerdotium collaturus, populi testimonium exquirit, dicens: *Quid de eorum actibus, aut moribus noveritis, quid de merito sentiatis, libera voce pandatis . . . Si quis habet aliquid contra illos, pro Deo, et propter Deum, cum fiducia exeat, et dicat*. Et Archidiaconum postea interrogat, an sciat, esse dignum, quem ordinandum exhibet: cui Archidiaconus respondet: *Quantum humana fragilitas nosse sinit, et scio, et testificor, ipsum dignum esse ad hujus onus officii*. Similem attestationis formulam adhibitam vidimus in nonnullis antiquis litteris, quibus Episcopus Clericum, e sua in alienam dioecesim commeantem, in hunc modum commendabat: *Qui, in quantum humana fragilitas scire potest, administratione sacrorum ministeriorum non sit indignus*: apud Pithoeum *in Glossario Juliano Antecessoris*. Quia porro praedicta Archidiaconi attestatio, nunc merus ritus, et caeremonia est, quum jam aliunde Ordinandi vitam et mores Episcopus antea exploraverit, idcirco Innocentius III. *in Cap. unic. de Scrutinio in ordine faciendo*, culpa vacare, dixit, Archidiaconum, illum dignum affirmantem, quem indignum esse non novit, quamvis ignoret, an re vera dignus existat.

V. Haec de Scrutinio particulari, Scrutinium generale totius Cleri fieri deberet in Dioecesana Synodo, ubi totus Clerus Episcopi oculis, et censurae subjaceat. Forma istud peragendi jam indicata fuit *lib*. 4. *cap*. 2. *num*. 2. Synodi initio eliguntur Scrutatores, seu Scrutinii Praefecti, ex urbano, et dioecesano Clero, qui Sacerdotes sint, aetate, prudentia, et probitate praestantes, tot numero, quot necessarii reputantur ad universi Cleri Scrutinium, intra tempus Synodalium sessionum, absolvendum: utpote id commodius expleri valeat, singulis Scrutatoribus certus scrutandorum numerus assignatur, et unusquisque Scrutator unum sibi adsciscit Scribam, cujus sit, eorum, qui Scrutinio subjiciuntur, responsiones notare, quamvis ea, quae graviora sunt, et arctius secretum exigunt, ipsemet Scrutator scribere debeat: omnia vero, quae explorarunt, ante Synodi finem, in compendium redacta, et scriptis consignata, Episcopo referant, ut, si quid omnibus in communi injungendum sit, fiat, ac opportuno Synodi decreto irrepentes abusus coerceantur.

VI. Singulis Scrutatoribus traditur tabella, seu schedula Scrutinii, ubi certa capita adnotantur rerum, de quibus Episcopus vult esse speciatim inquirendum. A Buchardo, Wormatiensi Episcopo, *lib*. 1. *decretor*. *cap*. 91. *et pluribus sequentibus*, octo supra octoginta proponuntur interrogationes, in Synodo faciendae, accuratum certe, sed nimis prolixum Scrutinium continentes: eodemque prolixitatis vitio laborat Scrutinium exhibitum ab Antonio Maria Gratiano *in Synodo Amerina cap*. 1096. *et seq*. In Actis Ecclesiae Mediolanensis *part*. 6. *pag*. 997. diligens reperitur catalogus eorum, quae Scrutatores indagare debent; quibus tamen permittitur alia superaddere, quae iidem Scrutatores, pro sua prudentia, in Clericis, et potissimum Canonicis, peculiariter perscrutanda judicaverint. Pax Jordan. *tom*. 2. *lib*. 8. *tit*. 2. *de Synodo Dioeces*. *num*. 110. plurima Scrutatoribus suggerit quaesita, quae

ad exactum Scrutinium perficiendum existimat opportuna. Pressiores et breviores sunt interrogationes, quae proponuntur in Archiepiscopali Bononiae Cardinalis Palaeoti *pag.* 213. *et seq.* ad quarum calcem idem prudentissimus Archiepiscopus inquit, non esse omnia et singula, quae in interrogationibus proponuntur, ab unoquoque inquirenda, sed ea tantum, quae ad cujusque conditionem, statum, et necessitatem magis accommodata videbuntur.

VII. Maximam Scrutinii utilitatem nullus inficiatur; sed difficile videtur, intra triduum, vel quatriduum, quum ulterius Synodus protrahi non soleat, omnium Clericorum Scrutinium rite expleri posse. Hac fortasse difficultate perterriti Episcopi, etsi ceteroqui in suo Pastorali munere obeundo diligentissimi, Scrutinium in Synodis jamdiu omiserunt, et passim omittunt: quamplurima quippe nos Synodorum Acta tam typis edita, quam manuscripta pervolvimus, et in aliquibus Scrutatores quidem designatos vidimus, Scrutinium tamen factum non legimus; in aliis vero nec Scrutinii, nec Scrutatorum ullam mentionem deprehendimus. Pax Jordan. *cit. lib.*8. *tit.* 2. *num.* 102. Scrutinium inventum existimat, ad supplendum defectum visitationis; quumque dioecesis visitatio, juxta rectam disciplinam, Synodum praecedere debeat, inde evenisse arbitratur, quod Episcopi Synodales Scrutinium, veluti inutile et superfluum, praetermiserint. At haec Jordani ratiocinatio aliquid efficacitatis unice habere potest apud antiquae disciplinae ignaros: qui quum vetustos Ecclesiae canones vel leviter pertractarunt, optime norunt, onus perlustrandae dioecesis, non esse de novo Episcopis impositum, sed semper illis incubuisse; et nihilominus post dioecesim perlustratam, Scrutinium in Synodo fieri curarunt. Atque ut cetera praetereamus sanctissimorum Episcoporum exempla, S. Carolus Borromaeus nunquam profecto suam dioecesim visitare neglexit, nec propterea Scrutinium in suis Synodis omisit. Alia igitur erit causa, cur hodie Synodalia Scrutinia fere desueverint; eaque esse potest, vel quia Episcopus per suos Administros quotidie audit, quid a singulis dioeceseos Clericis fiat, et hac ratione omnium mores jam perspectos et cognitos habet; vel quia homines tantae experientiae, atque integritatis non invenit, quibus Scrutatoris munus tuto credere queat, vel quia demum Clerici cupiunt, se a proprio Pastore, non ab alio, examinari. Mutantur in dies hominum mores, mutantur rerum circumstantiae, et quod uno tempore utile erat, postea inutile, et quandoque perniciosum evadit. Prudentis autem Praelati est, in iis, ad quae Superioris lege non adigitur, se loco, et tempori accommodare, et quaedam, quae olim in usu erant, praetermittere, sicuti ad rectum suae dioecesis regimen magis expedire in Domino judicaverit. Superius diximus, nos interfuisse Concilio Romano sub Benedicto XIII. Jam vero, integro fere anno, qui Concilium praecessit, plures habitae sunt Congregationes Praesynodales, quibus pariter praesentes fuimus, una cum aliis, ab eodem Pontifice delectis viris: quumque aliquot ex iis nonnulla judicarent esse Concilio postmodum proponenda, quae ibidem, ad servandam quodammodo formam Scrutinii, discuterentur, et deciderentur; nos ingenue diximus, id nequaquam fieri posse: Negotia enim, quae Concilio proponenda suggerebantur, jus alterius laedebant; atque ideo, licet viderentur Conciliari discussione digna, nihilominus ii, de quorum jure agebatur, erant prius necessario audiendi; quod sane in Concilio, per modum Scrutinii, rite peragi, ob modo adductam rationem, impossibile foret: quocirca auctores fuimus, ut praedicta negotia, quae judicialem quamdam requirebant indaginem, a summo Pontifice extra Concilium terminarentur; consilioque nostro ceteri acquieverunt.

CAPVT QVARTVM

De auctoritate reservandi Casus, eorumque reservatione in Synodo facienda.

POsse summos Ecclesiarum Antistites, multoque magis omnium supremum, Romanum Pontificem, inferiorum Sacerdotum jurisdictionem ita coarctare, ut a quibusdam gravioribus culpis, quas sibi, suoque judicio relaxandas reservant, ne in foro conscientiae quidem, et coram Deo, illi absolvere valeant, Catholicum dogma est, quod contra *Wiclefum* strenue propugnavit *Waldensis tom.*2. *de Sacram. cap.* 149. Etenim ad relaxanda, etiam in foro interno, peccata, praeter potestatem Ordinis, necessaria est potestas jurisdictionis, quae a Superiore potest ad plures personas, et causas extendi, atque ad pauciores restringi, prout ei visum fuerit.

Hanc Catholicam veritatem, iterum a Luthero impetitam, non solum validis argumentis fulserunt Theologi, e quibus videri possunt *Sotus in 4. dist.18. quaest.2. artic.5.* Vasquez *in 3. part. Div. Thom. 4. quaest. 91. art.3.* et Cardinalis Roffensis *in suis Assertionibus adversus Lutherum art.3. pag.66. et seq.* sed Henricus VIII. Angliae Rex, priusquam ab Orthodoxa Fide desciscerct, agnovit, et explicavit *in sua Assertione septem Sacramentorum adversus Martinum Lutherum,* Romae edita anno 1543. *de Confessione*, inquiens: *Sacerdos quilibet Ordinem quidem habet, sed auctoritatem judicandi non habet (quae res ad absolventem pertinet) priusquam ei gregis alicujus cura committitur, idoneus tamen ante reputatur, cui cura tuto possit committi. Episcopus ergo, qui curam habet totius dioecesis, si cui Sacerdoti partem quampiam suae curae commiserit, an non ipsa ratio docet, hunc non amplius aut ligare posse, aut solvere, nisi quatenus ille permiserit, sine cujus mandato nihil omnino in illius populo, vel ligare quemquam, vel solvere potuisset? Quippe quod nec ipsi liceat Episcopo in aliena dioecesi. Quid ergo miri est, si quaedam sibi reservat Episcopus, quorum curam putat esse majorem, quam ut cuilibet possit, etiam non imperito, committi?*

II. Validius autem idem Ecclesiae dogma, contra Lutheri conatus, stabilivit Tridentinum *sess.14. de Sacram. Poenit.* ubi *c. 7.* Catholicam doctrinam exposuit, et *can.11.* contrarium sentientes anathemate percussit. *Magnopere vero* (ait *cit. c.7.*) *ad Christiani populi disciplinam pertinere, sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quaedam, et graviora crimina, non a quibusvis, sed a summis dumtaxat Sacerdotibus absolverentur: unde merito Pontifices Maximi pro suprema potestate, sibi in Ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari judicio reservare. Neque dubitandum est, quando omnia, quae a Deo sunt, ordinata sunt, quin hoc idem Episcopis omnibus in sua cuique dioecesi, in aedificationem tamen, non in destructionem, liceat, pro illis in subditos tradita supra reliquos inferiores Sacerdotes auctoritate, praesertim quod illa, quibus excommunicationis censura annexa est. Hanc autem delictorum reservationem, consonum est Divinae auctoritati, non tantum in externa politia; sed etiam coram Deo, vim habere.* Et *cit. can.11. Si quis dixerit, Episcopos non habere jus reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere, quominus Sacerdos a reservatis vere absolvat, anathema sit.* Plurima, quae ad rem faciunt, et traditam a Tridentino doctrinam illustrant, occurrunt in libro, cui titulus *Tres Epistolae Pastorales* Episcopi Atrebatensis, *ca.7. de reservatione casuum p.193.* Licet autem Tridentinum potestatem reservandi peccata tantum summo Pontifici, et Episcopis nominatim adstruxerit; nomine tamen Episcopi, etiam inferiores Praelatos, habentes jurisdictionem quasi Episcopalem, cum territorio separato, comprehendisse, censuit sacra Congregatio, ejusdem interpres, in *Salernitana* anno 1585. *lib.4. decretor. p.36.* rescribens: *Praelatos Saeculares, Episcopis inferiores, qui habent jurisdictionem quasi Episcopalem in loco, et nulli Dioecesano nec ipsi, nec eorum subditi absunt, habere facultatem reservandi sibi casus.* Et in *Marsicana* anno 1587. idem totidemque verbis respondit *li.4. decretor. p.250. a tergo*: Eadem insuper potestate gaudere Parochos, quoad simplices Sacerdotes, seu Capellanos, in Curae exercitio iisdem inservientes, docuerunt *Sylvius in 3. part. D. Thom. 4. quaest.19. p.552. art.2. quaest.2. edit. Antuerp. a.1714.* Suarez *t.4. in 3. part. disput.29. sect.1. n.4.* Cardinalis de Lugo *de Poenit. disput. 20. sect.1. n.2.* Neesen *t.2. tract.5. de Sacram. Poenit. quaest.4. dub.10.* quia et ipsi jurisdictionem ordinariam habent *in foro interno*, quam delegant suis Capellanis: simul tamen iidem Doctores notant, non esse usu receptum, ut Parochi ea facultate utantur; additque *de Lugo*, inutilem insuper fore reservationem, si quae a Parochis fieret, quoniam ea non ligarentur excipientes Confessiones auctoritate, et jurisdictione accepta ab Episcopo, cujus imperio tota Parochorum jurisdictio subest. Dedita opera diximus, Parochos jurisdictionem ordinariam habere *in foro interno*: scimus quippe, Disceptationem *Petri Mengonii de eminentiori Parochorum dignitate supra Canonicos,* anno 1723 Florentinis typis excusam, in qua Auctor innixus Decretali *Alexandri III. in Cap. Cum ab Ecclesiarum, de offic. Judic. ordin.* asserere conatur Parochis jurisdictionem ordinariam etiam in foro externo, fuisse valide confutatam a *Joanne Dominico Lario* in alia Dissertatione, insequenti anno 1733. Pisis impressa, et merito; siquidem ex communiori, atque in praxi recepta sententia, quam cum *S. Thoma in Supplem. 3. part. quaest.22. art.1.* Suarez *de censuris disp.2. sect.2 n.10.* Vasquez *in opusc. de excomm. dub.17. n.1.*

aliisque propugnat, pluribusque exornat *Gonzalez ad cit. Cap. Cum ab Ecclesiarum*, *num.* 2. non potest Parochus, jure ordinario, sententiam ferre excommunicationis, neque contrarium evincit textus objecti *Cap. Cum ab Ecclesiarum*; quamquam enim ibi Pontifex observari praecipiat excomunicationem *in Clericos*, *vel Laicos suos* latam a Plebano S. Pancratii de Lucar, hunc tamen Plebanum eam non tulisse jure ordinario, sibi, ratione solius Parochialis Ecclesiae, competente, sed jure extraordinario, videlicet ex speciali privilegio, vel ex praescripta consuetudine, vel alio legitimo titulo, acquisito, idem *Gonzalez* ostendit. Sat tamen est id obiter adnotasse. Ad propositum regrediamur.

III. Quamvis praedicta facultate reservandi casus, possit Episcopus semper, et quandocumque voluerit, uti; multis tamen nominibus decet, ut illam potius in Synodo, quam extra Synodum exerceat. Primo, quia, ut in hoc negotio cautius se gerat, uti opportune monent *Homobonus tract.* 15. *cap.*6. *quaest.*12. et Laelius *Zecchius de munere Episcopi cap.*7. expedit, ut prius probos, atque longa experientia edoctos Sacerdotes, in consilium adhibeat, quos profecto nusquam melius et commodius, quam in Synodo, habere potest: attamen curandum est, ut hoc ipsum consilium maxima circumspectione, et cautela petatur, atque praestetur, ne arctissimum sacramentalis Confessionis sigillum ulla ex parte videatur violari: qua de causa, quum olim Vicarius Generalis Tridentinus rogaverit Regulares oppidi Bulganensis, ut sibi, adjecta ceteroquin severa lege secreti, quod se religiose servaturum promittebat, manifestarent, quaenam in genere essent graviora peccata, quae eo in loco magis communiter committerentur, et Regulares Vicario morem gerere abnuerint, quos tamen Vicarius urgere non desinebat; re delata ad sacram Congregationem Concilii, haec die 19. Augusti 1673 dixit, Regulares ad id cogi non posse, et monendum Vicarium, ut ab ejusmodi interrogationibus abstineret, *lib.*28. *decretor. pag.*150. Secundo, congruum est, ut reservatio fiat in Synodo, ne secus Parochi conquerantur, suam ordinariam potestatem, ipsis prorsus insciis, nimis admodum coarctari: ut etenim notat Cardinalis *de Lugo Sacram. Poenit. disp.* 20. *sect.*3. *num.*37. quamvis Episcopus possit jurisdictionem absolvendi, quam aliis Sacerdotibus delegat, omnino pro libito limitare, et ad paucissimas causas restringere; tantâ tamen potestate non potitur quoad Parochos, quorum jurisdictio, etsi ab Episcopo pendeat, eique subjaceat, non est tamen delegata, sed ordinaria; nec potest, sine legitima causa, aut prorsus auferri, aut adeo imminui, ut fere inanis remaneat. Omnis autem querelarum occasio praeciditur, quum reservatio fiat in Synodo, ubi si ea plus aequo aucta, et extensa videatur, statim possunt Parochi reclamare, et causas Episcopo exponere, cur exoptent, hoc, aut illud peccatum e reservatorum albo expungi, quibus auditis, aut Episcopus sententiam mutabit, aut alias urgentiores rationes adducet, propter quas peccata illa reservanda existimat, quibus Parochi acquiescent. Tertio denique convenit, reservationem fieri in Synodo, quia in Synodo facta, induit naturam legis, quae, nullo contradicente, perpetua est, et quamdiu non revocatur, perseverat; facta autem extra Synodum, non ab omnibus reputatur perpetua, opinantibus plerisque Theologis, quos sequuntur *Gavantus in Manuali Episcoporum verb. Casus reservati num.* 16. et Roncaglia *in Theolog. moral. tom.*2. *tract.* 19. *quaesit.* 2. illam, decedente Episcopo, a quo est facta, illico expirare, aliis ex adverso cum *Capeavil. de casib. reserv. part.* 1. *cap.* 5. *in fin.* contendentibus etiam tum perpetuam esse, et durare, donec a Successore vel expresse, vel tacite revocetur; ex quo fiat, ut, mortuo Episcopo, aliqui prima sententia imbuti, a reservatis absolvent; alii vero secundam sectantes, talem absolutionem invalidam pronuntiabunt, atque exinde multa scandala exorientur, quae praecaventur, si reservatio in Synodo fiat. Quocirca communi usu receptum est, ut Episcopus in Synodo statuat, quaenam peccata velit esse sibi reservata, nec solum in Dioecesanis, sed in pluribus Provincialibus Synodis casuum reservationes factas legimus, ut in *Eboracensi* anni 1195. *cap.*11. *Lambetensi* anni 1281. *cap.*6. *Avenionensi* a tribus provinciarum Episcopis anno 1326. celebrata *cap.* 22. Collectionis *Harduini tom.*6. *part.*2. *col.*1932. *et num.*7. *col.*864 *et* 1503. aliisque adductis a *Thomassino de vet. et nov. Eccl. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *n.*4. *et* 5. Non idcirco tamen, quod casuum reservatio a Provinciali Concilio facta esset, potestas adempta erat Episcopis ab illis absolvendi, sicuti contingit in legibus, a Superioribus latis, quae a nullo inferiorum relaxari possunt:

etenim eadem Concilia, non sibi, aut Metropolitanis, sed ipsismet Episcopis illorum absolutionem reservabant; quod praefatos canones legenti patebit. Aliud erat de gravioribus criminibus, Papae reservatis; ab his quippe, sicuti nunc, ita et olim, nullus, sine auctoritate Papae, unquam absolvere audebat: Sic in Concilio *Londinensi* anni 1142. statutum narrat *Matthaeus Parisiensis ad eumdem annum*: *Ne aliquis, qui Ecclesiam, coemeteriumque violaverit., vel in Clerico, aut viro religioso manus injecerit violentas, ab alio, quam ipso Papa, possit absolvi*: quod decretum ex Rogerio quoque refert *Harduinus* in Collectione sua *tom.6. part.2. col.1234. ad annum* 1143. Et Concilium Saltrburgense anni 1386. *cap.2. sub interminatione maledictionis aeternae, districte* prohibet, ne quispiam a casibus, Sedi Apostolicae reservatis, absolvere praesumat, in Collectionis *Harduini tom.* 7. *col.* 1901. Nec verum est, quod asserit *Van-Espen Juris Eccles. univers. tom.1. part.2. tit.6. c.7. n.9.* non ante seculum XI. coepisse Episcopos graviorum quorumdam criminum reos ad Sedem Apostolicam mittere, ut a Pontifice reconciliarentur: siquidem *ex lib. 3. de Gestis Sanctorum Rotonensium cap.1. seculo* IV. *Benedictino*, constat, ante annos circiter nongentos, homicidas ad Papam fuisse remissos, quod opportune notavit *Martene de antiquit. Ecclesiae ritibus tom.1. lib.1. cap.6. nu.6.* Enimvero, quum homicidium, inter illa enumeretur enormia facinora, quorum reis, saltem, in plerisque Ecclesiis, nunquam olim concessam fuisse absolutionem, contendunt *Petavius in notis ad S. Epiphanium haeresi* 59. Albaspinaeus *in notis ad Concilium Illiberitanum*, Morinus *lib.9. de Poenit. cap.19.* et citatus *Martene*, aliique non pauci; credere fas est, quod., quum nimia haec disciplinae austeritas emolliri coepit, id retentum fuerit, ut qui ea perpetraverant, a sola Sede Apostolica veniam consequerentur. Sedes autem Apostolica tanta semper lenitate usa est, ut, etiam quum prisca illa vigebat severitas, justis quandoque de causis, a peccatis absolveret, quae ceteroqui, ordinaria lege, non solebant ab Ecclesia remitti, sed uni Dei judicio relinqui, quemadmodum colligitur ex *Tertulliano*, qui haereticus Montanista jam factus, *lib. de pudicit. c.* 5. Zephyrinum Papam carpit, quod moechis veniam daret, quibus, aut ipsamet Ecclesia Romana, ut existimat *Martene*, aut saltem pleraeque aliae Ecclesiae, sicuti opinatur *Morinus*, antea consueverunt omnem indulgentiam denegare.

CAPVT QVINTVM

Quaenam sint atrociora, et graviora crimina reservanda, una cum aliis ad materiam pertinentibus, et signanter quoad Regulares?

Post assertam Episcopis facultatem casus reservandi, et designatum tempus, quod magis congruum videtur ad reservationem faciendam, operae pretium est examinare, quaenam sint illa atrociora, et graviora crimina, que sanctissimorum Patrum judicio reservari consuevisse dixit Tridentinum: inde enim normam sument Episcopi, ad quam in reservandis peccatis se tuto conformare queant. Non aliunde autem illa melius rescire possumus, quam ex Conciliis, in quibus modo haec, modo illa peccata, tamquam graviora, fuere reservata. Nuper laudatum Concilium *Londinense*, a solo Episcopo absolvendos, decrevit, *incendiarios, pejerantes in alicujus dispendium, et fures atrociores*. Concilium *Lambethense cit. cap.6.* Episcopo reservavit *homicidia voluntaria, tam publica, quam occulta*. In Dioecesana Synodo *Santonensi* habita anno 1280. *cap.14.* Collectionis *Harduini tom.7. col.848.* longus contexitur catalogus casuum reservatorum, inter quos numerantur homicidium, mutilatio, lapsus carnis tam sacrilegus cum Moniali, quam contra naturam, perjurium, incestus, abortus studiose procuratus, litterarum falsificatio, sortilegium cum abusu Sacramentorum, violatio Ecclesiarum, aliique non pauci. Concilium Provinciale *Ravennas* anni 1286. *eod. tom.* 7. Harduini *col.948.cap.8.* ad Episcopum remittendum jussit, *quum quis petit absolvi ab excommunicatione majori, lata, vel inducta ab homine, vel a jure; item incendio, et crimine publico; sicut in blasphemante Deum, vel Sanctos: item in voto, qualitercumque emisso; et cum illis, qui filios oppresserunt ex proposito, sive casu, et cum quibuslibet homicidiis, et sacrilegiis, falsariis, violatoribus Ecclesiarum, et immunitatum Ecclesiasticae libertatis, et sortilegis; item cum iis, qui cum brutis libidine polluuntur; item cum incestuosis, et corruptoribus Sanctimonialium, et in omni occupatione, usurpatione, et detentione rei alienae, ubi, cui restitutio fieri debeat, non inveniri potest; item cum perjuris, et*

clandestine matrimonium contrahentibus, ex quo matrimonio dubitatio oriatur, vel oriri possit; et in omnibus aliis criminibus, delictis, et excessibus, in quibus de consuetudine generali, vel speciali, Episcopis reservatur confessio.

II. Verum, quum seculi xv. initio nimium excreverit casuum reservatio, et praeterea Abbates Carthusienses eousque devenerint, ut omnia suorum subditorum peccata gravia sibi reservaverint; in ejusmodi effrenes reservationes censoriam virgam strinxit Joannes *Gersonius* tam in Opusculo *super absolvendi potestate, et qualiter expediat fieri reservationem peccatorum*, quam in Epistola ad quemdam Episcopum *de moderatione casuum reservandorum*, *tom.* 2. *Oper. col.*413. *et* 315. quibus in locis reservari quidem permittit pauca quaedam peccata atrociora, sed non approbat, ut haec ipsa reserventur, quando sunt occulta; exinde enim periculum subesse inquit, ne, quod occultum est, publicetur. *Gersonio* adhaesisse videtur Concilium Senonense anni 1524. et Synodus Dioecesana Carnotensis anni 1526. quae nulla reservatione, quoad crimina occulta, affici voluerunt mulieres; ne istae, cum propriae famae dispendio, Episcopum vel Poenitentiarium, ad quem alias accedere non consueverant, cogerentur adire. Alia tamen post *Gersonis* aetatem in Gallia celebrata Concilia, sicuti animadvertit *Thomassinus cit. part.*1. *lib.*2. *cap.*14. *num.*8. in priori sententia, et praxi perstiterunt; pluraque, quantumvis occulta, peccata Episcopis reservarunt: quin immo Concilium *Suessionense* anni 1455. Collectionis *Harduini tom.* 9. *col.* 1385. hortabatur Episcopos, ne facultatem absolvendi a reservatis passim concederent Regularibus.

III. Sed quod in Gallia non est assequutus *Gerson*, praestitit in Germania Laurentius Cardinalis *Campegius*, ubi Legatum agens Apostolicum, et sedulam operam navans Ecclesiarum reformationi, inter suas Constitutiones, Ratisbonae promulgatas anno 1523. quae habentur *in fasciculo rerum expetendarum et fugiendarum*, *edito Londini an.* 1690. *pag.*425. omnibus Confessariis concedendam in posterum, edixit, facultatem absolvendi laicos a quibuslibet occultis criminibus, etsi alias reservatis, exceptis dumtaxat haereticis, homicidis, et excommunicatis quos ad Episcopos, vel Vicarios, remittendos constituit; Clericis vero etiam postmodum, eo loco futuris, quo prius erant. *Campegio* obsequens Archiepiscopus Coloniensis in suo Concilio Provinciali an.1536. *part.*7. *c.*37. potestatem fecit omnibus Parochis remittendi quaelibet crimina occulta: et Synodus Dioecesana *Augustensis* an.1548. Collectionis *Harduini t.*9. *col.*2045. statutum Card. *Campegii* instauravit, et confirmavit.

IV. Non propterea tamen, quod ita aliquibus visum fuerit statuendum, restricta censenda est auctoritas Episcoporum ad sola sibi reservanda peccata notoria: quoniam, uti recte perpendit citatus *Thomassinus eod. num.*8. Concilium Tridentinum, novis praesidiis muniens Episcoporum jurisdictionem ad casus reservandos, illam non coarctavit ad publica, sed *ad atrociora, et graviora crimina*, qualia esse, et dici possunt etiam occulta. Quia autem idem Tridentinum simul Episcopos monuit, ne ea potestate in destructionem, sed aedificationem utantur; idcirco nimium faciles esse non debent ad reservationes multiplicandas. Quamquam vero non possit, quoad hoc, certa regula, ubique custodienda, praescribi, neque in specie designari queant peccata, quae reservari oporteat; alicubi enim sola proclivitas populi ad aliquod crimen frequenter perpetrandum, difficultate obtinendae absolutionis, veluti quodam freno, cohibeatur, sufficientem causam praebet Episcopo illud reservandi; quae causa urgere desinit, ubi populus non est ad illud proclivis: attamen instar regulae esse possunt quaedam generalia monita, et decreta, quae a sacris Vrbis Congregationibus hac super re emanarunt. Sacra Congregatio, Episcoporum, et Regularum negotiis praeposita, die 9. Januarii 1601. locorum Ordinarios ita monendos, statuit: *Ne locorum Ordinarii, quibus jus hoc reservandorum casuum competit, pluribus, quam opus sit, reservationibus, subditis, aut Confessariis in animarum salute procuranda cooperantibus, sint onerosi, moneantur omnes, ut paucos, eosque tantum, quos ad Christianam disciplinam retinendam, animarumque sibi creditarum salutem, pro cujusvis dioecesis statu, et qualitate necessario reservandos esse judicaverint, reservent.* Idemque monitum replicandum decrevit die 26. Novembris 1602. *Sed, ne locorum Ordinarii, ad quos casuum reservatio spectat, ea in re modum excedant, eadem sacra Congregatio illos rursum magnepere admonendos censet, ut, non passim, sed quum id videbitur communi bono expedire, atrociorum tantum, et graviorum criminum absolutionem sibi reservent, quorum reservatio ad Christianam di-*

sciplinam retinendam conferat, et in aedificationem, non autem in destructionem, cedat; ne alioquin, Sacramenti Poenitentiae Ministrorum coarctata potestate, sanctae matris Ecclesiae piae menti contrarius effectus subsequatur. Prohibet etiam, ne sibi superflue reservent casus in Bulla, die Coenae Domini legi consueta, contentos, neque alios Sedi Apostolicae specialiter reservatos. Encyclicae quoque litterae ab eadem sacra Congregatione, eadem die 26. Novembris 1602. ad Episcopos in hunc modum datae sunt: *Praecipue vero haec monenda censet sacra Congregatio, ut videant ipsi Ordinarii, ne illos casus promiscue reservent, quibus annexa est excommunicatio major, a jure imposita, cujus absolutio nemini reservata sit, nisi forte propter frequens scandalum, aut aliam necessariam causam, aliqui hujusmodi casus nominatim reservandi videntur, neque casus, in quibus absolutio, nisi cum restitutione, vel executione eorum, ad quae poenitentes tenentur, non confertur, neque illos, qui etsi mortale peccatum inducant, circa res tamen parvi momenti versantur, et frequenter inter idiotas evenire solent, uti damni dati, et similium. In peccatis etiam carnalibus reservandis multa utantur circumspectione, propter periculum scandalorum in iis maxime personis, in quas ob accessum ad Confessarios extraordinarios, vel frequentem reditum ad ordinarios, suspicionis aliquid cadere potest. Postremo eam potissimum ineant, et sequantur rationem, quae consideratis diligenter cujusque provinciae, ac populorum moribus, natura, ac propensione, magis in Domino expedire videbitur.* Sacrae Congregationis Episcoporum, et Regularium decretis legendis apud *Quarantam in verb. Casus n.* 14. et apud de Lamet et Formageu *in Dictionario casuum conscientiae tom.*1. *cas.*1. consentiunt decisiones sacrae Congregationis Concilii: etenim, quum ad hanc delatum fuerit, quod Episcopus *Bellicastrensis* supra modum auxisset catalogum casuum reservatorum, die 29. Januarii 1661. decem, aut ad summum duodecim gravioribus exceptis, Episcopi arbitrio designandis, ceteros e catalogo deleri jussit *lib.*22. *decretor. pag.*415.

V. At illud, prae ceteris, cavere debet Episcopus, ne peccata, quantumvis gravia, sed mere interna, sibi reservet: licet enim etiam haec reservari queant, sicuti docent *Vasquez. supracit. quaest.*91. *art.*3. *dub.*4. Cardinalis de Lugo *disput.*20. *sect.*2. *n.*13. et Suarez *de Fide disp.*21 *sect.* 4. *num.* 2. ubi haec habet: *Solent aliqui Episcopi etiam haeresim mentalem reservare, quod quidem in summo rigore juris facere possunt, quia reservatio non est usus jurisdictionis externi fori, sed est ablatio jurisdictionis pro foro Sacramentali, quam Episcopus sicut dare potest, ita etiam auferre*: non est tamen in praxi receptum, ut unquam reserventur, veluti prosequitur *Suarez loc. cit. Nihilominus tamen Auctores communiter non consulunt, neque laudant talem reservationem, propter animarum periculum; nam actus interiores frequentes et molesti sunt, et difficile cognoscuntur; et ita etiam ego credo regulariter non expedire*: quin immo *Sotus in* 4. *dist.*18. *quaest.*2. *art.*5. actus mere interni reservationem acriter reprehendendam, existimat. Et re vera, uti bene *de Lugo* observavit, solos, scimus, Praelatos Regulares quaedam peccata sive externa, sive interna, sibi olim indiscrete reservasse; ceterum nec Episcopi, nec summi Pontifices, actus mere internos suis reservationibus complecti unquam consueverunt. Unde, etsi peccatum haeresis gravissimum sit, et quum in externum prodit, summo Pontifici reservetur; quamdiu tamen intra animum consistit, reservationem effugit. Et quoniam de Regularibus sermo incidit, ad coercendam nimiam libertatem, quam sibi Religionum Praelati usurpabant, augendi in dies casuum reservationes *Clemens VIII.* die 26. Maii 1593. undecim casus designavit, quos referunt *Suarez. de Poenitentia disput.* 29. *sect.*3. *n.* 11. et Layman *Theol. Moral. lib.*5. *tract.*6. *cap.*12. *n.*6. vetuitque Regularibus, ne alios, praeter illos, sibi reservare praesumerent, nisi *Generalis Capituli in toto Ordine, aut Provincialis in provincia, matura discussione, et consensu*: quamvis non propterea ad omnes ibidem descriptos sibi reservandos, eosdem adstrinxerit. Et nihilominus contendebant Praelati Regulares, sibi ablatam non esse facultatem alicui gravi peccato, in Clementino decreto ceteroquin non expresso, annectendi censuram, quam sibi reservare possent: nec deerant graves Doctores, qui huic eorum opinioni adstipularentur, inter quos *Suarez, Filliuccius, Villalobos*, aliique, quos adducit *Diana tom.*7. *tracs.*1. *de dubiis Regular. resol.* 114. Sed, quum hac ratione Clementis decretum prorsus eluderetur, sacra Congregatio Episcoporum, et Regularium die 7. Julii 1617. praedictam opinionem improbavit: *Quum a nonnullis Regularibus dubitaretur, an in decreto felic. record.* Clementis Papae VIII. *anno* 1593. 26. *Maii, super*

super qualitate casuum, *ab eorumdem Regularium Superioribus reservandorum, edito, censurae etiam comprehenderentur, ita ut iisdem Superioribus, absque Capituli Generalis, aut Provincialis consensu, aliquibus peccatis in decreto hujusmodi non contentis excommunicationem annectere, ejusdemque absolutionem sibi reservare liceat; Sacra Congregatio Cardinalium, negotiis Regularium praepositorum, Illustrissimo* Bandino *referente, censuras in supradicto decreto comprehendi censuit.*

VI. Verum, quia homines quantum propriam jurisdictionem dilatare gestiunt, tantum alienam, cui subsunt, restringere tentant; illi iidem, qui reservationis vinculum in subditos, plusquam par erat, injicere voluerant, reservationes, ab Episcopis factas, pro viribus conati sunt effugere: et nisi eorum conatibus Apostolica Sedes obstitisset, Episcoporum jurisdictionem fere labefactassent. Jampridem *Benedictus XI. in Cap.* 1. *de privilegiis inter Extravag.*, *comm.* et Clemens V. *in Clementina Dudum*, §. *Per hujusmodi*, *de sepulturis*, *et in Clementina Religiosi*, §. *Quibus*, *de privileg.*, *et excess. privilegiator.* declaraverant, non licere Fratribus Praedicatoribus, et Minoribus quempiam absolvere a casibus Episcopis reservatis; et nihilominus iidem, ceterique Regulares, obtentu privilegiorum, quorum confirmationem post Concilium Tridentinum impetraverant, et praesertim illius, quod contineri jactabant in Bulla, quam vocant *Mare magnum*, jus sibi arrogabant crimina relaxandi, Episcopis reservata. Vt Regularium ausus reprimeret, suaque, et Coepiscoporum jura tueretur, *S. Carolus Borromaeus* Sedem Apostolicam adiit, petiitque: *An regulares, ex privilegiis a Sede Apostolica impetratis, praesertim autem ex eo, quod nominant* Mare magnum, *possint in his casibus, quos sibi Episcopus reservavit, absolvere confitentes*: et sacra Congregatio Concilii die 10. Septembris 1572. approbante *Gregorio XIII.* respondit: *Ex facultatibus per hoc* Mare magnum, *aliave privilegia, Regularibus concessa, factam eis non esse potestatem absolvendi in casibus sibi ab Episcopo reservatis*: cujus rei fidem faciunt ejusdem sacrae Congregationis litterae, de quibus in notis Cardinalis *Augustini Valerii*, Episcopi Veronensis, ad Constitutiones editas per *Joannem Matthaeum Gibertum* Antecessorem *pag.*100. *edit.anni* 1740. Hoc responso fretus *S. Carolus* in suo Concilio Provinciali Mediolanensi III. anni 1573. *sub tit. De iis, quae ad Sacramentum Poenitentiae pertinent*, *Actor. part.* 1. *pag.* 93. edixit, *Ne Confessarii Regulares, eorum peccatorum, quorum absolutio Episcopo reservata est, vinculis irretitos poenitentes absolvant, quemadmodum a sancta Sede Apostolica declaratum est, id eis non licere, quavis privilegiorum suorum auctoritate.* Vtque efficacius Regulares in officio contineret, in alio Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. *cit. part.* 1. *pag.* 222. absolvere praesumentes a casibus, Episcopis reservatis, excommunicatione innodavit: *Ab iis casibus, proxime promulgatis, si quis Confessarius cujusvis Ordinis, sine facultate scripta, ab Episcopo data, aliquem absolvere attentarit, excommunicationis poenam ipso facto subeat.*

VII. At non propterea Regulares sunt in ordinem redacti, sed alias in dies nectebant inanes rationes, quibus sibi assererent jurisdictionem, quam semel affectaverant. Quare a sacra Congregatione Episcoporum et Regularium die 9. Januarii 1601. novum promulgatum fuit decretum, *Clementis VIII.* auctoritate roboratum, quo iterum decisum est, nullam illis facultatem competere absolvendi a casibus, *quos locorum Ordinarii hactenus reservarunt, vel in posterum sibi reservabunt.* Et, quoniam etiam hanc novam decisionem variis tricis eludere iidem tentarunt, ut his obviam iret, eadem sacra Congregatio, jubente *Paulo V.* die 6. Januarii 1617. aliud edidit decretum, quo priora confirmavit, atque ad unguem servari praecepit. Tot, ac toties repetitis sanctionibus minime perterriti Regulares, illas, si non prorsus evertere, saltem debilitare, novo molimine studuerunt, dictitantes nimirum, robur non habere extra Italiam. Quocirca, ad hanc quoque cavillationem amputandam, eadem sacra Congregatio, praecipiente *Vrbano VIII.* die 18. Novembris 1628. omnia hucusque relata decreta, jam tertio renovavit, ac Regulares tam intra, quam extra Italiam degentes afficere, et complecti expresse edixit, et declaravit. Ad haec, *Alexander VII.* die 24. Septembris 1665. inter alias, hanc etiam propositionem damnavit: *Mendicantes possunt absolvere a casibus Episcopo reservatis, non obtenta ad id Episcoporum facultate.* Et *Clemens X.* ut aditum obseraret innumeris effugiis, a Regularibus adinventis, anno 1670. sua Constitutione, quae incipit *Suprema magni Patris familias*, *to.*6. *Bullar. pag.* 305. non solum denuo definivit,

per *Mare magnum*, aliave privilegia, nulli Regularium, cujuscumque Ordinis, Instituti, seu Societatis, etiam Jesu, factam esse potestatem absolvendi a casibus Episcopo reservatis, sed insuper sancivit, *habentes facultatem absolvendi ab omnibus casibus, Sedi Apostolicae reservatis, non ideo a casibus Episcopo reservatis posse absolvere*. Cumque demum nos sacrae Congregationis Concilii Secretarium ageremus, instante Archiepiscopo et Electore Coloniensi, ejusdem sacrae Congregationis examini subjecimus sequens dubium: *An confessarii Regulares possint seculares, extra mortis periculum, absolvere a casibus Ordinario reservatis?* Ad quod die 16. Novembris 1720. responsum fuit, *Negative*. Ne porro praefatae decisiones ullo unquam tempore e Regularium memoria exciderent, utque continue prae oculis iidem haberent culpas, quas nequeunt relaxare, eadem sacra Congregatio Concilii in *Sublacen. Iurisdictionis* die 10. Octobris 1676. dixit, eos teneri affigere propriis sedibus Confessionalibus notulas casuum Episcopo reservatorum; et renuentes, opportunis juris remediis, ad id cogi posse: uti habetur *lib.29. decretor. pag.284. a tergo et pag.285.*

VIII. Praeter Regulares, alii quoque Episcoporum reservationes declinare tentarunt, quibus itidem sacrae Congregationes obstiterunt. Confratres quarumdam Confraternitatum, et signanter sanctissimi Rosarii, suorum privilegiorum virtute, sibi fas esse, arbitrabantur, in quibusdam anni solemnitatibus Confessarium eligere, a quo possent a casibus absolvi Episcopo reservatis. Sed Sacra Congregatio, statim ac illorum falsam persuasionem detexit, eam radicitus evellere studuit pluribus decretis, quibus oppositum definivit, praecipue in *Neritonen.* anni 1573. *lib.1. decretor. pag.143.* et in *Mediolanen.* eodem anno *eod. lib. pag. 162.* Vide *S. Carolus Borromaeus* in citato Concilio Provinciali Mediolanensi V. anni 1579. *ead. part. 1. pag. 222.* statuit: *Ne facultatum privilegiorumque jure, quae cuicumque, etiam Rosarii, et Cruce signatorum, Scholae, Confratriae, Collegiove etiam laicorum, quaeve collegis, confratribusque in eo adscriptis, ante, vel post Concilii Tridentini confirmationem, concessa sunt. Confessarius, cujusvis Ordinis sit, ab iis casibus, quos sibi Episcopus in sua dioecesi reservaverit, poenitentes, sine illius facultate, absolvat. Si contra fecerit, suspensionem a Divinis ipso facto incurrat.* Canonicus Poenitentiarius quandoque credidit, sola sui muneris assecutione, se facultatem nancisci relaxandi peccata Episcopo reservata; sed sacra Congregatio Concilii sancivit, ejusmodi facultatem, sine speciali Episcopi concessione, illi neutiquam competere, *lib. 15. decretor. pag. 621.* Praeterea haec olim opinio multorum mentes invaserat, liberum cuique esse, ex propria dioecesi, ubi in casum reservatus inciderat, ad aliam, in qua reservatus non esset, ad hunc finem commeare, ut inibi a simplici Confessario absolveretur: sed sacra Congregatio probe noscens, per hanc opinionem factas ab Episcopo reservationes penitus eludi, atque inutiles reddi, in causa *Compsana* die 16. Septembris 1649. *lib.18. decretor. pag. 677.* declaravit: *Absolutionem poenitentibus indultam, qui fraudulenter, et sub eo fine, in aliam dioecesim se transtulerunt, non sustineri*. Quam declarationem postmodum confirmavit, et roboravit *Clemens X.* in laudata Constitutione, decernens: *Posse Regularium Confessorem in ea dioecesi, in qua est approbatus, confluentes ex alia dioecesi a peccatis in ipsa reservatis, non autem in illa, ubi idem Confessor, est approbatus, absolvere, nisi eosdem poenitentes noverit in fraudem reservationis ad alienam dioecesim, pro absolutione obtinenda, migrasse*. Atque hoc Pontificium decretum ab Auctore Theologiae Moralis, in usum Seminarii *Petrocorensis* editae, commendatur sequentibus verbis: *Hac convenienti moderatione contendentium Theologorum rationibus satisfecit. Sic enim secundum exterorum leges judicare non tenebimus, ut quidem apponebant. Sic etiam Episcopi casum reservantis piae intentioni sufficienter consulitur, ut alii volebant. Quis enim conqueratur, si ipsius subditus bona fide in aliam dioecesim transiens, secundum illius loci leges Sacramenta recipiat? Receptissima siquidem consuetudo est, ut viatores, mercatores, aliique, qui propter negotiorum necessitatem, vel ob pium alium finem, in alienas dioeceses transeunt, ibi possint sacramentaliter absolvi.* Ita legitur apud eumdem Auctorem *to.4. lib.2. tract.1. de Poenitentia cap.7. quaest.6.*

IX. Denique post primam hujus Operis nostri editionem, occasione oblata, infrascriptum Decretum a nobis conditum fuit, quod ad eam pertinet piarum quarumdam Sodalitatum persuasionem, qua putant, Confessarios a suis sodalibus in vim peculiarium facultatum sibi concessarum, electos, absolutionem ipsis impertiri posse a casi-

bus etiam Ordinariis locorum reservatis. Quum enim in civitate Januensi non ita pridem erecta fuisset pia Confraternitas sub invocatione *B. Mariae de Succursu contra Infideles*, eaque per nostras litteras in forma Brevis, quarum initium est *Attendentes*, non solum approbata et confirmata fuisset, sed etiam variis indultis et privilegiis ditata, inter quae illud erat, ut singuli illius Confratres Presbyterum quemlibet Confessarium, ab Ordinario Loci respective approbatum, eligere possent, cui facultas tribuebatur, ut unumquemque eorum a casibus etiam Sedi Apostolicae reservatis, bis in eorum vita, et in eorumdem mortis articulo, absolvere valeret; non defuit, qui hanc excitaret controversiam, an scilicet Confessarii, sic a praedictis electi, possent etiam a casibus Ordinariis Locorum reservatis, sine ipsorum Ordinariorum licentia, confratres illos absolvere. Nos vero aliis nostris Apostolicis litteris, incipientibus *Pias Christifidelium*, datis XII. Kal. Septembris 1752. ita respondimus: *Hujusmodi eligendi, et respective absolvendi facultatem etc. praeterquam in casibus Nobis et Sedi Apostolicae dumtaxat, non vero etiam Ordinariis locorum, reservatis, nisi eorumdem Ordinariorum licentia accedat, per Nos in praecitatis nostris litteris nunquam concessam fuisse; et consequenter absolutiones in vim earumdem litterarum, contra praesentis declarationis nostrae tenorem, forsan de praeterito impertitas, aut in posterum impertiendas, nemini suffragari potuisse, sive posse, decernimus, et declaramus.*

CAPVT SEXTVM

De Jure exigendi Cathedraticum, in Synodo ut plurimum solvendum.

Abusus quondam in Ecclesiam irrepserat, ut Archiepiscopus Patriarchae, Episcopus Metropolitae, et Sacerdos Episcopo, in sua quisque Ordinatione, aliquid penderent, veluti in honoris, et subjectionis significationem: sed quod fortasse ab initio modicum quid fuerat, adeo postea auctum est, ut *Eusebius*, Ancirae Episcopus, et primae Galatiae Metropolita, in Concilio Chalcedonensi *act. 16. t. 2.* Collectionis *Harduini col. 642.* conquestus fuerit, se invenisse suam Ecclesiam nimio aere alieno gravatam, ob debita, quae *Theodotus* decessor contraxerat ad solvenda Patriarchae Constantinopolitano Ordinationis jura. Ad pestiferum hunc abusum ex Ecclesia Latina, ubi non minus, quam in Graeca, invaluerat, eliminandum, Concilium *Bracarense II.* anni 572. *can. 3.* statuit: *Placuit, ut de Ordinationibus Clericorum Episcopi munera nulla suscipiant; sed sicuti scriptum est, quod gratis, donante Deo, accipiunt, gratis dent*: Collectionis *Harduini tom. 3. col. 386.* Voluerunt quippe hujus Concilii sapientissimi Patres exempla sectari antiquioris Synodi Illiberitanae, quae *can. 48.* idem in Baptismo servandum edixerat: *Emendari placuit, ut qui baptizantur (ut fieri solebat), nummos in concham non immittant; ne Sacerdos, quod gratis accepit, pretio distrahere videatur*; Collectionis Harduini *tom. 1. col. 255.* Sed Concilii *Bracarensis* salutare decretum, efficax non fuit ad serpentem morbum compescendum: tempore enim *Gregorii Magni* adhuc idem abusus vigebat aliquid pensitandi Episcopo ordinanti, quod, novo vocabulo, a simulatione invento, uti *Gregorius* ait, a Romanis dicebatur *Pastellum*, quasi, instar modici pastus, esset quid modicum, et vile: sed, quantulumcumque esset, illud severe prohibuit idem *Gregorius Magnus* in Synodo Romana decernens *tom. 3.* Collectionis *Harduini col. 497.* *Antiquam Patrum regulam sequens, nihil unquam de Ordinationibus accipiendum esse, constituo . . . Pro Ordinatione ergo, vel Pallio, seu cartis, atque Pastello, eumdem, qui ordinandus, vel ordinatus est, omnino aliquid dare, prohibeo.* Quam *Gregorii Magni* sanctionem instauravit Tridentinum *sess. 21. cap. 1. de reform.* *Quoniam ab Ecclesiastico Ordine omnis avaritiae suspicio abesse debet; nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, etiam Clericalis Tonsurae, nec pro litteris dimissoriis, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum, Episcopi, et alii Ordinum Collatores, aut eorum Ministri, quovis praetextu, accipiant.*

II. Jam vero, quia praedictum munus, tributum, seu Pastellum, olim in Ordinatione dari solitum, quandoque appellabatur etiam *Cathedraticum*, quod recte observarunt *Gonzalez in Cap. Conquerente, de Offic. Ordinar. litt. L. in fine*, et Christianus *Lupus in scholiis et notis ad canon. Concilior. tom. 1. pag. 467.* inde factum est, ut nonnulli, nominis aequivocatione decepti, scribere non dubitaverint, Cathedraticum, generatim, atque universim, a sacris Canonibus improbari, et prohiberi. At, quantum isti a veritate aberrent, ex sequentibus patebit. Verum Cathedraticum, de quo in praesens, est certa

pensio, non occasione Ordinationis, sed singulis annis Episcopo solvi consueta, in signum subjectionis, et honorem Cathedrae Episcopalis, ad ejusdem Cathedrae, seu Episcopalis officii onera sustentanda. Huic pensioni solvendae, pro locorum, et temporum diversitate, duplex erat praefixum tempus: alicubi praestabatur Episcopo, quum dioecesim visitabat, quod ex mox referendis Conciliis *Bracarensi*, et *Toletano VII.* colligitur: alibi, et magis communiter, pendebatur tempore Synodi; et quoniam Synodus plerumque post Pascha cogebatur, idcirco ejusmodi pensitatio quandoque *Paschalis* est nuncupata, si uti post textum *in Cap.* 15. *de Simonia*, *in prima Collect.* notavit *Cironius ad tit. de censibus*, et prosequitur *Gonzalez in tit. Cap. Conquerente*, *eadem litt. L.* Frequentius tamen a Synodo dicta est *Synodatica*; quod constat tum *ex cit. Cap. Conquerente*, ubi Honorius III. ait: *Synodatici*, *seu Cathedratici nomine*: tum *ex Cap. Olim*, *de censibus*, ubi Innocentius III. causam definit inter Episcopum *Spoletanum*, et Clericos Plebis *Rupinae* super quantitate *Synodatici* exagitata. Dicta est etiam *Synodus*, ut constat ex Concilio *Tolosano c.* 10. *tom. 6. part.* 1. Collectionis *Harduini col.* 1045. *Statuimus etiam*, *ut Ecclesiae ad Sedem pertinentes*, *quae solvunt tertium*, *aut Paratam*, *vel Synodum*, *solito more persolvant Episcopis*, *vel Clericis*: item *ex epist.* 58. Fulberti Carnotensis, *tom.* 18. *Bibl. Patr. pag.* 18. *etc.*, quamquam a *Synodatico* distingui *Synodus* videtur in Indice ms. Beneficiorum Eccles. Constant. apud du *Changium verb. Synodaticum*: *Archidiaconi habebunt cohertionem extra visitationem pro deportationibus*, *et pensionibus sibi debitis*, *ac ratione Circatae*, *quae debetur in Synodis*, *ac ratione tertiae partis*, *quae debetur in Synodatico*. Cujus nominis ea ratio esse videtur, quod ad avertendam fortasse omnem fraudis suspicionem penderetur in Synodo. Quare in vetere carta apud *Joannem Columbum lib.* 4. *de Episc. Sistaric. num.* 56. *concessit tertiam partem juris seu servitii Synodatici*, *quod solvi consuevit in Synodo*, *quae tenetur ad Sistaricum etc.*

III. Cathedraticum in hac acceptione nunquam Ecclesiae Canones vetuere, sed dumtaxat illud taxarunt, jubentes, ne duos solidos excederet. Laudatum Concilium *Bracarense II. can.* 2. *tom.* 3. Collectionis *Harduini col.* 386. ait: *Placuit*, *ut nullus Episcoporum per dioeceses suas ambulans*, *praeter honorem Cathedrae suae*, *idest duos solidos*, *aliquid aliud per Ecclesias tollat*. Concilium *Toletanum VII.* anni 646. *c.* 4. *tom.* 3. Collectionis *Harduini col.* 622. *Non amplius*, *quam duos solidos*, *unusquisque Episcoporum praefatae provinciae*, *per singulas dioecesis suae Basilicas*, *juxta Synodum Bracarensem*, *annua illatione sibi expetent conferri*. Et, ne quispiam Cathedraticum cum procuratione Episcopo dioecesim visitanti, alio nomine debita, confunderet, de hac, veluti de re diversa, idem Concilium subjunxit, *Quum vero Episcopus dioecesim visitat*, *nulli prae multitudine onerosus existat*. Alexander III. *in Cap.* 9. *de censibus*, permittit Episcopo ab Ecclesiis, quas de novo acquirit, Cathedraticum exigere: *Ecclesiis*, inquit, *quas de novo Episcopi de manibus laicorum eripiunt*, *praeter Cathedraticum*, *et jura omnia*, *quae aliis Ecclesiis imponuntur*, *exactionem prohibemus imponi*. Honorius III. *in cit. Cap. Conquerente*, inter jura Episcopalia recenset jus exigendi, *Synodatici*, *seu Cathedratici nomine*, *duos solidos Lucensis monetae*; sicuti legitur in integra Decretali, apud *Gonzalez*. Nullum enimvero Episcopale jus, Cathedratico antiquius, comperimus: siquidem *Arnoldus*, Abbas *Lubecensis*, in Chronico Sclavorum narrat, *Hartuinum* Archiepiscopum *Bremensem*, deductum ad inopiam, ex solo Cathedratico victitasse. In Concilio Ravennati anni 997. *can.* 2. constitutum est, ut quotannis, die Sancto Vitali sacro, omnes Archipresbyteri censum Episcopo penderent duorum solidorum, quos, non alio, quam Cathedratici nomine solutos, ostendit Thomassinus *de vet. et nov. Eccles. discipl. part.* 3. *lib.* 2. *c.* 34. *n.* 5. Geraldus Episcopus Cadurcensis, quum anno 1090. Canonicorum Regularium Collegium instituisset, illi in dotem assignavit jus exigendi tertiam partem Paratarum, idest Procurationum, et Cathedratici: *Tertiam partem Paratarum*, *et quod in Synodis exierit*, *ipsorum usui deputavit tertiam portionem*: *Spicileg. tom.* 3. *pag.* 416. Gualterus, Episcopus Pictavensis, in sua Synodo, habita anno 1280. *can.* 11. inter Episcopalia jura Synodaticum recensuit: *Monemus in generali*, *quod de Bissexto*, *et aliis juribus Episcopalibus reddant nobis*, *vel mandato nostro*; *item de Synodo*, *Parata*, *et aliis juribus Archidiaconorum*: Collectionis *Harduini tom.* 7. *col.* 854. ubi, *Bissexti* nomine, intelligi quartam decimarum, et oblationum, suspicatur *Thomassinus*. Synodus Avenionensis, anni 1366. *cap.* 11. neminem e Syno-

do recedere jussit, nisi prius Cathedraticum solvisset: *Quilibet vestrum etiam, antequam recedat, solvat Synodalem, et Cathedraticum . . . si voluerit excommunicationis sententiam, et expensarum gravamina evitare*. Idemque decrevit Synodus *Biterrensis*, anni 1368. *cap.* 26. *Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, et Durand *tom.* 4. *col.* 576. *et* 632. Humbertus de Romanis, quintus Generalis Magister Ordinis Praedicatorum, in suo Opere *de eruditione Religiosorum Praedicatorum lib.* 2. *cap.* 2. de Synodis agens, dicit, Sacerdotes ad eam accedentes, ut suam subjectionem Episcopo testentur, solvere eidem *didrachma Cathedraticum*, exemplo illorum, de quibus ait Evangelista Lucas 2. *Ibant omnes, ut profiterentur singuli in suam civitatem*. Haec, aliaque hujus generis multa, quae congeruntur a *Christiano Lupo in scholiis, et notis ad canones Conciliorum cit. tom.* 1. *pag.* 469. *tom.* 2. *pag.* 1123. *tom.* 3. *pag.* 209. atque a Thomassino *cit. part.* 3. *lib.* 2. *c.* 5. plane evincunt, Synodaticum semper fuisse Episcopis debitum.

IV. Non tamen negamus, potuisse Episcopos, in Cathedratico exigendo, aut contra justitiam, aut contra aequitatem, aliamve virtutem peccare, et quandoque peccasse: vel quia ultra duos solidos, a jure statutos; vel quia nimis violenter a pauperibus Clericis illud exigebant; vel demum quia nimiam aviditatem, aurique sacram famem, in Cathedratici exactione, non sine profecto aliorum offensione, et scandalo, manifestabant: contra quos juste invehitur *S. Petrus Damianus lib.* 2. *epist.* 2. *ad Cardinales Episcopos Apostolicae Sedis*, sive *Opusc.* 31. *cap.* 5. inquiens: *Vidi . . . . . quemdam de Fratribus nostris . . . . qui sic subsultabat, atque gliscebat, dum praefixum Synodalis Concilii tempus insisteret, ac si triturae, sive vindemialis proventus articulus immineret. Accingebat enim se muneribus colligendis, ad quos utique praecidendos, non aciem ferri, sed falcem exacuebat eloquii*. Quamobrem alii sancti Antistites, ut omnem a se avaritiae suspicionem quam procul arcerent, suis Presbyteris, ad Synodum evocatis, onus solvendi Synodatici liberaliter remiserunt, inter quos emicuit Sanctus *Rudolphus*, Eugubinus Episcopus, quem idem Petrus Damianus, scribens ad Alexandrum II. *lib.* 1. *epist.* 19. *cap.* 3. hoc nomine laudat, quod *congregans annualiter Synodum, nullum adsuetae oblationis, vel xeniorum canonem a Clericis exigi permittebat* ... *absit, inquiens, ut Synodum vendam*. Eademque de causa *Hincmarus*, Archiepiscopus Remensis, *epist.* 46. omnibus sibi subjectis Episcopis mandavit, *Synodus Presbyterorum secundum sacros Canones, sine venalitate habere*. Non idcirco vero, quod priores contra leges deliquerint, et posteriores juri cesserint, quod eis competebat, jus aliis ademptum est, quod a sacris Canonibus, et legitima consuetudine fuit singulis Episcopis concessum, sicuti egregie ratiocinatur Lupus *cit. loc.*

V. Hinc, quamvis Concilium Tridentinum *sess.* 24. *cap.* 3. *de reform.* novis exactionibus Episcopis interdixerit, non proinde expunxisse jus Cathedratici, modo non in visitatione, ubi quidvis exigi, idem Concilium vetuit, sed vel in Synodo, vel alio tempore, pendatur, censuit Congregatio, ejusdem interpres: *Sacra Congregatio Concilii censuit, Concilium Tridentinum nequaquam sustulisse Cathedraticum, non illud tamen solvendum in visitatione, sed extra, et in Synodi celebratione*. Quam decisionem pluribus argumentis roborat *Fagnanus in Cap. Conquerente, num.* 48. *et seq. de offic. Ordinar.* et *in Cap. Venerabili, num.* 16. *et seq. de censibus*. De hac Tridentini mente nihil dubitavit *S. Carolus Borromaeus*, qui etsi sacrosancta illius decreta religiose custodierit, et ne minimum quidem eorum apicem neglexerit, nihilominus in sua secunda Synodo, Cathedratici legem renovavit *Act. Eccl. Mediol. part.* 2. *pag.* 346. *Illud sacris Canonibus constitutum est, ut a singulis Parochis in Dioecesana Synodo, Cathedratici nomine, solidi duo exigantur, idque argumento honoris, qui Cathedrali Ecclesiae tamquam Matri a ceteris Parochialibus Ecclesiis tribui debet*. S. Carolo consenserunt Praesules Concilii *Bituricensis*, anni 1584. sub anathematis interminatione, Synodaticum, seu Cathedraticum solvi, jubentes, *tit.* 33. *can.* 7. *Jura Synodalia, Cathedratica, Episcopalia, et quaevis alia ... integre persolvantur, sub poena excommunicationis*: Collectionis *Harduini tom.* 10. *col.* 1492.

CAPUT SEPTIMUM

De nonnullis quaestionibus Cathedraticum respicientibus.

Firmato jure Cathedratici, aliquot statim occurrunt enodandae difficultates, et dirimendae quaestiones. Et primo quidem, non facile est de-

terminare quantitatem pecuniae, Cathedratici nomine, Episcopo erogandae: scimus quippe, a jure praescriptos duos solidos; sed quaenam pecuniae species, et quantitas, *solidi* nomine, sit intelligenda, ignoramus: siquidem, uti observant *Covarruvias de veter. numism. c.3. et 6. n.5. et* Gonzalez *in cit. Cap. Conquerente, litt. M.* nec solidus, nec solidi valor, semper, et ubique unus fuit, sed, pro temporum, et regionum diversitate, diversus. Apud Romanos solidus erat sexta pars unciae auri, et ideo, alio nomine, dicebatur *sextula*, uti tradit *Isidorus de origin. lib.16. c.24.* quod tamen *Budaeus de asse lib.5.* intelligendum putat, non de solidis aureis antiquis, qui quaterni in uncias signabantur, et singuli binas drachmas pendebant; sed de posterioribus, quum, pondere imminuto, sex aurei solidi ex uncia cudi coeperunt. Apud Gallos aureus solidus quadraginta, argenteus duodecim tantum denariis aestimabatur: non enim ejusdem aurei solidi valor, a quadraginta, ad duodecim denarios, a Rege Pipino est adductus, uti putarunt Lindenbrogius, *du Changius*, et alii, quos refellunt *le Blanc in tract. histor. pecun. Gallic. pag.*8. et Maurini *in addit. ad Gloss. du Changii*; sed ad similitudinem antiqui solidi aurei percusum a Francis solidum argenteum, et duodecim denariis aestimatum; iidem Auctores narrant, quibus etiam suffragatur *Gronovius lib.3. de pecun. veter. c.6.* Apud Longobardos quilibet solidus quadraginta pariter denarios continebat, sicuti citatus *Gonzalez* notat. Verum non satis liquet, aureus ne, an argenteus esset, et quanti aestimaretur solidus ille Lucensis, in cujus moneta duos solidos pendendos, statuit Honorius III. *in cit. Cap. Conquerente*. Concilium Romanum anni 1725. singulis solidis valorem attribuit unius auri monetae Romanae, ac proinde duos solidos, titulo Cathedratici persolvendos, continere, ait, viginti julios ejusdem monetae: quamquam non integros solidos, a singulis Beneficiariis pendendos decrevit, sed pro quantitate redituum Beneficiorum, quae obtinent, secundum mensuram ibidem definitam. Verum, quum praefatum Concilium mere Provinciale fuerit (quod alibi diximus), legem non constituit extra Romanam provinciam servandam. Quocirca, quum nihil certi, hac de re, a jure communi colligere possimus, concludendum est, certam et universalem regulam, quoad quantitatem Cathedratici, praescribi non posse, sed illam desumendam esse a particularibus locorum statutis, et recepta in qualibet dioecesi consuetudine, quemadmodum docuerunt *Abbas in Cap. Olim, de censibus*, et Barbosa *de offic. et potest. Episc. alleg.*86. *num.*84.

II. Facilius, quam census Episcopo pensitandi quantitas, determinantur personae, a quibus sit quotannis persolvendus: certum enim est, Cathedraticum solvi debere ab omnibus Ecclesiis Secularibus, et quibuscumque Parochis, et Beneficiariis; aequum quippe est, ut qui ab Ecclesiis stipendia recepit, Ecclesiae Moderatori, ejusque Cathedrae, in subjectionis signum, aliquod tributum pendat: nec ad rem praesentem quidquam refert, cujus ritus Parochi, et Beneficiarii sint, modo in dioecesi degant, et unius Episcopi jurisdictioni subsint: quare, quum quidam Parochi, et Beneficiarii dioecesis Cassanensis, hac ratione se exemptos crederent ab obligatione solvendi Cathedraticum Episcopo Latino, quod ipsi addicti essent Graeco ritui, in sacra Congregatione Concilii, ad quam ejusmodi controversia delata fuerat, die 8. Februarii 1738. causa ceciderunt, uti habetur *tom.*8. *Thesaur. Resolut. part.* 2. *pag.* 23. *et duabus seq.*

III. Consulto diximus, ab Ecclesiis Secularibus; quoniam Ecclesiae Regularium, monasteriis contiguae, in quibus iidem Regulares Divina peragunt Officia, gaudent exemptione a Synodatico solvendo, per textus *in Can. Inter cetera, caus.*10. *quaest.*3. *et Can. Quam sit, caus.* 18. *quaest.*2. aliaque jura allegata *a Barbosa jur. Eccles. lib.*3. *cap.*20. *num.*2. *et seq.* Engel *ad tit. de censib. num.*2. Aliud est de Ecclesiis, Capellis, et Parochialibus Secularibus, Regularium monasteriis pleno jure unitis, a quibus Cathedraticum Episcopo loci esse pensitandum, communiter Doctores tradunt; quia ejusmodi Ecclesiae nusquam reperiuntur subtractae a lege dioecesana, quin immo huic diserte subjiciuntur *in Cap. Conquerente, de offic. Ordinar.* ubi Honorius III. ait: *Episcopus jura Episcopalia in Ecclesiis seu Capellis monasterii debeat habere*: ac propterea, quum inter jura Episcopalia annumeretur Cathedraticum, etiam hoc Episcopo ab illis deberi, merito infert *Fagnanus in eod. Cap. Conquerente, num.*10. *et* 43.

IV. De Confraternitatibus laicorum, auctoritate ordinaria erectis, disputatum est, an tenerentur ad Cathedratici solutionem: et responsum fuit, teneri, si habeant propriam Ecclesiam; secus autem, si simplicem tantum Capellam, seu Altare habeant, in aliena Ecclesia situm;

in causa enim *Firmana Cathedratici* die 24. Julii 1734. examinatis sequentibus dubiis: *An Confraternitates erectae auctoritate ordinaria, et habentes propriam Ecclesiam, teneantur solvere Cathedraticum in casu etc.* item: *An ad solutionem Cathedratici teneantur etiam Confraternitates, non habentes propriam Ecclesiam, sed simplicem tantum Cappellam in honorem Sanctorum, sub quorum titulo sunt erectae, in casu etc.* sacra Congregatio Concilii ad primum respondit *Affirmative*; ad secundum *Negative*: idemque responsum dedit in *Urbevetana Cathedratici* die 20. Martii 1745.

V. Diximus etiam, Cathedraticum solvendum a quibuscumque Parochis, et Beneficiariis. Quoniam autem qui civitatem incolunt, unum quasi corpus simul constituunt, aliudque corpus conflant ceteri Parochi, et Beneficiarii, in suburbiis degentes; dubitatum fuit, an satis sit, ut unicum Cathedraticum solvatur a corpore Parochorum, et Beneficiariorum civitatis, alterum a corpore aliorum, extra civitatem commorantium: an potius ab unoquoque singulatim suum Cathedraticum sit pensitandum. Quaestio discussa, et decisa fuit in sacra Congregatione Concilii die 19. Novembris 1735 in *Perusina Cathedratici*, in qua proposito dubio: *An Cathedraticum sit solvendum a Rectoribus Ecclesiarum Parochialium civitatis, et suburbiorum Perusiae, uti asserto uno corpore, seu potius ab unoquoque ex eis*; responsum fuit: *Negative quoad primam partem; et affirmative quoad secundam*. Secus est, quum nullus Clericorum, uni, eidemque Ecclesiae inservientium, suam possidet specialem Praebendam, sed singuli sustentantur ex massa communi, ex qua unusquisque suam accipit portionem; tunc enim unicum Cathedraticum esse ab omnibus ex eadem massa persolvendum, sancitum est in Concilio Romano anni 1725. *tit.8. cap.4. Ab Ecclesiis vero, ubi plures de massa participant, ab omnibus in communi, julii viginti; salvis tamen consuetudinibus, Ecclesiis, et Episcopis magis favorabilibus*. Et quod specialiter attinet ad Beneficia simplicia, sacra Congregatio Concilii in *Maceraten. Cathedratici* die 29. Aprilis 1731. dixit, ex omnibus Beneficiis Cathedraticum deberi Episcopo, solis exceptis Capellaniis laicalibus, et ad nutum amovibilibus.

VI. Alia succedit controversia: an ex privilegio, vel consuetudine tanti temporis, cujus initii non sit memoria, acquiri possit exemptio ab onere solvendi Cathedraticum. Atque ut prius de privilegio loquamur, quum Romanus Pontifex possit quamlibet Ecclesiam, et Beneficium, ab Episcopi jurisdictione totaliter subtrahere, multo magis poterit a solutione Cathedratici eximere, quod ex textu *in Cap. Constitutus, de religiosis domibus*, bene probat *Bottus de Synodo 3. part. num.90.* Non tamen praesumitur, quod Pontifex id privilegii alicui concesserit, nisi illius expressam mentionem fecerit juxta textum *in Cap. Pastoralis, de donationibus*. Quin immo docet *Piasec. in prax. Episcopal. part.2. cap.2. num.13.* non censeri Ecclesiae remissum Cathedraticum, etsi generatim fuerit ab Episcopi jurisdictione subtracta, nisi speciali privilegio ab illius pensitatione deprehendatur nominatim liberata. Quod vero consuetudinem spectat, in eam olim sententiam nonnihil propenderat sacra Congregatio Concilii, quod posset, immemorabili consuetudine, quilibet libertatem nancisci ab obligatione praestandi Cathedraticum; sed, causae articulo ad novam trutinam revocato, quum consideraverit, Episcopalia jura a subditis adversus Episcopos nunquam praescribi posse, juxta sanctionem *Innocentii III. in Cap.16. de praescript.* e priori sententia recessit, et oppositum definivit in *Lavellen. Cathedratici 6.* Junii 1693. *l.43 decretor. pag.261.* disceptato enim sequenti dubio: *An Cathedraticum Episcopo debeatur, non obstante immemorabili in contrarium*: responsum fuit: *Affirmative, ad formam juris, ab Ecclesiis, et Beneficiatis*. Quam decisionem postea roboravit saepius laudatum Concilium Romanum anni 1725. *tit.8. cap.4.* decernens: *Census Cathedrali Ecclesiae solvendus in signum honoris, et subjectionis Cathedrae Pontificali. Jus sane, inter cetera Episcopalia, ita privilegiatum, ut neque ab Episcopis in totum remitti, nec a quoquam valeat, quocumque titulo, vel immemorabili consuetudine, praescribi*. Atque hac definitione freta sacra Congregatio Concilii, in nuper allegata causa *Perusina*, interrogata: *An Cathedraticum debeatur Episcopo ab Ecclesiis existentibus in asserta quasi centenaria, vel immemorabili illud non solvendi*: fidentius respondit *Affirmative*. Nimium itaque a sacris Ecclesiae Canonibus deviarunt, qui asseruerunt, non licere Episcopo a suis Clericis Cathedraticum exigere, nisi prematur inopia, aut innitatur praescriptione longioris temporis; quod moribus Galliae receptum affirmat *Feuret lib.3. cap.3. num.23.* addens, quod, si exigatur, interponitur appellatio tam-

quam ab abusu: etenim, uti contra eumdem *Feuret* egregie ratiocinatur *Alteserra in vindic. Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 2. *cap.* 19. gravis Episcopi necessitas requiritur, ut exposcere queat subsidium charitativum, quod in paupertatis levamen illi concessit Concilium *Lateranense III* anni 1179. sub *Alexandro III. can.*4. inquiens: *Sustinemus pro multis necessitatibus, quae aliquoties superveniunt, ut, si manifesta ac rationabilis causa extiterit, cum charitate moderatum ab eis valeant auxilium postulare*: quam sanctionem commemorat *Honorius III. in cit. Cap. Conquerente, de offic. Ordinar.* scribens Episcopo Assisiensi, ut aliis juribus contentus, subsidium charitativum, ab Ecclesiis, praesertim exemptis, non exigat, nisi gravi urgeatur necessitate: *Tu autem, his juribus .... contentus existens, non amplius ab eis exigas, praeter moderatum auxilium, quod juxta formam Lateranensis Concilii, si manifesta et rationabilis causa extiterit, cum charitate postulandum: sicut ab aliis Ecclesiis ejusdem dioecesis, pro necessitate temporis, sustinemus*. Sed neque paupertas, neque alia causa requiritur ad exigendum Cathedraticum, quod inter Episcopalia jura recensetur, et cuilibet Episcopo, sine ulla limitatione, conceditur: nec profecto necesse est, ut Episcopus a praescriptione sortiatur illud jus, quod adeo est sui muneris proprium, ut ne contraria praescriptione quidem possit illud amittere; ut enim dicebamus, nullus unquam potest praescribere adversus subjectionem, et reverentiam debitam Episcopo, in cujus significationem Cathedraticum pensitatur.

VII. Postremo dubitatur, an Cathedraticum, quod pensitandum esset in Synodo, debeatur Episcopo pro tempore, quo Synodum non celebravit; quod idem est ac quaerere, an, posito, quod Episcopus decem ex. gr. annorum spatio Synodum non coegerit, in prima Synodo, quam habet, unicum tantum, an potius decem Cathedratica exigere valeat. Saepius de hac quaestione disceptatum est in sacra Congregatione Concilii; eaque semper fuit in sententia, quod Cathedraticum singulis annis sit Episcopo solvendum, etiamsi Synodus quotannis non cogatur: quamvis enim in Synodo solvi consueverit, et hac de causa Synodaticum sit appellatum (ut diximus); non idcirco tamen est ita affixum Synodo, ut, hac non habita, cesset obligatio illud praestandi: semper quippe urget ratio reverentiae, et subjectionis erga Cathedram Episcopalem, propter quam Synodatici pensitationem jura imperarunt. Quocirca in citata Synodo Avenionensi anni 1366. *cap.*11. et in alia Synodo pariter Avenionensi sub *Alano* Episcopo *cap.* 15. *cit. tom.* 4. *Anecdotor. col.*575. *et* 580. decretum fuit, ut non solum Synodaticum anni tunc decurrentis, sed *etiam Arreragia temporis jam lapsi*, ante Synodi dimissionem, integre Episcopo persolverentur: et sacra Congregatio Concilii, nullo habito respectu ad Synodum, Cathedraticum Episcopo deberi a die adeptae possessionis suae Ecclesiae, dixit in *Amalphitana Cathedratici* 5. Septembris 1705. et 26. Februarii 1707. et in *Cassanensi* 21. Martii 1735. *lib.*55. *decretor. pag.*326. *et lib.*57. *pag.*68. *et lib.*85. *pag.* 188.

VIII. Quod tamen est intelligendum, nisi adsit longaeva, et legitime praescripta consuetudo non solvendi Cathedraticum, nisi in Synodo: quoniam, etsi consuetudo non possit prorsus delere obligationem illud pensitandi, potest nihilominus minuere solutionis onus, et facere, ut non urgeat singulis annis: siquidem eo ipso, quod aliquando, et in aliqua etiam minima quantitate, est solvendum, jam servatur honor debitus Cathedrae Episcopali, contra quem dumtaxat praescribi non potest, sicuti recte perpendunt *Bottus de Synod. part.* 3. *num.* 89. *et seq.* et Massobrius *eod. tract. cap.*4. *dub.*33. *et* 34.

IX. Porro, ut quam celeriter, et prompte sibi debitum Cathedraticum Episcopus assequatur, in particulari Congregatione a san. mem. *Clemente XII.* deputata die 5. Octobris 1731. haec methodus, in illius exactione servanda, praescripta fuit: *Ut Cleri solutioni Cathedratici consultum sit, nec tamen judiciarius ordo praetermittatur, sacra Congregatio, a Sanctissimo Domino nostro deputata, censuit, rem sic esse temperandam, ut adversus eos, qui illud solvere tenentur, si in mora fuerint, unica sufficiat citatio, cum praefixione termini quinque dierum, antequam decernatur expeditio mandati executivi: praemissa autem illa citatione, possit etiam deinde in contumaces ad ejusdem mandati executionem procedi, absque alia nova citatione*. Cohaerenter ad hujusmodi decretum datae sunt litterae, quae extant in Appendice ad Constitutiones Synodales Sabinenses *Hannibali* Cardinalis *Sancti Clementis pag.*30.

X. Duo his superaddimus, quae ad Cathedraticum referri possunt. Primum est, ab Antiocheno Patriarcha Maronitarum, quum sacra Olea distri-

distribueret, aliquam exigi consuevisse pecuniae oblationem, qua uteretur ad sui alimoniam, atque ad onera sustinenda, quae Patriarchali incumbunt officio, ac dignitati. Quamquam autem constitisset, pecuniam neque dari, neque recipi animo nundinandi sacra Olea; attamen, ad omnem propellendam simoniae suspicionem, praedicta consuetudo fuit improbata a Congregatione particulari, cui demandata est cognitio rerum ad Maronitas pertinentium, ejusque sententia fuit a nobis confirmata. Vt vero Patriarchae indigentiis prospiceremus, jussimus, ut in posterum eaedem pecuniarum oblationes, nomine subsidii charitativi, fierent Patriarchae die Dominica infra octavam solemnitatis Assumptionis Deiparae Virginis Mariae, quod videre est *in nostra Constit.* 43. *Bullar. tom.*1. Alterum est, quod Canonica portio, seu Quarta Episcopalis, debita Episcopo ex iis, quae relinquuntur Ecclesiis, juxta textum *in Cap. Requisisti*, *de testam.* de qua copiose nos, in minoribus tunc constituti, disseruimus in quadam causa *Aretina*, et plura etiam adducta fuerunt a *Ferdinando de Valentibus* in suo voto, in eadem causa exarato, quod est 19. *Oper. tom.*3. Cathedratici naturam imitatur, iisdemque prorsus subjacet juris regulis, quae in Cathedratici solutione servantur: quemadmodum demonstrat *Scarfantonius* in dissertatione, quam concinnavit pro quadam causa *Piscien. Quartae*, edita Lucae anno 1746. ad cujus calcem impressa pariter reperitur praedicta nostra elucubratio in simili causa *Aretina*.

CAPVT OCTAVVM

De Eleemosyna Missarum, et ejus taxatione in Synodo ut plurimum facienda.

MOs fuit in Ecclesia, plurium seculorum intervallo sancte retentus, ut quotquot ad Missarum solemnia convenirent fideles, suam unusquisque sacrificii partem, hoc est panem, et vinum, consecrandam offerret; ad quem alludens *Cyprianus lib. de oper. et eleemosyn.* divitem foeminam hoc nomine increpat, quod nihil offerens, alienae oblationis partem sumeret: *Locuples* (inquit) *et dives es, et dominicum celebrare te credis, quae corban omnino non respicis, quae in dominicum sine sacrificio venis, quae partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis*, eumdemque respexit *Augustinus* (seu quisquis est Auctor sermonis olim 215. *de tempore*, nunc 265. *in Append. tom.*5. *part.*2. *num.*2.) dicens: *Erubescere debet homo idoneus, si de aliena oblatione communicaverit*: atque inde etiam factum est, ut *Tertullianus lib. de exhort. castit. cap.*7. omnes Christianos, Sacerdotes dixerit; non quod omnes potestatem haberent consecrandi, sed quia omnes panem, et vinum ad Dei Altare offerebant, sicuti egregie explicat *Petavius in diatriba de potestate consecrandi c.*1. *tom.* 4. *Theolog. dogmat.* Tanta porro illius ritus fuit apud majores nostros religio, ut, quum Patres Concilii *Matisconensis II.* anni 585. deprehendissent, eum pedetentim obsolescere, statim restitui curaverint, *can.* 4. decernentes: *Residentibus nobis in sancto Concilio, cognovimus, quosdam Christianos, relicto fratrum coetu, a mandato Dei aliquibus locis deviasse; ita ut nullus eorum legitimo obsecundationis parere velit officio Deitatis, dum sacris Altaribus nullam admovent hostiam. Propterea decernimus, ut omnibus Dominicis diebus Altaris oblatio ab omnibus viris, et mulieribus offeratur tam panis, quam vini: ut per has immolationes et peccatorum suorum fascibus careant, et cum Abel, vel ceteris justis offerentibus, promereantur esse consortes. Omnes autem, qui definitiones nostras per inobedientiam evacuare contendunt, anathemate percellentur*: Collectionis *Harduini tom.* 3. *col.* 461. Neque vero, quod a singulis fidelibus offerebatur, modicum quid erat panis, et vini, quae postea per Sacerdotem consecrata, atque in Christi Corpus, et Sanguinem conversa, ipsimet offerentes perciperent; sed quilibet, pro sua facultate, plures offerebat panes, cum larga vini amphora, quorum exigua pars consecraretur, et reliqua massa Sacerdotibus, et Clericis cederet, quemadmodum, pluribus allatis monumentis, ostendit *Christianus Lupus dissert.* 2. *prooem. ad decret. et canon. Concil. tom.*3. *primae edit. pag.* 183.

II. Praeter panem, et vinum, quae sacrificio usui erant, aliud ad Altare offerre prohibuit canon.3.Apostolorum: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, praeter ordinationem Domini, alia quaedam in sacrificio offerat super Altare, id est aut mel, aut lac, aut pro vino siceram, aut confecta quaedam, aut volatilia, aut animalia aliqua, aut legumina, contra constitutionem Domini faciens, congruo tempore deponatur*. Et quamvis sequens canon 4. ejusmodi prohibitionem temperans, permittat offerri etiam oleum, incensum, novas

spicas, et uvas; ceteros tamen fructus, non ad Altare offerri, sed ad Episcopum mitti jubet, Presbyteris, Diaconis, et Clericis distribuendos: *Offerre non liceat aliquid ad Altare, praeter novas spicas, et uvas, et oleum ad luminaria, et thymiama, id est incensum, tempore, quo sancta celebratur oblatio. Reliqua poma omnia ad domum primitiae Episcopo, et Presbyteris dirigantur, non offerantur in altari. Certum est autem, quod Episcopus, et Presbyteri dividant et Diaconis, et reliquis Clericis.* Concilium vero *Carthaginese* III. anni 397. *can.* 24. qui est 37. in Codice canonum Ecclesiae Africanae, *tom.* 1. Collectionis *Harduini col.* 883. mel, et lac offerri permittit in die Paschalis festivitatis, quo solemne Baptisma celebrari,, et egressis e sacro fonte mel, et lac dari consueverat: de quo ritu plura Cardinalis *Bona rer. liturg. lib.* 1. *cap.* 16. *num.* 3. *Ut in Sacramentis* (ait cit. Concilium) *Corporis, et Sanguinis Domini nihil amplius offeratur, quam quod ipse Dominus tradidit, hoc est panis, et vinum aquae mixtum. Primitiae vero, seu mel, et lac, et quod uno die solemnissimo in infantum mysterio solet offerri, quamvis in Altari offerantur, suam tamen habeant propriam benedictionem, ut a Sacramento Dominici Corporis, et Sanguinis distinguantur: nec amplius in primitiis offeratur, quam de uvis, et frumentis.* Verum posteriori aetate usus obtinuit, ut nihil quidem, praeter panem, et vinum, juxta prisca Patrum decreta, Offertorii tempore exhiberetur, sed vel ante Missam, aut ante Evangelium, sive statim post Evangelium, liceret fidelibus, quidquid vellent, in Sacerdotum commodum, ad Altare offerre: quod ex Reginone *lib.* 1. *de Ecclesiast. discipl.* recte colligit *Martene de antiquis Eccles. ritib. tom.* 1. *lib.* 1. *c.* 4. *art.* 6. Duo pariter oblationum genera commemorant Capitularia Caroli Magni *lib.* 6. *c.* 305. et magis aperte antiquissima Liturgia Æthiopum, quam ad hunc titum comprobandum adducit *Honoratus a Sancta Maria in suis Animadvers. in regulas, et usum Critices tom.* 2. *lib.* 4. *art.* 6. oblationes factas ante Offertorium, ab illis distinguit, quae fiebant, dum Offertorium canebatur.

III. Sed, num, inter cetera, etiam pecunia, sive ante Missam, sive ante Offertorium, prioribus seculis, ad Altare offerri soleret, ignoramus. Scimus enimvero, ab Ecclesiae incunabulis, in singulis Christianorum Ecclesiis expositam fuisse arcam, quam *Baronius ad an.* 44. *num.* 69. *Gazophylacium* appellat, in quam pecuniae a fidelibus inferebantur. Ejusmodi arcae meminit *Tertullianus apol. c.* 39. inquiens: *Si quod arcae genus est, non de ordinaria* (al. *honoraria*) *summa quasi redemptae religionis congregatur. Modicam unusquisque stipem, menstrua die, vel quum velit, et si modo velit, et si modo possit, apponit: nam nemo compellitur, sed sponte confert.* Et Justinus *apolog.* 1, *ad Antonium Pium n.* 67. quasi rationem reddens pecuniae, quae in Ecclesiae Gazophylacium conjiciebatur, ait: *Qui abundant, et volunt, suo arbitrio, quod quisque vult, largiuntur, et quod colligitur, apud eum, qui praeest, deponitur, ac ipse subvenit pupillis, et viduis, et iis qui vel ob morbum, vel aliam ob causam egent, tum etiam iis qui in vinculis sunt, et advenientibus peregre hospitibus; uno verbo, omnium indigentium curam suscipit.* Ubi *indigentium* nomine, etiam Ecclesiae Ministros Justinum comprehendisse, minime dubitamus: illi siquidem ex fidelium oblationibus alebantur, et incredibile videtur, quod ex solo pane, et vino, ad Altare oblatis, potuerint omnia sibi ad vitae sustentationem necessaria comparare. Eumdem morem deponendi pecuniam in Gazophylacio commemorant *Augustinus sem.* 356. *tom.* 5. *Oper. part.* 2. *n.* 13. et Paulinus *epist.* 34. sive *sermone de Gazophylacio*: quorum proinde testimonio constat, labente seculo IV. et decurrente V. illum perseverasse.

IV. Sed, quandonam, non in Gazaphylacium immitti, sed ad ipsum Altare coeperit pecunia offerri, certo definire non possumus. Habemus quippe ex *Augustino epist.* 22. *n.* 6. *tom.* 2. *Oper. col.* 29. quae est ad Aurelium Primatem, tempore oblationis, seu Missae pro defunctis, fuisse simul denarios oblatos: sed, quum istos ab ipsismet offerentibus in pauperes erogari idem praecipiat, non videtur approbare, ut in Diaconorum manibus ad Altare deponerentur: *Oblationes pro spiritibus dormientium, quas vere aliquid adjuvare credendum est, super ipsas memorias non sint sumptuosae, atque omnibus petentibus, sine typho, et cum alacritate praebeantur, neque vendantur; sed, si quis pro religione aliquid pecuniae offerre voluerit, in praesenti pauperibus eroget.* Honorius Augustodunensis, scriptor XII. seculi, *in Gemma animae lib.* 1. *c.* 66. tunc in Ecclesiam morem invectum asserit, pecuniam, loco panis, ad Altare offerendi, quum desierunt fideles, Sacrificio assistentes, sacra participare mysteria, quod ce-

teroquin antea fas non erat praetermittere : *Postquam autem Ecclesia numero quidem augebatur, sed sanctitate minuebatur, propter carnales, statutum est, ut qui possent, singulis Dominicis, vel tertia Dominica, vel summis festivitatibus, vel ter in anno communicarent, ne ante Confessionem, et poenitentiam pro aliquo crimine, judicium sibi sumerent. Et quia, populo non communicante, non erat necesse panem tam magnum fieri, statutum est, eum in modum denarii formari, vel fieri, et ut populus pro oblatione farinae denarios offerret* : tempus tamen, quo id acciderit, *Honorius* non designat.

V. Verum, ut ut haec res se habeat, et quidquid sit de initio usus offerendi ad Altare pecuniam, indubitatum est, quod asserit *Thomassinus de vet. et nov. Eccles. discipl. part. 3. lib. 1. c. 7. n. 8.* juxta primigeniam nascentis, et adolescentis Ecclesiae disciplinam, sive panem, sive denarium oblatum fuisse Ecclesiae, et Clericis in commune, non vero datum cuipiam peculiari Sacerdoti, ut Missam privatim facerent, quae uni eleemosynam offerenti prodesset. Morem autem stipem elargiendi Sacerdoti, ut exuberantem Sacrificii fructum stipis largitor in se, proximos, aut amicos, sive vitae compotes, sive defunctos, derivaret, non ante seculum VIII. inductum, neque passim ubique ante XII. receptum, asserit *Mabillonius in praefat. 1. in seculum III. Benedictinum n. 62.* cui tamen contradicit Pater *Franciscus Berlendi* Clericus Regularis Theatinus *in dissert. Historico-Theologica de oblationibus part. 2. §. 2.* illum longe antiquiorem affirmans : enimvero, quod in fine seculi VIII. jam invaluisset, fidem facit Chrodegangus, Episcopus Metensis, in regula, quam, eo seculo labente, vel nono ineunte, suis Canonicis praescripsit : in ea quippe *c. 32. de eleemosynis*, cuique Canonicorum liberam potestatem fecit accipiendi, et in quos vellet usus expendendi, eleemosynam, quae pro sua sibi missa offerebatur. *De eleemosynis accipiendi* (inquit) *ita constitutum, ut si aliquis uni Sacerdoti pro Missa sua, vel pro confessione, aut infirmitate, seu pro quolibet caro suo, aut vivente, aut mortuo, aliquid in eleemosyna dare voluerit, hoc Sacerdos a tribuente accipiat, et exinde, quod voluerit, faciat* : Collectionis *Harduini tom. 4. col. 1196.* Seculo vero XI. eumdem morem adeo longe lateque propagatum scimus, ut etiam pueris notus esset : etiam *Joannes Monachus in vita S. Petri Damiani cap. 2.* de eo adhuc puerulo narrat, *quod quidam die . . . . . casu nummum reperit, et tamquam subito dives effectus, gratulabundus, quid eo mercari aptius posset, diu mente revolvere coepit . . . divinitus tandem inspiratus, ait : melius est, ut tradam Presbytero, qui Deo Sacrificium offerat pro patre meo.*

VI. Specialem hanc Sacrificii applicationem illi, qui eleemosynam largitus fuerat, visus est improbare *Walafridus Strabo*, qui seculo IX. floruit, existimans, illud non plus prodesse uni, pro quo speciatim offeratur, quam universo coetui fidelium ; libro enim *de reb. Ecclesiast. c. 22.* ait : *Sed et in hoc error non modicus videtur, quod quidam se non posse aliter plenam commemorationem eorum facere, pro quibus offerunt, nisi singulas oblationes pro singulis offerant, vel pro vivis, et defunctis non simul aestimant immolandum, quum vere sciamus, unum pro omnibus mortuum, et unum panem esse, et sanguinem, quem universalis Ecclesia offert. Quod si cui placet, pro singulis singulatim offerre ; pro solius devotionis amplitudine, et orationum augendarum delectatione id faciat, non autem pro stulta opinatione, qua putet, unum Dei Sacramentum non esse generale medicamentum.* At non animadvertit *Walafridus*, quod, etsi sacrificium ex parte rei oblatae, et principalis offerentis, scilicet Christi sit infinitae virtutis, non tamen, ita ejus institutore Christo volente, infinitos producit effectus : secus, si finem excipias colendi Deum, et supremum latriae actum, qui sane ex qualibet, quantumvis crebro repetita, Divinae victimae immolatione, semper Deo exhibetur, quod cetera, quae ex sacrificio reportare intendimus, superflua esset ejusdem iteratio. Semel autem posito, quod effectus sacrificii finitus sit, perspicuum jam est, illud plus ei prodesse, cui applicatur, quam aliis: uti enim ratiocinatur *Suarez tom. 3. in 3. part. disput. 78. sect. 1. et disput. 79. sect. 12.* aut consideratur tamquam propitiatorium, seu satisfactorium ; et certe pro illo speciatim satisfacit, in cujus debiti solutionem Deo exhibetur : aut consideratur tamquam impetratorium ; et profecto ad beneficia illi uberius elargienda Deum movet, pro quo nominatim Sacerdos Divinam Hostiam immolans, Deum exorat. Rem totam explicat D. *Thomas in 4. dist. 45. quaestiunc. 1. et quaestiunc. 2.*

VII. Quod visus est improbare *Walafridus*, alio nomine sunt aperte insectati Wiclefistae, hodieque insectantur Lutherani, et Calvinistae, dictitantes, pecuniam Sacerdoti celebraturo in Mis-

sae pretium dari, eamque propterea, veluti aperte simoniacam, damnantes. At in primis, ad eorum fallaciam refellendam, satis abunde foret illud adducere, quod ad rem ajebat *Gerson. in opusc. de solicitudine Ecclesiasticorum, t.2. part. 3. partic.* 19. inquiens: *Sufficere inprimis debet ad consensum hujus veritatis usus totius communis Ecclesiae, qui sic habet, et recipit; cui si quis detrahit, imprudenter se decipit.* Et *partic.6. Nihil aequius, secundum omnem legem, esse deducit Apostolus prima ad Corinth.9. quam qui altario deservit, de altario et vivat.* Praestat nihilominus audire D. *Thomam*, qui hanc ipsam haereticorum calumniam jampridem anteverterat, et diluerat 2.2. *quaest.* 100. *art.*2. *ad* 2. inquiens: *Sacerdos non accipit pecuniam, quasi pretium consecrationis Eucharistiae, aut Missae decantandae; hoc enim esset simoniacum: sed quasi stipendium suae sustentationis.* Et *in 4. dist.* 25. *quaest.*3. *art.*2. *quaestiunc.*1. *ad* 4. *Facere pactionem de Missa celebranda est simoniacum semper. Si tamen non habet alios sumptus, et non tenetur ex officio Missam cantare, potest accipere denarios, sicuti conducti Sacerdotes faciunt, non quasi pretium Missae, sed quasi sustentamentum vitae.*

VIII. At, quamvis res ita se habeat, nihilominus fatendum est, quorumdam improborum Sacerdotum sordidam avaritiam quandoque dehonestasse, quod ceteroqui in se licitum, et sanctum erat: nonnulli quippe visi sunt Missas quodammodo venditare, ac turpissimum quaestum de illis facere. Et primo quidem, quum nondum Missae eadem die iteratio erat severa lege prohibita, nonnulli ad solum finem plures eleemosynas captandi, saepius in die Sacris operabantur, quos acriter perstringit Auctor vitae *S. Thomae Cantuariensis cap.*11. his verbis: *Illos autem in praesentiarum nec memoratu dignos, non Christi, sed mammonae Sacerdotes praetereo, qui, propter oblationum quaestum, unam Christi, et semel oblatam Hostiam quotidie, non semel, sed libentius iterum, non tam consecrant, quam dilaniant, Filium Dei quaestui habentes.* Postquam vero et *Alexander II. Can.* 53. *de consecratione, dist.*1. et Innocentius III. *in Cap. Consuluisti, de celebrat. Missar.* et Honorius III. *in Cap. Te referente, eod. tit.* districte vetuerunt, Sacrificium eadem die, sola excepta solemnitate Nativitatis Domini, ab eodem Sacerdote iterari, alias nequiores artes excogitarunt, quibus plures eleemosynas, unius Missae celebratione, lucrarentur. Aliqui enim tot Hostias in eadem Missa consecrabant, quot illi fuerant, a quibus eleemosynam acceperant, autumantes, se hac ratione omnibus satisfacere: alii plures Missas in unam congerebant; Missam quippe diei usque ad Offertorium legebant; tum aliam incipiebant usque ad eumdem locum; deinde tertiam, et quartam, eodem modo; postea tot Secretas dicebant, quot Missas inceperant; demum sub uno Canone Sacrum perficiebant, totidem additis in fine Collectis, quot initio recitaverant: has autem Missas *bifaciatas*, et *trifaciatas* nuncupabant, quasi duplicem, et triplicem haberent faciem, quae solae satis illis esse videbantur ad plures eleemosynas, pro earum numero, assequendas. Haec, aliaque hujus generis Missarum monstra recensent Petrus Cantor in Opere, quod inscripsit *Verbum abbreviatum*, *cap.*29. et Cardinalis *Bona rer. liturgic. lib.* 1. *c.*15.

IX. Quibus ab Ecclesia eliminatis, non idcirco improba Sacerdotum cupiditas fuit radicitus evulsa: adhuc enim iidem ingens lucrum ex Missa aucupantes, de unica eleemosyna, quam accipere poterant, quasi de mercis cujuspiam pretio paciscebantur, et nisi ad eorum votum augeretur, Missam facere renuebant; quos proinde *Robertus* Cardinalis *Pullus*, natione Anglus, *in Summa Theologica*, quam medio seculo XII. concinnavit, *part.*7. *c.*17. ita objurgavit: *Quid est Missarum solemnia contuitu temporalis commodi celebrare, nisi cum Juda Christum vendere, tanto nequius, quanto resurgendo est sublimatus?* Quamobrem, ut gliscentem hanc pestem tandem ab Ecclesia prorsus propellerent, et insatiabilem Sacerdotum aviditatem perpetuo freno coercerent, Patres Concilii *Toletani* anni 1324. *cap.6.* vetuerunt, ne ullus Sacerdos quidquam, vel minimum, pro Missa ex pacto exigeret, sed eleemosyna contentus esset, quae ei sponte daretur: *Multa mentis amaritudine concitamur, gravisque doloris aculeus perfodit mentem nostram, intelligentes, quod aliqui Presbyteri, detestanda, et abominabili ambitione caecati; pro Missis per eos celebrandis pecuniam exigunt, et super hoc, ac si vellent vendere rem profanam, impudenter mercantur... Verum, quum dictum Sacramentum, super omnia pretiosum, sit liberaliter, sicut cetera Sacramenta, celebrandum; districtius prohibemus, ne aliquis Presbyter pro Missis celebrandis pecuniam exigat, vel rem aliam temporalem, sed grate accipiat, si aliquid, per facientem Missas celebrari, oblatum sibi charitative fuerit, absque pacto, et conventione quacumque:* Collectionis *Harduini tom.*7. *col.*1489.

X. Ac demum Concilium *Tridentinum* quum animadvertit, nondum Sacerdotes a profano illo mercimonio cessasse, quod Patres *Toletani* fuerant detestati, *sess.* 22. *in decreto de observandis, et evitandis in celebratione Missae*, injunxit Episcopis, ut de medio tollant quidquid avaritia contra reverentiam sacrificii Missae induxit, utque in primis *cujusvis generis mercedum conditiones, pacta, et quidquid pro Missis novis celebrandis datur, necnon importunas, atque illiberales eleemosynarum exactiones potius, quam postulationes, aliaque hujusmodi, quae a simoniaca labe, vel certe a turpi quaestu non longe absunt, omnino prohibeant*. Ut itaque Episcopi Tridentino obtemperent, atque importunas, et immoderatas eleemosynarum pro Missis exactiones impediant, debent, in sua quisque Dioecesi, Missarum stipem taxare, ultra quam, nemo quidquam exigere valeat: quod etiam ante Tridentinum factum legimus a *Willelmo* Archiepiscopo *Eboracensi*, cujus Constitutionem renovavit *Joannes* ejusdem Successor in Concilio Provinciali Eboracensi anni 1367. *cap.*3. *Universis Rectoribus, et singulis Ecclesiarum Praelatis, Vicariis, et aliis quibuscumque personis Ecclesiae, Capellas, Cantarias, Oratoria, Hospitalia, seu Beneficia Ecclesiastica quaecumque, infra nostram dioecesim, obtinentibus, in virtute sanctae obedientiae, et sub paena quadraginta solidorum, eleemosynae nostrae applicandorum, similiter inhibemus, ne in Ecclesiis, Capellis, Cantariis, Hospitalibus, seu aliis Beneficiis suis hujusmodi, quemquam Capellanum stipendiarium Divina celebrare permittant, nisi, nomine stipendii sui annualis, de summa sex marcarum sit contentus: Concilior. Britanniae tom.* 3. *pag.* 69.

XI. Quamvis autem eleemosynae taxatio et a consuetudine induci, et ab Episcopo extra Synodum fieri queat; attamen, ut stabilior sit, ac Sacerdotibus commodius significetur, et innotescat, plerumque in Synodo fieri consuevit, ac proinde *Taxa Synodalis* communiter appellatur: quocirca sacra Congregatio Concilii interrogata, prima, *Quanta debeat esse eleemosyna Missarum manualium*: secundo, *Quanta esse debeat pro perpetuis, non taxatis a Fundatore*: die 15. Novembris 1698. respondit: *Ad primum, et secundum censuit, attendendam esse consuetudinem loci, vel legem Synodalem, quatenus adsit; sin minus, statuendam esse per Episcopum eleemosynam competentem, ejus arbitrio: lib.*48.*decretor.p.*584.

CAPUT NONUM

De advertendis ab Episcopo in statuendis Missae eleemosynis, evellendisque abusibus circa eas gliscentibus; et ne Confessarii easdem a poenitentibus exigant.

SApienti sane consilio sacra Congregatio Concilii Episcoporum arbitrio commisit praefinire quantitatem eleemosynae, pro singulis Missis, Sacerdotibus erogandae; quia non potest hac in re, certa et universalis regula ubique custodienda, statui, quum alicubi majorem, alibi minorem eam esse deceat, habito respectu ad locorum, et temporum circumstantias, et praecipue ad annonae penuriam, vel copiam. Unum tamen advertendum existimamus, nimirum necesse non esse, ut eleemosyna tanta sit, quae integram sustentationem Sacerdoti ea die, qua celebrat, suppeditet: etenim, sicuti optime perpendit Suarez *tom.*3. *in* 3. *part. disput.*83. *art.*6. *sect.*2. *conclus.*3. actio sacrificandi non requirit integrum diem, neque majorem ejus partem; unde non est, cur Sacerdos propter hoc solum ministerium integre alatur ab eo, pro quo Sacrificium offert. Accedit, neminem Secularem ad sacros Ordines promoveri, qui sufficiens Beneficium, aut patrimonium non habeat; nec ullum ad Religionem admitti, qui ex monasterii reditibus, aut consuetis eleemosynis ali nequeat: ex quo fit, ut nullus cogatur victum sibi comparare ex solo Missarum stipendio, quemadmodum argumentantur *Gibalinus de simonia quaest.*18.*consect.*7. *num.*4. Diana *in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 1. *resolut.* 22. *num.*17. et Juenin *de Sacram. dissert.* 5. *quaest.* 7. *cap.* 1. *art.*5. ubi ait: *Sed monitum velim lectorem, rationi consonam non esse consuetudinem, quae illud stipendium definit ex summa, quae satis sit Sacerdotis in unam diem sustentationi. Ratio est. quia stipendia non conferuntur ad integram Presbyteri sustentationem, sed ad illius adminiculum: nec mirum; quippe quod Seculares Sacerdotes fruantur aut titulis patrimonialibus, aut Beneficiis, quae teneant eorum locum: vetant nempe Canones, ne Seculares ordinentur, quin suffulti ad vitam titulo; Mendicantes vero a populo fideli supponuntur recipere eleemosynas, quibus vescantur, nec enim ad monasterium admitti debent plures, quam consuetae eleemosynae substentare valeant.*

II. Porro, si ultra eleemosynam, ab Episcopo taxatam, plus Sacerdos celebraturus exigat, non solum delinquit contra legem Ecclesiae, verum etiam justitiam commutativam laedit: etenim, uti argumentatur *Suarez cit. loc. conclus.* 1. quamvis Missae stipendium non habeat rationem pretii, nihilominus exposcit justitia, ut aliqua proportio servetur inter illud, et opus, ad quod subeundum subministratur; eamque proportionem definire, inspecta natura rei, de qua agitur, ad solum spectat Episcopum. Ob eamdem rationem, judicio Episcopi, Missarum eleemosynam taxantis, stare debent etiam Regulares, quibus, suorum privilegiorum obtentu, neutiquam licet stipem exigere illa majorem, quam Episcopus praescripsit: quemadmodum enim ipsi, veluti membra communitatis, obstringuntur in contractibus servare aequalitatem statutam a legibus loci, ubi degunt; ita et in hoc quasi contractu non possunt proportionem praetergredi, quam loci Ordinarius determinavit. Quocirca sacra Congregatio Concilii in una *Romana* 15. Januarii 1693. *lib.* 16. *decretor. pag.* 138. dixit: *Eleemosynam pro qualibet Missa, per Regulares celebranda in eorum Ecclesiis, esse taxandam arbitrio Ordinarii, juxta morem regionis*. Nec Regulares tamen, nec Seculares prohibentur uberiorem stipem a sponte dantibus accipere, dummodo absit dolus, et quodcumque pactum, etiam implicitum: quod docuerunt *Suarez cit. conclus.* 1. Cardinalis *de Lugo respons. moral. lib.* 5. *dub.* 18. ac censuit sacra Congregatio Concilii 16. Januarii 1649. *lib.* 18. *decretor. pag.* 575. *a tergo*, quae interrogata: *An posset Episcopus prohibere sub pena censurarum laicis, ne pinguius stipendium taxae solvant Sacerdotibus, tam Secularibus, quam Regularibus, Missam celebrantibus, et quod iidem Sacerdotes illud acceptare non possint, etiam a sponte dantibus*: respondit: *Prohiberi non posse*. Si tamen qui manualem eleemosynam, consueta pinguiorem, accepit, alteri Sacerdoti Missam celebrandam committat, non potest illius partem sibi retinere, sed totam, quam accepit, erogare debet Sacerdoti celebranti: quod ab *Urbano* VIII. statum est, et opposita opinio ad *Alexandro* VII. die 24. Septembris 1665. proscripta fuit; inter propositionis enim, ab eodem Pontifice damnatas, una, quae est nona, sic sonat: *Post decretum Vrbani potest Sacerdos, cui Missae celebrandae traduntur, per alium satisfacere, collato illi minore stipendio, alia parte stipendii sibi retenta*. Neque, solo jure spectato, prohibentur Sacerdotes, minori accepta eleemosyna, ad Missam celebrandam se obligare; siquidem quilibet potest cedere juri, et etiam sine ullo stipendio celebrandi onus in se suscipere: quia tamen aliquando illa consuetae eleemosynae remissio deprehensa est noxia aliis Sacerdotibus, qui, ob fraudulentam aliorum liberalitatem, debita sibi stipe privabantur, idcirco sacra Congregatio Concilii praedictam remissionem quandoque fieri vetuit: quemadmodum contigit in una *Sancti Severini*, in qua Episcopo, ad hunc modum interroganti: *Sacerdotes quotidie se offerunt celebrare ad rationem tenuis eleemosynae dimidii julii pro qualibet Missa; unde supplicat declarari, an ipse statuere possit eleemosynam manualem unius integri julii pro qualibet Missa, imponendo poenam celebrantibus pro minori quantitate*: die 16. Julii 1689. eadem respondit: *Affirmative, quoad eleemosynam manualem*.

III. Quia vero recta ratio non patitur, ex eleemosyna, ab Episcopo taxata, quae exigua esse solet, aliquid detrahi in commodum Ecclesiae subministrantis Sacerdoti sacra indumenta, aliaque utensilia, ad Missae celebrationem necessaria; hac de causa Urbanus VIII. decrevit, nihil ex eleemosynis manualibus esse, eo nomine, detrahendum; ex stipendiis vero, pro Missis perpetuis relictis, tunc solum Ecclesias, ubi sunt celebrandae, aliquid percipere permisit; quum alios reditus non habent, quibus onus sustineant sacra utensilia praestandi: quae omnia a nobis adducta, et fuse pertractata fuere *in nostra Instit. Eccles.* 56. et in dissertatione, quam, dum munus obiremus Secretarii sacrae Congregationis Concilii, exaravimus, quae extat *in Thesaur. Resolut. tom.* 3. *pag.* 307.

IV. Quis non crederet, tot salubres Constitutiones, Sacerdotum avaritiam refrenasse? Et nihilominus scimus, sufficientes haud fuisse ad eam cohibendam. Aliqui enim suffulti plurium Theologorum opinione, qui, etsi Sacrificii fructum, quoad effectum, et in actu secundo, uti ajunt, finitum esse fateantur, attamen opinantur, illud pluribus applicatum, aeque singulis prodesse, ac si uni tantum applicaretur, instar radii solaris, qui quamvis finitus sit, aeque tamen in unum, ac in multos se effundit: post acceptam a pluribus consuetum eleemosynam, se omnibus satisfacere arbitrabantur, unicum Sacrificium singulis, qui sibi stipem contulerant,

nominatim, et expresse applicando. Alii considerantes, tres esse Sacrificii fructus; generalem videlicet, qui in universam Ecclesiam redundat; specialem, seu medium, quem ille solus participat, pro quo nominatim a Sacerdote Sacrificium offertur; et specialissimum, quem ipsemet celebrans in se derivat: putarunt, se posse hunc tertium fructum, qui ceteroquin est veluti actio immanens, quae nequit ab agente in alium transire, alteri cedere, atque hac ratione novam eleemosynam accipere. Ejusmodi opiniones, et subdolae artes, unice ab avaritia excogitatae; jam a seculo XIII. in Ecclesiam irrepserant, iisque obviam ierat Concilium *Lambethense*, celebratum anno 1281. *c.* 2. decernens: *Nec credat celebrans, se dicendo Missam unam posse satisfacere pro duobus, pro quo utroque promisit specialiter, et in solidum celebrare . . . Absit enim, ne a quoquam Catholico credatur, tantum intentione prodesse Missam unam devote celebratam mille hominibus, pro quibus forsan dicitur, quantum si mille Missae pro eis devotione simili canerentur. Licet ipsum Sacrificium, quod est Christus, sit infinitae virtutis, non tamen in Sacrificio suae immensitatis summam plenitudinem operatur: alioquin pro uno mortuo, nunquam oporteret, nisi unam Missam dicere. Operatur enim in hujusmodi mysteriis distributione certa suae plenitudinis, quam ipse eisdem lege infallibili alligavit*; Collectionis *Harduini tom.* 7. *col.* 862. Et nihilominus seculi XVI. initio nondum abolitae fuerunt: siquidem Norimbergensis Germanorum Principum conventus, apud *Hadrianum* VI. summum Pontificem, de hoc eodem abusu conquestus est: *Sacerdotes unius diei Missas, ad quas fundationis, seu annuae recordationis jure celebrandas obligantur, non semel, sed quater, quinquies, pluriesve venundant, unaque Missa duobus, tribus, aut pluribus Ecclesiasticis Beneficiis satisfacere praesumunt*. Quamobrem eam pestilentem corruptelam iterum totis viribus eradicare studuerunt, quum *Urbanus* VIII. in suis decretis anno 1625. promulgatis, tum sacra Congregatio Concilii aliis decretis editis die 25. Januarii 1659. et 13. Decembris ejusdem anni, quae referuntur a Fagnano *in Cap. Fraternitatem, de sepulturis, n.* 96. *et* 97. ac postremo illam omnino profligavit *Alexander* VII. quum anno 1665. has damnavit propositiones: *Duplicatum stipendium potest Sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus, ipsimet celebranti correspondentem, idque post decretum Urbani VIII. Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, et Sacrificium unum offerre: neque etiam est contra fidelitatem, etiamsi promittam, promissione etiam juramento firmata, danti stupendium, quod pro nullo alio offeram*.

V. Quae hucusque sunt in medium prolata, adhuc uberius exposita a nobis fuere *in nostra Instit. Eccl.* 56. ubi de Missarum eleemosyna, de titulo eam percipiendi, de abusibus in illius perceptione praecavendis, de proscriptis ab Apostolica Sede propositionibus, hanc materiam respicientibus: et rursus *in Instit. Eccl.* 36. ubi quaestionem agitavimus, an suffragia uni defunctorum specialiter applicata, plus ei prosint, quam ceteris fidelium animabus in Purgatorio detentis: *in Instit. Eccl.* 92. ubi, an Sacerdotes Missae sacrificium pro eo offerre valeant, qui postea erit eleemosynam oblaturus, ut Sacrificium pro se peragatur, quamvis ante Missae celebrationem, nec eleemosynam dederit, nec Missam pro se celebrari petierit: et *in nostro tractatu de Sacrificio Missae sect.* 2. §. 19. *et* 20. ubi agitur de Sacerdote, qui tenetur per se celebrare, et quaritur, an justa de causa possit interdum a celebrando se abstinere, et an tunc teneatur celebrare per alium: atque *in nostra Constitut.* 22. *Bullan. tom.* 1. qua turpe damnavimus quorumdam mercimonium, qui Missarum eleemosynas ibi quaeritant et colligunt, ubi taxa Synodalis largiorem stipem Sacerdotibus, sacrum peragentibus, assignat, Missas vero alibi celebrari curant, ubi, sive consuetudine, sive Synodali lege, minor eleemosyna pro singulis Missis est celebrantibus attributa, ut has ratione praedicti pravi nundinatores partem lucrentur acceptae stipis.

VI. Aliquid dicendum superest de prava quadam avaritiae specie, in quam incurrere possent Sacerdotes Confessarii, si eleemosynas pro Missarum celebratione sibimet ipsis a poenitentibus erogari curarent. Porro non dubitatur, quin possit Confessarius poenitentibus injungere, ut Missarum Sacrificia celebrari facient in satisfactionem suorum peccatorum; id enim inter opera satisfactoria merito recensetur, tum quia paenitentes propterea aliquam pecuniae summam a se abdicant, tam quia sic Sacrificii oblationi cooperantes, peculiari quaedam ratione participes efficiuntur illius fructus satisfactorii. Sed, ne hac occasione aliqua suboriatur avaritiae suspicio, non debet Confessarius a poenitente, cui hujusmodi Missarum celebrationem procurandam injungit, eleemosynam

accipere, ut vel ipse eas Missas celebret, vel in propria Ecclesia celebrari faciat. *Quum pro poenitentia Missas injunxerit, sibi, aut Ecclesiae suae, aut Monasterio dicendas non addicat*: verba sunt *S. Caroli Borromaei* in Instructione ad Confessarios, *part.4. Actor. Ecclesiae Mediolanensis*, a nobis alias relata *in citata nostra Institutione 92*. Quam vero abhorreat Ecclesia a qualibet hujusmodi avaritiae specie, et Sacerdotes Sacramentorum Ministros ab omni illius suspicione, nedum crimine, velit immunes, satis declarat Rituale Romanum tum in prima generali Instructione *de iis, quae in Sacramentorum administratione servanda sunt*, tum etiam peculiariter *in Regulis de ordine ministrandi Sacramentum Poenitentiae*. Quum autem anno 1709. sacrae Vniversali Inquisitioni relatum fuisset, Presbyteros quosdam in Ecclesia S. Jacobi de Compostella Confessionibus excipiendis addictos, sub praesidio antiquae consuetudinis, eleemosynas accipere solere a poenitentibus, qui eas post Confessionem peractam sponte illis dabant; san. mem. *Clemens Papa XI.* in Congregatione S. Officii coram ipso habita *die 4. Februarii praedicti anni* mandavit, ad Archiepiscopum litteras scribi, quibus moneretur, ut omni studio et vigilantia caveret, ne vel minima avaritiae suspicio in Sacramenti administratione misceretur. Laudatus autem *S. Carolus Borromaeus loco citato* ita scribit: *Non modo non petat, sed nec velle se habere significet pecuniam, aliamve rem, pro suscepti in Confessione laboris munere, immo verbis, vel potius factis, ab his omnibus abhorrere demonstret*.

CAPVT DECIMVM

De Missarum oneribus minuendis.

QVUM sapientissimi Concilii Tridentini Patres probe animadverterint, adeo ingentem esse numerum Missarum, ex piorum defunctorum legatis, in perpetuum celebrandarum, ut illum explere, et exaequare, impossibile jam foret; quumque insuper perpenderint, ob decrementum redituum, quos illi reliquerant, adeo tenuem superesse eleemosynam, singulis Missis respondentem, ut nullus reperiretur Sacerdos, qui onus subire vellet eas celebrandi: hisce de causis *sess.25. c.4. de reform.* facultatem dederunt Episcopis, et Superioribus Generalibus Ordinum Regularium, ut illi in sua quisque Dioecesana Synodo, hi vero in Capitulis Generalibus, pro ipsorum arbitrio, et conscientia, Missarum onera contrahere, seu eorum numerum minuere possent.

II. Verum hanc facultatem, qua plerique Antistites, praesertim Archiepiscopus Valentinus in sua Dioecesana Synodo anni 1577. et in Synodo Provinciali anni 1584. atque in alia Synodo Dioecesana, habita anno 1590. apud Cardinalem de *Aguirre tom.4. Conciliorum Hispaniae pag.289. et pag.459.* usi fuerant, revocavit, et ad Sedem Apostolicam avocavit *Vrbanus VIII.* in sua Constitutione 45. *Bullar. tom.5.* §.1. cujus verba sunt: *Districte prohibet, atque interdicit, ne Episcopi in Dioecesana Synodo, aut Generales in Capitulis Generalibus, vel alias quoquomodo reducant onera ulla Missarum celebrandarum, aut post idem Concilium imposita, aut in limine fundationis; sed pro his omnibus reducendis, aut moderandis, vel commutandis, ad Apostolicam Sedem recurratur, quae, re diligenter perspecta, id statuet, quod magis in Domino expedire arbitrabitur. Alioquin reductiones, moderationes, et commutationes hujusmodi, si quas, contra hujus prohibitionis formam, fieri contigerit, omnino nullas, atque inanes decernit*. Quare hodie integrum amplius non est Episcopis in suis Dioecesanis Synodis, virtute facultatis sibi olim a Tridentino concessae, Missarum onera minuere, et moderari; ac proinde rescissae hodie sunt pleraeque quaestiones, quae antea a Doctoribus versabantur; puta, an solus Episcopus, etiam extra Synodum, possit Missarum onera minuere, an potius Synodi consensus ad id requiratur, aliaeque similes, de quibus *Hurtadus resolut. moral. tom.2. lib.6. n. 2125.* Solumque disputari potest, an per praedictam *Vrbani VIII.* Constitutionem adempta quoque eis sit potestas moderandi numerum Missarum, quarum celebrandarum obligationem nemo adhuc in se suscepit, et fortasse, ob tenuitatem eleemosynae, illarum numero respondentis, nemo reperitur, qui illam acceptare velit. Non esse ademptam, opinati sunt *Pasqualig. de Sacrificio novae Legis quaest.1168. Passerin. de stat. hominum tom.2. quaest.187. n.1055.* et alii; quoniam *Vrbanus VIII.* solum interdixit Episcopis, ne missarum onera, a fundatoribus imposita, imminuant; onus autem, inquiunt, a fundatore quidem relictum, sed nondum acceptatum, non potest dici ulli impositum, quum, ante acceptationem, nullus sit, qui eo gravetur: sed, hac subtili ceteroquin ratiocinatione posthabita, praevaluit sententia opposita, quam tuetur *Diana in edit.*

edit. coord. tom.2. tract.1. resol.14. num.3. et 4. eique semper adstipulata est sacra Congregatio Concilii, a qua quum quaesitum fuisset: *An prohibitio facta Episcopis reducendi onera Missarum habeat locum etiam in casu, quo legatum sit ita tenue, ut nec sit, qui velit onus illi injunctum subire, et si recurrendum sit ad Sedem Apostolicam pro moderatione oneris, totum, aut fere totum insumendum sit pro expensis ad id necessariis*: quamvis verba illa: *ut non sit, qui velit onus illi injunctum subire*: manifeste indicarent, celebrationis onus nondum fuisse ab ullo acceptatum, nihilominus eadem sacra Congregatio respondit: *Etsi legatum sit adeo tenue, nihilominus pro reductione oneris ut supra impositi, ab iis, ad quos pertinet, Sedem Apostolicam esse adeundam*: quod adnotatum legitur post praedictam Constitutionem *Urbani VIII. Bullar. tom.5.* idemque iterum sacra Congregatio declaravit in causa *Lucen. onerum Missarum*, in qua disceptato sequenti articulo: *An Episcopus possit onera Missarum nondum acceptata reducere, absque beneplacito Sedis Apostolicae, sive hujus sacrae Congregationis, quoties reductionem necessariam esse judicaverit, ex eo quod locus pius legatum acceptare recuset, non diminuto onere*: die 20. Junii 1682. respondit *Negative*. Secus vero esset, si is, qui legatum reliquit, expressam facultatem dedisset Episcopo, Missarum designatarum numerum minuendi; tunc enim licere Episcopo, inconsulta Sede Apostolica, ea facultate uti, censuit eadem sacra Congregatio, uti habetur *cit. tom. 5. Bullar.* post laudatam *Urbani VIII.* Constitutionem.

III. Attamen, post *Urbanum VIII.* alii Romani Pontifices, videlicet *Alexander VII. Clemens X. Clemens XI. Innocentius XIII.* et *Benedictus XIII.* fere omnibus Religiosis Institutis privilegium concesserunt, ut Superiores Generales, adhibito maturo consilio, ac nonnullis servatis regulis, in eorumdem privilegiorum litteris expressis, possent, in sua quisque Religione, onera Missarum, antea relicta, et acceptata moderari: eademque facultas a san.mem. *Benedicto XIII.* facta fuit omnibus Episcopis, qui vel per se, vel per suos Procuratores, interfuerant Concilio Romano, habito anno 1725., uti videre est in eodem Concilio *tit. 15. cap. 8.* Huic Concilio nos quoque interfuimus, tanquam Doctor in Decretis, non vero tanquam Archiepiscopus Theodosiae, licet hujus Ecclesiae titulo essemus exornati; Episcopis quippe mere Titularibus aditus ad illud non patuit: et nihilominus, postquam ab Ecclesia Anconitana ab eodem *Benedicto XIII.* nobis commissa, ad Bononiensem Metropolitanam, auctoritate *Clementis XII.* translati fuimus, ab eodem Clemente potestatem impetravimus, Missarum in perpetuum celebrandarum numerum, justis exigentibus causis, in nostra Bononiensi civitate, et dioecesi contrahendi; qua tamen, summa cum moderatione, et cautela, usi sumus, iisque in primis adhibitis regulis, quas semper prae oculis habuimus, quum sacrae Congregationis Concilii Secretarii munus obeuntes, de Missarum numero, a fundatoribus praescripto, minuendo in eadem sacra Congregatione agendum erat.

CAPUT UNDECIMUM

De ratione redituum Seminarii a Deputatis in Synodo reddenda, et de nonnullis ad eosdem deputatos pertinentibus.

Nihil est, quod magis conferat ad reipublicae felicitatem, quam quod puerilis aetas ad omnem informetur sapientiam: quum enim sit Spiritus Sancti effatum: *Adolescens juxta viam suam, etiam quum senuerit, non recedet ab ea*: *Proverb.22.* inde poterit respublica optimos Rectores, et Administros sperare, ac jure sibi polliceri. Haec scite perpendentes majores nostri, ubi primum turbulentis priorum seculorum temporibus successit tranquillitas, Episcopalia Seminaria institui curarunt, in quibus, sub Episcopi oculis, instruerentur et perpolirentur juniores Clerici, qui ad majores Ordines crescerent. Nisi suspecta esset fides illorum Nicaenorum canonum, quos ex Arabico in Latinum sermonem versos, primo *Franciscus Turrianus*, deinde Abrahamus Ecchellensis evulgarunt, merito affirmari posset, ejusmodi Seminariorum vestigia fuisse a Concilio Nicaeno delineata; etenim in canone qui est 55. apud *Turrianum*, et 59. apud *Ecchellensem*, jubentur Chorepiscopi *instituere Ministros, eosque distribuere per Ecclesias, et monasteria, et providere, ut discant: ut reddantur apti, et idonei ad aedificationem monasteriorum, et Ecclesiarum, et aliorum locorum, quae horum opera indigebunt*. Quae quidem verba expendens qui notas huic canoni adjecit in Collectione *Labbeana tom.2. pag.307.*

ait: *Cernitur in hoc canone ratio quaedam Seminarii Ministrorum Ecclesiae, seu vestigium quoddam Seminariorum, quae nuper, secundum decretum Synodi Tridentinae, instituta sunt*. Verum, quod jam nos animadvertimus *in nostra Instit. Eccl.59.* ubi de Seminariis disseruimus, quum allegatus canon Nicaenus non accenseatur numero illorum viginti, quos, tanquam indubios Concilii Nicaeni foetus, universa recepit Ecclesia, nihil certi ex eo colligere possumus. Aliud certissimum, et manifestum Seminarii Clericorum vestigium nobis suppeditat Concilium Toletanum II. habitum anno 531. cum *c.1.* decernat: *De his, quos voluntas parentum a primis infantiae annis Clericatus officio manciparit, statuimus observandum, ut mox quum detonsi, vel ministerio Lectorum contraditi fuerint, in domo Ecclesiae, sub Episcopali praesentia, a Praeposito sibi debeant erudiri*: Collectionis *Harduini tom.2. col.1139.* Idem, quod Toletanum II. constituit Toletanum IV. celebratum anno *633. cap.24.* et relatum a Gratiano *Can.1. 12. quaest.1.* praecipiens, ut in aedibus Ecclesiae proximis juniores Clerici educentur sub cura sanctissimi senis, cujus oculos nec ad momentum effugiant: *Prona est omnis aetas ab adolescentia in malum: nihil enim incertius, quam vita adolescentium. Ob hoc constituendum oportuit, ut si qui in Clero puberes, aut adolescentes existunt, omnes in uno conclavi atrii commorentur, ut lubricae aetatis annos, non in luxuria, sed in disciplinis Ecclesiasticis agant, deputati probatissimo seniori, quem magistrum doctrinae, et testem vitae habeant*. Concilium vero Vasense II. anni *529. c.1.* non unum tantum in qualibet dioecesi, sed in cujuslibet Parochi domo, Clericorum Seminarium esse jubet, asseritque idem in totius Italiae moribus positum: *Placuit, ut omnes Presbyteri, qui sunt in Parochiis constituti, secundum consuetudinem, quam per totam Italiam satis salubriter teneri cognovimus, juniores Lectores, quantoscumque sine uxore habuerint, secum in domo, ubi ipsi habitare videntur, recipiant: et eos quomodo boni patres spiritualiter nutrientes, Psalmos parare, Divinis lectionibus insistere, et in Lege Domini erudire contendant: ut et sibi dignos successores provideant, et a Domino praemia aeterna recipiant*: Collectionis *Harduini tom.2. col.1105.*

II. Posterioribus tamen seculis infrequens est mentio ejusmodi Episcopalium Seminariorum; quod ideo evenisse, plerique arbitrantur, quod, illorum loco, passim erecta fuerint Clericorum collegia intra Monasteriorum claustra. At, licet Monachi scholas ubique aperuerint, in quibus pueri erudirentur, sicuti narrat *Mabillonius in praefat. ad secul. III. in Act. SS. Ord. S. Benedicti* §. 4. et colligitur ex Concilio Aquisgranensi anni *789. cap.72.* ubi adolescentes vel in episcopiis, vel in monasteriis, pro ipsorum, vel parentum libito, litteris, atque Ecclesiasticis disciplinis institui jussit: *Ut scholae legentium puerorum fiant, Psalmos, notas, cantus, computum, grammaticam, per singula monasteria, vel episcopia discant*: *tom. 4.* Collectionis *Harduini col.842.* attamen, ut idem *Mabillonius ibidem num.40.* probat, nunquam Seculares Clerici, intra monasterii septa educandi, bonisque artibus imbuendi, excepti fuere, sed duae diversae in quolibet Monasterio constitutae erant puerorum scholae: aliae *interiores, seu claustrales* pro Monachis, et pueris monasterio oblatis, aliae *exteriores, et canonicae* pro Clericis Secularibus; Clerici enim vocabantur, quotquot litteris operam dabant, quod testatur *Odericus Vitalis hist. lib.3.* inquiens: *Rodulphus autem quintus frater, Clericus cognominatus est, quia peritia litterarum, aliarumque artium optime imbutus*. Ejusdem etiam discriminis inter Secularium Clericorum, aliorumque, qui se Religioni devoverant, scholas, praeter *Mabillonium*, fidem facit *Gerardus Dubois in hist. Eccles. Paris. lib.11. cap.7.* ubi *pag.776.* ait: *Scholae illae in primis coeptae sunt ad Clericorum institutionem: unde Scholares, Clerici vulgo dicebantur, et eam ob causam scholas erigi jubent et Constitutiones Regiae, et decreta Conciliorum; locus et episcopium, et monasterium designatur, hoc Monachis, illud Clericis*: quin immo in Conventu ab Abbatibus Franciae habito Aquisgrani anno 817. *cap. 42.* expresse statutum legimus: *Ut nullus plebejus, seu Clericus secularis in monasterio ad habitandum recipiatur, nisi voluerit fieri Monachus*: et *cap.45 Ut schola in monasterio non habeatur, nisi eorum, qui oblati sunt*: *tom. 4.* Collectionis *Harduini col. 1231.*

III. Quamquam itaque verum sit, quod asserit *Thomassinus de vet. et nov. Eccles. discipl. part.2. lib.1. c.102. n.1.* nimirum, circa annum Christi millesimum neglecta prorsus fuisse Episcopalia Clericorum Seminaria, id tamen non inde contigit, quod Clerici intra monasteria educarentur, sed quia satius visum est Episco-

pis, ut Monachorum, aut Vniversitatum, quae jam ea tempestate auctae et propagatae erant, scholas illi frequentarent. Sed, quum postea, quod idem *Thomassinus ibidem n.4.* observat, in Vniversitatibus, litterarum fervore, et scholarum pompa, pene oppressa languesceret pietas; Regulares vero Congregationes subalienatae essent ab illa strictissima cum Episcopis conjunctione, qua olim ab ipsis totae pendebant, et quam Clericis omnibus inspirari avebant Episcopi; idcirco de antiquis Seminariis restituendis cogitatum est. *Reginaldus* Cardinalis *Polus*, quum anno 1556. Anglicani Cleri reformationem meditaretur, inter cetera reformationis capita, quae extant in Collectione Conciliorum *Harduini tom.*10. *col.*408. juniores Clericos educari jussit in Seminariis, quorum formam decreto 11. expressit; uti etiam a nobis fuit adnotatum *in citata nostra Instit. Eccl.*59. Formae autem, quam *Polus* delineaverat, summam manum adjecere Patres Tridentini *sess.*23. *c.* 18. *de reform.* decernentes, ut a quolibet Episcopo prope suam Cathedralem Ecclesiam, aut alio convenienti loco, Collegium, seu Seminarium instituatur, ubi Clerici omnibus liberalibus artibus, et Ecclesiasticis excolantur institutis: cujus quidem decreti executionem urgere non omisimus in nostra Epistola commonitoria ad omnes Episcopos, quae est secunda §.2. *Bullarii nostri tom.*1. Ne vero ejusmodi Seminaria ex redituum defectu, ullo unquam tempore pereant, statuit ibidem Tridentinum, ut ex reditibus Mensae Episcopalis, et Capituli, et quorumlibet Beneficiorum dioecesis, certa pecuniae summa detrahatur, quotannis Seminario pensitanda, juxta mensuram, seu taxam, ab ipsomet Episcopo praescribendam cum consilio duorum de Capitulo, quorum alter ab ipsomet Episcopo, alter a Capitulo eligatur, ac duorum item de Clero Civitatis, quorum quidem alterius electio similiter ad Episcopum, alterius vero ad eumdem Clerum pertineat. Inter Apostolicas litteras *S. Pii Papae V.* typis impressas per Franciscum Gaubau, complures leguntur, quae hujusmodi Seminariorum erectiones respiciunt, dum Sanctus Pontifex Episcopis per Germaniam constitutis Tridentinorum Decretorum executionem hac in re enixe commendat.

IV. Praeterea idem Tridentinum *loc.cit.* mandavit, ut Episcopus, singulis annis, rationem redituum Seminarii ab Administratoribus accipiat, praesentibus duobus a Capitulo, ac totidem a Clero Civitatis deputatis. Hanc porro redituum rationem accipiendam in Synodo, docuerunt *Piasec. in prax. Episcop. part.*1. *cap.* 2. *art.* 1. *num.* 11. et Barbosa *de offic. et potest. Episc. part.*3. *alleg.* 93. *num.* 22. Sed, quum neque a Tridentino, neque ab ulla Apostolica Constitutione, id cautum reperiatur, verius existimamus, liberum esse Episcopo praedictae administrationis rationem extra Synodum exposcere; nisi peculiaris cujusque dioecesis consuetudo ferat, ut illa in Synodo reddatur. Quoniam autem praedictorum Auctorum opinio occasionem nobis praebuit de Episcoporum Seminariis, eorumque curae deputatis heic loquendi, inopportunum non erit nonnulla sacrae Congregationis Concilii decreta, praefatos Deputatos respicientia, simul conglomerata heic referre.

V. In *Oscen.* anni 1585. *lib.*4. *decretor. pag.* 84. haec habentur: *Alias sacra Congregatio ad interpretationem decreti cap.*18. *sess.*23. *censuit, Episcopum Oscen. cum consilio Deputatorum teneri tam circa institutionem, disciplinam, et mores Clericorum, quam circa temporalium rerum administrationem providere: sufficere tamen, quod Episcopus hujusmodi consilium requirat, eorumque consilio adhibito, posse Episcopum statuere et deliberare; quae pro prudentia sua magis expedire judicaverit; exactionem vero, quae sit pro Seminario, ad solum Episcopum pertinere.*

VI. In *Nullius*, anni 1595. *lib.* 8. *decretor. pag.*97. ita legitur: *Sacra Congregatio censuit, omnes quatuor Deputatos, de quibus agitur in c.*18. *sess.*23. *adhibendos esse in consilio, in administratione rerum ipsius Seminarii, praeterquam in compulsione ad portionem Seminario debitam, cujus facultas ad solum Episcopum spectat.*

VII. Instante Capitulo Salernitano, plures quaestiones discussae, et decisae fuerunt in eadem sacra Congregatione, quae habentur *lib.*6. *decretor. pag.* 22. *et seq. Primo, an duo Canonici, electi ab Archiepiscopo ad constituendam educationem puerorum Seminarii, possint pro libito Archiepiscopi mutari. Secundo, an eorum consilium adhibendum tam in constituendis regulis universalibus Seminarii, electione singulorum puerorum introducendorum, electione Magistrorum, librorum legendorum, Confessoris, punitione discolorum, expulsione, visitatione, et similibus. Tertio, an alii quatuor sint deputandi in consilio tantummodo in taxatione, contributione fructuum ex unione Beneficiorum, ut in aliis difficultatibus, ob quas Seminarii instru-*

ctio, *vel conservatio impediretur*, *aut perturbaretur*, *an etiam in exactione*, *et temporalium administratione tam dicti Seminarii*, *ut puta*, *deputatione*, *vel expulsione ministrorum*, *et famulorum temporalium*, *expensis quotidianis provisionis bladorum*, *quam etiam bonorum quorumcumque*, *et redituum ipsius Seminarii*, *etiam ex Beneficiis unitis*, *ut puta locationibus*, *concessionibus*, *aliisque contractibus*, *litibus*. *Quarto*, *an hi quatuor Deputati sint perpetui*, *vel etiam amovibiles*, *servata*, *in eorum electione*, *ratione Concilii*, *et dicta electio spectet ad Capitulum*. En quaesita. Sequuntur responsiones: *Ad primum*, *non posse amoveri*, *nisi ex legitima causa*. *Ad secundum*, *in omnibus his esse adhibendum*. *Ad tertium*, *teneri Episcopum adhibere Deputatorum consilium tam circa institutionem*, *disciplinam*, *et mores*, *quam temporalium rerum administrationem*. *Ad quartum*, *esse perpetuos*.

VIII. In causa *Fundana Deputationis Officialium Seminarii*, 26. Martii 1689. disceptato sequenti articulo: *An Episcopus potuerit*, *et possit deputare Rectorem*, *aliosque Officiales Seminarii*, *absque consilio Deputatorum a Capitulo*: responsum fuit *Negative*: et examinato subinde altero dubio: *An Episcopus in revisione*, *et solidatione computorum dicti Rectoris debuerit sequi consilium Deputatorum*: responsum fuit: *Teneri adhibere consilium*, *sed non sequi*: *lib. 39. decretor. pag. 129. et seq.* His cohaerent responsa ab eadem sacra Congregatione data in *Tricarien. Administrationis Seminarii* 24. Martii 1736.

IX. Verum, quod diximus, Seminarii Rectorem esse ab Episcopo constituendum cum Deputatorum consilio, limitationem patitur quoad Seminaria, quae, legitima auctoritate, tradita sint curae, et regimini alicujus Ordinis Regularis, sub expressa conditione, ut ejusdem Ordinis Praelato integrum sit, quem maluerit, sui Instituti Religiosum in Seminarii Rectorem eligere, et deputare. Ita accidit Romae, ubi quum, juxta Tridentini statuta, Clericorum Seminarium a Pio IV. erectum fuerit, et suppositum jurisdictioni, ac tutelae Cardinalis in Vrbe Vicarii, ejus cura, et actualis administratio commissa est Praeposito Generali, et Presbyteris Societatis Jesu, quod legere est in Constitut. 134. *Vrbani VIII.* §. 4. *Bullar. tom. 5.* Dubitaverant nonnulli ex iisdem Religiosis, an sine violatione proprii Instituti, fas sibi esset, curam acceptare Seminarii, quod Episcopi subsit jurisdictioni: sed, pervolutis *S. Ignatii* Regulis, perpensisque suarum Generalium Congregationum decretis, nihil inventum est, quod praedicto regimini suscipiendo adversaretur, modo tamen deputatio Rectoris, aliorumque Religiosorum, qui Seminarii praesint regimini, et disciplinae, ad Praepositum Generalem pertineat, quod a Congregationibus Generalibus, secunda scilicet sub *S. Francisco Borgia*, quarta sub P. *Claudio Aquaviva*, et duodecima sub P. *Carolo de Noyelle* fuit declaratum. Quum nos munere fungebamur Secretarii sacrae Congregationis Concilii, Episcopus Civitatis Conceptionis in America Meridionali, se plurimum adlaborasse, retulit, ut Clericorum Seminarium, ad Tridentini normam, in sua erigeret dioecesi; sed vel nullum, vel exiguum sane fructum ex illius jam propediem absolvenda erectione sperare, nisi ejus cura demandaretur Patribus Societatis Jesu, quum difficile esset, homines seculares inibi invenire, ad Clericos in doctrina et pietate imbuendos, et Seminarium rite administrandum idoneos. Actum fuit de hac re in Congregatione habita die 13. Junii 1722. et deliberatum, dandam esse Episcopo, quam poscebat, facultatem, ita tamen, *ut Seminarium sit sub patrocinio*, *protectione*, *et subjectione Episcopi*, *ejusque alumni nominentur ab Episcopo*; quemadmodum habetur *tom. 2. Thesaur. Resolut. pag.* 191. Sub iisdem legibus, alia quoque Episcoporum Seminaria, aliorum Regularium gubernio reperiuntur commissa: cura siquidem Seminariorum civitatis Albani, et Senogalliae tradita est Clericis Regularibus, *Scholarum Piarum* nuncupatis, et nos ipsi Seminarii nostri Bononiensis regimen dedimus Clericis Regularibus S. Pauli, vulgo *Barnabitis*, non amotis quidem Deputatis, qui, juxta enuntiatas Tridentini sanctiones, Seminarii disciplinae, atque administrationi invigilent, sed eorumdem auctoritate intra certos limites coercita. Post primam hujus Operis nostri editionem, ad manus nostras pervenit *Historia Seminariorum Clericalium* studio *Joannis de Joanne*, Metropolitanae Ecclesiae Panormitanae Canonici, collecta, in qua de omnibus, quae ad rem pertinent, diligentissime agitur, quamque consulere poterit, quisquis exordia et progressus Seminariorum Episcopalium, optimamque eorum regiminis rationem noscere cupiat.

CAPVT DVODECIMVM

De nonnullis monitionibus, in Synodo faciendis.

Clerici constituti in Minoribus, nullum possidentes Ecclesiasticum Beneficium, nisi Clericalem habitum, et Tonsuram deferant, aliasque adimpleant conditiones, quas Tridentinum *sess.23. cap.6. de reform.* exposcit, fori privilegio non gaudent, quemadmodum idem Tridentinum ibidem sancivit. Possunt tamen iidem Clericales vestes, quas dimiserant, resumere, et amissum fori privilegium, hac ratione recuperare; modo tamen id non fiat in fraudem, et nisi ab Episcopo fuerint illo, per sententiam, privati: potest quippe Episcopus Clericum, qui habitum deseruit, ut illum resumat, monere, et si ter monitus non paruerit, potest per sententiam declarare, eum excidisse Clericalibus privilegiis, neque ad ea, quibus jam sponte per habitus dimissionem se abdicavit, esse deinceps admittendum: qua sententia prolata, etiamsi Clericales vestes iterum induere propria auctoritate praesumat, ad fori privilegium non restituitur.

II. His positis, quae summatim heic indicata, uberius a nobis inferius exponentur; putarunt nonnulli, posse Episcopum in sua Synodo universim edicere, ut Clerici, qui Clericalem habitum dimittunt, nisi intra trimestre numerandum a die, quo illum deponunt, iterum eumdem resumant, statim, et illico Clericalibus excidant privilegiis, neque illis profuturum, si trimestri elapso, denuo habitum suscipiant: trinae enim monitioni, quam privationis sententiam praecedere debere diximus, hanc unicam declarationem, in Synodo factam, aequivalere autumant *Panimoll. decis.* 41. *tom.*1. Monacell. *in formul. legal. pract. tom.*2. *tit.*15. *formul.*5. *num.* 3.

III. Verum, quamvis haec monitio, seu declaratio in Synodo laudabiliter fiat ad incutiendum terrorem Clericis contumacibus, sicuti re ipsa in pluribus Synodis eam factam vidimus, inutilis tamen est ad inducendam statim privationem, quam comminatur: quoniam, etiam hac generali monitione praemissa, in singularibus casibus necessario conficiendus erit judicialis processus super transgressione, et contumacia ejus, qui Synodali decreto non obtemperavit, ac propterea fieri nequit, ut alio ordine judiciario non servato, illa sola declaratio vires habeat quempiam privandi jure resumendi habitum, quo ceteroquin potiretur.

IV. Praeterea juxta Constitutionem 18. san. mem. *Gregorii XV.* Episcopus, una cum Praelatis Regularibus, interesse, et praesidere potest electionibus Abbatissarum, quae praeficiendae sunt in monasteriis iisdem Regularibus subjectis: in cujus Constitutionis sequelam, a sacris Vrbis Congregationibus decisum est, debere Regulares futuram electionem Abbatissae Episcopo denuntiare; et si Episcopus dixerit, se velle per se, vel per alium eidem electioni interesse, teneri Episcopi adventum, usque ad praefinitum tempus, expectare. Jam vero, ne Episcopus gravetur onere suam voluntatem singulis vicibus manifestandi, eidem consulunt Doctores, ut semel in Synodo generatim declaret, se uti velle facultate a *Gregorio XV.* sibi facta, et quarumcumque Abbatissarum, quantumvis exemptarum, electionibus semper, et quandocumque interesse: hac enim declaratione semel in Synodo emissa ligari Regulares, ne Episcopo inconsulto, Abbatissarum electionibus praesidere valeant, perinde ac si in singulis specialibus casibus fuisset Episcopi voluntas expresse iisdem significata, recte probat *Monacell. in formul. legal. tom.*3. *pag.*187.

V. Multa, quae controversias spectant inter Episcopos, et Praelatos regulares, quoad electiones Abbatissarum, his subjectarum, saepius excitatas, legi possunt in folio sacrae Congregationis Concilii, habitae die 26. Aprilis 1727. a nobis, ejusdem Congregationis Secretarii munus tunc obeuntibus, exarato, et edito a *Bartholomaeo Liverzani Thesaur. Resolut. tom.*4. *pag.* 47.

LIBER SEXTVS

DE CONSTITVTIONIBVS IN DIOECESANA SYNODO EDENDIS EARVMQVE CONSCRIBENDARVM METHODO

CAPVT PRIMVM

Summa statuendorum in Dioecesanis Synodis.

REM nedum difficilem, sed plane impossibilem aggrederemur, si in animo nobis esset, cuncta sigillatim exponere, quae in Dioecesanis Synodis constitui possint: innumera quippe sunt mala, quae in hanc, aut illam dioecesim irrepere queunt, quibus, opportunis constitutionibus, sit occurrendum: quumque non eadem sit omnium locorum indoles, non iidem ubique hominum mores, non eaedem in omni loco simul inolescant morum corruptelae, nequeunt omnes leges cuicumque loco, et tempori congruere; sed quod unius dioecesis status heic et nunc decernendum suadet, alteri dioecesi, si ibidem statueretur, inopportunum, inutile, et quandoque etiam noxium accideret, quod, inferius afferendis exemplis, ostendemus. Solum itaque generatim asserimus, debere Episcopum in sua Synodo constituere, quae ad vitia coercenda, virtutem promovendam, depravatos populi mores reformandos, et Ecclesiasticam disciplinam aut restituendam, aut fovendam, necessaria et utilia esse judicaverit. Vt autem facilius remedia parare valeat, quae ingravescentibus in dioecesi morbis medendis sint apta, expedire videtur, ut ante Synodum a Vicariis Foraneis, Parochis civitatis, Monialium Confessariis, aliisque probis, et prudentibus viris sciscitetur, quaenam, eorumdem judicio, in dioecesi, praecipue quoad administrationem Sacramentorum, verbi Divini praedicationem, dierum festorum cultum et observationem, videantur corrigenda, et emendanda; in Congregationibus vero, quae Synodo praemitti solent, Theologos, et Canonistas, doctrina, pietate, ac prudentia praeditos, de modo consulet, quo inolescentes abusus suaviter simul, et efficaciter eradicari possint. Has omnes diligentias a Praesule *Bonaventura*, Episcopo Montis Falisci, et Corneti, praemissas suae Synodo Dioecesanae, ut uberem ex illa fructum commissa sibi dioecesis perciperet, deprehendimus ex Ordine ejusdem Synodi, a *Francisco Gervasio* typis edito anno 1719. Easdemque in omni Dioecesana Synodo adhibendas, sancitum est in celeberrima Synodo Provinciali Coloniensi, habita anno 1536. ab Archiepiscopo *Hermanno*, annoque 1544. typis Venetis excusa, et evulgata; in ea siquidem *part.* 14. *cap.* 18. Collectionis *Harduini tom.* 9. *col.* 2028. ubi sermo est de Synodo Episcopali, haec habentur: *In his ergo Conciliis ... apud Metropolitanae, Cathedralium, Collegiatarum, monasteriorumque Praelatos, et praesertim Archidiaconos, ac quos vocamus Decanos rurales, qui vocati sunt in partem sollicitudinis Episcopalis, per Vicarium nostrum in Pontificalibus, ac Officialem, disquisitio diligens fiat: et quae ex illorum judicio reformatione opus habere comperiuntur, communi consilio emendentur.* Hanc Coloniensem Synodum, saluberrimis sane, atque utilissimis Constitutionibus refertam, cum laudis significatione commemoramus; at non eamdem laudem attribuere possumus ejusdem Praesidii *Hermanno*, qui turpiter postea ad Lutheranos defecit, eaque de causa fuit a *Paulo III.* per judicialem sententiam Coloniensi Archiepiscopatu exturbatus, uti narrat Cardinalis *Pallavicinus in histor. Concil. Trident. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 2. *et* 3. *lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 1. *et* 2. *et lib.* 9. *cap.* 13. *num.* 1.

II. Opus est etiam, ut Episcopus sanctissima Concilii Tridentini decreta, summorumque Pontificum Constitutiones, sacrarum Vrbis Congregationum sanctiones, suorumque Praedecessorum statuta diligenter expendat, cum ut eorum inhaereat vestigiis, tum ut videat, an illa excitata, iterumque inculcata, satis sint ad compescendos abusus, quibus obsistere exoptat: non enim necesse est, ut in qualibet Synodo novae semper condantur leges, sed quandoque expedit antiquas tantum instaurare, earumque insistere observationi; quod, inter ceteros, fecisse comperimus *Joannem* Episcopum Trecorensem,

in sua Synodo, quam habuit anno 1423. relata *in saepius cit. Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, et Durand *tom.4. col.* 1129. ubi ait: *Communi utilitati, et grato regimini gregis nobis commissi intendere cupientes, nihil de novo, praeter unum inferius descriptum ad praesens statuentes; sed potius laudabilibus statutis Praedecessorum nostrorum, infra designatis, et per nos mature advisatis inhaerentes, ipsa statuta dictorum Praedecessorum nostrorum, inferius per rubricas adnotata, et per nos ex multis aliis extracta, et alia, quae de jure procedunt, laudamus, et approbamus, ipsaque, juxta eorum formas, et tenores, volumus, et praecipimus, a subditis nostris inviolabiliter observari.* Ita quum nobis innotuisset, complures abusus in Regno Poloniae invectos esse in usu Oratoriorum domesticorum, ideoque, ad eos de medio tollendos, Epistolam encyclicam dederimus ad Primatem, Archiepiscopos, et Episcopos ejusdem Regni, quae incipit *Magno cum animi nostri dolore*, datam die 2. mensis Junii 1751. et impressam *tom.3. Bullarii nostri num.*48. collectis in unum Praedecessorum nostrorum legibus hac de re constitutis, necnon resolutionibus a Congregationibus Vrbis, cum eorumdem Praedecessorum assensu, editis circa ea, quae in hujusmodi Oratoriis domesticis fieri possunt, vel non possunt, demum §. 26. ita scripsimus: *Quod si vos etiam id praestare curabitis, ut in Dioecesanis Synodis vestris, in vestris item editis, quae a vobis pro bono Dioecesis vestrae regimine publicantur, Pontificiorum Decretorum, ac Resolutionum desuper indicatarum observantiam inculcetis, duplex inde bonum extabit, ut et vivam in vobismetipsis eorumdem memoriam teneatis, atque ab aliis aut ignorantiam expellatis, aut eamdem, utpote crassam deinceps, atque supinam, inexcusabilem reddatis. Hanc agendi rationem et normam tenuerunt, atque in praesentia tenent nostri in Italia Episcopi, quum aut Pontificiorum Decretorum, quae super privatis Oratoriis condita sunt, summam in Synodis suis inseruerunt, aut in appendice ad ipsas Synodos eadem decreta per extensum adjunxerunt.*

III. Quoniam igitur specialia decreta, quae fieri oporteat, Episcopis suggerere non possumus, eosdem monemus, ut scopum, ad quem Synodi colliment, studiose perpendant; inde enim facili negotio assequentur, quae hic et nunc specialiter sanciri debeant. Vt porro finis, quem Synodi respiciunt, magis magisque eorum menti insideat, et oculis obversetur, praeter ea, quae *lib.* 1. *cap.*2. retulimus, alia subnectimus, illustrium Antistitum allocutiones, et monita, eorum Synodis plerumque praemissa, quibus diserte causas explicarunt, propter quas illas coegerunt.

IV. In Constitutione edita a *Leone X.* in Concilio Lateranensi dicitur, Synodos cogi, *ut depravata corrigantur*: quae verba expendens *Erasmus Chokier in tract. de jurisdictione in exemptos tom.*2. *part.*1. §.18. *num.*206. ait: *Episcopalis Synodus instituta est quatuor ex causis, e quibus unam heic designat Pontifex: primo, ut depravata corrigantur: secundo, ut ignorantes instruantur: tertio, ut regulae morum, statutaque formentur: quarto, ut quae in Provinciali Synodo decreta sunt, in Episcopali publicentur.*

V. In Pontificali Romano *sub tit. de ordine ad Synodum*: ita Episcopus praesens alloquitur: *Venerabiles Consacerdotes, et Fratres nostri charissimi, praemissis Deo precibus, oportet, ut ea, quae de Divinis Officiis, vel sacris Ordinibus, aut etiam de nostris moribus, et necessitatibus Ecclesiasticis a nobis conferenda sunt, cum charitate, et benignitate unusquisque vestrum suscipiat, summaque reverentia, quantum valet, Domino adjuvante, percipiat, vel quae emendatione digna sunt, omni devotione unusquisque fideliter studeat emendare.*

VI. Initio statutorum Synodalium Ecclesiae Aeduensis anni 1299. quae referuntur *tom.* 4. *Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, et Durand *col.* 480. haec leguntur: *Quia humana natura de facili prolabitur ad delicta, expedit, ut homini noxius appetitus frenetur, et ligetur legalibus constitutionibus, et praeceptis, ut declinet prohibita, et permissa sequatur.* Extant *eod. tom.* 4. *col.* 522. *et seq.* Synodalia statuta Ecclesiae, et dioecesis Andegavensis, ab Episcopo *Harduino* anno 1423. edita, in quorum praefatione haec Episcopus loquitur: *Cura Pastoralis officii, et suscepti regiminis nos instanti pulsat aculeo, tanto velocius ad subjectorum nostrorum culpas, et morum correctionem assurgere, quanto eas damnabilius desereremus incorrectas.* Et postquam dioecesis suae vitia, et corruptelas longa oratione est prosecutus, sic tandem praefationem absolvit: *Hinc est, quod nos praemissorum consideratione debitum officii nobis commissi exequentes, vitia exstirpare, virtutesque inserere, ac saluti, et periculis animarum subditorum nostrorum, et nostrae providere*

cupientes, ne sanguis eorum de manibus nostris in districti Judicis examine requiratur, plurimorum scientificorum, proborum, et honestorum virorum ducti consilio, prohibitiones, monitiones, ordinationes, et statuta, quae sequuntur, fecimus, constituimus etc.

VII. In amplissima Collectione veterum Scriptorum, et monumentorum, edita a citatis *Martene, et Durand, tom.*7. *col.*1225. referuntur statuta Synodalia Ecclesiae Ambianensis, condita anno 1464. in quorum initio haec leguntur, *Quum solum illud bene actum censeatur, quo vita hominum corrigitur, nullique dubium existat, quia ex decretis, et legibus, statutis, et constitutionibus humana coerceatur audacia, et appetitus noxius ad juris tramitem reducatur; ideo nos subditorum nostrorum mores in melius reformare cupientes, nonnulla statuta decrevimus promulganda.*

VIII. Episcopus Audomarensis in Synodo Dioecesana anni 1583. causam allegans, cur Synodus quotannis cogatur, ait: *Quaedam sunt ita communia mala, ut dioecesim unam integram obtineant, nec facile possint, nisi communi consilio, et auxilio eorum omnium, qui in dioecesi sunt, extirpari. Ad haec congruit, ut una eadem dioecesis, eodem uno modo, et eisdem unis legibus universa regatur. Quare recte a Patribus, et nominatim a Tridentinis statutum est, ut, praeter particulares Ecclesiarum visitationes, quotannis etiam Synodi Dioecesanae celebrentur, in quibus, congregatis totius dioecesis capitibus omnibus, statuantur ea, quae pro communi totius dioecesis bono statuenda videri possint, et caveatur, ne quae bene constituta sunt, temerentur.*

IX. Sanctus *Carolus Borromaeus* in praefatione ad Synodum Dioecesanam Mediolanensem undecimam, quam habuit anno 1584. *part.* 2. *Act. Eccles. Mediol. pag.* 399. *Quoniam*, inquit, *praecipua quaedam capita sunt, in quibus exequendis longe languidiori studio actum, aut fortasse crebrius peccatum est (id quod ex speculatione nostra Archiepiscopali, quam in visitatione, alioque munere praestare debemus, hoc ipso praesertim anno, animadvertimus); ideo, ut prospiciamus, atque adeo caveamus: ne quid ex eo detrimenti jam institutae disciplinae ratio, progressioque patiatur, volumus his nostris monitis assiduam eorum executionem excitare, eamdemque explicationibus augere, atque adeo ob oculos ponere, quo distinctius, et clarius, ob eamque rem facilius, et commodius in executionis usum ab iis ipsis, quorum interest, inducantur.*

X. Similia passim occurrunt in aliorum Episcoporum Dioecesanis Synodis, quae scopum indigitant, ad quem Synodales Constitutiones collineare debeant. Hunc prae oculis habeat Episcopus, ad illum suas dirigat Constitutiones, et rem totam conficiet, quam ex crebra Synodorum celebratione Ecclesia intendit.

CAPUT SECUNDUM

Qua methodo, quoque sermonis stylo conscribendae sint Synodales constitutiones.

NIhil peculiare dicendum occurrit de methodo, qua sint exarandae Synodales Constitutiones, nisi quod in memoriam revocetur monitum *Isidori lib.*2. *etymolog. cap.*10. relatum *Can.*2. *dist.* 4. ubi inter ceteras conditiones, quas in lege requirit, has etiam exposcit, nimirum, ut sit *necessaria, utilis, loco, temporique conveniens.* Haud enim imitatione dignos putamus illos Episcopos, qui ut methodum retineant, quam a suis Praedecessoribus servatam vident, innumeras consarcinant, neque necessarias, neque utiles, neque tempori accommodatas Constitutiones: non animadvertentes, sapienter utique eas conditas fuisse a suis Praedecessoribus, utpote maxime convenientes aetati, qua suas celebrarunt Synodos; hodie vero, mutatis rerum circumstantiis, esse prorsus supervacaneas. Inter plurimas Dioecesanas Synodos, quas pervolvimus, Synodum etiam percurrimus, anno 1609. habitam ab *Anastasio Germonio*, Archiepiscopo Tarantasiensi, cujus Constitutiones distributae sunt juxta ordinem titulorum Decretalium. Ideo autem hanc methodum Germonius elegit, ut suo Clero aliquod saltem specimen daret Juris Pontificii, cujus plerosque prorsus jejunos, et ignaros deprehenderat. At si quis vellet eamdem methodum sectari, ubi Juris Canonici studium viget, et scientia emicat, superfluis certe, atque inutilibus Constitutionibus suam repleret Synodum, et potius, quam statuta suae dioecesis indigentiis congruentia, novam videretur conficere collectionem juris communis.

II. Synodus coacta ab *Antonio Maria Gratiano*, Episcopo *Amerino*, anno 1595. referta est decretis Concilii Tridentini; et laudabiliter sane: etenim celebrata quum fuerit triginta circiter annis post absolutum, et confirmatum Tridenti-

dentinum, necesse fuit, istius saluberrimis sanctionibus Clerum, et populum imbuere; quod ob eamdem rationem a *S. Carolo Borromaeo* in suis tam Provincialibus, quam Dioecesanis Synodis praestitum, ex earumdem discimus lectione. At quum hodie Tridentini decreta vulgatissima sint, frustraneum profecto videretur illa transcribere, atque in Dioecesanae Synodi Acta intrudere; sed sat erit, eadem innuere, novis sanctionibus fulcire, earumque observationem urgere. Eadem praeterea *Amerina* Synodus quamplurimis abundat adhortationibus, monitis, et statutis, quae prudens Episcopus necessaria putavit ad radicitus evellendum vitiorum lolium, quod, ob diu intermissam Synodorum coactionem, in suae curae concredito Domini agro nimium supercrevisse, compererat. Hanc methodum illis commendamus Episcopis, qui dioecesi praesunt, in qua abusus, et corruptelae, una cum rerum Divinarum inscitia, adeo altas egerunt radices, ut non facile extirpari queant: oportet enim tunc Synodo inserere congruas instructiones, ad erudiendos indoctos, et Synodales Constitutiones crebris conspergere adhortationibus, quibus earum jugo ferendo insuetus populus, ad collum eidem submittendum suaviter inducatur: quin immo, generatim loquendo, hanc methodum illis etiam Ecclesiarum Praesulibus summopere convenire arbitramur, qui fere nunquam suum Clerum, et populum encyclicis litteris alloquuntur, nec alias Synodos se facile deinceps habituros praevident; ita quippe, in unius saltem Synodi lectione, omnes oves sui Pastoris vocem quodammodo audient, quaeque facere, quaeque declinare debeant, addiscent. Qui vero saepius Synodos celebrant, aut frequenter, prout scilicet se obtulerit occasio, encyclicis litteris commissum sibi gregem pascunt, hortantur, et edocent, satius erit, ut a prolixis instructionibus, in suam Synodum inferendis, abstineant, ne secus inutiliter repetant, quae jam alias edixerunt, rerumque frustra repetitarum multitudine legentium mentes obruant. Verum, quum etiam haec res ab innumeris pendeat circumstantiis, quas praevidere, et considerare est impossibile, idcirco liberum relinquimus Episcopo eam methodum in suis conscribendis Synodalibus Constitutionibus seligere, quae magis ei arriserit, modo nunquam a proposito deviet prospiciendi saluti animarum.

III. Quod attinet ad sermonis stylum in componendis Constitutionibus servandum, meminisse etiam oportet, quod laudatus *Isidorus* inculcat, nempe: *Erit autem lex .... manifesta, ne aliquid per obscuritatem in captionem contineat*: ac proinde talibus verbis est concinnanda, quae omnem excludant ambiguitatem, conditorisque mentem, ac voluntatem subditis perspicue exhibeant. Estque haec conditio adeo necessaria, ut quamvis, juxta *Suarez lib.* 1. *de Legibus cap.*11. *num.*1. ad solam pertineat legis perfectionem, non itidem ad substantiam: attamen, si lex verbis ita obscuris sit concepta, ut multiplicem sensum reddat, nec qualem Legislator intenderit, potuerint Interpretes, et Doctores determinare, vim, et efficaciam obligandi eam non obtinere, docent *Baldus in l. Data opera*, 11. *Cod. de his*, *qui accusare non possunt*, et Everard. *Arg. legal. loco a rubro ad nigrum*, *num.*7. et certe qui in praxi unum ex multis sensibus, quos lex obscura praesefert, sequitur, legis violatae reus, et poenae obnoxius esse nequit; etiamsi postea, eo rejecto, alius sensu, legitima auctoritate, usuve approbatus sit, vel receptus, arg. *Cap. Capellanus*, 4. *de feriis*, ubi Panorm. *num.*6. Imola *num.*3. Barbos. *num.*4. Tanti igitur interest, claris ac manifestis verbis legem adornare, quanti exactam ejusdem executionem obtinere, aditumque occludere tergiversationibus, quibus subditi se valeant excusare a legis observatione. Ceterum, dummodo obscuritas, et dubietas in lege evitetur, nihil refert, quo sit exarata stylo. Synodi habitae annis 1680. 1686. 1692. et 1697. a *Guidone de Seve de Rochechouart*, Episcopo Atrebatensi, qui annis amplius quadraginta eidem Ecclesiae praefuit, gregemque suum assidua praesentia fovit, atque a noxiis erroribus, morumque corruptelis, indefessa cura, tutatus est, uti legitur *tom.*3. *Galliae Christianae Dionysii Sammarthani col.*353. scriptae sunt brevi, conciso, et laconico sermone; eumdemque stylum imitantur Synodi habitae a Cardinali *Lanfredino*, Episcopo Auximano, et Cingulano, annis 1734. 1735. et 1736. Ex adverso alias multas invenimus Synodos, longo, et asiatico, ut vocant, elucubratas stylo; qui utique rudiorum captui videtur magis accommodatus. Sed etiam in hoc quilibet abundet in sensu suo, et stylum adhibeat, quem maluerit.

CAPVT TERTIVM

Quae utiliter in una, inutiliter in alia Synodo decernuntur: ubi nonnulla de Oblatis, Eremitis, et Graecis degentibus in Dioecesibus Episcoporum Latinorum.

AVdivimus nuper ab *Isidoro*, legem convenire debere *loco*, *et tempori*: ex hoc vero illud consequitur, quod jam superius animadvertimus, non posse videlicet certam regulam praescribi, quae Constitutiones indigitet in qualibet Synodo edendas: quae enim uno tempore, atque in uno loco saluberrimae sunt, alio tempore, alioque in loco incassum renovantur. Rem, uti nos facturos promisimus, nonnullis exemplis illustrabimus.

II. Pluribus Ecclesiae seculis, liberum fuit parentibus, impuberes filios Deo, et monasterio offerre; iisque semel a parentibus oblatis, integrum deinceps non erat, monasterium deserere, atque ad seculum regredi, sine apostasiae nota: quocirca communis adagii loco habebatur canon 49. Concilii Toletani IV. *Monachum, aut paterna devotio, aut propria professio facit*: *tom*.3. Collectionis *Harduini col*. 589. Tantam parentum in filios potestatem aliqui profluxisse opinantur a veteri Testamento, ubi 1. *Regum cap*.1. legitur, Samuelem, trium annorum puerum, fuisse a matre templo oblatum: alii eam referendam autumant ad antiquas Romanorum leges, per quas tantum parentibus in suos liberos adstruebatur dominium, ut jus vitae, ac necis in istos haberent, summaque urgente necessitate, possent eosdem in servitium vendere sine redemptione, quemadmodum constat *ex l*.1. *tit*.3. *lib*. 3. *Cod. Theodos. et ex l*.10. *tit*.47. *lib*.8. *Cod. Justinian*. Quamquam autem Christianorum Imperatorum leges ejusmodi enormem parentum in filios potestatem multum coercuerint; facultatem nihilominus illis reliquerunt, de suis liberis, quamdiu essent impuberes, pro arbitrio disponendi, excepto dumtaxat mortis, et servitutis negotio, uti habetur *in l. unic. tit*. 15. *lib*. 9. *Cod. Theodos*. Verum, quaecumque fuerit origo praedictae consuetudinis, quam usque ad seculum XII. perseverasse ex epistola 1. Sancti *Bernardi* ad Robertum nepotem, atque ex epistola *Siberti* ad Rodulphum Abbatem Sancti Trudonis, colligit Coustant *in epist.Romanorum Pontificum tom*. 1. *col*. 317. certum est, quod, quamdiu ea in Ecclesia viguit, fere omnia Concilia aliquid decrevere de pueris, et puellis, a parentibus monasterio oblatis, uti, inter cetera, Aurelianense V. anni 549. *can*.19. *t*.2. Collectionis *Harduini col*. 1447. Matisconense I. anni 581. *can*.12. *tom*.3. Collectionis *Harduini col*.452. Toletanum X. anni 656. *can*.6. *ibid. col*. 980. At, postquam ea disciplina obsolevit, ineptum plane foret, de iisdem Oblatis in Synodis verba fieri.

III. Quemadmodum porro diversitas temporum facit, ut in hodiernis Synodis nihil statuendum occurrat de impuberibus filiis a parentibus monasterio oblatis; ita locorum diversitas efficit, ut in aliqua Synodo prudenter atque utiliter, in alia vero imprudenter et inutiliter de alio agatur, adhuc extante, Oblatorum genere. Alii quondam fuerunt, et alicubi etiam nunc sunt, monasteriorum Oblati, de quibus *Mabillonius in praefat. ad sec*.VI. *in Act. SS.Ord. S. Benedicti num*.92. et Carolus du Cangius *in Glossar. verb. Oblati monasteriorum*; homines scilicet, qui se, suaque omnia in monasterii usus conferunt, ejusdemque monasterii Praelato ad omnia obediunt. Ejusmodi autem Oblati, qui etiam *Donati* appellantur, habitum quidem assumunt a secularibus paululum diversum, seque monasterio tradunt sub certa verborum formula, nulla tamen solemni professione se obstringunt: quocirca Religiosi vere non sunt, nec matrimonii valide contrahendi incapaces; simplex quippe castitatis votum, si quod forte in praedicta oblationis formula, quae pro monasteriorum diversitate, est diversa, contineatur, impedit utique matrimonium contrahendum, sed contractum non dirimit: uti ad rem ponderant Regens *Tapia in Aut. Ingressi, v. Sua cap*. 10. *num*.6. Covarr. *in Cap. Alma mater, part*.2. *relect*. §.2. *cap*.8. Navarrus *consil*.21. *primae edit. n*.15. *Regular*. Fagnanus *in Cap. Vt privilegia, de privilegiis n*.30. Lezana *Oper. moral. tom*.1. *part*.2. *cap*.8. *et* 9. ubi formulam refert, quam recitant Oblati Ordinis S. Hieronymi, *Rocca tom*.2. *disput. jur. cap*.140. ubi expendit formulam oblationis mulierum, sacras ingredientium aedes nuncupatas *SS. Virginis Dolorum de Vrbe*, Donatus *tom*.1. *rer. Regular. part*.2. *tract*. 13. *de Oblatis Religiosorum quaest*. 6. *per tot*. Rota *in Romana Majoratus, et Primogeniturae de Caesarinis* 16. *Junii* 1698. §. *Siquidem electio coram* Lancetta.

IV. Quamvis vero praedicti Oblati Religiosi non sint, attamen si omnia bona sua, ne minima quidem eorum parte, neque quoad proprietatem, neque quoad usufructum, sibi reservata, absque fraude, et dolo, in monasterium contulerint, et habitum aliqualiter mutaverint, censentur personae Ecclesiasticae, gaudentque privilegio fori, atque immunitate ab exactionibus secularibus: uti colligitur *ex Cap. Per exemptionem, de privileg. in 6.* ubi Bonifacius VIII. statuit: *Per exemptionem Ecclesiae concessam, ipsa Ecclesia, et ipsius Monachi, vel Canonici Clerici, etiam, et Conversi, perpetuoque Oblati .... intelliguntur exempti*: atque *ex Clementin.* 1. *de decimis*, in qua Clemens V. postquam declaravit, teneri Regulares decimas persolvere *de animabus familiarum, et pastorum suorum*, addit: *Ceterum praemissa extendi nolumus ad animalia, quae per Religiosorum ipsorum Donatos, seu Oblatos tenentur, dum tamen illi Religiosis eisdem cum effectu donaverint, aut obtulerint se, et sua*: quas Constitutiones recte perpendunt *Fagnanus in cit.Cap. Vt privilegia*, *num*.25. *et seq.* et Barbosa *in eod. Cap. num*.43. Vt vero subtrahantur etiam ab Episcopi jurisdictione, solique subdantur Praelato Regulari, non solum necesse est, ut praedictas impleant conditiones, juxta apertam decisionem *Alexandri III. in Cap. Cum et plantare*, 3. *de privileg. De Confratribus* (hoc nomine *Oblatus* appellat) hoc *constituimus*, *ut si, non se praedictis Fratribus omnimode reddiderint, sed in proprietatibus suis omnino duxerint remanendum, propter hoc ab Episcoporum sententia nullatenus eximantur, sed potestatem suam in eos, sicut in alios parochianos suos, exerceant, quum pro suis fuerint excessibus corrigendi*; verum etiam, jure novissimo Tridentini *sess*.24. *cap*.11. *de reform.* requiritur, ut actu Religioni inserviant, cujus sunt Oblati: secus, etiamsi ab aliis conditionibus non deficiant, Episcopali foro remanent obnoxii. Ad arcendas autem dissensiones, super praedicta Oblatorum exemptione, saepe inter potestatem secularem, et Episcopos excitatas, accuratissimum decretum olim editum fuit a sacra Congregatione Concilii, in quo singulae enumerantur qualitates, quibus praestare debent Oblati, ut habeantur pro personis Ecclesiasticis; atque ad istius decreti normam omnes deciduntur quaestiones, Oblatorum immunitatem spectantes. Alia praeterea ab eadem sacra Congregatione emanarunt decreta, quibus definitum est, quandonam iidem Oblati etiam a foro Episcopali prorsus subtrahantur, et quandonam tam Episcopi, quam Praelati Regulares coercitioni subjaceant. Primum decretum refertur a *Cohell. ad Bullam Boni Regiminis c*.50. *n*.142. Passerino *de hominum stat. tom*.2. *quaest*. 187. *art*.4. *n*.225. Barbos. *loc. cit.* et fuse explicatur a laudato Fagnano. Alia decreta sunt a nobis indicata, et expensa in quadam causa *Anglonen.* sacrae Congregationi proposita 15. et 29. Januarii 1724. de qua *tom*.3. *Thesaur. Resolut. pag*.5. *et* 11.

V. Jam autem Episcopus dioecesim administrans, ubi plures degunt Oblati, sapienter sane enuntiata decreta in suam Synodum inseret, aut illis conformes novas promulgabit Constitutiones: at, si in dioecesi ejusmodi Oblati non reperiantur, Constitutiones ad eosdem pertinentes Synodi paginas inutiliter replerent. Idemque judicium ferendum est de Synodalibus statutis foeminas respicientibus, quae vulgo *Beatae*, *Beguinae*, *Tertiariae*, *et Bizochae* appellantur: ubi enim ejusmodi foeminarum copia invenitur, prudenti certe consilio aliquid de iis, earumque vivendi ratione, in Synodo decernitur: laudabiliter quoque poterunt certae regulae designari, in earumdem admissione ad *Beguinarum* habitum servandae, quae jampridem a sacra Congregatione Concilii praescriptae fuere, et a nobis relatae sunt in quibusdam ex nostris Institutionibus pro Archiepiscopi munere olim Bononiae Italico sermone editis, ac deinde in Latinum conversis, videlicet *Instit*.29. §. *Post Moniales*, *et Institut*. 105. *in Monitis pro Mulieribus Tertiariis, quae privatim in suis aedibus vitam agunt*, §. 1. Ast, ubi aut nullae, aut rarae sunt foeminae, quae *Beguinarum* amplectantur institutum, nemo non videt, supervacaneum esse, de illis in Synodo pertractari.

VI. A Religionum Oblatis ad Eremitas progredientes, aliud ad rem nostram appositum ab istis desumimus exemplum. Quatuor sunt Eremitarum genera: alii tria substantialia nuncupant Religionis vota in aliqua ex Religionibus a Sede Apostolica approbatis, quales sunt *Eremitae Camaldulenses*, qui propterea sunt veri Religiosi: alii a votorum nexu soluti, in aliqua Congregatione degunt, ab Episcopo approbata, modumque vivendi ibidem tenent ab eodem Episcopo praescriptum; et isti, licet Religiosi vere non sint, interdum tamen, cum aliqua im-

proprietate sermonis, *Religiosi* vocantur: alii sunt Eremitae; qui nec Religionem professi, neque ulli adscripti Congregationi, habitum Eremiticum ab Episcopo accipiunt, ejusdemque auctoritate, alicujus Ecclesiae addicuntur servitio: alii demum sunt, qui pro suo libito Ereminticas vestes induunt, neque ullius Ecclesiae, legitima auctoritate, alligati servitio, solitariam vitam eligunt. Ex his quatuor Eremitarum speciebus, de quibus a nobis actum est *in nostro Opere de Canonizat. Sanctor. lib. 3. cap. 35. num. 15.* secunda, et tertia ordinariae subsunt Episcopi potestati: Eremitae vero quartae speciei, utpote qui inter personas Ecclesiasticas non numerantur, fori privilegio non gaudent; absonum quippe videretur, ut quis, pro suo arbitrio, se a laicali eximeret jurisdictione, cui erat antea obnoxius: quemadmodum recte considerant *Fermosius in Cap. Nullus, de foro competenti, quaest. 15. n. 1. et* 2. Fagnanus *ibid. n. 63.* Cortiada *decis. Catal. tom. 3. decis. 137. nu. 61.* Diana *in Oper. coordinat. tom. 9. tract. 2. resolut. 174.* aliique passim: licet tamen Episcopo eos compellere ad habitum dimittendum, vivendique rationem deserendam, quam propria auctoritate susceperunt. Hanc potestatem in sua Synodo exeruit Episcopus Gerundensis, prohibens, sub poena excommunicationis, ne quis, sine Episcopi decreto, audeat Eremiticas vestes assumere, uti legitur apud *Romaguer. lib. 3. tit. 15. cap. 1. 2. 4. et 5.* Severiores etiam leges adversus eosdem Eremitas, tamquam apes sine rege, uti Doctores loquuntur, huc illuc discurrentes, tulit clar. mem. Cardinalis *Portocarrero*, Archiepiscopus *Toletanus*, in sua Toletana Synodo *lib. 3. tit. 13. constit. 4.* Nihil igitur est, quod a similibus Constitutionibus condendis alios detineat Episcopos, qui ejusdem generis vagos Eremitas in sua habent dioecesi. Jure pariter poterunt leges sancire, alios complectentes secundae, et tertiae speciei Eremicolas; puta edicere, se nulli in posterum veniam daturum solitarie vivendi, cujus mores sibi non fuerint antea bene perspecti, aliorumque testimonio comprobati: quod laudabiliter sancitum legimus a Cardinali *Carolo Barberino* in sua Synodo *Farfensi*, atque a Cardinali *Cybo* in Synodo *Ostiensi* et *Veliterna*, habita anno 1698. *tit. 35.* Ea siquidem solitarie vivendi ratio, adeo periculosa est, ut *Hieronymus in epist. 125. ad Rusticum monachum num. 9.* eligendam asserat a solis vere, et non ex parte perfectis; et Synodus Venetica anni 465. *can. 7. tom. 2.* Collectionis *Harduini col. 797.* ne Monachis quidem illam permittendam censuerit, *nisi forte probatis, post emeritos labores*. Multoque magis decet, ut Episcopus in Synodo regulas praescribat ab Eremitis religiose servandas, quod itidem a praefatis Cardinalibus diligenter praestitum vidimus. Ex pluribus autem, quae circumferuntur, Eremitarum regulis, optimae sunt, quae habentur in Appendice ad Concilium Romanum *pag. 257.* a san. mem. *Benedicto XIII.* concinnatae, atque in eodem Concilio *tit. 22. cap. 2.* singulis Episcopis propositae, et commendatae, ut ad earum normam suos dioecesanos Eremitas vivere cogant. Has igitur recte Episcopus suae Synodo adjunget, earumque observationem, ut in eodem Concilio Romano cautum est, *practice promovebit*. Verum haec, ut quilibet videt, solis aptantur dioecesibus, quas aliquot incolunt Eremitae; neutiquam vero aliis, a quibus absunt. Quamobrem qui istarum regimini praeficiuntur Antistites, oleum et operam perderent, si vano pruritu voluminosam conficiendi Synodum, Constitutiones, et Regulas in illam ingererent custodiendas ab Eremitis, qui ceteroquin in nullo suae dioecesis angulo existunt.

VII. In aliquibus dioecesibus, uti etiam superius dictum est, una cum Latinis, commorantur Catholici, Graeci ritus, eidem Latino Episcopo omnes subjecti; cui propterea laudi adscribetur, si in sua Synodo proscribat errores, et insectetur abusus, si qui forte in praedictos Graecos irrepserint. Ita se gessit Cardinalis de *Torres*, Archiepiscopus *Montis Regalis* in Sicilia, qui in Dioecesana Synodo interdixit Italo-Graecis, suam habitantibus dioecesim, usum *Synaxarii*, quod recitare solebant post lectionem sextam Sabbathi ante Dominicam Sexagesimae, eo quod in eo contineretur error, a Catholica Ecclesia jamdiu damnatus, de animabus in caelum non recipiendis, neque ad aeternas ablegandis poenas ante diem Judicii: vetuit praeterea, ne iidem recitarent Officium impii *Gregorii Palamae*, Archiepiscopi *Thessalonicensis*: censuraque perstrinxit quasdam acclamationes, quibus plaudebant eidem *Palamae*, ac scelestissimo *Photio*, pseudo-Patriarchae Constantinopolitano, auctori Schismatis Graecorum: quae quidem Synodalia Cardinalis *de Torres* decreta referuntur a *Joanne de Joanne in tract. de Divinis Siculorum Officiis cap. 11.* Neque idcirco Cardinalis ordina-

riae suae potestatis limites est praetergressus; quamvis enim nequeat Episcopus quaestiones definire ad Fidei doctrinam pertinentes, non tamen prohibetur, ne aut in Synodo, aut extra Synodum, cavendos jubeat errores, jam ab Ecclesia proscriptos, quod colligitur *ex Cap. Ad abolendam, de haereticis*, notatque Gonzalez *in Cap. Vestra, num.3. de locato, et conducto*. Commendandi igitur erunt etiam alii similium Ecclesiarum Praesules, si suam curam et studium impendant, ut Graecorum, quibus praesunt, praecidant errores, depravatosque mores corrigant. At, ubi nulli sunt homines Graeci ritus, videretur aerem verberare Episcopus, qui in sua Synodo de illis sana doctrina informandis se valde sollicitum ostentaret. Sed de Graecorum erroribus, deque his, quae praestare debent Episcopi Latini, ut Graecos homines, in suis dioecesibus degentes, ab illis immunes servare valeant, alibi fusius agemus.

CAPUT QUARTUM

Aliis exemplis demonstratur, non omnes Constitutiones omni Synodo aeque congruere: ubi multa de Judaeis degentibus in terris Christianorum.

A Multis Christiani orbis regionibus, uti in Hispania, et Lusitania, Judaei coguntur perpetuo exulare; in aliis autem libere habitare permittuntur. Ab omni temporali ditione Romanae Ecclesiae jussi sunt abesse, excepta Roma, et Ancona, per Constitutionem 110. *S. Pii V.* quae incipit *Hebraeorum*, *t. 4. part.3. Bullar. pag.57.* Et quanquam *Sixtus V.* per alias litteras in forma Brevis, datas die 22. Octobris 1586. inter caetera privilegia Hebraeis concessa, potestatem eisdem fecerit domicilium figendi in quolibet loco, temporali Ecclesiae dominio subjecto; hae tamen *Sixti V.* litterae revocatae postea fuere a *Clemente VIII.* Constitutione 19. quae incipit *Caeca et obdurata*, qua iterum Hebraei expulsi sunt e terris Ecclesiae, exceptis dumtaxat Roma, Ancona, et Avenione. Quumque sub eodem *Clemente VIII.* ad Ecclesiam Romanam devolutus fuerit Ducatus Ferrariensis, et subinde sub *Urbano VIII.* Ducatus Urbinatensis, venia data est Haebreis Domicilium retinendi, quod antea habebant, in aliquot istorum Principatuum locis.

II. Quibus praemissis, facile erit cuilibet dijudicare, quibusnam locis statuta conveniant, certum Christianis praefinientia modum cum Hebraeis conversandi: illis quippe in regionibus, in quibus Hebraei stabilem sedem habent, omnino expedit, ut Episcopi in suis Synodis nimiam coerceant Christianorum cum illis consuetudinem, jurisque communis sanctiones, summorumque Pontificum instaurent huc respicientia decreta, quae, ad eorumdem Episcoporum commodum conglomerata proferimus. *In Cap. Judaei, 5. de Judaeis*, prohibentur Christiani cum Haebreis cohabitare, et contravenientes subjiciuntur excommunicationi. Quo vero exactius huic praecepto fieret satis, atque nimia evitaretur familiaritas Christianorum cum protervis Haebreis, quam omnes antiqui Ecclesiae canones detestantur, praecipue canon 50. Concilii Illiberitani *tom. 1.* Collectionis *Harduini col. 255.* canon 40. Concilii *Agathensis tom. 2.* Collectionis ejusdem *col.*1002. canon 15. Concilii *Epaonensis ibid. col.*1049. canon 15. Concilii *Matisconensis I. tom. 3.* ejusdem Collectionis *col.* 453. jussit *Paulus IV.* in sua Constitutione 4. §. 1. *tom.4. part.1. Bullar. pag.*321. ut in locis ditionis Ecclesiasticae, in quibus degere permittuntur Judaei, habitare debeant in loco separato, et clauso, atque a Christianorum aedibus penitus sejuncto. Ne vero cum Christianis confundantur, decrevit *Innocentius III. in Cap. In nonnullis, 15. de Judaeis*, ut in qualibet Christianorum provincia habitum deferant a Christianis diversum. In cujus decreti executionem Concilium *Ravennatense II.* anni 1311. *rub.*23. *tom.*7. Collectionis *Harduini col.* 1370. Judaeos portare statuit *in pannis superioribus certum signum, scilicet rotam panni crocei coloris; et mulieres eorum in capite.* Eodem fere signo eosdem a Christianis distingui, voluere Patres Concilii *Albiensis*, anni 1254. *can.65. tom.cit.* ejusdem Collectionis *col.*468. Nemausensis anni 1284. *tit. de perfidis Judaeis, ibid. col.*936. et Avenionensis anni 1326. *can.* 57. *ibid. col.* 1514. Paulus vero IV. in laudata Constitutione §. 3. ab Hebraeis masculis semper deferendum constituit *biretum glauci coloris, a foeminis vero alind signum patens, ita ut nullo modo celari, aut abscondi possit*: et licet ab istius signi delatione *Pius IV.* in Constitutione 57. *tom. 4. part. 2. Bullar. pag.* 105. iter facientes absolverit Hebraeos, ejus tamen Constitutio rescissa fuit a *S. Pio V.* in sua Constitutione 10.

§. *6. tom. 4. part. 2. Bullar. pag.286.* atque a *Clemente VIII* in citata Constitutione 19. Ne porro Judaei publicis praeficiantur officiis, vetitum est ab *Innocentio III. in Cap. Cum sit*, 16. atque a *Gregorio IX. in Cap. Ex speciali*, 18. *de Judaeis*. Ne iidem fiscalia, ac vectigalia conducant, atque a Christianis exigant, interdictum jam fuerat a Synodo Regiaticina anni 850. *can.* 20. *tom.* 5. Collectionis *Harduini col.* 30. iterumque sancitum a *Gregorio IX. cit.loc.* Ne ad suos lactandos filios Christianas nutrices adhibeant, cautum est in *cit. Cap.*8. *et Cap.* 13. *de Judaeis*, atque a *Gregorio XIII.* in sua Constitutione 131. §. 11. *tom.* 4. *part.*5. *Bullar. pag.*6. Christianis autem non licere, aut accepta mercede servitium suum Judaeis assidue impendere, habetur *in cit. Cap.*5. 8. *et* 13. *de Judaeis*; aut, ad suas curandas infirmitates, Judaeorum Medicum arcessere, liquet ex citata Constitutione 4. *Pauli IV.* Constitutione 129. *Gregorii XIII. tom.* 4. *part.* 4. *Bullar. pag.*1. quin immo a Synodo quinisexta *can.*11. relata a Gratiano *quaest.* 1. 18. *Can.*13. anathemate percelluntur laici, et depositionis poena decernitur in Clericos, qui ad suam sive tuendam, sive recuperandam valetudinem, Judaei Medici opera utuntur. Aliae plurimae Ecclesiae sanctiones, hanc materiam spectantes, congestae sunt a Cardinali *Sanctorio in suo Rituali Sacramentorum tit. de Infidelium conversione procuranda*: quibus addenda est Constitutio *Clementis XI.* incipiens *Propagandae*, *in ordine 61. tom.* 10. *Bullar. nov. pag.* 64. ubi prospicitur indemnitati Hebraeorum Christi Fidem complectentium, caveturque, ne bonis priventur, quae antea possidebant, neque excludantur a successione ad parentum haereditatem. In iis itaque dioecesibus, in quibus licet Hebraeis impune commorari, licebit etiam Episcopo praedictas Constitutiones, ne e Fidelium memoria excidant, renovare. Legere etiam idem poterit nostram Epistolam die 28. Februarii 1747. datam ad Archiepiscopum Tarsensem, nostrum in Vrbe Vicesgerentem, in qua ex communi Theologorum doctrina probavimus, Hebraeorum infantes baptizandos non esse, invitis parentibus, nisi eae occurrant peculiares circumstantiae, quas recenset *S. Thomas* 2.2. *quaest.*10. *art.*12. *et* 3. *part. quaest.*68. *art.* 10. eaque occasione, non pauca allegavimus sacrarum Vrbis Congregationum decreta ad eamdem rem pertinentia, e quibus excerpere poterit Episcopus, suaeque Synodo attexere, quae opportuna judicaverit ad suum edocendum gregem, si quem habeat Hebraeis permixtum. Haec epistola inserta est *in tom.* 2. *Bullarii nostri n.*28. Aliam quoque Epistolam encyclicam ad Primatem, Archiepiscopos, et Episcopos Poloniae conscripsimus, datam die 14. Junii 1751. in qua pleraque indicavimus, quae vetita sunt Hebraeis commorantibus in Christianorum regionibus. Eodemque anno sub die 15.Decembris, aliam dedimus Epistolam ad Praesulem *Petrum Hieronymum Guglielmi*, Romanae Inquisitionis Assessorem, de baptizandis Hebraeorum infantibus: quae Epistolae, separatim tunc editae, mox impressae sunt *ejusdem Bullarii nostri tom.* 3. *num.*49. *et* 54.

III. Verum, quod plus negotii interdum facessit Episcopis, est matrimonium ab Hebraeis in Infidelitate contractum, et consumatum, de quo disputatur, an, et quando, per conversionem alterutrius conjugis ad Christianam Fidem, dirimatur. Certum est, Infidelium conjugium, ex privilegio in Fidei favorem a Christo Domino concesso, et per Apostolum Paulum 1. *ad Chorint. cap.*7. promulgato, dissolvi, quum conjugum alter Christianam Fidem amplectitur, renuente altero, in sua Infidelitate obdurato, cohabitare cum converso, aut cohabitare quidem volente, sed non sine contumelia Creatoris, hoc est non sine periculo subversionis conjugis Fidelis, vel non sine execratione sanctissimi nominis Christi, et Christianae religionis despicientia. Ex hoc vero fit, integrum non esse conjugi converso transire ad alia vota, prius quam Infidelis interpellatus, aut absolute recusaverit cum eo cohabitare, aut animum sibi esse ostenderit, cum illo quidem cohabitandi, sed non sine Creatoris contumelia; uti colligitur ex celeberrima Decretali *Innocentii III. in Cap. Quanto, de divortiis*, notantque Sanchez *de matrim. lib.*7. *disput.* 74. *num.* 12. Salmaticenses *tom.*2. *tract.* 9. *de matrim. cap.*4. *num.*48. Cardinalis de Lauraea *de matrim. disput.* 16. *num.* 198. Clericatus *de Sacram. matrim. decis.* 11. *num.* 24. At quandoque evenit, conjugem Infidelem in longinquas abiisse regiones, aut ita latitare, ut interpellari nequeat; et tunc dubitatur, an, interpellatione omissa, fas sit converso alias inire nuptias. Affirmant plerique, quibus adstipulantur *Sanchez cit.loc. n.*14. Genuensis *in prax.Cur. Archiep. Neapolit. c.*27. *n.*20. Riccius *in prax.*

part. 1. *resolut.* 241. Alii ex adverso, inter quos Pontius *lib.* 7. *de matrim. cap.* 48. *num.* 22. in eo rerum statu necessariam putant dispensationem summi Pontificis, cujus est declarare, in quibusdam circumstantiis desinat obligare praeceptum Divinum, quo praedicta interpellatio, ante rescissionem matrimonii, videtur injuncta, atque huic posteriori sententiae in quadam causa *Florentina*, discussa 17. Januarii 1722. adhaesit sacra Congregatio Concilii, cujus judicio nos omnia subjecimus rationum momenta, quae a dissidentibus inter se doctoribus in utramque partem afferuntur, uti legere est *tom.* 2. *Thesaur. Resolut. pag.* 117. *et seq.* Nec Sedes Apostolica difficilem se praebet eam petentibus dispensationem, quam urgens causa suadeat, concedendam: etenim, sicuti in praefata causa *Florentina* animadvertimus, *Gregorio XIII.* locorum Ordinariis, Parochis, Presbyteris Missionariis Societatis Jesu, in Angola, Aethiopia, et Brasilia degentibus, potestatem fecit dispensandi cum quolibet conjuge, qui Christianae religioni nomen dedit, ut novum possit matrimonium inire, omissa interpellatione alterius conjugis Infidelis, quem constat legitime interpellari non posse; et nos ipsi, ad Petri Cathedram evecti, facultatem concessimus Apostolico Nuntio, Venetiis commoranti, ut in simili rerum eventu possit ab ejusdem interpellationis onere relevare conjuges conversos, existentes in loco pro Cathecumenorum ejusdem civitatis Venetiarum: quod habetur *in Constit.* 3. *nostri Bullarii tom.* 1.

IV. Sed alia hinc oritur controversia de temporis momento, quo rescindatur foedus connubii, de quo est sermo. Plerique Doctores sentiunt interpellato conjuge Infideli, eoque aut expresse abnuente legitime cohabitare cum Fideli, aut intra terminum, sibi in interpellatione praefixum, nihil respondente, dissolutum statim censeri vinculum conjugii, quo erant ambo constricti. Alii arbitrantur, tunc primum dirimi, quum conjux conversus alteras nuptias contrahit. Ab istius autem controversiae decisione, alterius pendet enodatio difficultatis, de qua non semel contigit in Ecclesiasticis foris disputari. Fingite, Titium Hebraeum Christianam Fidem amplecti: postquam fuit Baptismate ablutus, uxorem suam Naeviam, quam in Judaismo pertinacem reliquit, interpellet, an velit secum cohabitare sine Creatoris contumelia: Naevia aut expresse renuat, aut intra praefinitum sibi temporis intervallum nihil respondeat: aliud deinde matrimonium cum Hebraeo viro contrahat Naevia, Titius autem Christianus coelibem statum eligat: fingite rursus, post aliquot annos, Naeviam cum suo secundo viro, ad Christianam Fidem converti, colente adhuc Titio coelibatum: gravis statim excitatur quaestio, an Naevia redire debeat ad Titium suum primum virum, an potius permanere cum secundo. Hujus autem quaestionis decisio ab alia pendet, quam antea proponebamus: etenim, si matrimonium Titii cum Naevia rescissum fuit, statim ac Naevia interpellata renuit cum Titio legitime cohabitare, uti opinantur Doctores primae sententiae; valide profecto potuit eadem Naevia alteri se copulare viro, cum quo propterea perseverare debet, etiam quum ambo Christianorum sacris sunt initiati: at, si matrimonium, in Infidelitate contractum, tunc solum dissolvitur, quando conjux conversus aliud conjugium init, uti existimant Doctores secundae sententiae, quum Titius, in casu, aliam non duxerit uxorem, illegitimum certe fuit novum matrimonium a Naevia, nondum a priori vinculo soluta, contractum; atque idcirco, quum Christianam Fidem amplectitur, tenetur ad primum virum redire. Verum, quum res contigerit Florentiae anno 1726. et de ea disceptaretur in sacra Congregatione Concilii, nos, pro nostro, quod tunc gerebamus, Secretarii munere, dissertationem elucubravimus, qua luculenter ostendimus, ex enuntiatis sententiis posteriorem esse tam inter antiquos, quam inter recentiores Theologos, et Canonistas, fere communiter receptam: ex quo conclusimus, virum Hebraeum, de quo res erat, quique cum secunda uxore, quam, juxta praemonstratum casum, duxerat, Baptismum petebat, post illud susceptum teneri redire ad primam, jampridem Christianam factam, et adhuc perseverantem innuptam: et sacra Congregatio ne latum quidem unguem a nostra sententia recessit, eoque libentius eam est amplexata, quod, nobis pariter suggerentibus, compererit, ita consentientibus Theologis in consilium adhibitis, fuisse ab eadem definitum anno 1679. et 1680. in simili casu, qui Florentiae quoque evenerat: quae omnia legenda sunt *in Thesaur. Resol. tom.* 3. *pag.* 346. *et* 352. *ac seq.*

V. Alter ejusdem causae articulus, sacrae Congregationis discussioni tunc quoque propositus,

indecisus remansit. Quaerebatur itidem, an saltem jus esset summo Pontifici, primum matrimonium, in Infidelitate contractum, et consumatum, suprema sua auctoritate relaxandi, veniamque concedendi conjugi, tardius ad Fidem converso, ut, in praedictis rerum circumstantiis, posset cum secunda uxore permanere. Opportuna etiam de hac, longe utique graviori, quaestione fuit a nobis exarata dissertatio, quae extat *tom.4. cit. Thesaur. Resolut. pag. 30. et seq.* in qua plures allegavimus Doctores, hanc potestatem Pontifici asserentes, simulque contendentes, eam re ipsa exercuisse *S. Pium V.* et *Gregorium XIII.* sicut in citata dissertatione fuse habetur: sed sacra Congregatio satius duxit, a sententia ferenda se abstinere; quoniam, etiam data Pontifici potestate rescindendi prius vinculum conjugii in Infidelitate contracti, nihilominus, quod nos sacrae Congregationi insinuare non praetermisimus, merito dubitabatur, num eae adessent gravissimae causae, quae necessariae sunt, ut per Apostolicam dispensationem dirimatur.

VI. Itaque Episcopus dioecesi praesidens, in qua, ob admixtionem Christianorum cum Hebraeis, interdum casus occurrant, de quibus disseruimus, utiliter de iisdem sermonem instituet in sua Synodo. Salubriter in ea formam inseret interpellationis a conjuge converso, alteri faciendae, in sua persistenti perfidia, quam formulam integram refert *Clericatus cit.loc.* Prudenter denique suis Parochis doctrinam tradet a sacra Congregatione Concilii approbatam, secundum quam dijudicare debeant, an, et quando, per conversionem alterutrius conjugis ad Christianam Fidem, alter in infidelitate relictus libertatem nanciscatur a vinculo matrimonii, quo erat obstrictus. Severe autem prohibebit, ne maritus Hebraeus, ad Fidem conversus, mittat ad uxorem in sua persistentem infidelitate libellum repudii, juxta ritum Judaicum, ut hac ratione det illi libertatem transeundi ad alia vota. Hunc enim detestabilem abusum, Judaica utique superstitione infectum, nos proscripsimus nostra Constitutione, quae incipit *Apostolici ministerii*, edita die 16. Septembris 1747. estque 38. *in ordine Bullarii nostri t.2.* Frustra vero, et incassum haec consitderentur, aut pertractarentur in Synodo dioecesis, a qua Hebraei coguntur perpetuo exulare, nec proinde unquam in ea casus eveniunt, de quibus hactenus.

CAPUT QUINTUM

Quae in praecedenti capite dicta sunt, novo confirmantur exemplo, communicationis videlicet Catholicorum cum Haereticis in Divinis, atque adeo etiam Matrimonii Catholicorum cum Haereticis.

QUantum Ecclesia abominata fuerit Catholicorum cum haereticis consortia, plane liquet ex epistola secunda Apostoli Joannis, in qua *vers. 10. et 11.* discipulos suos in hunc modum admonuit: *Si quis venit ad vos, et hanc doctrinam non affert, nolite recipere eum in domum, nec ave ei dixeritis, qui enim dicit illi ave, communicat operibus ejus malignis:* et insuper ex epistola Apostoli Pauli ad Titum *cap. 3. vers.10. Haereticum hominem, post unam, et secundam correptionem, devita.* Quocirca idem Apostolus Joannes, ut ceteris suo praeiret exemplo, noluit cum Cerintho haeretico in eodem balneo lavari, sed dixit ad collegas: *Fugiamus ocius, ne balneum, in quo est Cerinthus veritatis adversarius, extemplo corruat:* uti Irenaeus, Hieronymus, atque Epiphanius testantur. Suique Magistri exemplo edoctus S. Polycarpus, Smyrnensis Episcopus, obvium, et salutantem Marcionem, nec resalutare ausus, reposuit: *Cognosco primogenitum diaboli.* Hujus autem disciplinae adeo tenax fuit magnus Antonius, ut de eo scribat *Athanasius in Vita num.68. tom.1. part.2. Oper. pag.847. Cum Meletianis schismaticis nunquam communicavit, compertam habens eorum ab initio malitiam atque defectionem. Nec cum Manichaeis unquam, aut aliis quibuslibet haereticis amice collocutus est, nisi admonendi causa, ut mutata sententia piam sectarentur Fidem, ratus, eorum amicitiam et colloquia, animi damnum atque perniciem esse; quod item alios monebat.* Eamdemque prohibitionem instaurarunt innumeri Ecclesiae Canones, sed potissimum institere, ne Catholici cum haereticis communicarent in rebus sacris, neve eorumdem frequentarent conventus. Inter Apostolicos Canones, XIV. *al.* XXXVII. statuit: *Episcopus, Presbyter, et Diaconus, qui cum haereticis oraverit, tantummodo communione privetur:* et LXV. *al.* LXIV. *vel* LVII. *Si quis Clericus, aut laicus, ingressus fuerit in synagogam Judaeorum, vel haereticorum,*

eorum, *ad orandum*, *deponatur*, *et segregetur*. Similem in modum Synodus Laodicena *canon.9.* ex versione *Dionysii Exigui*, *tom.1.* Collectionis *Harduini col.781.* decrevit: *Quod non permittantur Ecclesiasticis ad haereticorum coemeteria, vel ad ea, quae ab eis martyria appellantur, orationis causa, vel sanitatis, accedere: sed hujusmodi, si Fideles fuerint, certo tempore communione privari*: et rursus *canon. 33. col. 788.* *Quod non oporteat cum haereticis, aut schismaticis pariter orare*. Et Concilium Carthaginense IV. *canon.72. tom.1.* Collectionis *Harduini col. 983.* quem laudat Augustinus in sermone ad populum Caesariensem, ait: *Cum haereticis nec orandum, nec psallendum*. Hinc Cyrillus Hierosolymitanus *catech. IV. num.37. in fin.* Cathecumenum suum praecipue odisse jubet omnia perfidorum haereticorum conventicula: idemque monent ceteri Patres, quos adducit *Christianus Lupus in schol. et not. ad can. Concil. tom.4. edit. Bruxellen. pag.129. et seq.*

II. Et nihilominus ea est misera nostrorum temporum conditio, ut multis in provinciis, in quibus haereses aut dominantur, aut grassantur impune, duram Catholici subeant necessitatem cum haereticis conversandi, et familiariter agendi. Quamvis autem per Canonem Concilii Constantiensis a *Martino V.* approbatum, qui incipit *Ad evitanda*, quique in suo semper vigore permansit, non obstantibus contrariis subsequentibus Constitutionibus Conciliorum Basilaeensis, et Lateranensis, nonnihil relaxata fuerit disciplina in eo, quod pertinet ad conversandum, atque etiam in Divinis communicandum cum haereticis, qui tolerantur, et expresse denunciati non sunt tamquam vitandi, ut fuse probat *Cabassut. in Theoria et praxi Juris Canon. lib. 5. cap. 11. num. 3. et seq.*, non idcirco tamen arbitrari debent Catholici, fas sibi esse, indistincte cum haereticis, quamvis non denunciatis, in rebus sacris et Divinis communicare: siquidem *Paulus V.* post maturam rei discussionem, neutiquam licere definivit Catholicis Regni Angliae, haereticorum templa adire, ritibusque interesse, quos inibi exercent, uti legere est in duobus decretis, ab eodem Pontifice editis, uno scilicet anni *1606.* altero anni *1607.* quae referuntur a Cardinali *de Lauraea in 3. sent. part. 2. tom. 3. disp. 11. art. 9. §. 4. num. 292.* Haud equidem ignoramus, non deesse Theologos, ab omni culpa absolventes Catholicos, qui cum haereticis, et schismaticis, nominatim non denunciatis, communicant in Divinis, atque etiam Sacramenta ab iisdem recipiunt, dummodo hae simul concurrant rerum circumstantiae: primo scilicet, ut ad praedictam communicationem Catholicos adigat gravissima, et urgentissima causa: secundo, ut haeretici, aut schismatici, a quibus Sacramenta exposcunt, sint valide ordinati, ut Sacra administrent ritu Catholico, absque ulla admixtione ritus damnati: tertio, ut communicatio cum iisdem in Divinis, non sit externa protestatio falsi dogmatis, qualis erat ingressus in Protestantium ecclesias, quum Catholicis Angliae illum inhibuit *Paulus V.* ideo quippe Regis edicta omnes adire jusserant haereticorum templa, ut tali pacto se cum Protestantibus sentire faterentur: quarto demum, ut Catholicorum cum haereticis communicatio in Divinis, nulli scandalum ingerat. Verum in primis praedicta Theologorum sententia suos habet adversarios, neque ab omnibus admittitur tamquam in praxi secura: deinde, ea etiam admissa, quum omnes enumeratae circumstantiae, simul et conjunctim adesse debeant, ut Catholicorum cum heterodoxis in rebus sacris societas omni vacet culpa, quemadmodum docent *Sylvius in 3. part. S. Thomae tom. 4. quaest. 64. art. 6. quaesit. 3. conclus. 3.* Cardinalis de Lugo *de Fide disp. 22. sect. 1. num. 1.* Thomas a Jesu *tract. de omnium gentium salute procuranda lib. 8. part. 2. §. 4. vers. Sed major est difficultas pag. 556.* Cardinalis Albitius *de Inconstantia in Fide cap. 18. num. 30. et seq.* Cardinalis Gottus *in 2. 2. S. Thomae quaest.4. dub. 6. §. 3. num. 2. et quaest. 3. de infidelibus comparate ad Fideles dub. 3. §. 2.* idcirco fere impossibile est usuvenire, ut a flagitio excusari valeant Catholici, se se in rebus sacris cum haereticis, vel schismaticis admiscentes. Quamobrem sacrae Vrbis Congregationes, sancti Officii videlicet, et de Propaganda Fide, illicitam semper reputarunt communicationem, de qua est sermo, doctamque concinnarunt instructionem, nobis, in minoribus tunc degentibus, qualemcumque nostram operam navantibus, ad Missionarios, quum opus fuerit, transmittendam, ubi rationes expenduntur, propter quas vix unquam accidere potest, ut in praxi sit innoxia Catholicorum cum haereticis communicatio in Divinis.

III. In Divinis porro cum haereticis commu-

nicant Catholici, qui cum iisdem se se matrimonio jungere non dubitant: etenim, quum matrimonium unum sit ex septem Ecclesiae Sacramentis, a Christo Domino institutis, idem est matrimonium cum haeretico contrahere, ac unum idemque Sacramentum una cum eodem vel conficere, si nimirum ipsimet contrahentes sint talis Sacramenti Ministri, quo magis communiter opinantur Scholastici, vel saltem percipere, si scilicet, quod alii praesertim ex recentioribus Theologis autumant, illius minister sit solus Sacerdos. Vtrumque autem et illicitum, et sacrilegum esse, nemo dubitat: quare Ecclesia iisdem fere legibus, quibus Christianis interdixit, ne connubia inirent cum Infidelibus, Catholicos pariter a sacrilegis nuptiis, cum haereticis contrahendis, deterruit. Concilium *Laodicenum can.* 10. *tom.*1. Collectionis *Harduini col.*784. ait: *Quod non oporteat indifferenter Ecclesiasticos foedere nuptiarum haereticis suos filios, filiasque conjungere*. Agathense *can.*67. relato a Gratiano *caus.* 28. *quaest.* 1. *Can.* 16. *Non oportet cum hominibus haereticis miscere connubia, et vel filios, vel filias dare, sed potius accipere, si tamen se profiteantur Christianos esse futuros, et Catholicos*. Concilium Chalcedonense *can.*14. Lectoribus, et Cantoribus, inter inferiores Clericos, interdicit, *Haeretico, vel Pagano, vel Judaeo se conjungere, nisi forte promittat se ad orthodoxam fidem persona orthodoxae copulanda transferre*. Hasce vero sanctiones roboravit *Bonifacius VIII. in Cap. Decrevit, de haereticis, in 6.* ubi dote privandam statuit mulierem, quae scienter viro haeretico nupserit. Iis igitur in provinciis, in quibus ejusmodi conjugia, non sine sacrorum Canonum contemptu, passim celebrantur, debet Episcopus, in sua praesertim Synodo, ab illis in propriarum animarum perniciem contrahendis Catholicos absterrere: quod nos faciendum ediximus *in nostra Constitutione* 34. §.3. *nostri Bullar. tom.*1. Praecipue quoque Episcopalis muneris partes erunt, maxima Catholicis denunciare pericula, quae tam ipsis, quam nasciturae soboli, ex praefatis imminent nuptiis; quae propterea cohonestari nequeunt obtentu solius consuetudinis (verius corruptelam dicerent), nisi ea amoveantur pericula, quod tamen vix evenire posse, recte notant *Layman. Theolog. moral. lib.*5. *tract.*10. *part.*4. *cap.*14. *num.*2. Pirhing *ad tit. de spons. et matrim. nu.*166. Reiffenstuel *ibid. n.* 360. Engel *ad tit. de matrim. contract. contra interdict. Eccles.* §.2. *num.*2. Gobat *Theolog. experim. tract.*9. *casu* 11. *num.* 216. Nicolaus Serarius *in opusc. de Catholicorum cum haereticis matrimoniis*, Van-Espen *Jur. Eccles. part.*2. *tit.*13. *cap.* 8. *num.* 9. aliique passim.

IV. Diximus, autem vix evenire posse, ut a connubiis Catholicorum cum haereticis ea amoveantur pericula, quae ipsis plerumque conjuncta esse solent; verum non id omnino impossibile esse pronunciavimus. Tales enim re ipsa concurrere possunt circumstantiae, quae quum ab eo, qui facultatem dispensandi habet, expensae fuerint, aditum aperiant concessioni legitimae dispensationis, cujus vi matrimonium inter partes, haereticam unam, alteramque Catholicam, licitum reddatur, ut alibi demonstrabimus. Quare in iis locis, atque regionibus, ubi hujusmodi matrimonia aliquando sic contrahi permittuntur, expedit omnino, ut Episcopus, ad tuendum Ecclesiae decorem, ritus in eorumdem connubiorum celebratione servandos opportune prudenterque praescribat.

V. Putant aliqui, et fidenter docent, hujusmodi matrimonia a Sacerdote benedicenda esse. Ita censent *Theophylus Raynaudus* in libro, cui titulus, *Heteroclita Spiritualia*, *Operum tom.*16. *pag.*182. *num.*24. *et seq.* Sed rectius indicat *Pontius de Sacram. Matrim.* in Appendice *de Matrimonio Catholici cum haeretico cap.* 9. admonens, hujusmodi matrimoniis Sacerdotalem benedictionem impendendam non esse, neque Missam in praesentia haeretici celebrari debere, nec matrimonium ipsum intra Ecclesiae ambitum contrahi; quoniam nihil horum ad illius validitatem intervenire necesse est. In Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus *de Matrimonio tom.* 3. *lib.* 1. *collat.*2. §.5. exhibetur ritus, quo celebratae fuerunt nuptiae inter *Henrichetam* e Regio Francorum sanguine Principem, et *Carolum I.* Magnae Britanniae Regem, quibus Apostolicam dispensationem *Vrbanus* Papa VIII. in eum finem concesserat: quae nuptiae descriptae habentur etiam in Historia, seu Commentario, cui titulus *Mercurius Gallicus*, *tom.* 2. *pag.* 359. Narrant itaque, matrimonium inter praedictam Catholicam Principem, et haeretici Regis Procuratorem, extra Ecclesiam contractum fuisse ad limina Ecclesiae Metropolitanae Parisiensis coram Cardinale magno Franciae Eleemosynario, a quo tamen benedictio nuptialis data non fuit: deinde Britannici Regis Procuratorem novam nuptam

deduxisse usque ad ingressum Chori : ibi vero a praedicto Cardinale celebratam solemni ritu fuisse Missam, adstantibus Rege, et Regina Franciae, et nova Magnae Britanniae Regina, ac universa Regia Familia : sed praedictum Regis Angliae Procuratorem, quamvis ipse Catholicus esset, quum personam gereret Principis Anglicanae sectae addicti, in proximum Archiepiscopi Palatium interim secessisse, donec Missa terminaretur; qua demum expleta, ad reducendam ab Ecclesia Reginam accessit. *Honoratus Tournely in Praelectionibus Theolog. de Sacram. Matrim. pag.*106. juxta editionem Parisiensem, narrat, expresse vetitum fuisse a *Clemente VIII.* ne hujusmodi matrimoniis Benedictio impenderetur; Gallicanum vero Clerum anno 1670. suas ad Christianissimum Regem preces detulisse, ut eorum importunitatem cohibere curaret, qui Parochos ad benedicendas hujusmodi nuptias compellere saepe tentabant; aliaque ad rem hanc pertinentia subjungit *ibidem pag.* 108.

CAPVT SEXTVM

De iis, quae provisa sunt super matrimoniis initis, atque ineundis in Hollandia, et in regionibus foederatorum ordinum dominio in Belgio subjectis; quae scilicet in Synodis earum regionum, non autem in aliis, inseri et manifestari convenit.

SOlemne judicium de his rebus actum, quas in praesenti capite tractandas suscipimus, promulgatum fuit die 4. Novembris anni 1741. edita declaratione et Instructione, quae in Bullario nostro extat *tom.*1. *num.*34. et diligentiae ea occasione adhibitae, in volumine foliorum Congregationis Concilii anni 1741. in lucem evulgatae fuerunt. Quia tamen facillime evenire potest, ut hujusmodi rerum notitia nequaquam ad omnes perveniat, nos, qui hanc curam assumpsimus, ut quaedam heic indicaremus, quae laudabiliter inseri possunt in Synodis ab iis Episcopis, ad quos pertinent, id quod ab aliis, ad quorum curam illa non spectant, minus laudabiliter fieret, quum in hoc rerum genere ea matrimonia merito recensenda putemus, quae in Hollandia, aliisque Belgii regionibus, Foederatorum Ordinum dominio subjectis, ineuntur, sine Parochi praesentia, inter partes, vel utramque haereticam, vel alteram haereticam, alteram vero Catholicam : ideo quidquid ad eandem materiam pertinet, summatim in hoc capite inserendum suscipimus.

II. Quum sacri *Tridentini* Concilii acta atque decreta a Summo Pontifice *Pio IV.* die 26. Januarii anno 1564. confirmata fuissent, nulla interposita mora, *Philippus II.* Hispaniarum Rex Catholicus, Concilium ipsum per omnia Regna, ceterasque dominio suo subjectas regiones promulgandum mandavit, ejusque decretorum promptam ubique observantiam edixit. Qua in re in Hispaniis quidem mira facilitate Regiis jussis obtemperatum est. Quum autem ejusdem Philippi dominio Belgium quoque subjectum esset, illisque regionibus *Margarita* Parmensis Ducissa Gubernatricis munere praesideret; haec verita, ne Concilii publicatio gravem aliquem motum excitaret in iis provinciis, quae contra Hispanorum regimen jampridem tumultuari coeperant, ex sententia etiam Episcoporum, et Magistratuum, qui omnino supersedendum censebant a promulgatione Concilii, pro ea in aliud tempus differenda ad *Philippum* conscripsit : a quo tamen responsum eidem mandatumque est, ut, omnibus posthabitis, Concilium publicaretur : id quod ab ipsa prompte adimpletum est. Ita Belgicarum rerum Scriptores testantur, videlicet Cardinalis *Bentivolus*, Famianus *Strada*, Nicolaus *Burgundus*, Joannes *Meursius*, Emmanuel *de Meteren*. Et sane Provincialia duo extant Concilia, alterum a *Maximiliano a Bergis* Archiepiscopo Cameracensi anno 1565. alterum ab Archiepiscopo Mechliniensi anno 1570. celebratum, quae legi possunt *tom.*10. Collectionis *Harduini*, in quibus, secundum Tridentini Concilii decretum, irrita declarantur ea matrimonia, quae sine Parochi, et duorum testium praesentia celebrari contingat; adeo ut valde probabile ac verisimile fiat, Concilii decretum *de Reformatione Matrimonii*, in Belgio et regionibus Foederatis publicatum observatumque fuisse, antequam res in apertam rebellionem erumperent, quod anno 1572. factum est. Ad cujus rei comprobationem facit etiam relatio quaedam Praesulis *de Turre* Archiepiscopi Ephesini, olim in Foederatis Belgii provinciis Vicarii Apostolici; in qua, Religionis statum in Hollandia exponens, anno 1656. ad Pontificem *Alexandrum VII.* scripsit, Concilium Tridentinum fuisse in iis locis et praeceptum et promulgatum, ejusque

decreta in praxim deducta, antequam fera pessima haeresis omnia illuc devoratum venisset. Relatio haec impressa habetur *in Historia Ecclesiae Vltrajectinae* Pauli Hoynck *in Appendice pag.* 95.

III. Quum igitur eo tempore, quo *Tridentini* Concilii leges vim suam habere coeperant, Foederatae provinciae, non haereticorum, sed Principis Catholici dominio subjectae essent, quumque decretum, de quo agitur, in eisdem promulgatum fuerit; id gravi controversiae viam aperuit, num scilicet, mutato earum regionum temporali dominio, iisque a Catholici Regis ditione in haereticorum Principum potestatem translatis, matrimonia, quae ibi fierent inter partes vel utramque haereticam, vel alteram Catholicam, et alteram haereticam, sine Catholici Parochi, et duorum testium praesentia, nulla et irrita censeri deberent, veluti facta contra *Tridentini* Concilii dispositionem, an vero valida, utpote sub ejusdem Concilii censura minime comprehensa.

IV. Heic, quod in omnibus quaestionibus usuvenire solet, in duas classes divisi Auctores fuerunt: alii enim tam ex Theologis, quam ex Canonistis, pro nullitate; alii vero pro validitate steterunt. Quum autem in Romanae Curiae Tribunalibus, et Cardinalium Congregationibus, occasione quarumdam causarum matrimonialium, super hoc quaestionis capite deliberatum esset; negari nequit, illis ut plurimum magis arrisisse priorem opinionem, quae eorum matrimoniorum nullitatem tuetur. Nos quidem, quum plurium annorum spatio, antequam ad majores dignitates adscenderemus, munera tum Secretarii Congregationis Concilii Tridentini interpretis, tum Doctoris in Decretis in Poenitentiariae Apostolicae Officio, tum etiam Consultoris supremae Inquisitionis, exercuerimus, memoratarum causarum discussioni interfuimus; sed nunquam opinioni illi acquiescere potuimus, per quam praedicta matrimonia nulla judicantur. Quare nobis continenter in votis erat, ut aliqua se opportunitas offerret, in qua generalis regula et lex pro eorumdem matrimoniorum aut nullitate, aut validitate statueretur; quoniam anteacto tempore nonnisi particularia decreta in hac, vel illa causa, condita erant, quae ne inter se quidem conformia semper fuerant, propter varietatem circumstantiarum, quae modo in una facti specie aderant, modo in altera desiderabantur.

V. Optata a nobis opportunitas oblata quidem est, sed non eo tempore, quo nos memoratis officiis fungebamur, verum postquam ad Cardinalitiam dignitatem evecti, Bononiae ad Archiepiscopalis illius Ecclesiae regimen residebamus. Eam occasionem attulit factum hujusmodi. Yprensis Episcopus optimo Ecclesiae suae moderamini studiose prospiciens, in relatione status suae Ecclesiae, quam ex *Sixti* V. praescripto, ad sacram Concilii Congregationem transmisit, certam sibi regulam praefiniri postulavit, secundum quam posset opportune se gerere, et matrimonia hujusmodi, quae in Foederatis Belgii regionibus, sine Parochi, et duorum testium praesentia, vel ab haereticis inter se, vel a Catholicis cum haereticis contracta forent, aut nulla et irrita, aut firma et valida reputare. Vt igitur Episcopi illius postulatis satisfieret, Praesul *Cavalchinus*, Archiepiscopus Philippensis, qui tunc temporis eidem Congregationi a Secretis erat, nunc autem hujus S. R. E. Presbyter Cardinalis, quum laborem nullum omisisset pro iis colligendis, quae hac super re ante decreta fuerant, accuratam Dissertationem ad explanandam materiam conscripsit; aliae vero tres, de Congregationis ejusdem mandato, a tribus eximiis in Vrbe Thelogis elucubratae fuerunt. Quae omnia in unum collecta in tomo foliorum dictae Congregationis Concilii anni 1741., quemadmodum dictum est, impressa reperiuntur. Quumque sub *Clemente* XII. Decessore nostro materia minime proponi, atque examinari potuisset, nosque interea temporis, nullis meritis nostris, ad summum Pontificatum evecti essemus, lectis per nos, examinatisque omnibus, quae super hac re in praecedenti Pontificatu collecta et conscripta fuerant, opportunum factu existimavimus, Congregationem Concilii coram nobis habere, ut Cardinalium ejusdem Congregationis sententias viva voce prolatas exciperemus; id quod die 13. Maji anni 1741. praestitum est. Decretum autem, quod a Congregatione conditum, atque a nobis die 4. Novembris ejusdem anni approbatum fuit, impressum, ut dictum jam est, *in tom.* 1. *Bullarii nostri* reperitur.

VI. Tres sunt partes illius Decreti, quae unicuique legenti occurrunt. Prima versatur circa matrimonia inita, vel ineunda in locis Hollandiae, et Belgii Foederatorum ordinum dominio subjecti, inter duos conjuges haereticos, sine Catholici Parochi praesentia: et de his quidem decer-

nitur, ea valida esse, tam quae jam facta fuerint, quam quae eodem modo in posterum fieri contingat: ita ut,si ambo conjuges ad Catholicam Religionem convertantur, contracti matrimonii vinculo adstricti remaneant, absque eo quod coram Catholico Parocho renovare consensum obligentur; si vero alter eorum convertatur, altero in haeresi permanente, neutri fas sit ad alias nuptias transire, nisi alterutrius mors intercesserit, per quam maritalis nodus dissolvatur.

VII. In quo sane conformia fuerunt suffragia eorum, qui in Congregatione convenerant: et licet alii alia via insisterent, omnes tamen ad eamdem metam, eumdemque finem pervenerunt, ut pro validitate matrimonii sententiam ferrent. Quidam enim existimarunt, certam et perspicuam deesse probationem, quod Concilii decretum publicatum fuerit in unaquaque parochia earum regionum, antequam illae ab Hispanica dominatione se subtraherent; ideoque ex ejusdem Conciliaris decreti tenore, ea matrimonia nequaquam nullitatis vitio subjacere. Quamvis enim admitterent, edita fuisse Regia mandata pro Concilii publicatione, neque negarent, decretum *de reformatione Matrimonii* in supra laudatis Provincialibus Synodis insertum fuisse: attamen nil aliud ex his desumi posse dixerunt, nisi quamdam praesumptionem, quod decretum promulgatum fuerit, ut par erat, in singulis parochiis: quod tamen ad effectum, de quo agitur, demonstrari oporteret per positivam probationem, quae saltem colligeretur ex immediata, nec interrupta serie plurium actuum similium, et decreto uniformium; quae sanae probatio in proposito casu non adest. Haec autem eo vel magis confirmari autumabant, quod si, post finem bellis impositum, apertumque Catholicis aditum in Hollandia, aliisque Foederati Belgii regionibus vivendi, pro verisimili habetur, Parochos et Missionarios Catholicos Conciliaris decreti promulgationem tunc in suis quosque parochiis fecisse; ex hoc ipso arguere licet, hujusmodi publicationem antea factam non fuisse, quantumvis Catholici Regis mandata pro Concilii observatione prodiissent. Videatur *Marcantius in Tribunali Sacramentor. lib.* 1. *tit.* 7. *quaest.*9. *conclus.* 4.

VIII. Alii vero,omissa quaestione,an ante defectionem earum gentium ab Hispanorum Principum fide, in singulis locis atque parochiis publicatum fuerit, necne, Tridentinae Synodi decretum, ac etiam admittentes publicationem hujusmodi rite factam; duas reputabant hominum societates, inter se plane distinctas, per occasionem, et in sequelam illiusmet defectionis, efformatas fuisse, alteram Catholicam, et alteram haereticam, quae nunc invicem permixtae in iisdem regionibus versantur. Quapropter, etiamsi ante civiles motus publicatum fuisset decretum, de quo agitur, cuum nondum exorta, neque sibi constituta tunc esset altera illa haereticorum societas, haec ipsis minime videbatur ejusmodi decreti publicatione adstringi potuisse.

IX. Alii videntes, propositum casum cum adjunctis circumstàntiis nequaquam dici posse litteraliter decisum in Conciliari decreto, quo nil aliud statuitur, nisi quod nulla sint matrimonia, quae coram Parocho, et duobus testibus non contrahantur; quodque haec nova lex non ante vim habere incipiat, quam post triginta dies, ex quo ipsa in singulis parochiis publicata fuerit; ulterius autem decretum non progredi, neque declarare, an ejusmodi lege heterodoxae societates, quae tunc essent, aeque ac aliae, quae in posterum efformari possent, comprehendi deberent: ideo necessarium putabant, ipsam Tridentinorum Patrum mentem indagare, ut secundum eam de proposita quaestione judicari posset. Quo posito, magnam sane rationem habendam esse dicebant de ea conditione in decreto apposita, quod nempe decretum ipsum non obligaret, nisi post triginta dies ab ejus publicatione in singulis parochiis elapsos. Quae quidem conditio (si fides habenda Cardinali *Pallavicino in historia Concilii lib.* 22. *c.* 8. *n.* 10. ut certe habenda est.) idcirco adjecta fuit, quia, absque illa, magnus heterodoxorum querimoniis campus apertus foret, eoque magis aucta fuisset eorum aversio a Concilio, dum illius decreti vigore,uxores suas pro concubinis haberi, suosque liberos illegittimos declarari doluissent:siquidem nunquam futurum erat, idque Patres ignorare non poterant, ut novum decretum ab illis acciperetur, et executioni demandaretur, eorumque matrimonia coram Parocho Catholico celebrarentur. Huic igitur incommodo provide occursum est per conditionem illam decreto adjectam, qua imposita fuit illius publicationis necessitas, ita ut in locis haereticorum,in quibus procul dubio nunquam expleta foret hujusmodi publicatio, non verificata conditione, a cujus existentia Concilium pendere voluit decreti sui efficaciam, nec incolae heretici unquam adstricti fo-

rent servandae formae in ipso decreto praescriptae. Quod si nunc in proposito casu pronunciaretur pro nullitate matrimoniorum, quae ab heterodoxis in Hollandia, et in Foederato Belgio, absque praesentia Catholici Parochi ineuntur, futurum dicebant, ut in omnia illa incommoda et absurda incideremus, quae Tridentini Patres, laudatum decretum efformantes, tanta prudentia evitare studuerunt.

X. Alii denique Catholicae Religionis causam utilitatesque potissimum prae oculis habentes, ajebant, in hujusmodi rerum circumstantiis, id consilii capiendum esse, per quod eadem Religio minus invisa ipsius hostibus redderetur, quodque impedimenta non interponeret his, qui forte parati essent in illius gremium sese recipere. Hoc autem praemisso, perpendere non omittebant, quod, si matrimonia, de quibus agebatur, irrita declararentur, si quando aliqui conjuges de abjuranda haeresi statuissent, ut ipsis liceret in conjugali societate permanere, necesse haberent consensum renovare coram Parocho Catholico, et duobus testibus; alioquin pro legitimis conjugibus se invicem habere non possent. Quantum porro in hujusmodi consensus renovationibus periculum insit, et quam gravia incommoda inde metuenda essent, enarrando pergebant. Primum videlicet, quod plures conjuges, quibus Catholicam Religionem amplectendi desiderium inesset, illud fortasse abjicerent, utrimque metuentes, ne alter ab altero, cum quo multorum annorum spatio libenter vixisset, relinqueretur. Deinde, quod si forte vir uxori, aut uxor viro displiceret, nec alia ipsis suppeteret via, qua se a contracto vinculo liberarent, facillime evenire posset, ut simularent se ad Catholicam Fidem converti, quo sibi solutionem a matrimoniali vinculo quaererent, requisitam nempe consensus renovationem, post simulatam conversionem, alter alteri denegando. Tertium, quod, etiamsi conjuges ad sanctam Religionem serio ac firmo proposito converterentur, attamen fieri posset, ut praecipua causa, ad conversionem impulsiva, esset spes recuperandae libertatis, et abrumpendi vinculi, quod ipsis ad ferendum molestissimum esset; quod ubi eveniret, nemo est, qui non videat, quanti conversiones hujusmodi faciendae essent.

XI. Sane, quod pertinet ad timorem simulationis, de qua modo dictum est, congruit *Innocentii III.* resposum ad Episcopum Ferrariensem, relatum *in Cap. Quanto, de divortiis*, ubi Pontifex rogatus, num matrimonii vinculum dissolvatur, altero conjugum a Catholica Religione ad Ethnicam superstitionem, aut ad haeresim transeunte, nequaquam dissolvi respondet; et hanc, inter alias, rationem affert: *Quorumdam malitiae obviatur, qui in odium conjugum, vel quando sibi invicem displicerent, si eas possent in tali casu dimittere, simularent haeresim.*

XII. De altero autem quaestionis capite, quod in secunda Decreti parte definitum fuit, nimirum de matrimoniis, quae in iisdem Foederati Belgii provinciis a Catholico viro, aut muliere, cum haeretica foemina, aut viro, sine Catholici Parochi praesentia, contrahuntur, de quibus quaerebatur, valida ne, an nulla habenda essent; quidam suffragia ferentium, Apostolicae Sedis instituta prae oculis habentes, quibus semper ea matrimonia reprobata sunt, quae inter duos contrahentes, alterum Catholicum, et alterum haereticum ineuntur, in eam propendebant partem, ut matrimonia isthaec nulla et irrita decerni deberent. Verum ab aliis sapienter responsum fuit, non utique id agi, ut a praedictis institutis, et a veteribus hac de re decretis discederetur, quorum observantia etiam in praesentia inculcanda erat, quemadmodum gravibus verbis in Decreto inculcata fuit; sed propositae difficultatis summam in eo esse, ut dispiceretur, num, contracto jam matrimonio in dictis regionibus a Catholica parte cum alia haeretica, et jam expleto hujusmodi actu, qui sine dubitatione ulla illicitus est, nullum praeterea et irritum declarandum esset matrimonium, propterea quod in eo contrahendo minime servata fuisset Concilii forma: adeoque, quum matrimonium inter duos baptizatos, diversae licet communionis, de facto initum, non quidem nullum, sed dumtaxat illicitum sit, num idem pro nullo habendum esset, ex eo quod sine Parochi praesentia in iis regionibus contractum foret. Sensu igitur quaestionis explanato, concordibus suffragiis in eam sententiam itum est, quod sicuti valida declarata fuerant ea matrimonia, quae in praedictis Foederati Belgii provinciis inter duos contrahentes haereticos, sine Parochi praesentia, inita essent; ita valida dici deberent illa, quae in iisdem locis inter duas partes, alteram Catholicam, et alteram haereticam, eodem modo contracta forent: quoniam, quum conjugum alter, tum ratione loci, in quo habitat,

tum ratione societatis, in qua vivit, exemptus sit a Tridentinae Synodi lege, exemptio, qua ipse fruitur, alteri parti communicata remanet, propter individuitatem contractus, vi cujus exemptio, quae uni ex partibus competit, ad alteram, secundum etiam civiles leges, extenditur, eidemque communicatur.

XIII. Postquam vero supra memoratum Decretum nostrum anno 1741. in Foederatis Belgii provinciis promulgatum est, quaesitum a nobis fuit, utrum ea matrimonia comprehenderet, quae in iisdem regionibus inirentur a contrahentibus utrimque Catholicis, non coram Parocho Catholico, et duobus testibus: quin etiam petitum fuit, ut si forte illud haec minime comprehenderet, ad ea saltem per viam indulti extenderetur; quo conscientiae Catholicorum, qui in Foederatis Belgii provinciis habitant, in tranquillo ponerentur. Responsum facile est, et dicta matrimonia in Decreto nequaquam comprehendi, et extensionem, quae petebatur, absurdam, et mali exempli futuram. Et quidem, matrimonia Catholicorum in Decreto non comprehensa, facile intelliget quicumque advertat, illud nominatim restrictum esse ad ea matrimonia, quae in praefatis regionibus vel inter duos contrahentes haereticos, vel inter unam partem Catholicam, et alteram haereticam, contrahuntur. Extensio autem Decreti ad Catholicorum matrimonia, idcirco absurda, et mali exempli extitisset, quod quum in iis locis Missionarii Catholici adsint, coram quibus anteacto tempore a contrahentibus Catholicis celebrata sunt matrimonia, quumque Concilii Tridentini decretum inter Catholicos illarum partium, et in peculiaribus eorum Parochiis, saltem postquam provinciae Foederati Belgii a Catholici Principis dominatione in haereticorum potestatem transierunt, rite publicatum fuisse constet; unusquisque videt, quanta cum offensione universae Ecclesiae auditum fuisset, matrimonia Catholicorum, quae in regionibus illis juxta Tridentini formam celebrari possunt, a tam providae legis observantia eximi per viam gratiae et dispensationis. Videantur *Juvenin de Sacramentis dissert.* 10. *qu.* 5. *cap.* 4. et Piette *Quaest. Theologicar. part.* 6. *pag.* 441. *edit. anni* 1741. qui docent, a contrahentibus Catholicis servandum esse Concilii decretum etiam in iis regionibus, in quibus ab haereticis non observatur.

XIV. Ultima Decreti nostri pars ea respicit matrimonia, quae in Catholicorum Principum regionibus fiunt ab iis, qui domicilium habent in aliis regionibus Foederatorum Ordinum dominio subjectis, necnon illa, quae in provinciis Foederatis contrahuntur ab his, quorum domicilium situm est in dominio Principum Catholicorum. De quibus sane reputatum fuit, nihil necesse esse peculiariter statuere, quum satis provisum sit per Canonici Juris regulas jam pridem constitutas de iis, qui, relicta regione, in qua domicilium habent, nec novo alibi domicilio, vel quasi, adhuc acquisito, matrimonium ibi contrahere cupiunt. De quibus regulis nos ipsi egimus *in nostra Institutione* 33. *editionis Latinae*.

XV. Haec autem satis erunt, in Synodis earum dioecesium, quarum conditio exigit, ut de hujusmodi matrimoniis agatur, opportuna super ipsis decreta, Apostolicis definitionibus consentanea, efformari valeant.

CAPUT SEPTIMUM

De aliis quibusdam respicientibus Matrimonia, quae a Catholicis contrahuntur in regionibus Infidelium, aut Haereticorum Principum dominio subjectis, vel quae in regionibus Catholicis ineuntur inter Catholicum ex una parte, et Haereticum occultum ex altera: de quibus similiter nequaquam in omnibus Synodis agendum est.

QVaedam regiones sunt Principum Infidelium dominio subjectae, in quibus degentes Catholici matrimonia inter se coram Parocho et duobus testibus contrahunt, temporali Principe, cui parent, nullam in hac re molestiam eisdem exibente. Verum, quia vel ante, vel post matrimonium ea ratione celebratum, patriis legibus coguntur coram Infideli ministro se sistere, eoque praesente quamdam contractus matrimonialis speciem inire: neque id ab iis praetermitti potest, quin graves ipsis perturbationes obveniant, et magnum praejudicium innocenti proli, quae alias minime legitima reputaretur: quaesitum aliquando est, num id a Catholicis, salva conscientia, fieri possit; et quo modo Rectores animarum in hujusmodi casibus se gerere debeant: et quidem id, quod contingit in regionibus subjectis dominio Principum Infidelium, in aliis pariter evenit, quae Principum haereticorum imperio parent.

II. Lessius *in Auctario cas.24. in verb. Haereticorum conversatio*, id, salva conscientia, neque fieri, neque tolerari posse, contendit: ejusque opinio verissima esset, si haereticis ministellus adhiberetur tanquam persona sacra, quae sacram caeremoniam intenderet exercere, ac per eam, sanctitatem tribuere contractui matrimoniali: tunc siquidem viderentur Catholici eum agnoscere tamquam legitimum Christi Ministrum, ritumque haereticum approbare, et profiteri. Verum, quum plerumque res aliter se habeat, illeque Catholicorum matrimoniis solum assistat, tamquam minister mere politicus, neque virtute verborum, quibus conjugibus bene apprecatur, ullam credat sanctitatem accedere eorum conjugio, quod Sacramentum esse, nostri temporis haeretici communiter inficiantur, rectius idcirco Catholicos eidem se sistentes, ut patriae legibus morem gerant, graviaque evitent incommoda, quae secus sibi imminerent, a culpa excusant *Joannes Verjuys in suo Pastorali tract.13. art.7.* Arsdekin *Theolog. tripartitae tom. 2. part. 2. tract. 4. de Matrim. cap.8. §. 2. num.17.* la Croix *lib.6. part.3. de Matrim. num. 775.* Piette *Quaestion. Theologicar. part.6. pag. 441.* In hac quoque sententia fuit sacra Congregatio Sancti Officii, quae hanc quaestionem diligenter, ut solet, examinavit, et die 29. Novembris 1672. in eum, qui sequitur, modum definivit: *Catholici, qui matrimonio juncti sunt coram Parocho, et testibus Catholicis, in pluribus locis (ita invaluit consuetudo) solent coram ministro haeretico, seu protestante, rursus conjungi, ad evitanda gravia damna; neque potest consuetudo haec a Clero corrigi. Peccant ne? et quo peccato, Catholici sic denuo conjuncti coram ministro haeretico? Et quomodo se gerere debeat erga illos Ordinarius loci? Sacra Congregatio respondit: Quatenus minister assistat matrimoniis Catholicorum, uti minister politicus, non peccare contrahentes. Si vero assistat ut minister addictus sacris, non licere, et tunc contrahentes peccare mortaliter, et esse monendos.* Huic nos sententiae, tunc a laudata Congregatione prolatae, auctoritatem nostram adjecimus *in nostra Constit. 89. §. 10. nostri Bullarii tom.1.* ubi Fidelibus degentibus in Regno Serviae, finitimisque regionibus, interdiximus, ne, matrimonio inter se Catholicis ritibus celebrato, illud renovare praesumant coram *Caddi*: nostram tamen interdictionem hac temperavimus limitatione, nisi scilicet nuptiarum caeremonia, explenda coram *Caddi*, actus sit mere civilis, nullamque contineat Mahumetis invocationem, aliudve superstitionis genus includat.

III. Postquam conditum, promulgatumque fuit Decretum illud nostrum, quod in praecedenti capite sexto exposuimus super matrimoniis, quae in Belgii regionibus Foederatorum Ordinum dominio subjectis contrahuntur vel inter haereticos, vel inter partem alteram Catholicam, et alteram haereticam; eaque, licet non coram Parocho Catholico contracta, valida esse declaratum est: quum palam factum fuerit, hujusmodi indulgentiam in illis matrimoniis minime locum habere, quae in illis eisdem regionibus inter Catholicos contrahuntur, in quibus videlicet servanda est forma a sacro Concilio Tridentino praescripta, expositum nobis fuit, praedictos Catholicos, in eis locis degentes, non solum teneri coram ministro haeretico se sistere, atque ibi quamdam contractus matrimonialis speciem celebrare, idque re ipsa ab illis fieri ad gravissima evitanda infortunia, quae ipsis alioquin imminerent; verum etiam aliquando contingere, ut, quum memoratus actus coram haeretico ministello praecedat, celebratio autem matrimonii coram Parocho Catholico, et duobus testibus differatur, hoc intermedio tempore inter hujusmodi sponsos copula intercedat, ex eaque proles oriatur. Vnde controversia orta erat inter Missionarios: quorum aliqui praedictos actus intermedios excusabant, ea nixi opinione, quod etiam inter Catholicos possit in matrimonio contractus a Sacramento sejungi: alii vero Concilii Tridentini sanctionibus inhaerentes, quae in illis regionibus inter Catholicos vim suam obtinere debent, nulla ratione subsistere, aut validum censeri posse putabant matrimonium illud, quod coram Catholico Parocho et duobus testibus celebratum foret, adeoque omnes intermedios actus, quos supra innuimus, illicitos, et prolem inde susceptam illegitimam esse judicabant; contrariae autem opinioni connivere, perinde esse contendebant, ac observantiam formae, a Tridentino Concilio praescriptae, ab iis regionibus, et ab ipsis Catholicorum matrimoniis penitus eliminare.

IV. Re itaque per Missionarios dissentientes ad nos et Apostolicam Sedem delata, una cum eorum rationibus hinc inde scripto exaratis, hisque per nos accurate perpensis, audiendum nobis esse judicavimus consilium nonnullorum

S.R.E.

S.R.E. Cardinalium, aliorumque virorum sacrae Theologiae, et Juris Canonici peritorum, quibus antea singulis dissertationem quamdam, super hoc a nobis conscriptam, distribui mandavimus. Qui sane, iisdem principiis inhaerentes, quae nos in dissertatione posueramus, concordibus suffragiis eorum Missionariorum sententiam approbarunt, qui steterant pro nullitate matrimonii, nisi contrahentes Catholici vel ante, vel postquam haeretico ministello se praesentassent, coram Parocho Catholico, et duobus testibus, matrimonium rite celebrassent; quippe proinde peccaminosos definierant praedictos actus, intermedio tempore a sponsis exercitos.

V. De hac controversia certiores nos fecerat vir religiosus, multiplici ex capite laudandus, P. *Paulus Simon a S. Joseph* e Carmelitarum Excalceatorum familia, cui propterea directae sunt litterae responsa nostra ferentes, quarum exemplum heic subjicimus, quaeque etiam referuntur *tomo 3. nostri Bullarii in Supplem. n. 3.* His deinde omnes in dictis regionibus facile acquievisse, ac normam in ipsis traditam in posterum sibi sequendam proposuisse, ex posterioribus litteris, inde acceptis, cum gaudio intelleximus. Nostrarum litterarum tenor talis est:

BENEDICTUS PP. XIV.

Dilecte Fili, salutem, et Apostolicam benedictionem.

Redditae sunt nobis per Dilectum Filium, eumdemque primarium Administrum nostrum, Silvium Cardinalem Valenti, *vestrae litterae, quibus subortam inter vos in re gravis sane momenti controversiam exponitis, eamque judicio nostro subjicitis. Non possumus equidem non magnopere commendare propositum vestrum, quo Sedem Apostolicam consulendam censuistis, ejusque definitionem exposcendam, ut eam unanimi consensu amplectamini; quam si omnes, quum similes emergunt quaestiones, pari docilitate exquirerent, et sequerentur, non tanta succresceret in dies inter Evangelicos operarios opinionum varietas, doleremus aliquando, eorumdem in tradenda morum doctrina diversas sententias, in partes distrahi Christianum populum, eamque scindi mentium, animorumque concordiam, quam Christus Dominus Ecclesiae suae commendatam voluit usque adeo, ut ea praesertim, quasi tessera, discipulos suos cognoscendos praedixerit.*

Exposuistis itaque nobis, non raro isthic contingere, ut Catholici matrimonium inter se contracturi, civilem adeant Magistratum, aut haereticum ministellum, quibus se sistere legibus patriae coguntur, et coram illis mutuum exprimant in conjugium consensum, quem tamen postea renovare coram legitimo Ministro Catholico, et duobus testibus, uti Tridentinum praecipit, aut omnino negligunt, aut in longum tempus differunt: interim vero, perinde ac si legitimi conjuges jam forent, non dubitant omnem conjugalem consuetudinem inter se habere. Quaesivistis deinde, quid de illo consensu sentiendum sit, coram civili Magistratu, aut haeretico ministello, praestito: num scilicet satis fuerit ad perficiendum matrimonium validum, saltem in ratione contractus, quod alter ex vobis affirmat, alter inficiatur: etsi ad Sacramenti dignitatem non assurgat, quod nemo vestrum in quaestionem adducit: si enim res ita se haberet, ut primus existimat, subsequens inter consentientes copula, etiam ante renovatum coram Parocho Catholico consensum, omni flagitio vacaret, et suscepta exinde proles absque ulla dubitatione esset legitima reputanda.

Jam vero ut postulatis vestris breviter simul, et dilucide respondeamus, unaque controversiam omnem judicio nostro praecidamus; sic habete: ubicumque promulgatum et receptum sit Concilii Tridentini decretum cap. 1. sess. 24. de reformat. matrim. ubi nulla prorsus, atque in omni ratione irrita esse conjugia aliter, quam coram alterutrius contrahentium legitimo Parocho, aliove Sacerdote Parochi vices agente, et duobus testibus, celebrata. Scimus profecto, esse Theologos, qui in ipso Fidelium matrimonio contractum a Sacramento ita dividunt, ut illum omnino perfectum quandoque consistere credant, quin ad Sacramenti excellentiam pertingat. Sed, quidquid sit de hac opinione, quam nos quidem nunc in medio relinquimus, ea certe, quod attinet ad rem praesentem, locum nullum sibi vindicare potest apud eos, qui Tridentina lege obstringuntur: etenim qui praeter formam a se praescriptam, matrimonium contrahere attentant, eorum Tridentina Synodus non Sacramentum modo, sed contractum ipsum irritum diserte pronunciat, atque, ut ejus verbis utamur, eos ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, et hujusmodi contractus irritos esse decernit.

Quare, quum inter Catholicos in istis provinciis degentes et promulgatum, et receptum jam fuerit illud Tridentinum decretum, quod ambo fatemini.

perspicuum est, matrimonium ab ipsis invicem initum coram civili Magistratu, aut catholico ministello, et non item coram proprio alterutrius contrahentium Parocho et duobus testibus, neque in ratione Sacramenti, neque in ratione contractus sustineri, aut ullo pacto validum reputari posse. Neque vero rationes, propter quas valida pronunciavimus matrimonia, quae aut ab haereticis inter se, aut a Catholicis cum haereticis, in istis Foederatis provinciis contrahuntur, non servata forma Tridentini, aptari queunt conjugiis inter se initis a Catholicis, quorum quilibet Tridentini decreto se obstrictum agnoscit, ejusque se auctoritatem sequi profitetur.

Sciant itaque Catholici vestrae curae concrediti, quum civili Magistratui, aut haeretico ministello, matrimonii celebrandi causa, se sistunt, actum se mere civilem exercere, quo suum erga leges et instituta Principum obsequium ostendunt: ceterum tunc quidem nullum a se contrahi matrimonium. Sciant, nisi coram Ministro Catholico, et duobus testibus nuptias celebraverint, nunquam, se neque coram Deo, neque coram Ecclesia, veros et legitimos conjuges fore: nec si interim conjugalem inter se consuetudinem habuerint, eam gravi culpa carituram. Sciant denique, si qua ex hujusmodi conjunctione oriretur soboles, eam, utpote ex non legitima uxore natam, in oculis Dei fore illegitimam, et nisi conjuges consensum ex Ecclesiae prescripto renovaverint, illegitimam perpetuo futuram etiam in Ecclesiae foro.

Erit porro officii vestri, haec omnia, quum commoda se obtulerit accasio, atque ea, quam rerum circumstantiae vobis adhibendam suaserint, circumspectione et cautela, singulis explicare prolixius; simulque omnes commonere, ut, siquidem regionis consuetudini, et terreni Principis sanctionibus obtemperare coguntur., faciant illi quidem, sed Religione salva, potioresque ducant sanctissimas Ecclesiae leges, quibus Fidelium matrimonia constringuntur. Illud praeterea vobis curandum est, ne, etiamsi duo Catholici civilem illam, ac mere politicam coram haereticis caeremoniam peregerint, nimium inter se familiariter agant, aut sub tecto in communi habitent, nisi se prius veris et legitimis nuptiis, ex norma Tridentini alligaverint; quamquam enim ea familiaritas esse possit sine flagitio, flagitii certe periculo et. suspicione non vacat: utrumque autem probis et bene moratis Christifidelibus cavendum est. Ad ejusmodi porro evitanda pericula, cognoscimus, consultius utique fore, ut Catholici, nonnisi matrimonio jam antea in faciem Ecclesiae inter se legitime celebrato, ad illam explendam civilem caeremoniam, secularem Magistratum, seu haereticum ministellum adirent: sed, quoniam ex vestris literis deprehendimus, id non sine periculo, et perturbationibus posse adimpleri; id saltem pro viribus satagite, ut, postquam reipublicae morem illi gesserunt, non diu differant Ecclesiae legibus parere, et conjugale foedus, juxta praescriptam a Tridentino normam, rite et sancte inire, et si quid tum super hac re, tum super aliis, quae istam Missionem respiciunt, nobis suggerendum esse putetis, communicato inter vos consilio, operam nostram implorate, quam semper praesentem invenietis. Epistola haec nostra tibi, dilecte fili, Paule Simon a Sancto Joseph, *inscripta est: eam tamen volumus a te comunicari etiam dilecto filio* Hadriano Augustino Won-Duck *Pastori Leidensi, cujus scriptum super ea, de qua nunc agitur, controversia a supradicto Cardinali* de Valentibus *nobis oblatum libenter perlegimus.*

Postremo vos hortamur majorem in modum, ut istam Dominici gregis non contemnendam portionem sedulo, sicuti laudabiliter hactenus fecistis, excolere, atque ad omnem pietatem informare pergatis, Vobisque interim Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romae apud Sanctam Mariam Majorem die 17. Septembris 1746. Pontificatus nostri anno septimo.

VI. Quae hactenus dicta et narrata sunt, ad ea pertinent loca, cuae infidelium, aut haereticorum Principum ditioni subsunt. Sed alia loca non desunt, in quibus etiamsi alia Religio praeter Sanctam Catholicam Romanam, non toleretur, complures tamen occulte vivunt ab illius communione extranei, qui Catholicorum speciem prae se ferentes, matrimonia cum Catholicis ineunt; eaque occasione Catholicus Parochus accersitus, qui matrimonii celebrationi assistat, licet heic privata scientia satis superque compertum habeat, alterum ex contrahentibus haereticum esse. In arduis hujuscemodi circumstantiis, sunt qui contendant, debere Parochum, nulla opposita difficultate, vel mora, matrimonio assistere, nec in occultam contrahentium fidem subtilius inquirere, quamvis matrimonium inter Sacramenta vivorum connumeretur; quum etiam Eucharistia, quae vivorum Sacramentum est, peccatoribus occultis, quum ad eam recipiendam publice accedunt, non denegetur, juxta doctrinam Sancti *Thomae 3. part. quaest.80. art.6.* Contra autem alii reputantes, quod in Sacra-

mento matrimonii tenetur Parochus suam assistentiam denegare, si noverit privata etiam scientia, impedimentum aliquod adesse, nedum dirimens, sed vel dumtaxat impediens, ut puta sponsalia cum aliis praecedenter contracta, vel votum simplex castitatis ab alterutro contrahentium emissum; in eoque rerum statu, illius officii partes esse, ut Ecclesiasticum Superiorem, sive Episcopum, de ea certiorem faciat, qui opportune consulere, et providere valeat: eadem ratione, docent, atque contendunt, se gerere debere Parochum, qui advocatur ad assistendum matrimonio, in quo ipsi constat, quantumvis privata scientia, alterum ex contrahentibus, pro orthodoxo publice habitum, haereticae sectae occulte adhaerere. In Aquensi Concilio, quod anno 1585. celebratum est, *ad tit. de Parochis*, extat decretum hujusmodi: *Nullus Parochus, poena illis excommunicationis proposita, Sacramentum ullum administrare audeat haereticis quibusvis, vel quocumque modo a Fide Catholica aversis, nisi prius constiterit, illos resipuisse, et Ecclesiae rite reconciliatos fuisse*: *tom.* 10. Collectionis *Harduini col.* 1562.

VII. Altera haec sententia, non solum priore tutior, sed etiam communior est. Quum autem illius defensoribus onus incumbat diluendi argumentum illud, quod contra eam objiciebatur, de peccatore occulto publice Eucharistiam petente, quam illi administrandum esse paulo ante significavimus; id sane aggreditur *Sanchez in lib.* 3. *de Matrimonio disput.* 15. *num.* 13. verum felicius rem confecisse videtur Cardinalis *de Lugo de Sacramentis disp.* 8. *sect.* 13. *num.* 408. *et seq.* quem super hac re consuli volumus; quum minime consilium nostrum fuerit, ut heic ex professo, ut ajunt, Tractatum de Matrimonio conscriberemus. Illud ad suscepti instituti rationem pertinet, ut Episcopis, in quorum dioecesibus haeretici, quum publice versari non permittantur, occulte vivunt, magnopere suademus, ut sive in Synodis, sive alia quacumque opportuna ratione, certas praescribant regulas de his, quae praestari debeant ab illis omnibus, qui occultae haeresis suspicione laborant, antequam Parochi ad Sacramenta illos admittant, atque adeo antequam eorum matrimoniis assistant; severiores autem poenas constituant adversus eos, qui, expletis semel illis actibus, qui pro solemni probatione eorum orthodoxae Fidei praescripti sunt, atque ita ad Sacramenta Ecclesiae Catholicae, et ad matrimonii celebrationem admissi, in haeresim postmodum relapsi deprehendantur. Hac enim tuta agendi methodo Parochis suppeditata, si ipsi eam sequantur, ab illis eximentur angustiis, in quibus haerere merito solent, quum ad assistendum matrimoniis accersuntur, privata scientia compertum habentes, contrahentium alterum, tametsi pro Catholico habeatur, haereticum esse: poterunt siquidem, atque debebunt, in hujusmodi circumstantiis, eas probationes ab illo exigere, quibus se Catholicum esse, certa et irretractabili professione demonstret, secundum ea, quae ab Episcopo in Synodo, vel in aliis ordinationibus, praescripta fuerint.

CAPUT OCTAVUM.

De constitutionibus Synodalibus ad Missae Sacrificium spectantibus, quae peculiaribus quibusdam Dioecesibus, non vero aliis, congruere possunt.

PRaesens Ecclesiae disciplina circa numerum Missarum, quae singulis diebus a Sacerdote celebrari possunt, unum dumtaxat Sacrificium quovis die offerri permittit, excepto Natalis Jesu Christi solemni die, quo recurrente, cuique Sacerdoti fas est ter Missam celebrare, modo a purificatione abstineat, ne alioqui, ea sumpta, frangat jejunium naturale, quod alteram, ac tertiam Missam necessario praeire debet, ut expresse statuitur *in Can. Sufficit, de Consecrat. distinct.* 1. *in Cap. Te referente, et in Cap. Consuluisti, de celebratione Missarum*.

II. Nonnullae tamen a Theologis excitantur quaestiones circa alios casus, in quibus licere ajunt duas eadem die, etiam extra praedictum Nativitatis Domini festum, Missas celebrare; veluti si priore Missa expleta, infirmo jam jam morituro ministranda sit Eucharistia per modum Viatici; si nuptiarum benedictio urgeat: aut festo die, celsioris nobilitatis, aut dignitatis quispiam superveniat, qui Sacrum non audierit, et Missam iterari postulet, ut Ecclesiae praecepto faciat satis, nec interim in hisce rerum circumstantiis alius Sacerdos praesto sit, praeter eum, qui Sacrum pridem obtulit. *Regino Abbas*, qui floruit decimo Ecclesiae seculo, *in libello de Ecclesiasticis disciplinis n.* 33. monet Episcopum, ut visitationem instituens, Parochum interroget, *si tempore statuto, id est circa horam tertiam diei*

Missam celebret, et post haec, usque ad mediam diem jejunet, ut hospitibus, atque peregre venientibus, si necesse fuerit, possit Missam cantare. Quidquid vero sit de hujusmodi Theologorum quaestionibus, hodie unus dumtaxat superest casus, quo Sacerdoti fas est uno eodemque die geminum offerre Sacrificium, si nempe idem Parochus duarum Parochiarum curam gerat, quae ad invicem longo satis intervallo dissocientur; ex quo fiat, ut vix, aut ne vix quidem, utriusque Parochiae populus in unam se conferre possit Ecclesiam ad Sacrum audiendum. In quo rerum statu concors omnium opinio est, Parochum nedum posse, sed plane teneri bis eodem die Missam celebrare, ac, postquam in una Parochia Missam expleverit, ad aliam accedere, ne alterutrius Ecclesiae populus, die festo, a Sacro audiendo excludatur. Rem hanc fusiore stylo expendimus in Tractatu nostro *de Sacrificio Missae sect.* 2. §. 34. *et seq.* ubi in unum colligere studuimus, quidquid circa eam cum ex veteri, tum ex recenti Ecclesiae disciplina, nobis haurire licuit. Itaque ad camdem lucubrationem lectores amandamus, ne actum agere videamur.

III. Quum per Oscensis Dioeceseos tractum, non uno in loco, duae Parochiae, longo intervallo dissitae, sub uno animarum Rectore socientur, Parochis illis consilium indicit, ut, post Sacrum in una Ecclesia peractum, aliud eodem die in alterius Parochiae Ecclesia celebrarent. Verum, solers Episcopus, edita Synodali Constitutione, id vetuit; non enim deerant Sacerdotes, qui post Missam a Parocho in una Ecclesia Parochiali celebratam, possent illius vice in alia Parochia Sacrum obire. Excitatam hac de re controversiam nos definivimus favore Episcopi, cujus Synodalis Constitutio firmo satis innitebatur fundamento. Tunc enim solummodo permitti potest, die festo, Missarum celebrationem iterari, ne alterutrius Parochiae populus solemni Sacrificio careat, quum nemo, praeter Parochum, adest, qui in altera ex Parochiis Missam celebrare valeat. Ast, ubi alii suppetunt Sacerdotes, qui in secunda Parochia rem Divinam facere possunt, praedictae disciplinae indulgentia locum non habet; ut accurate expendimus, tandemque decrevimus in Constitutione nostra, *ordine tertia Bullarii nostri tom.* 2. quam lectores consulere poterunt; nolumus enim, quae pridem scripsimus, heic rursum inutili labore repetere.

IV. In quarumdam Civitatum Ecclesiis mos obtinet, speciali quopiam privilegio firmatus, celebrandi Missas in Pervigilio Nativitatis Domini ante noctis dimidium. Quumque Synodali sanctione Episcopi decreverint, nulli fas esse Sacrum obire, qui a praecedentis noctis dimidio jejunus non sit, nonnulla hinc prodiere controversiarum capita. Onus quippe minime ferendum imponi visum est Sacerdoti, si a media nocte, quae praecessit, ad illud temporis spatium, quo sequenti nocte Sacrificium offerre debet (etiamsi hujusce noctis dimidium, ex vi privilegii, nondum expectet), jejunio obstringatur. Nec defuere, qui arbitrarentur, ex privilegio semel obtento, necessario sequi exemptionem a lege jejunii, quod alias a praecedentis noctis dimidio servandum praecipitur. Itaque existimarunt, Sacerdoti, qui ante noctis dimidium jus habet Missam celebrandi, licere praecedenti die Sacrificium offerre, et ablutionem sumere, immo et prandio se se reficere; tum maxime, quod in sacra antiquitate nonnulla suppetunt monumenta, ex quibus colligitur, Sacram Eucharistiam etiam non jejunis ministratam fuisse. Enimvero, ut alibi videbimus, infantibus, quos matrum ubera paulo ante lactaverant, olim Eucharistiae Sacramentum post Baptismum porrigebatur, ut patet e Sacramentario Gregoriano apud *Hugonem Menardum*, *t.* 3. *Oper.* S. Gregorii *pag.* 73. ubi legibus: *Pontifex vero redit in Sacrarium, expectans, ut, quum vestiti fuerint infantes, confirmet eos; qui etiam non prohibentur lactari ante sacram Communionem, si necesse fuerit*. Concordat etiam Ordo XV. Ecclesiae Apamiensis penes *Martene de antiquis Ecclesiae ritibus lib.* 1. *c.* 1. *art.* 18. *col.* 206. *litt.* C. *edit. Antuerp.* Neque primus Ordo Romanus, relatus a *Mabillonio tom.* 2. *Musaei Italici pag.* 28. *num.* 46. statuit, ut infantes a lacte, aliove cibo abstineant a praecedenti nocte, sed jejunium dumtaxat indicit unius horae spatio servandum, hoc est ab eo tempore, quod a Baptismo ad Eucharistiae sumptionem intercurrit. Nec silentio praetereundus mos ille, qui apud Fideles olim invaluerat feria quinta in Coena Domini, quo die ad sacram Synaxim accedebant post comestionem: *Sacramenta Altaris nonnisi a jejunis hominibus celebrarent, excepto die anniversario, quo Coena Domini celebratur*: uti legitur *in Canon. Sacramenta Altaris*, *de Consecrat. dist.* 1. Qua de re interrogatus *S. Augustinus*, *in epistola* 54. *ad Januarium* respondit, servandam esse locorum consuetudinem.

V. Vt recte dissolvatur haec controversia, quae nonnisi ad peculiaris alicujus dioecesis gubernium pertinet, haec, quae sequuntur, praenotasse juvabit. Et primo, juxta Missalis Rubricas, tempus ad privatam celebrationem Missarum statutum, ab aurorae initio incipere, et ad meridiem usque inclusive protendi. Et quamvis ex ejusdem Rubricae praescripto, pro conventualibus, ac solemnioribus Missis certa quaedam hora definiatur; ea tamen eisdem limitibus includitur, nimirum ab aurora ad meridiem. Cujus rei causam explicat Sanctus *Thomas 3. part. quaest. 83. art. 2. ad* 4: nosque nonnulla item adnotavimus in Pastoralibus nostris Institutionibus Bononiae editis, ac praecipue in ea, quae *tertiadecima* occurrit in Latina editione.

VI. Secundo, etiam post constitutam, et usu firmatam ejusmodi disciplinam, adhuc tamen veterem consuetudinem celebrandi Missas vespertinas quibusdam per annum noctibus in more permansisse. De Missis hisce vespertinis consulendus *Vicecomes de Ritibus Missae lib. 3. cap. 29.* ubi fusiori stylo rem tractat. Noctibus, quibus Sacrificium offerebatur, *S. Thomas loc. cit.* accenset noctem Sabbathi Sancti, quae Dominicam Resurrectionis immediate praecedit, aitque, tunc temporis Missam celebrari consuevisse *circa noctis principium*. Sed alii aliud tempus designant, hoc est post noctis dimidium. Ita sentiunt *Suarez tom. 2. in 3. part. disput. 46. sect. 2. et tom. 3. disput. 80. sect. 3. §. Secunda exceptio*, Vasquez *tom. 3. disput. 232. cap. 2. a num. 23.* Binius *tom. 1. Concilior. pag. 77. n. 66.* Saussay *part. 2. Panopliae Sacerdotali lib. 1. c. 9. art. 2.* §. 3. Rursum alii, non jam post mediam noctem, sed eo temporis spatio, quod ad dimidium noctis accedit, Sacrificii tempus statuunt, ut refert Cardinalis *Bona Rer. Liturgicar. lib. 1. cap. 21. num. 4.* quae quidem sententia ceteris probabilior videtur, quum a *S. Hieronymo cap. 25. in Matthaeum* doceamur, in Paschae pervigilio populum ante noctis dimidium non dimitti; quod satis ostendit, Missam vespertinam paulo ante mediam noctem fuisse absolutam, ut scite ratiocinatur *Henaus part. 2. de Sacrificio disput. 21. sect. 3. num. 48.* Verum, quum prisca illa consuetudo Missam celebrandi nocte Sabbathi Sancti, justis de causis sublata jam fuerit, nihil est, quod in hanc rem plura congeramus.

VII. Tertio praenotandum, etiamnum vigere consuetudinem celebrandi Missam ipsa nocte, quae diem festum Nativitatis Domini antecedit: *Nocte sancta Nativitatis Domini Salvatoris, Missas celebrent Presbyteri, et hymnum Angelicum in illis solemniter decantent, quoniam et eadem nocte ab Angelo Pastoribus nunciatus est*: sic habet textus *in Can. Nocte sancta, de Consecrat. distin. 1.* Quae verba quum nullo modo definiant tempus noctis, quo Sacrum offerre liceat, profecto ritum Missas celebrandi post noctis dimidium, a communi, et universali consuetudine, quam Ecclesia probavit, repetamus oportet, ut animadvertit *Pasqualig. de Sacrificio novae Legis tom. 1. quaest. 405. per tot.*

VIII. Quarto praemittendum, nonnunquam summos Pontifices Ecclesiis aliquibus tribuisse privilegium celebrandi Missas in pervigilio Nativitatis Domini ante noctis dimidium. Quo pertinet Indultum *Alexandri VI.* editum 6. Augusti 1502. favore monasterii Canonicorum Regularium Venetiis erecti sub titulo S. Mariae Charitatis, quod quidem privilegium refert *Flaminius Cornelius in decade septima* Ecclesiarum Venetarum, quarum ipse monumenta erudite illustravit. *Pius IV.* Praedecessoris Alexandri exemplum secutus, die 27. Februarii 1562. pari beneficio donavit Moniales S. Mariae Miraculorum ejusdem urbis; et sequenti anno 1563. instante Equite *Jacobo Superantio*, Venetae Reipublicae apud S. Sedem Oratore, benigne annuit, ut in Collegiata et Parochiali Ecclesia S. Pauli, Missae Sacrificium peragi posset prima hora noctis, quae Natalem Christi diem antecedit. Praeterea ante ejusdem noctis dimidium, solemnis Missa in augusto S. Marci Templo celebratur; idemque ritus in aliis Ecclesiis bene multis, Venetiis obtinet, ut nos ipsi, quo tempore munus a Secretis Congregationis Concilii gerebamus, multis prolatis monumentis olim ostendimus in folio quodam, quod typis evulgatum in causa *Veneta* 13. Julii 1720. prostat *tom. 1. Thesaur. Resolut. Sac. Congregat. Concil. pag. 345.*

IX. Quinto: S. Pontifex *Pius V.* privilegia omnia de Missae Sacrificio ante dimidium noctis Nativitatis Domini celebrando, abrogavit per Constitutionem, quae incipit, *Sanctissimo in Christo*, et inter ejusdem Pontificis Constitutiones recensetur *ordine quarta tom. 2. Bullarii Romani*. Hinc communi suffragio Scriptores affirmant, non licere post Pianam sanctionem ullibi celebrare Missas in pervigilio Nativitatis ante me-

diam noctem, esto, ex vi praecedentium pervilegiorum, id olim in Ecclesiis aliquot obtinuisset. Ita censet *Azor. Instit. moral. part.*1. *lib.* 10. *cap.*25. *quaest.*3. Francolin. *de tempore Horar. Canonic. cap.* 29. *num.*11. *et* 14. Cardinalis Brancatius *de Privil. Cappell. Cardinal. pag.*15. Clericatus *de Sacrific. Missae decis.* 39. *num.*15. *et* 16. Quod si etiam nostra aetate adhuc Venetiis in Ecclesiis nonnullis mos perseverat Sacrum offerendi ante dimidium noctis, quae Festum Nativitatis praecedit, id aut ab aliis privilegiis posteriori aevo indultis repetendum est, aut a veterum privilegiorum confirmatione, justis ac rationabilibus causis ita suadentibus, concessa, ut contigisse meminimus in Pii IV. Diplomate favore Collegiatae et Parochialis Ecclesiae Sancti Pauli, quam supra memoravimus. Etsi enim Congregatio Concilii die 15. Junii 1720. rescripserit, hocce privilegium per *Pii V.* Bullam fuisse revocatum, addidit tamen, consulendum summo Pontifici, ut *Pii IV.* Indultum confirmaret; nec Pontifex confirmationem denegavit.

X. Postremo, aliquid etiam de jejunio ab iis servando, qui aut Missam celebrant, aut sacram Eucharistiam percipiunt, praemittere opportunum ducimus. Vetustissima sane est Ecclesiae disciplina, quae praecepit, neminem ad Eucharistiam accedere posse, que jejunus non sit; nec desunt, qui ejus initia repetant ab aevo Apostolico, ut probat Cardinalis *Bona Rer. Liturgicar. lib.*1. *cap.*21. *Ut nullus post cibum, potumque, sive quodlibet minimum sumptum, Missam facere praesumat*, verba sunt decreti, quod *Antero* Pontifici a nonnullis tribuitur. *Ut nullus accipiat Sacrificium post cibum, aut post aliquam parvissimam refectionem, nisi pro Viatico*: verba sunt alterius decreti, quod sub Eutychiani Pontificis nomine ab *Ivone* recitatur *part.*2. *cap.*45. Haud ignoramus, ejusmodi decreta apocryphis accenseri. Quidquid vero sit de genuino illorum authore, nemo tamen, qui sapiat, inficiabitur; jam tum ab antiquissima aetate invaluisse consuetudinem ministrandi jejunis Eucharistiam, esto, definitum originis tempus adhuc sit incompertum.

XI. Statuta autem necessitate jejunii, ejusque jejunii, quod naturale vocatur, superest inquirendum, a quo tempore illius initium desumi debeat. Juxta communem Ecclesiae consuetudinem, cujus item exordia adhuc ignorantur, jejunium illud a noctis dimidio incipit, et usque ad tempus, quo Eucharistia sumitur, perseverat. Ita unanimi consensu docent Theologi, duce *D. Thoma*, qui 3. *part. quaest.* 80. *art.* 8. *Ad quintum*, ita loquitur: *Ecclesia Romana diem a media nocte incipit: et ideo, si post mediam noctem aliquis sumpserit aliquid per modum cibi, vel potus, non potest eadem die hoc sumere Sacramentum, potest vero, si ante mediam noctem*. Excipit tamen S. Doctor *in praecitato art.*8. infirmum, cui etiam non jejuno, ministrari poterit Eucharistia, si periculum mortis immineat, ne forte saluberrimo Corporis Christi Viatico destitutus moriatur. Consonat Rubrica Missalis *tit.*9. *num.*1. in eodem jejunii naturalis initio designando: atque huc referri etiam possunt, quae lato calamo scripsit *Theodosius Rubeus in Horario universali cap.*20. Hoc naturale jejunium quamcumque vel minimam cibi quantitatem, sive, ut ajunt, materiae parvitatem excludit, quae tamen cum Ecclesiastico jejunio co nponi potest. Hinc patet utriusque jejunii latum discrimen, quod multis demonstravimus *in Tractatu de Sacrificio Missae sect.* 2. §.96. *Latinae editionis*, contra singularem cujusdam sententiam, quae adstruere nitebatur, jejunium naturale per modicissimam cibi partem non laedi. Huic sane non parum favet *Petrus Ledesma*, *qui in quaest.*24. *art.*2. veterum Theologorum opinionem obtendens, asserere non dubitavit, licere Sacerdoti, plures Missas celebraturo, ad secundam, et tertiam Missam progredi, etsi in primo Sacrificio consuetam purificationem sumpserit. At *Henaus in cit. disput.*20. *sect.*4. *num.*46. id falsum esse demonstrat, relatis auctoritatibus *Paludani*, Durandi, Gabrielis *Biel*, Sylvestri, ac aliorum. In Decretali *Innocentii III.* quae incipit *Ex parte*, *de celebrat. Missar.* injungitur Sacerdoti, ut purificationem sorbeat, *postquam totum acceperit Eucharistiae Sacramentum*: mox vero Pontifex monet, ne Sacerdos ita se gerat, si pluries eodem die Sacrificium offerat: *Ne, si forte vinum perfusionis acciperet; celebrationem aliam impediret*. Eadem occurrunt in Sacramentario Gregoriano *tom.*3. *pag.* 111. *litter. D. Ad vigiliam Sancti Petri, et Pauli*, hisce verbis concepta. *Quando Apostolicus duas Missas celebrat una die, inter eas non lavat os, nisi post officium; sed absque intervallo, finita priore, incipitur altera*.

XII. Certam igitur Ecclesia constituit disciplinam cum circa numerum Missarum, quae a

Sacerdote uno eodemque die offerri possunt, tum circa tempus ad Missas celebrandas statutum, tum etiam circa jejunii legem a Sacerdote servandam, necnon circa definitum temporis limitem, a quo jejunii naturalis initium ducere oportet. Quum tamen in hac Ecclesiae oeconomia nihil occurrat, quod a naturali, aut Divina lege suam trahat originem; hinc sequitur, posse Romanum Pontificem, graviori quapiam, ac legitima causa impellente, super hujusmodi Ecclesiasticis Constitutionibus dispensare. Sed, quum plura sint relata Ecclesiasticae disciplinae capita, eaque ad invicem distinguantur, quippe quae nullo necessario nexu inter se copulantur; hinc etiam sequitur, dispensationis beneficium ab uno ad alium casum, cujus expressa non fiat mentio, extendi non posse. Quocirca improbanda est illorum opinio, qui ex privilegio Missam celebrandi ante dimidium noctis Nativitatis Domini, inferunt, ipsam quoque jejunii servandi legem, quae a dimidio praecedentis noctis Sacerdoti imponitur, fuisse sublatam; ita ut is, exempli causa, qui Missam de vigilia Nativitatis pridem celebraverit, et ablutionem hauserit, adveniente nocte, ejus tamen dimidio nondum elapso, solemnem Missam de Nativitate Domini celebrare valeat. Indultum praeveniendi in ea solemnitate statutam mediae noctis horam, ideo a nonnullis cum praetensa exemptione a naturalis jejunii lege conjungitur; quia alioquin gravi nimis incommodo premeretur Sacerdos, si a praecedentis noctis dimidio ad insequentem noctem, etiam non expectato illius dimidio, jejunium protraheret; et quia non desunt sacrae antiquitatis exempla, quae probant, Eucharistiam etiam non jejunis fuisse porrectam. At exaggeratum cum primis Sacerdotis incommodum, usque adeo grave non est, ut ferri non possit. Siquidem nostra etiam aetate multi numerantur, qui, per idem temporis spatium, jejunium tolerant citra ullum valetudinis detrimentum. Quae ex adverso producuntur monumenta, minus officiunt. Haud inficiamur, infantibus pridem lacte nutritis, ac Fidelibus feria v. in Coena Domini prandio refectis, sacram Eucharistiam olim fuisse distributam. Reponimus tamen, prius exemplum ad rem non facere, ut cuique patet; posterius vero desumptum esse a peculiari dumtaxat quarumdam Ecclesiarum more, qui in memoriam novissimae Coenae, a Christo Domino celebratae, olim institutus, aliquandiu apud illas viguit, sed jampridem in usu esse desiit.

XIII. Opportunius ad praesentem controversiam produci potuisset exemplum Pontificiae Capellae, in qua primam Missam ante noctis dimidium celebrat, qui ut plurimum a praecedentis noctis dimidio jejunium non servavit. Antequam vero hujusce difficultatis nodum dissolvamus, abs re non erit aliquanto longius digredi, ut quae hac in re Pontificiam Capellam pertinent, accuratius explicemus.

XIV. Ex Diariis, quae Pontificii Caeremoniarum Magistri ab anno 1483. ad annum 1517. digesserunt, colligimus, Matutinum in Pontificia Capella incepisse circa octavam, nonam, ac etiam decimam horam (ab occasu Solis numerando, juxta Italiae morem) illius noctis, quae diem Christi Natalem praecedit; ac praeterea, sacrum hunc ritum, una cum solemni Missa, nonnisi quatuor horarum spatio expleri consuevisse. *Leo X.* referente in Diariis *Paride de Crassis*, anno 1517. ob adversae valetudinis incommoda, Pontificiae Capellae initium statuit *hora quinta noctis*. Pontifex *Hadrianus* VI. veterem morem sequutus, horam noctis nonam restituit. At *Clemens* VII. *Paulus* III. ac *Julius* item III. circa secundam, aut tertiam noctis horam Matutinum inchoandum mandarunt: hinc hora septima noctis ipsi etiam solemniori Missae finis imponebatur. Varius in hoc tempore designando fuit S. Pontifex *Pius* V. quandoquidem, eo jubente, anno 1566. Matutino initium dedit hora noctis sexta; anno 1567. hora quarta; anno 1568, hora quinta; anno 1569. hora octava cum dimidio; anno demum 1570. hora nona. *Gregorius* XIII. juxta veterem morem, tertiam, aut quartam noctis horam in usum revocavit. Atque hic demum mos in Pontificia Capella deinde servatus fuit, et adhuc viget, statuta pro Matutini initio quarta hora noctis: ex quo sequitur, ut solemnis Missa paulo ante noctis dimidium perficiatur.

XV. Jam vero a designatione temporis, et horae, ad jejunium progrediamur. Caeremoniarum Magistri nonnunquam in Diariis referunt, Cardinalem, qui Sacrum obtulit, ad Missam celebrandam accessisse jejunium. Nostra aetate Cardinalis *Leander Colloredus*, qui per quamplures annos Missam nocte Nativitatis Domini solemni ritu obtulit, jejunium a precedentis noctis dimidio accurate servavit. Eadem jejunii lege sese obstrinxit recolende memorie *Benedi-*

ctus Papa XIII. quem praeterea novimus, ad meridiem usque Festi Nativitatis Christi, jejunium protraxisse: siquidem, post Sacrum in pervigilio hora consueta noctis solemniter peractum, alteram Missam in aurora recitabat; ac postremo Missarum Solemnia aut in Pontificia Capella, aut in Vaticana Basilica perficiebat. Quia vero haud multa occurrunt eorum exempla, qui jejuni accesserint ad Altare; contra vero frequentius contigit, ut Cardinalis, qui nocte Nativitatis Sacrum explet, die praecedenti a refectione non abstinuerit: superest, ut rationem, quae id licere suadeat, inquiramus.

XVI. Sunt, qui credant, Romanum Pontificem quotannis litteras in forma Brevis expedire, per quas Cardinalis nocte Nativitatis celebraturus eximatur a lege jejunii, quod alioquin a praecedentis noctis dimidio servare teneretur. Ita putat *Pasqualig. in Decisionibus Moralibus decis.* 311. *et decis.* 451. *de jejunio*. Id tamen gratis asseritur, et hujusmodi litterae re ipsa minime conceduntur, ut apposite animadvertit *Diana in edit. coord. tom.* 2. *tract.* 3. *resolut.* 12. *num.* 4. Alii, ut a difficultate se expediant, aliam ineunt viam. Cardinalis *de Lugo de Sacramentis disput.* 15. *de Eucharistia sect.* 2. *a num.* 55. affirmat, Cardinalem, qui in pervigilio Nativitatis ante noctis dimidium Missam celebrat in Pontificia Capella, jejunium naturale non frangere, etsi mane cibum sumpserit, et Sacri oblatio mediam noctem antevertat, nec ullam a Pontifice obtinuerit dispensationem. Quum enim, expressa Pontificis voluntate, certum temporis spatium ad solemne Officium peragendum fuerit definitum, Pontifex ipse mediam noctem anticipasse censetur, non universim quidem, sed quoad solum Pontificiae Capellae locum, et quoad personam dumtaxat Cardinalis, qui Missam canit, ac aliorum, qui ibidem Missarum solemniis adstant. Ad hanc opinionem confirmandam, advertere juvat, fas esse Romano Pontifici Ecclesiasticorum dierum limites statuere, absque eo quod mediae noctis, vel aurorae physica momenta accuratius inspiciat. Etenimvero iis in regionibus, in quibus, ob sublimiorem poli elevationem punctum mediae noctis statui vix potest, punctum vero insequentis aurorae magis adhuc latet, quia plerumque nullum est, Ecclesiasticorum dierum initia a moribus, et consuetudine petenda sunt; nimirum ab eo tempore, quo regionum illarum incolae aut laboribus se se exercere incipiunt, aut quieti indulgent: ut olim sub Pontifice *Urbano VIII.* in Congregatione habita die 2. Novembris 1634. definitum fuisse testantur memoratus *Thedosius* Rubeus *in Horario universali cap.* 19. *a num.* 17. et in alio Opuscolo *ad Rubricam Missalis de aurora*, Cardinalis *Brancatius* in Dissertatione *de privilegiis Capellae Cardinalium pagin.* 22. *et seq.* Merati *ad Gavantum tom.* 1. *part.* 2. *pag.* 767. *et pag.* 1378. *Decreto* 276. *Romanae editionis*.

XVII. Sententiam Cardinalis *de Lugo* amplectuntur *Magri in Hierolexico verb. Nativitatis Domini*, Aversa *de Eucharistia quaest.* 8. *sect.* 8. et Diana *loc. cit. resolut.* 11. *et resolut.* 12. Quia vero nunquam fortasse Romani Pontifices de noctis dimidio in Pontificia Capella anticipando cogitaverunt, proindeque fundamentum, cui Cardinalis *de Lugo*, ejusque sectatores innituntur, satis firmum non est; hinc meliori consilio alii sentiunt, ac docent, in proposito casu, licet expressa Pontificis dispensatio non appareat, inesse tamen tacitam, ac rationi admodum consonam. Enimvero, quum, nonnisi praehabito summi Pontificis assensu, stata ad Matutinum inchoandum hora definiatur, profecto summus Pontifex haud ignorat, quo tempore in pervigilio Nativitatis Capella incipiat, qua hora solemnis Missa, cui nonnunquam ipsemet Pontifex interesse solet, celebretur, Et, quoniam praeterea compertum persaepe illi est, eum, qui Sacrum offert, non esse jejunum, et tamen nullus unquam Pontifex edixisse fertur, ut Cardinalis ea occasione ante noctis dimidium celebrans, a praecedenti media nocte jejunium servaret; nil ultra requirendum videtur ad tacitam Pontificis dispensationem inducendam, aequitatis tamen, ac rationis legibus consentaneam. In hanc sententiam descendunt *Dicastillus tom.* 1. *de Sacramentis tract.* 4. *de Eucharistia disputat.* 9. *dubitat.* 17. *quaest.* 7. *num.* 404. Gabriel de Henao *part.* 2. *de Sacrificio Missae disputat.* 22. *sect.* 4. *num.* 44. Martinon. *tom.* 3. *disputat.* 35. *num.* 64. Quartus *ad Rubricas Missalis part.* 3. *tit.* 9. *secc.* 1. *in dubiis conscientiae dub.* 6.

XVIII. Hanc tacitam Pontificis dispensationem, aequitati ac rationi consentaneam diximus: non enim temere antevertitur Officii nocturni hora in Pontificia Capella; cuum et hujusmodi anticipatio modica sit, et Cardinalibus,

bus, ac Praelatis, qui ea nocte eidem Capellae intersunt, non modo valde opportuna, sed fere necessaria dignoscatur. Nam iidem sequenti die ad aliam Capellam accedere debent, in qua summus Pontifex solemnia ut plurimum exercet Pontificalia. Quare, quum illi, qui Episcopi, aut Presbyteri sunt, mane tres Missas sint celebraturi, antequam ad tertiam solemnem Missam in Capella peragendam revertantur, aut tempus illis deficiet, aut angustum nimis supererit, nisi per anticipatum nocturni Officii initium angustia temporis laxatur.

XIX. Quod si rationi, et aequitati consonum est horam antevertere; non minore rationis et aequitatis jure innititur tacita dispensatio, quae celebrantem in Pontificia Capella ante noctis dimidium a naturali jejunio eximit. Si enim humani corporis imbecillitatem, quae in dies gravior fit, expendamus; quodque caput est, si ad celebrantis aetatem, quae ut plurimum senilis est, oculos convertamus: facile apparebit, vix, ac ne vix quidem sperandum esse, ut possit tamdiu jejunium tolerare. Pontifex *Julius* III. die 15. Martii 1554. per litteras in forma Brevis concessit Imperatori *Carolo* V. ut, antequam sacram Eucharistiam sumeret, paululum cibi gustaret *ad necessariam sustentationem ventriculi*; ac insuper eumdem Imperatorem absolvit, quod antea, citra Romani Pontificis dispensationem, *de Medicorum consilio*, ad sacram Eucharistiam accesserit non jejunus. *Pius* item IV. a Portugalliae Rege certior factus, quod nonnulli Sacerdotes, qui Indicas regiones, ejus dominio subjectas, inhabitabant, *aut propriae infirmitatis, aut aeris intemperiei occasione quibusdam remediis comestibilibus, aut potabilibus nocte uti consueverant*; per alias litteras datas die 10. Februarii 1563. benigne indulsit, ut, *si ipsos illis post mediam noctem uti contigerit, Missam die sequenti celebrare valeant, si urgentissima fuerit celebrandi necessitas, et paululum inde dormierint*. Praeterea, inter *Innocenti* XIII. litteras in forma Brevis, una occurrit sub die 5. Octobris 1722. in qua regnanti *Ludovico* Galliae Regi conceditur, ut die coronationis suae *modicum jentaculum* sumere valeat ante Communionem, habita nimirum ratione diuturnioris temporis, quod in eo solemni ritu peragendo impenditur, ac imbecillis valetudinis ipsius Regis, qui aetate adhuc recens, corporis habitudinem nondum satis firmaverat, ut in memoratis litteris expressum legimus. Pari privilegio idem Pontifex donavit Imperatricem *Elisabetham*, datis litteris die 20. Augusti 1723. ut scilicet modica refectione uti posset, quamvis communicatura, quo die illius coronatio in Bohemiae Reginam, solemni pompa, ac in multas horas protrahenda, fieri debeat.

XX. Ex hactenus dictis colligitur, privilegium celebrandi Missam in Pontificia Capella ante noctis dimidium, non quidem per necessariam connexionem secum ferre aliud privilegium exemptionis a lege jejunii; immo vero posterius hocce privilegium esse repetendum a tacita Pontificis dispensatione, quam satis probant eae rerum, ac temporis circumstantiae, simul sumptae, quas supra memoravimus. Hinc sequitur, sublatis hisce circumstantiis, jam nullum tacitae dispensationi esse locum; ideoque ad jejunium naturale servandum teneri, qui alibi Sacrum offerat, etiamsi, ex Apostolico Indulto, mediae noctis articulum in Missae oblatione praeveniat. Consulendi in rem hanc *Andreas Piscara Castaldo in Prax. Caeremon. lib.* 3. *sect.* 1. *cap.* 1. *num.* 4. *pag.* 391. *et cap.* 3. *num.* 1. *pag.* 393. necnon celebris *Gavantus part.* 4. *tit.* 3. *num.* 5. ubi ita loquitur: *Celebraturus ante mediam noctem ex privilegio, vel legitima consuetudine vere non dispensatur in jejunio necessario ad Missam. Ideo a pridiana media nocte jejunet, neque in Missa vigiliae sumat purificationem*. Consonat diligens Scriptor *P. Merati tom.* 1. *part.* 2. *Romanae editionis p.* 853. *num.* 12.

XXI. Itaque, ut rem hanc expediamus, Episcoporum partes erunt, duo haec in Synodis opportune secernere: ut scilicet primo edicant, nulli fas esse, citra Apostolicam dispensationem, in nocte Nativitatis Christi Missam celebrare ante noctis dimidium: et id quidem fieri prohibeant, indicta in contumaces poena suspensionis, quam etiam probant, ac laudant *Polacus in suis Aphorismis sacrar. Caeremoniar. Aphorism.* 1. *n.* 4. Pax Jordan. *Elucubrat. tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 1. *de Sacrificio Misse n.* 93. secundo aperte declarent, eos, qui ex Apostolico privilegio Sacrum obeunt ante noctis dimidium, adhuc teneri lege jejunii, idque a praecedentis noctis dimidio servandum esse. In ordine quodam pro Divini Officii celebratione, Romae edito anno 1645. cujus etiam meminit *Diana in edit. coord. tom.* 3. *tract.* 1. *resolut.* 55. *n.* 3. haec legimus. *Mis-*

sa hujus sacratissimae noctis debet celebrari post mediam noctem ; aliter Sacerdos non celebraret jejunus . Celebraturus ante mediam noctem ex privilegio, vel legitima consuetudine, non dispensatur in jejunio necessario ad Missam ; id est a pridiana nocte jejunet , neque in Missa vigiliae sumat purificationem . Eadem occurrunt in ordinario Patriarchali, quod anno quolibet Venetiis evulgatur, ubi ad diem 24. Decembris haec legitur adnotatio : *Celebrantes ante mediam noctem sunt jejuni a media nocte antecedenti , adeoque non sumant purificationem in Missa hodierna .*

XXII. In Regnis , atque ditionibus , Hispaniarum, et Portugaliae Regibus subjectis , adest privilegium celebrandi tres Missas in die Commemorationis omnium Fidelium Defunctorum ; quod olim pro aliquibus ex dictis Regnis , et pro quibusdam personis ibidem degentibus invectum , a nobis ampliatum, et declaratum est sub ea forma , quae legi potest in decreto nostro , Apostolicis litteris firmato , quod extat *Bullarii nostri tom. 2. num. 61.* Sane pro recto hujus privilegii usu plura observanda , pluraque opportune praescribenda providimus ; eaque omnia eodem decreto complexi sumus . Proindeque Epicopi locales earum regionum , in quibus locum habet hujusmodi indultum , si quid statuendum habeant circa triplicem illam Missarum celebrationem , ut errandi pericula evitent , eidem decreto nostro in omnibus , et per omnia se conformare curabunt .

CAPUT NONUM.

De Communione sub utraque specie quoad Laicos , Clericos , et Sacerdotes non celebrantes : de qua etsi quibusdam in Synodis actum fuerit , in aliis tamen non expediret sermonem instituere .

DE Communione sub utraque panis , et vini specie late egimus *in nostro Tractatu de Sacrificio Missae, editionis Latinae* §.356. *et pluribus sequentibus* : ubi ostendimus primo , Fidei dogma esse , totum ac integrum Christum sub unaquaque specie contineri : secundo , eos , qui sub una tantum specie Christum sumunt , nulla fraudari gratia , quae propria sit Sacramenti , et ad aeternam salutem necessaria : tertio, nullo Dei praecepto iis , qui Missam non celebrant , Communionis sub utraque specie necessitatem imponi : quarto , ad Ecclesiasticam disciplinam unice pertinuisse , quod Calicis usus aliquando permissus , et Communio sub utraque specie Laicis , Clericis, et Sacerdotibus non celebrantibus concessa fuerit ; praevia tamen protestatione , per quam agnoscere se profiteantur , totum ac integrum Christum Dominum sub utraque specie contineri , seque ea omnia , quae supra exposuimus , tamquam Fidei dogma ab Ecclesia definitum , tenere , et credere .

II. In eodem Tractatu nostro *de Sacrificio Missae* narravimus , Archiepiscopum Pragensem , ut Hussitas a seditionibus ac caedibus , quas propter sibi denegatum a Constantiensi Concilio Calicis usum passim instaurabant, tandem avocaret , in Synodo habita anno 1426. Eucharistiae Sacramentum sub utraque specie illis concessisse ; mox tamen *Martini* Papae V. decreto hocce privilegium fuisse revocatum . Praeterea memoravimus, Concilium Basileense, Bohemiae , ac Moraviae populis usum Calicis tribuisse, modo in ceteris omnibus cum Ecclesia Romana convenirent , ac crederent , non minus sub panis , quam sub vini specie , totum ac integrum Christum Jesum existere ; sed hanc itidem concessionem , ob varios , qui invaluerant , abusus , fuisse sublatum . Insuper addimus, Romanos Pontifices *Paulum* III. ac *Julium* III. Apostolici Nuncii authoritatem delegasse , ut Calicis usum Laicis permitterent ; eos autem satius duxisse ab hujusmodi privilegii largitione abstinere . Tandem adnotavimus , Concilium Tridentinum hanc ipsam de usu Calicis discussionem , Romani Pontificis arbitrio expediendam reliquisse : ac *Pium* IV. ut refractarios , ac rebelles ad veritatis semitam revocaret, per litteras in forma Brevis ad Archiepiscopum Pragensem datas indulsisse , ut nonnulli Sacerdotes Catholici destinarentur , qui , praehabitis necessariis de Fide protestationibus , possent Eucharistiam sub utraque specie Laicis ministrare ; verum , quum spes a *Pio* IV. concepta , irrita cecidisset , immo ex hac benigna Calicis concessione non levia prodiissent mala , oportuisse , ut successores Pontifices *Pius V.* et *Gregorius* XIII. beneficium illud , quod in perniciem vertebatur , e medio tollerent .

III. Nihil igitur hac in parte addendum superest, nisi hoc unum, nimirum temporibus *Sixti* V. et *Pauli* V. iterum de Calicis concessione actum fuisse,instantibus Apostolicae Sedis Nunciis , qui eam indulgentiam , si tunc temporis

in usum revocaretur, in magnum Catholicae Religionis incrementum cessuram pollicebantur. Placuit tamen postulata rejicere, ut patet ex monumentis, quae in Archivo sacrae universalis Inquisitionis servantur.

IV. In Synodo Dioecesana ab Wratislaviae Episcopo habita, atque *in capite sexto de Eucharistia*, quod Apostolicae Sedis Nuncio, jussu *Pauli V.* fuit transmissum, quod rejectas preces a Nunciis, ut modo narravimus, porrectas, haec, quae sequuntur, circa Calicis usum statuta fuere. Ipso capitis initio declarat Synodus, praecepto Eucharisticae Communionis solo Paschatis tempore Fideles obstringi: addit tamen, monendos eos, ac hortandos, ut etiam solemnioribus festis Nativitatis Christi, Pentecostes, et Assumptionis B. Mariae Virginis ad sacram Synaxim accedant. Mox docet, jam tum ab Ecclesiae primordiis Eucharisticam Communionem aut sub una panis, aut sub utraque panis et vini specie ministrari consuevisse; Ecclesiam tamen successu temporis, justis, validisque rationibus ita suadentibus, hanc, quoad Laicos, probasse consuetudinem, ut nonnisi sub una panis specie sacra Eucharistia reficerentur. *Licet vero* (verba sunt Synodi *citato capite*) *ab initio Christianae Religionis aliquando unius, aliquando utriusque speciei usus fuerit*; *progressu tamen temporis Ecclesia, gravibus, et justis causis adducta, consuetudinem sub altera tantum specie communicandi approbavit*. Admittit etiam concessionem a *Pio IV.* Regno Bohemiae factam; nec inficiatur, Dioecesim Wratislaviensem sub Bohemiae Regni ditione contineri: fatetur tamen, se nolle a communi Ecclesiae disciplina recidere: *Ex concessione autem Apostolicae Sedis sub* Pio IV. *Pontifice felicis recordationis Regno Bohemiae facta, cui Provincia haec et Dioecesis Wratislaviensis incorporata est, Laicis Calicis usus liber permittitur. Nihilominus Ecclesiae universalis approbatam consuetudinem, quantum Domino suffragante poterimus, rursum introducere cupimus*. Postremo methodum suppeditat, quam hac in re sequantur magistri erga discipulos, Sacerdotes erga parentes, quorum interest filios erudire, Confessarii erga poenitentes; ut omnes studio pacis et charitatis incensi, communem Ecclesiae consuetudinem ultro amplectantur: *Quod obtinebunt facilius, ubi illos accurate erudierint, tantum sub una specie, quantum sub utraque specie contineri*.

V. Pietatis, prudentiae, ac pastoralis sollicitudinis legibus consentanea profecto est memorata Synodalis constitutio, si temporum circumstantias, quibus edita fuit, inspiciamus. At vero pari digna laude fortasse non esset; aut saltem inutilis videri posset Episcoporum cura, si quae olim in Wratislaviae Synodo sancita fuere, ad eas Dioeceses, et loca trahere vellent, in quibus; citra ullam controversiam, laudabilis ac inviolatus vigeret usus dispensandi Laicis Eucharistiam sub unica panis specie.

VI. Quoad hosce Episcopos, in quorum dioecesi pacifica viget consuetudo Communionis laicis ministrandae sub sola panis specie, hoc unum notatu dignum superest explicandum. Accidit non semel, ut Lutheranus aliquis, qui, pravo imbutus errore, Eucharistiam sub utraque specie sumere consuevit, Catholicam Religionem amplectatur. In hoc rerum statu solent aliquando Episcopi, pietate moti, ab Apostolica Sede supplices postulare, ut is, qui, haeresi ejurata, Catholicae Fidei nomen dedit, valeat in posterum Eucharistiae Sacramentum sub utraque specie recipere, veteri consuetudine, cui pridem assueverat, non immutata; praemissa tamen protestatione, per quam se credere fateatur, totum integrumque Christum tam sub panis, quam sub vini specie contineri, ac spondeat, se nonnisi in privata domus Capella sacram Eucharistiam sub gemina specie sumpturum. In toties memorato Tractatu nostro *de Sacrificio Missae* multa numerantur exempla Romanorum Pontificum, qui privilegium pro Communione sub utraque specie, Catholicis Principibus aliquando ministranda, concesserunt. Haec tamen exempla ad hanc, quam tractamus, causam transferri non possunt; tum quia Personarum conditio, quae ad privilegia impetranda plurimum aliquando valet, diversa est; tum etiam quia suspicari non licet, eum, qui in Catholica Fide educatus, ab ea nunquam recessit, affirmare, aut docere posse, Communionem sub utraque specie Divino praecepto cunctis Fidelibus fuisse propositam: Contra vero timendum, ne is, qui longo tempore haeresim professus est, in veteri errore adhuc permaneat, quantumvis cum solemni protestatione ejuraverit, atque in hoc ipso articulo nominatim id omne, quod Romana credit Ecclesia, se crediturum spoponderit; quum praesertim de sinceritate protestationis antea emissae ex hoc ipso dubitandum videatur, quod nihilominus sacram Eucharistiam sub utraque specie accipere, post factam haeresis abjurationem, in

votis habeat: qui enim ita se gerit, videtur adhuc in eadem versari opinione, quam ante abdicatam haeresim fovebat. Haec autem, aut his similia rationum momenta, in causa fuisse putamus, cur Praedecessor noster *Vrbanus VIII.* anno 1627. privilegium a Barone quopiam Bohemo petitum, ut in privato domus suae Oratorio Eucharistiam sub utraque specie acciperet, constanter denegaverit. Neque vero nos ipsi faciliores hac in re fuimus erga nobilem mulierem, quidem Lutheranam, postea Catholicam: quam tamen moneri curavimus, ut, quoniam singulari Dei beneficio ad Catholicam Fidem accesserat, aequo animo se submitteret legibus Romanae Ecclesiae, quae mater omnium clementissima, ac de filiorum salute impensius solicita, quid prosit illis, quid noceat, optime intelligit. Hujusmodi sensus eruimus ex oratione, quam super usu Calicis habuit in Concilio Tridentino *Villalpandeus* Segobiensis Theologus, quamque *Harduinus* retulit in sua Conciliorum Collectione *tom.*10. *col.*312. *Tanti enim apud nos, modo pie Christianeque simus instituti, Ecclesiae auctoritas, et charitatis opinio valere debet, qua nos illa semper tamquam piissima mater liberos tenerrime prosecuta est, nostraque commoda procurat, ut, posthabito, atque abjecto procul quocumque affectu, quem fortasse nos erga Calicem hunc temere admodum induimus, gerimusque, illi uni nos, atque omnia nostra submittere, illud velle unum, quod illa vult, illud optimum putare, quod optimum illa dicit, suspectamque habere sententiam nostram, quae non ex obedientia Ecclesiae orta sit, et ortam jam, continuo deserere debeamus*. Silvius *in* 3. *part. D. Thomae quaest.* 80. *art.* 2. *quaesit.* 4. proposito dubio, *Vtrum Calix sit ex dispensatione concedendus haereticis*, qui sanctae Romanae Ecclesiae imperio ac legibus se obtemperaturos promittunt, respondet, posse quidem hoc privilegium concedi; addit tamen: *Vix est, ut hujusmodi dispensatio expediat respectu haereticorum nostri temporis*. Haud equidem ignoramus: celebrem hunc Scriptorem ita sentire de iis, qui, haeresi nondum ejurata, Calicis usum postulant, quo fruantur post haeresim abjuratam. Si tamen rationes, quibus ille utitur, expendantur, unusquisque facili negotio dignoscere poterit, eas sibi locum vindicare etiam quoad eos, qui pro usu Calicis orant post haeresim ejuratam: inquit enim *Sylvius*, quod instantes pro usu Calicis ante haeresim abjuratam, ut plurimum ita se gerunt, pravo errore ducti, quod putant, Eucharistiam sub utraque specie ex vi Divini praecepti esse sumendam. Jam vero hujus erroris suspicione non carent, qui hoc ipsum postulant post haeresim ejuratam. Addit, quod, privilegio semel concesso, in praeconcepta opinione magis adhuc obfirmarentur haeretici, quibus latior aperiretur campus, ut Catholicis audaciores insultarent, et contra infirmiores ac pusillos acceptam dispensationem ostentarent, perinde ac si Romana Ecclesia eorum dogmata tandem probaret. Ac denique subdit, Sedis Apostolicae indulgentiam ceteris exemplo futuram, ut privilegium peterent, quod aliis concessum scirent; ex quo communis ac perniciosa paulatim inolesceret consuetudo. Tanti Scriptoris animadversiones et valido non destituuntur fundamento; et si quis eas accurate perpendat, easdem videbit utrique casui maxime aptabiles, hoc est tam illi, in quo haeretici ante haeresim abjuratam Calicem petunt, ut eo post ejurationem utantur, quam alteri, in quo conversi ad Fidem Catholicam, Calicis usum, post haeresim ejuratam, efflagitant.

CAPVT DECIMVM

De vernacula divinarum scripturarum lectione alicubi prohibenda Synodali decreto, si abusus irrepserit: si tamen nullus abusui locus sit, hac de re silere praestabit.

SPiritus *Roterus*, inter Dominicanae familiae alumnos accuratus Scriptor, et contra haereticam pravitatem Inquisitor, cujus multa cum laude meminit *P. Echardus tom.* 2. *Scriptorum Ordinis Praedicatorum pag.*188. celebrem edidit Dissertationem, de non vertenda Scriptura Sacra in vulgarem linguam, quam anno 1548. *Henrico II.* Francorum Regi nuncupavit. Haec lucubratio communi plausu in Galliis recepta, anno 1661. publica Cleri Gallicani auctoritate iterum praelo subjecta fuit. Tres item egregii S. R. E. Cardinales hoc idem argumentum pertractarunt, eorum sententiam refellentes, qui aut plane necessariam, aut saltem opportunam, ac valde utilem, jactabant versionem sacrarum Scripturarum in vulgarem linguam, ut nimirum cuique promiscua esset earum lectio. Hos inter primus occurrit Cardinalis *Stanislaus Hosius*, qui in Tridentino Concilio Legati munere prae-

clare functus est, *lib. 3. de auctoritate Scripturae sacrae pag.*247. alter vero Cardinalis *Jacobus de Perron lib. 6. cap. 6. Respons. ad Angliae Regem*, tertius Venerabilis Cardinalis *Bellarminus tom.* 1. *Controversiar. Fidei lib.* 2. *de verbo Dei cap.* 15. Si quis autem nosse cupiat Scriptores alios, et quidem bene multos, qui varios Tractatus, ac Dissertationes erudito calamo elucubrarunt, ut ostendant, lectionem sacrorum Bibliorum, vulgari lingua redditorum, non esse cuique permittendam, consulat volumen jussu Cleri Gallicani Parisiis editum anno 1661. ita inscriptum: *Collectio quorumdam gravium Auctorum, qui ex professo, vel ex occasione, sacrae Scripturae, aut Divinorum Officiorum in vulgarem linguam translationes damnarunt*. Quibus addere possumus, praeter *Justum Fontaninum* in Opere *de Italica eloquentia verb. Romanzo, sive Romanzio*, etiam Passavantium *in Speculo verae Poenitentiae*, ubi solidis probat rationibus, quam ardua res sit sacrarum Scripturarum nuda et accurata in vulgarem linguam conversio. Non enim sufficit, ad opus rite perficiendum, sola linguarum peritia; sed alia insuper scitu necessaria sunt, quae ab interpretibus ut plurimum ignorantur. Nolumus heic silentio praeterire *Fridericum Furium Coriolanum*, virum eruditione clarum, et *Carolo V.* Imperatori, ac *Philippo II.* ejus Filio satis acceptum. Hic Auctor scripsit, et evulgavit Opus *de Consilio, et Consiliario*, communi suffragio comprobatum commendatumque. Mox tamen sobrietatis limites praetergressus, postquam Dissertationem adornavit anno 1556. Basileae impressam, cui titulus: *Bononia, sive de libris sacris in vernaculam linguam convertendis*: cunctorum indignationem ac censuram promeritus, in quamplura se se conjecit discrimina, teste *P. Michael a S. Joseph*, nunc Episcopo Guadicensi, *tom.* 2. *Bibliographiae Criticae pag.*413.

II. Propositum nobis non est, hanc controversiam universim expendere, ac funditus exhaurire: ab iis tamen abstinere nolumus, quae semel cognita, plurimum prodesse poterunt. Itaque praenotare juvat primo, summum Pontificem *Innocentium III.* opportuna adhibuisse remedia, ut modum imponeret divinarum Scripturarum versioni, quum earum in linguam Gallicam translatio Metis vulgata non leves in Dioecesi illa tumultus excitasset; quippe vernacula lectio in omnium etiam muliercularum manibus et ore versabatur. Consulenda in rem hanc memorati Pontificis *epistola* 141. *lib.*2. *pag.* 432. *et* 434. juxta *Baluzii* Collectionem. Consulendus item *Raynaldus ad annum Christi* 1199. *num.* 27. Secundo, *Clementem XI.* Praedecessorem nostrum, per celebrem Constitutionem *Unigenitus*, nonnullas propositiones, hoc est 79. cum aliis pluribus, quae sequuntur, ideo proscripsisse, quod communem omnibus inducerent necessitatem legendi sacram Scripturam: quo semel posito, etiam ipsa Scripturarum in linguam cuique obviam translatio statuenda omnino esset. Errorem hunc Pontificia auctoritate confixum, alii etiam Catholici Scriptores impugnarunt: quos inter numerandi *P. Jacobus Fontana* Societatis Jesu, *tom.* 3. *Operis*, quod Romae prodiit anno 1721. contra *Quesnellii* propositiones; *P. Fulgentius Bellelli* ex Ordine Eremitarum S. Augustini, *tom.* 2. *Operis*, quod contra easdem *Quesnellii* propositiones scripsit, ac Romanis typis edidit anno 1737. *P. Viva* item Societatis Jesu, in suis lucubrationibus, quas adversus hunc ipsum errorem perfecit, ac evulgavit.

II. Nec defuere complures Episcopi, qui de ovium custodia soliciti, promiscuam sacrorum Bibliorum vulgari lingua lectionem per Synodales Constitutiones e medio sublatam voluere. In Concilio Tolosano, habito anno 1229. atque ab *Harduino* in Conciliorum Collectione relato *t.*7. *col.* 178. cavetur *c.* 14. ne laici libros retineant veteris, aut novi Testamenti, exceptis Psalterio, et Breviario: mox vero additur: *Sed, ne praemissos libros habeant in vulgari translatos, arctissime inhibemus*. Pari oeconomia Concilium Provinciale Oxoniense anni 1408. *cit. tom.*7. Collectionis *Harduini col.*1491. ita statuit *c.*7. *Periculosa res est, testante Beato* Hieronymo, *textum sacrae Scripturae de uno in aliud idioma transferre, eo quod in ipsis translationibus non de facili idem in omnibus sensus retinetur*. Dehin prohibet, ne quispiam ullum Divinarum Scripturarum librum in Anglicum sermonem transferre praesumat; versionem a *Wiclefo* institutam damnat; ac tandem decernit, nullas translationes recipi, nisi primum Concilii Provincialis decreto probentur. In novissimorum Conciliorum, quae in Galliis celebrata sunt, Collectione, a *Ludovico Odespun* concinnata, occurrit Concilium Provinciale Bituricense, habitum anno 1584. in quo *sub tit.*4. *de abusu Scripturarum tollendo*, haec decernuntur *can.* 2. *Omnia Biblia sacra, et*

quivis alii libri de Fide et Religione, vernacula lingua scripti, respuantur, nisi quos Ecclesiae Catholicae, et Ordinarii auctoritas probaverit. Eadem statuuntur in Concilio Hierosolymitano, an. 1672. a Patriarcha *Dositheo* adversus Calvinistas coacto, cujus Concilii Acta prostant in memorata *Harduini* Collectione *tom.* 11. *col.* 255. *et* 258. Adstipulantur alia item Concilia in Belgii provinciis habita, nimirum Cameracense, ac Mechlinense; necnon Synodi Dioecesanae Brugensis, Yprensis, Gandavensis, Namurcensis, ac Leodiensis, quarum sanctiones promiscuam Divinorum librorum lectionem vulgari idiomate expressam proscribunt, ut testatur *P. Fontana cit. tom.3. pag.593. sub num.4.*

IV. Haec tamen Conciliorum, et Synodorum decreta utilitati ac necessitati consentanea fuisse arbitramur, quod in provinciis, ac dioecesibus, in quibus promulgata fuerunt, jam inoleverit abusus promiscuae lectionis sacrorum librorum, in maternam linguam pro cujusque lectoris intelligentia captuque translatorum. At vero iis in locis, in quibus ejusmodi abusus nondum invectus est, minus provido consilio fortasse uterentur Episcopi, qui vetitam lectionem insectarentur, ac propositis poenis interdicerent. Ea quippe hominum conditio est, ut nitantur in vetitum, ac, statuto semel interdicto, perniciosa quadam cupidine illecti, quod prohibitum audiunt, curiosius inquirant; atque hac una de causa vetantem legem infringant, ut, quod legis jussu inconcessum norunt, introspiciant. *S. Carolus Borromaeus*, prudentia, ac vigili cura vere magnus, in primo Mediolanensi Concilio, cui praefuit anno 1565. hanc legem servandam decrevit: *Ut Episcopi regulas Indicis de libris vetitis, ab iis, qui illi negotio a sacrosancta Tridentina Synodo praefecti fuerunt, ex auctoritate Sanctissimi Domini nostri* Pii IV. *editas, ab omnibus librorum impressoribus, ac bibliopolis, ceterisque omnibus laicis, et Ecclesiasticis personis servari jubeant.* Quarta autem Indicis regula, jussu Tridentini Concilii statuta, et *Pii IV.* Pontificis auctoritate firmata, haec circa vernaculam sacrorum librorum lectionem servanda praecipit: *Quum experimento manifestum sit, si sacra Biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde, ob hominum temeritatem, detrimenti, quam utilitatis, oriri; hac in parte judicio Episcopi, aut Inquisitoris stetur, ut cum consilio Parochi, vel Confessarii, Bibliorum a Catholicis Auctoribus versorum lectionem vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint ex hujusmodi lectione, non damnum, sed fidei et pietatis argumentum capere posse; quam facultatem in scriptis habeant. Qui autem absque tali facultate ea legere, seu habere praesumpserit, nisi prius Bibliis Ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possit.*

V. Quia vero insequentibus annis experientia docuit, Episcopos, et Inquisitores, quorum judicio vernacula sacrorum librorum lectio concedi poterat, vel denegari, indulgentiores hac in re se praebuisse; immo vero ipsos etiam Regularium Praesides eamdem, quae Episcopis, et Inquisitoribus concessa fuerat, auctoritatem sibi arrogasse: hinc quartae Indicis regulae haec, quae sequuntur, jussu *Clementis VIII.* fuere superaddita: *Animadvertendum est circa supradictam quartam regulam Indicis fel. record. Pii Papae IV. nullam per hanc impressionem et editionem de novo tribui facultatem Episcopis, vel Inquisitoribus, aut Regularium Superioribus, concedendi licentiam emendi, legendi, aut retinendi Biblia vulgari lingua edita, quum hactenus mandato, et usu sanctae Romanae et universalis Inquisitionis sublata eis fuerit facultas concedendi hujusmodi licentias legendi, vel retinendi Biblia vulgaria, aut alias sacrae Scripturae tam novi, quam veteris Testamenti partes, quavis vulgari lingua edita, ac insuper summaria, et compendia etiam historica eorumdem Bibliorum, seu librorum sacrae Scripturae, quocumque vulgari idiomate conscripta, quod quidem inviolate servandum est.*

VI. Itaque, ut rem conficiamus, ubi nullus quoad vernaculam sacrarum Scripturarum lectionem abusus irrepsit, aut sileant Episcopi, aut solum quartae Indicis regulae urgeant complementum. Ubi vero abusus semel innotuit, etiam Synodali decreto radicitus evellatur. Concilium Tridentinum *sess.22. de Sacrificio Missae cap.*8. declarat, non expedire, ut vulgari idiomate Missae Sacrificium offeratur. Ubi vero, nullo contradicente, lex ista servatur, superfluum plane est, hac de re in Synodis sermonem instituere. At contra, si forte paulatim inferenda timeatur prava consuetudo celebrandi Missam novo quopiam idiomate, quod Ecclesia nondum probaverit; Episcoporum intererit non solum Synodali decreto contra abusum illum totis obniti viribus, sed etiam ab Apostolica Sede consilium, ac praesidium quaerere, ut in-

gruenti malo validiores occurrant. In Ecclesiastica historia notum satis est duorum Monachorum *Cyrilli* et *Methodii*, quorum uterque sanctitatis fama decoratur, exemplum. Quum enim, post evulgatum in Moraviae regionibus Evangelium, potestatem Sacerdotibus tradidissent, ut Missae Sacrificium Sclavonico sermone perficerent, judicium subiere *Joannis* VIII. summi Pontificis, qui ab iis gesta, Apostolica auctoritate firmavit. Universam rei seriem *in Tractatu de Sacrificio Missae sect.* 1. §. 79. *et seq.* fusiori stylo explicavimus. Hunc igitur locum, ne futili labore eadem repetamus, lectores consulant.

CAPVT VNDECIMVM.

Recens subortos in dioecesi abusus, modo revera talis sit, et remediis canonicis submoveri valeat, necessariam interdum reddit Constitutionem, quae in alia forte Synodo redundaret: ubi de Confessariis, qui poenitentes adstringerent ad sibi aperiendum nomen complicis in peccato: item de denunciatione Confessariorum solicitantium ad turpia, et de solicitantibus ad alia illicita.

NE *improba usurpatione dissimulatio in deterius convalescat, et fiat de consuetudine regula, quae non veniat ab ipsa, quae litteris mandata est disciplina* (uti ad Episcopos, in Toletana Synodo constitutos, apposite scripsit *Innocentius* I. *epist.* 23. *num.* 2. *tom.* 1. Collectionis *Harduini col.* 1023.), quantocius sane praecidendus est abusus, qui sub specie severioris, et sanctioris disciplinae, eam labefactat, quae ab Ecclesia est tradita, veramque Sacramentorum sanctitatem contaminat. Rem enarrabimus, quae non diu antea contigit. Concilium Tridentinum *sess.* 14. *can.* 7. anathemate perstringit asserentes, non esse in sacramentali Confessione necessario aperiendas circumstantias, mutantem speciem peccati: an autem sint etiam necessario aperiendae, quae inter eamdem speciem notabiliter aggravant peccatum, litigant quidem Theologi; sed Catechismus *S. Pii.* V. *tit. de conditionibus, et circumstantiis ad Confessionem requisitis*, S. Carolus Borromaeus *in Instruct. Sacerdotum*, *Actor. Eccles. Mediol. part.* 4. *pag.* 756. pluresque Synodi Episcopales, quas profert *Genertus Theolog. moral. tom.* 4. *tract.* 6. *de Sacram. Poenit. cap.* 6. *quaest.* 3. etiam istas manifestandi gravem obligationem in poenitente agnoscunt: quod etiam inter Theologos docent *Suarez de Poenit. disput.* 22. *sect.* 3. Henriquez *de Poenit. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 6. Tomas Sanchez *in Summ. lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 39. *et lib.* 4. *cap.* 11. *num.* 24. Gonet *disp.* 10. *artic.* 3. Salmant. *tom.* 1. *tract.* 6. *cap.* 8. *punct.* 2. Baron. contra Amad. *disput.* 2. *sect.* 3. aliique ab his citati. Cavere nihilominus debet Confessarius, ne occasione, seu praetextu exquirendi a poenitente peccati, quod confitetur, circumstantias, eumdem inducat ad pandendum nomen complicis, hoc est personae, cum qua peccatum illud perpetravit: etenim, quidquid sit, quando liceat poenitenti sui criminis socium libere et sponte Confessario revelare; certum tamen est, raro evenire posse, ut liceat Confessario complicis nomen a poenitente sciscitari, multoque minus ad illud sibi patefaciendum eumdem obligare. Et nihilominus haud ita pridem rumor ad nos pervenit, aliquot Sacramenti Poenitentiae Ministros, suffultos quorumdam Theologorum aut falsa, aut male intellecta doctrina, caepisse non solum a poenitentibus complicis nomen exquirere, sed ad illud sibi aperiendum, locumque insuper designandum, ubi is habitaret, eosdem adigere, denegata renuentibus alterutrum manifestare Sacramentali absolutione. Hujus vero perniciosae praxis hanc praeferebant causam, videlicet, ut ipsi complicem postea corriperent, atque ita in ejus tantum utilitatem hujusmodi uterentur revelatione. Verum nos gravia considerantes mala, quae inde necessario consequebantur; proximi enim laedebatur fama; arctum sacramentalis Confessionis sigillum periclitabatur; absterrebantur Fideles a suis culpis Confessario integre, prout ceteroquin opus est, manifestandis; rixae, et discordiae disseminabautur, et tota demum perturbabatur communitas: idcirco, pro nostro supremi Apostolatus munere, praedictum tunc primo pullulantem abusum, priusquam inolesceret, praefocandum duximus nostris Apostolicis litteris, incipientibus *Suprema*, quae habentur *nostri Bullarii tom.* 1. *num.* 134. aliisque duabus posterioribus Constitutionibus, quarum initia sunt *Ubi primum*, necnon *Ad eradicandum*, quae infertae sunt *ejusdem Bullarii nostri tom.* 2. *num.* 8. *et num.* 20. super quibus bo. mem. *Ludovicus Antonius Muratorius* peculiarem Dissertationem conscripsit, ac typis vulgavit.

II. Quod autem faciendum fuit a nobis, qui

omnium Ecclesiarum gerimus curam, non illico fieri decuisset a quolibet Antistite, cui unius particularis Ecclesiae commissum est regimen; is siquidem solicitus esse debet de sua excolenda diaecesi, non de insectandis abusibus, quos audit in aliena inolescere, nisi prudenter praevideat, eosdem, si non statim retundantur, suam pariter esse mox subituros: ubi enim abusus non est, quando novae Constitutionis freno vitium cohibetur, quod nunquam dioecesim invasit, injuriam sibi fieri credunt Dioecesani, putantes nimirum se quodammodo infamari, quasi reos criminis, quod ipsi non admiserunt. Ad Praesules vero, si forte eorum dioeceses exitiosus ille morbus inficeret, spectabat sane opportunis sanctionibus eum quantocius propulsare, quod sanctissime factum legimus in pluribus antiquis Synodis. In Synodo enim Bajocensi anni 1300. *cap.* 82. *tom.* 7. Collectionis *Harduini col.* 1238. habetur: *In Confessione sibi caveant Sacerdotes, ne inquirant nomina personarum, cum quibus peccaverunt confitentes, sed circumstantias tantum, quae possunt aggravare peccatum.* In Synodo Lingoniensi anni 1404. *Caveant Sacerdotes, ne in Confessione inquirant ab his, qaorum audiunt Confessiones, ut nominent eis expresse personas, eum quibus ipsi confitentes peccaverint, nisi esset tale peccatum, quod oporteat exprimi aliquid de persona; puta, peccavi cum filia mea naturali, vel spirituali, vel nepte: et hoc casu non debet dici nomen proprium, aut cognomen personae.* In Synodo Leodiensi anni 1405. *Inhibemus Sacerdotibus, statuendo, et omnibus Confessoribus, ne a confitentibus nomina illorum, cum quibus peccaverunt, inquirant, vel circumstantias, per quas possint nomina eorum designari. Quod si fecerint, ab officio audiendi Confessiones noverint se ipso facto esse suspensos.* In Synodo Senonensi anni 1524. *In audiendis Confessionibus caveant Sacerdotes, ne inquirant loca mansionum, et nomina personarum, cum quibus peccaverunt confitentes.* His concinunt Synodus Carnotensis anni 1526. Synodus Pariensis anni 1557. Statuta Synodalia Ecclesiae Trecensis, et *Sifridi* Archiepiscopi Coloniensis, quae videri possunt in Tractatu historico, et dogmatico *de secreto inviolabili Confessionis*, edito anno 1708. a *Langlet du-Fresnoy, pag.* 223. *et seq.* In aliis autem innumeris Synodis, quamquam speciatim agatur de Sacramento Poenitentiae, nulla tamen occurrit peculiaris constitutio, qua expresse prohibeantur Confessarii, ne a poenitentibus complicum nomina exquirant; quia scilicet ejusmodi detestandus abusus, non in omnes irrepserat dioeceses, ac proinde non ab omnibus erat speciali constitutione repellendus.

III. Quare iterum concludendum est, quod satis abunde demonstratum arbitramur, nimirum non omnes Synodales Constitutiones omni loco, et tempori convenire; sed prudentis Praesulis esse, eas tantum in Synodo edere, quas ad obsistendum serpentibus corruptelis, atque Ecclesiasticae disciplinae nitorem restituendum, pro locorum, et temporum diversitate, utiles reputaverit, et necessarias. Apostolicas vero Constitutiones, quamvis non omnes Episcopus Synodo inserere debeat, praesertim eas, quae pertinent ad vitia, quae in suam dioecesim minime invecta noverit, nec facile in eam introducenda prospiciat; expedit tamen, ut ipse eas probe calleat, quo ipsi in promptu sit ad earum praescriptum se gerere, earumque executionem ab aliis exigere, quoties abusus, et crimina per eas damnata, aditum sibi in ejus dioecesim aperuerint, aut aperire moliantur. Praeter superius adductum de Confessario complicis nomen a poenitentibus indebite exquirente, aliud exemplum afferre javat de matrimoniis Eunuchorum, et Spadonum, qui utroque teste carent. Ea postquam a *Sixto* V. per Constitutionem 59. quae incipit *Quum frequenter*, nulla et irrita declarata sunt, talia etiam communiter agnita fuerunt ab Auctoribus, *Schmalzgrueber ad lib.* 4. *Decretal. tit.* 15. §. 2. Anacleto *ad eumdem librum et titulum num.* 31. Clericato *de Matrimonio decis.* 32. *num.*48. Rosignolio *Oper. Moral. part.* 1. *tom.* 6. *praenot.* 17. *contract.*15. *num.* 37. aliisque recentioribus. Itaque in iis dioecesibus, in quibus de hujusmodi matrimoniis contrahendis neque cogitatur, neque cogitatum fuisse constat, improvidum esset in Synodo praefatam Sixtinam Constitutionem inserere. Vt autem Episcopus, si quae forsan aliquando inter suos subditos hac in re attentari contigerit, de his recte decernere valeat, opportunum ipsi, vel potius necessarium erit, hujus quoque Sixtinae Constitutionis legem non ignorare.

IV. Innuimus autem in argumento hujus capitis, non omnes semper abusus revera tales esse, ut novis condendis legibus causam praebere possint. Quod quidem ex iis, quae mox dicturi sumus, probari poterit. Pervulgatae sunt Romanorum Pontificum Constitutiones, altera *Pii* IV.

et al-

et altera *Gregorii XV.* contra Confessarios, qui sacramentalis Confessionis obtentu poenitentes ad turpia solicitant. In harum postrema injungitur Confessario, qui personae solicitatae Confessionem audit, ut eam adigat ad denunciandum Confessarium solicitantes apud competens Tribunal, nimirum aut sanctae Inquisitionis Officio, aut Ordinario loci. Et nos quidem has omnes Constitutiones innovavimus, et declaravimus per nostram, quae incipit *Sacramentum Poenitentiae*, quaeque extat *tom.* 1. *Bullarii nostri num.* 20.

V. Quum itaque aliquando contingeret, et alias contigisse constaret, ut personae solicitationem passae, admonitae a Confessario de obligatione ipsis imposita denunciandi solicitantem, huic antea rem communicarent, ut ipse quoque sibi consuleret, idem Tribunal adeundo, suumque reatum sponte accusando, quidam Episcopi, corrigendorum criminum zelo flagrantes, hujusmodi communicationem pro abusu valde pernicioso accipientes, cogitaverant aut peculiaribus Edictis, aut Synodalibus Constitutionibus districte inhibere, ne personae solicitatae solicitantibus quidquam significare auderent, quo hi ad sponte comparendum excitarentur.

VI. Favebant ipsis Edicta tum ab Hispanica Inquisitione, tum ab ea, quae per Siciliam constituta est, emanata, quibus injungitur solicitatis, ut solicitantem denuncient, hoc addito, ut nemini id antea significent: *Bannes in* 2. 2. *quaest.*33. *art.*8. *dub.*2. *in septimo argumento*, Sanchez *in selectis disput.*11. *num.*57. Diana *edit. coord. tom.*5. *tract.*9. *resol.*68. *n.*3. Felix Potestas *tom.*2. *part.*2. *de denunciatione num.*257.

VII. Quum vero hujusmodi clausula in Edictis supremae Romanae Inquisitionis minime appareat, non deerant tamen alia, quibus veluti fundamentis inniteretur dictorum Praesulum solicitudo, ut ea, quae meditabantur, re ipsa decernerent atque statuerent. *S. Thomas* 2. 2. *quaest.* 33. *art.*7. *in corpore*, expresse docet, in criminibus etiam occultis fraternam correctionem judiciali denunciationi minime praemittendam, quin immo illa confestim Judici deferenda esse, quoties ejus generis sint, ut etiam in occulto ad spiritualem tendant proximorum perniciem, quemadmodum in heresis crimine evenire non dubitatur. Praeterea *Sylvius ad citat. art.* 7. *conclus.* 3. certas quorumdam Regularium Ordinum Constitutiones, tamquam justitiae consonas tuetur, quae statuunt, delicta quaedam, absque praevia correctione fraterna, Superiori statim denunciari debere. Quod vero plurimum referet, illud est, *Alexandrum VIII.* Pontificem Maximum, in Congregatione S. Officii coram ipso habita die 8. Julii anno 1660. illorum reprobasse opinionem, qui docebant, crimina ad S. Officii jurisdictionem spectantia, denuncianda illi non esse, nisi correctio fraterna praecesserit. Quod quidem decretum in Opere Cardinalis *Albitii de Inconstantia in Fide cap.* 35. *num.* 44. *et seq.* editum est.

VIII. Nec silentio praetereundum, quod ex praevia admonitione, quae a solicitato ante denunciationem solicitanti fit, justitia vindicativa non leve patitur detrimentum. Etenim, si reus ad se accusandum coram Tribunali compareat, antequam solicitatus ad illum denunciandum accedat; ex consueta Tribunalis pietate, tamquam sponte comparens, salutaribus dumtaxat impositis poenis, dimittitur. Nec aliter se res habet, ubi solicitans Judicibus se sistat, semetipsum incusans, etiam postquam a persona solicitata fuerit denunciatus; tunc enim, si ab unica tantum persona praeventus fuerit, non amplius quidem uti sponte comparens, verum *ac si esset sponte comparens*, salutaribus solum multatus poenis, dimittitur.

IX. Dubitari nequit, quin allata rationum momenta aliquam vim praeseferre videantur. Verum, quum nulla lege, aut decreto prohibitum sit, quominus solicitantem solicitatus admoneat, ut quoniam ab eo denunciandus est, interea temporis cavere sibi festinet; optimum factu visum est, Praesulibus significare, ut a quocumque Edicto, vel Synodali Constitutione super hoc promulganda sese abstinerent, remque totam intactam relinquentes, non quidem approbarent eorum agendi rationem, qui delinquentem Confessarium, ante denunciationem monendum censebant, sed neque eam improbarent; quum in quibusdam rerum circumstantiis hujusmodi admonitio perniciosa esse, et pravos effectos producere valeat; in aliis autem proficua esse possit: siquidem, ut saepe experiendo dignoscitur, vix unquam solicitatus adduci posset, ut solicitantem denunciaret, nisi liberum illi esset eumdem antea admonere. Ex quo sequitur, ut id, non ab Edictis, aut Constitutionibus, verum a spiritualium directorum prudentia definiri debeat.

X. Diximus autem, nullam hactenus legem, nullumque decretum adesse, quo interdictum sit, ne quis Confessarium a se denunciandum antea commonefaciat. Verum duos casus distinguamus, oportet. Alter ad illum pertinet, qui denunciare omnino recusat, quia secretam admonitionem satis superque esse censet; vel recusat ad tempus, propterea quod nondum fraterne reum denunciandum admonuit: idque ab *Alexandro* VIII. damnatur, qui non ideo quemquam ab onere denunciandi immunem fore decernit, quia fraternam correctionem non antea praemiserit. Alter casus est de eo, qui reum quidem admonet, verum non idcirco ab eodem denunciando se abstinet. Hoc autem est, quod nulla adhuc lege, aut decreto vetatur: quum sic et correctionis naturale praeceptum, et simul denunciationis positivum, adimpleatur. Ita disserunt *Sanchez in selectis disputat.* 11. *num.* 58. Escobar *in tractatu de Confess. solicit p.*2. *quaest.*4. §.1. *num.* 56. Roccasull. *in Praxi Theologiae Moralis part.*3. *lib.*3. *cap.*6. *num.*96. *et* 97. Thomas del Bene *de officio Inquisitionis part.*2. *dubit.* 218. *sect.* 21. *n.* 20. Diana *in edit. coord. tom.* 5. *tract.* 9. *resolut.* 68. Dandinus *in tractatu de suspectis de haeresi cap.* 4. *sect.* 2. *subiect.* 1. *n.*18. Pignatellus *in novissimis Consultationibus tom.* 2. *consult.* 143. *num.* 14.

XI. Quod pertinet ad edictum aliquod, a Superioribus Regularibus promulgatum, de quibusdam criminibus religiosae communitati noxiis, etiam absque praevia secreta correctione, patefaciendis; *Suarez tom.* 4. *de Religione tract.* 10. *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 31. recte sapienterque animadvertit, duas esse quaestiones, quae super hoc institui possunt: alteram scilicet, utrum praevia admonitio in hujusmodi casibus necessaria censeri debeat; et ad hanc negative respondet: alteram vero, utrum saepedicta admonitio praemitti possit: ad hanc autem respondet affirmative; ubi potissimum non alio consilio id agatur, quam ut reus, se denunciandum superiori non ignorans, et ad emendationem, et ad correctionem recipiendam se melius comparare possit. Hanc sententiam plane sectantur *Antonius a Spiritu Sancto in suo Directorio Regularium tract.* 3. *disput.* 6. *num.* 614. et Castropalaus *part.* 3. *tract.* 16. *disput.* 5. *punct.* 7. *num.* 13.

XII. Nec obstare videtur supra indicatum justitiae vindicativae detrimentum. Ecclesiastica enim Tribunalia misericordiam aeque, ac justitiam fovent, atque id praecipue spectant, ut delinquentes ad bonam frugem convertantur.

XIII. Illud praeterea, veluti significando, indicavimus, nonnisi canonicis remediis procedendum esse in extirpandis abusibus, etiam quum revera tales esse comprobentur. Utque a solicitationis materia, quae praedictarum Constitutionum objectum est, minime recedamus, quum olim in quibusdam regionibus, quae turbulentis et factiosis hominibus refertae erant, evenisset, ut in ipsa sacramentali Confessione poenitentes a Confessariis solicitarentur ad tumultuandum, et rebellandum adversus legitimum dominum, qui hujusmodi locis, urbibus, aut regnis actu imperabat; non defuerunt Ecclesiastici Praesules, tanta impietate commoti, qui censerent, et affirmarent, ac etiam propositis Edictis decernere vellent, poenitentes ita solicitatos teneri coram legitimo Ecclesiastico Judice Confessarios ad praedicta solicitantes denunciare: non solum quia hujusmodi Sacerdotes in Fide suspecti habendi erant, propter Sacramenti abusum; verum etiam quia fundamentum praedictarum Constitutionum, quae statuunt solicitatos in Confessione ad venerea solicitantem denunciare debere, quum sit irreverentia, et contemptus, quem hic erga Sacramentum ostendit; similis causa aeque militat adversus eos, qui in Confessione poenitentes solicitant ad alterius generis crimina, adeoque etiam ad seditiones atque tumultus. *Ille quoque graviter peccat, nec levem contrahit malae credentiae suspicionem, qui in Sacramento Confessionis vel ad venerem, vel ad quaeque flagitia, seu peccata, provocat confitentem; et propterea jure etiam optimo judicio Inquisitorum subjectus est*: verba sunt *Peniae* in Commentariis ad Directorium *Eymerici part.* 2. *comment.* 81. *ad quaest.* 56. Cui pariter sententiae suffragantur *Rodericus a Cunha in tract. de Confessar. solicit. quaest.* 2. *num.* 20. *et quaest.* 8. *num.*9. Sanchez *in suis select. disput.* 11. *num.* 23. Trimarca *de Confessar. abus. Sacram. Poenit. disput.*14. *sect.*3. *num.* 15. *et seq.*

XIV. Sed, quum Pontificiae Constitutiones, superius laudatae, de Confessariis dumtaxat, qui solicitant ad inhonesta vel turpia, loquuntur; quumque hoc delictum frequentius esset, et saepius in Tribunali Poenitentiae committeretur, quam alia alterius generis (atque utinam adhuc identidem admitti non pergeret), ideoque Pontifices huic potissimum occurrere voluerint; de-

nique quum ageretur de extensione a casu ad casum in re poenali : hinc factum est, ut neque laudari, neque probari meruerit consilium dictorum Praesulum, qui Constitutiones Apostolicas ad alia crimina, praeter ea, quae expresse in illis enunciantur, extendere cogitabant, atque decernere, ut, sicuti solicitatus ad venerea in Confessione, Confessarium solicitantem denunciare tenetur, nec, nisi expleta hujusmodi denunciatione, aut saltem data fide de ea adimplenda, peccatorum suorum absolutione donari potest ; et sicuti adversus Confessarios ad praemissa solicitantes proceditur cum testium singularium depositionibus, ita pariter agendum esset in casibus, quibus poenitentes a Confessariis solicitarentur ad crimina diversi generis, quae ad carnis concupiscentiam non referuntur. His rationum fundamentis innititur sententia priori contraria, cui Doctores communiter suffragantur. Consuli possunt *Carena*, Diana, Bonacina, Homobonus, Bossius, Sanctarellus, et alii, quos allegat, et sequitur bon. mem. Card. *Cozza in suis dubiis selectis* de hac solicitationis materia *dub.* 1.

LIBER SEPTIMVS

DE HIS QVAE CAVENDA SVNT IN CONSTITVTIONIBVS SYNODALIBVS

Ne factae ab Episcopo Synodales Constitutiones viribus careant, aut interpositae ab illis appellationes earumdem executionem retardent, plurima detegemus vitia, ob quae saepius illas aut rescissas, aut saltem impugnatas vidimus, cum in minoribus constituti sacris Vrbis Congregationibus studium, operamque nostram navavimus. Et quoniam haec praecipua causa fuit, cur huic nostrae lucubrationi manus admoveremus; nimirum ut Episcopos de iis moneremus, a quibus in suis Constitutionibus cavere debeant: idcirco in hac re elucidanda diutius immorabimur.

CAPVT PRIMVM

De cavendis quoad quaestiones nondum definitas: ubi de quaestione, an sit de Jure Divino residentia quoad habentes curam animarum.

SApienter monet *Fagnanus in Cap. Sicut olim, num.*82. *de accusat.* ne in Provincialibus Synodis facile quaestiones decidantur, inter Catholicos Doctores controversae, et a Sede Apostolica hactenus non definitae: *In rebus dubiis, et de jure controversis, non facile definitiones fiant, praesertim ubi grave aliquod praejudicium parari potest, velut in materia Sacramentorum enodanda, aut explicandis casibus usurarum, et aliorum vitiorum, quibus timoratae conscientiae irretiri possunt.* Minus itaque erunt illae definiendae in Synodis Dioecesanis, aut quidquam in harum Constitutionibus dicendum, quo statui videatur, quid de illis sentiendum sit.

II. Quum sacrae Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, quidam Episcopus, prudentia, ac doctrina praeclarus, atque amicitiae necessitudine nobis conjunctus, suas ad nos misit Constitutiones, quas paraverat, in sua futura Synodo mox promulgandas. In his animadvertimus, Parochis, aliisque animarum Rectoribus continuam inter suas oves residentiam praecipi, et commendari, utpote quae iis injuncta esset jure naturali, et Divino; quod insuper, dicebatur, a Concilio Tridentino jam definitum. Praesulem amice admonuimus, ut suos Parochos quidem ad assiduam residentiam pro viribus excitaret, sed abstineret a jure determinando, e quo residentiae obligatio oriatur: quale enim hoc sit, Divinum ne, an mere Ecclesiasticum, disputant Theologi, et adhuc sub Judice lis est. Nostris monitis morem gessit Episcopus, e sua Constitutione verba expungens, quae nobis displicuerant; sed simul nobis significavit, sibi innotuisse controversiam jam pridem inter Theologos exagitatam, sed eam existimasse a Concilio Tridentino decisam *sess.* 23. *cap.* 1. *de reform.* iis verbis: *Quum praecepto Divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere; pro his sacrificium offerre; verbique Divini praedicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere .... quae omnia nequaquam ab iis praestari, et impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt etc.*

III. Vt amico Praesuli plene satisfaceremus, haec nos illi reposuimus. Indubitatum est, assiduae residentiae onus cunctis animarum Pastoribus incumbere, illudque a Conciliis et Patribus frequenter inculcari, quod, longa contexta canonum serie, fuse ostendunt *Bartholomaeus Caranza opusc. de resid. Episcop. cap.* 7. et Thomassinus *de vet. et nov. Eccles. discipl. part.* 2. *lib.* 3. *a cap.* 30. *usque ad* 36. sed non ita certum est jus, a quo illud promanet; contendentibus plerisque, residentiam a jure Divino esse Episcopis, et Parochis imperatam; aliis exadverso ejus obligationem ad jus mere Ecclesiasticum referentibus. De hac controversia acriter disceptatum fuit in Concilio Tridentino ante *sess.* 6. sub *Paulo III.* sed ea vehementius recruduit sub *Pio IV.* in

conventibus habitis ante *sess.* 19. *et* 23. ac tanto studio in utramque partem versata est, ut plura pro utraque sententia exarata fuerint opuscula, quae prodierunt Venetiis anno 1562 impressa typis *Jordani Zileti*. Quumque dissidentes inter se Patres haudquaquam invicem conciliari potuerint, tandem deliberatum est, ut novo quidem decreto cuncti animarum Pastores ad residentiam adigerentur, ac severae poenae contumacibus infligerentur; nihil tamen definiretur de jure, quo iidem continue inter suas oves versari tenentur: quin immo ita decretum concinnandum Patres duxere, ut nihil inde alterutri sententiae detraheretur: quae omnia enarrantur a Cardinali *Pallavicino in histor. Concil. Triden. lib.* 7. *cap.* 6. *lib.* 16. *cap.* 4. *lib.* 12. *cap.* 12. Hanc Tridentini mentem quum perspectam habuerit *Pius IV.* in Allocutione habita ad Cardinales, et Episcopos Kalendis Martii 1564. quae extat in Actis Consistorialibus, agens de residentia a Concilio Lateranensi sub *Innocentio III.* atque a Tridentino animarum Pastoribus, novis sanctionibus injuncta, haec ad rem subdidit: *Licet vero neque in illo, neque in isto Concilio clare definitum sit, an residentia de jure Divino esse censeatur, quod neque etiam nos nunc ex improviso definire audemus*.

IV. Non ignoramus, quosdam praestantissimos Doctores contendere, quaestionem, de qua est sermo, etsi clare et expresse definita non fuerit, esse nihilominus virtualiter, et implicite, ut ajunt, a Concilio Tridentino decisam: quod hac argumentatione manifeste confici arbitrantur. Quo quisque jure obligatur ad finem, ad ea pariter obligatur, quae ad assequendum finem sunt necessaria: atqui Episcopi, ceterique animarum Rectores, juxta Tridentinum, jure Divino obligantur ad pascendum, uti decet, et oportet, est necessaria residentia, quemadmodum idem Tridentinum declarat: igitur jure Divino iidem ad residentiam obligantur. Sed difficultas est in altera parte secundae propositionis, quam minorem vocant: etenim non dixit Tridentinum, non posse oves pascere, qui non resident, sed *qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt*: haec autem verba commode referri queunt ad animum, quum vere intelligatur gregi suo invigilare, assistere, eumque non deserere, qui, etsi absens sit corpore, illius tamen regimini, et tutelae sedulo excubat animo, juxta illud Apostoli 2. *ad Corinth.* 11. *Instantia mea quotidiana, solicitudo omnium Ecclesiarum*. Quamobrem aliquot ex Tridentinis Patribus, qui praedictis decreti verbis obstiterant, metuentes, ne illis controversia decidi, et residentiae praeceptum juri Divino adscribi videretur, eorumdem verborum sensu penitus inspecto, postea acquieverunt: quod pariter refert laudatus *Pallavicinus cit. lib.*21. *cap.*12. *num.*5. Ad haec, docet *S. Thomas* 2. 2. *quaest.* 185. *art.* 5. *in corp.* in qualibet obligatione praecipue spectandum esse obligationis finem: quum autem finis, propter quem animarum Pastoribus residentia praecipitur, sit spirituale bonum animarum, quibus praesunt; exinde concludit Angelicus, quod, si eumdem finem assequi possint in absentia, tunc licite se a suis ovibus iidem subducere queant. Et profecto, si residentiae praecepto non satisfacit, qui ita inter suas oves versatur, ut animo ab illis absit, nullam gerens earumdem curam; quia tali pacto finem contemnit, propter quem residentia ei imperatur, sicuti sapientissime perpenderunt Patres Concilii Aquilejensis anni 1596. *rubrica* 5. *Quod de Episcoporum residentia a sacro Concilio Tridentino, et summorum Pontificum Constitutionibus cautum est, hoc non est intelligendum, ut praesentia assideant, nihil praeterea agant, quum ex sacris canonibus residentia sit accipienda in eum sensum, ut sit laboriosa, non otiosa; id quod duobus praesertim Tridentinae Synodi verbis egregie exprimitur, ut pascant, et regant etc.* Collectionis *Harduini tom.*10. *col.*1886. ob oppositam rationem censebitur residentiae praeceptum adimplere, qui, etsi a suis ovibus corpus subducat, animo tamen iisdem adest, et finem obtinet illas pascendi, et regendi, ad quem localis Pastoris praesentia dirigitur.

V. Hanc eamdem *S. Thomae* ratiocinationem prosequentes illi Tridentini Patres, qui residentiae onus a solo jure Ecclesiastico impositum affirmabant, adhuc clarius eam expoliverunt, atque exemplo illustrarunt, apud eumdem *Pallavicinum lib.*16. *cap.*4. *num.*15. Contingit aliquando, ajebant, adeo exiguam esse dioecesim, cui Episcopus praeest, tamque angustis limitibus coarctari, ut a loco suae dioecesi finitimo, melius ipse, et commodius suas oves pascere, et regere queat, quam possit alius residens in amplissimae dioecesis centro: si itaque in residentiae obligatione, juxta doctrinam Angelici, spe-

ctandus est obligationis finis, non potest dici, quod residentiae praecepto non obtemperet, qui in praedicto loco degit, unde pusillo suo gregi aeque imminere, ac prospicere potest, ac alter, qui in amplissimae suae dioecesis praecipua urbe commoratur.

VI. Haec nos amico Praesuli scripsimus eo dumtaxat consilio, ut sibi persuasum haberet, non esse a Tridentino definitam quaestionem, de qua loquimur, sicuti ipse opinabatur; non autem, ut illum distraheremus a sententia, quae residentiae obligationem jure naturali, et Divino, animarum Pastoribus injunctam defendit: ultro enim fatemur, hanc sententiam communiorem esse, eique fere omnes calculum adjecisse, qui post Tridentinum scripserunt, tam Theologos, quam Canonistas, inter quos *Sotus lib.*10. *de justitia*, *et jure quaest.*3. *art.*1. Bellarminus *epist. ad Theanensem Episcopum nepotem suum*, post editionem Coloniensem anno 1619. aliasque, rursum vulgatas post *Acta Legationis Helveticae* Cardinalis *Passionei*, Vasquez *opusc. de Benefic. cap.*4. §.2. *num.*121. Lessius *lib.*2. *de just. et jur. cap.*34. *num.*153. Azorius *Instit. moral. part.*2. *lib.*7. *cap.*4. *quaest.*1. Caranza *cit. tract. de resid. Episcop. cap.* 2. Navarrus *manual. cap.* 25. *num.* 121. Gonzalez *in Cap. Relatum*, *de Cleric. non residen. num.*6. *et seq.* Fagnanus *in Cap. Ex parte*, *eod. tit. n.*21 Zoesius *ad eumd. tit. num.*2. Zypaeus *num.*7. Pirhing. *num.*11. aliique innumeri.

VII. Quod autem accidere posse, *numero praecedenti* indicavimus, id re ipsa contingit in sex Episcopis Cardinalibus, Ostiensi, Portuensi, Sabinensi, Albanensi, Praenestino, et Tusculano, qui, ut omnibus notum est, in Collegio S. R. E. Cardinalium principem locum obtinent, suppresso per *Callistum II.* septimo Episcopatu suburbicario, sanctarum videlicet Rufinae et Secundae, seu Sylvae Candidae olim nuncupato, cujus Cathedram et Dioecesim idem Pontifex Portuensi Ecclesiae perpetuo univit. Sex hujusmodi Episcoporum Dioeceses Vrbi Romae admodum proximae sunt, ac pene contiguae; sed tamen a Dioecesi Romana vere distinctae et separatae, ut etiam colligere licet ex nostra Constitutione 115. §. 21. *Bullarii nostri tom.* 1. Quum vero praedicti Episcopi Cardinales in ipsis Dioecesibus non resideant, sed Romae moram ducant, summo Pontifici assistentes, et Apostolicae Sedis servitiis addicti; licet aliquando ad visitandas easdem Dioeceses se conferant, ut alibi videbitur, sicque a residentia in propriis Dioecesibus ex dispensatione Pontificia plerumque absint: hinc aliquis argumentum desumere posset, ut sustineret, residentiae debitum, non a praecepto Divino, sed ab Ecclesiastica institutione provenire. Neque porro ullum nobis onus incumberet huic argumento respondendi; quum nos nec uni, nec alteri ex praemissis sententiis adhaerere professi simus. Sed, quoniam diximus, communiorem post Tridentinum esse opinionem illam, quae residentiae praeceptum a jure Divino desumit, silentio minime praetereundam censemus responsionem, quae dari posset ab hujus sententiae propugnatoribus: nimirum, Cardinales Episcopos suburbicarios, dum in Vrbe resident, ut Romano Pontifici, et Ecclesiae universalis negotiis operam praestent, satisfacere debito residentiae, si non materialis, at saltem formalis; quod quidem summa facilitate adimplent ob parvam Dioecesium sibi commissarum ab Vrbe distantiam: Romanum vero Pontificem, dum sciens et prudens id fieri patitur, et tacitam ipsis dispensationem a residentia materiali concedit, non eos quidem a legis Divinae vinculo absolvere, sed interpretando definire, Divinam legem illos in casu, de quo agitur, ob adjunctas rerum circumstantias, nequaquam adstringere. Et haec sane responsio conformis est doctrinae *S. Thomae in quodlibet.* 9. *art.* 15. cui post *Covarruviam*, Sotum, et Vasquez, plenissime adhaeret *Fagnanus in Cap. Ex parte*, *num.*57. *et seq. de Clericis non residen.* quamque etiam late exornat *Hurtadus in suis Resol. Moral. de Residentia tom.*1. *resol.*9. *num.*29. *et seq.* Specialiter autem, pro eo quod pertinet ad praedictos sex Episcopos suburbicarios, plura habet Cardinalis *Brancatius* in sua dissertatione *de Optione sex Episcopatuum*.

CAPVT SECVNDVM

Iterum de cavendis quoad quaestiones nondum definitas: ubi de ea, an Clerici Beneficiarii sint domini, vel administratores Fructuum suorum Beneficiorum.

MInus nobis arrisit, quod in alia offendimus Synodo, ubi, illata mentione gravis obligationis, quam habent Clerici Beneficiarii, Beneficiorum, quae possident, fructus, suae hone-

stae, decentique sustentationi superfluos, erogandi in pauperes, aliasve pias causas, ejusmodi obligationis haec ibidem asserebatur ratio, nimirum *quia Clerici Beneficiarii non sunt praedictorum fructuum Domini, sed meri dispensatores*: quamquam enim commendaverimus consilium Episcopi, renovandi, seu verius inculcandi observationem praecepti, quo singuli obstringuntur Beneficiarii; neutiquam tamen visa est approbanda adjecta praecepti ratio, qua videbatur assumi, quasi decisa controversia, etiamnum inter Doctores agitata, de qua statim.

II. Quidquid sit, an, juxta priorum Ecclesiae seculorum disciplinam, Ecclesiasticis Beneficiis gaudere possent, quibus opulentum suppetebat patrimonium, quod negare videntur *Hieronymus epist. ad Nepotianum*, Julianus Pomerius *de vit. contemplat. lib. 2. cap. 9.* aliique Patres, congesti a *Thomassino de vet. et nov. Eccles. discipl. part. 3. lib. 3. c.* certum est, hac nostra tempestate, etiam Clericis divitiis affluentibus Ecclesiastica Beneficia conferri: neque est, qui dubitet, quin iidem verum dominium habeant redituum, quos ex proprio percipiunt patrimonio; in quorum proinde mala distributione, aut etiam pravo usu, possunt utique contra alias virtutes, perinde ac laici, non vero contra strictam justitiam peccare.

III. Certum pariter est, ante factam divisionem bonorum Ecclesiasticorum, debuisse Episcoporum, ad quem pertinebat eorumdem administratio, partem singulis assignatam fideliter elargiri, nec potuisse, absque violatione justitiae commutativae, pauperes fraudare ea quarta parte proventuum, quae, juxta ejus aevi disciplinam, erat pauperum indigentiis sublevandis destinata; quod quidem onus, ex eadem profluens justitiae virtute, iis in locis, in quibus nondum facta est praedicta divisio, etiamnum incumbit Episcopis, Abbatibus, aliisve Beneficiariis, quorum Ecclesiasticis reditibus sunt illi admixti, pauperibus, ac Ecclesiae fabricae, juxta priscam institutionem, attributi, ex quibus propterea si aliquid sibi usurpent, sunt injusti rei alienae detentores, et tenentur ad restitutionem.

IV. Certum denique est, etiam posita Ecclesiasticorum bonorum divisione, et assignata jampridem pauperibus quarta parte fundorum ad Ecclesiam pertinentium, ex quibus, putant Doctores, erecta, et dotata fuisse hospitalia, aliaque instituta opera pia, ad eorumdem pauperum commodum; adhuc nihilominus teneri Clericos Beneficiarios, reditus, quos ultra sui honestam sustentationem ab Ecclesia percipiunt, distribuere in pauperes, aliave pia opera erogare, nec posse, absque gravi peccato, in convivia, ludos, venationes, et similes profanos usus impendere aut consanguineis elargiri, nisi tamquam pauperibus, si vere pauperes sint, et tunc, ut minus egeant, non ut ditescant.

V. Hanc obligationem omnes Ecclesiae canones aut imponunt, aut omnibus impositam agnoscunt, qui Ecclesiae militant stipendiis. Canon 37. *tom.* 1. Collectionis *Harduini col.* 18. inter Apostolicos, decernit: *Omnium rerum Ecclesiasticarum Episcopus curam gerat, et eas administret, tamquam Deo intuente. Non liceat autem ex iis aliquid sibi vindicare, vel propriis cognatis, quae Dei sunt, largiri. Sin autem sunt pauperes, ut pauperibus suppeditet, sed non eorum praetextu vendat, quae sunt Ecclesiae*. Huic innumeri consentiunt canones collecti a *Gratiano caus. quaest.* 1. aliique, quos profert *Theophilus Raynaudus in Opusculo*, cui titulus *Mala e bonis Ecclesiae, lib. 2. sect. 3. cap. 3. num.* 12. *Oper. tom.* 12. Et, ne quis hasce Ecclesiae sanctiones ad solum tempus referri credat, quo nondum facta erat praediorum, aliorumque fundorum, ad Ecclesias spectantium, divisio, audiat Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 1. *de reform.* ubi, postquam Episcopos monuit, ut modesta supellectili, mensa, ac frugali victu sint contenti, iisdem interdicit: *Ne ex reditibus Ecclesiae consanguineos, familiaresve suos augere studeant, quum et Apostolorum canones prohibeant, ne res Ecclesiasticas, quae Dei sunt, consanguineis donent; sed, si pauperes sint, iis, ut pauperibus, distribuant, eos autem non distrahant, nec dissipent illorum causa: immo, quammaxime potest, eos sancta Synodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque carnis affectum, unde multorum malorum in Ecclesia seminarium extat, penitus deponant. Quae vero de Episcopis dicta sunt, eadem non solum in quibuscumque Beneficia Ecclesiastica tam Secularia, quam Regularia obtinentibus, pro gradus sui conditione, observari, sed et ad S. R. E. Cardinales pertinere decernit*. Scimus utique, Magistrum *Lorcam* hunc Tridentini locum intellexisse, non de beneficiorum fructibus, seu eorumdem portione Ecclesiae Praelatis, aliisque Clericis attributa, sed de bonis immobilibus mensae Episcopalis, aliorumque

Beneficiorum, quorum dominium est penes Ecclesiam. At ipsamet allegata Tridentini verba turpiter deceptum Lorcam evincunt: etenim Tridentinum loquitur de illis bonis, quibus fas est Beneficiariis sublevare suorum consanguineorum, si qua vere premantur, inopiam: nemo autem dicet unquam, posse in istos conferri bona immobilia Praebendarum, quemadmodum scite ponderat *Sylvius in 2. 2. D. Thom. quest. 185. art. 7. conclus. 5.* Quocirca nullus omnino Doctor, praeter unicum *Lorcam*, ausus fuit unquam eximere Beneficiarios a gravi obligatione distribuendi reditus Ecclesiasticos, suae honestae sustentationi superfluos, in pauperes, aliave pia, et religiosa opera: quod eruditissimus *Raynaudus*, quo fortasse nullus accuratius Doctorum placita hac de re perquisierat, testatum reliquit, *cit. loc.* inquiens. *Denique nemo plane Doctorum dissentit, sive inter Theologos scholasticos, sive morales, sive inter Jurisperitos, ita ut quamvis jampridem lites, et dissidia efferbuerint inter Doctores quoad dominium fructuum superfluorum, sitne penes Beneficiarios, an penes alios, tamen quoad peccatum grave in dispensatione superfluorum aliter quam ad pios usus, nemo plane, plane, inquam, nemo, dissentiat.*

VI. Haec, ut diximus, certissima sunt. Verum, quod modo a *Raynaudo* audivimus, acriter decertatur de titulo, seu causa, e qua praedicta gravis oriatur obligatio. Plerique, praecipue ex antiquioribus, eam oriri arbitrantur ex stricta justitia: docent siquidem, Clericos meros esse administratores, non autem dominos Ecclesiasticorum proventuum, qui honestae ipsorum sustentationi supersunt; ac proinde eos impendentes in usus profanos, tamquam reos violatae justitiae, obligant ad restitutionem aut Ecclesiae, aut pauperibus faciendam: idemque restitutionis onus imponunt lusoribus, consanguineis, ceterisque pecuniam a Clericis recipientibus, quam certo sciunt ex Ecclesiastico Beneficio illis obvenisse. Ita, praeter antiquiores, sentiunt *Navarrus de Ecclesiast. redit. quaest. 1. monit. 21. n. 1.* Azor. *Instit. part. 2. lib. 7. c. 8. §. Prima igitur, et §. Quod attinet*, Comitolus *Respons. moral. lib. 1. quaest. 70. et 71.* Moneta *de distribut. part. 3. quaest. 1. n. 14.* Natalis Alexander *Theolog. dogmat. et moral. de Sacram. Ord. lib. 2. c. 5. regul. 9. et regul. 10.* Genettus *Theolog. moral. tom. 2. tract. 1. de Benefic. cap. 11.* Continuator Praelectionum Honorati Tournely, *tract. de Benefic. cap. 4. art. 3. conclus. 1.* Cardinalis Capisuccus *in suis controvers. theolog. controv. 30. per tot.* sed speciatim *§. 5. et seq.* quorum opinioni praecipuum fundamentum praebent cum Canones asserentes, bona Ecclesiastica esse *Patrimonium, Christi*, sicuti habetur *in Cap. Cum secundum, de praeben. et dignit. Res Ecclesiae, et patrimonium pauperum*, uti dicitur *in Can. final. 16. quaest. 1.* tum Ecclesiae Patres, qui furti, et rapinae reos faciunt Clericos expendentes reditus Ecclesiasticos in profanos usus, inter quos *Hieronymus in cap. 3. Isaiae vers. 14. in fin.* ubi ait: *Rapina pauperum in domibus eorum est, quando replent thesauros suos, et Ecclesiae opibus abutuntur in delicias, publicasque stipes, quae ad sustentationem pauperum datae sunt, vel sibi reservant, vel propinquis distribuunt, et alienam inopiam, suas, suorumque faciunt esse divitias.* Bernardus *in epist. 2. ad Fulcon. Canonic. Regul. num. 11. Quidquid praeter necessarium victum, ac simplicem vestitum de altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est*: aliique relati a *Thomassino de vet. et nov. Eccles. discipl. part. 3. lib. 3. a cap. 26. usque ad 33.*

VII. Alii exadverso, attribuentes Clericis verum dominium etiam superfluorum redituum, quos ab Ecclesia percipiunt, exstimant gravem obligationem illos erogandi in pauperes, aliisve piis operibus applicandi, non oriri ex stricta justitia, sed vel ex lege charitatis, et misericordiae, Clericos Beneficiarios prae aliis adstringere; vel cum Cardinali *de Lugo de justit. et jur. tom. 1. disp. 4. n. 16.* ex virtute religionis; vel cum Lessio *lib. 2. de just. et jur. c. 4. n. 47.* et Haunoldo *de justit. et jur. tom. 1. tract. 4. n. 82.* ex positivo praecepto Ecclesiae: quamobrem praedictos reditus elargientes consanguineis, aliave ratione dissipantes, a gravi quidem culpa non excusant, sed a restitutionis onere absolvunt. Hanc sententiam inter ceteros, propugnat *Bannes 2. 2. quaest. 32. art. 6.* Dominicus Soto *de just. et jur. lib. 10. quaest. 4. art. 3.* Sylvius *in 2. 2. D. Thomae, quaest. 185. art. 7. conclus. 4.* Molina *tract. 2. de just. et jur. disp. 143.* Vasquez *de reditib. c. 1. §. 2. dub. 1.* Covarr. *in Cap, Cum in Officiis, de testam. n. 7.* Sarmiento *de reditib. Eccles. part. 4. c. 6. n. 2.* Marsilius *eod. tract. part. 2. c. 1. 15. et 35.* Gonzalez *in Cap. Si quis sane, de peculio Clericorum, a n. 6. usque ad fin.* Fagnanus *in eod. Cap. a num. 1. usque ad 6.* Barbosa *Jur. Ecclesi. lib. 3. c. 17.* alii-

aliique ab his allegati, qui suam opinionem duobus potissimum sustentant argumentis. Primum desumunt ex Beneficiorum origine, quod in hunc modum exponunt. Quum Ecclesiae proventus, inquiunt, in communi administrabantur, et quarta illorum pars, statis temporibus, in Clericos distribuebatur Ecclesiae obsequiis addictos, nemo facile credet, alterum ex his evenisse; nimirum vel singulos Clericos adeo exiguam redituum portionem, ubique locorum, atque e qualibet Ecclesia participasse, quae tantum ad necessariam sustentationem iisdem sufficeret; vel si aliquid ultra sui honestam sustentationem perciperent, istius portionis dominium non fuisse penes illos, quibus ceteroquin dabatur in pretium, et mercedem laboris. Jam vero, pergunt, quum, post factam bonorum divisionem, quartae parti, inter Clericos olim dividendae, subrogatae sint Praebendae, et subrogatum induat naturam ejus, cui subrogatur; necessario inde consequi videtur, ut una cum possessione Praebendae, omnium ejusdem Praebendae fructuum dominium Beneficiarii consequantur.

VIII. Alterum argumentum eidem opinioni suppeditat Tridentinum *sess.23. cap.1. et sess.24. cap.12. de reform.* quibus in locis decernit, ut Beneficiarii, qui e Beneficii loco sine legitima causa diu absint, aut Fidei professionem intra praescriptum tempus emittere negligunt, suorum Beneficiorum fructus *non faciant suos*: hinc enim, per argumentum a contrario, infertur, quod, si in loco Beneficii resideant, et Fidei professionem debito tempore emittant, eosdem fructus *faciant suos*. Facere autem *fructus suos*, idem omnino esse, ac eorumdem dominium acquirere, patet *ex Cap. unic. de Clericis non residen. in 6.* ubi *Bonifacius VIII.* loquens de distributionibus quotidianis, iis dumtaxat erogandis, qui Divinis intersunt, ait: *Qui vero aliter de distributionibus ipsis quidquam receperit . . . rerum sic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas suas.*

IX. Neque hujus sententiae patroni aliquid roboris inesse putant argumentis in contrarium allatis. Ad primum enim reponunt, bona Ecclesiastica recte dici *Patrimonium Christi*, quia scilicet Christi intuitu, ejusque amore sunt in Ecclesiam collata: nuncupantur etiam *Res Ecclesiae*, quia Beneficialium fundorum dominium penes Ecclesiam est: ac denique appellantur *Patrimonium pauperum*; tum quia Clericis dantur, qui solis Ecclesiae stipendiis olim victitabant, eorumque plerique etiamnum, praeter id, quod ab Ecclesia percipiunt, aliud non habent, unde valeant sustentari; tum quia singuli Beneficiarii gravi obstringuntur praecepto elargiendi pauperibus quidquid, ultra propriam sustentationem, ex Ecclesiae bonis acquirunt. Ad allegata autem Patrum testimonia, eos ita loquutos, respondet, oratoria quadam exaggeratione, qua etiam in divites laicos, pauperum indigentiis non subvenientes, interdum invehi consueverunt: Hieronymus enim, relatus a *Gratiano sub initium distinctionis* 42. ait: *Aliena rapere convincitur, qui ultra necessaria sibi retinere probatur*: et *Ambrosius*, seu quicumque sit Auctor *sermonis* 81. qui inter *Ambrosii* Opera circumfertur, relatus *in Can. Sicut, distinct.*47. omnes divitiis affluentes ita alloquitur: *Quis tam injustus, tam avidus, tam avarus, quam qui multorum alimenta, suum non usum, sed abundantiam, et delicias facit? Neque enim minus est criminis habenti, tollere, quam, quum possis, et abundes, indigentibus denegare. Esurientium panis est, quem tu detines; nudorum indumentum est, quod tu recludis; et miserorum redemptio est, et absolutio, pecunia, quam tu in terram defodis.*

X. Porro tam Auctores primae, quam secundae sententiae, sibi suffragari contendunt Angelicum Doctorem. Duplici in loco S. Doctor hanc versavit quaestionem, in Quodlibetis nimirum, et in Summa. In Quodlibetis, quae circa annum 1257. ab eo scripta, testantur *Echard de Scriptoribus Ordinis Praedicatorum tom. 1. pag.* 272. et Touron *in Vita S. Thomae pag.* 153. aperte adhaeret posteriori sententiae: etenim *quodlibet. 6. quaest. 7. art. 12. ad 3.* haec habet: *Aliter dicendum est de illis Ecclesiasticis bonis, quae principaliter sunt attribuenda necessitatibus pauperum, et ex consequenti necessitatibus Ministrorum, sicut sunt bona hospitalium, et aliorum hujusmodi; et aliter de illis bonis, quae sunt principaliter attributa usibus Ministrorum, sicuti sunt Praebendae Clericorum, et alia hujusmodi. Nam in primis bonis peccatum committitur non solum ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, dum aliquis in suos usus assumit, quod est alterius; et ideo tenetur ad restitutionem, tamquam defraudator rei alienae. In secundis vero bonis non committitur peccatum, nisi per abusum; sicut et de bonis patrimonialibus dictum est: unde non tenetur quis*

ad restitutionem, *sed solum ad poenitentiam peragendam*.

XI. Post exarata Quodlibeta, suadente *Clemente IV.* qui mense Februario 1265. fuerat Pontifex renuntiatus, operam dare coepit Angelicus suae conscribendae Summae Theologicae, et Secundam Secundae circa annum 1269. absolvit, uti prosequuntur *Echard. cit. loc.* et Touron *pag.* 203. In hoc autem postremo Opere, nempe 2. 2. *quaest.* 186. *art.* 7. sententiam retractasse, quam in Quodlibetis docuerat, contendunt plerique ex iis, qui primam opinionem propugnant. Verum, ut ingenue loquamur, in hoc ipso Theologicae Summae loco, quem isti Doctores sibi favere ajunt, videtur Angelicus doctrinam confirmare, quam *in citato quodlibeto 6.* tradiderat: praemissa siquidem distinctione bonorum, et disserens de Ecclesiasticis proventibus, Episcopi sustentationi assignatis, inquit: *De his autem*, *quae sunt specialiter suo usui deputata*, *videtur esse eadem ratio*, *quae est de propriis bonis*. Nihilominus tamen, quia heic *S. Thomas* non ita perspicue, sicut alias solet, mentem suam explicuit, ideo *Genettus*, ne sibi contrarium fateatur Angelicum, cujus doctrinae est addictissimus, de ejusdem, hac in re, sententia ita *cit. loc.* concludit; *Licet autem Angelicus Doctor singulari quadam perspicuitate mentem suam ut plurimum aperire soleat*, *nullumque relinquat de veritate opinionis*, *et mentis suae dubitandi locum*; *fatendum tamen*, *illum in hac quaestione resolvenda*, *verbis ita in speciem ambiguis usum esse*, *ut*, *etiamsi insigniores illius discipuli significarint*, *docuerintque*, *quod*, *juxta ejusdem Sancti Doctoris mentem*, *Beneficiati non possunt esse domini redituum Beneficiorum suorum*: *attamen nonnulli reperti sunt*, *qui contrario plane modo illius mentem interpretati sunt*, *et fundamentum suae sententiae hauserunt ex quodlibeto sexto*.

XII. Aliud suae opinioni praesidium comparare studuit *Natalis Alexander* ab auctoritate *S. Caroli Borromaei*, in cujus Concilio Mediolanensi I. definitum affirmat, Beneficiarios non esse dominos Ecclesiasticorum redituum, qui suae honestae sustentationi supersunt, eosque in profanos usus impendentes, ad restitutionem ab eodem adactos. Verum nos, qui nullius partis studio abrepti sumus, nihil ejusmodi a *S. Carolo* decisum comperimus: etenim in primo Concilio Provinciali Mediolanensi, ad restitutionem obligantur Beneficiarii non satisfacientes oneribus, suis Beneficiis impositis, quique reditus ad certos usus, puta ad Templorum ornatum, vel ad dotandas virgines, a fundatore designatos, sibi usurpant, aut propria auctoritate in alios vertunt usus, de quibus decernitur *Act. Eccl. Mediol. part.* 1. *pag.* 39. *Quod si facere omiserint*, *sed eos fructus sibi vindicare*, *vel ad alios transferre ausi fuerint*, *vel in quem debent usum, non impenderint*, *se ex sacris Canonibus*, *et sanctorum Patrum sententia*, *sacrilegii reos esse intelligant*, *et eorum omnium necessaria restitutione teneri*, *neque ulla omnino*, *etiam immemorabili*, *consuetudine excusari*. Sermonem postea instituit Concilium de Ecclesiasticis proventibus, quos interdum Beneficiarii uberius percipiunt, quam ad vitam honeste traducendam propria cujuslibet requirat conditio; et de hisce eosdem Beneficiarios in hunc modum alloquitur: *Dubitare non debent ad eum finem hanc copiam illis esse attributam*, *ut praeter ea*, *quae ad victum*, *et cultum eorum satis essent*, *suppeterent etiam*, *quibus Divini cultus ornatus*, *et splendor conservaretur*, *et pauperum inopia*, *et indigentia sublevaretur*. Monet deinde, ac per viscera misericordiae Jesu Christi obtestatur Clericos, quibus annui reditus redundant, ne hisce abutantur in augendis consanguineis, aut in nutrienda vanitate, et luxu fovendo; sed ut memores propriae obligationis, illos pauperibus distribuant, nulla tamen facta mentione justitiae, immo potius sola indicata lege charitatis, qua ad id faciendum obstringantur: ait quippe: *Ex eo vero*, *quod superfuerit*, *si necessaria pauperibus alimenta denegarint*, *intelligant*, *se*, *quos non paverint*, *occidisse*; *atque ob violatam sanctissimae charitatis legem mortale peccatum commisisse*, *quo sibi iram in die irae thesaurizaverunt*.

XIII. Quod tamen a *S. Carolo* decisum negamus, ultro concedimus, in nonnullis Dioecesanis aliorum Episcoporum Synodis affirmari, et veluti certum assumi: in Synodo quippe Nonantulana, anno 1688. habita a Cardinali *de Angelis*, legimus: *Superfluos Ecclesiae reditus, in pios usus expendant*, *memores illorum non esse dominos*, *sed tantum commendatarios*, *et administratores*: et in Synodo Veliterna, habita a Cardinali *Cybo* anno 1698. *Quicumque reditus Ecclesiasticos possident*, *noverint*, *res Ecclesiae nihil aliud esse*, *quam vota Fidelium*, *pretia peccatorum*, *et patrimonia pauperum*, *earumque propterea ministros se esse*, *non dominos*, *ut*, *quod*

illis superest, in pauperum necessitatibus erogent. Licet autem nos ejusmodi Episcoporum effata haudquaquam reprehendamus, quum liberum illis fuerit sententiam amplecti, quam innumeri Theologi laudabiliter propugnant, et tutiorem esse, atque in praxi consulendam, etiam alii, qui pro contraria stant, Doctores fatentur, inter quos *Lessius de just. et jur. lib*.2. *cap*. 4. *num*.42. et Duvallius *in* 2. 2. *D. Thom. part*.2. *Tract. de charitate*, *et eleemosyna quaest*. 8. *art. 6.*, attamen consultius existimamus, ut Episcopus in Synodo abstineat a quaestione decidenda, suoque calculo adjiciendo alteri ex controversis inter Catholicos opinionibus. In hoc autem proposito nos obfirmant Patres Concilii Tridentini; scimus etenim, enuntiatum decretum *sess*.25. *cap*.1. *de reform*. quo interdicitur Episcopis, ne ex reditibus Ecclesiae consanguineos, familiaresque suos augere studeant, ita prius fuisse efformatum, ut ejusmodi prohibitionis haec ibidem adduceretur ratio, videlicet, quia *Ecclesiasticorum proventuum dispensatores tantum sunt*: et tamen haec postrema verba in generali Congregatione, habita die 23. Novembris 1563. visa sunt Patribus expungenda, et re ipsa expuncta sunt; quoniam Cardinalis a *Lotharingia* Archiepiscopus Remensis, *Petrus Guerrus* Archiepiscopus Granatensis, aliique Praesules illis intercessere, ne detrimentum afferrent sententiae, ut ipsi ajebant, valde communi, quae Ecclesiasticorum etiam superfluorum proventuum dominium Beneficiariis attribuit. Rem totidem fere verbis narrat Cardinalis *Pallavicinus hist. Concil. Trident. lib*. 24. *cap*. 3. *num*. 4. neque inficiatur *Paulus Sarpi ejusd. Concil. hist. lib*. 8. quamvis, ut indulgeat suo genio aut impugnandi, aut saltem obscurandi veritatem, decreto obstitisse afferat, non Cardinalem a *Lotharingia*, neque Archiepiscopum *Guerrerum*, sed Episcopum Sulmonensem; quod tamen falsum esse, fatetur etiam modernus Auctor, qui *Sarpi* historiam in Gallicum sermonem vertit, eodemque, quo *Sarpus*, infectus veneno, lividis notis aspersit, uti legere est *tom*. 2. *pag*. 724. *n*. 22. Quocirca, si Concilii Tridentini Patres noluerunt quaestionem attingere inter Catholicos exagitatam, jure meritoque nos consulendum duximus Episcopis, ne illam in suis Synodis definiant, aut tamquam definitam assumant.

XIV. Vrgeant ipsi, et inculcent suis Clericis, ex Ecclesiae stipendiis victitantibus, gravem obligationem, quam habent, elargiendi pauperibus, aliisve piis usibus applicandi, sibi redundantes Ecclesiasticos reditus; sed adhuc latentem hujus obligationis originem non investigent: ut enim ajebat Cardinalis *Bellarminus* in epistola ad *Theanensem* Episcopum nepotem suum *controv*. 8. *et 9*., parum refert determinare, unde illud proveniat gravis obligationis vinculum, quo ceteroquin omnes Beneficiatios obstringi, indubitanter scimus: *Non disputo* (inquit *Bellarminus*) *quaestionem illam, an Praelati sint vere domini redituum Ecclesiasticorum*, *et an teneantur restituere*, *quae male expenderunt*. *Parum enim refert*, *utrum Praelatus damnetur ad inferos*, *quia peccavit contra justitiam*, *an quia peccavit contra charitatem*, *non bene distribuendo facultates suas*. *Solum quaero*, *in quos usus debeat expendere suas Ecclesiasticas facultates*, *ut non amittat vitam aeternam*.

CAPVT TERTIVM.

Regula in praecedentibus capitibus tradita limitatur.

Accidit interdum, rem aliquam in quaestionem adduci nondum ab Ecclesia definitam, et nihilominus integrum esse Episcopo, aliquid de illa decernere, citra violationem regulae, quam modo tradidimus: etenim aliquando totius controversiae cardo unice vertitur circa jus commune, quo solum inspecto, disputant Theologi, utrum aliquid fieri liceat, necne; ceterum nullus eorum abjudicat Episcopo potestatem, illud suo peculiari statuto inhibendi, quod plerique contendunt esse a jure communi permissum. Rem pandunt, quae subnectimus, exempla. Percurrenti Dioecesanam Synodum Neapolitanam, celebratam a Cardinali *Pignattello*, poterit, primo aspectu, decisa videri controversia, magnis animorum motibus inter Doctores agitata, de qua nos egimus *in nostra Instit*. 15. *num*. 20. *et seq*. In ea quippe Synodo *part*. 1. *cap*. 9. *num*. 4. sancitum legitur, Ecclesiastici jejunii sanctitatem ab iis quoque servandam, quibus, valetudinis causa, esus carnium in Quadragesima, aliisque esurialibus feriis indulgetur; quod tamen apud Theologos est in quaestione positum. Verum, re sedulo examinata, controversiae decisionem ex ejusdem Synodi verbis minime inferri, animadvertimus; in ea siquidem non dicitur, Ecclesia-

sticum jejunium cum carnium esu rite componi, quod plures negarunt Theologi, qui, res morales per analogiam ad physicas explicantes, sibi animo finxerunt Ecclesiasticum jejunium instar compositi physici, quod destrui necesse est, si vel una corruat ex partibus, ejusdem essentiam constituentibus; sed, abstrahendo ab hac quaestione, jejunium, etsi non integre, ac sicuti ab Ecclesia praecipitur, suo tamen modo servare, in ea Synodo jubentur, quos a carnibus abstinere aegra valetudo non permittit; quod et ab aliis Dioecesanis Synodis, Lucana videlicet, Adiacensi, et Aleriensi, sanctissime constitutum, ibidem asseritur: in quarum praesidium adduci etiam potuissent Acta Ecclesiae Tarantasiensis, edita ab *Anastasio Germonio*, ejusdem Urbis Archiepiscopo, in sua Dioecesana Synodo, ubi *ad tit. de observat. jejun. lib.3. cap.2.* haec habentur: *Nos autem, qui dispensantem huc solum spectare intelligimus, ut, quantum fieri potest, a male effectis corporibus pericula ex noxiorum ciborum usu imminentia avertantur, non videmus, cur dispensatus (quamvis carnes edere possit) ab hoc tamen saluberrimo Ecclesiae praecepto excusari possit: immo, quum ex robustiore alimento valentior factus, facilius jejunaturus praesumatur, nihil obstare putamus, quin et ipse, sicut ceteri Christiani, tempore jejunii, semel tantum in die, horaque ab Ecclesia praescripta, cibum sumere debeat, quum et inter celeberrimos Theologos non desint, qui se idem sentire scriptis mandaverint.* Neque vero quempiam inficiari arbitramur, posse Episcopum ad unicam saltem comestionem praecepto obstringere, quos adversa valetudo ab alia jejunii parte, quae est abstinentia a carnibus, absolvit: praesertim quum summi Pontifices *Clemens XI. Innocentius XIII.* et *Benedictus XIII.* in Edictis, quae tamquam Episcopi Romani per Cardinalem suum in Urbe Vicarium super observatione quadragesimalis jejunii, singulis annis, ut moris est, promulgarunt, id ipsum Romae fieri praeceperint, ad quae Edicta allusit laudatus Cardinalis *Pignatellus*, praefatam Synodalem Constitutionem ita exorditus: *Quia vero Apostolicae Sedis, magisterio Spiritus Sancti edoctae, praeceptionibus, et institutis saluberrimis admonemur etc.* Sed supervacaneum est de hac re pluribus disserere; quoniam nos, postquam supremum Petri solium conscendimus, sinentes, Theologos in suis speculationibus tempus terere, Ecclesiastici jejunii hominum intemperantia, fatiscentem disciplinam, quantum fert conditio temporum, pro viribus sustentare curavimus, injungentes Episcopis, ne ulli permittant diebus Quadragesimae, valetudinis caussa, carnibus vesci, nisi adjecta lege religiose servandi alteram jejunii partem, quae consistit in unica comestione: quod patet ex nostris Apostolicis litteris, quae extant *in tom.1. nostri Bullarii*, 19. 27. 55. 99.

II. Simile judicium ferendum est de aliis Synodalibus Constitutionibus: quibus severe interdicitur, ne Dominicis, aliisque festis diebus, exerceantur negotiationes, neve fiant publicae nundinae, sive annuae, sive hebdomadariae, quemadmodum non solum cautum reperimus in Synodo Provinciali Cameracensi II. *tit. 4. cap.2.* et Mechliniensi I. *tit. de festis, cap.3.* verum etiam, teste *Van-Espen. Jur. Eccles. univers. part.2. tit. 17. cap.4. n.15. et 16.* statutum legitur in aliis pluribus Synodis Dioecesanis Belgii, nimirum Buscoducensi *tit.12. c.2.* Tornacensi anni *1643. tit.3. c.7.* et Yprensi anni *1609. tit.6. c.1.* quibus ex Italicis addimus Synodum Lauretanam, habitam a Cardinali Roma anno *1626.* Senogalliensem, habitam a Cardinali *Antonio Barberino* 1527. Sutrinam, celebratam a Cardinali *Julio Spinula* 1671. Farfensem, coactam a Cardinali *Carolo Barberino* 1685. Caesenatensem, habitam a Cardinali *Denhoff.1693.* aliasque non paucas. Etenim, quamquam plures reperiantur nimium fortasse benigni Theologi, qui negotiationem, etiamsi publice, et cum strepitu exerceatur, non accensendam opinentur operibus servilibus, festis diebus vetitis, atque aliquot praeterea ex iis quum inficiari nequeant, nundinas, seu mercatus, ne Deo sacratis diebus fiant, expresse saltem prohiberi *in Cap. 1. de feriis*; huic tamen praecepto derogatum asserunt per contrariam consuetudinem: uti videre est apud *Cajetanum in Summ. verb. In festo prohibita*, Sylvestrum *in Summ. verb. Negotium* §. 2. Navarrum *manual.c.13.n.8.* et Layman *Theolog. moral. lib.4. tract.7. c.2. n.6. versic. Dico octavo*. Nihilominus nullus unquam ausus fuit negare Episcopo potestatem, ejusmodi consuetudinem abrogandi, suaque peculiari sanctione interdicendi, ne praedicti profani actus, per quos certe Fideles summopere distrahuntur a Divinis, exerceantur diebus festis: quod bene observant *Ventrigl. in prax. rer. Eccles. tom.1. annot.16. §.1. num.19.* Zaul. *ad Stat. Favent. tom.1. lib.7. observat. ad rubric.2. n. 23.* Nicol. *in prax. Canonic. t.1. litt. C. §. 1. n.44.*

III. Quamobrem Episcopus removens a diebus, Dei cultui specialiter deputatis, aut solemnes nundinas, aut etiam hebdomadarias, nullam definit quaestionem inter Theologos controversam, sed suo muneri indubitanter adnexam auctoritatem exerit, ad tuendam dierum festorum sanctitatem, quae per praedictos actus profanatur. De hac materia uberrime a nobis tractatum est in nostris Apostolicis litteris, ad Ordinarios ditionis Ecclesiasticae datis 5. Novembris 1745. impressis *tom.* 1. *nostri Bullarii* 144. *in ordine*, in quibus, praemissa distinctione nundinarum annuarum ab hebdomadariis, quas *mercatum* vocant, mercatum diebus festis haberi omnino prohibuimus, annuas vero nundinas, non tam permittendas, quam, ad evitanda populorum incommoda, ex quadam conniventia, tolleranda duximus; modo non exerceantur iis matutinis, et vespertinis horis, quibus Divina Officia in Ecclesiis celebrantur, quod in iisdem litteris copiosius explicatur.

CAPVT QVARTVM

Praecipue abstinendum a definiendis quaestionibus respicientibus Sacramenta: ubi de intentione Ministri requisita ad validitatem Sacramenti.

AVdivimus a *Fagnano*, illas potissimum quaestiones in particularibus Synodis esse relinquendas intactas, quae circa Sacramenta versantur. Quoniam autem impossibile foret eas omnes heic recensere; nonnullas delibabimus, quae frequentius occurrunt.

II. Vtque id ordinatim conficiamus, a quaestione exordimur omnia Sacramenta complectente, alias subinde indicaturi ad singula pertinentes. Quaestio est inter Theologos, saepius a Parochis refricari solita, an, et qualis intentio sit necessaria in Ministro, ut validum Sacramentum conficiat. Aliquam intentionem, saltem faciendi, quod facit Ecclesia, in eo requiri, Fidei dogma est: etenim *Eugenius IV.* in suo decreto post Concilium Florentinum, *tom.* 9. Collectionis *Harduini col.* 438. septem novae Legis Sacramentis singulatim enumeratis: ait: *Haec omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus tamquam materia, verbis tamquam forma, et persona Ministri conferentis Sacramentum cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia*: Concilium Tridentinum *sess.* 7. *can.* 11. *de Sacramentis in genere*, contrarium sentientes anathemate perstrinxit: *Si quis dixerit, in Ministris, dum Sacramenta conficiunt, et conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit.*

III. Nec vero pauca, nec levia sunt rationum momenta, quibus hoc Fidei dogma fulcitur: nam in primis Christus Dominus, Sacramentorum novae Legis auctor et institutor, eorumdem administrationem esse voluit actionem humanam: actio autem humana esse non potest, nisi sit libera; nec libera, nisi fiat ex rationis judicio, et cum intentione voluntatis. Praeterea actio Sacramentalis referri potest ad varios fines: infans quippe potest ex. gr. aqua ablui vel ad munditiem corporis, vel ad sanitatem: quamobrem, ut ablutio sit Sacramentalis, necesse est, ut ad finem Baptismi determinetur per intentionem abluentis. Demum, ut Sacramentum valide conferatur, qui illud administrat, gerere se debet ut Christi, et Ecclesiae Ministrum; ad quod profecto necessarium est, ut illud animo intendat, quod Christus instituit, aut facit Ecclesia.

IV. Ex his porro, quae late exornant Theologi, praecipue *Gregorius de Valentia tom.* 4. *commentarior. Theologicor. disput.* 3. *quaest.* 5. *punct.* 3. colligitur, eum, qui jocose ac scurriliter Sacramenti ritum celebrat, Sacramentum non conficere, neque valide administrare. Is quippe animum illudendi sibi adesse ostendit, non vero ponendi religiosam actionem, a Christo Domino institutam, ejusque virtute sacratam: quare *Lutheri*, et *Calvini* error, Sacramenta, per jocum administrata nihilominus rata esse asserentium, primo confixus est a *Leone X.* anno 1520. quum, inter ceteras, hanc quoque *Lutheri* propositionem proscripsit: *Si per impossibile confessus non esset contritus, aut Sacerdos non serio, sed joco absolveret, si tamen credat se absolutum, verissime est absolutus*: et deinde expresse damnatus a Concilio Tridentino, cum *cit. sess.* 7. tum. *sess.* 14. *cap.* 6. *et can.* 9. *de Sacrament. Poenit.*

V. Nec quemquam movere debet, quod *Socrates lib.* 1. *hist. Eccles. c.* 15. Sozomenus *lib.* 2. *cap.* 17. aliique ex *Rufino* scribunt de *Alexandro* Patriarcha Alexandrino; ei nempe, aliisque Episcopis ad Concilium congregatis, ratum visum fuisse, ac validum Baptisma, ab *Athana-*

sio nondum ex puerili aetate emerso, cum sociis ludente, collatum. Primo enim, uti nos animadvertimus *Instit.* 8., multi Auctores factum illud non modo revocant in dubium, sed plane inficiantur: quoniam, si *Hieronymi* Chronico fidem adhibeamus, *Alexander* ad sedem Alexandrinam non est evectus ante annum 321. et *Athanasius*, eodem *Sozomeno* referente, anno 325. Concilio Nicaeno, jam Diaconus, interfuit, atque insequenti anno, *Alexandro* vita functo successit; quocirca explicari non potest, quomodo puer luserit, Ecclesiam Alexandrinam regente *Alexandro*: et quamvis Alexandrum anno 313. Episcopum inauguratum dicamus, uti tradunt *Papius ad ann.* 311. *num.* 26. et Patres Mauro-Benedictini *in Vit. Athanas. tom.* 1. *Oper. part.* 1. *pag.* 3. tunc tamen *Athanasium* suae aetatis annum duodevicesimum egisse oportuit, quoniam annorum saltem triginta praedicto anno 326. Alexandrinum Episcopum eumdem renuntiatum, fere communiter Eruditi consentiunt: nunquam enim ei ab Arianis objectum legimus, quod junior Episcopatum arripuisset, ut de *Paulino*, *Hieronymi* fratre, narratur: aetas vero duodeviginti annorum ab illis puerilibus nugis jam abhorret, quibus *Socrates*, et *Sozomenus* Athanasium distentum scribunt. Deinde, etsi res ita se habuerit, nihil tamen exinde ad adstruendum haereticorum errorem conficitur; *Athanasium* quippe, non irrisorie, sed serio Baptisma contulisse eo ritu, quem ab *Alexandro* Episcopo adhiberi viderat, ex eo colligitur, quod iidem Historici narrant, eum scilicet, non omnes promiscue socios, sed solum Catechumenos baptizasse: quum autem *Athanasium* tunc lusisse iidem asserunt, nihil aliud sibi voluisse videntur, quam eumdem, in re serio peracta, oblectamentum animi, tamquam extrinsecum finem, sibi proposuisse.

VI. Verum, quamquam apud Catholicos certissimum sit, in Sacramenti Ministro aliquam intentionem requiri, saltem faciendi quod facit Ecclesia; valde tamen inter eosdem disputatur de hujus intentionis objecto, seu quid illud sit, ad quod ferri debeat ejusmodi intentio, quam omnes necessariam fatentur. *Ambrosius Catharinus*, e Dominicanorum familia, Episcopus Minorensis, et postea Archiepiscopus Compsanus, *in Opusc. de Intentione Ministri* contendit, ad Sacramentum valide administrandum, satis esse, ut Minister intentionem habeat serio perficiendi ritum externum, qui ab Ecclesia adhibetur: atque ideo, etiamsi suam intentionem retineat, aut interius dicat, se nolle facere, quod facit Ecclesia, dummodo exterius serio agat, nulloque signo pravam suam voluntatem prodat, ratum, perfectumque Sacramentum ab eo perfici, *Catharinus* propugnat. *Catharino* praeiverant *Petrus Cantor*, *Robertus* Cardinalis *Pullus*, *Paludanus*, *Sylvester*; eumque postea sunt sectati Salmeron *lib.* 1. *comment. in epist. D. Pauli* 3. *part. disp.* 2. Joannes Marius Scribonius *in Summ. Theolog. de Sacram. in genere quaest.* 6. *et* 7. Vincentius Contempsonius *in suo Tract. de Sacram. in genere*, Hyacintus Serry *in Vind. Catharini.* Natalis Alexander, Gaspar Juvenin, aliique recentiores.

VII. Haec tamen opinio visa est aliis coincidere cum *Lutheri* et *Calvini* doctrina, a Concilio Tridentino expresse damnata; ac propterea non dubitarunt haeresis notam eidem inurere. Verum hujusmodi censores Concilii Tridentini historiae se prorsus jejunos ostendunt: etenim sessio septima, ubi primo impium haereticorum dogma anathemate confossum fuit, habita est die 3. Maii 1747. et laudatum *Catharini* Opusculum, Romae typis impressum prodiit anno 1552. quin Opusculi Auctor, ea occasione, in aliquam erroris suspicionem, venerit: quapropter Cardinalis *Pallavicinus*, cui Tridentini canones, et decreta, eorumque genuinus sensus, ignota profecto non erant, *in ejusdem Concilii historia lib.* 9. *cap.* 6. *cum.* 2. loquens de sententia a *Catharino* in eodem Concilio propugnata, haec habet: *Equidem existimo Catharini sententiam falsam esse, sed non ideo per Tridentinos canones diserte damnatam: quapropter fas illi fuit affirmare, eam Concilio non contradicere*: et *lib.* 12. *cap.* 10. exponens decreta Poenitentiae Sacramentum spectantia, a Concilii Patribus formata, *n.* 34. ait: *Ex hisce postremis verbis conjicere potest quisquis ea legerit, haud esse expunctam sententiam Catharini, aliorumque Theologorum, opinantium, Sacramento, quo ratum sit, sufficere in Ministro voluntatem serio agendi, et obesse tantummodo jocum, quem Sacramentum suscipiens cognoscere possit.*

VIII. Quamobrem melioris judicii Theologi, *Catharini* opinionem ab haeresis censura vindicant, latumque inter illam, ac *Lutheri*, et *Calvini* doctrinam, discrimen intercedere demonstrant, praesertim *Vasquez in* 3. *part. tom.* 2. *disput.* 138.

cap. 2. *et* 3. Cardinalis de Lugo *de Sacrament. disp.* 8. *sect.* 2. *n.* 15. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. et moral. tom.* 1. *lib.* 2. *de Sacramentis in genere cap.* 7. *art.*3. *reg.*1. Juvenin *de Sacram. dissert.* 1. *quaest.* 5. *cap.* 2. *art.* 3. §. 1. Quin immo *Marcus Antonius de Dominis lib.* 5. *de republic. Eccles. cap.* 12. §. 12. *et* 13. ubi perversum haereticorum errorem adstruit, *Catharinum* a sua sententia prorsus alienum agnoscit, et fatetur. Negari tamen haud potest, grave vulnus praefatae opinioni inflictum ab *Alexandro VIII.* a quo die 7. Decembris 1690. haec inter alias propositio damnata fuit: *Valet Baptismus collatus a Ministro, qui omnem ritum externum, formamque baptizandi observat, intus vero in corde suo apud se resolvit: non intendo facere, quod facit Ecclesia.* Sed nihilominus a damnationis telo illam defendere conantur *Juvenin. cit. loc.* Serry *in citatis Vindiciis:p.*109. Auctor *Oper. de re Sacram. pag.* 113. aliique, confixam propositionem intelligendam rati, quum ritus externus aut non serio, sed joco, et mimice peragitur, aut ab illo exercetur, qui aliunde, hoc est ab aliqua exteriori circumstantia, puta a Sacramenti postulatione, non determinatur ad agendum nomine Ecclesiae, seu tamquam Ecclesiae Minister: ultro enim admittit Juvenin, non valide baptizare, qui a nemine postulatus domi infantem abluit cum expressa Sanctissimae Trinitatis invocatione, si intra se deliberet id, quod fert propositio damnata: *non intendo facere, quod facit Ecclesia.*

IX. Verum, ut ut haec res coram Deo se habeat, nulla usque adhuc de ea emanavit expressa Apostolicae Sedis definitio. Quamvis igitur communior sit sententia exigens in Ministro intentionem vel actualem, vel virtualem, faciendi non solum ritum externum, sed id, quod Christus instituit, seu quod facit Ecclesia, et haec, veluti tutior, sit omnino servanda in praxi; non est tamen Episcopi priorem opinionem reprobare, atque ad hanc posteriorem, etiam theorice tuendam, suos dioecesanos adigere: causas quippe majores, difficilioresque quaestiones, Fidem, aut disciplinam spectantes, ad Apostolicam Sedem deferendas, statuit perpetua Ecclesiae consuetudo, ab *Innocentio III. in Cap. Majores, de Baptismo*, confirmata. Quare, si constet, quempiam aut Baptismum contulisse, aut aliud Sacramentum ex iis, quae iterari nequeunt, administrasse, omni adhibito externo ritu, sed intentione retenta, aut cum deliberata voluntate non faciendi, quod facit Ecclesia, urgente quidem necessitate, erit Sacramentum iterum sub conditione perficiendum; si tamen res moram patiatur, Sedis Apostolicae oraculum erit exquirendum, quemadmodum ad Severum Scholasticum Constantinopolitanum faciendum scripsit *Ferrandus*, Ecclesiae Carthaginensis Diaconus, in difficili quaestione, qua tunc Ecclesia fatigabatur, doctis, indoctisque in varias partes scissis, inquiens: *Interroga, vir prudentissime, si quid veritatis cupis audire, principaliter Apostolicae Sedis Antistitem, cujus sana doctrina constat judicio veritatis, et fulcitur munimine auctoritatis: tom.* 9. Biblioth. Patrum *pag.* 709. Quod semel monitum volumus, ut regula sit etiam pro aliis controversiis, quas mox commemorabimus,

CAPUT QUINTUM.

Nonnullae recensentur quaestiones, spectantes Sacramentum Baptismi, a quibus in Synodo definiendis est abstinendum: ubi de Baptismo collato infanti in matris utero latitanti, necnon infanti, qui aliquam sui partem ex utero Matris emisit.

NEmo sit, qui putet, nos extra propositum vagari, quum de singulis Sacramentis, atque interdum etiam prolixius, disserimus: etenim, quamquam nobis in animo non fuerit, tractatum de Sacramentis elucubrare, attamen, quia plerumque Episcopi in suis Synodis de quolibet Sacramento specialem sermonem instituunt, nostri instituti esse arbitramur, difficultatum scopulos, in singulis latentes, iisdem detegere, per quos medii incedere debeant, neque in unam, alteramve partem deflectere, ne secus in legem delinquant, quam a *Fagnano* didicimus, suamque Synodum eruditorum hominum dicteriis exponant.

II. Post indicatam igitur controversiam, omnibus Sacramentis communem, nonnullas statim offendimus quaestiones, ad Sacramentum Baptismi peculiariter pertinentes, quas in Synodalibus Constitutionibus praestat potius praeterire, quam enodare. Certum est, infantem in matris utero ita latitantem, ut nulla ejus pars aqua perfundi queat, baptizari non posse, nec ei quidquam prodesse, quod nonnulli haeretici olim sunt arbitrati, si ejus loco, matris corpus abluatur, quemadmo-

dum *lib. 6. contra Julianum cap.5.* diserte tradit *Augustinus*, relatus *in Can.114. de consecrat. distinct. 4. si ad matris corpus id, quod in ea concipitur, pertineret, ita ut ejus pars deputaretur, non baptizaretur infans, cujus mater baptizata est, aliquo mortis urgente periculo, quum eum gestaret in utero. Nunc vero, quum etiam ipse baptizaretur, non utique bis baptizatus habebitur. Non itaque ad maternum corpus, quum esset in utero, pertinebat*: et prosequitur *D.Thomas 3. part. quaest. 68. art. 11.* At quaestio est, an, reserato materni uteri ostio, quod puerperii initio contigit, valide baptizetur infans, cujus corpusculum, etsi nulla sua parte in lucem prodierit, aqua nihilominus, saltem per siphunculum tingi potest. Mirum est, quantum in hac quaestione varient Doctores. Valide eum baptizari affirmant *Victoria in summ. de Sacram. quaest23.* Suarez *in 3. p. disput..2. quest.68. sect.6. art.11. in comment.* Gregorius de Valentia *t.4. disput.4. quest.1. punct.2. §. Tertio sequitur*, Chapeaville *de casibus in peste cap.2. quaest. 10. sub fin.* quibus ex recentioribus adhaerent *Peguletus in tract. probabilit. cap.41. et seq.* Piette *in elucidat difficior. Theolog. quaestionum part. 5. de Baptismo quaest.* 8. Florentius Cocq *de Baptismo sect. 7.* Franciscus Henno *disp. 3. quaest. 1. conclus. 2.* Holzmann *Theolog. moral. tom.2. tract.2. cap.2. art. 2. §. 1. n. 137.* Sbogar *in Theologia radicali tract. 13. de Baptismo cap.5. num.43.* et Gabriel *Gualdus* in Opusculo de hac re accurate conscripto Patavii impresso anno 1710. et denuo anno 1712. quorum sententiam *Theophilus Raynaudus*, etsi contrariam sequatur, dicit communissimam. Negant exadverso idem *Rainaudus Opusc. de ortu infantium per sectionem caesaream cap. 6. n. 14. Oper. tom. 14.* Cardinalis de *Lauraea in 4. sent. tom.1. de Baptism. disput.14. art.4.* Martinus *Orelli* in peculiari de hoc argumento dissertatione, Nicolaus *Herminier de Baptism. cap. 10.* Natalis Alexander *Theolog. dogmat. et moral. tom. 2. lib. 2. c.7. prop.2. in fin.* Juvenin *de Sacram. dissert.2. quaest. 7. c. 1. art.2. in fin.* Gibert *consult. Canonic. tom. 2. consult. 22. de Baptismo per tot.* et praesertim *pag. 242. et seq.* Cardinalis *Gotti tom. 13. pag. 260.* et novissime *Joannes Laurentius Berti in sua Theologia tom. 6. lib. 31. c. 18.* Sed non omnes hujus posterioris sententiae patroni eidem fidunt argumento. *Theophilus Raynaudus* validum fatetur Baptismum, collatum infanti e matris utero nondum egresso, si ad ejus corpus aqua quomodocumque pertingat; sed hoc nequaquam evenire posse putat; *nam* (inquit) *et ipse uterus est admodum abditus, ac exquisite occlusus a momento conceptionis usque ad tempus partus, et intra ipsius uteri latebras foetus tot undique secundis circumsepitur, ut nesciam, qua ratione dici possit, aquam ita esse applicabilem, ut ad foetum immediate possit pertingere*, neque ad rem facere autumat *Raynaudus*, quod aqua madefiant secundinae, quibus infantis corpus involvitur; nemo quippe, ait, censebit, vere baptizatum iri puerum sacco coriaceo inclusum, si aqua soli corio affunderetur, per quod ad pueri corpus non pervaderet.

III. Sed ex duobus, quae *Raynaudus* tamquam certa sumit, primum est evidenter falsum; siquidem ex medicorum, et obstetricum testimonio satis constat, infantem, puerperii initio, secundinarum involucris jam spoliatum, posse intra matris uterum tangi, et tractari: alterum vero est in quaestione positum; quamvis enim fere communiter Doctores concedant, validum non fore Baptismum, si aqua solae perfunderentur vestes, quibus baptizandus obtegitur, non omnes tamen idem sentiunt de secundinis, quibus infans a natura circumvestitur; hae quippe censentur quodammodo pars infantilis corporis, quod propterea videtur immediate ablui, quum illae madefiunt: uti prae ceteris ratiocinantur *Sylvester verb. Baptismus 4. quaest. 1.* et Vasquez *in 3. part. tom.2. disp.145. cap. 4. num. 31.*

IV. Quamobrem aliud alii argumentum instaurant, ad evertendum Baptisma, de quo est sermo. Baptismus (inquiunt isti) est Sacramentum regenerationis, et secundae nativitatis spiritualis, cui necesse est, ut prima corporis nativitas praecedat; dixit enim Christus Dominus *Joann.3. Nisi quis renatus fuerit denuo*: et rursum: *oportet vos nasci denuo*: non potest autem denuo nasci, qui nunquam antea natus fuit. Eo autem fidentius huic argumento insistunt, quia ab *Augustino* se illud accepisse gloriantur: enimvero non semel Sanctus Doctor hac ratiocinatione utitur ad probandum, natum esse oportere, qui regenerationis lavacro ab originali culpa est expiandus; *libro* enim *2. de peccat. merit. et remis. c.27. t.10. Oper. col.63.* inquit: *Sacramentum Baptismi profecto Sacramentum regenerationis est: quocirca sicut homo, qui non vixerit, mori non potest, et qui mortuus non fuerit, resurgere non potest; ita qui natus non fuerit, renasci non potest*: *epist.* 177.

187. olim 57. ad Dardanum *n.* 31. *tom.*2. *Oper. col.*688. *Nec renasci quisquam potest, antequam natus sit*: et infra: *Non video, quomodo aedificentur homines in domum Dei, ad habendum in se inhabitantem Deum, nisi quum fuerint renati, quod non possunt esse, antequam nati*: ac tandem *n.*33. *Si igitur homo regenerari, per gratiam Spiritus, in utero potest, quoniam restat illi adhuc nasci, renascitur ergo, antequam nascitur, quod fieri nullo modo potest*. Idem, quod Augustinus, docet Isidorus *lib.*1. *sentent. c.*24. relatus *in Can.*115. *de Consecrat. dist.* 4. *Qui in maternis uteris sunt, ideo cum matre baptizari non possunt, quia qui natus adhuc secundum Adam non est, renasci secundum Christum non potest*.

V. Verum has, et similes Patrum locutiones facile evadunt Auctores primae sententiae, contendentes, unicum illarum scopum esse, improbare Baptismum collatum matri pro puero, quem in utero gestat; quod quidem Baptisma *Augustinus* loco paulo ante producto contra *Julianum* rejecit. Neque urgeri se arbitrantur a ratione petita ex allegatis Christi Domini verbis: vere enim, quantum ad rem attinet, natum ajunt, qui ex abditioribus maternae alvi penetralibus ad uteri ostium decidit, atque obstetricis manibus pertractatur. Hanc porro responsionem confirmant auctoritate *D. Thomae*, qui *cit. quaest.* 68. *art.*11. *in corp.* nuper allatis Patrum testimoniis rite expensis, ideo dumtaxat infantem intra matris uterum latitantem baptizari posse inficiatur, quia salutari aqua immediate lustrari nequit: ex quo apparet, oppositum ab Angelico statui, quum infantis corpus potest aliquo modo immediate ablui: *Dicendum* (verba sunt Angelici) *quod de necessitate Baptismi est, quod corpus baptizandi aliquo modo aqua abluatur, quum Baptismus sit quaedam ablutio, ut supra dictum est: corpus autem infantis, antequam nascatur ex utero, non potest aliquo modo ablui aqua, nisi forte dicatur, quod ablutio baptismalis, qua corpus matris lavatur, ad filium in ventre existentem perveniat. Sed hoc esse non potest etc.*

VI. Hisce argumentis nimium confisus *Gualdus in cit. Opusc. c.* 12. *n.* 216. Episcopos hortatur, ut parvulos intra matris uterum adhuc occlusos, quum in vitae discrimine versantur, et obstetricis manibus tractari queunt, omnino baptizari praecipiant, atque edicant. Verum, quoniam ipsemet fatetur, ultimum controversiae judicium a Sede Apostolica esse proferendum, tutius erit, ut Episcopus istud expectet, nec interim quidquam suis Constitutionibus inserat, quo implexae istius quaestionis decisionem sibi arrogasse videatur. Ad Parochos vero pertinebit obstetrices instruere, ut, quum casus evenerit, in quo infantem, nulla adhuc sui parte editum, mox decessurum prudenter timeant, illum baptizent sub conditione, sub qua pariter erit iterum baptizandus, si periculum evadat, et foras prodeat: quemadmodum, post alios, faciendum monet *Tournely in suis praelection. de Sacram Baptism. quaest.* 3. *art.* 3.

VII. Haec de infante intra matris uterum totaliter abdito. Quid autem de illo dicendum, qui aliquam sui partem ex utero emisit? Huic, instante mortis periculo, in ea parte esse Baptismum conferendum, quae ex utero emersit, statuit Rituale Romanum *tit. de baptizand. parvulis*: additque, non esse Baptismum ullo pacto repetendum, si salutari aqua infantis caput tinctum fuerit; secus vero faciendum decernit, quum, non caput, sed alia quaelibet corporis pars aqua perfunditur; tunc quippe puerulum, si vivus evaserit, iterum sub conditione baptizandum praecipit. Rituali Romano consentit Rituale Sacramentorum, a Cardinali *Julio Antonio Sanctorio*, jussu *Gregorii XIII.* Romae evulgato anno 1584. atque utrique respondent Instructiones *S. Caroli Borromaei*, *Actor. Ecclesiae Mediolanensis part.* 4. *pag.* 497. §. *Si vero foetus*. Hanc eamdem doctrinam diserte tradit *D. Thomas* 3. *part. quaest.*68. *art.* 11. ubi haec habet: *Ad quartum dicendum, quod expectanda est totalis egressio pueri ex utero ad Baptismum, nisi mors immineat: si tamen primo caput egrediatur, in quo fundantur omnes sensus, debet baptizari, periculo imminente, et non est postea rebaptizandus, si eum perfecte nasci contigerit. Et videtur idem faciendum, quaecumque alia pars egrediatur, periculo imminente. Quia tamen in nulla exteriarum partium integritas vitae ita consistit, sicut in capite, videtur quibusdam, quod propter dubium, quacumque alia parte corporis abluta, puer post perfectam nativitatem sit baptizandus sub hac forma: Si non es baptizatus, ego te baptizo.*

VIII. At nihilominus, licet Doctores satis communiter admittant, sub conditione esse repetendum Baptismum, quum abluta fuit exigua pars corporis, puta, digitus, et juxta alios etiam sola manus, aut pes, quae ex matris utero erupit; attamen inter se disputant, an repetendus

sit, quum abluta fuit alia pars aeque principalis, ac caput, puta, humeri, pectus, scapulae, brachia etc. existimantibus plerisque, tam a *D. Thoma*, quam a Rituali Romano, caput nominatum esse, non restrictive, sed mere demonstrative, ut ajunt, seu exempli causa, ac propterea idem judicium esse ferendum de aliis partibus aeque principalibus, sicuti ratiocinantur *Sotus in 4. distinct. 3. quaest. unic. art. 7 circa medium*, Suarez *tom. 3. in 3. part. disput. 20. quaest. 66. art. 4. sect. 2.* ubi explicans mentem *D. Thomae*, ait: *Si Baptismus fieri potest in capite, illa est certissima, et sufficientissima materia, quia illa pars praecipua est, et ab ea maxime potest totus homo denominari. Quod si hoc commode fieri non potest propter aliquod gravis nocumenti periculum, si fiat ablutio in scapulis, aut in pectore, vel in humeris, erit satis certa, et indubitata materia. Interdum vero solet occurrere necessitas baptizandi puerum in pede propter periculum mortis, et tunc etiam licite id fit: tamen, quia res est dubia, si infans evadat periculum, et perfecte nascatur, iterum abluendus est sub conditione, prout in Ritualibus Ecclesiasticis Parochi admonentur. Et haec est communis doctrina Theologorum cum* D.Thoma: et prosequuntur *Gregorius de Valentia tom. 4. disput. 4. quaest. 1. punct. 1. §. Quamquam recte Sotus*, Conink *de Sacram. quaest. 66. art. 2. dub. 2. num. 79.* Gonzalez *in Cap. 5. de Baptismo num. 3.* et alii.

IX. Idem dissidium, quod viget inter Theologos, viguisse olim deprehendimus inter Ecclesiarum Antistites. Etenim statuta Synodalia Ecclesiae Biterrensis, a *Guillelmo* Episcopo anno 1342. condita, *num. 10. tom. 4. Thesaur. nov. Anecdotor.* Martene *col. 644.* validum statuunt Baptismum, quaecumque sit pars corporis, quae aqua lustretur: *Praecipimus moneri populum, quod, si in ipso partu mulieris immineat grande periculum, ipsa muliere multo tempore laborante in editione partus, et caput, manus, vel alia pars infantis appareat, quod in illa baptizetur, et censeatur baptizatus.* At antiqua statuta Ecclesiae Rutenensis in Aquitania, ratum dumtaxat habent Baptismum in capite, non vero in alio quovis membro, collatum: *cap.* enim *6. tom. 4. Thes. Anecdotor.* Martene *col. 686.* ita decernunt: *Si vero, muliere in partu laborante, infans extra ventrem matris caput tantum emiserit, et in tanto periculo infans positus, commode haberi nequiverit, infundet aliquis, vel aliqua de astantibus aquam super caput infantis, dicens: Creatura Dei, ego te baptizo etc. et erit baptizatus. Si vero, non caput, sed aliud membrum emiserit, et super illud membrum aqua effundendo, praedicto modo fuerit baptizatus, et postea vivus natus fuerit, non judicamus, talem esse baptizatum.* Concilium vero Treviriense anni 1310. discrimen faciens inter membra principalia, et minus principalia, idem statuit, quod nuper laudati Theologi opinantur: *cap.* enim 114. haec habet, *eodem tom. 4. Thes. Anecdotor. col. 268. Si autem, muliere in partu laborante, infans in ventre matris tantum caput emiserit, et nasci nequeat, mox aliqua de obstetricibus aquam super caput infantis infundat, dicens: Ego baptizo te etc. et erit baptizatus. Idemque dicendum est, prout quidam asserunt, si major pars corporis, praeter caput, appareat, baptizatur: secus, si minor, solus pes, vel sola manus appareat, baptizari non debet: quod si fiat, nihil agitur. Quum enim partus tunc non nascatur, nec tunc etiam renasci potest.*

X. Quum itaque haec controversia hactenus indecisa remaneat, uti scite animadvertit Cardinalis *de Rohan.* in suo Rituali Argentinensi *ad tit. de Baptismo* §. 5. inquiens: *Vtrum ratus sit Baptismus, non in capite, sed in aliqua alia corporis parte collatus, multi non immerito dubitant*: idcirco cavere debet Episcopus, ne in sua Synodo aliquid quoad eam decernat; sed id solum curabit, ut Parochi, ceterique, quorum interest, illud exacte exequantur, quod in Romano Rituali praescribitur, sicuti optime animadvertit citatus *Gibertus in consult. Canonic. de sacramento Baptismi consult. 22.* ubi Synodos affert Rituali Romano conformes, ejusque vestigiis inhaerentes.

CAPVT SEXTVM

De forma conditionata Baptismatis, alteriusve Sacramenti characterem imprimentis: ubi de Baptismo collato infanti, qui jam indubitanter mortuus, per miraculum ad vitam creditur revocari.

QVoniam *in praecedenti capite* saepius facta est mentio formae conditionatae Baptismatis, necessarium ducimus, de eadem heic ex professo agere, ne deinceps Episcopales Synodi, de illa loquentes, errent; sicuti re ipsa non paucas hac in re errasse comperimus. Eam a Scho-

lasticis esse adinventam; et in Ecclesiam invectam, plerique viri eruditi existimarunt; sed eos toto caelo aberrasse ait *Martene de antiquis Eccl. ritib. tom.*1. *lib.*1. *cap.*1. *art.*16. *num.*10. Siquidem, longe ante Scholasticos, *S. Bonifacius*, Archiepiscopus Moguntinus, in suis statutis, circa annum 745. conditis, et *tom.* 1. *Spicilegii* a Luca *Dacherio* editis, *cap.*28. haec habet: *Si de aliquibus dubium sit, utrum sint baptizati, absque ullo scrupulo baptizentur, his tamen verbis praemissis: non te rebaptizo, sed si nondum es baptizatus, ego te baptizo*. Idemque, ac totidem fere verbis, statutum legimus *Capitular. lib.*6. *cap.*184. apud Baluzium *tom.*1. *pag.*954. e quibus idem decretum excerpsit, ac suae Canonum Collectioni *sub tit.*11. *cap.*17. inseruit *Isaac* Episcopus Lingonensis, apud *Harduinum Collect. Concil. tom.*5. *col.*447. Licet porro, ante seculum VII. praedictae conditionatae formulae expressam mentionem in Conciliis, et Patribus non inveniamus, quemadmodum, praeter laudatum *Martene*, observarunt *Juvenin. de Sacramen. dissert.* 1. *quaest.*3. *cap.*5. *art.*1. et Tournely *praelect. tom.*6. *de Sacram. in genere quaest.*1. *art.*4. *conclus.*2. Non recte tamen inde intulit *Natalis Alexander hist. Eccl. sec.*IV. *cap.*4. *art.*12. illam non fuisse in usu: quin immo ex antiqua, et constanti Ecclesiae praxi oppositum colligi, putamus; quod hac ratiocinatione ostendimus. Perpetuum Catholicae Fidei dogma fuit, unicum esse Baptisma, juxta illud Apostoli *ad Ephes.* 4. *Unus Dominus, una Fides, unum Baptisma*: quod propterea semel rite collatum, sive gravi piaculo iterari posse, semper Ecclesia negavit, uti constat *ex can.*47. *Apostolor.* juxta versionem *Dionysii*, *ex can.*3. Concilii Valentini anni 374. et *ex can.* 38. Concilii Carthaginiensis III. anni 397. quibus in locis temere rebaptizantes gravibus subduntur poenis, et Ecclesiastica communione privantur. At eadem Ecclesia, quae ita docuit, eos nihilominus, de quibus dubitabatur, an essent in Christo regenerati, incunctanter baptizandos praecepit; quod innumeris testimoniis comprobatur. Seculo III. disputatum fuit de Baptismo Clinicorum, num scilicet validum esset Baptisma per aspersionem datum aegrotis in lecto decumbentibus: consulitur *Cyprianus*: respondet Sanctus Doctor *epist.*76. *ad Magnum*, validum quidem sibi illud videri; iis autem, qui dubitabant, auctorem se esse, ut illud iterum conferrent: *Si aliquis existimat* (ait Cyprianus) *eos nihil consequutos, eo quod aqua salutari tantum perfusi sunt, sed inanes, et vacui sunt, non decipiantur, ut, si incommodum languoris evaserint, et convaluerint, baptizentur*. Seculo V. a Legatis Maurorum interrogantur Patres Concilii Carthaginiensis V. (aliis VI.) anni 401. quid agendum foret de pueris, qui an baptizati essent, nemo certo sciret: ad quod responderunt Patres *can.*6. Collectionis *Harduini to.*1. *col.*987. *Placuit de infantibus, quoties non inveniuntur certissimi testes, qui, eos baptizatos esse, sine dubitatione testentur, neque ipsi sunt per aetatem idonei de traditis sibi Sacramentis respondere, absque ullo scrupulo, eos esse baptizandos, ne ista trepidatio eos faciat Sacramentorum purgatione privari*: eumdemque canonem renovarunt Synodus Africana anni 401. et alia Synodus Carthaginiensis sub *Bonifacio* Episcopo anno 525. Idem ad *Rusticum* Narbonensem Episcopum, atque iterum ad *Neonam* Episcopum Ravennatem rescripsit *Leo Magnus*. Ad haec autem praecedentium Conciliorum, et Patrum decreta allusit *Gregorius II.* quum de eadem re interrogatus a *Bonifacio* Episcopo, *epist.*2. *n.*9. *tom.*3. Collectionis *Harduini col.*1859. respondit: *De parvulis, qui a parentibus subtracti sunt, et an baptizati, an non, ignorant, quia interrogasti; hos ut baptizare debeas, secundum Patrum traditionem, si non fuerit, qui testificetur, ratio poscit*. Jam vero, quum ex his, aliisque similibus testimoniis, a laudato *Martene* prolatis, luculenter pateat, antiquum, atque ipsi Ecclesiae coaevum usum fuisse, eos baptizare, de quibus dubitabatur, num per regenerationis lavacrum ab originali culpa essent expiati, ne dicamus, Ecclesiam in eumdem incidisse rebaptizantium errorem, quem toties detestata erat, et damnaverat, necesse est existimare, non aliter in ea dubietate Baptismum conferri voluisse, quam sub tacita, et mente concepta conditione: *Si nondum es legitime baptizatus*. Haec autem conditio, quae prius mente tantum concipiebatur, coepit seculo VII. in ipsa Baptismi forma exprimi, et pronuntiari: quam quidem disciplinam, multis jam in locis receptam, *Alexander III.* seculo XII. non solum approbavit, sed ubique servandam edixit *in Cap.*2. *de Baptismo*, inquiens: *De quibus dubium est, an baptizati fuerint, baptizantur his verbis praemissis: Si baptizatus es, non te baptizo; sed, si nondum baptizatus es, ego te baptizo etc.* eamdemque sanctionem confirmavit *Joan-*

nes XXII. apud *Odoricum Raynaldum ad annum 1333. num.* 42.

II. Non ideo tamen, quod per praefatam conditionem periculum evitetur rebaptizandi cum, qui jam semel fuerit legitime baptizatus, est illa passim, et temere adhibenda; sed tunc solum ea uti licebit, quum prudens, et probabilis subest dubitatio, an quis fuerit rite baptizatus, nec, diligenti praemissa indagatione, potuit rei veritas innotescere: quemadmodum scite perpendit *Sotus in 4.dist.3. quaest. unic.art.9. §. Circa hanc igitur solutionem*, ubi a sacrilegio non excusat, neque ab irregularitate absolvit Sacerdotem sub conditione rebaptizantem, quem scit domi baptizatum, et nihil est, quod collatum ei Baptisma rationabiliter suspectum reddat. Quare minime sectanda sunt exempla, quae congesserunt *Gobat tom.* 1. *tract.* 2. *sect.* 3. et Marin. *Theolog. tom.*3. *tract.* 19. *disput.* 1. *sect.* 8. *num.* 140. ubi plures sub conditione baptizatos narrant; qui ob merum scrupulum non tam dubitabant, quam imprudenter suspicabantur, se non esse rite baptizatos; quam quidem conditionatam Sacramenti iterationem, ob consequutos, seu potius adprehensos effectus quietis conscientiarum, iidem Auctores videntur approbare; sed potius aures praebendae sunt *Estio in 4. distinct.* 4. §. 15. haec ad rem adnotanti: *Sciendum est, non quamcumque levem in contrarium suspicionem, vel scrupulum debere sufficere ad hoc, ut sub conditione quis hoc pacto baptizetur; sed requiri dubitationem probabilem . . . Ea autem probabilis dubitatio est, quae, facta etiam diligenti indagine, discuti non potest, ita ut nec moralis certitudo facti haberi queat*. Immo verius obtemperandum est Catechismo Romano *part.* 2. *de sacram. Baptism. num.* 57. ubi de forma conditionata ait: *Et Baptismi forma ex* Alexandri *Papae auctoritate in illis tantum permittitur, de quibus, re diligenter perquisita, dubium relinquitur, an Baptismum rite susceperint; aliter vero nunquam fas est, etiam cum adjunctione, Bastimum alicui iterum administrare*.

III. Quae hucusque diximus, copiosius adhuc, et clarius a nobis exposita, pluribusque sacrae Congregationis Concilii responsis confirmata fuere *in nostra Instit.* 84. ubi non solum ex ejusdem sacrae Congregationis sententia ostendimus, non esse Baptismum, ne sub conditione quidem, iterandum, quum nulla occurrit prudens ratio dubitandi de prioris Baptismi validitate, sed etiam ab irregularitate iterantibus Baptisma inflicta ab *Alexandro III. in Cap. Ex litterarum, de apostatis, et reiterantibus Baptisma*, non eximi probavimus, qui, ob solum apprehensum prioris Baptismi vitium, nullaque praemissa veritatis indagatione, illud denuo sub conditione conferunt, quibus certo sciunt jam semel antea fuisse collatum: etenim, quamquam plures Doctores istiusmodi, sub conditione rebaptizantes a gravi culpa, atque ab irregularitate absolvant, eo quod per adjectam conditionem satis consultum existiment reverentiae debitae Sacramento, ad quod conficiendum non aliter fertur intentio Ministri, nisi si rite confectum non fuerit aliud antea administratum; haec tamen sententia rejicitur a Catechismo Romano *cit. loc.* ubi reprobantur asserentes, *nullum scelus admitti, si quemvis sine delectu cum adjunctione illa* (videlicet conditionis) *baptizent*: eidemque opinioni refragatur auctoritas *S. Caroli*, in cujus Instructionibus, *Actor. Ecclesiae Mediolanensis part.* 4. *pag.* 497. haec de forma conditionata habentur: *Qua forma utitur quum infans, aliusve, qui Baptismo offertur, re diligenter perquisita, dubium relinquitur, aut certe non apparet, eum baptizatum esse, ut de expositis inventisque parvulis dubitari, atque ignorari saepenumero solet. Quod si, re accurate investigata, exploratum habuerit, illum, forma servata, baptizatum esse, caveat omnino, ne hanc sub conditione baptizandi formam adhibeat; cum sacrilegium committat, si contra fecerit, et illud impedimentum contrahat, quod sacri canones irregularitatem vocant*.

IV. In alia itidem nostra *Instit.*8. hanc eamdem materiam tractantes, diximus cum Cardinali *Albitio de Inconstantia in Fide c.*33. *an.*14. *usque ad* 16. improbandas esse Synodos, in quibus generatim, atque indistincte, iterum sub conditione in Ecclesia baptizari jubentur, quicumque privatim fuere ab obstetricibus domi baptizati. De hisce Synodis, ac Ritualibus idem decernentibus, agit *Holzomann in sua Theologia moral. tom.*2. *tract.*2. *c.*2. *art.*2. qui licet eorumdem Auctores hoc nomine excuset, quod scilicet dubium illis visum fuerit Baptisma ab obstetrice collatum, fatetur nihilominus, minus caute, ac nimium indefinite eos loquutos; quum debuerint potius rerum circumstantias distinguere, easque determinare, quae incertam reddunt validitatem collati Baptismi, quem propterea tunc oporteat sub conditione iterari. Enimvero,

si obstetrices de Sacramenti materia, et forma, et necessaria in Ministro intentione, sint legitime edoctae, sicuti nos *in cit. Instit.* 8. eas per Parochos solerter edoceri jussimus, priusquam ad obstetricum officium exercendum admittantur, eaeque in speciali eventu, quo Baptisma periclitanti infanti privatim contulerint, ab eodem Parocho interrogatae, omnia rite a se adhibita, testentur, quae ad Sacramentum valide conficiendum requiruntur; nulla sane subest probabilis ratio, cur Baptismus debeat, aut licite possit sub conditione repeti. Scimus utique, in aliis Synodis relatis a *Giberto cit. tom.*2. *consult. Canonicar. consult.* 15. cautum reperiri, ne plena fides habeatur solius obstetricis testimonio, nisi comprobetur assertione aliorum, qui Baptismo praesentes fuerint. Verum, quamquam ex plurium attestatione major profecto hauriatur rei gestae certitudo, attamen sacri canones sufficienter probatam habent collectionem Baptismatis per unicum testem, praecipue si is testificetur de facto proprio, hoc est si affirmet, illud fuisse a se legitime administratum, nec quidquam in contrarium occurrat, quod illius testimonio fidem detrahat; uti diserte decernitur *in Can.*110. *et* 112. *de Consecrat. dist.*4. *et Cap. Nuper*, *de testibus*, ubi Interpretes omnes.

V. Aliud est, quum collati Baptismi testimonium praebetur a persona incerta; etenim, quum juxta rescriptum Imperatoris *Hadriani* ad *Junium Rufinum*, Proconsulem Macedoniae, relatum a *Callistrato in l. Testium* 3. *ff. de Testib. Testibus, non testimoniis*, sit credendum, non debemus rem adeo gravem committere fidei personae ignotae, cujus qualitates, uti *Callistratus in cit. leg.* faciendum monet, explorare non possumus. Quare sacra Congregatio Concilii interrogata, an iterum baptizandi essent infantes, vulgo *expositi*, ad hospitale Sancti Spiritus in Saxia de Vrbe delati, etiamsi habeant collo appensam schedulam attestantem, eos fuisse Baptismate ablutos, die 15. Januarii 1724. respondit, esse denuo baptizandos sub conditione, nisi certa habeatur notitia personae, a qua schedula sit exarata, aut aliunde indubitatum desumatur indicium Baptismatis rite eisdem collati: quod nos *in cit. nost. Instit.* 8. animadvertimus, et videre est *in Thesauro Resolut. tom.*2. *pag.* 412. *et tom.* 3. *pag.* 2.

VI. In eadem sententia fuerant Patres Concilii Provincialis Tolosani, habiti a Cardinali *Francisco de Joyosa* anno 1590. in cujus *part.*2. *c.*2. decernitur: *Cum projectis expositisque puerulis, licet affixa reperiatur schedula, quae eos baptizatos esse testetur, in id tamen, an verum, fictumque sit, Parochi diligenter inquirent: si certi nihil compererint in scripto chartulae nomine, eos sub conditione baptizabunt*: *tom.* 10. Collectionis *Harduini co.*1798. Quumque minorem fidem collati Baptismatis, quam schedula incerti auctoris, faciant alia signa exposito infanti apposita, puta sal; ideo rectissime a *Richardo Poor*, Episcopo Sarum, cautum legitur: *Si vero pueros cum sale, vel sine sale expositos contingat inveniri, baptizentur*, sub conditione tamen, ut statim ibidem explicatur: *tom.*2. *Concilior. Britan.* Henric. Spelman. *pag.*143.

VII. Itaque, si Episcopus in sua Synodo loqui velit de Sacramentorum forma conditionata, quod profecto nedum utile, sed quandoque etiam necessarium reputamus, omnia prae oculis habeat, quae hactenus enarravimus, atque, ad eorum normam, congruam formet instructionem, ad quam Parochi, in illa adhibenda, se debeant conformare. Quod si dioecesi praesit, in qua saepe contingat, baptizatos ab haereticis, ejurata haeresi, qua erant imbuti, in Catholicae Ecclesiae gremium se se recipere, et dubitetur, uti alicubi dubitatum scimus, an ii iterum sint sub conditione baptizandi, antequam in re admodum sane gravi et ardua quidquam decernat, diligenter investiget, oportet, num in illa haereticorum secta, de qua agitur, aliquid innovatum fuerit circa Baptismi materiam, et formam a Christo Domino institutas. Si enim utrumque ab ejusdem sectae pseudo ministris rite adhiberi deprehendit, non potest permittere, ut Baptismus ullo pacto iteretur, quin veniat in suspicionem erroris rebaptizantium, a *S. Stephano I.* atque, uti affirmat *Augustinus lib.*2. *c.*8. *de Baptismo contra Donatistas, Oper. tom.*9. *col.*103. *a Concilio plenario* proscripti, sive ejusmodi Concilium fuerit Arelatense I. sive magnum Nicenum, de quo litigant Eruditi. Si autem certo compererit, aut baptizandi corpus ab illis non perfundi aqua naturali, aut formam pronuntiari sine expressa invocatione Sanctissimae Trinitatis, sive alia ratione, ab illa diversa, quam Christus instituit, Baptismum absolute renovari jubeat: ob non adhibitam quippe legitimam formam, canon.8. Concilii Laodiceni, *tom.*1. Collectionis *Harduini col.*781. rebaptizandos decrevit haereticos Montanistas: et

*Gregorius Magnus lib.*11. *indict.*4. *epist.*67. *t.*2. *Oper. col.*1167. scribens ad Episcopos Hiberiae, universim statuit : *Hi vero haeretici, qui in Trinitatis nomine baptizantur . . . quum ad sanctam Ecclesiam veniunt, baptizantur, quia Baptisma non fuit, quod in errore positi in Sanctae Trinitatis nomine minime perceperunt*. Haec sapienter respexit Cardinalis *de Rohan* in suo Rituali Argentinensi *ad tit. de Baptismo num.*6. cum ait : *Baptizati ab iis haereticis, qui rectam baptizandi formam non retinent, denuo absolute baptizari debent*. Quod si denique, diligenti praemissa perquisitione, rei veritatem certo assequi nequiverit, et dubia sibi, atque incerta remaneat validitas Baptismatis, ab haeretico ministro suscepti, illud utique erit sub conditione repetendum, quod *in cit. nostra Instit.*84. declaratum diximus a sacra Congregatione Concilii, quae interrogata : *An, et in quibus casibus haeretici debeant sub conditione rebaptizari, si ad Fidem Catholicam convertantur* : die 27. Martii 1681. respondit, non esse rebaptizandos, *nisi dubium adsit probabile invaliditatis Baptismi*.

VIII. Rationabiliter porro Patribus Concilii Provincialis Mechliniensis anni 1606. incertum saltem, et dubium visum est Baptisma collatum ab haereticis Hollandiae, finitimarumque regionum, apud quos mos invaluerat, ut, uno aquam fundente, alter Sacramenti formam pronunciaret; ac propterea juste illud iterandum decrevere *tit.* 3. *cap.* 6. *Et quia frequens experientia docet, modernos haereticos saepe contra receptam Ecclesiae consuetudinem et antiquissimam traditionem, baptizare, uno aquam fundente, alio formam ipsam pronunciante; ab haereticis (qui non sunt ad baptizandum admittendi, ubi aliquis Catholicus praesto est) baptizati, similiter sub conditione baptizentur*: Collectionis *Harduini tom.*10. *col.*1943. cujus quidem Concilii sanctionem tuto sectari possunt, et debent aliarum Ecclesiarum Praesules, a quibus sint Ecclesiae reconciliandi haeretici, iis in locis baptizati, ubi eumdem erroneum Baptismi ritum plerumque adhiberi, non ex incerto rumore, sed ex fide dignis testimoniis acceperint, atque ideo merito suspicentur, eodem modo fuisse etiam illos baptizatos, qui in Catholicorum numerum petunt aggregari : quod eam ob causam cum haereticis Angliae faciendum, docuere *Sylvius in* 3. *part. quaest.* 66. *art.*9. Cardinalis *de Lugo in Respons. moral. lib.*1. *dub.*2. *num.*3. Gobat *tract.*2. *num.* 392. Laurentius Neesen *tract.* 2. *de Baptismo dub.* 5. Ludovicus Micon *in usibus de Sacram. cas.*8. et la Croix *lib.*6. *part.*1. *cap.*322. Idem vero Sylvius *in var. Resolut. verb. Baptismus III. Operum tom.*5. agens de quodam Britanno, baptizato ab haeretico Puritano, de quo valde dubitabatur, num in Baptismatis collatione orthodoxa forma usus fuisset, ait, quod, quum rationabiliter de hoc dubitari posset, sub conditione rebaptizandus erat : *Quia justa prorsus est ratio dubitandi de valore Baptismi collati, attenta haereticorum nostri temporis (qui, ut testantur Molanus, et Synodus Mechliniensis Provincialis secunda, frequenter deprehensi fuerunt vel formam corrupisse, vel intentionem necessariam non habuisse, vel aliter male baptizasse) malitia . . . . quoniam saluti consulere oportet; quandoquidem est probabilis ratio dubitandi de remedio, quod constat esse necessarium; id, quod fieri heic potest, etiam expedit, ut fiat*.

IX. Caveat tamen Episcopus, ne incertam, et dubiam pronunciet Baptismi validitatem hoc tantum nomine, quod haereticus minister, a quo fuit collatus, quum non credat, per regenerationis lavacrum deleri peccata, illud non contulerit in remissionem peccatorum, atque ideo non habuerit intentionem illud conficiendi, prout a Christo Domino est institutum : siquidem, quum in Galliis disputatum olim fuerit, an ob praedictam rationem rebaptizandi essent baptizati a Calvinistis, *S. Pius V.* ad quem controversia delata est, minime rebaptizandos definivit. Sacramenti enim validitati non officit privatus ministri error, cui praevalet generalis ejusdem ministri intentio faciendi, quod Christus instituit, seu quod fit in vera Christi Ecclesia : quemadmodum testantur Acta Concilii Ebroicensis anni 1576. ubi haec ad rem adnotantur : *Ante decisionem Apostolicae Sedis Romanae, licuit fortasse cuique in suo sensu abundare. Verum, quoniam, post habitam de hac facultate disputationem, felic. record.* Pius V. *definivit, verum esse Baptisma, quo uterentur Calvinistae adhibentes formam, et materiam institutam a Christo, cum intentione generali faciendi, quod Christus instituit; licet errarent in particulari interpretatione, et singulari intentione, ut alii fere omnes haeretici errarunt, vel circa intelligentiam formae baptismalis, vel circa aliquem ejus effectum : ob id baptizatos ab ipsis Calvinistis, non iterum tingendos sub conditione etc. Hinc interdicimus omnibus Cura-*

tis, *et Presbyteris*, *sub poena suspensionis ipso facto a Divinis*, *ne allatos ad se pueros*, *jam baptizatos a Calvinistis*, *audeant iterum tingere sub illa conditione*. Alia similia Synodorum statuta legi possunt apud *Grancolas in antiquo Sacramentario Ecclesiae part.* 2. *pag.* 153. *et seq.*

X. Quaedam exstant in Orbe Catholico Sanctuaria, ad quae deferuntur infantes sine Baptismate vita functi. Eorum cadavera ante aliquam Imaginem Salvatoris nostri Jesu Christi prodigiis celebratam, quae ibidem veneratur, a piis parentibus collocantur, ibique aliquantisper relinquuntur: quo interim spatio enixae preces Omnipotenti Deo porriguntur, ut hujusmodi infantes demortuos ad vitam revocare velit, quo possint Baptismatis Sacramentum accipere. Quod si deinde aliquod in eis vitae signum appareat, salutari lavacro *sub conditione* abluuntur; quumque deinde ut plurimum morti reddantur, tamquam baptizati, in loco sacro sepeliuntur.

XI. De his Sanctuariis, quae in Germania potissimum existunt, ac de hujusmodi miraculosis eventibus agunt *P. Bagatta* in suo Opere *de admirandis Orbis Christiani*, P. Gobat *in sua Theologia Morali tom.* 1. ac recentius omnibus *P. Amort tom.* 3. *suae Theologiae in trac. de Sacramento Baptismi*. In Synodis Dioecesanis Lingonensibus, anno 1452. et 1455. habitis, item in statutis Synodalibus Ecclesiae Lugdunensis, a Cardinali *Tournonio* Archiepiscopo promulgatis, ac in aliis etiam Synodalibus Bisuntinae Ecclesiae statutis, anno 1492. et 1656. editis, praemissa omnia vetita fuerunt sub gravium poenarum interminatione; dictaeque Synodales sanctiones relatae sunt a *Thiers* in tractatu de superstitione *t.* 2. *tert. edit. Paris. anni* 1712. *cap.* 7. *de Superstitionibus*, *quae ad Baptismum pertinent*, et a Natali Alexandro *in sua Theologia Dogmatica et Morali lib.* 2. *de Sacram. Baptismi cap.* 7. *regul.* 3. Fundamentum, quo praedictae Synodales Constitutiones innituntur, in eo potissimum constituitur, quod nimis ambigua sunt signa, ex quibus hujusmodi infantium resurrectio erui contenditur; quodque levis plerumque fidei et auctoritatis sunt testes, qui de iisdem testimonium perhibent: quum pro certis reviviscentiae signis habeantur aut pallidi coloris in rubicundum mutatio, aut membrorum, quae antea rigebant, flexibilitas, aut sanguis e naribus fluens, aut aliqua sudoris gutta, quae in fronte, vel in stomaco appareat; quumque de his ipsis rudes mulierculae testes ut plurimum sint: quapropter sapientes illi Episcopi Ecclesiasticae disciplinae gravitati convenire existimarunt, a suis dioecesibus haec omnia removere, ac interdicere, ne Baptismus praedictis infantibus conferatur, neve in locis sacris eorum cadavera tumulentur; idque eo magis, quod supradicti physici effectus facile adscribi possunt calori, qui ex facibus circum infantium cadavera accensis oritur, aliisque ignibus, quibus ipsa Sanctuaria tepescunt.

XII. Inter hujusmodi Sanctuaria, quod ad rem praesentem attinet, omnium fortasse celeberrimum est illud Vspergae in Suevia, intra fines dioecesis Augustanae, sub cura Canonicorum Regularium Praemonstratensium; ad quod nimirum ex remotis etiam regionibus infantium absque Baptismate mortuorum cadavera deferuntur, ut, aliquo in eis vitae indicio comparente, sacra Baptismatis unda abluantur. Sed, quum ad Congregationem S. Officii delatus fuisset recursus adversus hujusmodi morem baptizandi praedictos infantes *sub conditione*, et quaestio diligenter coram ea examinata fuisset, ipsis etiam Canonicis Praemonstratensibus auditis; die tandem 27. Aprilis anni 1729. decretum fuit, ut hujusmodi consuetudo de medio tolleretur: idemque confirmatum fuit die 19. Decembris ejusdem anni, item die 20. Februarii anni 1737. 30. Januarii 1738. 3. et 6. Junii 1744. ac denique die 11. Maii 1751. Porro qui consuetudinem hanc tuebantur, ac pro illius approbatione instabant, haec maxime afferebant; quod scilicet, quamvis oculos aperire, colorem mutare, aliquam sudoris guttam emittere, et alia hujusmodi signa resurrectionis haud evidentia essent, probabilia tamen censeri debebant: quumque proinde dubium subesset, an infans revixisset, necne, id satis superque erat, ut baptizari posset, vel potius deberet, sub conditione, *si vivus es*. Verum praedicta Congregatio recte sapienterque animadvertit, quod minime agebatur de infantibus, de quorum vita, aut morte, ambiguis in utramque partem concurrentibus indiciis, disputaretur; sed de infantibus procul dubio vita functis, quique saltem tanto jam tempore vita caruerant, quantum in itinere plurium quandoque dierum, nullo prorsus alimento ipsis dato, impensum fuerat; ac proinde rem esse de vero miraculo resurrectionis; quod sane admitti non debet, nisi

perspicuis, et plane concludentibus probationibus evidenter demonstretur. Quemadmodum vero, deficientibus hujusmodi probationibus, nec resurrectio admitti, nec Baptismus sub conditione conferri debet; ita, si resurrectio pro certa habeatur (quod tamen ex signis superius enunciatis, aliisque similibus nequaquam inferri potest), jam non conditionata, sed absoluta Baptismi forma adhibenda erit. Quod autem innuimus, resurrectionem ex praedictis signis minime inferri posse, id sine ulla dubitatione confirmamus, quantumvis eadem signa per testes idoneos atque inter se concordes comprobarentur. Sane, quum aliquando illa in Servorum Dei, aut Beatorum extinctis corporibus conspiciuntur, an, et quibus in casibus miraculosa, aut naturalia censeri debeant, latè ostensum per nos est in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib. 4. part. 1. cap. 31.* Sed nunquam ulli hominum in mentem venit asserere, praedictos Servos Dei, atque Beatos, in quorum corporibus id genus signa reperta sunt, a mortuis resurrexisse, vel saltem pro verisimili, aut probabili habendum esse, eosdem fuisse ad vitam revocatos. Illud autem silentio praetereundum non est, quod inter signa, quae in eorum infantium cadaveribus apparere dicuntur, neque vagitus, neque ejulatus connumerari perlegimus; quae caeteroquin infantium indoli adeo prona sunt, quaeque in resurrectionis materia, utpote minus fraudi ac falsitati subjecta, magni quidem momenti existimarentur.

CAPVT SEPTIMVM.

De Sacramento Confirmationis relative ad Presbyteros Graecos, qui illud pueris post Baptismum administrant, et primo de Ministro hujus Sacramenti.

QVum vetusta apud Graecos consuetudo obtinuerit, ut simplices Sacerdotes Sacramentum Confirmationis administrent, puerosque statim post Baptismum sacro Chrismate liniant; Episcopi Latini, in quorum dioecesibus Graeci habitant, suorumque majorum institutis utuntur, persaepe dubitarunt de ejusmodi Confirmationis robore. Hanc autem quaestionem potissimum movere, et refricare solent in earum Synodis, in quibus, juxta salutare monitum *Fagnani in cit. cap. Sicut olim, n. 91. de accusat.* ea sunt accuratius enucleanda, quae in singulis Sacramentis, ut rata sint, dignoscuntur necessaria. Quapropter in hac nostra lucubratione, quam ad omnium Ecclesiarum Antistitum utilitatem, et commodum exaramus, operae pretium est, praefatis mixti ritus dioecesium Praesulibus viam sternere, quam tuto calcare queant, quin impediantur innumeris molibus difficultatum, quae a Doctoribus excitantur circa legitimum Sacramenti Confirmationis Ministrum, nullique incertae, et controversae inter Catholicos opinioni adhaerentes, veram sectentur docrinam, ab Apostolica Sede approbatam, quidque de Confirmatione a simplici Sacerdote administrata sentiendum sit, pro locorum diversitate, absque errandi periculo, in suis Synodis statuant. Quo vero clarius id fiat, nonnulla sunt praemittenda.

II. Ordinarium Ministrum Sacramenti Confirmationis esse solum Episcopum, definitum est a Concilio Constantiensi in damnatione errorum *Wiclefi*, ab *Eugenio IV.* in decreto instructionis ad Armenos, atque a Tridentino *sess. 7. de Confirmatione can. 3. Si quis dixerit, sanctae Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit.* Hanc veritatem didicit Catholica Ecclesia ab Apostolis, qui quum *Actor.* 8. audivissent, Samariam recepisse verbum Dei, miserunt illuc Petrum, et Joannem Apostolos, ideoque Episcopali charactere insignitos, qui recens a Philippo Diacono baptizatis manus imponerent, ac Spiritum Sanctum traderent. Hinc *Innocentius I.* in epistola ad *Decentium* Eugubinum Episcopum, *cap. 3. num. 6.* ex recentione Petri *Coustant. tom. 1. epist. Roman. Pontif. col.* 858. scripsit: *De consignandis vero infantibus manifestum est, non ab alio, quam ab Episcopo fieri licere. Nam Presbyteri, licet secundi sint Sacerdotes, Pontificatus tamen apicem non habent. Hoc autem Pontificium solis deberi Episcopis, ut vel consignent, vel Paracletum Spiritum tradant, non solum consuetudo Ecclesiastica demonstrat, verum et illa lectio Actuum Apostolorum, quae asserit, Petrum, et Joannem esse directos, qui jam baptizatis traderent Spiritum Sanctum; nam Presbyteris, sive extra Episcopum, sive praesente Episcopo, quum baptizant, Chrismate baptizatos ungere licet, sed quod ab Episcopo fuerit consecratum, non tamen frontem ex eodem oleo signare, quod solis debetur Episcopis, quum tradunt Spiritum Paracletum.*

III. Neque huic Catholico dogmati illud contrariatur, quod adnotavit *Lucas Holstenius in dissert.* 1. *de Ministro Confirmationis cap.* 1. nimirum ab Anania, non utique Apostolo, sed Discipulo, manus fuisse impositas Saulo, uti legitur *Act. 9. versic.* 17. Etenim ea manuum impositio, utpote quae Baptismum praecessit, non fuit confirmatoria, sed curatoria, hoc est adhibita ad restituendam Paulo visus sanitatem; quod *ex ejusdem capitis 9. versic.* 18. liquet. De simili manuum impositione, adhibenda nimirum ad curandos energumenos, loquitur *Innocentius I. in citat. epist. ad Decentium cap.6. num.9.* ubi eam, ex Episcopi delegatione, fieri permisit etiam a Diacono, inquiens: *De his vero baptizatis, qui postea a daemonio, vitio aliquo, aut peccato interveniente, arripiuntur, est solicita dilectio tua, si a Presbytero, vel Diacono possint, aut debeant designari. Quod hoc, nisi Episcopus praeceperit, non licet. Nam eis manus imponenda omnino non est, nisi Episcopus auctoritatem dederit id efficiendi.* Quem *Innocentii* locum non recte considerarunt *Morinus in dissert. de Sacramento Confirmationis cap.* 16. et citatus *Lud. Holstenius*, qui inde erui affirmarunt, potestatem confirmandi quondam fuisse Diaconis delegatam: nam, uti melius observavit *Morini* Editor *Moretus*, et pluribus confirmat *Petrus Coustant ad cit. epist.*, nullus hic est sermo de Sacramento Confirmationis, quod tunc temporis statim post Baptismum conferebatur, quemadmodum in sequenti capite ostendemus; sed de ritu, quo eis succurrebatur, qui a daemonio, post susceptum Baptismum, essent arrepti.

IV. At gravis olim exarsit inter Doctores controversia, an, ex speciali delegatione Romani Pontificis, possit simplex Sacerdos, saltem Chrismate ab Episcopo jam consecrato, Sacramentum Confirmationis administrare. Negabant quamplurimi non infimae notae Theologi, inter quos *Robertus* Cardinalis *Pullus part.5. sentent. cap.23.* Hugo Victorinus *lib.2. de Sacram. part. 7. cap. 2.* Hadrianus *in 4. distinct.7. art. 3.* Durandus ibidem *quaest.3. et 4.* quibus ex recentioribus adhaeserunt *Estius in 4. dist. 7. §. 21. et 22.* Sambovinus *tract. de Sacram. Confirm.* du-Hamel *tom.6. Theolog. tract.2. lib.2. dissert. 3. cap.4.* Herminier *eod. tract. cap.7.* Affirmant ex adverso *Jacobus* Cardinalis *a Vitriaco serm. in vigilia Pentecostes*, D. Thomas *in 4. dist.7. quaest.3. et 3. part. quaest.72. art.11.* Sotus *in 4. distinct. 7. quaest. 1. art.11.* Bellarminus *de Sacram. Confirmat. cap.12. Oper. tom. 3.* Suarez *tom. 3. in 3. part. disput. 36. sect. 1.* Gregorius de Valentia *tom.4. disput.5. quaest.2. punct. 1.* Covarruvias *lib.1. var. cap.10.* Navarrus *manual. cap. 22. num. 8.*, Cardinalis de Lugo *in Respons. moral. lib. 1. dub. 6.* Cardinalis de Lauraea *in 4. tom.3. disput.2. art.2.* Cardinalis Gottus *tom.2. in 3. part. quaest.2. de Ministro Confirmat. dub.2. §.1.* Juvenin *de Sacram. diss.3. quaest.5. cap.2. art.2. §.3.* Tournely *de Sacram. Confirm. quaest.3. art.2.* Drovet *de re Sacramentaria lib.3. quaest.7.* Boucat *diss.2. de Confirm. art.4. sect.2. tom.5.* Simonet *tract.13. disput.2. art.2.* Berti *Theolog. tom.7. lib.32. c.7.* quorum sententia, etsi neque a Concilio Florentino, neque a Tridentino fuerit definita, sicuti contra *Gregorium de Valentia* observant Tournely *cit. loc.* et Witasse *de Minist. extraord. Sacram. Confirm. tom.2. quaest. 2. art.5. sect.1.* attamen non videtur posse amplius in controversiam et dubitationem revocari.

V. Etenim *S. Gregorius Magnus*, quum *epist. 9. lib.4. indict.12. tom.2. Oper. col.689.* Presbyteris Calaritanis interdixisset: *Ne baptizatos infantes signare in fronte praesumerent, sed eos ungerent in pectore, ut Episcopi postmodum ungere debeant in fronte*: audiens postmodum, hac sua prohibitione multos offensos, *epist.26. ead. indict. col.705. tom. cit.* relata *in Can. Pervenit, dist.95.* facultatem, quam illis denegaverat, concessit, haec ad *Januarium*, Calaritanum Episcopum, scribens: *Pervenit quoque ad nos, quosdam scandalizatos fuisse, quod, Presbyteros Chrismate tangere in fronte eos, qui baptizati sunt, prohibuimus. Et nos quidem secundum usum veterem Ecclesiae nostrae fecimus; sed, si omnino hac de re aliqui contristantur, ubi Episcopi desunt, ut Presbyteri etiam in frontibus baptizatos Chrismate tangere debeant, concedimus.* Sunt quidem, qui *Gregorium* loquutum putant, non de unctione Confirmatoria, sed de mera caeremonia, seu Sacramentali quadam unctione, illi simili, quae fit in vertice baptizati, quam Presbyteri Calaritani, contra usum ceteroquin Romanae Ecclesiae, aut ante, aut post Baptismum, faciebant in fronte. Ita *Gregorium* intelligendum affirmat *Hadrianus cit. loc.* cujus interpretationem approbat etiam *Petrus de Marca dissert. ad can. 28. Concilii Claromontani, anni* 1095. licet enim hic Auctor non neget, posse a summo Pontifice po-

testatem confirmandi delegari simplici Sacerdoti, id tamen ex eo *Gregorii* loco, et facto, minime confici autumat. Verum hanc interpretationem validissimis argumentis refellit Suarez *cit. sect.* 2. Quoniam in primis *Gregorius Magnus epist.* 26. eam ipsam facultatem Episcopis Calaritanis elargitur, quam *epist.* 9. denegaverat: in hac autem de Sacramento Confirmationis sermonem fuisse, videtur manifestum; solius enim caeremoniae abolendae tantam curam, et solicitudinem Pontifex non suscepisset: deinde, si de mera caeremonia quaestio fuisset, illius usum non limitasset *Gregorius* ad solam circumstantiam temporis, quo Episcopus abest: ac tandem *Eugenius IV.* in laudato decreto, praefatam sane respiciens *Gregorii* epistolam, certum ponit, in ea potestatem fieri simplici Sacerdoti, non solius ritus exercendi, sed verum Sacramentum Confirmationis administrandi, inquiens: *Legitur tamen aliquando per Sedis Apostolicae dispensationem, ex rationabili, et urgenti admodum causa, simplicem Sacerdotem Chrismate per Episcopum confecto, hoc administrasse Confirmationis Sacramentum.*

VI. Idem privilegium, quod Calaritanis *Gregorius Magnus*, plures posteriores Pontifices aliis Presbyteris sunt elargiti. Refert siquidem *Lucas Wadingus in Annal. Minorum tom.* 11. *ad ann.* 1444. *et* 1447. *et tom.*16. *ad ann.* 1521. *et* 1522. nonnullos Fratres Minores hoc privilegio donatos fuisse a *Nicolao IV. Joanne XXII. Urbano V. Eugenio IV. Leone X.* atque *Hadriano VI.* cujus diploma in Coenobio Franciscanorum Hispali asservari, idem *Wadingus* asserit: ex quo colligere licet, *Hadrianum* ad Petri Sedem evectum, e sententia recessisse, quam antea docuerat. Narrat pariter *Arcudius Concord. lib.* 2. *cap.* 15. se accepisse a Patre *Ludovico Fonseca*, Societatis Jesu, paucis quibusdam ejusdem Societatis Religiosis a Sede Apostolica indultum, ut Christianos Basiliae sacro Chrismate inungerent. Eamdem facultatem Abbati Montis Casini concessit *Sixtus V.* confirmavitque *Benedictus XIII. in sua Constitut.* 8. *post Concilium Romanum*. Recens pariter est exemplum san. mem. *Clementis XI.* qui eodem anno 1721. quo summum diem obiit, Patri Custodi Terrae sanctae, Ordinis Minorum, permisit Confirmationis Sacramentum, Chrismate ab Episcopo confecto, conferre. Haec, aliaque ejusdem generis exempla nos congessimus in quadam causa *Americana*, sacrae Congregationi Concilii, cui tum eramus a secretis, proposita die 13. Junii 1722. *Tom.*2. *Thesaur. Resolut. pag.*187. eademque repetita fuere a bon. mem. Cardinali *Lanfredino*, idem munus obeunte, in alia causa pariter *Americana*, eidem Congregationi proposita die 24. Januarii 1733. *tom.*6. *Thesaur. pag.*14. Evectique ad Petri Cathedram, etiam nos potestatem fecimus Patri Custodi, et Guardiano sancti Sepulcri D. N. Jesu Christi, Ordinis Minorum de Observantia, idem conferendi Sacramentum Confirmationis in locis Terrae sanctae, in quibus actu non degunt Episcopi Latini, et quoad Fideles Graeci ritus, ubi desit Episcopus Graecus Catholicus, qui in propria resideat dioecesi, aut ubi istius ibidem residentis accesserit consensus, uti habetur *in nostra Const.*10. atque *in Constit.*87. §.14. *nostri Bullar. tom.*1. *pag.*28. *et pag.*294.

VII. Quare non videtur hodie fas esse, potestatem, de qua olim disceptabatur, summo Pontifici abjudicare. Quoniam, ut ait *Veracrux in specul. part.* 2. *art* 27. *De Pontificis potestate, postquam dispensavit, dubitare, instar sacrilegii est. Esset enim Christo quasi exprobrare, quod non satis Ecclesiae suae providisset*: et magis ad rem Sotus *cit. dist.* 7. *quaest. unic. art.* 11. *Non est dubitandum, quin simplex Sacerdos ex commissione Papae possit Sacramentum Confirmationis exhibere. Et qui de hoc jam modo haesitaret, Ecclesiasticis sanctionibus adversaretur. Etenim, quamvis haec conclusio ex sacris litteris non plane colligatur, sufficere tamen debet orthodoxis, quod* Gregorius (addimus nos, et alii Pontifices) *illam fecerit dispensationem.*

CAPUT OCTAVUM

De adhibendo Chrismate ab Episcopo benedicto, si Presbyter, uti minister extraordinarius, Confirmationis Sacramentum administret; et an ad solum Pontificem, excluso Episcopo, pertineat jus delegandi simplici Sacerdoti dicti Sacramenti administrationem?

HActenus expositae quaestioni, quam Romanorum Pontificum facta enodarunt, alia succedit nondum dirempta controversia. Privilegium, a laudatis Pontificibus inferioris ordinis Presbyteris concessum Chrismate consignandi baptizatos, semper limitatum audivimus hac le-

ge, modo scilicet Chrismate uterentur ab Episcopo sacrato. Quaerunt autem Doctores, an potuisset iisdem fieri etiam potestas conficiendi Chrisma in sacra unctione adhibendum? Nemo est, qui dubitet, Chrismatis benedictionem annumeratam semper fuisse inter propria et praecipua Episcopalis Ordinis munera. In Concilio enim Carthaginiensi II. anni 390. *tom.*1. Collectionis *Harduini col.*952. *cap.*3. *Ab universis Episcopis dictum est*; *Chrismatis confectio*, *et puellarum consecratio a Presbyteris non fiant*. Carthaginiense III. anni 397. *cap.*36. *ibid. col.* 964. edixit: *Vt Presbyter*, *inconsulto Episcopo*, *Virginis non consecret*, *Chrisma vero nunquam conficiat*. Concilium Bracarense anni 561. *cap.*19. *tom.*3. Collectionis *Harduini col.* 352. deponi jussit Presbyteros, Chrisma conficere praesumentes. In Actis pariter Concilii Toletani II. anni 541. editis a Cardinali *de Aguirre tom.* 2. *pag.* 271. refertur epistola *Montani* Episcopi Toletani ad *Theoribium*, in qua *Montanus* sacrilegam increpat quorumdam Presbyterorum audaciam, qui contra antiquissimum, ipsique religioni Christianae coaevum morem, jus sibi arrogant consecrandi Chrisma: *Quidam* (ait), *ut ad nos perlatum est*, *Presbyteri*, *ausu temerario*, *res sacras non tam consecrare*, *quam violare praesumunt*; *et cunctis ab initio Fidei Catholicae saeculis inusitatum summis sui Ordinis hominibus*, *nisi tantum Pontificibus debitum*, *jus consecrationis Chrismae*, *nescio quo typho*, *an dementia dicam*, *indubitanter assumunt*: *quod quam sacrilegum sit*, *piissimam conscientiam tuam latere non credo*. At, quum isti, aliique similes canones de sola loquantur potestate ordinaria, quam nullus unquam simplici Presbytero asseruit, non adimunt quaestionem, quae versatur circa potestatem extraordinariam: solum enim disputatur, an, sicuti summus Pontifex potest simplici Sacerdoti facultatem impertiri administrandi Sacramentum Confirmationis, ita eidem committere etiam valeat potestatem conficiendi Chrisma. Affirmant *Cajetanus in* 3.*part. quaest.* 72. *art.*3. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disput.* 5. *punct.*2. §. *At hoc in primis*, Cardinalis de Lauraea *in* 4. *tom.*3. *disp.*1. *art.*3. Berti *in sua Theolog. tom.*7. *lib.*32.*cap.*5.*proposit.*4. quorum sententiam valde probabilem existimant *Suarez tom.*3. *in* 3.*part. quaest.*72. *disput.*33. *sect.*2. §. *Tertia sententia*, Bonacina *de Sacram. disput.*7. *quaest. unic. punct.*2. *num.*3. Etenim, si summus Pontifex suprema sua auctoritate potest simplici Sacerdoti munus demandare conficiendi Sacramentum Confirmationis, de se ceteroquin annexum Ordini Episcopali, eo magis poterit facultatem eidem elargiri praeparandi ejusdem Sacramenti materiam. Neque desiderantur ejusmodi concessae facultatis exempla. Nam, si qua fides *Wadingo in Annal. Minor. tom.*11. *ad ann.*1444. *Eugenius IV. Fabiano de Bachia* Ordinis Minorum, ad Indos proficiscenti, veniam dedit non solum Chrismate consignandi Fideles, sed etiam ipsum Chrisma conficiendi. Apud *Mabillonium* itidem *tom.*1. *part.*2. *Musei Italici* extat epistola *Joannis Diaconi* haec ad Senarium scribentis *num.* 8. *pag.* 73. *sed nec illud tangat animum*, *quod sibi aliquando quaedam vis necessitatis assumit*, *veluti* (*quod nunc per Africam fieri dicitur*) *ut Presbyteri sanctum Chrisma conficiant*; *quod merito moveret*, *si istam Pontificalis auctoritas licentiam non dedisset*. *Vnde constat*, *etiam nunc a Pontificibus quodammodo fieri*, *quod in tanta rerum necessitate*, *ut a Presbyteris effici possit*, *superior Ordo constituit*.

II. Vltro tamen fatemur, hujusmodi exempla, si vera sint, paucissima tamen esse, atque ut plurimum non aliter consuevisse a summis Pontificibus simplices Sacerdotes insigniri potestate administrandi Sacramentum Confirmationis, nisi sub expressa conditione adhibendi Chrisma, non a se, sed ab Episcopo consecratum; quemadmodum perpendit Auctor Theologiae moralis ad usum Seminarii Petrocorensis *tom.*3. *lib.*1. *tract.*3. *cap.*2. *quaest.*5. quare insuetum foret, hac etiam praerogativa, Episcopalis Ordinis propria, inferiorem Presbyterum exornare. Accedit, nullam adesse necessitatem, hanc potestatem faciendi simplici Presbytero: is quippe, quocumque se conferat, potest secum deferre Chrisma ab Episcopo acceptum: et si quidem a sacris Canonibus praecipue *Can. Litteris*, *de Consecrat. dist.*3. et *Can. Si quis de alio*, *de Consecrat. dist.*4. vetitus est usus Chrismatis ante annum benedicti, satis erit, ut ab hoc positivo Ecclesiae praecepto, summi Pontificis auctoritate, eximatur; sicuti nos *in cit. nostra Constit.* 10. ab eodem absolvimus praedictum Custodem sancti Sepulchri, si in loco degat, ubi novi Chrismatis ei non suppetat copia.

III. Sed omnium in hac materia gravissima controversia versatur circa auctoritatem Episcoporum; adeo enim diversa sunt hominum inge-

nia, ut eam ipsam potestatem, quam plerique summo Pontifici abjudicarunt, alii cuilibet Episcopo asserere non dubitent. Cardinalis *Pallavicinus hist. Concil. Trident. lib.9. cap.7. n.16.* Christianus Lupus *in notis ad canones octavae Synodi cap.5. tom.2. pag.1423. et seq.* Thomassinus *de vet. et nov. Eccles.discipl. part.1. lib.2. cap.33. num. 6.* Franciscus Farvacquius *de Sacram. Confirm. cap.4. quaest.4. et 5.* Van Espen *Jur. Ecclesiast. part.2. tit.3. cap.2. num.5. et seq.* Juvenin *cit. dissert.3.quaest.5. cap.2. art.1. §.3. in fin.* Petrus Coustant *in epistolis Roman. Pontific. tom.1. col.857.* aliique recentiores opinantur, sola inspecta institutione Divina, et seclusa Ecclesiae prohibitione, posse Episcopum simplici Sacerdoti committere, ut Chrismate a se confecto Fideles consignet, ne secus degentes in locis, ad quae ipse accurrere nequit, Sacramento Confirmationis perpetuo careant. Nec vero pauca, nec levia sunt rationum momenta, quibus haec opinio innititur. Nam, ceteris praetermissis, quae videri possunt apud laudatum *Lupum*, Concilium Toletanum I. celebratum anno 400. cui Patres undeviginti subscripsere, *can.* 20. Collectionis *Harduini tom.1. col.989.* ita statuit: *Quamvis pene ubique custodiatur, ut absque Episcopo Chrisma nemo conficiat; tamen, quia in aliquibus locis, vel provinciis Presbyteri dicuntur Chrisma conficere, placuit ex hac die, nullum alium, nisi Episcopum Chrisma facere, et per dioecesim destinare . . . Statutum est, et Diaconum non chrismate, sed Presbyterum, absente Episcopo; praesente vero, si ab ipso fuerit praeceptum*. Toletano concinunt Concilium Arausicanum I. anni 441. et Epaonense anni 517. *tom.1.* Collectionis *Harduini col.1783. et tom.2. col.1049.* quorum primum *can.1.* ait: *Haereticos in mortis discrimine positos, si Catholici esse desiderant, si desit Episcopus, a Presbyteris cum Chrismate, et benedictione consignari placuit*: alterum autem *can.16.* inquit: *Presbyteros, propter salutem animarum, quam in cunctis optamus, desperatis, et decumbentibus haereticis, si conversionem subitam petant; Chrismate permittimus subvenire. Quod omnes conversuri, si sani sunt, ab Episcopo noverint expetendum*. Ad haec, *Martinus* Archiepiscopus Bracarensis *in sua canonum Collect. cap.51.* non de hac, aut illa regione, sed veluti de consuetudine ubique recepta, ait: *Presbyter, praesente Episcopo, non signat infantes nisi forte illi ab Episcopo fuerit praeceptum*.

IV. Sed, licet haec momentosa sint, non tamen leviora sunt, quae in contrarium proferuntur. Etenim *Innocentius I.* qui statim post allegatam Synodum Toletanam, hoc est anno 402. fuit Pontifex renuntiatus, *cit. epist. ad* Decentium *Eugubinum Episcopum*, ex Actis Apostolorum colligi asseruit, solius Episcopi esse, baptizatorum frontem inungere, eaque unctione *Spiritum Paracletum tradere*. Non potuisset autem Pontifex, sine ulla haesitatione, haec affirmare, si eadem aetate viguisset alicubi consuetudo, ut baptizati infantes a simplici Presbytero confirmarentur: quare, etsi *Thomassinus* dixerit, se non videre, nec suspicari posse, quidnam aliud, quam Sacramentum Confirmationis, patres Toletani simplici Sacerdoti permiserint; attamen alii ex hac ipsa *Innocentii I.* Decretali manifeste confici arbitrantur, eos de sola loquutos unctione, fieri solita post Baptismum ex mera caeremonia, a qua facienda jusserunt Presbyterum abstinere, si Episcopus adstaret. Ita Toletanum canonem interpretatur *Binius in notis ad eumdem* apud Cardinalem *de Aguirre tom. 2. Concilior. Hispaniae pag.* 148. inquiens: *Haec verba canonis intelligenda sunt, non de Sacramentali unctione Chrismatis in fronte, sed de unctione caeremoniali, quae in solemni Baptismo in vertice baptizandi adhibetur. Hanc caeremonialem unctionem olim Presbyteris interdictam, nonnisi cum licentia Episcopi ab iisdem usurpatam fuisse. . . recensuimus*. Hanc vero fuisse mentem praefati Concilii Toletani, suadent etiam Acta Concilii Hispalensis II. habiti anno *619.* adversum *Agapium Cordubensem* quondam Episcopum, cui inter cetera, crimini datum est, quod meris Sacerdotibus potestatem delegasset *conficiendi Chrisma, et Chrismate Baptizatorum frontem signandi. Haec enim omnia* (dixerunt Hispalenses Patres *cap.7.*) *illicita esse Presbyteris, vel Chorepiscopis, quia Pontificatus apicem non habent, quem solis deberi Episcopis, auctoritate canonum praecipitur*: *tom. 3.* Collectionis *Harduini col.560.* Minime autem reprehendendus fuisset *Agapius*, si rem gessisset a Patribus Toletanis Episcoporum arbitrio permissam.

V. Minus porro hujus sententiae patroni se urgeri opinantur ab allegatis Arausicani, et Epaonensis Conciliorum locis: incertum quippe esse ajunt, num in illis sermo sit de Confirmatione, an potius de unctione, per quam haeretici ad Ecclesiam redeuntes, ritu valde affini ri-

tui Confirmationis olim recipiebantur, et verosimilius credunt, ad hanc solam illa referri; ea siquidem tempestate, qua Confirmatio statim post Baptismum conferebatur, vix evenire poterat, ut haeretici in Ecclesiae Catholicae gremium se recipi exoptantes, nondum essent confirmati, ac propterea in mortis articulo sacro Chrismate signandi forent. Ad haec *Theodulfus* Aurelianensis Episcopus, cui certe canones Conciliorum Galliae ignoti non erant, *lib. de ordine Baptismi cap.*17. *tom.*14. Biblioth. Patr. *pag.*13. absolute ait: *Quod ergo Presbyteris baptizatos Chrismate ungere licet, Spiritum vero Sanctum per manus impositionem tradere non licet, antiquus iste mos ab Apostolis Ecclesiae est traditus*. Nulla autem ratione potuisset *Theodulfus* id ab Apostolis traditum asserere, si oppositum scivisset Galliae moribus olim usitatum.

VI. Ita ratiocinantur Doctores, jus, de quo agimus, uni vindicantes Romano Pontifici, quorum longum catalogum contexuit *Verricellus de Apostol. Mission. quaest.* 130. *sect.* 1. *et duabus seq.* eorumque agmen ducit *D. Thomas* 3. *part. quaest.*72. *art.*11. *Ad primum*, ubi haec habet: *Dicendum, quod Papa in Ecclesia habet plenitudinem potestatis, ex qua potest quaedam, quae sunt superiorum Ordinum, committere quibusdam inferioribus, sicut quibusdam Presbyteris concedit conferre minores Ordines, quod pertinet ad potestatem Episcopalem. Et ex hac plenitudine potestatis concessit Beatus* Gregorius *Papa, quod simplices Sacerdotes hoc Sacramentum conferrent, quandiu scandalum tolleretur*.

VII. Ceterum, quidquid sit de hac difficili, et valde implexa controversia, omnibus in confesso est, irritam nunc fore Confirmationem a simplici Presbytero Latino, ex sola Episcopi delegatione, collatam, quia Sedes Apostolica id juris sibi unice reservavit; quam quidem reservationem non tantum a consuetudine in tota Ecclesia Latina jamdiu recepta tacite inductam arbitramur, sicuti opinantur *Juvenin. cit. loc.* et Tournely *de Sacram. Confirmat. quaest.*3. *art.*2. sed jam ante IX. seculi finem expresse factam colligimus *ex epist.*70. *Nicolai I.* ad *Hincmarum*, et ceteros Archiepiscopos, atque Episcopos, in regno Caroli constitutos, in qua legitur, Graecorum Imperatores, eosque, qui illis parebant, calumniari sanctam Romanam Ecclesiam, immo omnem Ecclesiam, quae Latina utitur lingua, *quia Presbyteros sortiri conjuges prohibemus, et quoniam eosdem Presbyteros Chrismate linire baptizatorum frontes inhibemus*: *to.*5. Collectionis *Harduini col.*309. Posita autem reservatione facultatis, de qua est sermo, a summo Pontifice sibi facta, nec licite, nec valide potest Episcopus Latinus illa uti: nam, quamvis confirmare sit actus Ordinis Episcopalis, cujus firmitas et validitas a Pontificis nutu non pendent, delegare tamen simplici Presbytero potestatem exercendi ejusmodi actum, potius ad jurisdictionem, quam ad Ordinem, pertinet; Episcoporum vero jurisdictio, sive sit immediate a Christo Domino, sive a summo Pontifice, ita semper huic subest, ut, consentientibus omnibus Catholicis, ejusdem auctoritate, et imperio limitari, atque ex legitima causa, omnino auferri possit. Illud etiam ad rem facit, quod modo audivimus a *S. Thoma*, nempe delegationem, de qua est sermo, esse actum potestatis, et jurisdictionis supremae, a Christo Domino soli suo in terris Vicario commissae. Quamobrem *Clemens VI.* priusquam ad Catholicam communionem reciperet Consolatorem, Armenorum Patriarcham, certior fieri voluit, an cum Ecclesia Romana sentiret etiam in hisce articulis, expressis in Apostolicis litteris ad eumdem Patriarcham datis, quae habentur apud *Raynaldum ad ann.*1351. *nu.*12. nimirum; *Primo de consecratione Chrismatis, si credis, quod per nullum Sacerdotem, qui non est Episcopus, Chrisma potest rite, et debite consecrari. Secundo, si credis quod Sacramentum Confirmationis per alium, quam per Episcopum, non potest ex officio ordinarie ministrari. Tertio, si credis, quod solum per Romanum Pontificem, plenitudinem potestatis habentem, possit dispensatio Sacramenti Confirmationis Presbyteris, qui non sunt Episcopi, committi. Quarto, si credis, quod chrismati per quoscumque Sacerdotes, qui non sunt Episcopi, neque a Romano Pontifice super hoc commissionem, seu concessionem aliquam receperunt, iterum per Episcopum, vel Episcopos sint chrismandi*. Quae verba perpendant, oportet, qui potestatem, de qua disserimus, Episcopis attribuunt.

CAPUT NONUM

In quo finis imponitur propositae quaestioni de pueris, qui post Baptismum a Presbytero Baptizante confirmantur.

DIcendum nunc restat de Graecorum consuetudine, quae nos ad hanc materiam tractandam induxit. Longe ante Photianum schisma fuisse Graecorum moribus receptum, ut simplices Sacerdotes baptizatos infantes statim sacro Chrismate inungerent, demonstrant *Morinus cit. dissert.* 2. *de Sacram. Confirmat.* et *Lucas Holstenius dissert.*1. *de Ministro Confirmationis apud Graecos*: eumdemque usum invaluisse apud alias Orientales Ecclesias, testantur *Ambrosiaster in comment. in epist. Pauli*, *ad cap.*4. *epist. ad Ephes. vers.* 12. *tom.* 2. *Oper. edit. Paris anno* 1690. *col.*241. *in Append.*, inquiens: *Apud Aegyptum Presbyteri consignant, si praesens non sit Episcopus*: et Auctor *Quaest. veter. et nov. Testam. quaest.*101. *in Append. ad* 1. *part. tom.* 3. *Oper.* S. Augustini *col.* 93. *In Alexandria, et per totam Aegyptum, si desit Episcopus, consignat Presbyter*: quibus in locis verbum *consignat*, non merum ritum, sed veram Confirmationem denotare, tamquam indubitatum ponit *Christianus Lupus cit. tom.* 2. *pag.* 1424. Sunt, qui hanc Graecorum consuetudinem semper ab Ecclesia Latina improbatam affirmant. Etenim, inquiunt, *Nicolaus I.* vix exorto Photiano schismate, quum audierit, Graecos Presbyteros, auctoritate, et suasionibus *Photii*, Sacramentum Confirmationis per Bulgariam administrasse, nisi illuc *Paulum* Popoluniensem, et *Formosum* Portuensem Episcopos, Legatos suos, qui omnes Bulgaros a praedictis Presbyteris inaniter confirmatos, iterum sacro Chrismate rite signarent; quod constat tum ex Epistola Photii ad omnes Episcopos Orientales, ubi de hoc facto acerbe conqueritur, tum ex epistola Metrophanis Metropolitae Smyrnensis ad *Manuelem Patricium*, *tom.* 5. Collectionis *Harduini col*.111. testanturque Patres octavae Synodi in sua epistola Synodali ad *Hadrianum II. ibidem*, ac ipsemet *Nicolaus I.* scribit ad *Hincmarum* apud Baronium *ad annum* 867. *num.* 50. Adhuc etiam expressius praefatam consuetudinem damnatam ajunt ab *Innocentio III. in Cap. Quanto*, 4. *de consuet.* ubi Lucio Vicario suo, in Constantinopolitana urbe constituto, scripsit: *Pervenit ad audientiam nostram, quod quidam simplices Sacerdotes apud Constantinopolim ea Sacramenta praesumunt Fidelibus exhibere, quae ab Apostolorum tempore fuerunt solis Pontificibus reservata, ut est Sacramentum Confirmationis ... conferre; ad excusandas excusationes in peccatis solam consuetudinem praetendentes etc.* Quam quidem *Innocentii III.* Decretalem corroboratam dicunt ab *Innocentio IV.* qui de pluribus interrogatus quaestionibus inter Archiepiscopos Nicosiensem, ejusque Suffraganeos Latinos ex una parte, atque Episcopos Graecos regni Cypri ex altera, subortis, haec ad *Ottonem* Cardinalem Tusculanum, Apostolicae Sedis Legatum, inter alia rescripsit: *Soli autem Episcopi consignent Chrismate in frontibus baptizatos; quia hujus unctio non debet, nisi per Episcopos, exhiberi*: Collectionis *Harduini tom.*7. *col.*364.

II. At, si Doctoribus haec nobis obtrudentibus assentiremur, cogeremur quoque cum iisdem admittere, vacuam, inanem, atque irritam esse Confirmationem Graecorum: haec enim a simplici Presbytero administrata, non potest aliunde vires sortiri, quam a delegatione, sive expresse, sive tacite, eidem Sacerdoti facta a Romano Pontifice: hujus autem delegationis nullum haberemus indicium, si Graecorum consuetudini, de qua est sermo, semper Romani Pontifices obstitissent. Asserere vero cum praefatis Doctoribus, quos citant, et sequuntur *Sambovius cit. disp.* 7. *de Sacram. Confirm.* et du-Hamel *cit. tom.*6. *tract. de Sacram. Confirm. cap.* 4. *in fin.* Sacramentum Confirmationis ab Ecclesia Graeca nunc penitus exulare, multis nominibus absurdissimum, recte ostendit *Goarius* in suis notis ad Euchologium Graecorum *pag.* 367. Equidem ex Concilio Florentino certo conjicimus, Graecorum Confirmationem, etsi a simplici Sacerdote administratam, a Latinis Patribus ratam habitam: quum enim Graeci inter undecim quaestiones sibi a Latinis post unionem propositas, ad hanc quoque jussi sint respondere: *Quare Episcopi non inungunt sacro Chrismate, sed Sacerdotes; quum hoc Pontificibus sit datum? tom.*9. Collectionis *Harduini col.*430. plene, quoad hanc, per Mitylensem Praesulem Latinis satisfecisse, ex eadem historia colligimus, in qua, post undecim illas quaestiones, habetur: *Haec a Latinis objecta Mitylenensis canonice omnia legitimeque, dissolvit, praeterquam duo, de quibus Papa significavit Imperatori; cur scilicet matrimonia diri-*

mantur, *et Patriarcha non eligatur*. Magis autem diserte ejusdem rei testimonium nobis praebet *Gregorius Protosyncellus*, qui eidem Concilio interfuit, tamquam Legatus Patriarchae Alexandrini, et postea creatus est Patriarcha Constantinopolitanus: is quippe scribens adversum epistolam *Marci* Ephesini, apud *Harduinum tom.9. col.641.* ait: *Verum Latini etiam nostros consignabant, et chrismatos appellabant. Sed haec non fuisse in aequo, et bono facta, constat ex eo, quod in nostra unione nihil habuerunt, quod nobis objicerent, sed, quum essemus orthodoxi, habiti sumus ab orthodoxis orthodoxi.*

III. Neque Confirmationem Graecorum irritam evincunt facta Romanorum Pontificum in contrarium adducta. Etenim *Nicolaus I.* iterum Bulgaros consignari voluit; cum quia Confirmationem receperant a Sacerdotibus, qui Photii errore imbuti, eam contulerant jure ordinario, existimantes nimirum, potestatem eam conferendi, et Episcopis, et Sacerdotibus, pari jure competere; tum quia iidem Sacerdotes delegati fuerant *a Photio moecho*, *et invasore*, uti loquebantur Apostolici Legati, hoc est pseudo-Patriarcha, cui propterea legitimi Patriarchae jura non conveniebant: tum denique, et praecipue quia Bulgaria pertinebat ad Patriarchatum Occidentalem, quod pluribus ostendit Christianus *Lupus cit. tom.2. pag.1404. et seq.* atque ideo delegatio, de qua est sermo, a Romano Pontifice Graecis Presbyteris sive expresse, sive tacite facta, ministrandi Confirmationem in Patriarchalibus Orientis, nequaquam iisdem Presbyteris id ipsum in Bulgaria peragere permittebat. Decretalis autem *Innocentii III.* solos respicit Sacerdotes Latinos: etenim, quum tunc temporis urbs Constantinopolitana subjecta esset imperio Francorum, ejusque Patriarcha esset Venetus, ex Francis, et Venetis incolis magna ex parte conflabatur: quum autem audierit *Innocentius*, Sacerdotes Latinos, inibi degentes, Graecorum ritus adoptasse, Graecorumque more Confirmationem ausos conferre, hunc Latinorum abusum compescuit, scribens ad *Lucium*: *Volentes igitur haec*, *et alia*, *quae oculos Divinae majestatis offendunt*, *de agro Dominico extirpari*, *discretioni tuae per Apostolica scripta praecipiendo mandamus*, *quatenus omnibus Latinis Presbyteris*, *apud Constantinopolim constitutis*, *districte prohibeas*, *ne talia de cetero sua temeritate praesumant.* Ita quippe habet integra Decretalis apud *Baluzium tom. 1. epist. Innoc. III. pag. 480.* et *Gonzalez*. Sed, quia in compilatione Decretalium, qua in scholis, et foro utimur, omissum est verbum illud *Latinis*, hinc Auctores contrarii ansam acceperunt asserendi, *Innocentium* irritam pronuntiasse Confirmationem a Graecis etiam Sacerdotibus collatam; sicuti scite animadvertunt *Morinus cit. disser. cap. 22.* et Van-Espen *Jur. Eccl. univers. part.2. tit.3. cap. 2. num.4.* Innocentius IV. viribus carere voluit Confirmationem administratam a simplici Sacerdote, sed unice quoad regnum Cypri, in quo praevalere inceperat ritus Latinus ob multitudinem Latinorum Antistitum ibidem degentium: ut enim idem ritus per totum regnum propagaretur, et foret perpetuus, necessarium duxit *Innocentius IV.* revocare delegationem a Romanis Pontificibus tacite saltem factam Sacerdotibus Graecis conferendi Sacramentum Chrismatis. Ceterum in aliis locis, in quibus Chrismatio data a Sacerdotibus Graecis, non est a Sede Apostolica expresse improbata, ea pro valida est habenda, ob tacitum saltem privilegium a Sede Apostolica illis concessum: cujus quidem privilegii praesumptionem inducit ipsamet connivenria, et tolerantia Romanorum Pontificum, qui praedictum Graecorum morem scientes non contradixerunt, nec unquam illum damnarunt: sicuti post *Goarium*, et alios, recte ratiocinatur *Arcudius de Concord. Eccles. Occident. et Orient. lib.2. de Confirm. cap.14. pag. 96.* inquiens: *Tutissimum est dicere*, *Graecorum Presbyteros*, *per suos Patriarchas*, *et Antistites*, *ejusmodi facultatem a summo Pontifice obtinuisse*, *a quo omnis jurisdictio*, *quasi a Capite*, *in alios*, *veluti membra*, *immediate*, *vel mediate derivatur*, *et diffunditur*.

IV. Sed, quoniam omnis praesumptio cedit veritati, eadem Confirmatio est irrita reputanda in locis, in quibus certo novimus talem facultatem Graecis, alteriusve Orientalis ritus Sacerdotibus, esse ab Apostolica Sede expresse ademptam. Praeter autem Sacerdotes in Bulgaria, quibus eam ademptam audivimus a *Nicolao I.* et Sacerdotes in regno Cypri, quibus eamdem abstulit *Innocentius IV.* scimus, a *Clemente VIII.* severe interdictum Sacerdotibus Italo-Graecis, ne baptizatos Chrismate consignare praesumant, cujus decretum nos confirmavimus in nostra Constitutione 57. *Bullar. nostri tom.1. pag.167.* in cujus §. haec ad rem ediximus: *Episcopi Latini*, *infantes*, *seu alios in suis dioecesibus*

baptizatos a Presbyteris Graecis absolute Chrismate in fronte consignatos confirment; quum neque per Praedecessores nostros, neque per nos Graecis Presbyteris in Italia, et Insulis adjacentibus, ut infantibus baptizatis Sacramentum Confirmationis conferant, facultas concessa sit, aut concedatur: quin immo usque ab anno 1595. *a fel. record.* Clemente VIII. *Praedecessore nostro fuit Presbyteris Italo-Graecis expresse interdictum, ut baptizatos Chrismate consignent. Secus sub conditione, et cum cautela eos confirmare debent, de quibus verosimiliter dubitari potest, utrum ab Episcopis Graecis, ordinem Baptismi juxta eorum Euchologium servantibus, fuerint baptizati.* In alia pariter nostra Constitutione 129. §.4. *cit.tom.ejusdem Bullar. pag.*513. illata mentione ejusdem Graecorum consuetudinis, haec addidimus: *Quemadmodum enim Graecis incolis Italiae expresse vetita est administratio utriusque Sacramenti, ab eodem Ministro contemporanee facienda; ita patientia quadam, et facilitate Sedis Apostolicae factum est, ut unum, et alterum Sacramentum ab eodem Sacerdote in Oriente Graecis conferretur*: et §. 5. permittendum duximus Cophtis perseverare in eodem ritu, jamdiu ab ipsis recepto, atque ab Apostolica Sede tolerato.

V. Haec non incassum sunt praenotata; ex omnibus quippe simul consideratis optima, et secura conflatur regula, ad quam dirigi debeat judicium Episcopi, in cujus Synodo accidit disputari de robore Confirmationis, a simplici Sacerdote Graeci ritus administratae. Antequam is quidquam definiat, diligenter inquirat, oportet, num in tali loco, ejusmodi Graecorum mos fuerit unquam ab Apostolica Sede expresse improbatus; an potius ex ejusdem Sedis conniventia, et lenitate toleratus. Si primum, Confirmationem irritam pronuntiabit, atque a Sacerdote Graeco inaniter confirmatos, absque scrupulo iterandi Sacramentum, iterum sacro Chrismate inunget: si alterum, Confirmationem ratam habebit. Quod si res dubia sit, nec possit certo dijudicari, num ejus regionis Sacerdotibus aut expresse, aut saltem tacite data sit ab Apostolica Sede facultas conferendi Sacramentum Confirmationis, se abstinebit a proferenda sententia, eamque expectabit a Romano Pontifice, cui decet adeo grave negotium significari. Omnes ejusmodi circumstantias prudenter examinatas invenimus a pluribus Synodis, et pro earumdem diversitate diversam ab illis prolatam deprehendimus de Confirmatione, Graeco ritu administrata, sententiam. In Synodo Maronitarum, habita tempore *Gregorii XIII.* eodem Pontifice jubente, Synodi Praeses, liberum esse, declaravit, confirmatis a simplici Sacerdote, denuo idem Sacramentum recipere ab Episcopo; quia non satis constabat, an Presbyteris Ecclesiae Hierosolymitanae, cui subduntur Maronitae, concessum fuerit unquam ab Apostolica Sede tacitum saltem privilegium, Sacramentum illud administrandi, quemadmodum referunt *Verricellus de Apostol. Mission. tit.*7. *de Confirmat. quaest.*131. *num.*1. et Thomas a Jesu *de conversione omnium Gentium lib.* 3. *cap.*5. *pag.*484. *et pag.*508. In Synodo Provinciali, seu Nationali Albana, habita anno 1703. atque a summo Pontifice confirmata, decisum videtur, solius Episcopi esse, baptizatorum frontes Chrismate linire; *cap.* enim 3. ubi de Confirmatione est sermo, haec habentur: *Tanti porro Sacramenti, quod sola Episcopalis persona suae vindicat dignitati etc.* Contra in Synodo Provinciali Ruthenorum, celebrata Zamosciae anno 1720. cujus Acta a nobis, qui Congregationis Concilii Secretarii munere tunc fungebamur, diligenter antea recognita, fuere pariter ab Apostolica Sede approbata, sancitum est, validam habendam fore, neque idcirco sine sacrilegio, posse iterari Confirmationem receptam a simplici Sacerdote, quia scilicet compertum est, ad ea quoque loca extendi tacitam delegationem, Graecis Sacerdotibus factam a Romano Pontifice: *Sacramentum Confirmationis* (verba sunt praefatae Synodi) *a Christo Domino institutum, quod Parochi in Orientali Ecclesia extraordinario jure, et delegata ab Episcopo facultate, et Apostolicae Sedis dispensatione, statim post Baptismum administrare solent, in genere visibilium signaculorum, sacrosanctum est, ut ipse Baptismus, illudque nefas est iterare, propterea quod indelebilem characterem imprimit.* Denique in nupera Synodo Nationali Maronitarum, coacta in Monte Libano anno 1736. atque a nobis confirmata anno 1741. ut in nostra Constitutione 31. *Bullar. tom.*1. *pag.*74. haec ad rem edita sunt decreta: videlicet *cap.*2. *de Sacramento Baptismi can.* 15. *Majores nostri, sicut et ceteri Orientalium Ecclesiarum filii, statim post Baptismum tam infantes, quam adultos consueverunt sacro Chrismate perungere, atque adeo Sacramentum Confirmationis illis conferre; idque per simplices etiam Sacerdotes, quibus Patriarchae, et Episcopi*

hanc

hanc facultatem concesserant, quemadmodum ex Ritualibus apparet. Quia vero Patriarchae nostri; ut eo, quo par est, obsequio Romanis Pontificibus, qui frequentes ad illos hac de re litteras dederant, morem gererent, Latino ritui consentientes, decrevere, ut deinceps nemo, nisi Episcopali dignitate praeditus, Sacramentum Confirmationis administraret; ideo mandamus, ac praecipimus omnibus Parochis, Archipresbyteris, Chorepiscopis, ceterisque dignitate Episcopali carentibus; ne audeant in posterum baptizati frontem sacro Chrismate perungere, et verba illa, quae ad Confirmationis Sacramentum, adeoque ad Episcopum, tamquam ordinarium illius Ministrum spectant, recitare; sed, illis omissis, intingant pollicem in sacro Chrismate, et ungant baptizatum in summitate capitis in modum Crucis, dicentes Orationem ex Rituali Romano desumptam, quae sequitur: Omnipotentes, Pater Domini nostri Jesu Christi etc. si vero adfuerit Episcopus, et ipse, vel simplex Presbyter, adultum quempiam baptizaverit, poterit idem Episcopus post Baptismum, si velit (ac praecipue quum contigerit ab illo baptizari adultum, seu infantem in mortis periculo constitutum), prosequi cetera, quae ad collationem Sacramenti Confirmationis in Rituali pertinent, ita tamen, ut patrinus, vel matrina adhibeatur, et nomen confirmati in libro ad id destinato a Parocho, vel Episcopo adnotetur. Hinc in Rituali, quod auctoritate Reverendissimi Domini Patriarchae propediem est edendum, ante illa verba, quibus, juxta ritum nostrum, Confirmationis Sacramentum confertur, apponenda est admonitio ad simplices Sacerdotes, cum supradicta oratione: Deus omnipotens etc. et altera admonitio ad Episcopos cum ritu conferendi Sacramentum Confirmationis, quem omnino a ritu Baptismi distingui, et separari praecipimus.

VI. Et *cap.3. de Sacram. Confirm.* §.2. *Quia vero tam in nostra, quam in reliquis Orientalibus Ecclesiis, antiquus mos obtinuerat, ut statim post Baptismum etiam Sacramentum Confirmationis conferretur, quemadmodum et in Ritualibus continetur, et a Concilio Laodiceno his verbis praescribitur, quod oportet eos, qui illuminantur, post Baptismum inungi super caelesti Chrismate, et esse regni Christi participes; hac tamen in re servandum praecipimus, ac mandamus, quod dudum a Reverendissimis Dominis Patriarchis injunctum est, nosque supra de Baptismo monuimus, ne simplices Sacerdotes de cetero praesumant hoc Sacramentum administrare; sed illud Episcopi dumtaxat conferant, illum sacrosanctae Tridentinae Synodi canonem prae oculis habentes: Si quis dixerit, sanctae Confirmationis ordinarium Ministrum non esse solum Episcopum, sed quemvis simplicem Sacerdotem, anathema sit.*

CAPUT DECIMUM

Rursus de Sacramento Confirmationis, de quo in quadam constitutione Synodali cautum est, ut pueris mox decessuris administretur.

NOn multis antea annis dubitatum, et disceptatum fuit, an sustineretur quaedam Synodalis Constitutio, in qua Episcopus declaraverat, paratum se esse ad Sacramentum Confirmationis administrandum pueris mox decessuris, ne privarentur incremento gratiae, et gloriae, quod certo forent ab eodem consecuturi. Quapropter operae pretium erit, hanc controversiam, utpote quae ad Synodum pertinet, heic elucidare.

II. Catechismus Concilii Tridentini, jussu *S. Pii V.* editus, *part.2. de Confirm. num.15.* observandum statuit, ut omnibus, post Baptismum, Confirmationis Sacramentum administretur; sed minus expedire, addit, hoc fieri, priusquam pueri usum rationis adepti fuerint: atque ideo decere, ut sacro Chrismate non inungantur, nisi quum ad septimum suae aetatis annum pervenerint. Contra Pontificale Romanum, *Clementis VIII.* primum, deinde *Urbani VIII.* auctoritate recognitum, *tit. de Confirmandis*, tamquam certum ponit, Sacramentum Confirmationis etiam infantibus ab Episcopo administrari; ait enim: *infantes per patrinos ante Pontificem confirmare volentem teneantur in brachiis dextris*. Pugnare proinde inter se videntur Catechismus, et Pontificale: sed omnis cessabit antinomia, si res accuratius, uti decet, expendatur.

III. Extra omnem controversiam est, Sacramentum Confirmationis valide conferri omnibus baptizatis, absque ulla aetatis differentia, quod colligitur *ex Can. De his, de Consecrat. dist.5.* notatque Sotus *in 4.dist.7.quaest.unic.art.8.* Certum insuper est, olim tam adultos, quam pueros, statim post Baptismum fuisse confirmatos. Diserte id testantur *Tertullianus lib. de Baptismo cap.7.* et 8. ubi ait: *Egressi de lavacro perungimur benedicta unctione... dehinc manus imponi-*

tur per benedictionem, advocans, et invitans Spiritum Sanctum: Cyprianus *epist.73. ad Jubajanum*: *Quod nunc quoque apud nos geritur, ut qui in Ecclesia baptizantur, Praepositis Ecclesiae offerantur, et per nostram orationem, ac manus impositionem Spiritum Sanctum consequantur, et signaculo Dominico consumentur*: Cyrillus Hierosolymitanus *catechesi 21. mystag. 3. num.1. Vobis quoque similiter, postquam ex sacrorum laticum piscina adscendistis, datum est Chrisma*: Gennadius *de dogmat. Eccles. cap.52. Si parvuli sunt, vel hebetes, respondeant pro illis, qui eos offerunt, juxta morem baptizandi; et sic manus impositione, et Chrismate communiti, Eucharistiae mysteriis admittantur*. Baluzius *in suis notis ad Reginonem lib.1. cap.69.* duos exhibet antiquos codices manuscriptos Pontificales ex seculo IX. et X. in quibus ordo confirmandi infantes statim post Baptismum continetur: in eorum enim altero sic legitur: *Statim autem confirmetur infans*: in altero vero. *Si Episcopus adest, statim confirmari eum oportet Chrismate*. Haec eadem disciplina seculo XIII. licet in Ecclesia Latina nonnihil remitti caepisset, nondum tamen penitus obsoleverat, quod pluribus monumentis demonstrat *Martene de antiq. Eccl. ritib. tom.1. lib.1. cap.2. art.1. num.3.* sed subsequenti aetate congruentius visum est, expectare, ut confirmandus rationis usum adeptus fuerit. Concilium Provinciale Mediolanense I. a *S. Carolo Borromaeo* anno 1565. celebratum, *part.2. Actor. Mediol. Eccl. part.1. pag.8.* decrevit: *Minori septennio Confirmationis Sacramentum nemini praebeatur*. Concilium Turonense anni 1583. *cap.7. tom.10.* Collectionis *Harduini col.1403.* loquens de eodem Sacramento: *Quod ut decentius conferatur, statuit, ne ad illud facile minores septennio . . . admittantur*. Concilium Cameracense anni 1586. *tit.7. cap.2. tom.9.* ejusdem Collectionis *col.2160. Non infra septimum, aut octavum annum pueri confirmentur*. Concilium Tolosanum anni 1590. *part. 2. cap.3. num.4. tom.10.* Collectionis ejusdem *col.1799. Ni summa quaedam impellat necessitas, septennio minores pueri nequaquam veniant ad Confirmationem admittendi*. Tandem Catechismus Romanus *loc. cit.* haec habet: *Illud observandum est, omnibus quidem, post Baptismum, Confirmationis Sacramentum posse administrari, sed minus tamen expedire hoc fieri, antequam pueri rationis usum habuerint. Quare, si duodecimus annus non expectandus videatur, usque ad septimum certe hoc Sacramentum differri maxime convenit*.

IV. Hanc tamen disciplinae mutationem, justis de causis in Ecclesiam Latinam invectam, non est amplexa Ecclesia Orientalis; ea quippe retinet etiam nunc veterem morem Sacramentum Confirmationis statim post Baptismum ministrandi, sicuti ex iis colligitur, quae in praecedenti capite diximus, testaturque *Allatius de perpet. consens. Eccles. Occid. et Orient. lib. 3. cap.18.* Thomas a Jesu *de conversion. Gen. lib.7. cap.7.* ac Joseph Vicecomes *in observat. Ecclesiast. de antiquis Baptismi ritibus lib.5. cap.32.* atque in Maronitis, et Syris asserit Naironus *in Evoplia Fidei Catholicae part.2. cap.3.* Diversam utriusque Ecclesiae hac in re consuetudinem considerans Pater *Drovet tom.2. de re Sacramentaria quaest.9.* inquit: *Habent suae consuetudinis idoneas causas Graeci, habent et suae Latini. Illi subjecti magis, quam Sacramenti, respectum habentes, voluerunt, Confirmationem statim post Baptismum conferri; ut nimirum, quidquid gratiae poterant, promptius neophytis procurarent: isti decori magis, ac dignitati Sacramenti, quam exigentiae Fidelium, consulentes, eousque differendum statuerunt, donec instructionis capaces essent, et possent Divini beneficii pretium pro meritis aestimare*. Hanc eamdem rationem respexerunt Patres Concilii Coloniensis anni 1536. *part.7. cap.9.* ajentes: *Quum enim hoc Sacramentum Confirmationis non sit necessitatis absolutae, convenientius, et utilius dabitur, si addatur, admonitiuncula. At antequam infans supra septimum aetatis annum progressus fuerit, parum, aut nihil horum, quae aguntur, intelliget, ne dicamus meminerit*: *tom.9.* Collectionis *Harduini col.2004.* Praedictas diversas utriusque Ecclesiae diversi ritus causas nos prae oculis habuimus, quum *in cit. nostra Constit.129.* relinquendos diximus Cophtos in sua antiqua consuetudine recipiendi Confirmationem statim post Baptismum, sed simul summopere reprehendos, quod a Baptismo, ritu Latino collato, hoc potissimum nomine abhorreant, quod scilicet seorsum a Confirmatione administretur, quod *in ejusdem Constit. §.5. et 6.* legitur.

V. Verum, ut ad propositum redeamus, quamvis Catechismus Romanus non expedire dicat, ut Sacramentum Confirmationis pueris ante septennium conferatur, non tamen prohibet, ne ullo unquam in eventu iisdem conferri queat: quod scite perpendentes *Suarez in 3. part.*

tom.3. disp.35. sect.2. Sylvius *in 3. part. Divi Thomae quaest.72. art.8.* Layman *Theolog. moral. lib.5. tract.3. cap.5. num.2.* Diana *part.3. tract.4. resolut. 19.* Cotonius *lib.2. de Sacram. controv.3. cap.3.* Juvenin *de Sacram. dissert.3. quaest.8. cap.1.* Sylvester Maurus *tom.3. Theolog. lib.11. quaest.119. num.4.* Roncaglia *de Sacram. tract.3. cap.3. num.5.* bon.mem. Cardinalis Gottus *tom.13. Theolog. pag.336. num.6.* aliique plurimi, affirmant, sancte, ac licite, etiam juxta praesentem disciplinam, sacro Chrismate inungi pueros ante septennium, quum aut praevidetur futura diutina absentia Episcopi, aut iidem versantur in discrimine vitae, aut alia urget necessitas, seu justa causa.

VI. Et profecto, quod Confirmatio non sit deneganda pueris ante septennium, si tali morbo laborent, ut decessuri praevideantur, aperte deducitur ex *D. Thoma 3. part. quaest.73. art.8. ad 4.* ubi docet, etiam pueris morituris hoc Sacramentum dandum esse: *Ut confirmati decedentes, majorem gloriam consequantur, sicut et heic majorem obtinent gratiam*: quod nos ipsi advertimus, et cum eodem Angelico Praeceptore tradidimus *in nostra Instit.6.* ac pluribus prosequitur recens Auctor *Catalanus tom.3. in Pontificale Romanum pag.227. num.22.* Licet enim Confirmatio non sit pueris ante usum rationis necessaria ad pugnam tunc subeundam pro Fide Christi, non est tamen inutilis; tum quia auget illis gratiam; tum quia eis jus tribuit ad accipienda gratiae auxilia, quibus suo tempore roborentur ad sustinendam pugnam pro casu, quo ex morbo convalescant: quamobrem *du-Hamel tom.5. Theolog. de Sacram. dissert.3. cap.1.* postquam docuit, expedire, ut Sacramentum Confirmationis conferatur habentibus usum rationis, id limitat in infantibus constitutis in mortis articulo, quibus laudabiliter conferri affirmat.

VII. Quod vero, praeter periculum mortis, alia insuper adesse possit justa causa, ob quam Confirmatio pueris ante usum rationis ministretur, asserunt Patres Concilii Mediolanensis V. *part. 1. Actor. Eccl. Mediol. part.1. pag. 220.* ubi explicantes decretum editum in Concilio I. Mediolanensi, quod nos supra retulimus, haec habent: *Alio decreto, quod in Concilio Provinciali primo sancimus, cautum est, ne Confirmationis Sacramentum iis praeberetur, qui annis septem minores natu sunt: si tamen Episcopus, ob aliquam causam justam, atque adeo necessariam, parvulo, et infanti, qui non modo eam aetatem expleat, sed ne attingat quidem, ministrandum aliquando censuerit, ne sit vetitum.* Idemque ab aliis Synodis sancitum esse, refert *Witasse de sacram. Confirmat. tom.2. quaest.4. art.1.*

VIII. Ex his porro plane conficitur, nullam esse contrarietatem, nullam antilogiam inter Catechismum, et Pontificale Romanum. Catechismus prohibet, ne regulariter Sacramentum Confirmationis conferatur pueris ante septennium: Pontificale supponit, quod in aliquo extraordinario casu, justaque urgente causa possit idem conferri. Quae traduntur in Catechismo, constituunt regulam: quae adduntur in Pontificali, constituunt limitationem regulae. Quibus positis, si Episcopus in suis Constitutionibus diceret, paratum se esse ad conferendum Sacramentum Confirmationis pueris, et infantibus baptizatis, sed constitutis in mortis periculo; aut juberet, ut sibi, Sacramentum Confirmationis ministraturo, in hoc, aut illo loco suae dioecesis, exhibeantur pueri, et infantes, quum facilis ad eos in posterum sibi non sit futurus accessus, vel propter sui ingravescentem aetatem, vel propter eorum distantiam a civitate, aut propter itineris difficultatem: nihil profecto in hujusmodi Constitutionibus Synodalibus videretur reprehendendum: quum in praefatis circumstantiis non sit locus regulae traditae in Catechismo, sed potius limitationi ejusdem regulae, de qua in Pontificali. Cujus quidem limitationis exemplum praebuit Concilium Parisiense anni 829. *can.33. tom. 4.* Collectionis *Harduini col. 1318.* ubi a lege decernente, ut Baptismus, et Confirmatio dumtaxat conferrentur tempore Paschatis, et Pentecostes, excepit infirmos, et periclitantes, quibus, ait, *sicut Baptismatis gratia succurrendum, ita incunctanter donum Spiritus Sancti est tradendum*: de qua re plura *Gibert. consult. Canonic. tom. 2. consult. 2. Sacramento Confirmationis.*

IX. Tria tamen advertere debet Episcopus: primo, ne in sua Constitutione quidquam dicat, quo insinuare videatur necessitatem, seu praeceptum suscipiendi Sacramentum Confirmationis in ea aetate, et statu: secundo, ut Sacramentum administret ea dignitate, cui consulere voluit Ecclesia, quum illud denegavit infantibus ante adeptum usum rationis, quemadmodum supra audivimus a *Drouet*: tertio tandem, ne, postquam paratum se dixit ad Confirmationem

conferendam omnibus pueris, positis in vitae discrimine, libenter accurrat ad nobiliores, sibique bene visos; contra vero detrectet ad pauperes, aliosve de infima plebe: hoc siquidem fieret cum acceptione personarum, et multorum scandalo; a qua quidem personarum acceptione quantum sit abhorrendum, praecipue Sacramentorum administratione, ex iis colligitur, quae habentur *in nostra Constit.* 107. *pag.*410. *et pag.*417. *Bullar. tom.*1.

CAPUT UNDECIMUM.

De evitandis in Synodo quaestionibus Theologicis circa Sacrosanctum Eucharistiae Sacramentum: ubi de Viatico exhibendo, necne his, qui eadem die Eucharistiam susceperunt: item de Communione danda reis capite damnatis, et denegenda peccatoribus publicis, et manifestis.

NEminem Episcoporum adeo desipere putamus, ut velit in sua Synodo ne leviter quidem quaestiones attingere, quae de sanctissimae Eucharistiae effectibus moventur a Scholasticis, atque in utramque partem versantur. Ejusmodi esset illa ex. gr. utrum Eucharistia aequalem conferat gratiam, ex opere operato, eam sumentibus sub utraque specie, quam sub una tantum accipientibus. Hanc quippe controversiam, teste *Francisco Blanco*, Archiepiscopo Compostellano, qui Concilio Tridentino interfuit, et cujus, tacito nomine, meminit *Henriquez de Sacram. lib.*8. *cap.*44. §.5. *in margine*, declinare voluere Patres Tridentini, quum *sess.*21. *de Communione. etc. cap.* 3. disserentes de fructu, quem Fideles e sanctissima Eucharistia percipiunt, caute dixere: *Nulla gratia, necessaria ad salutem, eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt*: noluerunt siquidem definire, an isti tota ubertate participes fierent gratiae, qua donantur illam sub utraque specie degustantes. Non solum autem inutile, sed incongruum esset, in Dioecesana Synodo quaestionem tractari, quam Tridentini Patres reliquerunt intactam. Similis naturae, et adhuc sub opinione posita est alia controversia, quam Theologi examinant; num scilicet sanctissima Eucharistia causet *per accidens* primam gratiam; hoc est, an Fidelis prudenter existimans, se esse in gratia, si ad Eucharistiam saltem attritus accedat, consequatur remissionem lethalium, quorum est invincibiliter oblitus. Enimvero irrisionibus se exponeret Episcopus, qui inter hasce Scholasticorum tricas se se implicaret, praesertim cum de rebus agatur, quae unice pendent a Divina institutione, nobis hactenus per Ecclesiam non manifestata. Satius igitur erit, ejusmodi inutilibus quaestionibus praetermissis, unice insistere, ut Parochi, ceterique animarum Rectores crebro in Fidelium memoriam revocent praeceptum Apostoli 1. *ad Corinth.*11. *Probet autem se ipsum homo, et sic de Pane illo edat; et de Calice bibat. Qui enim manducat, et bibit indigne, judicium sibi manducat, et bibit, non dijudicans Corpus Domini*; simulque declarent, *eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi conscius peccati mortalis, quantumvis sibi contritus videatur, absque praemissa sacramentali Confessione ad sacram Eucharistiam accedere debeat*: quemadmodum definivit Tridentinum *sess.*13. *cap.*7. *de Eucharistia*.

II. Verum aliqua interdum occurrunt, de administratione sanctissimae Eucharistiae, in Synodo statuenda, quae ceteroquin summam exigunt circumspectionem; ne secus Synodale statutum ad difficultatis scopulum allidat, quem in praesens suademus evitandum. Rem, ne ab instituto deflectamus, quod hucusque servavimus, exemplis patefacimus. Recte, ac sancte in plerisque Synodalis commonitos legimus Parochos, ut soliciti sint de sanctissimo Viatico iis statim porrigendo, quos vita periclitari deprehenderint: in aliis gravem insuper poenam iisdem inflictam invenimus, si, ipsorum inertia, evenerit, ut aliquis, sine sanctissimi Christi Corporis Viatico, ex hac vita decesserit. At fingamus, Sacerdotem, corpore sanum, mane Missam celebrasse, aut laicum, ex mera devotione, sanctissimam Eucharistiam percepisse: corripitur eadem die subito morbo, aut lethali percutitur vulnere, ita ut, medicorum judicio, prudenter timeatur, ne ea ipsa die intereat: cupit aegrotus refici sanctissimo Viatico, illudque a Parocho instanter exposcit, quod tamen Parochus ad eum deferre renuit: non tamen idcirco damnandus erit Parochus, tamquam transgressor Synodalis statuti; nec quidquam de hac re, quae forte saepius in dioecesi acciderit, erit in Synodo deliberandum, nisi maxima adhibita circumspectione, et cautela. Etenim, licet communiter Theologi cum *S. Thoma* 2.*part. quaest.*80. *art.*11. in illis Christi Domini verbis *Joann.*6.: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, et biberitis ejus san-*

guinem, *non habebitis vitam in vobis*: contineri existiment praeceptum obligans omnes Fideles ad Eucharistiam percipiendam aliquoties in vita, atque imminente mortis periculo, neque ulli fas sit, sine temeritatis nota, contrarium opinari: uti probant *Valentia disput.6. quaest.*8. *punct.*4. et Vincentius *Baronius* 2. *part. manuductionis pag.*358. atque ex iis liquet, quae ad praedictum praeceptum comprobandum adducunt *Suarez de Eucharist. disp.*69. *sect.* 1. Vasquez *disput.*213. *cap.*2. et Cardinalis *de Lugo de Eucharist. disput.*16. *sect.*1. *et sect.*1. *num.*17. *et num.* 33. nihilominus tamen iidem Theologi dissident inter se: num, adveniente repentino mortis periculo, sanctissimi Christi Corpus Viatico sit etiam illi succurrendum, qui eadem die, quum ceteroquin nondum ulla laboraret corporis infirmitate, Eucharistiam accepit. Docent plerique, etiam hunc, inopinato incidentem in mortis periculum, teneri denuo se reficere Eucharistico cibo, quo fiat validior ad ultimam sustinendam cum daemone luctam: neque enim, inquiunt, per Communionem ante vulnus, vel morbum peractam, potuit satisfieri praecepto, quod nondum urgebat, Eucharistiam sumendi in mortis articulo. Ita *Hurtadus de Eucharist. disput.* 11. *diff.*2. *Pellizzarius*, *Dicastillo*: *Quintanaduenas*, aliique relati a *Diana part.*10. *tract.* 11. *resol.* 49. Alii ex adverso cum *Suarez cit. disp.* 69. *sect.*2. §. *Rogabis*, Coninck *quaest.*80. *art.*11. *dub.*3. *num.*100. Cardinalis de *Lugo cit. loc. num.*52. aliisque a nobis allegatis *in nostro Opere de Canonizat. Sanctor. lib.*2. *cap.*38. *num.* 22. ubi aliquid de hac quaestione delibavimus, sentiunt, in praedicto rerum eventu non solum non urgere praeceptum sumendi Viaticum, sed recipi non posse sine piaculo: siquidem ex una parte, Divinae Legi, qua jubentur Fideles sanctissimam Eucharistiam percipere, quum in ultimo versantur vitae discrimine, veluti praevia quadam solutione, jam satisfactum autumant per Communionem mane peractam: ex alia vero parte, nemini licet bis eadem die Christi Corporis participare mysteria: solumque id permittitur Parocho, in aliquo extraordinario eventu, de quo nos pariter egimus *cit. cap.*38. quum scilicet duas administrat parochias, et in utraque debet eadem die celebrare. Inter has duas, e diametro oppositas, opiniones, mediam viam ineuntes alii, quos tacito nomine citat de *Lugo eod. cit. loc. num.*50. et sequuntur *Gobat Theolog. experim. tract.*8. *num.* 157. et *Marin. tom.*3. *disp.*9. *sect.* 1. *num.*13. dicunt, praedictum hominem, qui mane bene valens ad Eucharistiam accessit, et deinde in periculosum incidit morbum, posse, si velit, denuo Eucharistiam sumere per modum Viatici, nullo tamen praecepto ad id faciendum obstringi: atque huic sententiae adstipulatur praxis quorumdam Religiosorum, a quibus, uti referunt *Diana part.*8. *tract.*2. *resol.*87. Hurtadus *de Sacram. disput.*10. *de Eucharist. difficult.*2. et Cardinalis de *Lugo cit. loc. num.*51. in praedicto eventu sanctissimum Viaticum porrigi consuevit Sacerdotibus, qui ea ipsa die celebrarunt. In tanta opinionum varietate, Doctorumque discrepantia, integrum erit Parocho, eam sententiam amplecti, quae sibi magis arriserit, quin fiat reus violati statuti Synodalis, quod certe non potuit casum istum extraordinarium respicere; neque fas erit Episcopo aut in Parochum animadvertere, qui praefato aegrotanti Viaticum denegavit, aut quidquam de ejusmodi controversia in sua Synodo decernere, ne videatur sibi arrogare partes Judicis inter gravissimos hac super re inter se contendentes Theologos.

III. In hac eadem materia, nimirum administrationis sanctissimae Eucharistiae, non abs re erit aliquid dicere de eo, quod alicubi in dubium revocatur, an scilicet concedenda, vel deneganda sit Communio Corporis Christi iis, qui ob grave delictum ultimo supplicio damnati sunt. De hac quaestione fuse egimus in nostro Tractatu *de Sacrificio Missae sect.*2. §.175. ubi, indicatis variis locorum consuetudinibus, eam sequendam esse insinuavimus, quae in unoquoque loco respective obtinere dignoscitur; tametsi innuere non omisimus, Christianae pietati magis conforme esse, ut vivifici Sacramenti participatio iis etiam, qui ob grave delictum sententia capitali damnati sunt, petentibus, et alioquin recte dispositis, non denegetur. Nunc autem addendum merito censemus, Episcoporum partes esse, hanc disciplinam in suis dioecesibus invehendam curare, ut delinquentibus ultimo supplicio afficiendis Eucharistia praebeatur, idque in Synodalibus Constitutionibus inserere: auctore nimirum immortalis memoriae Pontifice Sancto *Pio V.* qui in epistola ad Archiepiscopum Rossanensem, suum in Hispaniis Nuntium, quam videre licet inter collectas a *Francisco Goubau lib.*2. *num.*2. id ipsum ab eo cum Catholico Rege agendum, eique suadendum mandat. Quodque earum regionum Judices prohibere solebant,

ne graviorum criminum reis capite damnatis Communio ministraretur, id aperte improbat sequentibus verbis: *Id nos*, Sacramentum nempe Eucharistiae, *minime esse denegandum censemus; quum Christianae charitatis magis conveniat, eos, ad resistendum tali tempore fortius diabolicis tentationibus, sacra Communione muniri, ut, perituro corpore, saluti animae, quantum fieri potest, subveniatur.*

IV. In eodem Tractatu nostro *de Sacrificio Missae edit. Latin. sect.* 2. §. 174. disseruimus etiam de sacra Communione peccatoribus deneganda. Quoniam vero deinceps super hac materia gravissimae in quibusdam regionibus agitatae sunt controversiae, haud inopportunum duximus quosdam heic veluti canones a praestantioribus Theologis prolatos atque receptos inserere, quos prae oculis habere poterunt Episcopi, si forte, pro recto dioecesium suarum regimine, necessarium putaverint regulas in hoc rerum genere sequendas Synodali Constitutione praescribere. Porro Salvator noster, *Matth. cap* 7. apertis verbis edixit: *Nolite dare sanctum canibus*. Peccatores autem canum nomine designari, satis est exploratum. Ex his vero aliqui occulti sunt, alii autem publici et manifesti. Itaque, quum peccator occultus est, et publice Eucharistiam petit, poterit quidem Sacerdos, si occulte id facere valeat, illum monere, ut a sacra mensa se abstineat; poterit etiam, Eucharistiam publice ministraturus, omnibus in communi edicere, ne quis peccati labe inquinatus, nec antea Ecclesiae reconciliatus, ad sacram mensam accedat: verum si nihilominus peccator ejusmodi ad Sacramentum percipiendum se se offerat, minime licebit illum repellere, et sacri doni participationem ei denegare. Ita docet *S. Thomas* 3. *part. quaest.* 80. *art.6. per tot.* Atque ita agendum demonstravit exemplo suo Dominus noster Jesus Christus, dum Judae, occulto adhuc peccatori, Sacramentum Corporis sui dare non recusavit; ut idem S. Doctor advertit *ibid. quaest.*81. *art.* 2. *in corpore*, *et in respons. ad secundum*. Quamvis enim peccator occultus, coram Deo jus non habeat filiorum pane vescendi; jure tamen contendere potest, se publica infamia afficiendum non esse; prout eveniret, si publice ipsi denegaretur Eucharistia, quum ad eam percipiendam se comparasset: ut recte disserit *Sylvius in suis Comment. in* 3. *part.* S. Thomae *quaest.* 80. *art.6. quaesit.* 2. et prosequitur bon. mem. Cardinalis *Gotti tom.* 3. *in* 3. *part. ejusdem S. Thomae de ministro, subjecto, et usu Eucharistiae dub.*2. §.4. *num.*12.

V. Haec pertinent ad peccatorem occultum, qui Eucharistiam publice petit. Videndum nunc est de peccatore occulto, qui in occulto postulat eam sibi ministrari. Quo quidem casu, si illius peccatum Sacerdoti compertum certumque sit, quum praeterea cesset infamiae eidem irrogandae metus, regula est, ut Communio ei denegetur. *Occultos vero peccatores, si occulte petant, et non eos emendatos agnoverint, repellat: non autem, si publice petant, et sine scandalo ipsos praeterire nequeat*: verba sunt Ritualis Romani: cui sententiae non modo consentanea docet *S. Thomas in* 4. *sent. dist.*9. *art.* 5. *in respons. ad quintam quaestionem*; sed etiam addit, occulto peccatori, Eucharistiam in occulto petenti, denegandam eam esse, licet Sacerdos, de Communionis administratione requisitus, requirentis peccatum ex illius Confessione Sacramentali cognoverit: *Si Sacerdos sciat peccatum alicujus, qui Eucharistiam petit, per Confessionem, vel alio quolibet modo; distinguendum est: quia aut peccatum est occultum, aut manifestum. Si occultum, aut exigit in occulto, aut in manifesto. Si in occulto, debet ei denegare, et monere, ne in publico petat. Si autem manifesto petit, debet ei dare*. Verum, quum sanctus Doctor *in* 3. *part. Summae, loco superius citato*, minime reperiisse dignoscatur id, quod *in* 4. *lib. sent.* scribens posuerat, quamvis ibi opportuna illius doctrinae repetendae occasio fuisse videatur; oritur hinc quaestio inter illius sectatores, utrum id, quod *in* 4. *sententiarum* dixerat, in posteriore Summa confirmasse, non retractando, an revocasse, praetermittendo, censendus sit.

VI. Nos quidem hujusce controversiae pelagus ingredi nolumus. Sed eam procul dubio sententiam cautiorem, et magis tutam esse, ac merito sequendam existimamus, ut scilicet, quoniam omni ratione vitari oportet ea, quae Poenitentiae Sacramentum odiosum Fidelibus reddere possunt, et adeo districta est lex sigilli Confessionis sacramentalis, ut Confessarius necum ipso quidem poenitente extra Confessionem loqui possit de illius delicto, quod per Confessionem unice novit, nisi ipse poenitens expressam ei licentiam tribuerit: ut, inquam, debeat Sacerdos Eucharistiam ministrare peccatori oc-

culto, eadem in occulto petenti, quoties illius peccatum ex audita dumtaxat ejusdem Confessione sacramentali cognoverit. Quod si praeterea delictum illud aliunde, quam ex ipsa delinquentis Confessione, compertum habeat, et propterea eidem delinquenti, licet occulto, et Communionem in occulto petenti, denegandam hanc esse duxerit; non omittat eidem significare, salvo semper notitiae auctore, cognitum sibi esse illius statum alia ratione, quae nihil commune habeat cum sacramento Poenitentiae. Haec sententia deducitur *ex Cap. Si Sacerdos, de officio Judicis Ordinarii*; eamque insinuat *Sylvius loc. cit. §. Singularis tamen difficultas*, pluribus autem illustrat et firmat *Cabassutius in Theol. et Prax. Jur. Canon. lib.3. cap.7. num.4.* Denique *P. Maurus* Societatis Jesu Theologus, qui plures annos in Romano Societatis Lyceo, magno cum plausu, Theologiae Cathedram moderatus est, *tom.3. lib.12. quaest.176.num.11.* post relatam opinionem ab Angelico Doctore prolatam *in 4.sentent.* quam etiam magni nominis Theologi, *Suarez*, et *Vasquez*, amplexi sunt, eam quidem speculative sustineri posse, dicit; sed, in eadem ad praxim deducenda non parum periculi fore, ait, ne forte in aliquem scopulum incidatur ex iis; quos supra innuimus.

VII. Hactenus de peccatore occulto, qui vel publice, vel occulte Eucharistiam petit. Jam vero dicendum est de publico peccatore, qui Sacramenti Communionem postulat sive in publico, sive in occulto: De hoc autem tutissima et generalis regula est, ut a sacra mensa repellatur. *Si peccatum est manifestum, debet denegari Eucharistia, sive in occulto, sive in manifesto petat.* Ita S. Thomas *loc. cit. in 4. sentent.* qui etiam alibi *in 3. part. quaest. 80. art. 6. Ad primum*, Salvatoris sententiam repetens, ait: *Sancta prohibentur dari canibus, idest peccatoribus.* Idem sentit *S. Bonaventura*, aliique Theologi communiter docent, post *S. Cyprianum*, cujus sententia relata est *in Can. Pro dilectione, de Consecrat. dist. 2.* Plena sunt autem hujusmodi prohibitionum Synodalia Episcoporum statuta; ut videre est in iis, quae *S. Carolus Borromaeus* edidit, et in aliis, quae indicantur a *Genetto Theol. Moral. tom. 3. tract. 4. de Sacram. Eucharist. cap. 9. quaest.3.* Quare nil aliud in hac materia quaerendum superest, nisi ut statuatur, quinam sint publici et manifesti peccatores, quibus deneganda est Eucharistia, sive eam publice, sive in occulto petant.

VIII. Quaestionem tractat Angelicus Doctor *in cit. art. 6.* ubi *in corpore* haec habet: *Quidam sunt occulti peccatores, quidam vero manifesti, scilicet per evidentiam facti, sicut publici usurarii, aut publici raptores, vel etiam per aliquod judicium Ecclesiasticum, vel seculare.* Quumque deinde *in quaest. 82. art. 9. in respons. ad tertium* statuat, assistendum non esse Missae concubinarii Sacerdotis, ita subdit: *Sed hoc intelligendum est de notorio vel per sententiam, quae fertur in convictum, vel per confessionem in jure factam, vel per evidentiam facti, quando non potest factum aliqua tergiversatione celari.* Itaque hoc tuto asserendum videtur cum *Sylvio loc. cit. ad art. 6. dictae quaest.* 80. *quaesit.* 1. manifestos peccatores, ad effectum, de quo agitur, censeri eos, *quorum peccata noscuntur aut per Judicis sententiam, aut per propriam confessionem in judicio factam, aut per evidentiam facti, que nulla possit tergiversatione celari*: quod etiam ante illum statuerat *Sotus in 4.sent.dist.12. quaest.1. art.6. §. Ambiguitas*, et recte deducitur *ex Cap. Tua nos, et ex Cap. Quaesitum, de cohabit. Clericorum.* Eorum autem opinio est rejicienda, qui asserunt, neminem publici peccatoris censura notandum, aut ab Eucharistica mensa segregandum esse, praeter eum, quem Judicis sententia talem esse declaraverit; quum ex praemissis constet, manifesti quoque peccatoris nomine, ad hunc effectum, censeri eum, qui notorie talis est, quamvis nec ipse in judicio delictum confessus sit, nec super eo Judex Ecclesiasticus, aut Laicus sententiam tulerit: ut probe etiam animadvertit *Juvenin de Sacramentis diss.4. quaest.6. c.7.art.1.* Continuator Operis Tournely, *tract.3. de Censuris part.1. c.5.* Genett. *to.3. de Sacram. Euchar. pag.* 182. *quaest.8. editionis Latinae*, Gamachaeus *tom.3.quaest.79.c.2.p.445.* quibus consonant decisiones relatae in Collationibus Andegavensibus anni 1716.*tom.2.pag.236.* et in Rhotomagensibus *de Sacramento Eucharistiae.* Ita denique intelligenda esse Synodorum decreta, et Ritualium praescripta, quibus ut supra innuimus, publici peccatores a Communione arceantur, sine dubitatione censuit *Van-Espen Jur. Eccl. Univers. part.2. tit.4. cap.2. num.20.* ita scribens: *Quum ergo Ritualia, atque Synodalia decreta velint universim, publicos et notorios peccatores a Communione repelli, manifestum est, a verbis, et mente Ecclesiae omnino deviare, qui hujusmodi peccatores non prius volunt*

esse repellendos, quam per sententiam Judicis sint ut notorii peccatores declarati; quasi non possent per notorietatem facti esse vere notorii et publici peccatores, antequam per sententiam tales essent declarati. Num forsan scandalum non esset, aut Sanctum non daretur canibus, si notoriis peccatoribus notorietate facti administraretur publice Eucharistia, quamvis necdum per sententiam domini Officialis ut tales condemnati essent?

CAPVT DVODECIMVM

In quo agitur de Viatico pueris exhibendo: item de iis, qui, perseverante eodem morbi periculo, instant, Viaticum sibi exhiberi: et aliqua de frequenti, aut quotidiana Communione.

Recte tamen, et sine reprehensione poterit Episcopus Synodali Constitutione Parochos compellere ad administrandum sanctissimum Viaticum pueris mox decessuris, si comperierint tantam assequutos judicii maturitatem, ut cibum istum caelestem, et supernum, a communi, et materiali discernant: haud enim leviter delinquere, credimus, qui pueros etiam duodennes, et perspicacis ingenii, sinunt ex hac vita migrare sine Viatico, hanc unam ob causam, quia scilicet nunquam antea, Parochorum certe incuria, et oscitantia, Eucharisticum panem degustarunt. Ad ejusmodi autem gravem abusum radicitus extirpandum, quem nulla profecto cohonestare valet probabilis Theologorum opinio, ad quam Parochi confugiunt, ut suam aut prorsus excusent, aut ad minus elevent culpam, nonnulla sunt breviter praemittenda. Cuilibet antiquitatis studioso notissimum est, antiquam Ecclesiae consuetudinem obtinuisse, ut sanctissimae Eucharistiae participes fierent infantes statim post Baptismum: quod pluribus monumentis demonstrat *Martene de antiquit. Eccles. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 1. art. 15. §. 11.* iisdemque infantibus, perinde ac adultis, consuevisse frequenter sacra Mysteria ministrari, testantur *Cyprianus tractat. de lapsis*, Auctor *Constit. Apostol. lib. 8. cap. 12. et 13.* Dionysius seu quicunque sit Auctor *Eccles. Hierarc. cap. 2. et 7.* Augustinus *serm. 8. de verbis Apostoli, et epist. 106. ad Bonifac.* et constat ex Sacramentario, quod inscribitur nomine Sancti Gregorii, *tit. de Sabbato sancto*, aliisque testimoniis adductis a Cardinali *Bona Rer. liturgic. lib. 2. cap. 19. num. 11.* Martene *cit. lib. 1. cap. 4. art. 10. §.* a Juvenin *de Sacram. diss. 4. quaest. 6. cap. 2.* atque etiam ab haeretico *Binghamo Origin. Eccles. tom. 4. lib. 12. cap. 1. §. 3. et tom. 6. lib. 15. cap. 4. §. 7. etc. 7. §. 4.* Hinc mos, quem a Graecis, sua aetate, retentum observat *D. Thomas 3. part. quaest. 80. art. 9. ad 3.* et etiamnum apud eosdem perseverare, tradit *Arcudius lib. 3. de Sacram. Euch. cap. 11.* quandonam in Ecclesia Latina obsoleverit, incertum est: hoc unum certo scimus, ejusdem ritus vestigia inveniri apud *Hugonem a Sancto Victore*, qui seculo XII. scripsit *de Sacram. lib. 1. cap. 20.* et apud *Guibertum Abbatem*, Auctorem XII. seculi, *lib. 1. de Pignoribus Sanctorum cap. 2. §. 1.* Sed subsequenti aetate ea deprehendimus omnino deleta, nec quadringentis abhinc annis usquam legimus fuisse infantibus sanctissimam Eucharistiam in Ecclesia Latina administratam. Vtramque disciplinam, habita ratione diversitatis temporum, commendavit Tridentinum *sess. 21. de Communione cap. 4.* ubi haec habentur: *Denique sancta Synodus docet, parvulos, usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiae Communionem .... Neque ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit: ut enim sanctissimi illi Patres sui facti probabilem causam, pro illius temporis ratione, habuerunt; ita certe, eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.*

II. Facta porro praedicta disciplinae mutatione, *Innocentius III. in Cap. Omnis utriusque sexus, de poenit. et remiss.* omnes Christifideles, *postquam ad annos discretionis pervenerint*, obligavit ad Eucharistiam, ad minus in Paschate, reverenter percipiendam. Hinc vero orta est inter Scholasticos dissensio in determinando tempore, quo ejusmodi praecepto urgeri incipiant pueri. Plerique Doctores non improbabiliter docent, omnes pueros, statim ac sunt doli capaces, sicuti obstringuntur sacramentalis Confessionis praecepto, ita obligari ad communicandum in Paschate, nisi forte, ut decernitur *in cit. Cap. Omnis utriusque sexus, de proprii Sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum.* Allegata enim Decretalis *Innocentius III.* utrumque praeceptum conjungit, et absque ullo inter

unum,

unum, et alterum discrimine, utrumque onus imponit omnibus utriusque sexus Fidelibus, *postquam ad annos discretionis pervenerint*. Ita *Paludanus*, *S. Antoninus*, *Tabiena*, quos refert, et sequitur *Joannes Sanchez in selectiis disp. 26.* quibus adde *Castropalaum tract. 21. disp. unic. punct. 10. num. 11.* et Philippum de la Crux *in Thesaur. Eccles. tract. 1. §. 11. num. 3.* atque huic sententiae patrocinatur Manuale Henrici Episcopi Sistaricensis, in Synodo Sistaricensi approbatum, *in cujus can. 16.* habetur: *Moneant autem Sacerdotes parochianos suos, ut pueros a septennio, et supra, Pater noster, et Credo doceant, ac in die sancto Parasceven ad Ecclesiam adducant ad osculandam Crucem, et in die sancto Paschae, ut Corpus Christi, prius tamen confessi, recipiant*: *tom. 4. Anecdot.* Martene, et Durand *col.* 1082. At illi, quos citant, et sequuntur Suarez *tom. 3. in 3. part. quaest. 80. disp. 70. sect. 1.* Vasquez *disp. 214. cap. 4.* Dicastillo *tract. 4. disp. 10. dubit. 5. num. 110.* perfectiorem usum rationis expectandum censent, ut pueri ad annuam Communionem constringantur: non omnis quippe discretio, quae sufficiens habetur ad se expiandum sacramentali Confessione, satis est ad rite percipiendam Eucharistiam, cujus excellentia majorem exigit in suscipiente judicii maturitatem, ut debita religione, ac reverentia ad eam accedat. Quo vero aetatis anno eam maturitatem advenisse, sit praesumendum, non potest certa regula definiri: quum alii tardius, alii citius perfectum rationis usum, rerumque spiritualium intelligentiam assequantur: id autem intra decimum, et decimum quartum aetatis annum, communiter evenire, notat citatus *Suarez*.

III. Verum, etsi Doctores ita inter se dissentiant, fere tamen communiter fatentur, tantam non desiderari aetatem, ut quis in mortis articulo et possit, et debeat sanctissimo Viatico muniri: quin immo laudatus *Suarez* expresse docet, omnibus, qui sunt doli capaces, positis in vitae discrimine, illud esse, ex Divino praecepto, porrigendum; citatam quippe sectionem in hunc modum absolvit: *At vero de Communione facienda in articulo mortis non est eadem ratio ... Unde existimo, in illo articulo dandam esse Communionem cuicumque homini habenti usum rationis ad peccandum, et capaci Confessionis, et extremae Unctionis. Quod* Navarrus *quidem fatetur esse omnibus consulendum: ego vero existimo, esse obligationem tam ex parte petentis, quam dispensantium etc.* Suaresii sententiam pluribus comprobat Cardinalis de *Lugo de Euch. disp. 13. sect. 4. n. 37.* eidemque suffragatur Auctor anonymus in Carmine Ms. prolato a *Martene de antiq. Eccl. ritib. cit. t. 1. lib. 1. c. 4. art. 10. §. 14.* inquiens:

Non pueris infra bis quinque manentibus annos
Des Corpus Domini, quamvis sint corpore puri:
Quid sumant, cum ignorent, ergo prohibentur:
Excipe; quos urget fera mors, anni licet his sint
Octo, sive novem, vel septem, dum sibi constet
Scire pater noster, et eorum vita probata.

Quare nulli controversae opinioni calculum adjicit Episcopus, qui in sua Synodo Parochos serio adhortatur, et monet, ne patiantur, omnes pueros indiscriminatim interire sine Christi Corporis Viatico, illudque iis praebendum praecipit, quos iidem Parochi, diligenti praemisso examine, tanta compererint pollere ingenii perspicacia, ut latentem sub speciebus sacramentalibus Christum et firmiter credant, et reverenter adorent: tunc vero securius id in Synodo decernitur, quum non determinatur certa aetas, in qua decessurus puer sit Christi Corpore reficiendus, circa quam unice vertitur Theologorum dissensio, sed ipsiusmet prudentis Parochi judicio permittitur definire, an moriturus puer, spectata ejus indole, sit tanti Sacramenti capax; hoc siquidem adhibito temperamento, nemo facile contradicet Synodali Constitutioni, cui pene omnes Theologi suffragantur.

IV. Similiter, absque formidine se aliqua involvendi controversia, et potest, et interdum debet Episcopus constituere, ne Parochi renuant sanctissimam Eucharistiam iterato deferre ad aegrotos, qui, etiam perseverante eodem morbi periculo, illam saepius, per modum Viatici, quum naturale jejunium servare nequeant, percipere cupiunt. Quamvis enim *Vasquez in 3. part. disp. 214. cap. 2. in fin.* doceat, Divino praecepto satisfieri per unicam perceptionem sanctissimi Viatici in eadem aegritudine; nullum tamen invenimus alicujus nominis Theologum, qui neget, et licitum, et pium, ac laudabile esse, illud saepius repetere. Ita quippe expresse tradunt *Sylvester verb. Eucharistia 3. §. 6.* Tabiena *verb. Communicare nu. 48.* Sotus *in 4. dist. 12. quaest. 1. art. 8.* Toletus *in Summa lib. 10. c. 15.* Henriquez *lib. 8. c. 4. num. 1. et cap. 50. n. 1.* Suarez *disp. 68. sect. 5.* Layman *lib. 5. Summ. tract. 4. cap. 6. quaest. 6. num. 20.* Diana *tom. 1. tract. 7. resolut. 57.* Cardinalis de Lugo *disp. 15. sect. 3.*

num. 64. qui male traducit *Vasquez*, quasi Auctorem contrariae sententiae, quum hic de sola loquatur obligatione, ut diximus, et legenti patebit.

V. Aliqua dumtaxat dissensio est in praefiniendo temporis spatio, quod debeat intercedere, ut intra eamdem infirmitatem, possit iterum non jejuno dari Eucharistia. Aliqui enim, cum *Navarro*, multum temporis interfluere debere existimant inter unam, et alteram Communionem; quam indefinitam *Navarri* assertionem, de spatio triginta dierum, explicat *Villalobos in Summ.* 1. *part. tract.* 7. *dub.* 38. Alii cum *Suarez cit. loc.* decem, aut octo dies exposcunt. Alii cum *Ludovico a Sancto Joanne* in Summa Hispano sermone edita *tom.*1. *quaest.* 7. *art.* 10. *difficult.* 4. *de Sacram. Euch.* post elapsos tres dies, Viaticum iterari concedunt. Alii demum cum *Layman cit. cap.* 6. *num.*20. etiam insequenti die illud repeti permittunt, si videatur instare mortis periculum, et aegrotus, qui, quum sanus esset, frequenter consueverat Eucharisticum panem degustare, eo denuo nutriri, et roborari cupiat. Abstrahat igitur Episcopus ab hisce quaestionibus; solumque Parochis insinuet, posse, et debere sanctissimum Viaticum in eadem infirmitate iterum, et tertio administrari, praesertim si ipsimet aegrotantes iterum caelestem illum panem esuriant; et, si velit, poenam etiam in Parochos decernat, qui, post plurimum temporis, Eucharistiam ad eumdem infirmum, eam devote efflagitantem, falsis quibusdam, et emendicatis praetextibus, denuo deferre obstinate detrectant: nihil quippe in hac saluberrima Constitutione invenietur censura, et castigatione dignum.

VI. Quod si in Synodo aliquid etiam dicendum occurrat de sacramentalis Communionis frequentia, caveat Episcopus, ne aut universim improbet, aut omnibus indiscriminatim suadeat quotidianum ad sacram mensam accessum. Etsi enim prisci Fideles consueverint quotidie Eucharisticum panem degustare, quod discimus ex *S.Justino in apologia* 1. quam pro Christianis obtulit *Imperatori Antonino*, ex *S. Cypriano in expositione Orationis Dominicae*, ex S. Hieronymo *epist.*50. ex *Can. Omnes Fideles, de Consecr. dist.* 1. et *Can. Peracta ibid. dist.*2. quidquid sit, an ad quotidianam Communionem ex Ecclesiae praecepto adigerentur, quemadmodum opinatur *Vasquez* 3. *part. disp.*214. an potius ex mera devotione, et charitatis ardore quotidianus ejusdem usus fuerit a Fidelibus receptus, quod existimant *Suarez cit. disp.*69. *sect.*3. et Juvenin *de Sacram. dissert.*4. *quaest.*9. *cap.* 3. *art.*1. *in fin.* indubitatum est, posterioribus seculis, postquam scilicet elanguit Fidelium charitas, non solum intermissam fuisse Communionis frequentiam, sed jamdudum, hoc est a seculo XII. inter pios, et doctos vehementer dubitatum, an consulendus esset Fidelibus quotidianus Christi Corporis esus; siquidem apud *Innocentium III. de myster. Miss. lib.*4. *cap.*42. legimus: *Dixerit ergo quispiam, communicandum esse quotidie; dixerit alius, quotidie communicandum non esse*: quae certe verba indicant rem positam in quaestione, quam *Innocentius* non solvit, subjungens: *Faciat unusquisque, quod pie crediderit faciendum*: atque ad id comprobandum affert *Augustinum* relatum *in Can. Quotidie de consecrat. dist.*2. ubi ait: *Dixerit quispiam, non quotidie accipiendam Eucharistiam: alius affirmet quotidie: faciat unusquisque, quod, secundum fidem suam, pie credit esse faciendum*. Eamdem quaestionem distincte et perspicue, suo more, pertractavit *D. Thomas* 3. *part. quaest.* 80. *art.*10. in qua docet, esum quidem Eucharistici panis, in se spectatum, semper esse salutarem, et nihilominus non semper cuicumque expedire, illum sumere; quia non semper reperitur in sumente dispositio requisita ad dignam illius comestionem: ex quo concludit: *Et ideo, si aliquis se quotidie ad hoc paratum inveniat, laudabile est, quod quotidie sumat. Unde Augustinus, quum dixisset: Accipite quotidie, ut quotidie tibi prosit: subjungit, Sic vive, ut quotidie merearis accipere. Sed, quia multoties in pluribus hominum multa impedimenta hujus devotionis occurrunt propter corporis indispositionem, vel animae, non est utile omnibus hominibus, quotidie ad hoc Sacramentum accedere.*

VII. Haec perpendentes sapientissimi Tridentini Patres, duobus a se editis decretis, Fideles hortati sunt ad sanctissimae Communionis frequentiam, sibique in votis esse demonstrarunt, ut quilibet tanta emineat morum integritate, ut digne possit etiam quotidie Christi carnibus pasci; consulto tamen abstinuerunt ab universali regula hac de re tradenda, quum satis exploratum habuerint, eam unice desumi posse a cujuslibet peculiari statu, devotione, et charitate. Primum decretum habetur *sess.*13. *de Eucharistia cap.*8.

estque hujusmodi: *Paterno affectu admonet sancta Synodus, hortatur, rogat, et obsecrat per viscera misericordiae Dei nostri, ut omnes, et singuli, qui Christiano nomine censentur . . . haec sacra Mysteria Corporis, et Sanguinis ejus, ea Fidei constantia, et firmitate, ea animi devotione, ea pietate, et cultu credant, et venerentur, ut panem illum supersubstantialem frequenter suscipere possint.* Alterum extat *sess.22. cap.6. de Sacrific. Miss. Optaret quidem sacrosancta Synodus, ut in singulis Missis Fideles adstantes non solum spirituali affectu, sed sacramentali etiam Eucharistiae perceptione communicarent, quo ad eos sanctissimi hujus Sacrificii fructus uberior proveniret.*

VIII. Sed nihilominus haec saluberrima Tridentini decreta non extinxerunt antiquam, quam innuimus, controversiam; quin immo haec, seculo elapso, acrius inter Theologos recruduit: plures quippe quotidianae Communioni plus aequo patrocinantes, eam omnibus, sine ullo personarum delectu, suadendam dictitarunt: e quorum numero fuit, qui hanc etiam propositionem non est veritus asserere, quam die 2. Martii 1679. Apostolicae damnationis telo confixit *Innocentius XI. Frequens Confessio, et Communio, etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota praedestinationis*: alii contra frequentiorem, multoque magis quotidianum ad sacram mensam accessum, nimium imprudenter, universim damnarunt. Vtriusque classis Auctores referunt *Rhodes disp. 1. quaest.4. sect.1. §.2. et 3.* Joannes Sanchez *disput.22.* Cardinalis de Lugo *de Euch. disp.17.* et Cardenas *Crisis Theolog. tom.3. disp. 66.* Ad hanc vero litem praecidendam, jubente, atque approbante *Innocentio XI.* die 12. Februarii 1679. promulgatum est decretum, quod integrum legitur apud citatum *Cardenas cap.1.* et la-Croix *lib.6. part.1. num.665.* e quo haec verba, ad Episcopos maxime pertinentia, transcribimus. *In hoc igitur Pastorum diligentia potissimum invigilabit, non ut a frequenti, aut quotidiana sacrae Communionis sumptione, unica praecepti formula aliqui deterreantur, aut sumendi dies generaliter constituantur, sed magis quid singulis permittendum per se, aut Parochos, seu Confessarios sibi decernendum putet; illudque omnino provideat, ut nemo a sacro convivio, seu frequenter, seu quotidie accesserit, repellatur; et nihilominus det operam, ut unusquisque digne, pro devotionis, et praeparationis modo, rarius, aut crebrius Dominici Corporis suavitatem degustet . . . Proderit etiam, praeter Parochorum, et Confessariorum diligentiam, opera quoque Concionatorum uti, et cum eis constitutum haberi, ut, quum Fideles ad sanctissimi Sacramenti frequentiam (quod facere debent) accederint, statim de magna ad illud sumendum praeparatione orationem habeant: generatimque ostendant, eos, qui ad frequentiorem, aut quotidianam salutiferi cibi sumptionem, devoto studio excitantur, debere, sive laici negotiatores sint, sive conjugati, sive quicumque alii, suam agnoscere infirmitatem, ut dignitate Sacramenti, ac Divini judicii formidine, discant celestem mensam, in qua Christus est, revereri; et, si quando se minus paratos senserint, ab ea abstinere, seque ad majorem praeparationem accingere.*

IX. Si itaque in Synodo instituatur sermo de frequenti, aut etiam quotidiano Sanctissimae Eucharistiae usu, non est deviandum ab hujus decreti semita; sed si qua Parochis tradenda sit instructio, curandum est, ut haec illi adamussim respondeat: praecipue vero monendi sunt Confessarii, ne frequentem ad Eucharistiam accessum iis aut suadeant, aut permittant, qui in gravia peccata saepe labuntur, nec de poenitentia peragenda, suaque vita emendanda sunt soliciti, sicuti nec illis qui, etsi gravia evitent crimina, voluntatem tamen habent venialibus inherentem; qua de re legendi sunt *S. Franciscus Salesius Philotheae part.2. cap.20.* et Joannes Thaulerus *serm.4. in festo Ven. Sacramenti.*

CAPVT XIII.

De pertinentibus ad Sacramentum Poenitentiae, et signanter de Quaestione, ejusque usu in Synodalibus constitutionibus, quoad necessitatem aliqualis dilectionis Dei in attritione ex metu Gehennae concepta, aut dictae necessitatis exclusionem.

SAncta Tridentina Synodus *sess.14. cap.4. de Poenitentia* duplicem distinguens Contritionem, utriusque virtutem, et efficaciam in hunc modum explicat: *Docet praeterea, etsi Contritionem hanc aliquando charitate perfectam esse contingat, hominemque Deo reconciliare, priusquam hoc Sacramentum actu suscipiatur, ipsam nihilominus reconciliationem ipsi Contritioni, sine Sacramenti voto, quod in illa includitur, non esse adscribendam. Illam vero Contritionem imperfe-*

ctam, quae Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennae, et poenarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum spe veniae, declarat, non solum non facere hominem hypocritam, et magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, et Spiritus Sancti impulsum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo poenitens adjutus, viam sibi ad justitiam parat. Et, quamvis sine Sacramento Poenitentiae per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sacramento Poenitentiae impetrandam disponit.

II. Ex his Concilii Tridentini verbis celebris orta est quaestio, qualis sit illa Attritio, quae ad Dei gratiam, in Sacramento Poenitentiae impetrandam, disponit. Atque, ut in primis de ipso Attritionis vocabulo aliquid dicamus, illud non esse antiquissimum, neque ante annum 1220. in scholis vulgari coeptum, Eruditi omnes optime norunt, cum *Morino de Poenit. lib.8. cap.2. num.14.* Quod tamen per nomen significatur, et Patribus, et Theologis semper perspectum fuisse, nemo dubitat: omnes quippe duplicem semper agnoverunt Contritionem; unam perfectam, quae ex se justitiam, et sanctitatem affert; alteram imperfectam, quae sola homini justificando impar est. Hinc vero Contritionem imperfectam, visum est Scholasticis, congruo vocabulo, appellare Attritionem. *Sicut enim* (inquit Estius *in 4. dist.16. §.9.*) *in corporalibus attritum dicitur, quod aliquo modo, nempe forinsecus tantum, laesum est, aut comminutum; contritum vero, quod tantum intus, et foris fractione in minima resolutum est: ita in spiritualibus Attritio ab illis dicta est imperfecta quaedam, et aliquo usque tantum progressa poenitentia: Contritio vero poenitentia intima, et perfecta.*

III. Porro ex multiplici capite potest haec Contritionis imperfectio dimanare: et primo loco valde imperfecta est Contritio, quae non est supernaturalis, sed unice movetur ab objecto naturali, aut non elicitur viribus gratiae. Hanc sufficientem non esse ad justificationis gratiam, tam extra, quam intra Sacramentum consequendam, omnes fatentur: est enim similis poenitentiae Antiochi, qui peccatum deflebat, non quod esset offensa Dei, sed propter gravissimum morbum, quo cruciabatur; qua de causa veniam a Deo non est consequutus, 2. *Machab. cap.9.* et quamvis aliquot ex veteribus Scholasticis visi sint huic naturali Attritioni vires tribuere ad hominem Deo reconciliandum; eorum tamen opinio proscripta est ab *Innocentio XI.* qui anno 1679. hanc propositionem *num.57.* damnavit: *Probabile est, sufficere Attritionem naturalem, modo honestam.* Advertendum tamen, ne quis confundat motivum poenitentiae, cum occasione, qua ad poenitentiam excitatur: etenim multi, morbo, aliove temporali malo vexati, perpetrata crimina mente revolvunt, et Dei gratia auxiliante, illa ex motivo superno, serio detestantur; sicuti accidit Ninivitis, qui timore mortis temporalis, ac subversionis Urbis, quam *Jonas* praenuntiabat, commoti, per veram, sinceram, et supernaturalem Contritionem ad Deum conversi sunt.

IV. Imperfecta pariter est Contritio, quae ab aliquo dumtaxat peccatorum genere, non ab omnibus, voluntatem avertit: evenire enim potest, ut quis, ex speciali affectione erga aliquam virtutem, peccata eidem opposita detestetur, quin tamen propositum habeat cetera praecavendi, quae aliis virtutibus adversantur. Ac demum imperfectissima erit, nec Contritionis nomen ea merebitur, quae non procedat ex deliberata voluntate, sed potius sit quaedam velleitas, seu sterilis, atque inefficax displicentia de peccato, absque absoluto proposito in posterum non peccandi. Evidens porro est, neutram ex his posterioribus Contritionibus ad justificationem prodesse, quia neutra excludit voluntatem peccandi, sicuti Tridentinum exposcit, neque ad illam pertinet poenitentiam, quam a nobis exigit Dominus, *Ezechielis cap.* 18. *Convertimini, et agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, et non erit vobis in ruinam iniquitas. Projicite a vobis omnes praevaricationes vestras, in quibus praevaricati estis, et facite vobis cor novum, et spiritum novum.*

V. Alia est Contritio supernaturalis, et efficax, omnem excludens voluntatem peccandi, quae nihilominus, aliis nominibus, dicitur imperfecta, et in quam unice cadit controversia, quam proposuimus. Et primo quidem potest Contritio esse imperfecta, imperfectione *mere negativa*; quia scilicet, etsi concipiatur ex eodem motivo charitatis, seu amoris Dei super omnia, ex quo concipitur Contritio perfecta, ad istius tamen intensionis gradum non pertingit, sed est debilis, tenuis, et remissa. Secundo dicitur imperfecta, quia peccata detestatur

propter Deum dilectum, non tamen amore amicitiae, sed concupiscentiae, hoc est dilectum, non quatenus est in se summe bonus, sed quatenus est bonus nobis, seu quatenus nostra felicitas, beatitudo, et finis ultimus. Tertio, et plerumque, nomine Contritionis imperfectae intelligitur dolor de peccatis, unice conceptus, atque elicitus propter eorumdem turpitudinem, aut solum metum poenarum, et gehennae, absque ulla Dei dilectione. Verum haec eadem Contritio imperfecta potest ita moveri ex timore gehennae, ut simul conjungatur cum aliquo Dei amore initiali; quatenus scilicet voluntas, quae peccata odit propter supplicia, simul fertur quodammodo in Deum, ut objectum diligibile, eumque incipit amare, quamvis nondum amet amore perfecto charitatis. Difficile tamen est explicare hunc amorem initialem, nisi dicamus, eum esse verum actum amoris, sed debilem, tenuissimum, atque in minimo gradu: ac proinde haec quarta species Contritionis imperfectae videtur fere coincidere cum prima ex nuper enumeratis, neque in alia ab ea differre, nisi quod illa sit ex solo charitatis motivo; haec vero admixtum etiam habeat timorem poenarum.

VI. His positis, quamvis ante Tridentinum communiter Theologi docuerint, ad Dei gratiam in Sacramento Poenitentiae obtinendam, satis esse Contritionem imperfectam, quam jam tum *Attritionem* nuncupant; Attritionis tamen nomine, nunquam dolorem intellexerunt de peccatis, aliunde excitatum, quam ex motivo charitatis, seu omnino sejunctum ab aliquo saltem remisso, tenui, debili, seu initiali amore benevolo Dei: sicuti testatur doctissimus *Morinus cit. lib.*8. *cap.*4. *num.*2. Omnium autem primi *Franciscus Victoria*, et *Dominicus Soto*, ambo ex Ordine Dominicanorum, docuerunt, ad peccatorum remissionem, virtute Clavium, assequendam, satis esse Attritionem mere servilem, seu conceptam ex solo metu gehennae; modo tamen haec a poenitente bona fide reputetur Contritio, ad quam ceteroquin eliciendam eum pro viribus conari debere affirmarunt. At *Melchior Canus*, *Victoriae*, et *Soti* sententiam sequutus, eam praeterea extendit ad Attritionem mere servilem, sic cognitam, hoc est, quae a Poenitente non existimetur vera Contritio, sed talis esse cognoscatur, qualis revera est. Enimvero, si materia proxima Sacramenti Poenitentiae esset vera Contritio, error poenitentis bona fide se contritum reputantis, quum revera contritus non sit, eum quidem excusaret a culpa, sed non disponeret ad gratiam assequendam in Sacramento, quod, ex defectu materiae proximae, esset irritum: eo pacto, quo, qui, solo elicito actu doloris mere naturalis, quem tamen credit supernaturalem, ad Sacramentum Poenitentiae accedit, non sit utique sacrilegii reus, sed Sacramenti effectu privatur: quemadmodum recte ratiocinatur *Suarez tom.*4. *in* 3. *part. disp.*20. *sect.* 4. *num.* 15. *et seq.* Quamobrem, si ad Sacramentum Poenitentiae sufficit Attritio servilis, quae reputetur Contritio, ut voluit *Sotus*, necessario inde consequitur, sufficientem etiam esse Attritionem mere servilem, ut docuit *Melchior Canus*.

VII. *Melchioris Cani* sententia, vix nata, scholas omnes pervasit, et tanto plausu excepta est, ut plurimos, ac magni nominis statim invenerit patronos: *Sed prae ceteris* (inquit Morinus *cit. loc.*) *hanc opinionem celebrem reddiderunt duo Theologiae scholasticae clarissima et famosissima lumina*, Franciscus Suarez, *et* Gabriel Vasquez, *quos innumeri nunc sequuntur Theologi*. Verum, qui inter istos doctiores, et sapientiores habentur, pavidi quodammodo, et meticulosi, ac magna cum cautela, illi recenti opinioni subscripserunt, quam ipsemet *Canus* nonnisi dubitanter astruxerat *part.*5. *relect. de Poenit.* inquiens: *Contritio ponitur pars Sacramenti, quia est certa, et indubitata materia. Quod autem Attritio sufficiat, quamvis verum sit, non est adeo certum et indubitatum; et ideo Concilium Florentinum, communisque sententia, tenens certum, relinquens incertum, ponit, Contritionem partem esse hujus Sacramenti*. Hac eadem moderatione loquitur *Suarez tom.* 4. *in* 3. *part. quaest.*90. *art.*4. *disp.*15. *sect.*4. *num.* 17. ubi obligans Fideles, qui lethalem culpam admiserunt, ad habendam Contritionem charitate perfectam in articulo mortis, hanc affert rationem: *Nam, licet sit probabilis opinio, Attritionem cognitam cum Sacramento sufficere ad justificationem, tamen non est certa, et potest esse falsa. Quod si fortasse in re ita est, probabilis ista existimatio non sufficit, ut homo salvetur. Ergo qui sciens, et videns, ita se mori permittit, voluntarie exponit se periculo morali aeternae damnationis. Nam, ubi est morale dubium, est morale periculum, praesertim in re tam gravi. Heic autem*

est morale dubium, quum illa opinio nec valde antiqua, nec multum communis sit. Suaresii monitum confirmat *Philippus Gamachaeus Summ. Theolog. cap.8. de Poenit.* inquiens: *Etiamsi agnoscamus, Sacramentum Poenitentiae revera facere ex attritis contritos, non tamen id omnino indubitatum . . . Ergo debet tunc conari ad veram Contritionem, ut hoc modo Attritio saltem evadat certior*. Et Paulus Comitolus *Respons. moral. lib. quaest.* 32. licet absolvi posse doceat, qui, ex sola formidine aeternae poenae, de peccatis dolet, haec tamen prudenter addit: *Plures, magnique Theologi, in poenitente, antequam absolvatur, Contritionem veram, charitate formatam, requirunt, neque usque adeo certum est, Attritionem poenitenti esse satis. Quocirca Sacerdotis partes praecipue esse debent, verae Contritionis motum in corde poenitentis, auxiliante Deo, elicere, ardentique cum cohortatione urgere, ut propter Deum peccata admissa execretur omnia*. Sed, quod isti tanta adhibita circumspectione, affirmarunt, posteriores Doctores, ob auctum sibi consentientium numerum, animosiores facti, non solum absque ulla dubitatione, et limitatione asseruerunt, sed contrariam sententiam, requirentem in poenitente aliquem charitatis amorem, saltem initialem, carpere, et censura afficere non dubitarunt, eam omnino improbabilem, periculosam, Tridentini menti contrariam, atque implicite, et virtualiter quodammodo ab eodem Tridentino proscriptam, dictitantes. Verum istos redarguit Cardinalis *Pallavicinus*, diserte affirmans, unicum Tridentini scopum fuisse, damnare haereticos improbantes timorem servilem, tamquam inhonestum, neutiquam vero definire controversiam, jam tum inter Doctores Catholicos agitatam: *lib.* enim 12. *hist. Tridentini cap.*10. *n.*25. haec ad rem apposite scribit: *Quantum ex actis conjicio, Theologorum mens erat, ut error haereticorum damnaretur, tamquam inhonestum improbantium poenae timorem; non item, ut ferret sententiam de scholastica quaestione, an hujusmodi timor non solum absque Contritione animi perfecta (de quo controversia vix fuit, sicut patebit); sed etiam absque eo quod ullus excitetur amor imperfectus, sufficiat ad peccatorum remissionem in Sacramento. Id vero clare liquet ex ipsa probatione Concilii, qua hujus articuli doctrinam firmat cap.*4. *nimirum Ninivitarum poenitentiam ex timore profectam ipsis profuisse, quum certum esset, eo tempore, quo Sacramentum Poenitentiae adhuc non extabat, eam formidolosam poenitentiam minime suffecisse, per se ipsam, ad peccatum delendum, sed vim tantummodo habuisse ad impetrandam novam gratiam, cujus ope adjiceretur charitas*. Testatur deinde idem probatissimus Historicus, supra citatum decretum *cap.*4. *sess.*14. fuisse prius ita concinnatum, ut in eo diceretur, Attritionem ex metu gehennae, et poenarum, *sufficere* ad Dei gratiam in Sacramento impetranda, sed, intercedente *Joanne Aemiliano*, Tudetano Episcopo, ablatum fuisse verbum illud *sufficere*, ejusque loco subrogatum verbum *disponit*, quod profecto aequivocum est, et referri potest cum ad dispositionem proximam, tum ad remotam; sicut opportune observant *Petrus Lambertus le Drou in Tract. de Contrit. et Attrit. dissert.*1. §.1. *et seq.* Natalis Alexander *Theolog. dogmat. et moral. lib.*2. *de Sacram. Poenit. art.*3. *proposit.*5. Juvenin *de Sacram. dissert.*6. *quaest.*4. §. 3. Tournely *de Poenit. quaest.*5. *art.* 2. Witasse *eod. tract. quaest.* 3.

VIII. Ad haec, ut observant *Launojus* in dissert. de mente Concilii Tridentini circa Contritionem, et Attritionem *part.*2. *cap.*2. et citatus *le Drou* §. 3. ex ipsismet Patribus, et Theologis, qui Concilio Tridentino interfuerant, eodem Concilio absoluto, aliqui propugnarunt necessitatem inchoatae Contritionis, seu amoris initialis ad Sacramentum Poenitentiae; inter quos *Federicus Nausea*, Episcopus Viennensis in Austria, in suo Catechismo, et *Franciscus Sonnius* Episcopus Antuerpiensis *tract.* 4. *de Poenit. cap.*6. alii pro sufficientia Attritionis mere servilis dimicarunt, uti *Andreas Vega*, et citati *Dominicus Soto*, et *Melchior Canus*. Non autem fuissent Praesules, et Theologi in has oppositas sententias distracti, si quid a Concilio Tridentino de hac re definitum scivissent.

IX. Quum itaque versemur in quaestione ab Ecclesia hactenus non definita, jure ac merito *Alexander VII.* die 5. Maii 1667. sub poena excommunicationis latae sententiae, Sedi Apostolicae reservatae, praecepit *cunctis, et singulis Fidelibus . . . ut, si deinceps de materia Attritionis scribent, vel libros, aut scripturas edent, vel docebunt, vel praedicabunt, vel alio quovis modo poenitentes, aut scholares, ceterosve erudient, non audeant alicujus theologicae censurae, alteriusve injuriae, aut contumeliae nota, taxare alteram sententiam, sive negantem necessitatem aliqualis*

dilectionis Dei in praefata Attritione, ex metu gehennae concepta, quae hodie inter Scholasticos communior videtur, sive asserentem dictae dilectionis necessitatem; donec ab hac sancta Sede fuerit aliquid hac in re definitum. Caveant proinde Episcopi, ne in suis Synodis, aut in instructione Sacerdotum, quam Synodis quandoque attexunt, aliquid decernant aut de Attritionis mere servilis ad Sacramentum Poenitentiae sufficientia, aut de amoris saltem initialis necessitate. Adhuc quippe sub Judice lis est: adhuc impune pro una, et altera sententia dimicatur. Paucis antea annis Cardinales *Gottus Theolog. tom.3. in 3. part. D.Thomae, quaest.4 de Contritione dub.4.* §. 1. sententiam propugnavit non requirentem in poenitente amorem Dei, ne initialem quidem, ad justificationis gratiam in Sacramento Poenitentiae assequendam. Hac ipsa in Vrbe, opera, et cura *P.Caroli Jacobi Romilli*, Ordinis Minorum Conventualium Generalis Ministri, typis recusum est Opus *Claudii Frassen*, inscriptum *Scotus Academicus*; cujus Auctor *tom.10. pag.563.* strenue defendit, Attritionem ex solo metu poenarum, et gehennae, atque ex amore concupiscentiae, seu affectu spei, conceptam, modo supernaturalis sit, omnemque excludat voluntatem peccandi, esse sufficientem dispositionem ad Sacramenti Poenitentiae fructum in se derivandum. Contra vero Cardinalis *Denhoff*, Episcopus Caesenatensis, *In sua instructione Pastorali de Poenit. Sacram. pag. 33.* aliqualem amorem in Attritione requirit, ut sit sufficiens Sacramenti Poenitentiae materia. *Franciscus Maria Campioni* anno 1698. doctam elucubravit Dissertationem Theologico-Scholasticam, in qua totis viribus conatus est demonstrare necessitatem aliqualis amoris Dei, saltem imperfecti, et initialis, ad impetrandam gratiam in Sacramentis, quae dicuntur *Mortuorum*. Et laudatus *Petrus Lambertus le Drou*, Episcopus Porphyriensis, Apostolici Sacrarii Praefectus, quum per Vrbem evulgatam vidisset Dissertationem, a *Bartholomaeo Rivio*, ejusdem sui Augustiniani Instituti Theologo, exaratam, in qua Auctor decertat pro sufficientia Attritionis, omnis charitatis expertis, ad valide, et cum fructu recipienda Sacramenta Baptismi, et Poenitentiae, eidem statim contradictorem se praebuit, aliisque editis Dissertationibus, san. mem. *Clementi XI.* nuncupatis, nullum non adhibuit argumentum, quod aptum putaverit ad praedictam opinionem refellendam; contendens, Attritionem mere servilem, ne a Sacramento quidem vires sortiri, quibus valeat hominem proxime disponere ad Dei gratiam, vel primò obtinendam, vel amissam recuperandam. Hinc recte intulit *Berti Theolog. tom.7. lib.34. cap.5.* nihil hactenus a Sede Apostolica de hac quaestione decisum, sed libertatem cuique datam, ex praefatis opinionibus eam eligendi, et docendi, quam maluerit.

X. Sed non ideo prohibentur Episcopi Confessarios monere, ut poenitentes ad veram, et perfectam Contritionem hortentur, et excitent: id siquidem faciendum suadent etiam praecipui Auctores, qui pro sufficientia doloris, ex solo metu gehennae, steterunt, uti *Suarez*, *Gamachaeus*, *Comitolus*, quorum testimonia supra retulimus. Et, quod magis est, ita fieri praecipit Rituale Romanorum, jussu *Pauli V.* editum, *tit.* 18. Confessario injungens, ut, audita poenitentis sacramentali Confessione, ejusque peccatis diligenter expensis, *opportunas correptiones, ac monitiones, prout opus esse viderit, paterna charitate adhibeat, et ad dolorem, et Contritionem efficacibus verbis adducere conetur*: cui consonat Rituale Argentinense, editum a Cardinali *de Rohan*, *tit. de Poenit.* §.1. ubi haec habentur: *Ceterum poenitentes suos admonere non cessent Confessarii, ne se putent securos in Sacramenti Poenitentiae perceptione, si praeter fidei, et spei actus non incipiant diligere Deum, tamquam omnis justitiae fontem, ut loquitur sacrosancta Synodus Tridentina.*

CAPVT XIV.

De Confessione, quam nonnullae Synodi excipiendam prohibent Confessario, qui est in opere carnali complex criminis cum Poenitente peracti.

VT jam, post dispositionem requisitam in poenitente, aliquid de Confessarii jurisdictione, quod ad propositum pertineat, dicamus, unum animadversione dignum censemus. Quamvis Sacramentum Poenitentiae sit a Christo Domino institutum per modum judicii, et nemo esse queat Judex in causa propria; nihilominus communiter existimant Theologi, duce *D. Thoma*, sola spectata natura Sacramenti, posse Confessarium, sui criminis socium, a secum perpe-

trato peccato, cujuscumque speciei illud sit, in foro Sacramentali absolvere: siquidem tunc, non de propria, sed de aliena culpa judicium profert: neque, seclusa legum prohibitione, repugnat, ut quis Judicis personam assumens, de commisso ab altero delicto sententiam dicat, licet ejusdem delicti ipse tamquam privatus, particeps fuerit. Ita *D. Thomas in supplem. 3. part. quaest. 20. art. 2.* *Ad primum ergo dicendum, quod in tali casu nec Sacerdos debet audire Confessionem mulieris, cum qua peccavit, de illo peccato, sed debet ad alium mittere, nec illa debet ei confiteri, sed debet petere licentiam ad alium eundi, vel ad Superiorem recurrere, si ille licentiam denegaret, tum propter periculum, tum quia est minor verecundia. Si tamen absolveret, absoluta esset. Quod enim* Augustinus *dicit, quod non debeat esse in eodem crimine, intelligendum est, secundum congruitatem, vel secundum necessitatem Sacramenti.* An vero non solum valide, sed etiam licite id fiat, non consentiunt Auctores. Aliquam certe labem in ea Confessione *D. Thomam* agnovisse, ex citatis ejusdem verbis palam est. Et *Petrus Damiani opusc. 7. cap. 7.* adeo vehementer in eamdem Confessionem invehitur, ut certe videatur, illam non solum illicitam reputare, sed tamquam irritam rejicere; ait enim: *Legis praeceptum est, ut, quum quis lepra perfunditur, Sacerdotibus ostendatur: tunc autem, non Sacerdotibus, sed leproso potius ostenditur, quum immundus immundo peractam communem nequitiam confitetur. Sed, quum Confessio utique manifestatio sit; quid, obsecro, manifestat, qui audienti cognitum narrat? Aut quo pacto Confessio illa dicenda est, ubi nihil a confitente manifestatur, nisi quod jampridem ab audiente cognoscitur? Et qui sociali vinculo peractae iniquitatis adstringitur, qua lege, quo jure, alterum poterit ligare, vel solvere? Frustra enim quis alium solvere nititur, qui et ipse vinculis irretitur.* His, ex Theologis moralibus assentitur *Stephanus Fagundez in secundum praeceptum Ecclesiae lib. 4. c. 3. n. 35.* ubi gravis culpae reum facit Sacerdotem, excipientem Confessionem suae concubinae. At ex adverso *Sylvester in Summ. part. 1. verb. Confessio 1. n. 17.* Joannes Sanchez *disp. 10. select. num. 16.* Theophilus Raynaudus *tom. 16.* in Opere, cui titulus *Heteroclita spiritualia, pag. 128.* la-Croix *tom. 2. pag. 227.* aliique affirmant, Confessionem factam complici, tam ex parte poenitentis, quam ex parte Confessarii, culpa vacare, modo uterque a perpetrato crimine abhorreat, et longe absit periculum novi consensus in illud.

II. Et tamen in multis Synodis decretum est, nedum illicitam, sed inanem pariter, nullam, atque irritam fore absolutionem, a Sacerdote datam socio sui criminis adversus sextum Decalogi praeceptum. Ita quippe statutum legimus in Synodo Leodiensi anno *1662. pag. 74.* in Veliterna sub Cardinali *Cybo* anno *1698. pag. 36.* in Synodo Fulginatensi sub Episcopo *Baptistellio* anno 1722. *pag. 76.* in Bononiensi sub Cardinali *Jacobo Boncompagno lib. 2. cap. 6.* in Anconitana sub Cardinali *Massaejo* anno 1738. *pag. 11.* atque in Synodo Lucana, quam refert *Roncaglia in sua morali Theologia tom. 2. tract. 19. cap. 3.* Numquid igitur praedicti Episcopi peccarunt contra regulam, quam hucusque inculcavimus, et elucidavimus, nihil in Synodo decernendi de rebus dubiis, atque inter Theologos controversis, materiam praecipue Sacramentorum respicientibus?

III. Nihil illos peccasse ex eorumdem statutis deprehendimus: illi siquidem non deciderunt quaestionem, an Confessarius, generali ceteroquin jurisdictione instructus, valide, et licite poenitentem absolvat a crimine secum perpetrato; sed eumdem privarunt jurisdictione, seu facultate absolvendi socium sui, seu complicem in peccato impudicitiae. Quam vero sapienter, et sancte id praestiterint, ex iis fas est judicare, quae Doctores, de hac re agentes, mature ponderantur. Atque, ut ea praetermittamus, quae a *S. Petro Damiani*, et *D. Thoma* nuper audivimus, *Basilius Pontius de matrim. lib. 7. cap. 38. num. 3.* illata mentione Confessionis, de qua agimus, gravia mala describit, atque exaggerat, quae ex ea proveniunt, praecipue quum Confessarius in sacramentali foro foeminam audit, cum qua, non semel tantum, et diu antea peccavit, sed in turpi contubernio perseverat. *Verjuys tom. 9. art. 5.* affirmat, longa experientia compertum, ejusmodi Confessiones plerumque sacrilegas, esse, novisque peccatis foedatas. *Theophylus Raynaudus*, quamvis *cit. loc.* eamdem Confessionem in se licitam dixerit, periculosam tamen fatetur. Et *Natalis Alexander Theolog. dogmat. et moral. tom. 1. lib. 2. de Poenit. c. 5. art. 6. regul. 66.* haec ad rem adnotavit: *Vix contingit, ut peccatores, qui apud ipsos hujusmodi crimen deponunt, sinceram illius poenitentiam agant; vix*

con-

contingit, *ut criminosi illi Sacerdotes salutaria dent consilia*, *et convenientem satisfactionis modum praescribant*: *et,si peccata sint impudicitiae*, *periculum est*, *ne nova cum poenitenti*, *tum Sacerdoti*, *in ipsa Confessione peccati nascatur occasio*. Quare *S. Carolus Borromaeus*, ne sordidis hisce maculis illud foedaretur Sacramentum,quo Christi Sanguine perfudimur, ut a peccatorum lepra mundemur, in sua Synodo Dioecesana XI. *Act. Eccles. Mediol. part.*2. *pag.*409. Confessariis generatim, atque universim facultatem interdixit sui cujuscumque criminis socium, seu quoquo modo participem absolvendi: *Confessario* (inquit), *qui cujuscumque criminis*, *etiam minimi*, *socius*, *particepsve ullo modo fuit*, *munere interdictum sit Confessionis eorum audiendae*, *quos illius socios habuerit*... *Nec vero absolutio*, *si quam impartierit*, *ullius roboris sit*, *sed irrita plane*, *ac rescissa*, *nullaque omnino*, *tamquam ab eo impartita*, *qui jurisdictionis*, *et facultatis expers est*. *Et vero*, *si quis Confessarius culpae socius*, *particepsve aliquid contra ausus erit*, *excommunicationis sententiam statim subeat*: *cujus vinculo irretitus*, *ab alio Sacerdote*, *nisi a nobis*, *absolvi non possit*.

IV. Quamquam autem haec sanctissimi Praesulis statuta, etiam generatim, uti sonant, sint summopere commendanda, et quilibet Antistitum sancte queat eorumdem vestigiis insistere, negari tamen haud potest, majorem quamdam, et graviorem inhonestatem in eo adesse, ut Sacerdos illius personae Confessionem excipiat, cum qua impudicitiae scelus admisit: ac proinde, statim ac nos ad Petri Cathedram evecti, totius Dominici gregis curam suscepimus, universali lege ediximus, ne ullus Confessarius, *extra casum extremae necessitatis*, *nimirum in ipsius mortis articulo*, *et deficiente tunc quocumque alio Sacerdote*, *qui Confessarii munus obire possit*, *Confessionem sacramentalem personae complicis in peccato turpi*, *atque inhonesto*, *contra sextum Decalogi praeceptum commisso*, *excipere audeat*, *sublata propterea illi*, *ipso jure*, *quacumque auctoritate*, *et jurisdictione ad qualemcumque personam ab hujusmodi culpa absolvendam*: ut legi potest in nostris Apostolicis litteris, datis Kalendis Junii 1741. quae extant *Bullarii nostri tom.* 1. *Constit.* 20. §. 4. Vt porro conscientiarum tranquillitati consuleremus, aliis similibus literis datis die 8. Februarii 1745. quae habentur *cit. tom. Bullarii Constit.* 120. declaravimus, ad rem, de qua agimus, perinde esse; nullum adesse Sacerdotem, praeter illum, cum quo poenitens inhoneste peccavit, aut eum tantum adesse, quem idem poenitens, constitutus in mortis articulo, eligere nequit sine periculo se ipsum infamandi, aliisque malam sui suspicionem ingerendi; atque ideo, in eo rerum statu, non prohiberi, diximus, Sacerdotem, suae impudicitiae complicem absolvere: eumdem tamen simul monuimus, ne praedictae infamiae, aut scandali pericula sibi confingat, quae revera absint: quin immo voluimus, ut ea, quum potest, antevertat, et removeat; secus enim poenas non effugiet, in nostra prima Constitutione inobedientibus inflictas.

CAPVT XV.

De forma conditionata in Sacramento Poenitentiae.

QVum in superiore capite sexto hujus libri, de Sacramento Baptismatis, quod in anima characterem imprimit, ageremus, plura disseruimus, de forma conditionata, quae in ejus administratione adhibetur, deque ejusdem vetustate, nec non de circumstantiis necessariis, ut quis ea licite uti possit: quaeque ibi tradidimus, congrua congruis referendo, ceteris etiam Sacramentis, quae characterem imprimunt, facile aptari possunt. Vt autem aliqua dicamus de iis, quae non imprimunt characterem,quum in his Poenitentiae Sacramentum adnumeretur, disputant Theologi, an absolutio sub conditione in illo impertiri possit: quod idem est, ac dicere, an in hoc Sacramento, quod non imprimit characterem, quodque idcirco reiterari potest, quibusdam concurrentibus circumstantiis, conditionata forma admitti, et adhiberi valeat.

II. Qui eam nullatenus admittendam existimant, asserere, solent, hujusmodi formam conditionatam in Sacramento Poenitentiae nunquam in Ecclesia adhibitam fuisse longo XVI. seculorum spatio,quibus nec Concilium ullum,nec ullus ex Patribus eam commemorasse dignoscitur,nec ulla ipsius mentio reperitur in Ritualibus Latinis, aut Graecis, nec etiam in Rituali Romano, quod a *Paulo V.* confirmatum fuit, licet in his de forma conditionata agatur, quae in Baptismi, ac extremae Vnctionis administratione adhibetur; praeterea *S. Carolum Boromaeum* accuratissimam Instructionem pro Confessariis composuisse, in qua loquitur de modo, quo tenerio-

res pueri, atque puellae ad Confessionem admitti debent, quin ullum de conditionata forma verbum faciat; item *Albertum Castellanum*, Ordinis Praedicatorum, ann. 1497. quoddam edidisse Opus, *Sacerdotale Romanum* inscriptum, a summis Pontificibus approbatum (quod idcirco dici potest, auctoritatem legis habere), ubi *pag.* 11. *a tergo c.* 4. *edit. Venet.* 1585. postquam egit de conditionata Baptismi forma, et casuum circumstantias indicavit, quibus ea adhiberi potest, sequentia verba in margine adnotavit: *Secus in Sacramento Poenitentiae, quod non licet.* Contra conditionatam sacramentalis Poenitentiae formam clamat Cardinalis *Cajetanus in sua Summa verb. Absolutio primo*, sequentibus verbis: *Errat Sacerdos sic faciens, quia praesumit sub forma dubia tradere, quod Christus mandavit sub forma certa ministrari*: ac paulo infra. *De nullo magis debet curare absolvens; quam de contritione, et satisfactione poenitentis; et tamen Ecclesia absque conditione aliqua, credit poenitenti dicenti, se contritum, et habere propositum satisfaciendi, et absolutionis beneficium impartitur absque conditionali nota. Vnde exterminanda est hujusmodi superstitio ab Ecclesia Dei.*

III. Vtque eo magis sententiam suam confirment, qua usum conditionatae formae in Sacramento Poenitentiae rejiciunt, casum proponunt de Confessario, qui ita absolveret: *Te absolvo, si habeo potestatem absolvendi*: vel hoc modo: *Si tu es vere poenitens*: vel hoc alio: *Si restitues alienum, aut tale aliquid feceris*: et absolutionem quidem duobus prioribus modis impertitam validam esse, affirmant: at conditionem inutilem prorsus, atque superfluam esse, utpote quae nihil aliud efficiat, nisi ut Minister incertus remaneat, utrum Sacramentum administraverit, poenitens vero, num illud susceperit: absolutionem autem tertio modo impertitam, nimirum sub conditione de futuro, nullam omnino, ac irritam esse; quum Ministri voluntas, absoluta, et efficax *de praesenti* esse debeat, quo tempore ponitur materia, et forma Sacramenti. Sicuti enim propositio conditionata *nihil ponit in re*; ita conditionata voluntas, quamdiu talis est, in suspenso remanet, et nihil prorsus operatur. Ita disserunt *Gennett. tom.* 4. *suae Theologiae Moralis tract.* 6. *de Sacramento Poenitentiae c.* 12. *quest.* 6. Tournely *in Praelectionibus Theologicis de Sacramento Poenitentiae tom.* 2. *art.* 3. *quaest.* 8. *p.* 200. *edit. Paris.* 1728. Gibert *tom.* 2. *Consultationum Canonicarum de Poenitentia consult.* 1. *et tom.* 3. *consult.* 39. *sive ultima.*

IV. Alii tamen, qui formae conditionatae in Sacramento Poenitentiae favent, praemissis rationibus nihil moventur; eamque licite et recte adhiberi posse, statuunt, dummodo necessariae adsint circumstantiae, ac de conditionibus *de praeterito*, vel *de praesenti* agatur, minime vero *de futuro*. Animadvertunt siquidem, nihil esse in forma conditionata, quod Sacramentum irritum faciat. Si enim conditiones illae *de praeterito*, vel *de praesenti*, adsunt, dum forma adhibetur, Sacramentum non secus perficitur, ac si forma absoluta adhibita fuisset; si vero desunt, tunc, licet ob earum defectum absolutio irrita sit, id tamen formae conditionatae, qua Sacerdos usus est, adscribi non debet: quoniam idem omnino contigeret, si forma absoluta, dum impertiebatur absolutio, adhibita fuisset. Hi addunt, per hujusmodi conditionatae formae usum, reverentiae Sacramento debitae maxime consuli, dum per eam protestatur Minister, si aliquod intersit obstaculum, se nolle Sacramentum perficere, et simul eundem Ministrum a gravibus angustiis se expedire, quibus aliquando vexatur, dum ex una parte venerationi erga Sacramentum deesse nollet, ex altera vero necessarium periclitantibus animis auxilium denegare veretur. Ita disserunt Theologi Scholastici, ac etiam Morales, qui formam conditionatam recte adhiberi tuentur, dummodo tamen necessariae, ut supra dictum est, adsint circumstantiae, ad quas nimirum, dum agitur de illius usu in Poenitentiae Sacramento, veram redigi difficultatem affirmant.

V. Et quoniam haec eorum opinio tamquam XVI. seculis incognita traducitur, et nulla in Conciliis, ac Ritualibus mentio de ipsa reperiri dicitur; quin immo in Sacerdotali praedicti *Alberti Castellani* expresse reprobata apparet: aliquis ex ipsis non deest, qui formam conditionatam in Sacramento Poenitentiae ab *Henrico Gandavensi*, qui seculo XIII. floruit, *in suo Quod. lib. de Poenitentia*, admissam esse contendat. Sed, quia *Henrici* textus non satis clarus, nec ad rem conficiendam idoneus videri potest; ad *Joannem Gersonium* confugiunt, qui scripsit ineunte seculo XV. quique de absolutione conditionata in Sacramento Poenitentiae pluries in suis Operibus verba facit, nimirum *in Responsionibus ad Cartusianorum interrogationes tom.* 2. *pag.* 461. *litte-*

ra A in Tractatu de unitate Ecclesiae, *eod. tom.* 3. *pag.*118. *littera A. in Tractatu de Schismate tom.* 2. *pag.* 79. *littera C. Tenendum est hic pro certissima conclusione Theologiae*, *quod*, *sicut potest fieri Confessio in multis casibus dubiis*, *vel scrupulosis*, *sub conditione*, *tam in eis*, *quae sunt de jure*, *quam quae sunt de facto*; *sic potest dari absolutio conditionalis*: ubi tamen docet opus non esse, ut quis conditionem verbis exprimat (id quod aliquibus in more positum erat), sed satis esse, ut eam dumtaxat mente concipiat: quod etiam de Baptismi forma conditionata asseruerat *eodem tom.*2. *pag.*406. *B.* juxta ejus Operum editionem Amstelodami cusam, qua nos usi sumus.

VI. Iidem vero, qui formae conditionatae in Poenitentiae Sacramento favent, fatentur quidem, nullam illius mentionem in aliquo Rituali, aut Concilio, vel Canone factam reperiri; verum advertunt, in nullo quoque Rituali, Concilio, vel Canone illam damnari: quod quidem praetermissum non esset, si praedictam conditionatam formam adhibere, minus rectum, aut illicitum visum esset; siquidem complures occurrunt libri, in quibus legitur sententia conditionatae formae favens. *Albertus* dumtaxat *Castellanus in suo Sacerdotali Romano*, quod a summis Pontificibus approbatum fuisse asseritur, eam expresse in Poenitentiae Sacramento condemnat. Verum egregius hic Ordinis Praedicatorum Professor, qui, exeunte seculo XV. ac ineunte XVI. floruit, eximiis quidem dotibus conspicuus fuit, idemque *Sacerdotale Romanum* concinnavit, quod ab ipso dicatum *Leoni X.* Pontifici Maximo, deinde *Pii IV.* Pontificis jussu emendatum fuisse dicitur, juxta ea, quae leguntur *tom.*2. *Scriptorum Ordinis Praedicatorum* P. Jacobi Echard *pag.*48. Sed hujusmodi Opus legis auctoritatem et vim obtinere, admisso etiam, quod *Pii IV.* auctoritate correctum fuerit, admodum ad probandum difficile judicatur. *Gratiani* enim Decretum, quantumvis pluries Romanorum Pontificum cura emendatum fuisse non ignoretur, vim ac pondus legis non habet; quin immo inter omnes receptum est, quidquid in ipso continetur, tantum auctoritatis habere, quantum ex se habuisset, si nunquam in *Gratiani* Collectione insertum foret: ut videre est in nostro Opere *de Canonizatione Sanctorum lib.*4. *part.*2. *cap.*27. *n.*10. Et haec quidem respondendi ratio prudentibus viris facile arridebit; quum et firmo rationis fundamento innitatur, et magnam praeseferat modestiam, dum assertam Operis revisionem, de mandato *Pii IV.* factam, nullo modo attingit; cujus tamen Pontificii mandati probatio valde difficilis esset. Consulatur *Berti tom.* 8. *Theolog. lib.*34. *cap.*8. §. *Vltimo*.

VII. Nos quidem in hac, atque in aliis hujusmodi controversiis, neutri ex partibus nos addicimus, atque ita ab Episcopis in Synodis agendum existimamus; quin immo de illa ne verbum quidem a nobis factum esset, nisi, praeter connexionem materiae cum conditionata Baptismi forma, de qua nuper sermonem habuimus, hujus controversiae notio necessario praemittenda nobis visa fuisset, antequam de quibusdam casibus practicis in hoc capite ageremus, de quibus aliqui Episcopi in suis Synodis decreta et statuta edere, opportunum duxerunt.

VIII. Accidit saepe, ut aliquis, gravi morbo se opprimi sentiens, Confessarium arcessi jubeat; verum interea temporis, antequam Confessarius adveniat, loquelam et cognitionem amittit; attamen, etiam sine verbis, aliqua dat poenitentiae signa, tum ante adventum Confessarii, tum in illius conspectu; aliquando etiam nullum coram Confessario poenitentiae signum ostendit, quamvis antea nonnulla ipsius indicia dederit. Haec porro quotidie contingunt: sicut etiam quotidie fit, ut, postquam aegrotus duo, vel tria peccata confessus fuerit, Confessionem prosequi amplius non possit. In his omnibus casibus impertiri absolutio debet. Ita enim in antiquo Carthaginiensi Concilio decretum fuit, relato *in Can. Is qui*, 26. *quaest.*6. *Is qui*, *poenitentiam in infirmitate petit*, *si casu*, *dum ad eum Sacerdos invitatus venit*, *oppressus infirmitate obmutuerit*, *vel in phrenesim versus fuerit*, *dent testimonium*, *qui eum audierunt*, *et accipiat poenitentiam*. Item in epistola *S. Leonis*, a *Gratiano* pariter relata *in Can. Multiplex*, *de poenitentia dist.*1. *quod si aegritudine aliqua ita fuerint aggravati*, *ut*, *quod paulo ante poscebant*, *sub praesentia Sacerdotis significare non valeant*, *testimonia eis Fidelium circumstantium prodesse debebunt*, *ut simul et Poenitentiae*, *et reconciliationis beneficium consequantur*. Et, ut ad recentiora tempora descendamus, addenda est constitutio Synodi Nemausensis, anno 1284. habitae, relata a *Grancolas tom.*3. *veterum Liturgiarum pag.*772. *Si infirmus petierit Sacerdotem pro poenitentia recipienda*, *vel aliqua signa poenitentiae*

fecerit, *et interim*, *dum Sacerdos veniret*, *obmutuit infirmus*, *vel factus est amens*, *aut phreneticus*: *Sacerdos veniens*, *sive ad nutum infirmi*, *sive ad testimonium eorum*, *qui audierunt ipsum petentem poenitentiam*, *vel Presbyterum*, *vel aliqua signa poenitentiae facientem*, *debet ei*, *quicquid humanitatis*, *vel consolationis poterit*, *impendere*, *absolvendo eum*, *et reconciliando*, *et orationes dicendo*, *et Crucis osculum*, *si praesens Crux fuerit*, *sibi dando*. Cum his concordat Rituale Romanum *tit.* 18. ubi de infirmo loquens, ait: *Quod si inter confitendum*, *vel etiam antequam incipiat confiteri*, *vox et loquela aegro deficiant*, *nutibus*, *et signis conetur* (loquitur de Confessario) *quoad ejus fieri poterit*, *peccata poenitentis cognoscere*, *quibus utcumque vel in genere*, *vel in specie cognitio*, *vel etiamsi confitendi desiderium sive per se*, *sive per alios ostenderit*, *absolvendus est*. Quumque nonnulli existimarent, aegrotum illum absolvendum non esse, qui coram Confessario nullum poenitentiae signum dedit, quantumvis antea dederit coram aliis, qui id ipsi Confessario testificantur; suamque opinionem ea ratione fulcirent, quod *Clemens VIII.* Pontifex Maximus anno 1602. sequentem propositionem, veluti scandalosam, ac temerariam, damnavit: *Licere per litteras*, *seu internuncium*, *Confessario absenti peccata sacramentaliter confiteri*, *et ab eodem absente absolutionem obtinere*: uti videre est in Constitutione 87. ejusdem Pontificis *Bullar. tom.3.* eorum tamen error ab aliis facile deprehensus est. Longe enim discrepat unus casus ab alio. Consulantur Cardinalis *de Lugo de Sacramento Poenitentiae dis.17. sect.5. §.2.* Cardinalis Gotti *tom. 14. Theologiae*, *de Sacramento Poenitentiae quaest.8. dub.3. §.2. num.9.* Diana *edit. coord. tom. tract.3. resolut.74.* Elbel *Theol.Moral.par. 2. de Sacramento Poenitentiae*, *conferent.8. §.1. num.207.* Narrat hic Auctor, praedictum *Clementem VIII.* interrogatum fuisse, an, prohibendo Confessionem in absentia, sive per litteras, sive per nuncium factam, in animo habuerit, hanc quoque Confessionis speciem, de qua loquimur, prohibere, et consequenter absolutionem, quam Sacerdos impertitur aegroto jam jam morituro, et nullum poenitentiae signum, aut Confessionis desiderium in sui praesentia demonstranti, de quibus tamen signis antea editis certior fit per testes; eumdemque Pontificem negative respondisse, asserit. Et, quamvis ipse nullum hujusmodi responsionis documentum afferat; nihilominus, ita se rem habuisse, constat ex testimonio *Petri Lombardi*, Archiepiscopi *Armacani*, qui hoc idem audivisse se affirmat ex ore ipsius Pontificis, cum quo de hac quaestione tractaverat. Id autem responsum non solum relatum legitur in Operibus *P. Coninck de absolutione moribundi*, *in fin.* verum etiam in laudato Opere Cardinalis *de Lugo sect.4. num.76. et* 77. Quare quum olim Major Lusitaniae Inquisitor supremae Inquisitioni Romanae hanc proposuisset quaestionem: *An censuram*, *et quam*, *mereatur haec propositio*: *valide impeditur absolutio*, *quando aegrotus coram uno*, *vel altero teste signa contritionis exhibet*, *deinde*, *superveniente Confessore*, *nullo externo signo confitendi voluntatem ostendit*; *constat tamen ex relatu internuncii*, *aegrotum ostendisse signa contritionis*, *et confitendi voluntatem*: summus Pontifex *Urbanus VIII.* in Congregatione coram ipso habita die 24. Februarii 1632. non solum absolutionem impertiri posse, respondit: *Sanctissimus dixit*, *huic aegroto posse impertiri absolutionem*: verum etiam, ne laudatum decretum *Clementis Papae VIII.* negotium ullum facessere posset, addidit, *nec id repugnare decreto* Clementis VIII. *quum diversam contineat rationem*. Uno verbo, in casu, de quo agimus, poenitens per alios ostendit suum confitendi propositum; idque satis est, ut in eo statu, in quo positus est, absolutionem consequi possit, ut in supra citato Rituali statuitur. Nec disputandi locus est, utrum in hoc casu absolutio conditionata, an simplex, et absoluta esse debeat. Haec enim controversia locum non habet, nisi quum signa ab infirmo edita, seu quae Confessario a testibus referuntur, dubia prorsus, ac aequivoca per se ipsa sint, aut fuerint. In his namque circumstantiis, sunt, qui putant, absolutionem sub conditione impertiendam esse. Ita legitur in Instructione pro Sacerdotibus ad Confessarii ministerium recens deputatis, Romae edita per quemdam Presbyterum Congregationis Missionis, ac pluries etiam alibi typis excusa, et praesertim Papiae anno 1720. *par.2. cap.12. §.1. num.* 191. *et seq.* Et Cardinalis *de Lugo*, supra laudatus, explicans modum impertiendi absolutionem conditionatam, quando dubia sunt signa, quae ab infirmo ostenduntur, aut ostensa sunt, ita prosequitur in dicto Tractatu *de Sacramento Poenitentiae disp.17. sect.5. §.2. n.91. Si dubitat Sacerdos*, *an signa ab infirmo exhibita fuerint ad significandum dolorem de pec-*

catis, *et voluntatem absolutionis*, *an vero ex dolore morbi*; *item an*, *quando dixit*, *se velle confiteri*, *esset compos sui*, *an impos et sine rationis usu*: *in his enim, et similibus casibus*, *propter reverentiam Sacramenti*, *absolutio impendi debet sub conditione explicita*, *interius concepta*.

IX. Quae hactenus dicta sunt, ad eos pertinent, qui in mortis articulo constituti, poenitentiae signa, aut confitendi votum ostenderunt vel coram Confessario, vel coram aliis sibi adstantibus, qui hoc ipsum Confessario testificantur. Nunc agendum est de absolutione illorum qui gravi aliquo, et repentino casu oppressi, vel morbo correpti, extremum agunt spiritum, absque eo quod ulla dederint, vel dare valeant poenitentiae signa. Quod cuum et iis contingere possit, qui vitam ex Christianae legis praescripto semper duxerunt, et Sacramenta frequenter suscipere consueverunt; atque illis etiam, qui de aeterna salute plerumque nihil cogitantes, flagitiis saepe se contaminasse noscuntur: de prioribus potissimum intelligenda sunt ea, quae subjicimus. Antiquorum Theologorum communis opinio fuit, quam multi adhuc tuentur, quod, nullis editis a poenitente actibus, absolutioni Sacramentali impertiendae locus esse non possit. Ita *Natalis Alexander in Theologia Dogmatico-Morali lib.*2. *de Sacramento Poenitentiae art.*7. *regula* 17. et Pontas *in verb. Absolutio casu* 4. ob eam nempe rationem nuper indicatam, quod scilicet, quum poenitentis actus non adsunt, deest materia necessaria Sacramenti Poenitentiae: quumque praeterea Sacerdoti notus non sit praesens poenitentis status, ejusdemque voluntas, non potest is, judicantis in modum, absolutoriam sententiam proferre. Afferunt etiam in hujus sententiae confirmationem, quod Sorbonae facultas Theologica anno 1665. propositionem damnavit ex quodam libro excerptam, quae sequentibus verbis concepta legitur: *Qui amiserit loquelam*, *vel usum rationis*, *si bene vivebat*, *ut bonus et fidelis*, *et frequentabat Confessionem*, *et Communionem*, *quamvis non petierit Sacramenta*, *quia ex insperato talia acciderunt*, *debet praesupponi contritus*, *et*, *faciente aliquo confessionem pro eo*, *sicut fit in populo*, *Sacerdos faciat absolutionem ab omni sententia et peccato*: quam quidem praedicta Parisiensis facultas sequenti censura notavit: *Doctrina hujus propositionis universim*, *et absolute sumpta est in praxi periculosa*.

X. Adversus hanc, quae communis appellari poterat opinio, insurrexit celebris Auctor *Joannes Morinus in suo Tractatu de Sacramento Poenitentiae lib.*10. *cap.*10. hac innixus ratione, quod, si jam receptum et ratum est, ut qui loquelae usu destituitur, nullumque poenitentiae signum coram Sacerdote exhibet, absolutione donetur, quoties adstantes Sacerdoti testificantur, eumdem, ante illius adventum, vel confessionem suam audiri postulasse, vel, dolorem de peccatis significando, absolutionem consequi expetiisse; eo fortius absolvi poterit, vel potius debebit is, cui licet nemo testimonium reddat, quod ante adventum Confessarii poenitentiae signa dederit, tot tamen testes sunt de ejus proposito recipiendi Sacramenta in supremo vitae discrimine, quot sunt actus Christianarum virtutum, quot Confessiones sacramentales, et Communiones Corporis Christi, quot demum religionis, et pietatis opera, quibus in universo suae vitae cursu manifestum probitatis specimen praebuit. Ad hanc vero opinionem roborandam, *Morinus* ipse quoddam, *Clementis VIII.* Pontificis factum refert, qui fabro murario e Vaticanae Basilicae fastigio forte decidenti, ita absolutionem impertitus fuisse dicitur; *Si es capax*, *absolvo te a peccatis tuis*: ut legitur apud *Homobonum in exam Eccles. part.*1. *tractat.*7. *cap.*18. *quaest.*84. Praeterea affert *Gregorii* Papae XV. auctoritatem, qui, dum Bononiensem Archiepiscopatum obtinebat, *in suo Memoriali Confess. cap.*1. *de forma Sacram. Poenitentiae num.* 16. S. Antonini doctrinae adhaerens, docuit, *posse etiam absolvi moribundum assuetum frequentare Confessionem*, *quamvis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit*. Ac denique in medium profert Ecclesiae Lemovicensis Constitutiones editas anno 1620. in Synodo, cui undecim Abbates, Decani tres, Praepositi septem, ac decem Priores, totidemque Archipresbyteri interfuerunt: *Poterit quoque idem applicari remedium*, videlicet sacramentalis absolutionis, *ei*, *qui judicio*, *omniumque sensuum usu statim captus est*, *non petita poenitentia*, *nulloque signo contritionis edito*, *quum violentia morbi judicatur de repente et ex improviso praeventus*, *et oppressus*, *et Christiane vixit*; *ferrique potest judicium ex actionibus vitae*, *et moribus*, *eum libenter Poenitentiae Sacramentum petiturum fore*, *si tempus*, *et morbi violentia permisissent*; *licet hoc in casu nihil de absolutionis effectu promittere possimus*; *sed animarum salvandarum causa*, *nullum remedium omittere debemus*, *quod Deus po-*

testati nostrae commisit, *Deum orantes*, *ut immensa bonitate*, *et misericordia*, *quod deest aegrotorum dispositioni*, *suppleat*, *cetera inscrutabilibus Dei judiciis commendantes*.

X. *Morini* opinio complures sectatores invenit ex his, qui post eum scripserunt; quos inter numerandi sunt *Merbesius dissert.4. de Poenit. quaest.* 85. item Juvenin *de Sacrament. dissert.6. de Poenit. quaest.* 7. §. 3. qui observat, hoc idem in Rituali Ecclesiae Tullensis, jussu Cardinalis *de Bissy*, olim Tullensis Episcopi, edito praescriptum fuisse: cui nos addimus etiam illud bon. men. Cardinalis *de Rohan* Argentinensis Episcopi, in cujus Prooemio *nu.*4. ita legitur. *Si qui Fidelium subito obmutescerent*, *vel omni rationis usu destituerentur*, *iis ultimo casu correptis*, *non neganda absolutio*, *et extrema Unctio*; *modo*, *quum sani essent*, *vitam duxerint homine Christiano dignam*. *Tunc enim praesumi debent habere sufficientem ad illa Samenta recipienda intentionem*: Genett. *tom.* 4. *Theologiae Moralis tract. 6. de Sacram. Poenit. cap.*12. *quaest.*5. Tournely *in Praelectionibus Theologicis de Sacram. Poenit. tom.*1. *pag.*175. *et seq. edit. Parisien. anni* 1728. Vanroy *in Theologia Morali part.*4. *tom.*5. *cap.*9. *quaest.*3. Witasse *de Sacram. Poenit. part.*2. *pag.*736. Henricus a S. Ignatio *tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 196. *et* 197. Neesen *tom.*2. *tract.* 5. *de Sacram. Poenit. dub.* 14. Auctor vero, qui Opus citati *Pontas*, Latine redditum, additionibus locupletavit, *praed. casu* 4. animadvertit, non tanti quidem faciendam esse rationem illam ab adversariis celebratam, quod scilicet, quum Poenitentis actus non adsunt, materia desit Sacramenti Poenitentiae. Nec enim certum est, materiam Sacramenti esse hujusmodi Poenitentis actus, quum Tridentinum Concilium illos, haud praecise *materiam*, sed *quasi materiam Sacramenti* appellaverit; uti videre est *sess.*14.*de Poenitentia cap.*3. Quod si etiam necessaria Sacramenti materia in hujusmodi actibus constitui deberet, ipsi jam antea praecessisse dicendi essent, et tunc pro praesentibus haberi possent: nec secus ac petitio absolutionis, quam poenitens ante Confessarii adventum emisit, sed coram eo amplius exprimere, aut repetere non potest, pro praesenti habetur ad eumdem effectum, ut scilicet Confessarius ejusmodi poenitentem, jam sensibus, et loquela destitutum, absolvere non dubitet.

XII. Et haec quidem sententia inter Theologos novissimis temporibus tantum invaluit, ut Auctor Theologiae Moralis ad usum Seminarii Petrocorensis, dum eam sibi nequaquam probari significat, ad ultimum tamen admittat, ejusmodi moribundis absolutionem dari posse *sub conditione*; ut videre est in illius *tom.*4. *lib.* 2. *tract.*1. *quaest.* 10. Similiter *P. Berti loco superius citato* aperte docens, quod, juxta scholae rigorem, ejusmodi infirmi minime dici possent absolutionis capaces (id quod etiam fuse comprobat *Cabassut. in Theor. et Praxi Jur. Can. lib.*3. *cap.*11. *num.*10.) quum tamen tot esse videat doctissimos viros, qui eorum capacitatem admittunt, eamque constituunt in retroacta illorum vitae probitate, ac pietate, conditionatam absolutionis formam cum ipsis adhiberi posse, non inficiatur. Hanc vero licet aliqui nec rejiciendam putent, ubi agitur de hominibus in mortis articulo constitutis, qui neque recenter poenitentiae significationes ediderunt, et dissolutam, flagitiosamque vitam, sceleribus semper inquinatam, egisse palam dignoscuntur, quive etiam in actuali peccato moriuntur, dummodo Catholicam Fidem retinuerint, et pro Catholicis se gesserint; ut videre licet in supra dicta Instructione pro Confessariis Tyronibus *part.*2. *cap.*10.§.1. *num.*193. id tamen ullo pacto probatur iis, qui cum *Morino* putant, rectam, et religiosam vitae rationem, et Sacramentorum frequentiam, qua aegrotus ipse in omni vita fidem suam ex operibus comprobavit, justam praebere causam, ut, quamvis idem in mortis articulo, morbi vi oppressus, nullum poenitentiae signum dederit, aut dare valeat, nihilominus sacramentali absolutione, vel sub absoluta, vel sub conditionata forma, donari possit.

XIII. Haec sunt, quae circa usum formae conditionatae in Sacramento Poenitentiae ea, qua fieri poterat, brevitate, ac diligentia colligere nobis datum est. Et quoniam haec omnia, quemadmodum hucusque narravimus, in utramque partem a Theologis disputantur; optimum factu judicaremus, ut Episcopi in suis Synodis intra Ritualis Romani terminos se continerent; relinquentes nimirum scholis, et Conferentiis, seu Collationibus, quae de Casibus Moralibus haberi solent, totam hanc quaestionem de conditionata absolutionis forma, et de peculiaribus casibus, quibus adhiberi illa possit, aut debeat. Porro in Synodo Montis Falisci, quae anno 1710. habita fuit, *ca.*9. *de Poenitentia nu.*6.

decernitur, *ut absolutione saltem sub conditione moribundus donetur, quamvis nullus adsit, qui illius poenitendi vota signis, aut verbis prodita testetur*. In Synodo Isclana habita anno 1716. *part. 2. de Sacram. Poenit. c.1.n.19.* legitur etiam de eo, qui in mortis articulo reperitur: si *nulla signa praestiterit, saltem sub conditione absolvatur, modo in actuali peccato non decedat*. In Synodo Feltriae celebrata anno 1627. *tit.* 10. decernitur, ut, etiamsi adstantes Sacerdoti asserant, infirmum suorum peccatorum poenitentiam demonstrasse, et confitendi propositum ostendisse, *absolvatur in Domino sub conditione*; hoc tamen addito: *cognitis ejusdem moribus, ac vita, vel si in Deum, a Fide discedendo, non peccaverit*. Si haec Synodalia statuta cum Theologorum nuper indicatis opinionibus comparentur, facile erit agnoscere, aliqua ex ipsis alteram ab altera circumstantia non recte secernere, alia vero rem totam nimis ampliare, alia denique eamdem nimis in arctum constringere. Quod sane propositam a nobis agendi rationem magis magisque confirmat; ut nempe, controversiarum decisione Theologorum disputationibus relicta, prudens Episcopus ea dumtaxat Synodalibus statutis inserere studeat, quae in Ritualibus Libris, ab Ecclesia Romana propositis, indicantur, et praescribuntur.

CAPUT XVI.

De reprobatione doctrinae, quae in nonnullis Synodis legitur, Confessionis videlicet factae in mortis articulo laico, aut etiam mulieri, deficiente Sacerdote, aut Diacono, vel Subdiacono.

BErnardus *Lemovicensis* an. 1374. factus Bononiensis Episcopus, suam Synodum coegit, pluresque edidit Constitutiones; quas etiam *Bernardi* Successores religiose, ac sancte custodiri, et servari jusserunt; uti testatur *Sigonius lib.3. de Episcopis Bononiensibus, in dicto Bernardo*. Illas easdem Constitutiones, in posterioribus Bononiensibus Synodis iterum, iterumque publicatas, *Augustus Zannettus* Episcopus Sebastenus, *Laurentii* Cardinalis *Campegii*, Episcopi Bononiensis, Vicarius Generalis, et Suffraganeus, anno 1535. typis editas vulgavit. In harum Constitutionum *rub. 5. de Poenit.* haec habentur: *Nullus alieno Sacerdoti peccata sua confiteatur, nisi prius a proprio petita licentia, et obtenta, quam nullus, requisitus, dolose, vel malitiose denegare praesumat. In quibusdam tamen casibus potest quis alieno Sacerdoti confiteri, a suo non petita licentia: primo, si Episcopus aliis specialiter delegaverit; secundo, si peccans in aliena parochia, iterum vult de peccato illo Sacerdoti illius parochiae confiteri; tertio, si suum domicilium ad aliam transtulit parochiam; quarto, quando quis est vagabundus; quinto, si periculum mortis sibi imminet, nec habere potest proprium Sacerdotem, quo casu, deficiente alieno Sacerdote, confiteri posset laico, et etiam mulieri*. Id ipsum dictum comperimus in Dioecesana Synodo Sabinensi, habita anno 1312. ab *Arnaldo de Faugeriis* S. R. E. Cardinali, Episcopo Sabinensi, quam ex codice Bibliothecae Othobonianae, publici juris fecit *Hannibal*. Cardinalis *Albanus* in Appendice ad suam Synodum, pariter Sabinensem, habitam anno 1736. *Andreas* quoque Minorita, Episcopus Megarensis, *in Lumine Confessorum*, quod anno 1429. obtulit *Jordano Ursino*, Episcopo Albanensi, S. R. E. Cardinali Poenitentiario, eamdem tradidit doctrinam; uti videri potest in Dissertatione, quam *Constantinus Ruggerius* attexuit citatae Synodo Sabinensi Cardinalis *Albani pag.* 324. In Commentariis *Pii II. lib. 6. pag.* 151. *editionis Francofurtensis anni* 1614. refertur concio, quam habuit *Henricus* Angliae Rex ad milites suos, dum eos ad confligendum cum Gallorum exercitu cohortaretur; ubi, inter alia, sic eos admonet: *Verum non tam vestris ex manibus, quam Dei dextera salutem sperate; quae ut nobis secunda sit, peccata nostra confiteamur, humilique corde Divinam misericordiam imploremus*. Sed in antiquioribus, et non adhuc correctis editionibus, haec alia verba leguntur: *Alter alteri peccata nostra confiteamur, et Eucharistiae loca, cujus copiam non habemus, terram sumentes*.

II. De confessione, hoc est de doctrina illa, seu consuetudine, ut laici cum laicis confiterentur, mox agemus. Ad illud autem, quod ibidem de Eucharistia dicitur, breviter observasse juvat, teneri nos jure Divino Eucharistiae Sacramentum in mortis periculo sumere, juxta communiorem Theologorum sententiam, quam aliis compluribus allegatis, referunt, et tuentur *Sylvius tom. 4. in 3. part.* S. Thomae *disput.* 80. *art.* 11. *quaest.*1. Cardinalis de Lugo *de Sacram. Eucharistiae disp.* 16. *sect.* 2. *n.* 25. *et seq.* Quumque duobus modis Sacramentum hoc percipiatur, vel scilicet re ipsa, et facto, vel spiritualiter, et in

voto, hoc est, vel ipsum Eucharisticum panem ore manducando, et deglutiendo, vel, si hoc fieri nequeat, id ipsum enixis votis desiderando; forte evenit, ut, ad hujusmodi desiderium externa aliqua actione significandum, simplices aliqui et rudes terram ore sumendam excogitaverint: quod tamen aliorum judicio subjicientes, id unum addimus, quod in Libello *Benedicti XI.* alias *XII. de erroribus Armenorum*, quem edidit *Raynaldus ad annum Christi* 1341. *num.* 48. inter alios Armenorum errores, hic etiam *sub num.* 107. refertur: *Item Armeni tenent, quod, si aliquis sit in periculo moriendi, et non habeat tempus recipiendi Communionem, quod faciunt Crucem cum manu in terra, et de quolibet brachio dictae Crucis accipiunt modicum de terra, et comedunt: et haec comestio terrae habetur per eos pro Communione*: Interim ad propositam materiam Confessionis a laico cum alio laico peragendae regrediamur.

III. Plerique ex haereticis dixerunt non solum Sacerdotem, sed quemcumque Fidelem, etiam laicum, posse esse Ministrum Sacramenti Poenitentiae, praesertim si probus sit, et justus. Hoc errore imbuti fuerunt Flagellantes, qui, spreto Sacerdotum tribunali, peccata sua laicis confitebantur, et ab eis absolvebantur; uti videre est *in lib.3. de gestis Baldewini de Luczenburch cap.9. Miscellaneor.* Baluzii *tom.* 1. eumdemque docuit *Wiclefus*, teste *Waldensi tom.2. cap.*135. *et* 145. a quibus illum hausit, iterumque excitavit *Lutherus*, apud *Rofensem art.* 13. Quare *Henricus VIII.* Angliae Rex, in suo Opere *de septem Sacramentis adversus* Lutherum, *de Confessione*, postquam necessitatem adstruxit peccata sua aperiendi Sacerdotibus, quam non solum ex pluribus sacrae Scripturae textibus, sanctorumque Patrum testimoniis, sed ex ipsa Fidelium antiqua, et constanti praxi evidenter ostendit, inquiens = *Verum de Confessione si verbum nullum neque nominatim, neque in figura legeretur, neque quidquam a sanctis Patribus diceretur; tamen, quum videam, totum populum tot seculis peccata sua patefacere Sacerdotibus, quum ex ea re tam assidue videam tantum boni proventum, tam nihil enatum mali, aliud neque credere, neque cogitare possem, quam eam rem, non humano consilio, sed Divino plane mandato et constitutam esse, et conservatam. Neque enim ulla humana auctoritate populus unquam potuisset adduci, ut occultissima scelera, quorum tacitam conscientiam horrebant, quae ne prodirent in lucem, tanti referebat ipsorum, in alienas aures (qui posset, quum vellet, prodere.) tanto cum pudore, tanto cum periculo, tam incunctanter effunderent: neque fieri potuisse, quum tam numerosi Presbyteri, boni, malique, qui promiscue Confessiones audiant, ut audita continerent etiam hi, qui alias nihil continent, nisi Deus ipse, qui Sacramentum instituit, rem tam salubrem speciali gratia defenderet. Mihi ergo, quidquid ait* Lutherus, *non ex aliqua populi consuetudine, nec ex institutione Patrum, sed ab ipso Deo videtur instituta, et praeservata = Confessio* postquam, inquam, de sacramentalis Confessionis institutione haec contra *Lutherum* scripserat, eumdem alio etiam nomine exagitat, quod nimirum Confessionem cuicumque laico, immo etiam foeminae fieri permitteret, addens: *Nunc igitur judicet quisque, quam vere sentit* Lutherus, *qui contra Sanctorum omnium sententiam, Claves Ecclesiae trahit ad laicos, trahit ad mulieres, et ait, verba Christi, Quicumque ligaveritis etc. non Sacerdotibus tantum, sed omnibus dicta Fidelibus.*

IV. Ecclesiae itaque Catholicae certissimum dogma est, solos Sacerdotes posse Poenitentiae Sacramentum administrare, et a peccatis absolvere; quoniam ad sacramentalem absolutionem, qua anima solvatur a culpae nexu, necessaria est potestas Clavium, quam Christus Dominus solis contulit Sacerdotibus, quum *Joann.* 20. solis Apostolis, eorumque successoribus, riteque ab his ordinatis, dixerit: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis.* Quamobrem *S. Ambrosius lib.*1. *de Poenit. cap.*2. *num.*7. *tom.*2. *Oper. col.*392. loquens de potestate absolvendi a peccatis: *Jus hoc* (inquit) *solis permissum Sacerdotibus est*: et S. Basilius *in Regulis brevius tractatis, Oper. t.*2 *pag.*516. *ad interrogat.*288. *Qui confiteri vult peccata sua, debetne confiteri omnibus, et quibuslibet, aut quibus?* respondet: *Peccata iis confiteri necesse est, quibus mysteriorum Dei concredita dispensatio est*: ac S. Leo Magnus *epist.* olim 91. nunc 83.*cap.*2. ait, divinitus esse ordinatum, *ut indulgentia Dei, nisi supplicationibus Sacerdotum, nequeat obtineri.* Atque, ut missa faciamus alia plurima sanctorum Patrum testimonia, quae congerunt *Suarez tom.*4. *in* 3. *part. disp.*21. *sect.*1. Vasquez *tom.*4. *in* 3. *part. quaest.* 93. *art.* 1. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 7. *quaest.* 10. *punct.*1. Natalis Alexander *hist. Eccl. tom.*3. *ad secul.III. diss.*4.

Jue-

Juvenin *de Sacram. diss. 6. quaest. 5. art. 2.* et alii: *Eugenius IV.* in decreto unionis Armenorum, *tom. 9.* Collectionis *Harduini col.* 440. definivit: *Minister hujus Sacramenti est Sacerdos, habens auctoritatem ad absolvendum vel ordinariam, vel ex commissione Superioris.* Et *in Constit.* 44. Leonis Papae X. *Bullar. tom. 3. par. 3. pag.* 489. inter ceteros errores *Lutheri*, hic etiam proscribitur, quod videlicet, *in Sacramento Poenitentiae, ac remissione culpae, non plus facit Papa, aut Episcopus, quam infimus Sacerdos; immo, ubi non est Sacerdos, aeque tantum quilibet Christianus, etiamsi mulier, aut puer esset.* Ac demum sancta Tridentina Synodus *sess.* 14. *de Poenit. cap. 6.* haec habet. *Declarat sancta Synodus, falsas esse, et a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quae ad alios quosvis homines, praeter Episcopos, et Sacerdotes, Clavium ministerium perniciose extendunt, putantes, verba illa Domini, Quaecumque allegaveritis etc. et Quorum remiseritis etc. ad omnes Christifideles indifferenter, et promiscue, contra institutionem hujus Sacramenti, ita fuisse dicta, ut quivis potestatem habeat remittendi peccata:* et *can.* 10. *ejusdem sessionis*, anathema profert adversus eum, qui asserit, *non solos Sacerdotes, sed omnes Christianos esse Ministros absolutionis.*

V. At, primo aspectu, oppositum sensisse videtur *S. Cyprianus epist.* 12. ubi permittit Confessionem fieri Diacono, quum Sacerdos abest; ait enim: *Occurrendum puto fratribus nostris, ut qui libellos a Martyribus acceperunt, et praerogativa eorum apud Deum adjuvari possunt, si incommodo aliquo, et infirmitatis periculo occupati fuerint, non expectata praesentia nostra, apud Presbyterum quemcumque praesentem, vel, si Presbyter repertus non fuerit, et urgere exitus coeperit, apud Diaconum quoque Exomologesim facere delicti sui possint, ut, manu eis in poenitentiam imposita, veniant ad Dominum cum pace, quam dari Martyres litteris ad nos factis desideraverunt.* Cypriano adstipulantur tum antiquissima Synodus Eliberitana *can.* 32. Collectionis *Harduini tom.* 1. *col.* 253. inquiens: *Apud Presbyterum, si quis gravi lapsu in ruinam mortis inciderit, placuit agere poenitentiam non debere, sed potius apud Episcopum: cogente tamen infirmitate, necesse est, Presbyterum communionem praestare debere, et Diaconum, si ei jusserit Sacerdos:* tum Concilium Triburiense ann. 895. relatum *in Cap. Fures, de furtis*, ubi sic legitur, *Fures, et latrones, si in furando, vel depraedando occiduntur, visum est pro eis non esse orandum; sed, si comprehensi, aut vulnerati, Presbytero, vel Diacono confessi fuerint, communionem eis non negamus:* tum demum alia plurima veterum testimonia congesta a *Martene de antiq. Eccles. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 6. art. 6. num. 7.*

VI. Attamen haec, quae fucum faciunt, rite expensa minime pugnant cum veritate Catholica. Etiam, praetermissis ceteris responsionibus, quae videri possunt apud nuper laudatos Doctores, et *Du-Hamel tom. 7. Theolog. tract. 7. de Poenit.* haec sola, quam subnectimus, sufficere posse videtur ad omnem eluendam difficultatem. Nomen *Exomologesis* non semper apud Patres significat Confessionem arcanam, auricularem, et sacramentalem, sed frequenter usurpatur pro ultimo illo ritu, seu actu externo, qui totius publicae poenitentiae clausula erat, et complementum; quum nimirum publice poenitentes, humi substrati, flentes, atque ingemiscentes, se ipsos incusabant, veniam exposcebant, et Ecclesiae tandem reconciliari, atque iterum ad Sacramenta admitti petebant: quemadmodum fuse demonstrant *Albaspinaeus lib. 2. observationum observat. 26.* Morinus *lib. 2. de Poenit. cap. 2. num. 4. et seq.* Petavius *suis in Sanctum Epiphanius animadversionibus, ad haeresim 59.* quae est Novatianorum; et plane constat cum ex *Tertulliano lib. de Poenit. ca. 9.* ubi ait: *Exomologesis prosternendi, et humilificandi hominis disciplina est:* et *lib. de Oratione cap. 7. Exomologesis est petitio veniae, quia qui petit veniam, delictum confitetur:* tum ex eodem laudato *Cypriano epist.* 55. *ad Cornelium Papam*, ubi de lapsis agens, qui publicam poenitentiam subire detrectabant, hanc pariter Exomologesim appellat, inquiens: *Sublata poenitentia, nec Exomologesi criminis facta, despectis Episcopis, atque calcatis, pax a Presbyteris verbis fallacibus praedicatur:* atque in eodem sensu *epist.* 11. ait: *Quum in minoribus delictis, quae non in Deum committuntur, poenitentia agatur justo tempore, et Exomologesis fiat.* Hanc porro publicam Exomologesim, deficiente Sacerdote, urgente necessitate, excipere poterat Diaconus, isque potestatem habebat publicum poenitentem Ecclesiae reconciliandi eo pacto, quo etiam nunc posset, facultate ab Episcopo accepta excommunicatum absolvere, et Ecclesiae communioni restituere.

VII. De hac Exomologesi loquitur *Cyprianus*

*in cit. epist.*12. et de ea intelliguntur ceteri Patres, et Concilia, quum idem, quod *Cyprianus*, affirmant. Quodque hic sit proprius et genuinus *Cypriani*, aliorumque Patrum sensus, aperte insinuant posteriores Ecclesiarum constitutiones, quae eamdem potestatem faciunt Diacono, excipiendi scilicet poenitentium Confessiones, absente Sacerdote, sed simul aperte denegant eidem potestatem Clavium, et auctoritatem absolvendi a peccatis. Concilium Eboracense anni 1195. *decret.*4. *tom.*6. *part.*2. Collectionis *Harduini col.*1931. *Decrevimus* (ait) *etiam, ut, nonnisi summa et gravi urgente necessitate, Diaconus poenitentiam confitenti imponat, ut juxta paternorum tenorem canonum huic Ordini Sacerdotali proprie convenire decernit antiquitas*. Constitutiones Odonis Parisiensis Episcopi circa annum 1198. *cap.* 56. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis *Harduini col.*1946. inquiunt: *Prohibetur districte, ne Diaconi ullo modo audiant Confessiones, nisi in arctissima necessitate; Claves enim non habent, nec possunt absolvere*. Constitutiones *Walteri*, Episcopi Dunelmensis, anni 1255. *tom.*7. Collectionis ejusdem *col.* 492. ajunt: *Et quia solis Sacerdotibus est potestas ligandi, et solvendi commissa, prohibemus, ne Diaconi Confessiones audiant, aut admittant, poenitentias injugant ... nisi necessitas urgeat, aut compellat; ut in casu mortis, per absentiam Sacerdotis*. Videri poterunt de hac re disserentes *Estius in* 4. *distinct.*17. §.13. *in fin.* Natalis Alexander *cit. dissert.*4. *ad sec.III.* et Cardinalis de Aguirre *tom.*1. *Concilior. Hispaniae pag.* 729. ubi loca, quae in contrarium objici possunt, ita explicanda censet, ut sensus sit: *Absente Sacerdote, et urgente extrema necessitate, Diaconos olim interdum, et aliquibus locis solitos, ex delegatione Episcoporum, audire Confessiones lapsorum poenitentium, non quidem ad absolvendum illos (non enim unquam id facere potuerunt, aut possunt adhuc per delegationem Episcopi, immo nec Romani Pontificis), sed ad explorandum illorum statum, et veram contritionem, sive plenam conversionem ad Deum.*

VIII. Quod autem specialiter attinet ad Concilium Eliberitanum, illud, nomine *communionis*, vel intellexit Communionem Eucharisticam, vel Canonicam reconciliationem cum Ecclesia; uti prosequitur Cardinalis *de Aguirre loc. cit.* Similiter et textum *in Cap. Fures*, nonnulli intelligendum existimant de absolutione ab excommunicatione, qua irretiti erant publici latrones: alii vero eum interpretantes de Eucharistia, dicunt, allegatum textum id unice permittere, nimirum, ut Diaconus praebeat furi vulnerato Eucharistiam, si ei constet de illius contritione; quum inter ceteros casus, in quibus sufficit contritio, sine sacramentali Confessione, ad percipiendam Eucharistiam, enumeretur etiam ille hominis constituti in mortis articulo, cui deest Sacerdos, a quo sacramentalem absolutionem obtineat. At *Antonius Augustinus* in notis ad primam collectionem Decretalium *ad Cap. Fures, de furtis*, contendit, verba illa: *vel Diacono* non esse authentica: et revera in antiquis manuscriptis codicibus, illorum loco, legitur: *vel Deo*. Quod si hoc secundo modo legendum sit, tunc allatus textus Concilii Triburiensis concordat cum Capitularibus *Theodori Cantuariensis cap.* 35. *Spicilegii tom.*1. et cum *can.*30. inter eos, quos *Gregorius III.* ex variis Patrum sententiis excerpsit, apud *Harduinum tom.*3. *col.*1876 quibus in locis dicitur, in casu necessitatis, quum scilicet Sacerdos deest, Confessionem faciendam esse *soli Deo*.

IX. Majorem difficultatem faciunt, quae apud antiquos Patres, et Theologos legimus de Confessione facienda laico, urgente necessitate: *Tanta itaque vis Confessionis est, ut, si deest Sacerdos, confiteatur proximo*: verba sunt textus *in Can. Qui vult, de Poenit. dist. 6.* excerpto ex libro *de vera, et falsa Poenitentia*, inter Opera *Augustini*: ex quibus *Petrus Cantor in Summa de Sacram. fol.* 203. concludit. *Ecce ex hac auctoritate habemus, quod in necessitate confitendum sit laico, si Sacerdos desit, et non solum venialia, sed etiam mortalia*. Idem docuere antiquiores Theologi, inter quos *D. Thomas in* 4. *dist.* 17. *quaest.* 3. *art.* 3. *quaest.* 2. ubi ait: *Minister Poenitentiae, cui Confessio est facienda ex officio, est Sacerdos: sed necessitate etiam laicus vicem Sacerdotis supplet, ut ei Confessio fieri possit*. Haec, aliorumque testimonia collecta sunt a *Morino de Poenit. lib.* 8. *cap.* 24. Juvenin *de Sacram. diss.*6. *quaest.* 5. *art.*2. Martene *cit. lib.*1. *cap.*6. *art.*6. *num.*8. quibus addi potest, ex Canonistis, *Ostiensis lib.*5. *Summae tit. de poenit. et remiss. num.*14. ubi casus explicans, in quibus licet alieno, et non proprio Sacerdoti, seu Parocho, peccata sua sacramentali Confessione aperire, ait: *Tanta est vis Confessionis, quod, si immineat necessitatis articulus, ut quia infirmatur ad*

mortem is, qui vult confiteri, vel oportet eum intrare bellum: et deest Sacerdos, non solum proprius, sed et quilibet, in tali articulo potest etiam laico, vel etiam mulieri, si non adsit alius, confiteri.

X. Verum haec omnia facile explicantur. Duobus modis Confessio fieri potest homini laico: primo, ut ab eo tamquam a Judice, et Christi Ministro, habente potestatem Clavium, obtineatur sacramentalis absolutio; et sic esset inutilis, perniciosa, et conjuncta cum errore contra Fidem: altero modo posset quis confiteri laico, ut ipsa animi demissione, seu humilitate, atque erubescentia Confessionis, magis flectatur Deus ad ei elargiendum uberem gratiam, qua excitetur ad perfectam contritionem, et justificetur; atque ejusmodi Confessio esset in se proficua, eaque multo tempore in usu fuit. De hac loquuntur textus, et Doctores supra allegati, quemadmodum se, aliosque explicando tradit *D. Thomas*; qui, postquam dixerat, posse, deficiente Sacerdote, Confessionem fieri laico, statim addit, ejusmodi Confessionem esse quidem aliquo modo sacramentalem; quia est conjuncta cum voto Sacramenti; non tamen esse perfectum Sacramentum, nec gratiam causare ex opere operato, ac propterea reiterandam docet coram Sacerdote. En Angelici verba *in responsione ad primum: Confessio laico ex desiderio Sacerdotis facta, sacramentalis est quodammodo, quamvis non sit Sacramentum perfectum, quia deest ei id, quod est ex parte Sacerdotis.* Et clarius *in responsione ad tertium: Quamvis ille, qui laico confessus est in articulo necessitatis, consecutus sit veniam a Deo, eo quod propositum confitendi, secundum mandatum Dei, quod concepit, sicut potuit, implevit; non tamen adhuc Ecclesiae reconciliatus est, ut ad Sacramenta Ecclesiae admitti debeat, nisi prius a Sacerdote absolvatur: sicut ille, qui Baptismo flaminis baptizatus est, ad Eucharistiam non admittitur: et ideo oportet, quod iterum confiteatur Sacerdoti, quum copiam habere potuerit, et praecipue quia, ut dictum est, Sacramentum Poenitentiae perfectum non fuit.* Hanc *D. Thomae* explicationem confirmat, ac praeterea quaenam fuerit ea in re Ecclesiae doctrina, nobis patefacit *D. Thomae* coaevus, ejusdemque condiscipulus, *Thomas Cantipratensis*: hic siquidem *lib.2. de apibus cap.53* postquam narravit, *Ludovicum* Comitem Leodiensem, in extremis constitutum, Christianam Virginem arcessisset, *eique omnia peccata sua maximis cum lacrimis recitasse*, statim addit: *et hoc quidem, non pro indulgentia, quam dare non potuit, sed ut magis ad orandum pro se, tali piaculo moveretur.* Morem istum pandendi peccata sua laico, quum instabat mortis periculum, et deerat Sacerdos, perdurasse usque ad seculi xv. initium, discimus ex *Gullelmo Lyndewode*, qui per idem fere tempus, uti ex Operis praefatione adsumitur, glossemata adjecit ad Constitutiones Angliae: is quippe Glossator *ad tit. de Sacramentis iterandis, vel non, verb. Poenitentia pag.32.* haec habet: *Laico posset quis confiteri in necessitate, ut per hoc appareat Ecclesiae de sua contritione. Non potest tamen laicus absolvere, vel ligare, quum non habeat Claves Ecclesiae.*

XI. Sed posteriori aetate ea consuetudo justis de causis coepit pedetentim remitti, donec tandem penitus obsoleverit. In supra citato *Sacerdotali Romano* Alberti Castellani *cap. 26. de poenitentia imponenda infirmo* sequentia verba leguntur: *Si autem haberi non possit copia Sacerdotis, quamvis bonum sit in hujusmodi periculis, in mari videlicet, bello, vel in infirmitate, vel morte violenta, laico confiteri, tamen non est necessarium. Quod si fiat, et evadit, tenetur talis iterum de illis peccatis confiteri, quia non habebat ille Claves Ecclesiae.* Dominicus Soto, celebris Theologus Ordinis Praedicatorum, in sua Relatione *de ratione tegendi, et detegendi secretum*, edita Romae anno 1574. *pag. 159. et seq.* agens de Confessione, quae in necessitate fit laico, inquit: *At Confessionem fieri laico, ubi non est copia Sacerdotis, multo minus necessarium est in quacumque necessitate: nam, quamvis* Augustinus *dicat, tantam esse vim Confessionis, ut, ubi non est copia Sacerdotis, facienda sit proximo, de Poenit. distinct. 1. Cap. Quem poenitet, et dist. 6. cap. 1. non tamen insinuat, esse praeceptum; sed solum id consulit, ut merito verecundiae majorem gratiam consequatur apud Deum. Immo vero jam non est tanta consuetudo hujusmodi Confessionis, quanta in primitiva Ecclesia. Nec forsan est consilium, tametsi eam non damnaverim; mansit enim consuetudo solum inter nautas.* At, quidquid sit de assertione tanti viri, hodie neque quoad nautas ejus doctrina videtur recipienda; multa siquidem ex ejusmodi Confessione imminent damna, multa timentur pericula, quae ponderat *Clericatus de Poenitentia decis. 18. sub num. 13.* neque ea evitantur, aut ideo contemni possunt, quod laicus

Confessionem audiat, ut illam, ex confitentis mandato, referat Sacerdoti; quoniam, ut capite praecedenti dictum est, a summo Pontifice *Clemente VIII.* nedum illicita, sed invalida declarata fuit Confessio facta Sacerdoti per internuntium. Merito propterea *Navarrus manual. cap.* 21. *num.*41. Gregorius de Valentia *supra cit. disp.*7. *quaest.*10. *punct.*1. aliique ab hoc allegati, concludunt, nisi excusetur ab ignorantia, in praesenti rerum statu, graviter eum peccare, qui etiam in casu necessitatis peccata sua confitetur laico: quia sine ulla causa semetipsum infamat, et fortasse praebet aliis occasionem de se suspicandi, quod adhaereat Lutheranorum haeresi.

XII. Quibus stantibus, ut illuc redeamus, unde digressi sumus, etsi in supra relatis Constitutionibus Synodalibus tam Bononiensibus, quam Sabinensibus, insinuata fuerit Confessio facienda laico, deficiente Sacerdote, quia nondum haec consuetudo extincta erat tempore, quo illae conditae sunt; attamen merito in subsequentibus utriusque Ecclesiae Constitutionibus, neque ad titulum de Poenitentia, neque in ullo alio loco, facta est mentio necessitatis, aut utilitatis praedictae Confessionis, sed communis doctrina tradita est de actu contritionis in eo rerum eventu eliciendo.

LIBER OCTAVVS

DE PERTINENTIBVS AD SACRAMENTA EXTREMAE VNCTIONIS ORDINIS ET MATRIMONII

CAPVT PRIMVM

De Sacramento extremae Vnctionis : ubi de materia hujus Sacramenti, de olei benedictione ab Episcopo peragenda, nulla tamen in Synodo facta prohibitione Presbyteris Graecis illud benedicendi, et Catholicos Graeci ritus inungendi, si in Latinorum dioecesibus Graeci inhabitent.

QVamvis immemores haud simus nostri propositi, quod jam semel, atque iterum significavimus, neutiquam scilicet nobis in animo esse, tractatum de Sacramentis heic exhibere; attamen innumerae difficultates, quibus hoc Sacramentum scatet, nos vel nolentes cogunt aliquantulum prolixius de eo disserere: quo securius possit Episcopus e tot senticetis pedem subducere, suamque de Sacramentis administrandis Synodalem Instructionem ita adornare, ut communem, receptamque ab universa Ecclesia doctrinam contineat, nullamque adoptet inter Catholicos controversam opinionem.

II. Extremam Vnctionem verum esse novae Legis Sacramentum, a Christo Domino institutum, apud *Marcum* quidem insinuatum, sed per Apostolum *Jacobum* Fidelibus commendatum, et promulgatum, definivit Tridentinum *sess.* 14. *de extrema Vnctione cap.* 1. inquiens: *Instituta est autem sacra haec Vnctio infirmorum, tamquam vere, et proprie Sacramentum novi Testamenti, a* Christo *Domino nostro apud Marcum quidem insinuatum, per* Jacobum *autem Apostolum, ac Domini Fratrem, Fidelibus commendatum, ac promulgatum. Infirmatur, inquit (epist. cap.* 5.*) quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; et oratio fidei salvabit infirmum; et alleviabit eum Dominus; et si in peccatis sit, dimittentur ei.* Consulto autem dixere Tridentini Patres, ejusmodi Sacramentum fuisse apud *Marcum* insinuatum; quamvis enim *Marci cap.*6. de Apostolis a *Christo* ad praedicandum missis dicatur: *Et exeuntes praedicabant, ut poenitentiam agerent, et daemonia multa ejiciebant, et ungebant oleo multos aegros, et sanabant*: secum tamen contendunt Theologi, num talis unctio esset illa sacramentalis, de qua est sermo, an potius tantum adhibita ad restituendam corporum sanitatem; quod posterius, non sine gravi fundamento, post *Hugonem a S. Victore*, *Alensem*, *S. Bonaventuram*, aliosque antiquiores, opinantur *Dominicus Soto in* 4. *dist.*23. *quaest.*1. *art.*1. et Bellarminus *de Sacram. extrem. Vnct. lib. unic. cap.*2. *Controv. tom.*3. tunc quippe Apostoli nondum erant Sacerdotes, omnesque aegrotos promiscue inungebant, qui ceteroquin, quum nondum Baptismum suscepissent, non erant aliorum Sacramentorum capaces. Quia vero Tridentini Patres tanta semper circumspectione, sua concinnarunt decreta, ut nullam vulnerarent Catholicorum opinionem, ideo adhibuerunt verbum illud *insinuatum*, quod sane referri potest tam ad institutionem, quam ad figuram, typum, et symbolum Sacramenti extremae Vnctionis, quod *Christus* Dominus in ea unctione, de qua *Marcus* loquitur, voluerit praemonstrare: quemadmodum ex iis constat, quae *Pallavicinus* narrat *hist. Concil. Trident. lib.*12. *cap.*12. ac recte expendunt *Bellarminus cit. loc.* Suarez *tom.* 4. *in* 3. *part. disput.*39. *sect.*2. *num.*4. *et* 5. Estius *in loca difficiliora sacrae Scripturae ad cap.*6. *S. Marci*, *et in* 4. *sent. dist.*23. §.2. Tournely *de Sacram. extrem. Vnct. quaest.*1. *art.*2.

III. Pergunt deinde Tridentini Patres, atque ex allegatis *S. Jacobi* verbis colligunt, nobisque pandunt hujus Sacramenti materiam, formam, Ministrum, et effectus, ajentes: *Quibus verbis, ut ex Apostolica traditione, per manus accepta, Ecclesia didicit, docet materiam, formam, proprium Ministrum, et effectum hujus salutaris Sacramenti: intellexit enim Ecclesia, materiam esse oleum ab Episcopo benedictum; nam unctio aptissi-*

ne Spiritus Sancti gratiam, *qua invisibiliter anima aegrotantis inungitur*, *repraesentat* : *formam deinde esse illa verba* : *Per istam Vnctionem etc.* Quibus Tridentini vestigiis inhaerentes, singula disertius explicabimus. Itaque Sacramenti extremae Vnctionis materia remota est oleum, liquor videlicet ex baccis olivarum expressus, qui solum in communi modo loquendi, absolute, et sine addito, *oleum* nuncupatur; quemadmodum cum communi ponderat *Suarez tom.* 4. *in* 3. *part. disp.*40. *sect.*1. *num.*1. Debet autem ejusmodi oleum saltem ex Ecclesiae praecepto, esse simplex, hoc est absque ulla alterius liquoris admixtione. Diximus, *saltem ex Ecclesiae praecepto*; quoniam *Suarez cit.loc. num.*10. defendit, non solum non esse contra Christi Domini institutionem, alium liquorem huic oleo admiscere, sed insuper opinatur, aliquando fuisse illi balsamum admixtum; siquidem *Innocentius I. epist. ad Decentium*, allegata exponens Apostoli *Jacobi* verba, infirmorum oleo Chrismatis nomen attribuit, inquiens : *Quod non est dubium de Fidelibus aegrotantibus accipi, vel intelligi debere*, *qui sancto oleo Chrismatis perungi possunt* : ac sub eadem Chrismatis nomenclatura idem infirmorum oleum a pluribus designatur Conciliis, Wormatiensi praesertim, atque Aquisgranensi, ex quibus conjicit *Suarez*, aliquid balsami tunc consuevisse illi admisceri. At melius alii, quos sequuntur *Juvenin de Sacram. diss.*7. *quaest.*3. *cap.*1. et Tournely *cit. quaest.*1. *art.*3. hanc admixtionem, ex Chrismatis nomenclatura, nequaquam colligi arbitrantur : Chrisma quippe frequenter appellatum, advertunt, omne unguentum, seu liquorem, quo corpus inungitur. Omnes tamen *Suaresio* concedunt, nihil detractum iri Sacramenti validitati, si, contra communem ceteroquin, et perpetuam Ecclesiae praxim, infirmorum oleo admisceatur aliquid balsami; modo admixtio tanta non sit, ut destruat exteriorem olei speciem, ita ut, non amplius oleum, sed potius unguentum, aut alterius generis mixtum artificiale censeatur.

IV. Debet praeterea oleum, in extrema Vnctione adhibendum, esse Episcopi benedictione antea sacratum; quod ab antiquissima Patrum traditione accepimus : etenim *Innocentius I. in cit. epist. ad Decentium*, aegros inungendos dixit *oleo Chrismatis ab Episcopo confecto*. Beda quoque *in Comment. ad cap.6.* Marci *lib.*2. *c.*24. *in fin. Oper. tom.*5. affirmat, *ab ipsis Apostolis hunc sanctae Ecclesiae morem traditum*, *ut* .... *aegroti ungantur oleo*. *Pontificali benedictione consecrato*, et Concilium Cabilonense II. anni 813. *cap.*48. ait : *Secundum beati Apostoli Jacobi documentum, cui etiam documenta Patrum consonant*, *infirmi oleo*, *quod ab Episcopis benedicitur*, *a Presbyteris ungi debent* : *tom.*4. Collectionis *Harduini col.*1040. Ac denique, ut cetera praetermittamus antiquiorum Patrum testimonia, ita nos docuerunt *Eugenius IV. in decreto pro instructione Armenorum*, et Tridentinum *cit. loc.* Sed quaestio est, num Episcopi benedictio sit necessaria ex Christi Domini institutione, an solum ex Ecclesiae praecepto. Diversae sunt hac in re Theologorum sententiae. *Victoria in Summ. de Sacram. nu.*216. Emmanuel Sa *verb. Extrema Vnctio*, Sambovius *tract. de extrem. Vnct.* Juvenin *de Sacram. dissert.*7. *quaest.*3. *c.*1. *conclus.*3. putant, benedictionem fuisse oleo superadditam ab Ecclesia, non vero institutam a Christo Domino; ac proinde illicitum quidem, sed validum pronuntiant Sacramentum, oleo non consecrato administratum, quin immo, urgente necessitate, etiam absque culpa ita administrari posse, tradit citatus *Victoria*. Istis e diametro opponuntur *Suarez cit.disp.*40. *sect.*1. *num.*3. *et* 4. Estius *in* 4. *dist.*23. §. 9. docentes, olei consecrationem, non tantum praecepti, sed etiam Sacramenti necessitate requiri; eamque praeterea consecrationem ita a Christo Domino Ordini Episcopali annexam ajunt, ut simul asseverent, ne a summo Pontifice quidem eam posse secundi Ordinis Presbyteris delegari. Inter hasce duas extremas sententias, medii quodammodo incedentes *Cajetanus* 3. *part. quaest.* 72. *art.*2. Sotus *in* 4. *dist.*23. *quaest.* 1. *art.* 3. §. *De oleo ergo*, aliique, quos citant, et sequuntur *Gregorius de Valentia tom.*4. *disp.*8. *quaest.*1. *punct.*2. et Tannerus *tom.*4. *disp.* 8. *quaest.*1. *num.*10. tria statuunt : nimirum primo, aliquam consecrationem, ex Christi institutione, requiri, ut oleum fiat apta materia Sacramenti extremae Vnctionis : secundo nunquam in Ecclesia Latina fuisse aegrotantes oleo inunctos, ab Episcopo antea non consecrato : tertio denique, ad Sacramenti validitatem satis esse affirmant, oleum a simplici Sacerdote benedictum. Et profecto posse, saltem ex commissione sive expressa, sive tacita Romani Pontificis, a simplici Sacerdote praeparari materiam aptam ad conficiendum Sacramentum extremae Vnctionis, res videtur exploratissima, quam nemini liceat

in quaestionem adducere: siquidem in Ecclesia Orientali mos viget, a mille et amplius annis in ea receptus, ut ipsimet Presbyteri, quum se accingunt ad infirmum inungendum, oleum, in ea sacramentali Vnctione adhibendum, benedicant; uti testantur *Joannes Nathanael in epist. ad Episcopum Anagninum, apud Arcudium*, Arcudius *lib.* 5. *cap.*2. Allatius *de consensu utriusque Ecclesiae cap.*16. et legitur in Graecorum Euchologio, a *Goario* notis illustrato, *pag.*436. Eumdemque morem ab Armenis, retineri, asserit *Joannes XXII.* epistola ad Ossinium Armenorum Regem scribens, in haec verba: *Ipsi etiam Sacerdotes oleum, quod infirmorum dicitur, consecrant pro Sacramento Vnctionis extremae; quum tamen id, apud nos, ad Episcopos solos spectet*. Hanc autem Orientalium consuetudinem Ecclesia Latina non solum non improbavit, sed ratam habuit: refert quippe citatus *Goarius*, a sacra Congregatione de Propaganda Fide approbatam, ejusque impensis Romae editam *Synopsim vernaculam* Neophyti *Rhodini*, in qua haec habentur: *Materia Sacramenti extremae Vnctionis est oleum oliva expressum, a Pontifice, vel Sacerdotibus, qui praesentes fuerint, juxta Ecclesiae morem, benedictum*. Consulto ait: *a Pontifice, vel a Sacerdotibus*: quia, uti narrat *Arcudius*, etiam Episcopi Graeci, perinde ac Latini, feria quinta majoris hebdomadae, solemni pompa, et apparatu oleum infirmorum consecrant, quamvis postea suis Sacerdotibus non distribuant, sed iisdem curam relinquant illud consecrandi, quo mox in Sacramenti administratione utantur: de qua re jure miratur laudatus Auctor *Theolog. moral. ad usum Sem. Petrocorens.* Sed, quod adhuc clarius ostendit, ab Ecclesia Latina validum haberi Sacramentum extremae Vnctionis, a Sacerdotibus Graecis, oleo tunc a semetipsis benedicto, administratum, est Decretum editum a *Clemente VIII.* in quo permittuntur Italo-Graeci in praedicto ritu perseverare: *Citra oleum sanctum infirmorum* (sunt verba Decreti) *non sunt cogendi Presbyteri Graeci olea sancta, praeter Chrisma, ab Episcopis Latinis dioecesanis accipere: quum ejusmodi olea ab eis, in ipsa oleorum, et Sacramentorum exibitione ex veteri ritu conficiantur, ac benedicantur*: quod Clementis Decretum fuit a nobis totidem fere verbis renovatum, et confirmatum *in nostra Constit.* 57. §. 4. *nostri Bullar. tom.*1. *pag.*172. Neutiquam autem id tolerandum fuisset, si oleum, simplicis Sacerdotis benedictione sacratum, ne per potestatem quidem a Romano Pontifice sive expresse, sive tacite eidem Sacerdoti factam, esset materia idonea ad conficiendum Sacramentum extremae Vnctionis. Quare Episcopi Latini, partem populi Graeci ritus sibi subjectam habentes, etsi teneantur feria quinta sacratioris hebdomadae, una cum ceteris sacris oleis, etiam illud infirmorum Latino ritu consecrare, Latinisque Parochis distribuere, ceteraque implere, quae nos ediximus *in nostra Instit.* 81. ubi de infirmorum oleo, ejusque benedictione ex professo egimus, quoad Sacerdotes Graeci ritus nihil innovent, sed ea exequantur, quae a *Clemente VIII.* iterumque a nobis decreta sunt. Legi etiam potest Dissertatio *Benedicti de Gaetanis de suprema Vnctione*, post haec jam scripta, a nobis visa, *cap.*7.

CAPVT SECVNDVM

De forma Sacramenti extremae Vnctionis, de qua multa in Synodis, et instructionibus Episcopalibus.

IN Dissertatione *Benedicti de Gaetanis* nuper citata, plura erudite collecta legi possunt de forma hujus Sacramenti, desumpta ex variis Eclesiarum Ritualibus, cum Latinis, tum Graecis. Lectorem ad eum allegamus: et tunc tantum animus est ea subdere, quae Episcopi in suas Synodos inserere possunt, si in eis de forma Sacramenti loqui velint.

II. Formam Sacramenti extremae Vnctionis, non esse a Christo Domino institutam *in specie infima*, ut ajunt, hoc est certis verbis praescriptam, Theologi omnes admittunt; atque ex mox referendis diversis formulis, etiam in Ecclesia Latina in illius administratione usurpatis, evidenter demonstratur. Quae nunc in Ecclesia Latina sit adhibenda, jam a Tridentino accepimus, et clarius in Rituali Romano explicatur; neque est, qui non intelligat, eam esse deprecativam: quemadmodum deprecativam pariter esse, quae adhibetur a Graecis, liquet ex eorumdem Euchologio *in Officio Olei sancti*, testanturque *Gabriel* Philadelphiae Metropolita *in suo de Sacramentis Opere*, Arcudius *lib.*5. *cap.*5. et Neophytus Rhodinus *in cit. Synopsi vernacula*. Sed quaestio est, an necessario debeat esse deprecativa; ita ut indicativo modo pronuntiata, irritum red-

dat Sacramentum. Deprecationem pertinere ad Sacramenti essentiam, docent *S. Thomas in 4. dist.23. quaest.1. art.4. quaestiunc.2. et in supplem. quaest.29. art.8.* S. Bonaventura *ead. dist. art.1. quaest.4.* Suarez *cit. disp.20. sect.3*, Valentia *cit. disp. 8. quaest.1. punct.2.* Henriquez *de Sacram. lib.3. c.8.* aliique plurimi, praesertim ex antiquioribus; id manifeste confici existimantes ex allegatis S. Jacobi verbis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiae, et orent super eum . . . et oratio fidei salvabit infirmum etc.* quibus certe tota Sacramenti efficacia Sacerdotis orationi tribuitur. Nihilominus *Albertus Magnus ead. dist. 23. art.4.* atque ibidem *Richardus*, *Durandus*, *Paludanus*, quibus ex recentioribus adhaerent *Tannerus cit. disp.7. dub.1. n.22.* Estius *in 4. dist.23. §.10.* Menardus *in notis ad lib. Sacramentorum S. Gregorii*, Juvenin *cit. dissert.7. quaest.4.* Tournely *de Sacram. extrem. Vnct. quaest.2. art.2.* Martene *de antiq. Eccles. ritib. lib.1. c.7. art.3. §.9.* nihil Sacramenti substantiae detrahi arbitrantur per formam modo absoluto, non deprecativo prolatam, dummodo per eam significetur, Vnctionem fieri in nomine Domini. Ad hanc autem sententiam comprobandam innumeras exhibent formas absolutas, et non deprecativas in variis Ecclesiis Latinis olim usurpatas, quin majores nostri eas tamquam insufficientes respuerint. Non ignoramus, quid ad hoc, efficax certe argumentum, reposuerit Cardinalis *Sanctorius in Rituali pag.324.* ubi ad illud refellendum, haec scripsit: *Sciat autem (Sacerdos), formam hujus Sacramenti esse verba illa deprecatoria, quae in Vnctionibus proferuntur, veluti, secundum usum Romanae Ecclesiae: Per istam sanctam Vnctionem, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus quidquid per visum deliquisti. Tum etiam noverit, formam non servari, et nihil agi, per verba indicativa tantum, puta, Vngo oculos tuos, vel manus tuas, et similia, sine verbis deprecativis, cujusmodi hactenus ego non reperi. Et quamvis ea occasione aliqui Theologi referant, quod multae Ecclesiae habent pro forma verba indicativa, ut, Vngo oculos tuos etc. et ideo quaesierint, an valeat, et de ea re plura extra rem dixerint, quum nusquam reperiatur talis forma per verba indicativa tantum, seu per orationem indicativam tantum, sine verbis deprecativis, hoc Sacramentum conferri: sed et libri, et ritus Ecclesiarum, qui pro ea parte citantur, quod habent verba indicativa, paulo post habent etiam verba deprecativa etc. Quare quaestio inanis, et frustranea est. Quoniam autem hujusmodi forma variis verbis traditur in diversis Ecclesiis, etiam praemittendo verba indicativa, et subjungendo deprecativa, unaquaeque Ecclesia suam potest retinere formam, modo semper adhibeantur verba deprecativa etc. Ceterum apud sanctam Romanam Ecclesiam, unam tantum in hoc Sacramento deprecandi formulam traditam, et passim in Italia, et toto orbe receptam esse, compertissimum, et exploratissimum est.* Verum, etsi *Sanctorio* concedamus, aliquam deprecationem posse deprehendi cum in antiquissima illa forma Ambrosiana, quam refert *S. Bonaventura cit. loc. quaest.4. Vngo te oleo sanctificato, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti, ut more militis uncti praeparatus ad certamen, aereas possis superare potestates*: tum in alia desumpta ex libro Sacramentali Venetorum, a *Leone XI.* ut fertur, approbato; *Vngo te oleo sancto, ut hac Vnctione protectus fortiter stare valeas adversus aereas catervas, in nomine Patris etc.* tum demum in ea, quae ex vetustissimo libro Sacramentorum Ecclesiae Catalaunensis profertur a *Martene cit. loc. In nomine Patris etc. sit tibi haec porrectio olei sanctificati, ad purificationem mentis et corporis*: etenim verba illa *ut*, et *sit*, optativa quum sint, non incongrue referre possunt proferentis votum, orationem, et preces; at nescimus, quo pacto possit deprecatio inveniri in aliis formis, ex pluribus antiquis Ritualibus a *Menardo*, et *Martene* productis, in quibus solum adhibetur verbum *ungo*, absque alio additamento, e quo deprecatio colligi, aut fingi queat: nec facile erit ad deprecativum sensum hanc detorquere, quae extat in antiquo Pontificali Narbonensi. *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti regnantis in secula seculorum, accipe sanitatem corporis, et remissionem peccatorum tuorum.* Sed, utcumque haec res se habeat, quum nihil de ea ab Ecclesia definitum habeamus, non decet in Synodo, seu Synodali Instructione, ejusmodi quaestionem commemorare; sed dumtaxat injungendum est Parochis, ut formam adhibeant in Rituali praescriptam, quae certe sine gravi flagitio, non potest privata auctoritate immutari.

CAP.

CAPVT TERTIVM.

De Corporis partibus inungendis: de quo multa in nonnullis Synodis, et Ritualibus habentur.

SEd, quoniam in Decreto *Eugenii* pro instructione Armenorum, in hujusce Sacramenti administratione septem Vnctiones fieri jubentur, videlicet: *In oculis propter visum, in auribus propter auditum, in naribus propter odoratum, in ore propter gustum, vel loquutionem, in manibus propter tactum, in pedibus propter gressum, in renibus propter delectationem ibidem vigentem*: earumque singulis respondere debeat forma, tunc a Ministro pronuntianda, hoc est: *Per istam sanctam Vnctionem, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Dominus, quidquid per visum deliquisti*, quum inunguntur oculi; *quidquid per auditum deliquisti*, quum inunguntur aures; et sic deinceps, quemadmodum fuse exponitur in Rituali Romano: hinc alia gravis soboritur controversia, utrum omnes praedictae Vnctiones, et formae prolationes sint de Sacramenti substantia: de qua controversia multa habentur in citata Dissertatione *de suprema Vnctione* Benedicti de Gaetanis *cap.* 8.

II. Vltro Doctores omnes fatentur cum *Suarez tom.* 4. *in* 3. *part. disp.* 40. *sect.* 2. *n.* 6. duas postremas Vnctiones, pedum scilicet, et renum necessarias non esse ad validam Sacramenti confectionem; tum quia non sunt in usu apud omnes Ecclesias; tum quia illa renum, honestatis, et pudoris causa, semper omittitur in foeminis, et interdum etiam in viris, qui propter labefactatas corporis vires, morbique languores, dimoveri nequeunt sine gravi incommodo: quod adnotatur a Rituali Romano, atque a Cardinali *Sanctorio in suo Rituali pag.* 325. Haud difficulter quoque iidem admittunt, ceteras quinque sensuum Vnctiones, necessarias esse necessitate praecepti; sed dissentiunt, et disputant, num etiam necessariae sunt necessitate Sacramenti. Antiquiores Scholastici existimarunt, omnes pertinere ad substantiam, et integritatem Sacramenti, quod ex singulis, tamquam ex suis partibus essentialibus, constitui, atque integrari, sunt opinati. Ita *in* 4. *dist.* 23. docuerunt S. *Bonaventura*, *Richardus*, *Paludanus*, *Sotus*, quibus subscripsere *Bellarminus de extrem. Vnct. lib. unic. c.* 10. Gregorius de Valentia *tom.* 4. *disp.* 4. *quaest.* 3. *punct.* 2. §. *Secundo asserimus*. Gonetus *tom.* 5. *pag.* 466. aliique plurimi, praecipue ex Theologis moralibus. Citatur etiam pro hac sententia S. *Thomas*: sed Auctor *supplem.* 3. *part. quaest.* 32. *art.* 6. exponens Angelici Praeceptoris mentem, dubitanter loquitur, inquiens: *Illa Vnctio ab omnibus observatur, quae fit ad quinque sensus, quasi de necessitate Sacramenti*: et dubitanter quoque loquitur *Suarez cit. disp.* 40. *sect.* 3. *num.* 16. quamvis *sequenti disp.* 41. *sect.* 2. *in fin.* videatur in sententiam propendere, tunc temporis fere communiter a Scholasticis receptam.

III. Alii ex adverso validum censent extremae Vnctionis Sacramentum, si vel una tantum inungatur corporis pars, unica prolata, mox referenda, forma universali, omnes sensus complectente. Ita *Sylvius in supplem. quaest.* 32. *art.* 6. *quaest.* 2. Nicolaus Serarius *tract. de extrem. Vnct. cap.* 7. Becanus *in Summ. Theolog. de Sacram. in specie c.* 27. *quaest.* 7. Estius *in* 4. *dist.* 23. §. 15. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. et moral. tom.* 5. *lib.* 2. *c.* 5. *regul.* 6. Juvenin *cit. dissert.* 7. *quaest.* 3. *cap.* 2. Tournely *cit. quaest.* 2. *art.* 2. *in fin.* Vanroy *in sua Theolog. moral. part.* 4. *tom.* 2. *de Sacram. tract. de extrem. Vnct. quaest.* 3. Piette *Quaest. Theolog. part.* 6. *quaest.* 3. *vers. Dico septimo*, aliique recentiores passim. Huic opinioni validissimum fundamentum praebet diversa in Vnctionum numero disciplina, quam in diversis Ecclesiis sua aetate viguisse, affirmat *Albertus Magnus in* 4. *dist.* 23. *art.* 16. inquiens: *Diversarum Ecclesiarum, et Ordinum, diversus est usus, quia in quibusdam Ecclesiis unguntur loca plura, et in quibusdam pauciora*. Atque exordiendo ab Ecclesia Orientali, licet Graeci, teste *Arcudio Concord. lib.* 5. *c.* 7. nunc inungant frontem, mentum, ambas genas, pectus, manus, et pedes; attamen, ineunte seculo IX. tres tantum Vnctiones ab iisdem fieri consuevisse, asserit *Theodulphus*, Aurelianensis Episcopus, *Capitular.* 2. apud *Baluzium tom.* 7. *Miscellan.* In Ecclesia vero Occidentali, invenimus quidem in S. Gregorii Sacramentario, edito a *Menardo*, praescriptas Vnctiones quinque sensuum: at in codice Abbatis *Rotaldi*, illis additas legimus unctionem colli, pectoris, et scapularum: in veteri Pontificali Prudentii, Episcopi Tricassini, imperatam insuper reperimus *Vnctionem umbilici, seu loci, ubi plus dolor imminet*: antiquus codex Turonensis, Vnctionem fieri mandat *in genibus quoque, et in*

cruribus, *suris*, *pedibus*, *ac plantis*, *et pene in omnibus membris*, *seu in loco*, *ubi dolor plus imminet* : quae omnia videri possunt apud *Morinum in append. ad tract. de Poenit.* et Martene *de antiq. Eccl. ritib.tom.*1. *lib.*1. *c.*7.*art.*4. Tanta autem in Vnctionum numero difformitas non fuisset singularum Ecclesiarum arbitrio permissa, si certum earundem numerum Sacramenti validitas exposceret.

IV. Majus adhuc argumentum huic eidem opinioni suppeditant recentiora peculiarium Ecclesiarum Ritualia, unicam Vnctionem fieri permittentia, si omnes perfici nequeant : siquidem Pastorale Mechliniense, cujus non levis est auctoritas, tum quia ab Academia Lovaniensi anno 1588. approbatum, tum quia ab *Octavio Frangipanio*, Episcopo Tricariensi, per Germaniam, ac Belgium Nuntio Apostolico, ad dioecesis quoque Coloniensis usum protractum, haec de extrema Vnctione statuit : *In morbis contagiosis*, *et peste grassante*, *ut periculum vitetur*, *sufficit inungi sensus organum magis ad Vnctionem expositum, aut detectum*, *dicendo*; *Per istam sanctam Vnctionem*, *et suam piissimam misericordiam*, *indulgeat tibi Dominus quidquid deliquisti per visum*, *auditum*, *odoratum*, *gustum*, *tactum*, *et gressum*. In antiquo codice Remigio-Remensi, a *Sambovio* laudato, legitur ritus *abbreviatus* conferendi hujus Sacramenti, ubi unius pariter unctionis fit mentio. In Rituali Parisiensi, prolato a *Tournely cit. art.*1. dicitur : *Si non possit super infirmum fieri*, *nisi unica Vnctio*, *ungatur oculus*, *vel aliud sensuum organum*, *et ceteris precibus praetermissis*, *dicatur* : *Per istam sacri olei Vnctionem*, *et suam piissimam misericordiam*, *indulgeat tibi Deus quidquid peccasti per sensus*. Eamdemque praxim approbant Cameracensis, Atrebatensis, aliarumque Ecclesiarum Manualia, apud citatum *Natalem Alexandrum*.

V. Sed, quoniam neque de hac quaestione, quae sane gravissima est, ulla hactenus ab Apostolica Sede prodiit sententia, non debet Episcopus in sua Synodo aliquid de illa decernere; sed dumtaxat Parochos monebit, ut, quum prudenter timet, aegrotum decessurum, priusquam omnes absolvantur quinque sensuum Vnctiones, unicum sensum inungant, formam universalem pronunciando, quam ab allegatis Ritualibus audivimus : quin immo in praedicto eventu consultius esse, ut caput, e quo omnium sensuum nervi descendunt, sub eadem forma universali inungatur, non immerito advertit *Conink de Sacram. disp.* 19. *dub.* 3. *num.* 2. Ne vero Parochi hac libertate abutantur, expedit, ut Episcopus simul serio eosdem admoneat, a gravis culpae reatu non excusari, qui, extra casum verae necessitatis, vel unam ex quinque sensuum Vnctionibus praetermittit.

CAPVT QVARTVM

De Sacramenti extremae Vnctionis Ministro, tum quoad Ecclesiam latinam, tum quoad Ecclesiam graecam : quidve Episcopi latini, in quorum Dioecesibus Graeci inhabitant, statuere valeant de eorum ritu hac in re.

SAcramenti extremae Vnctionis Ministros, solos esse Sacerdotes, contra Novatores, definivit Tridentinum *cit.sess.*14.*can.* 4. *Si quis dixerit*, *Presbyteros Ecclesiae, quos beatus Jacobus adducendos esse ad infirmum inungendum hortatur*, *non esse Sacerdotes ab Episcopo ordinatos*, *sed etiam seniores in quavis communitate*, *ob idque proprium extremae Vnctionis Ministrum, non esse solum Sacerdotem*, *anathema sit*. Neque ullam difficultatem facit, quod de hujus Sacramenti administrandi ritu legitur apud *Guidonem in Disciplina Farfensi*, *nempe* : *Tunc sint quatuor Conversi*, *quorum unus accipiat Aquam sanctam*, *alius Crucem*, *tertius thuribulum*, *quartus Oleum sacrum* : hic quippe *Conversus* oleum deferebat, quo infirmus, non a se, sed Sacerdote inungeretur; sicuti ibidem postea adnotatur, et scite animadvertit Monachus Benedictinus Congregationis S. Blasii in Sylva nigra *cap.* 127. praefationis ad Opus inscriptum *Vetus Disciplina Monastica*, quod anno 1726. evulgavit. Aliquid tamen negotii facessit Innocentius I. in saepius laudata epistola ad Decentium, in qua videtur omnibus Christianis facultatem asserere, se ipsos, aliosque infirmos inungendi : loquens quippe de sacro oleo, ait : *Quod ab Episcopo confectum*, *non solum Sacerdotibus*, *sed et omnibus, uti Christianis licet*, *in sua*, *aut in suorum necessitate*, *ungendum*, seu, ut melius alii legunt, *ungendo*, aut *ad ungendum*. Verum ab *Innocentii* mente perquam longe aberrare, qui eum hoc loco omnes Christianos Sacramenti extremae Vnctionis ministros facere arbitrantur, optime advertit *Petrus Coustant in notis ad eamd. ep. t.*1.*col.*863. Siquidem ibidem ad aliam statim progrediens quaestionem, de qua fuerat a Decentio interrogatus,

an scilicet ita Presbyterorum proprium sit, Sacramentum extremae Vnctionis administrare, ut illud conferre Episcopis non liceat; hanc opinionem, quae plurimorum mentes invaserat, confutat Pontifex, respondens: *Ceterum illud superfluum esse videmus adjectum, ut de Episcopo ambigatur, quod Presbyteris licere non est dubium. Nam idcirco Presbyteris dictum est, quia Episcopi occupationibus aliis impediti, ad omnes languidos ire non possunt.* Cuinam autem in mentem veniat, potuisse Innocentium omnibus Christianis potestatem tribuere, quam plerique, per eam aetatem, ex verbis Apostoli Jacobi inferebant, adeo propriam esse Presbyterorum, ut eam etiam Episcopis abjudicarent?

II. Quocirca allegatum Innocentii textum, quem totidem verbis repetitum legimus a *Beda in cit. epist. Jacobi cap.* 5. *Oper. tom.*5. atque ab Anonymo Scriptore, qui Canonicorum regulam e Crodogango, atque ex Capitularibus Aquisgranensibus anni 816. consarcinavit, *tom.* 4. Collectionis *Harduini col.* 1207. plerique intelligendum censent de unctione, non sacramentali, sed quae unice fieret ad medendos corporis languores, ideoque, non de Vnctione Jacobi, sed de alia, cum illa magis comparanda, de qua *Marci* 6. Etenim, quum viderent Fideles, extremae Vnctionis beneficio plures infirmos in pristinam restitui sanitatem, coeperunt eodem sacro oleo uti ad sui, aliorumque curandas infirmitates: cujus rei fidem faciunt *Rufinus lib.* 11. *hist. Eccles. c.* 4. Palladius *hist. Lausiacae c.* 20. Severus Sulpitius *in Vita S. Martini c.* 21. Gregorius Turonensis *in Vitis Patrum c.* 4. et clarius constat ex Vita *S. Gothardi* Episcopi apud Surium die 4. Maji, qui Presbytero jussit, ut cujusdam mulieris, oculorum morbo laborantis, *sacro oleo, quod infirmorum dicitur, ejus ungeret oculos; quae quidem Vnctio, et sancti viri preces, ab illo dolore, usque ad vitae finem eam immunem conservarunt.* Hunc autem morem, sua aetate maxime vigentem, voluisse *Innocentium cit. loc.* approbare, interpretantur *Alphonsus de Castro lib. de haeres. verb. extrema Vnctio.* Sotus *in* 4. *dist.* 23. *quaest.*2. *art.*1. Gregorius de Valentia *cit. tom.*4. *disp.*8. *quaest.* 2. *punct.* 1. quorum explicationem probabilem putant *Estius in* 4. *dist.* 23. §. 12. et Tournely *cit. quaest.* 2. *art.* 4.

III. At melius fortasse *Jansenius* Gandavensis *in cap.*6. *Marci*, Maldonatus *ibidem*, Bellarminus *cit. lib.*1. *c.* 9. Baronius *ad ann.* 63. *n.* 14. Suarez *cit. tom.* 4 *disp.* 43. *sect.* 1. *num.* 6. *in fin.* Estius *cit.* §.12. *versic. Potest et aliter*, quos sequitur laudatus *Coustant*, Innocentium loquutum arbitrantur de Vnctione, non *activa*, sed *passiva*, hoc est, non de collatione, sed de receptione Sacramenti: quum enim aliquibus persuasum forte fuerit, oleo sancto solos inungi posse Sacerdotes, a quibus conficitur, eo pacto, quo in veteri, atque etiam in nova lege, quaedam aliae sacrae unctiones sunt Regum, et Sacerdotum propriae; ad hunc refellendum errorem, docet ibidem *Innocentius*, oleum sanctum confici quidem ab Episcopo, aliis adjuvantibus inferioris Ordinis Sacerdotibus, non tamen ut subinde ipsi soli, verum etiam ut omnes Christiani, positi in vitae discrimine, ungantur.

IV. Posito jam, hujus sacramenti administrationem solis esse commissam Sacerdotibus, dubitare quis posset, num ad illud valide conficiendum unus sufficiat, vel plures requirantur Presbyteri. Rationem dubitandi praebent saepius allegata verba Apostoli Jacobi ajentis: *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiae, et orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini.* At nihilominus firmiter tenendum est, per unum tantum Sacerdotem valide Sacramentum confici, quod et definivit *Alexander III. in Cap. Quaesivit, de verbor. significat. Nos itaque tibi taliter duximus respondendum, quod Sacerdos, uno praesente Clerico, et etiam solus, potest infirmum ungere*: hodieque vigens in Ecclesia Latina usus confirmat. Neque refragantur verba S. Jacobi, qui, quum dixit *Presbyteros Ecclesiae*, significavit aliquem ex Presbyteris Ecclesiae: novum quippe non est, in sacris litteris, numerum pluralem poni pro singulari, quemadmodum advertit *Augustinus lib.*3. *de consens. Evangelist. c.*16. *Oper. t.*3. *part.*2. cujus auctoritate fretus S. Thomas *lib.*4. *contra Gentes cap.*73. scripsit: *Jacobus dicit: Inducat Presbyteros Ecclesiae, et oratio fidei sanabit infirmum. Si tamen unus solus Presbyter adsit, intelligitur hoc Sacramentum perficere in virtute totius Ecclesiae, cujus Minister existit, et cujus personam gerit.*

V. Sed, quamquam unus certe sufficiat, plures nihilominus Sacerdotes fuisse olim in Ecclesia Latina adhibitos, ex pluribus antiquis Ritualibus colligit *Menardus nota* 909. *ad Sacramentarium S. Gregorii*; quibus alia ejusdem generis, praecipue Cadurcense, Rutenense, et Tutelense, ad-

dit *Martene de antiq. Eccles. ritib.lib.*1. *c.*7.*art.* 3. §.3. eumdemque morem nobis exhibent Constitutiones Angliae, collectae a *Guillelmo Lyndewode*, in quibus *ad tit. de extrema Unctione pag.*26. legimus: *Quum magna reverentia deferatur oleum infirmorum ad infirmos, et ipsos inungant Sacerdotes cum magna devotione, et orationum celebritate, quae ad hoc sunt ordinatae*: ubi adnotavit Glossator *verb. orationum*, a singulis Sacerdotibus pronunciatam fuisse formam deprecativam, cuilibet Unctioni accommodatam. Quumque eamdem Constitutionem, totidem prorsus verbis, repetitam inveniamus inter Constitutiones Odonis Episcopi Parisiensis, *tom.*6. Collectionis *Harduini part.* 2. *col.* 1941. inde conjicimus, eam disciplinam in Galliis adhuc perdurasse seculo XII. quo illae sunt editae: quin immo sequenti etiam seculo XIII. et ultra, retentam alicubi eamdem disciplinam, non obscure significant posteriora Synodalia statuta cum Ecclesiae Aeduensis *c.* 19. tum Ecclesiarum Cadurcensis, Rutensis, et Tutelensis *c.* 17. *tom.* 4. *Anecdotor*. Martene, et Durand *col.* 470. *et* 714. Recte tamen observat laudatus Martene *cit. art.* 3. §. 5. hanc ipsam Ecclesiae Latinae consuetudinem non fuisse firmam, constantem, atque universalem, quum ex aliis aeque antiquis monumentis, ab eodem productis, constet, saepius infirmos ab unico Sacerdote inunctos. Nam, Artemiuum febre correptum ab unico *sancto Nepotiano visitatum*, *atque oleo sancto perunctum*, narrat S. Gregorius Turonensis *lib.* 1. *hist. c.* 41. et S. Eugendum *ab uno de fratribus* pariter inunctum, legimus in ejus Vita apud *Bollandum* 1. *Januarii*. Hic vero ritus sacrae Unctionis, ab unico recipiendae Sacerdote, a paucis tunc, nec fortasse extra casum necessitatis usurpatus, adeo post ea in Ecclesia Latina invaluit, ut Theologi Scholastici cum *Suarez cit. dis.* 43. *sect.* 2. *in fin.* et Cardinali de *Lauraea in* 4. *sent. tom.* 3. *disp.* 11. *art.* 9. *n.* 114. illicitum nunc reputent, seclusa necessitate, ejusmodi Sacramentum a pluribus simul administrari: quoniam nemini integrum est, in Sacramentis administrandis, a norma recedere in Rituali praescripta. Si autem plures simul Sacerdotes re ipsa Sacramentum hoc conficiant, nemo ambigit, illud esse ratum, modo singuli diversos inungant infirmi sensus, et quilibet congruentem inuncto sensui formam pronunciet, quemadmodum iidem Auctores scite animadvertunt. Sed de hoc fusius alibi disseremus. Praeterea, etiam spectata hodierna Ecclesiae disciplina, nedum licitum, sed valde laudabile est, uni Sacramentum administranti alii plures assistant Sacerdotes ob rationem, quam adducit *S. Thomas cit. c.* 73. *lib.* 4. *contra Gentes*, ubi ait: *Quia hoc Sacramentum perfectae curationis effectum habet, et in eo requiritur copia gratiae, competit huic Sacramento, quod multi Sacerdotes intersint, et quod oratio totius Ecclesiae ad effectum hujus Sacramenti coadjuvet.* Et si plures Sacerdotes interesse nequeant, alios arcessendos probos viros, qui commode haberi valeant, ob eamdem rationem, adnotavit Cardinalis *Sanctorus in saepe citato Rituali Sacramentorum pag.* 324. inquiens: *Sacerdos, ubi commode fieri potest, ut in Ecclesiis Collegiatis, plures secum adhibeat Presbyteros, quum ungit infirmum; in aliis vero Ecclesiis, saltem uno Clerico praesente, aut aliis pluribus scholaribus, vel confratribus Ecclesiae.*

VI. Si porro causam investigemus, cur Ecclesia Latina, quamvis etiamnum plures adesse cupiat, per unicum tamen Sacerdotem velit Sacramentum administrari, quantum ex conjecturis assequi licet, non aliam, nisi hanc fuisse suspicamur. Quum plures simul Sacerdotes ad infirmum inungendum advocabantur, quilibet pro sua opera haud exiguam exposcebat mercedem; cui solvendae quum pauperum vires non sufficerent, ii sine extrema Unctione decedebant: quamobrem haeretici Waldenses, seu pauperes de Lugduno, uti narrat *Reinerus* Ordinis Praedicatorum in Opere contra eosdem, circa annum 1254. exarato, inter ceteras falsas rationes, propter quas Sacramentum extremae Unctionis reprobabant, hanc etiam adducebant, *quia tantum divitibus datur*. Curaverant sane Ecclesiarum Praesules praedictam turpem Sacerdotum avaritiam reprimere, severisque sanctionibus interdixerant, pro sacramentali Unctione, quidquam exigere; quod potissimum statutum reperimus ab *Odone* Episcopo Parisiensi *in cit. c.* 8. *suarum Constitutionum*, atque in Synodis Andegavensi anni 1282. Remensi, et Trecensi, habitis initio seculi XV. Verum, quum haec repagula haud sufficientia comperta sint ad compescendam Sacerdotum petulantiam, visum est deliberandum, ut deinceps extrema Unctio, nulla petita mercede, a solo conferetur aegrotantis Parocho.

VII. Enimvero, etsi quilibet Sacerdos possit illam valide conferre, solus tamen Parochus est

ordinarius ejusdem Minister, nec ulli fas est, extra necessitatis eventum, sine ejusdem Parochi licentia, sacro Oleo aegrotantes inungere, uti diserte statuitur in Catechismo Romano *part. 2. de Sacram. extrem. Vnct.* §. 21. Quin immo Religiosi, qui nulla petita a Parocho venia, Sacramentum extremae Vnctionis administrare praesumunt, praeter gravis culpae reatum, in excommunicationem incidunt Sedi Apostolicae reservatam, uti habetur *in Clementina 1. de privilegiis*: quam quidem Clementinam cum tanta severitate, post Archidiaconum, accipit *Navarrus manual. c. 27. n.* 102. ut asserat, eadem censura irretiri Regulares extremam Vnctionem ministrantes aegroto, etiam constituto in mortis articulo, quum Parochus abest. Sed jure ac merito *Navarri* opinionem refellunt *Sotus in 4. dist. 23. quaest. 2. art. 1.* Saintebeuve *de Sacram. extrem. Vnct. disp. 6. art. 2.* Natalis Alexander *eod. tract. lib. 2. c. 5. regul.* 10. Tournely *cit. quaest. 2. art.4.* Juvenin *cit. disser. 7. quaest. 9. c.2.* aliique passim: etenim, quum Ecclesia, urgente mortis periculo, cuilibet Sacerdoti potestatem fecerit absolvendi a quibuslibet censuris, et peccatis, verosimile certe non est, quod cuipiam Sacerdoti interdixerit, ne in eodem statu, ac vitae discrimine constituto, quum Parochus abest, administret extremam Vnctionem, quae est perfectio, et complementum Poenitentiae, neque ad sui validitatem requirit in Ministro potestatem jurisdictionis, sicuti Sacramentum Poenitentiae. Quare *S. Carolus Borromaeus*, etsi Parochorum jura studiose semper tutatus fuerit, nihilominus in Concilio Mediolanensi V. *part. 1. Actor. Eccl. Mediolan. part. 1 pag.* 223. deficiente Parocho, cuilibet Sacerdoti integrum esse voluit, sacro oleo inungere infirmum in mortis periculo constitutum, inquiens. *Ne alius Sacerdos, nisi Parochus, hoc Sacramentum ministret: si porro is impeditus, aut alias in mora est, mortisque periculum instat: tunc Sacerdos alius ministret, licet.*

VIII. Quae autem dicimus de extrema Vnctione, per unicum Sacerdotem administranda, locum tantum habent in Ecclesia Latina, non vero in Graeca, in qua antiqua retinetur consuetudo septem adhibendi Sacerdotes in hujusce Sacramenti collatione, uti legitur in eorumdem Euchologio, testanturque *Simeon* Thessalonicensis apud *Saintbeuve cit. tract. de Sacram. extrem. Vnct.* et Arcudius *Concord. lib. 5. c. 3.* qui insuper ejus numeri rationes, et causas adducunt, Quod si septem Sacerdotes praesto non sint, tres saltem ad Sacramentum conficiendum ab ipsis adhiberi, iidem *Arcudius*, et *Thessalonicensis* enarrant: neque Ecclesia Latina hanc Graecorum disciplinam, quam et ipsa pluribus seculis religiose servavit, unquam improbavit, modo Graeci nobiscum credant, et fateantur valide posse idem Sacramentum ab unico Sacerdote administrari; quemadmodum adnotarunt *Goarius in comment. ad Graecorum Euchologium*, Leo Allatius *de consens. Eccl. Occid. et Orient. lib. 3. c. 16.* Arcudius *cit. c.3.* et Auctor *Theolog. moral. ad usum Semin. Petrecorens. tom.4. lib. 2. tract. 2. c. 2.* Quamobrem, si Episcopus Latinus, dioecesi praepositus, quam Catholici Graeci ritus inhabitant, velit aliquid de hac re in sua Synodo delibare, vestigia sectetur superius citatae Synodi Provincialis Ruthenorum, habitae Zamosciae anno 1720. atque a *Benedicto XIII.* anno 1724. confirmatae, in qua haec habentur: *quamquam in Graeca Ecclesia receptum fuerit, prout aliquando etiam in Latina, ut septem Sacedotes, hisque deficientibus, tres saltem advocarentur ad ministrandum hoc Sacramentum, iique omnes et materiam subministrarent, et formam proferrent, sciant autem Pastores, plures ea de causa adhiberi solitos Sacerdotes, tum ob reverentiam ejusdem, ac gratiae copiam, quam conferet, tum ut plurium Sacerdotum preces effectum Sacramenti coadjuvent: qua de causa sancta Synodus statuendum censet, ut si septem, aut tres Sacerdotes haberi commode non possint, unus, qui totius Ecclesiae personam gerit, et cujus virtute hoc Sacramentum perficit, illud conferat, ac infirmo ministret.* Poterit etiam Synodo inserere §.5. *cit. nostrae Constitutionis* 57. ubi haec ad rem ediximus: *Nec refert, utrum eadem extrema Vnctio per unum, vel plures Presbyteros fiat, ubi hujusmodi viget consuetudo, dummodo credant, et asserant, illud Sacramentum, servata debita materia, et forma, ab uno Presbytero valide, et licite confici. Idem Sacerdos materiam adhibere, formamque pronunciare respective debet, ac praeterea qui ungit, idem dicat formam respondentem, nec alius ungat, et alius formam pronunciet.*

CAPVT QVINTVM.

De subjecto hujus Sacramenti, et praesertim de more Graecorum sanos oleo inungendi: et quid de eo Episcopi Latini, in quorum dioecesibus Graeci inhabitant, in Synodo disserere possint.

A Sacramenti Ministro ad Subjectum progredientibus, statuendum primo loco occurrit, quibusnam personis illud conferri valeat. Ecclesiae Latinae perpetua, et constans traditio fuit, extremam Vnctionem solis infirmis esse exhibendam, et quidem tali morbo laborantibus, unde, peritorum judicio, mors sequutura prudenter timeatur: eamque traditionem, ex saepius allegatis Apostoli Jacobi verbis deductam, omniumque Theologorum consensione firmatam, cum *D. Thoma in 4. dist. 23. quaest. 2. art. 2. quaestiunc. 2.* explicarunt, et inculcarunt *Eugenius IV.* in Decreto *tom. 9.* Collectionis *Harduini col. 440.* inquiens: *Hoc Sacramentum, nisi infirmo, de cujus morte timetur, dari non debet*: Concilium Tridentinum *cit. sess. 14. c. 3. Declaratur etiam, esse hanc Vnctionem infirmis adhibendam, illis vero praesertim, qui tam periculose decumbunt, ut in exitu vitae constituti videantur: unde et Sacramentum exeuntium nuncupatur*: ac demum Catechismum ejusdem Concilii §. 18. *de extrema Vnctione*. Hinc vero fit, ut extrema Vnctio illis denegetur, qui, quum sano sint corpore, probabile, aut etiam certum adeunt vitae periculum, puta, quia mare transgressuri, praelium commissuri, aut ultimo supplicio plectendi sunt, sicuti statuunt Concilium Mediolanense IV. anni 1576. sub *S. Carolo part. 2. tit. 6.* et Cameracense anni 1586. *tit. 12. c. 3.* et docuerat *S. Thomas cit. lib. 4. contra Gentes c. 73.* inquiens: *Hoc Sacramentum non debet dari propinquis ad mortem absque infirmitate, puta damnatis ad mortem*: quibus tamen postremis etiam alio nomine denegari, perpendunt *Maldonatus tract. de Jejunio cap. 9. tom. 2. pag. 337.* et Martene *de antiq. Eccles. ritib. tom. 1. lib. 1. cap. 7. art. 1. num. 1.* quia nimirum damnati ad ultimum supplicium recensentur quodammodo inter publicos peccatores, quos, ante reconciliationem, sicuti a ceteris Sacramentis, ita et ab hac arceri, respondisse visus est citatis Doctoribus *Innocentius I. in cit. epist. ad Decentium*: *Poenitentibus istud infundi non potest.... Nam quibus cetera Sacramenta negantur, quomodo unum genus putatur posse concedi?* Sed consulendus est Petrus *Coustant in notis ad hanc Epistolam col. 864. litter. h.* Hinc etiam extrema Vnctione muniri nequeunt foeminae partui propinquae, nisi alia insuper iisdem accesserit extraordinaria, et lethalis corporis aegritudo; quod bene ponderant Doctores, apud *Clericatum de extrem. Vnct. decis. 79. num. 22.*

II. Neque huic Ecclesiae Latinae doctrinae, et praxi adversantur exempla ex probatis Historicis prolata a Martene *cit. loc.* videlicet Odiliae, filiae Comitis Herimanni, et Methildis, quae a *Ricardo* Abbate monasterii S. Vitoni, de futura, sequenti die, ejus morte praemonita, licet corpore sana *nullam gravedinem pateretur*, attamen *liquore sancti olei inuncta..... inter verba orationis laeta spiritum efflavit*, sicuti narrat *Hugo Flaviniacensis* in Chronico Virdunensi, et cujusdam Monachi, apud *Mabillonium secul. VI. Benedict. part. 2.* qui, post Nocturnos festi S. Martini, divinitus admonitus de proxima sua ex hoc seculo migratione, revelationem Abbati manifestavit, cujus venia sacro oleo unctus, *et Dominicis munitus mysteriis, sanus et incolumis cum ceteris in conventu versatus*, sequenti die obiit; necnon cujusdam *Cinguriani* Fratris laici, qui similiter corpore sanus, *oleo sancto*, uti rogaverat, *unctus*, mox decessit, quod habetur in Vita S. Gildasii, *secul. I. Benedict. pag. 151.* Neque demum adversatur exemplum, quod allatis a *Martene* adjicimus, videlicet S. Hedwigis, quae, referente ejus Vitae Scriptore *cap. 8.* priusquam aegrotare coepisset, voluit extremae Vnctionis Sacramento muniri. Haec, inquam, et si qua sunt alia hujus generis exempla, communi Latinae Ecclesiae doctrinae et praxi non adversantur: nam, praeterquamquod extraordinaria sunt, et derivata e speciali afflatu Spiritus Sancti, qui interdum homines solvit ab ordinariae providentiae legibus; quod opportune adnotavit laudatus Auctor Vitae S. Hedwigis, scribens: *Hoc tamen, quod heic diximus, admirandum potius est, quam imitandum, cui Spiritus Domini per revelationem tribuit efficaciam, et in quo, ut pie creditur, sancta devotio dispensavit*: atque ad rem prosequitur *Thiers de superstitione circa Sacramentum extremae Vnctionis lib. 8. c. 6. pag. 377. et seq.* possumus prudenter existimare, in praedictis rerum circumstantiis, eos, qui sunt divinitus admoniti de sibi instante vitae interitu, jam tum coepisse lethali morbo interius laborare, quo cito producerentur

ad mortem, quamquam exterius viderentur sani, et incolumes: quamobrem fuit illis administranda extrema Vnctio ob eamdem rationem, propter quam a citato Concilio Mediolanensi IV. *part.* 2. et Aquensi anni 1585. *tit. Quae pertinent ad Sacramentum extremae Vnctionis*, *tom.* 10. Collectionis *Harduini col.* 1535. atque a Theologis cum *Suarez cit. disput.* 42. *sect.* 2. *num.* 11. *in fin.* conceditur Senibus, qui prae decrepita aetate, licet nulla alia speciali afficiantur aegritudine, in dies morituri creduntur; ipsa enim gravis, et annosa senectus, infirmitas est, quae interiora vitae organa labefactat, et mox ducit ad interitum.

III. Verum ab exposita Latinae Ecclesiae traditione deviarunt Graeci: hi siquidem etiam sanos, et bene valentes, solent sacro oleo inungere in remissionem peccatorum: quod liquet ex eorumdem Euchologio, asseruntque *Hieremias* Patriarcha Constantinopolitanus *in sua censura adversus Augustanam Lutheranorum confessionem lib.* 1. *c.* 7. Leo Allatius *de consens. Eccl. Occid. et Orien. lib.* 9 *c.* 16. et Arcudius *Concord. lib.* 5. *c.* 4. *et c. ult.* Quin immo ipsemet Episcopus postquam feria v. majoris hebdomadae infirmorum oleum solemni ritu consecravit, non jubet illud asservari, ad aegrotos suo tempore deferendum, sed totum statim insumi ad omnes inungendo adstantes, quod accepimus a *Goario in suis ad Euchologium notis*. Ac denique Joannes Nathanael, Presbiter, ac magnus Oeconomus Cretensis, apud citatum *Arcudium lib.* 5. *cap.* 4 respondens ad quaesita sibi facta a *Viviano*, Episcopo Anagnino, circa mores Graecorum, inter cetera narrat, Graecos Sacerdotes, loco satisfactionis, in sacramentali Confessione poenitentibus imponendae, solere interdum, haud exigua tamen accepta mercede, eosdem sancto oleo inungere, ut tali pacto a peccatorum reliquiis, poenisque pro iis subeundis absolvantur: quem abusum ipse *Nathanael*, et cum eo *Arcudius cit. cap.* 4. acriter reprehendunt, et damnant.

IV. Haec certissima et exploratissima sunt, sed non aeque certum, an ejusmodi Vnctio, sanis adhibita, habeatur a Graecis pro vero Sacramento. *Goarius in cit. comment. pag.* 432. illam fieri contendit, tamquam meram caeremoniam sacram, seu sacramentalem quamdam benedictionem, per quam Sacerdotes unice intendunt inunctos sublevare ab aliqua levi corporis infirmitate, aut etiam a graviori morbo praeservare: quod etiam in Ecclesia Latina olim factitatum, in praecedentis capitis initio praenotavimus. *Arcudius* contra affirmat, sanos ac vegetos corpore a Graecis Sacerdotibus, perinde ac infirmos, sancto oleo perungi, animo verum conficiendi Sacramentum: in cujus rei confirmationem plures affert Graecorum Auctores, docentes, etiam sanos esse capaces Sacramenti extremae Vnctionis. Quodque magis mirandum est, haec doctrina, quam *Arcadius* exagitat, nec defendere ausus *Goarius*, negavit, unquam Graecorum menti insedisse; suos invenit, inter nostros Latinos, defensores, nempe *Juvenin cit. diss.* 7. *quaest.* 7. *cap.* 3. et *Saintebeuve de Sacram. extrem. Vnct. disp.* 7. *art.* 1. qui triplici argumento illam defensare conantur. Etenim, ajunt, de praedicta consuetudine, quam antiquissimam esse, nemo ambigit, nulla lis fuit Graecis intentata in Concilio Florentino, in quo ceteroquin jussi sunt de omnibus rationem reddere, in quibus a Latinis differrent. Secundo, etsi ex Apostolo Jacobo habeamus, extremae Vnctionis Sacramento esse infirmis succurrendum, non tamen inde legitime infertur, solos infirmos esse illius capaces; quocirca *Eugenius* IV. in citato Decreto, non dixit: *Hoc Sacramentum, nisi infirmo, dari non potest*: sed *dari non debet*: quod sane verbum merum praeceptum denotat, cui contraria consuetudine potest derogari, non absolutam importat necessitatem: similiter Concilium Tridentinum decrevit, extremam Vnctionem *esse infirmis exibendam*, de quo nullus dubitat, sed non dixit *solis infirmis*, de quo est quaestio. Tertio demum, pergunt iidem Doctores, quum a Graecis Sacerdotibus sancto oleo inunguntur homines perfecta fruentes valetudine, nihil prorsus desideratur ad veram Sacramenti confectionem: siquidem a legitimo Ministro idonea, et apta adhibetur materia, debita simul pronunciatur Sacramenti forma, nec illi deest necessaria intentio, quum eam Vnctionem facere intendant ad detegendas animae sordes; quemadmodum testatur *Hieremias* Patriarcha Constantinopolitanus *in cit. censura lib.* 1. *c.* 7. scribens: *Illis vero, qui post Baptisma peccaverunt, Poenitentia, et consecrati olei Vnctio conducunt. Haec aut remissionem peccatorum largiuntur, aut sordes animae inhaerentes expurgant.*

V. At ejusmodi argumenta frivola sunt, nulloque labore evertuntur. Ad hoc quippe postremum, ut singula inverso ordine expendamus, res-

ponderetur, ad validam Sacramenti confectionem, satis non esse, a legitimo Ministro debitas adhiberi materiam, et formam, cum intentione illud administrandi, si desit subjectum illius recipiendi capax, quod inter Sacramenti causas merito annumeratur a *Suarez cit. tom.* 4. *disp.* 42. *in princ.* Id autem in re nostra evenire, perspicuum est, nisi illud ipsum, tamquam certum, assumatur, quod esset probandum, nimirum hoc Sacramentum etiam pro sanis fuisse institutum; sicuti assumere videntur citati *Juvenin*, et *Saintebeuve*, qui cetera recensentes ad Sacramentum perficiendum requisita, subjecti capacitatem silentio praetereunt. Quod autem soli infirmi sint extremae Unctionis capaces, licet clare et expresse non sit a Conciliis definitum, ex eorumdem tamen definitionibus legitime infertur: quoniam *Eugenius* IV. definiens, eam, *nisi infirmis*, *de quorum morte timetur*, *dari non debere*, sanos profecto exclusit; quamvis enim verbum *non debet*, possit de se merum praeceptum inducere, plerumque tamen absolutam denotat necessitatem, uti observant Doctores allegati a *Barbosa tract. de usu frequent. dist.* 77. *n.* 1. atque in decretis dogmaticis, in quibus Sacramentorum doctrina ab Ecclesia explicatur, ut plurimum denotare necessitatem non tantum praecepti, sed etiam Sacramenti, observat *Suarez cit. disp.* 43. *sect.* 2. *n.* 2. Idem vero, quod *Eugenius*, sibi voluit Tridentinum, quum dixit, *esse hanc Vnctionem infirmis adhibendam*: integram quippe hujusce Sacramenti *credendam*, *et tenendam* doctrinam nequaquam nobis tradidisset, quod ceteroquin in fine ejusdem capitis se fecisse protestatur, si etiam non infirmis posset illa adhiberi. Accedit consensus omnium Theologorum, qui verba S. Jacobi ita sunt interpretati, ut inde plane confici existimaverunt, solum infirmum esse subjectum capax extremae Vnctionis: unanimem quippe Theologorum consensum efficax esse argumentum ad Catholicum dogma stabiliendum, docet *Melchior Canus de Locis Theologicis lib.* 8. *c. et seq.* A silentio denique Concilii Florentini rectius deducimus, sapientissimis illis Patribus fuisse persuasum, sanctam Vnctionem a Graecis Sacerdotibus non adhiberi hominibus bene valentibus, tamquam Sacramentum, sed veluti meram caeremoniam, et sacramentalem quamdam benedictionem: Graeci enim, qui de singulis suis ritibus coacti sunt rationem reddere, gravem utique reprehensionem non evasissent, si comperti fuissent hac in re a communi, et constanti Ecclesiae Latinae traditione, et praxi aberrare.

VI. Jure itaque Graecorum morem, ita explicatum, uti voluit *Arcadius*, gravis erroris insimulant, et damnant *Theophilus. Raynaudus in heteroclitis sect.* 1. *punct.* 12. *Oper. tom.* 16. *pag.* 164. Gonzalez *in Cap. Quaesivit*, *de verb. signific. n.* 2. Tournely *de Sacram. extrem. Vnct. cit. quaest.* 3. Benedictus de Gaetanis *in saepe citata Dissertatione c.* 13. §. *Ex adverso*, aliique, quibus, post quaestionem sedulo examinatam, tandem adhaeret *Herminier de Sacram. tom.* 3. *c.* 5. Quocirca Episcopi Latini, in quorum potissimum commodum hanc materiam prolixius tractavimus, dioecesibus praesidentes, quas Fideles incolunt Graeci ritus, diligenter invigilent, ne iidem in eo versentur errore, ut credant, per unctionem, de qua loquimur, Sacramentum conferri; et severe interdicant, ne ea unctio, loco satisfactionis per Confessarios imponendae, poenitentibus injungatur. Id illis vetitum est a nobis *in cit. nostra Constit.* 37. §. 5. ubi decrevimus: *Nulli per Sacerdotes*, *Confessarios*, *pro satisfactione poenitentiae unctio aliqua solummodo injungatur*; *infirmis vero*, *juxta verbum Jacobi Apostoli*, *Vnctio exhibeatur extrema*.

CAPVT SEXTVM.

De eodem subjecto extremae Vnctionis, *et signanter de aetate*, *in qua eadem pueris exhiberi potest*: *ubi etiam de amentibus*, *et furiosis*: *ac nonulla de Synodis*, *in quibus de praedictis rebus disseritur*.

QVod autem diximus, hoc Sacramentum esse pro infirmis institutum, non est ita accipiendum, quasi omnes omnino Fideles, graviter decumbentes, sint illius recipiendi capaces: illud siquidem alio nomine denegatur pueris ante usum rationis, etiamsi in gravi versentur vitae discrimine, quia nimirum, quum nondum potuerint ulla, vel levi culpa foedari, illis non congruit Sacramenti forma: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti etc.* quod bene perpendit D. *Thomas in* 4. *dist.* 23. *quaest.* 2. *art.* 2. inquiens: *Nulli debet dari Sacramentum*, *cui non competit forma Sacramenti*: *sed forma hujus Sacramenti non competit pueris*, *qui non peccaverunt per visum*, *et auditum*, *ut in forma exprimitur*; *ergo eis non*

non debet dari hoc Sacramentum. Recte propterea *S. Carolus Borromaeus* in suis Instructionibus communem sequutus Theologorum doctrinam, statuit *part.4. Act. Eccl. Mediol. pag.543. Ministratur hoc Sacramentum extremae Vnctionis adultis periculose aegrotantibus .... at non infantibus, puerisve, qui nullum adhuc rationis usum habent, neque peccata admittunt*. Neque aliam unquam fuisse Ecclesiae doctrinam, et praxim, ostendit *Martene cit. lib. 1. de antiquis Eccles. ritib. cap. 7. art. 1. §. 2.* Quamvis enim *Nicolaus Cusanus epist. 3. ad Bohemos*, et Maldonatus *de Sacram. tom.2. de Extrem. Vnct. col.389.* asserant, olim consuevisse etiam infantes infirmorum oleo inungi; eos tamen sine fundamento loquutos, affirmat *Cornelius a Lapide in comment. ad epist. S. Jacobi cap.5. vers. 14.* atque ex iis liquet vetustis monimentis, quae citatus *Martene* adducit: nisi forte *Cusanus*, et *Maldonatus* sint intelligendi de unctione, absque forma sacramentali, quam olim fuisse in usu praemonuimus.

II. At quae aetas erit in pueris expectanda, ut censeantur hujus Sacramenti capaces? Certe non est expectanda aetas quatuordecim annorum, quam videntur exigere plures Synodales Constitutiones, relatae ab eodem *Martene*, ac Provinciale Anglicanum, editum a *Lyndewode lib.1. de sacra Vnctione*, quamquam revera, si rite expendantur, tantam aetatem non absolute requirant, sed eos *maxime* inungendos statuant, qui ad eam pertigerunt: in hunc quippe modum loquuntur Constitutiones *Odonis* Episcopi Parisiensis *cap.8.* Synodalia statuta Ecclesiae Meldensis *cap.28.* Nannetensis *cap.50.* et citatum Provinciale Anglicanum §. *Cum magna*. Multoque minus expectanda est aetas octodecim annorum, quam expresse exposcunt, cum antiquus codex manuscriptus S. Martini Turonensis, a *Martene* pariter prolatus, tum *Fredericus Nausea* Episcopus Viennensis *in suo Catechismo lib.3. cap.107.* Sed, statim ac pueri, rationis compotes, judicantur doli, et culpae capaces, si in gravem incidant morbum, poterunt infirmorum oleo liniri: quod rectius sancitum legimus inter Synodalia statuta Ecclesiarum Cadurcensis, Rutenensis, et Tutelensis *cap. 17. tom.4. Anecdoctor.* Martene, Durand *col.714.* et nuper a Cardinali de *Rohan* in Rituali Argentinensi *tit. de extrem. Vnct. §. 2. pag.174.* ubi edicitur: *Non denegetur etiam pueris, si septimum attigerint annum, nec iis, in quibus malitia supplet aetatem, etiamsi septenarii non sint*. Quamobrem minime approbandam censemus Synodalem Constitutionem, a *Germano Valente Guellio*, Episcopo Aurelianensi, anno 1587. promulgatam, in qua decernitur: *Non detur hoc Sacramentum pueris, qui nondum communicaverunt*: etenim quandocumque censentur capaces Sacramenti Poenitentiae, sunt pariter idonei reputandi ad extremam Vnctionem, quae est illius complementum, quamvis nondum tanta polleant judicii maturitate, ut videantur apti ad rite participandam Eucharistiam, de cujus ineffabili excellentia, et sanctitate, non ita facile edoceri queunt. Quare scite, et apposite Pastorale Mecliniense, apud *Van-Espen part.2. tit.8. cap.2. num.9.* postquam retulit haec Ritualis Romani verba: *Non ministretur pueris rationis usum non habentibus*: addit: *Secus de pueris periculose aegrotantibus, qui peccati mortalis, ac Confessionis capaces sunt, licet sint solum octo, aut novem annorum, et quamvis nunquam communicaverint*.

III. Ob camdem rationem, propter quam ab ejusmodi Sacramento arceantur pueri, quibus nondum rationis lumen effulsit, illud pariter denegatur perpetuo amentibus, et furiosis, qui nullum ab ortu lucidum intervallum obtinuerunt: quod expresse cautum est a *S. Carolo Borromaeo in Actis Eccles. Mediolanen. loc. cit.* atque a Concilio Cameracensi anni 1586. *tit.12. num.3. tom.9.* Collectionis *Harduini col. 2164.* et communiter tradunt Doctores apud *Henriquez de Sacram. lib.3. cap.11. num.9.* quia nec isti potuerunt ulla gravi, aut levi culpa se contaminare, ad cujus abstergendas reliquias institutum est hoc Sacramentum. Quamvis enim *Suarez cit. disp. 42. sect.2. num. 8.* opinetur, extremam Vnctionem etiam illi posse conferri, qui nullum unquam actuale peccatum admisit, atque idcirco ea non caruisse censeat Beatissimam Virginem; id tamen de iis dumtaxat intelligendum, ait *Tannerus tom.4. disp. 7. quaest. 1. dub.3.* qui quantum est ex parte sui status, et adepti usus rationis, peccare potuerunt, etsi per accidens, atque ex speciali Dei privilegio, nunquam re ipsa peccarint; secus nulla esset ratio, cur eodem Sacramento fraudentur infantes, quibus certe contra *S. Thomae* doctrinam, et communem Ecclesiae praxim, illud ministrari non permittet *Suarez*. Quod vero speciatim attinet ad Beatissimam Virginem, res valde dubia, et contro-

versa est, an ea, utpote omnis peccati expers, fuerit capax, et particeps Sacramenti extremae Vnctionis. Affirmat *S. Antoninus 3. part. tit.* 14. *cap.*8. *et* 13. Canisius *lib. de Beata Virgine cap.* 9. Henriquez *de Sacram. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 7. et modo laudatus *Suarez*; quia habebat potentiam, quam vocant *antecedentem* ad peccandum, etsi, ob singularem Dei erga ipsam providentiam, illa potentia nunquam proditura erat in actum: eo plane modo, quod dicimus, nunquam fore, ut praedestinatus ex hac vita decedat cum lethalis culpae reatu. Contra *Victoria in Summ. num.*222. Vasquez *in* 3. *part. disp.* 119. *c.*8. et citatus *Tannerus*, Beatissimam Virginem extremae Vnctionis incapacem, pronunciant: licet enim, inquit *Tannerus*, absolute loquendo, potuerit peccare, attamen ex privilegio, non utcumque eidem concesso, sed veluti consentaneo, et quasi debito excellentiae, et dignitati, qua praestabat, Divinae maternitatis, fuit ab omni peccato praeservanda; ac proinde non potuit ullo pacto eidem aptari extremae Vnctionis forma: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti etc.* Sed, quidquid sit de hac quaestione, quam Scholasticis relinquimus,

IV. Indubitatum sit, extremam Vnctionem exhiberi non posse perpetuo amentibus, et furiosis. Aliud vero est de adultis, qui aliquando usum rationis habuerunt, et postea in phrenesim, aut amentiam inciderunt: his quippe Vnctionis tribuendam, juxta illud Concilii Arausicani *can.* 13. *tom.* 1. Collectionis *Harduini col.* 1785. *Amentibus quaecumque pietatis sunt conferenda*: declaravit Theodulphus Episcopus Aurelianensis *in secundo Capitulari*, apud Baluzium *Miscell. tom.* 7. docetque S. Thomas *in* 4. *dist.* 23. *quaest.*2. *art.*2. *quaestiunc.*3. cui teste Suarez *cit. disp.*42. *sect.*1. *num.*6. omnes Theologi consentiunt. Necesse tamen est, ut cetera adsint, quae requirit *Navarrus in manual. cap.*22. *num.*13. inquiens: *Cuilibet tamen hujusmodi infirmo est ministrandum, etiamsi jam sit amens, et phreneticus, si absque irriverentia Sacramenti, id fieri possit, et potuerit ante peccare, et antequam insaniret, expresse, aut tacite petierit illud, aut, si meminisset, petiturus fuisset, nec in peccato mortali notorio insanierit.*

V. Porro de quolibet Fideli, de quo contrarium non constat; praesumendum est, fuisse hoc Sacramentum petiturum, si potuisset: passim siquidem videmus, extrema Vnctione muniri, qui subita vi morbi oppressi, sensibus destituuntur, nec ullum Sacramenti desiderium significare valent: eorum quippe perspecta pietas, ac fides, non obscurum praebet argumentum desiderii, quod, si possent, demonstrarent. Hanc vero praxim approbat *S. Thomas loc. cit.* cui, praeter Ritualia omnia, suffragantur etiam apud *Natalem Alexandrum de Sacram. extrem. Vnct. cap.*5. *regul.*16. Concilium Parisiense anni 1557. et *S. Carolus Borromaeus in laudatis Instructionibus pag.*543. inquiens: *Infirmis, qui sana mente dum erant, illud petierunt, aut verisimile est quod petiissent, etiamsi postea in amentiam inciderint, vel ratione, sermoneve uti desierint, ministrabitur item.* Quin immo observat *Suarez cit. disp.*42. *sect.*1. *num.*6. maxime oportere, ut praedicto aegroto, sensibus destituto, qui aliorum Sacramentorum est incapax, subveniatur remedio extremae unctionis: *Quia* (ait) *inter fines praecipuos hujus Sacramenti est supplere vices Sacramenti Poenitentiae, quando vel illud applicari non potest; vel de facto non satis utiliter applicatum est.* Quamobrem plerique Theologi, inter quos *Chapeaville de Ministr. Sacram. tempore pestis cap.*1. *quaest.*12. Layman. *Theolog. moral. lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 7. Thomas Tamburinus *in methodo celebrandae Missae lib.*2. *cap.*1. §.7. permittunt Sacerdoti Missam interrumpere, ut extremam Vnctionem administret infirmo morti propinquo, cui nullum aliud Sacramentum potuit conferri: quoniam in hoc eventu ab unica extrema Vnctione potest ille, si sit sufficienter attritus, obtinere primam gratiam justificantem, qua forte indigeat; atque in praedictis circumstantiis, sive primario, et per se, sive secundario, et per accidens, ab extrema Vnctione causari, docent Theologi in sequenti capite referendi.

CAPVT SEPTIMVM.

De tempore quo infirmis Extrema Vnctio est exhibenda: et quid in Synodis, et instructionibus, Episcopi de dicto tempore statuere debeant.

QVamquam demonstratum jam sit, extremam Vnctionem solis infirmis esse conferendam, qui decessuri prudenter timentur, attamen dubitare quis potest, quonam infirmitatis tempore sit administranda: statim ne, detecto gravi, in quo versantur, vitae discrimine; an potius, quum iisdem mox imminet interitus? Abusus

olim in plerasque irrepserat regiones, ut sancto oleo tunc tantum linirentur infirmi, quum, prorsus desperata salute, jam jam essent extremum spiritum exhalaturi. Huic abusui ansam praebuit falsa persuasio, quae seculo XIII. plurimorum invaserat animos, nempe, post semel receptam extremam Unctionem, non amplius licere conjugatis, si convalescerent, ad conjugale opus reverti, nullique fas esse carnes deinceps comedere, nudisque pedibus incedere: quod narrant *Martene saepius cit. lib.1. cap.7. art.2.* §.2. et Thiers *in suo tract.de superstitione tom.2. cap. 7.* Quocirca plures Synodi eodem seculo XIII. celebratae, populum de hoc errore, quo a Sacramento percipiendo deterrebatur, solerter dedoceri curarunt; inter quas Synodus Wigorniensis, anni 1240. *cap.19. tom.7.*Collectionis *Harduini col.337.* ubi statuit: *Sunt quidam, ut audivimus, qui post perceptionem hujusmodi Sacramenti, sanitati pristinae restituti, nefas reputant vel uxores suas cognoscere, vel carnes comedere, vel etiam aliqua ratione nudis pedibus ambulare. Horum autem errorem, utpote doctrinae sanae contrarium, exsecramur, et eos excommunicationibus, et monitionibus duximus corrigendos*: et Synodus Exoniensis anni 1287.*cap.6. tom.7.* ejusdem Collectionis *col.*1081. inquiens: *Quoniam quidem laici imperiti, de hoc Sacramento nequiter sentientes, illud abhorrent in tantum, quod vix velint illud suscipere etiam in extremis, fatue aestimantes, post ipsius susceptionem, carnis esum, nudis pedibus incessum, copulam carnalem etiam cum uxore legitima, sibi fore penitus interdicta; praecipimus parochialibus Presbyteris, ut, ubi noverint tantam haeresim pullulare, contrarium praedicent.* Quibus praeiverat *Riccardus* Episcopus Sarum in Anglia, qui in suis Constitutionibus anni 1217. *cap.68.* relato in citato Provinciali Anglicano *Cap. Cum magna, de sacra Unctione*, infirmum secreto moneri jusserat, *quod post Sacramentum susceptum licite posset reverti ad opus conjugale*. Praedicto errore eliminato, alia, insequenti aetate, alicubi invaluit opinio, quae Fideles pariter remorabatur ab extrema Unctione recipienda, nisi jam essent in ultimo agone constituti: putabant quippe, per sacram Unctionem sibi adimi testamenti factionem, hoc est potestatem condendi testamenti. Hunc vero errorem, praecedentis seculi initio in Belgio perseverantem, proscripsit Concilium Mechliniense anni *1607. tit.8. cap.2. tom.10.* Collectionis *Harduini col.1946.*inquiens: *Falluntur qui existimant, suscepto hoc Sacramento, vel testamentum condi non posse, vel spem convalescendi ob id imminui. Ideoque Pastores contrarium subinde populum doceant. Et, si forte alicubi usu introductum sit, ut testamentum a susceptione hujus Sacramenti conditum non subsistat, declarat haec Synodus, ejusmodi consuetudinem pro corruptela habendam esse.*

II. Hac nostra aetate liberi profecto sunt Fideles ab enarratis praejudiciis: et nihilominus humani generis hostis hanc plerisque rudibus, et ignaris mentem injecit, ut credant, actum esse de vita illius, qui sancto oleo est inunctus, et solum ei superesse sepulcrum; ex quo fit, ut a sacra Unctione, perinde ac ab ipsa morte, abhorreant. Opportunum idcirco, et perutile erit, ut Episcopus in sua Synodo, aut Synodali Instructione, hunc detestandum errorem e rudium hominum mente evellere satagat: quod nos, pro nostro Pastorali munere, praestare curavimus *in nostra Instit.22.* Quo vero facilius propositum sibi finem assequatur, Synodali Instructioni rationes inserat, propter quas non decet ejusmodi Sacramentnm ad tempus differri, quo *jamjam anima in primoribus labris laborat*; sicuti nobis exprobrabat impius *Calvinus lib. 4. Instit. cap.19.* occasionem inde arripiens nobis illudendi, quia *non infirmos*, ut ipse calumniabatur, *sed semimortua cadavera pinguedine inficimus*. Prima autem ratio illa est, quam ad rem, de qua agimus, Fidelibus insinuari voluit Synodus Burdigalensis, anni 1583. *tit.13. t.10.* Collectionis *Harduini col.1347.*Parochis praecipiens: *Curent etiam crebris monitionibus imperitum vulgus ab illa inani, et impia opinione abducere, qua plerique sinistre de hujus Sacramenti virtute sentiunt, perinde ac si mortem aegris acceleret; quum certum sit, ex Apostoli doctrina, Deum non animae tantum, verum etiam corpori, si expedierit, virtute hujus Sacramenti, salutem conferre*: et nuper Cardinalis de *Rohan in suo Rituali Argentinensi* §.2. inquiens: *Solantur Sacramenta, non occidunt; hoc saepe saepius Pastor mentibus Fidelium inculcet*. Enimvero, quum inter ceteros, quos extrema Unctio producit effectus, causet etiam corporis valitudinem, si haec conferat ad animae salutem; quod non solum eruitur ex saepius allegatis verbis Apostoli Jacobi, sed liquido constat ex Sacramentario *S. Gregorii Magni*, ubi ad olei infirmorum consecrationem haec praescribitur Oratio: *Ut tua sancta benedictione sit omni hoc unguentum tangenti*

tutamentum mentis, *et corporis*, *ad evacuandos omnes dolores*, *omnesque infirmitates*, *omnem aegritudinem corporis*: ac diserte declararunt tam *Eugenius IV.* in citato Decreto inquiens: *Effectus est mentis sanatio*, *et*, *in quantum autem expedit*, *ipsius etiam corporis*: quam Tridentinum *cit. sess.*14. *cap.*2. ubi de effectibus hujus Sacramenti disserens, ait: *Sanitatem corporis interdum*, *ubi saluti animae expedierit*, (*infirmus*) *consequitur*: idcirco ad inungendum infirmum expectanda non est ultima ejus vitae periodus, qua extremum agat spiritum: hunc enim effectum non operatur Sacramentum per modum miraculi, quod in illis circumstantiis esset necessarium, sed virtute quadam, supernaturali quidem, sed quodammodo ordinaria, quae causas naturales adjuvat; sicuti ratiocinatur *Suarez cit. tom.*4. *disp.*41. *sect.*3. *num.*5.

III. Altera ratio, qua efficacius alliciendi sunt Fideles ad extremam Vnctionem celeriter petendam, et recipiendam, priusquam sensibus, et mente destituantur, desumenda est ex aliis nobilioribus effectibus, quos eadem in decumbentium anima operatur, quorum haud faciliter particeps esse potest aegrotus, jam sensibus et rationis usu carens. Concilium Tridentinum *loc. modo cit.* extremae Vnctionis Sacramento non solam attribuit virtutem causandi corporis sanitatem, sed ceteros ejusdem effectus singulatim enumerans, haec habet: *Res porro*, *et effectus hujus Sacramenti illis verbis explicatur*; *et oratio fidei salvabit infirmum*, *et alleviabit eum Dominus*; *si in peccatis sit*, *dimittentur ei*. *Res etiam haec gratia est Spiritus Sancti*, *cujus unctio delicta*, *si qua sint adhuc expianda*, *ac peccati reliquias abstergit*, *et aegroti animam alleviat*, *et confirmat*, *magnam in eo Divinae misericordiae fiduciam excitando*, *qua infirmus sublevatus*, *et morbi incommodo*, *ac labores levius fert*, *et tentationibus daemonis*, *calcaneo insidiantis*, *facilius resistit*, *et sanitatem corporis interdum*, *ubi saluti animae expedierit*, *consequitur*. Porro inter hos extremae Vnctionis effectus, a Tridentino enumeratos, curiose magis, quam utiliter, investigant Scholastici, quinam sit dicendus hujus Sacramenti proprius, et primarius; et in diversas scinduntur opiniones, quas supervacaneum esset heic recensere: sed legi possunt apud *Suarez cit. tom.* 4. *disp.* 41. Gregorium de Valentia *cit. disp.* 8. *quaest.* 1. *punct.* 3. Estium *in* 4. *dist.* 23. §.4. Juvenin *cit. dissert.* 7. *quaest.* 8. et Tournely *cit. tract. quaest. ultim. art.* 1. Apud omnes tamen indubitatum esse, per ejusmodi Sacramentum deleri peccata venialia, testantur *Navarrus man. cap.* 22. *num.* 13. et Suarez *cit. loc. sect.* 1. *num.* 1. *et* 3. Fere etiam communiter admittunt, ejusdem virtute interdum remitti peccata lethalia; quum scilicet peccator, sufficienter ceteroquin attritus, alia Sacramenta recipere nequit, aut, post illa suscepta, peccato irretitur, quod invincibiliter ignoret: quidquid sit, an in hujusmodi eventu illa remittat directe, et per se, sicuti opinantur *Bellarminus de extrem. Vnct. lib. unic. cap.* 8. §. *Dicet aliquis*, Maldonatus *de Sacram. extrem. Vnct. quaest.* 2. et Saintbeuve *de extrem. Vnct. disp.*5. *art.*1. sive indirecte, et per accidens, uti arbitrantur *Suarez cit. loc. n.*16. Cardinalis de Lugo *de Sacram. disp.* 9. *sect.* 1. *num.*7. et Coninck *disp.* 19. *de extrem. Vnct. dub.* 5. *num.* 19. *et* 20. Vtramque virtutem extremae Vnctioni attribuit *S. Thomas citat. lib.* 4. *contra Gentes cap.* 73. ubi ait: *Contingit*, *quod homo omnium peccatorum*, *quae commisit*, *notitiam*, *vel memoriam non habet*, *ut possit per Poenitentiam singula expurgare*; *sunt etiam quotidiana peccata*, *sine quibus praesens vita non agitur*, *a quibus oportet hominem in suo exitu per hoc Sacramentum emundari*: et clarius *in supplem.* 3. *part. quaest.*80. *art.*1. *Si invenit peccatum aliquod vel mortale*, *vel veniale*, *quoad culpam tollit ipsum*, *dummodo non ponatur obex ex parte recipientis*. Cui *S. Thomae* doctrinae adhaesit *S. Carolus Borromaeus in Actis Eccles. Mediolanen. part.*4. *pag.* 541. ubi, loquens de extrema Vnctione, ait: *Prima igitur utilitas*, *effectus hujus Sacramenti est*, *quod peccati reliquias tollit*, *tanquam complementum sacramenti Poenitentiae*, *quae reliquiae peccata esse intelliguntur sive mortalia*, *sive venialia*, *quae post alia Sacramenta remanent*: *potest enim fieri*, *ut*, *ignorante eo*, *qui commisit*, *vel non valente confiteri*, *peccatum mortale remaneat*; *in quo delendo*, *ita hoc Sacramento juvatur*, *ut fieri posset*, *eum per hoc Sacramentum salvari*, *qui alioqui fuisset damnatus*. Jam vero neutrum effectum potest extrema Vnctio operari sine pio aliquo ipsius suscipientis actu: nec enim peccata venialia remittit, absque aliqua eorumdem displicentia, nec lethalia delere valet sine eorumdem detestatione, eaque saltem imperfecta Contritione, quae est necessaria ad veniam, et

justificationem assequendam in Sacramento Poenitentiae; quod cum communi advertit idem *Suarez num.*22. Ejusmodi autem actus quum certe elicere nequeat, qui est sensibus, et mente jam destitutus, nisi forte eos jam antea elicuerit, utroque sane Sacramenti effectu fraudatur. Quocirca Catechismus Concilii Tridentini §.18. *de extrem. Vnct.* graviter objurgat animarum Pastores, qui se falsae vulgi persuasioni accommodantes, tunc primum infirmum sacro Oleo linire curant, quum vita, et sensibus carere incipit: *In quo tamen* (sunt verba Catechismi) *gravissime peccant, qui illud tempus aegroti ungendi observare solent, quum jam, omni salutis spe amissa, vita, et sensibus carere incipiat. Constat enim, ad uberiorem Sacramenti gratiam percipiendam plurimum valere, si aegrotus, quum in eo adhuc integra mens, et ratio viget, fidemque, et religiosam animi voluntatem afferre potest, sacro Oleo liniatur*. Idemque decernunt Concilium Mediolanense I. anni 1565., Burdigalense, et Remense ejusdem anni 1583., Bituricense anni 1584. et *S. Carolus Borromaeus* in suis instructionibus, apud citatum *Natalem Alexandrum reg.* XIV.

IV. Haec exempla imitetur Episcopus, et in sua Synodo omnem operam conferat, ut sui Dioecesani, omni, si quo sint imbuti, errore abjecto, Sacram Vnctionem exposcant, statim ac ex morbi violentia se ad interitum vergere sentiunt, tempusque praeoccupent, quo, emota jam mente, nec Sacramenti efficaciam agnoscere, nec illud, eo devotionis affectu, percipere valent, quem ad uberem ejusdem gratiam participandam requirit *S. Thomas cit. dist.* 23. *quaest.* 2. *art.* 2. *quaestiunc.* 3., *et* 4. *in supplem.* 3. *part. qu.* 23. *art.*4. Quum tamen celerem commendat hujus Sacramenti administrationem, abstineat a verbis, quae videantur significare ejusdem recipiendi absolutam necessitatem; ne secus videatur ipse quaestionem dirimere hactenus indecisam. Adhuc quippe litigant Theologi, num Fideles periculoso morbo laborantes, quique jam Poenitentiae Sacramento sua peccata expiarunt, et Eucharistico pane sunt refecti, teneantur insuper aut Divino, aut saltem Ecclesiastico praecepto, extremam Vnctionem suscipere. Negant quamplurimi magni nominis Theologi, quos citant, et sequuntur *Suarez disp.*44. *sect.* 1. *num.*4., Henriquez *de Sacram. lib.*3. *cap.*10. *n.*3., Estius in 4. *dist.*23. §.15., Cabassutius in *theol.*, *et prax. jur. Canonic. lib.*3. *cap.*15. *num.*8., et Sambovius *cit. tract. pag.* 352., qui tamen hanc addit limitationem, nisi aegrotus gravibus prematur tentationibus, ad quas superandas novo indigeat hujus Sacramenti munimine. Contra, quemlibet, in eo statu, jure tam Divino, quam Ecclesiastico, obstringi ad Sacramenti recipiendam Vnctionem, sentire videntur *Magister. Senten.*, et *Sanctus Bonaventura in* 4. *dist.* 23. *circa textum*, Petrus Sotus *lect.*2. *de extrem. Vnct.*, et expresse defendunt *Juvenin cit. dissert.*7. *quaest.* 9. *cap.*2., ac Tournely *cit. quaest. ult. art.*2., quibus non obscure favet Concilium Coloniense I. anni 1536. *part.*7. *cap.*50. *tom.*9. *collect.* Hard. *col.*2011. ubi quum dixerit = *Est autem Vnctio impendenda, cum expositione Vnctionis, et mandati Apostolici, quod sic habet: Infirmatur aliquis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiae etc.* indicavit profecto, se in hisce Apostoli verbis verum praeceptum agnoscere. Verum, etsi expediat, ut Episcopus hanc controversiam declinet, indubitanter tamen asserere poterit, non posse, sine gravi culpa, ejusmodi Sacramentum aut contemni, aut cum aliorum offensione, et scandalo negligi, et praetermitti; id siquidem a nemine negari, fatetur *Suarez cit. loc. num.*5., *et* 6., nec praeterea incongruum esset addere, facile Sacramenti contemptum praesumi in Infirmo, qui quum vita periclitetur, extremam Vnctionem, sciens, et volens petere negligit, multoque magis, si eam sibi a Parocho exhibitam recipere renuat. Propterea Synodus Coloniensis II. anni 1549. *cap.*38. *collect.* Hard. *tom.*9. *col.*2110. idem esse rata Sacramentum respuere, ac contemnere = *Relatum nobis in Concilio est, impios quosdam homines, infirmitatis suae tempore, sacram Vnctionem respuisse, ac contempsisse* = hujuscemodi homines Ecclesiastica sepultura privandos decrevit: quod recte ponderat *Natalis Alexander citat. loc. reg.*XX., ac modo laudati *Juvenin*, et *Tournely*.

CAPUT VIII.

De ordine, quo extrema Vnctio Infirmis administranda est; et de reiteratione administrationis ejusdem Sacramenti.

SEd et illud quoque edoceri cupiunt Parochi, quonam ordine debeant extremam Vnctionem Infirmis administrare, ante ne, an post Sanctissimi Christi Corporis Viaticum? Nemo, qui

Ecclesiasticae historiae non sit omnino imperitus, inficiabitur, usum quondam fuisse, ut sacro Oleo linirentur infirmi post peractam quidem Sacramentalem Confessionem, sed priusquam Christi Corporis reficerentur Viatico: quod multis exemplis probat *Suarez disp.44.sect. num.8.* atque ex pluribus Ritualibus, ac Synodorum statutis demonstrat *Launojus observat.8. tom.1. oper. pag.608.* Hugo Menardus *nota 915. in Sacram. S. Gregorii*, Van-Espen *jur. Eccles. univ. par.2. tit.8. cap. 2. num.22.*; *et seqq.*, Martene *de antiq. Eccles. ritib. lib.1. cap.7. art. 2. num.3.*, Saintebeuve *cit. tract.disp.8. art.3.*, et fuse Pouget *Institutionum Catholicarum t.2. par.3. sect.1. cap.6.* §.4. Neque ad hanc inducendam consuetudinem, legitimam defuisse caussam, ait citatus *Suarez*. Quum enim extrema Vnctio sit *perfectio, et consummatio Poenitentiae*, uti communiter appellatur a Patribus, quae peccatorum reliquias abstergit, uti a Tridentino edocemur; non sine rationabili causa, Poenitentiae conjungebatur; ut per utrumque Sacramentum homo perfecte expiatus, sine ulla animae sorde coelestem panem degustaret. At nihilominus praedicta consuetudo ne priscis quidem temporibus fuit ubique, atque apud omnes inviolate servata: alia quippe praesto sunt, aeque vetusta, Ecclesiarum statuta, Sacram Vnctionem post Viaticum exhiberi praecipientia, nec desiderantur exempla sanctorum virorum, qui Viaticum extremae Vnctioni praemiserunt, quae pari diligentia congesta, atque ingenue producta sunt a cit. *Martene eodem art.2. num.4.* Haec vero posterior praxis adeo postea praevaluit, ut Catechismus Concilii Tridentini, *S. Carolus Borromaeus* in suis instructionibus, ac innumera Ritualia extremam Vnctionem, post Viaticum praeberi decreverint; quemadmodum animadvertit Cardinalis *Sanctorius in suo Ritual. pag.323. Quamvis apud veteres aliquando consuetudo fuerit, ut post poenitentiam, et reconciliationem Infirmorum, extrema prius eis Vnctio, et deinde sacra Communio exhiberetur (ut ex diversis sacris Canonibus, ac vetustis codicibus, Pontificalibus, et Ordinibus administrandorum Sacramentorum manifeste liquet) postea tamen ex generali consuetudine, quae et hodie universaliter in Latina, et Occidentali Ecclesia viget, factum est, ut prius sacra Communio, postmodum vero extremae Vnctionis Sacramentum Infirmis exhibeatur. Atque ideo et hunc ordinem heic servare oportet.* Hujus porro disciplinae mutationis aliam aeque rationabilem caussam affert idem *Suarez*, *num.* 8. quia scilicet (sunt ejus verba) Eucharistia, *ut cibus ad confortandum in via praebetur, et ideo ut detur, non est expectandum ultimum vitae periculum: hoc vero Sacramentum exeuntium est, quasi in ultimum subsidium institutum.*

II. Sed licet res ita se habeat, aliqua nihilominus Ritualia collecta a *Pouget Cathol. instit. loc. cit.*, extremam Vnctionem, ante Viaticum conferri permittunt, si aegrotus, ex pio desiderio se melius ad Eucharistiam preparandi, ita secum fieri expostulet. Idem indulget etiam Cardinalis de *Rohan suo cit. Ritual Argentinensi* §. 2., ubi haec habet: *Si eodem tempore aegroto detur Eucharistia, et extrema Vnctio, haec ante illam dari poterit, si ita fieri postulet aegrotus: et pia illa aegrotorum postulatio hisce fulcitur momentis; quod nempe, effectus Vnctionis extremae abstersio est reliquiarum peccati, ipsa Vnctio extrema spectari potest quasi amplior ad Eucharistiam praeparatio, et quod aliunde eam ante Viaticum conferendi usus antiquus est, et probatus, licet non ubique admissus. Faciat autem super ea re Parochus, quod magis expedire videbitur pro adstantium aedificatione, maxime autem pro temporis opportunitate; si enim vis morbi urgeret, Viaticum primo detur, et postea extrema Vnctio ministretur.* Verum Nos, quamquam hanc permissionem nequaquam improbemus; siquidem a laudato *Suarez* discimus, contrariam consuetudinem Ecclesiae Romanae, a Concilii Tridentini Catechismo pariter approbatam, non esse, sub gravi saltem obligatione ab omnibus Christiani Orbis regionibus receptam, ac praeterea a *Natali Alexandro cit. loc. reg.* XXI. accipimus, apud Cistercienses, etiam hodie, perseverare antiquum morem Sacram Vnctionem praemittendi Viatico: nihilominus in locis, in quibus hic mos obsolevit, vigetque disciplina a Concilii Tridentini Catechismo praescripta, non facile permitteremus, ab hac recedi, solum ad indulgendum privatae, et peculiari infirmi devotioni: sed potius Parochis injungeremus, ut extremam Vnctionem petentibus ante Viaticum, suaderent, tutius, et utilius fore, Ecclesiae Romanae ritui, ac usui, a majori parte Ecclesiae Catholicae jam recepto, se accomodare.

III. Dicendum nunc restat de hujus Sacramenti iteratione. Labente seculo XI. et ineunte XII., hac nonnulli imbuti erant opinione, ut illicitum reputarent, Fidelem Sancto Oleo semel inunctum unquam deinceps eodém linire: et si vera narrarent *Ciacconius*, et *Vghellius*, eadem opinio, saltem apud aliquos, etiam saeculo XV, perseverasset. Ambo enim referunt, ille *tom.* 2. *in vita Pii II. pag.* 1005., hic vero *Italiae sacrae tom.*2. *pag.* 553., disputatum fuisse, an Summo Pontifici Pio II. graviter aegrotanti, administrari posset extrema Vnctio, eo quod pluribus antea annis eam recepisse Basileae, quum peste laboraret, quae in ea Vrbe grassabatur. Verum, quum hujus memorandi certe facti nulla mentio occurrat neque in vita ejusdem Pii II. a Jo: Antonio Campano, Episcopo Aprutino accurate descripta, neque in commentariis Cardinalis Papiensis, qui ceteroquin quam minutissime scribit, quae in Pii II. morte contigerunt, illud propterea aut fabulosis, aut saltem suspectis narrationibus accensemus. Opinabantur alii, extremam Vnctionem posse iterum eidem conferri, modo tamen a die, qua semel inunctus fuerat, tres integri anni effluxissent. Hanc falsam persuasionem sibi induxisse Monachos Hirsanguienses, refert suprememoratus Auctor veteris disciplinae Monasticae *praefat. cap.* 128., ubi postquam antiquum exhibuit eorumdem Monachorum usum ponendi Infirmum, extrema Vnctione jam munitum, et cui mortis momentum instaret, *super sagum cilicinum cinere aspersum*, haec ex *Guidone* Farfensi addit: *Ceterum Hirsaugienses existimabant, Vnctionis Sacramentum ab eodem iterari non posse, nisi effluxo triennio: hinc statuerunt, eumdem Fratrem, si mortem evaserit, post tres annos iterum perungi posse*. Censuerunt denique alii, apud *Petrum* Cantorem *in Summ. c.* 132. et Durandum *lib.* 1. *Rational. Divin. Offic. c.* 8. *n.* 25. non licere, extremam Vnctionem intra ejusdem anni spatium repetere, etiamsi contingeret, quempiam in periculosum morbum iterato incidere. In hac sententia fuit ille idem anonymus Auctor codicis Turonensis, cujus supra meminimus; ait quippe: *Nonnisi mense semel tantum communicet aeger. Hic idem solo non bis ungatur in anno*. Neque eam seculo XVI. ab omnium mente deletam, colligimus ex Synodo Iprensi eodem seculo labente, habita ab Episcopo *Rithovio*, in qua *tit.* 17. *c.* 3. postquam declaratum fuit, posse extremam Unctionem, quandocumque opus fuerit, idem denuo administrari, additum legimus: *Proinde consuetudinem, secundum quam non consuevit hoc Sacramentum intra annum secundo suscipi, etiamsi altera gravis obveniat infirmitas, tamquam noxiam abrogemus*. Equidem jamdiu antea praevaluerat, et communi usu recepta, atque approbata fuerat sententia, hujus Sacramenti iterationem permittens, quotiescumque Fidelis in novum incidit morbum, et in diversum adducitur vitae discrimen. Ideo enim, uti ratiocinatur *S. Thomas* in *supplem.* 3. *part. quaest.* 33. *art.* 1. Sacramenta Baptismi, Confirmationis, et Ordinis, nequeunt, sine sacrilegio, iterari, quia imprimunt characterem, et producunt effectum perpetuum. *Sacramentum autem, quod habet effectum non perpetuum, potest iterari sine injuria, ut effectus deperditus iterato recuperetur. Et quia sanitas corporis, et mentis, quae est effectus hujusmodi Sacramenti, potest amitti, postquam fuerit per Sacramentum effecta; ideo hoc Sacramentum, sine sui injuria, potest iterari*. Idem, quod *S. Thomas*, docuere Magister sententiarum *in* 4. *dist.* 23. Guillelmus Altissiodorensis *lib.*4. *Summ. tract.* 7. *c.* 2. S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 23. *art.* 2. *quaest.* 4. ceterique Scholastici, quorum sententiam sua tandem infallibili auctoritate firmarunt Tridentini Patres *sess.* 14. *c.* 3. definientes: *Quod si infirmi post susceptam hanc Vnctionem convaluerint, iterum hujus Sacramenti subsidio juvari poterunt, quum in aliud simile vitae discrimen inciderint*.

IV. Verum, adeo diversa sunt hominum ingenia, illud idem Sacramentum, quod plerique nunquam iterari posse affirmarunt, alii, etiam in eadem infirmitate, saepius repeti voluere: etenim in antiquo codice manuscripto S. Remigii, circa annum millesimum exarato, et prolato ab *Hugone Menardo in notis ad Sacramentar S. Gregorii*, statuitur, infirmos vita periclitantes, per septem continuos dies Christi Corporis Viatico recreandos, et sancto oleo esse perungendos: eumdemque ritum clarius adhuc, et magis aperte praescribunt *Theodulphus* Aurelianensis *in suo secundo Capitulari*, apud *Baluzium tom.* 7. *Miscell.* aliique multi antiqui libri rituales, apud *Martene cit. lib.* 1. *cap.* 7. *art.* 2. *num.* 5. Sed usus postea ab universa Ecclesia receptus, a Theologis communi calculo approbatus, et Synodorum, ac Ritualium auctoritate roboratus, obtinuit, ut semel dumtaxat, in eadem infirmitate, extrema Vnctio adhibeatur:

una siquidem necessarias suppeditat vires ad illa incommoda evitanda, quae morbus affert, quo actu aeger laborat. Atque ut Theologos praetermittamus, qui innumeri sunt, ita servandum decernunt statuta Synodalia *Danielis Nannetensis Stephani* Parisiensis Episcopi, Synodus Cameracensis anni 1586. *tit.* 12. *cap.* 4. Pastorale Mechliniense, Viennense, Lemovicense, aliaque quamplurima congesta a *Launojo tom.* 1. *pag.* 552. et Van-Espen *cit. part.* 2. *tit.* 8. *cap.* 3. *num.* 32. *et seq.* Durante autem eadem infirmitate, post susceptam extremam Unctionem morbus ita remittat, ut aegrotus mortis periculum evasisse videatur, sed, antequam convalescat, iterum in vitae discrimen relabatur, etiam juxta praesentem disciplinam, poterit, absque scrupulo, denuo sacra Unctione muniri; quemadmodum diserte tradit *D. Thomas in* 4. *dist.* 23. *quaest.* 2. §. *Ad art.* 4. *secundam quaestionem*, inquiens: *Hoc Sacramentum non respicit tantum infirmitatem, sed etiam infirmitatis statum; quia non debet dari, nisi infirmis, qui secundum humanam aestimationem videntur morti appropinquare. Quaedam ergo infirmitates sunt diuturnae: unde, si in eis datur hoc Sacramentum, tunc quum homo ad illum statum perveniat, quod sit in periculo mortis, non recedit a statu illo, nisi infirmitate curata, et ita iterum non debet inungi; sed, si recidivum patiatur, erit alia infirmitas, et poterit fieri alia inunctio. Quaedam vero sunt aegritudines diuturnae, ut hectica, et hydropisis, et hujusmodi: et in talibus non debet fieri inunctio, nisi quando videntur perducere ad periculum mortis: et, si homo illum articulum evadat, eadem infirmitate durante, et iterum ad similem statum per illam infirmitatem reducatur, iterum potest inungi; quia jam est quasi alius infirmitatis status, quamvis non sit alia infirmitas simpliciter*. Idem, quod a D. *Thoma* audivimus, decernunt Synodus Lingonensis anni 1404. Senonensis anni 1524. Carnotensis anni 1526. apud *Natalem Alexandrum supra cit. lib.* 1. *cap.* 5. *regul.* 19. quibus consentiunt Rituale Romanum *tit. de extrema Unctione*, Rituale Cardinalis *Sanctorii pag.* 324. ubi legitur: *In eadem infirmitate hoc Sacramentum iterari non debet, nisi diuturna sit, et infirmus, quum visus esset melius se habere, iterum in periculum mortis incidit*: Rituale Argentinense *tit. de extrem Unctione* §. 4. ac omnia Pastoralia modo commemorata: uti videre est apud citatum *Van-Espen*, qui non inopportune Parochos monet, ne nimium scrupulose in hoc se gerant, sed, si dubitent, an revera morbi status sit mutatus, seu num idem, vel diversum sit vitae periculum, in quo aegrotus versatur, expedire ait, ut ad Sacramenti iterationem propendeant, eo quod haec iteratio conformior sit veteri Ecclesiae consuetudini, et per eam novum spirituale subsidium, et levamen infirmo obveniat.

CAPUT NONUM.

De cautela in constitutionibus Synodalibus adhibenda, quum in eis agitur de Sacramento Ordinis. Plura de quaestione, utrum in cujuslibet Ordinis minoris collatione verum conficiatur Sacramentum, quam nonnulli Episcopi in suis Constitutionibus Synodalibus aut decidisse, aut ignorasse visi sunt.

Vidimus multis in Synodis, quum de sacris Ordinationibns habetur sermo, graviter increpari, qui ad Ordines suscipiendos accedere audent cum conscientia peccati lethalis, eosdemque sacrilegii reos denuntiari, eo quod Ordinationis Sacramentum, quod, vivorum quum sit, exigit in suscipiente statum gratiae, mortali culpa foedati participare praesumunt. Equidem ejusmodi reprehensionem summopere commendamus; multis quippe nominibus illicitum, et turpe credimus, quempiam ullo etiam minori Ordine initiari, qui gravis culpae reatu se non ignorat obstrictum: cui enim nefas non videatur, inter Ecclesiae Ministros cooptari, sacrisque addici ministeriis, qui actu est daemonis servituti alligatus? Fatemur praeterea, ejusmodi hominem vix eximi posse a sacrilegii reatu; tum quia plerumque, post susceptum etiam minorem Ordinem, sanctissimae Eucharistiae fit particeps; tum quia, quamvis ab hac percipienda abstineat, adhuc se exponit periculo sacrilegii: quod recte notavit *Juvenin dissert.* 8. *quaest.* 7. *c.* 2. *in princ.* ex mox dicendis patebit. Sed non itidem approbamus adjectam objurgationis causam, quae displicet etiam: *Navarro manual. c.* 22. *n.* 18. *verb. Quare probabilis*: per eam siquidem videatur affirmari, et pro certo haberi, in cujuslibet etiam minoris Ordinis collatione verum confici Sacramentum; quod tamen esse in quaestione positum, ad rem monuit idem *Navarrus*, et heic paucis exponemus.

II. Ordinem, seu verius sacram illam caeremoniam, qua inaugurantur Ecclesiae Ministri, cujus effectus est ipse Ordo, esse verum, et proprium novae Legis Sacramentum, perfracte quidem negarunt *Lutherus in lib. de captivit. Babylon. cap. de Ordine*, Illyricus *in confess. Antuerpiensi cap.* 11. Kemnitius *in 2. part. examinis Concilii Tridentini disp. de Sacram. Ordin.* aliique Novatores, sed omnes Ortodoxi constanter asserunt, et definitum est a Tridentino *sess.*23. *cap.*3. *Quum Scripturae testimonio, Apostolica traditione, et Patrum unanimi consensu perspicuum sit, per sacram Ordinationem, quae verbis, et signis exterioribus perficitur, gratiam conferri, dubitare nemo debet, Ordinem esse vere, et proprie unum ex septem sanctae Ecclesiae Sacramentis*: *et can.*3. Novatorum perstringens audaciam: *Si quis dixerit, Ordinem, sive sacram Ordinationem non esse vere, et proprie Sacramentum, a Christo Domino institutum, vel esse figmentum quoddam humanum, excogitatum a viris rerum Ecclesiasticarum imperitis, aut esse tantum quemdam eligendi Ministros verbi Dei, et Sacramentorum, anathema sit*. Hinc omnes Theologi inferunt, Fide Divina tenendum, saltem Ordinationem Sacerdotum esse verum, et proprium Sacramentum: ad veritatem enim praedictae definitionis universalis, necesse est, ut ea ad minimum complectatur Ordinum praestantissimum, quale est Sacerdotium. Inter eosdem etiam communiter convenit, veram Sacramenti rationem participare Episcopatum, et Diaconatum; quin immo de Episcopatu, etiamsi ab aliquibus non censeatur Ordo diversus a Sacerdotio, cujus tamen, juxta omnes, est extensio, perfectio, et complementum, id esse pariter de Fide, affirmat *Petrus Soto in institut. Sacerdotum lect.* 4. *de Sacram. Ord.* aut saltem non posse, sine periculo, et gravis erroris nota, hoc tempore negari, asserunt *Medina lib.*1. *de sacrorum hominum continentia cap.*15. et Vasquez *tom.*3. *in* 3. *part. S. Thom. disp.*240. *cap.* 4. *in princ.* De Diaconatu vero, quamvis *Bellarminus Controv. tom.*3. *de Sacram. Ord. cap.*6. *in princ.* existimet, id non esse de Fide: *Quia non potest id evidenter deduci ex verbo Dei scripto, vel tradito; neque extat ulla Ecclesiae, de hac re, expressa determinatio*: idemque asserant *Dominicus Soto in* 4. *dist.* 24. *quaest.* 1. *art.*4. et Estius *eadem dist.* §. 8. *vers. Ad quaestionem porro*: attamen ex Tridentini definitione liquido inferri, autumat *Vasquez eodem tom.* 3. *disp.* 238. *cap.* 2. inquiens: *Ego tamen valde miror, viros non vulgariter doctos aut decretum Concilii Tridentini sess.* 23. *can.*6. *non legisse, aut plane non intellexisse, ubi definitur in hunc modum: Si quis dixerit, in Ecclesia Catholica non esse Hierarchiam, Divina ordinatione institutam, quae constat ex Episcopis, Presbyteris, et Ministris, anathema sit. Ex quo canone expresse liquet, Hierarchiam jure Divino institutam, non solum constare Episcopis, et Presbyteris, seu Sacerdotibus, sed etiam Ministris. Per Ministros autem, ut minimum Diaconos intelligere oportet: quumque de ceteris inferioribus Ordinibus nemo, etiam probabili conjectura ductus, asserere possit, canonem esse intelligendum, superest, ut dicamus de Diaconis non posse non intelligi*.

III. Consulto autem, pergit *Vasquez*, Concilium eam vocem *Ministris* adhibuit, ut Diaconos denotaret: *de reliquis autem nihil definiret, sed scholae disputationi relinqueret*; siquidem quaestio valde admodum difficilis, et implexa est, an reliqui Ordines, Diaconatu inferiores, verum sint Sacramentum. Omnes veram Sacramenti rationem participare, docent *S. Thomas in* 4. *dist.*24. *quaest.* 2. *art.*1. *quaestiunc.*3. *et in supplem.* 3. *part. quaest.*37. *art.*2. S. Bonaventura *in* 4. *dist.* 24. *art.* 2. *quaest.*4. Franciscus Victoria *in Summ. de Sacram. quaest.* 226. Petrus Soto *de Instit. Sacerdotum lect.*4. *circa medium*, Sylvester *in Summ. verb. Ordo* 1. *quaest.*1. *in fin. et quaest.*2. *in princ.* Melchior Canus *de Loc. Theolog. lib.*3. *cap.*4. Bellarminus *cit. lib.*1. *de Sacram. Ord. cap.* 7. *et* 8. quorum sententiam et communiorem, et probabiliorem vocant *Gregorius de Valentia tom.* 4. *disp.* 9. *quaest.* 1. *punct.* 4. §. *Tertia opinio*, Hallier *de sacris Elect. et Ordinat. part.* 2. *sect.* 2. *cap.*1. *art.* 2. §. 6. *et* 7. Cabassutius *in theor. et prax. Jur. Canonic. lib.*3. *cap.*16. *num.*3. Auctor Theologiae moralis ad usum Seminarii Petrocorensis *tom.*4. *lib.*2. *tract.* 3. *cap.* 2. *quaest.*4. *et* 5. et Estius *in* 4. *dist.* 24. §. 8. *vers. Alii denique*, qui etiam paulo inferius *vers. Ad quaestionem porro*, sibi videri addit, in hanc sententiam propendere Concilium Florentinum, ac Tridentinum. Nec praeterea defuere aliquot Juris Canonici Periti, quos refert Vasquez *disp.* 237. *cap.*1. qui etiam primae Clericali Tonsurae veram Sacramenti rationem adscripserint.

IV. Censent alii, ex Ordinibus, infra Diaconatum, solum Subdiaconatum pertinere ad

Sacramentum Ordinis; ceteros vero, quamvis certum Ministrorum ordinem in Ecclesia constituant, ad Sacramenti tamen dignitatem non assurgere opinantur. Ita sentiunt *Michael Medina lib.*1. *de Continent. cap.*46. Vasquez *cit.disp.*237 *c.*2. *et disp.*238. *per tot.* et Navarrus *man. c.*22 *num.*18. *vers. Quare probabilis videtur*: in quorum sententiam videtur nonnihil inclinare Cardinalis *Bona Rer. liturgic. lib.* 1. *cap.* 25. ubi *num.*16. *de Subdiaconis* dubitat, an fuerint a Christo Domino instituti: *Secundus Ministrantium locus Subdiaconorum est, quorum licet expressa mentio in sacris litteris non reperiatur, eorum tamen institutio vel ad Christum, ut recentiores Scholastici existimant, vel ad Apostolos referenda est*: ceteros vero inferiores Ordines recentioris esse instituti, non obscure affirmat, inquiens: *seq. num.*17. *Tertia classis Ministrantium Clericos Minorum Ordinum complectitur; Acolytos scilicet, Exorcistas, Lectores, et Ostiarios: quos antiquissimos esse, et ab Apostolis, vel ab immediatis eorum Successoribus institutos, Doctores scholastici asserunt, sed non probant.*

V. Alii denique omnibus Ordinibus, exceptis Presbyteratu, et Diaconatu, veram Sacramenti rationem, virtutem, et excellentiam adimunt. Hanc sententiam tenuit Scholasticorum princeps *Petrus Lombardus lib.*4. *dist.*24. quem a suis discipulis pene relictum sectati postea sunt *Habertus in notis ad Pontificale Graecorum pag.*48. Goarius *in notis ad Euchologium pag.*247. Morinus *de sacr. Ordinat. exercit.*11. *cap.* 1. *num.*3. ubi tanta firmitate huic sententiae inhaeret, ut eidem neminem facile contraire posse arbitretur: *Quum ergo examino, et perpendo* (ait Morinus) *antiquiorum Patrum de Subdiaconatu, et minoribus Ordinibus testimonia, propositionem illam, qua asseritur, et Subdiaconatum, et quatuor minores Ordines non esse Sacramenta, judico tam esse certam, et evidentem, ut qui ea consideraverit, ire contra vix possit.* Morino consentiunt Juvenin *de Sacram. disser.*9. *quaest.*6. *c.*1. Tournely *de Sacram. Ord. quaest.* 6. *art.*4. *et art.* 5. aliique plurimi recentiores, Boucat *in Theologia Patrum tom.*5. *dissert.* 6. *de Ordinis institutione art.*8. ubi late ostendere conatur, opinionem hanc esse valde probabilem, *Witasse in tract. de Sacram. Ordinis part.* 2. *quaest.* 4. *art.*2. Habert *in Theologia dogmatica et morali tom.*7. *de Ordine part.*1. *cap.*6. *per tot.* Herminier *in tract. de Sacramentis tom.*3. *cap.*3. *conclus.* 3. *et* 4.

VI. Ideo autem Doctores in tot diversas scissi sunt opiniones, quia obscura, et incerta est Ordinum, infra Diaconatum, origo, a qua unice pendet quaestionis decisio: etenim, si ea referenda sit ad Christi Domini institutionem, nemo audebit illis detrahere Sacramenti dignitatem, cujus cetera habere requisita, facile demonstrabunt: si vero adinventi, et constituti sint ab Ecclesia, non poterunt sane veram participare rationem Sacramenti, ad quod de novo instituendum sola Ecclesiae auctoritas non protenditur. At hanc originem indagare est operosum; assequi vero fere impossibile. Fatentur omnes, in sacris litteris nullam fieri mentionem de Ordinibus Diaconatu inferioribus: sed non exinde recte inferri, eos non esse a Christo Domino institutos, ajunt Auctores primae sententiae; potuit quippe evenire, eorumdem institutionem fuisse a Christo Domino Apostolis ore traditam; atque ita reapse evenisse, hac ratiocinatione plane ostendi opinantur. *Quod universa tenet Ecclesia, nec Concilii institutum, sed semper retentum est, nonnisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur*: firmissima regula est, quam nobis praebet *Augustinus l.*4. *contra* Donatistas *cap.*24. *num.*31. *tom.*9. *Oper. col.*140. Hanc autem regulam rei nostrae convenire, est manifestum: etenim quin ullum reperiatur Concilium, in quo instituti fuerint Ordines Diaconatu inferiores, eos nihilominus semper, ab Ecclesiae primordiis, in Ecclesia fuisse, semperque constanter retentos, scimus. Equidem, quod speciatim attinet ad Subdiaconatum, expressam illius mentionem faciunt *Cyprianus Epist.*42. Synodus Eliberitana *can.*30. *tom.*1. Collectionis *Harduini col.* 253. Laodicena *can.* 21. *et* 22. *ibid. col.* 785. Athanasius *epist. ad Solitarios*, et Synodus Carthaginiensis IV. anni 398. *cap.* 5. *tom.* 1. Collectionis *Harduini col.* 979. Quod vero ad alios pertinet minores Ordines, idem Cyprianus *in eadem epistola*, praeter Hypodiaconum, nominat Acolythum, cujus pariter meminit *Augustinus epist.* 194. alias 104. quam se, per *Albinum* Acolythum, Sixto misisse significat. *Cyprianus* itidem *epist.*33. affirmat, Aurelium Confessorem fuisse a se in Lectorem ordinatum. Et Confessores ad eumdem *Cyprianum* scribentes *epist.*17. et Lectorem, et Exorcistam commemorant: *Praesente* (inquiunt) *de Clero, et Exorcista, et Lectore.* Lectoris quoque fit mentio in Concilio Sardicensi anni 347. *can.* 13. *tom.* 1.

Collectionis *Harduini col.645.* et Chalcedonensi *can. 13. tom. 2.* ejusdem Collectionis *col. 607.* Narrant praeterea *Theodoretus lib. 3. c. 2.* Socrates *lib.3. c.1.* Julianum, ante apostasiam, fuisse Lectorem in Ecclesia, et post apostasiam jussisse, ut, ad instar Ecclesiae Catholicae, in templis gentilium essent Lectores. Sed, quod magis est, *Cornelius* Papa epistola ad *Fabium*, Episcopum Antiochenum, circa annum 251. exarata Romanum Clerum enumerans, omnes nominatim et majores, et minores Ordines recenset, Romae adesse affirmans *n. 3.* ex recensione *Coustant col. 150. Presbyteros quadraginta sex, Diaconos septem, Subdiaconos septem, Acholytos duos et quadraginta, Exorcistas autem, et Lectores, cum Ostiariis, quinquaginta duos.* Et citata Synodus Carthaginiensis IV. *can. 5. 6. 7. 8. et 9.* non solum singulos praedictos Ordines nominat, sed modum designat, quo eorum quilibet ab Episcopo conferretur. Porro recentiores hujus sententiae patroni missa faciunt antiquiora testimonia, quae ad eamdem roborandam assertionem olim proferebantur ex Canone Apostolorum lxix. ex Constitutionibus Apostolicis *lib. 3. c. 11.* ex epistola *Ignatii* ad Antiochenos, ex *Dionysio c.3. Eccles. Hierarch.* atque ex Synodo Romana sub *Sylvestro*, in quibus iidem Ordines singillatim pariter enumerantur; quia sciunt, ab hodiernis Criticis rejici, et supposititia haberi: neque hisce dubiis monimentis se indigere autumant, quum ex allatis, certo genuinis, satis luculenter demonstratum credant, omnes Ordines ab Apostolis ad nos pervenisse. *Si enim* (concludit *Melchior Canus cit. lib. 3. c.4.* ubi regulam ab *Augustino* acceptam rei, quam versamus, applicat) *consuetudinis cujusquam, diu in tota Ecclesiae observatae, originem, et principium nec ad summos Pontifices, nec ad Concilia Episcoporum referre possumus; sed ea consuetudo ad Apostolorum usque tempora retrotrahitur: conficitur plane, illam ab Apostolis esse profectam.*

VII. Verum plura ad haec reponunt Auctores contrarii. Atque in primis, esto (inquiunt) omnium Ordinum origo ad Apostolos referatur; attamen non inde conficitur, eos esse a Christo Domino, omnium Sacramentorum novae Legis primo, et unico Auctore, institutos; ut enim ibidem fatetur idem citatus *Melchior Canus*, ipsimet Apostoli pleraque ad Ecclesiae utilitatem constituere potestate quidem a Christo Domino accepta, sed quae sibi non fuerant ab eodem Christo immediate tradita, quaeque propterea obnoxia fuere mutationibus, quibus certe non potuerunt subesse praecepta a Christo data, multoque minus Sacramenta ab eodem instituta. Hujus autem secundi generi esse Ordines Diaconatu inferiores, etiamsi Apostolis suam deberent institutionem, vel ex hoc evidenter constat, quod nec semper nec ubique iidem, atque eodem numero sint habiti. Etenim Ecclesia Graeca, quidquid sit, an proxima ab Apostolis aetate omnes habuerit minores Ordines, quod negat quidem *Morinus exercit. 14. c. 1.* sed affirmat *Schelstratus ad Concil. Antiochen. dissert. 4. c. 17.* et pluribus probat *Hallier de sacr. Elect. et Ord. part. 2. sect. 1. c. 1. aro. 1. §. 4. n. 27.* nunc certe alios Ordines infra Diaconatum non admittit, nisi Subdiaconatum, et Lectoratum; ceteros vero in suis Euchologiis, a mille, et amplius annis, nunquam recensuit. Similem mutationem factam depraedicant in Ecclesia Latina, in qua ultra quatuor minores Ordines, quos retinemus, quondam numerabatur etiam Ordo *Cantorum*, seu *Psalmistarum*, de quo fit expressa mentio in Concilio Carthaginiensi III. anni 397. *can.12. tom. 1.* Collectionis *Harduini col. 963. Ut Clericum alienum, nisi concedente ejus Episcopo, nemo audeat vel retinere, vel promovere in Ecclesia sibi credita; Clericorum autem nomen etiam Lectores, et Psalmistae, et Ostiarii retinent*: et in citato Concilio Carthaginensi IV. *can. 10.* ubi specialis ritus praescribitur ordinandi Psalmistam, seu Cantorem: et magis diserte *Isidorus Hispalensis etymol. lib. 7. c. 12.* relat. *in Can. Cleros dist. 21.* inter Ecclesiae Ministros proprium, et distinctum locum assignat Psalmistis: *Generaliter Clerici nuncupantur omnes, qui in Ecclesia Christi deserviunt, quorum gradus, et nomina sunt haec: Ostiarius, Psalmista, Lector, Exorcista, Acolythus, Subdiaconus, Diaconus, Presbyter, Episcopus.* Praeter Cantores, fuisse etiam decantant alios minores Ordines, postea obliteratos, praecipue *Fossariorum*, qui etiam *Laborantes*, et *Copiatae* sunt appellati; *Custodum* Martyrum; et *Notariorum.* De Fossariis, quorum officium erat operam impendere in sepeliendis Fidelium corporibus, meminit *Hieronymus*, seu quicumque sit Auctor tractatus *de septem Ecclesiae gradibus*, ad *Rusticum* Narbonensem: iidemque Clericis annumerantur in Codice Theodosiano *leg. 15. tit.*

de Episcopis lib. 16. Custodibus Martyrum, ita dictis, quod ipsis concrederetur custodia Ecclesiarum, ubi sepulta erant Martyrum corpora, peculiarem in Ecclesia gradum attribuit Synodus, quae dicitur Romana, sub *Sylvestro* Papa, ubi de iis, qui in Ecclesia militare, ac proficere desiderant, decernitur, ut in pluribus gradibus, aliquo temporum intervallo, morentur, ac quinque annis Custodes Martyrum existant, antequam ad Diaconatus, vel Presbyteratus Ordinem ascendant: quamvis enim haec Synodus spuria habeatur, exhibet tamen disciplinam sexti seculi, quo creditur conficta. Notarios denique, qui curam habebant instrumentorum, et tabularum Ecclesiae, peculiarem constituisse Clericorum Ordinem, colligimus ex *Ennodio* Ticinensi in Vita *Antonii* Monachi Lirinensis, quem refert a *Constantino* Antistite, inter Ecclesiasticos Exceptores, seu Notarios, caelestem militiam jussum ordiri; atque ex libro Pontificalis in *Hadriano* I. quem Notarium Regionarium, postea Subdiaconum, demum Diaconum factum, ad Pontificatum ascendisse, narrat.

VIII. Sed, ut, quod sentimus, aperte dicamus, numquam Ecclesiam Latinam alios Ordines agnovisse credimus, praeter eos, quos singulatim recensuit *Cornelius* Papa. Quia vero Clericis, aliquo ex iis Ordinibus initiatis, diversa committebantur officia, ex istorum diversitate diversam pariter sortiebantur nomenclaturam, puta Cantoris, Fossarii, Custodis Martyrum etc. quod bene ponderavit *Bellarminus de Clericis lib.* 1. *cap.* 11. et fuse probat *Hallier de sac. Elect. et Ordinat. part.* 2. *sect.* 1. *cap.* 1. *art.* 1. §. 4. Et profecto, quod Cantores, de quibus videtur esse specialis difficultas, merum haberent officium sine vero Ordine a ceteris distincto eruitur ex ipsomet Concilio Carthaginiensi IV. *cap.* 10. *tom.* 1. Collectionis *Harduini col.* 979. in contrarium allegato: ibi enim omnium Ordinum collatio ab Episcopo dicitur facienda; Cantoris autem munus sola Presbyteri jussione suscipi, atque exerceri permittitur: *Psalmista, id est Cantor, potest absque scientia Episcopi, sola jussione Presbyteri, officium suscipere cantandi*. Ceterum, si ex diversis officiis, quibus Clerici addicebantur, et diversa, quam inde assequebantur, nominis appellatione, Ecclesiasticorum Ordinum diversitas inferretur, nimium ingens sane fuisset, apud majores nostros, minorum Ordinum numerus. Etenim in Ecclesiasticis tabulis recensentur *Catechistae*, veluti specialem gradum in Ecclesia obtinentes; et tamen discimus a *Cypriano epist.* 24. ad hoc munus obeundum, aliquem inferioris Ordinis Clericum seligi consuevisse, quin idcirco ad novi gradum promoveretur: *Optatum*, ait Cyprianus, *inter Lectores doctorem audientium constituimus*. *In l.* 42. *et l.* 43. *tit.* 2. *cit. lib.* 16. *Cod. Theodosiani*, commemorantur *Parabolani*, hoc est, ut *in ead. l.* 43. explicatur homines *ad curanda debilium aegra corpora deputati*, quos e Clericorum coetu fuisse, ibidem adnotavit *Gothofredus*, testaturque *Baronius ad annum* 416. quin tamen, eodem *Baronio* observante, novum, et peculiarem Clericorum Ordinem constituerent. Erant pariter Defensores pauperum, et Defensores Ecclesiarum. De illis sermo est in Concilio Carthaginiensi V. anni 401. *cap.* 9. *tom.* 1. Collectionis *Harduini col.* 988. De istis mentio fit in Concilio Chalcedonensi *can.* 23. Utrosque vero quamvis *Petavius in notis ad Epiphanium haeres.* 62. *num.* 10. inter laicos collocet attamen *Morinus exercit.* 16. *cap.* 6. *num.* 16. ex Ecclesiasticis monumentis constare asserit, ea munera nonnisi Clericis consuevisse committi. E Clericorum insuper numero eligebantur Ecclesiarum *Oeconomi*, de quibus in Concilio Ephesino *act.* 1. et in Concilio Chalcedonensi *can.* 2. *et can.* 26. *tom.* 2. Collectionis *Harduini col.* 601. *et* 611. Ex eodem designabantur *Apocrisiarii* de quibus *Liberatus Breviar. cap.* 12. Evagrius *lib.* 4. *c.* 38. et Justinianus Imp. *Novel.* 6. *c.* 2. quorum id erat officii, ut tamquam Procuratores, omnes causas Ecclesiasticas, ad eos, a quibus mandatum acceperant, attinentes, in aula Imperatoris agerent. Atque, ut alios hujus generis multos praetereamus, *Epiphanius exposit. Fid. n.* 21. Ecclesiae Ministris accenset *Hermeneutas*, seu Interpretes, quorum munus erat, ex una in aliam linguam transferre tam lectiones Scripturarum, quam conciones ab Episcopis ad populum habitas. Ejusmodi vero munus fuisse speciale, atque ab aliis distinctum, liquet ex Actis Passion. Procopii Martyris, a *Valesio* publicatis in notis ad Eusebium *de Martyr. palaestin. cap.* 1. haec de Procopio narrantibus; *Ecclesiae tria ministeria praebebat. Unum in legendi officio; alterum in Syri interpretatione sermonis; et tertium adversus daemones, manuum impositione*. Nisi igitur dicamus, omnia, quae retulimus, et quamplurima similia, quae referri possent, nomina fuisse officiorum,

non Ordinum, admittere cogeremur in antiqua Ecclesia Ordines fere innumeros: quod nemo facile credet. Quamobrem, quod ex *Morino* retulimus argumentum, suas quidem vires habet, qua parte pervetusta innititur consuetudine Ecclesiae Graecae, tres minores Ordines jamdiu respuentis; sed inefficax est, quantum ad variationem, quam factam astruit in Ecclesia Latina, quoad eorumdem numerum. Majoris ponderis sunt alia, quae ab eodem *Morino*, eique adstipulantibus Theologis proferuntur, ad suam sustentandam opinionem.

IX. Verum Sacramentum, ajunt, gratiam producit ex operato; eaque gratia per aliquod signum sensibile significatur: at in collatione quinque Ordinum inferiorum, nihil fit, quod gratiae productionem arguat; non enim conferuntur per manus impositionem, sicuti tres Ordines supremi, qua gratiam significari, et causari, docet *S. Thomas in* 4. *dist.* 15. *quaest.* 1. *art.* 1. *et* 3. *part. quaest.* 84. *art.* 4. nec Episcopus eos conferens dicit: *Accipe Spiritum Sanctum*: aut his aequivalentia verba pronunciat. Neque in hoc ullum intercedit, aut unquam intercessit discrimen inter Subdiaconatum, aliosque inferiores Ordines: nam laudatum Concilium Carthaginiense IV. postquam *c.* 2. 3. *et* 4. dixerat, Episcopum, Presbyterum, et Diaconum ordinari per manuum impositionem, *can.* 5. expresse statuit: *Subdiaconus, quum ordinatur, quia manus impositionem non accipit, Patenam de Episcopi manu accipiat vacuam, et Calicem vacuum*. Sacramentarium pariter *S. Gregorii*, vetus Ordo Romanus, et hodiernum Pontificale Romanum, Subdiacono denegant manus impositionem; quin immo idem Subdiaconatus olim in Ecclesia Latina accensebatur minoribus Ordinibus, in quorum classem, etiamnum a Graecis rejicitur: tum vero primum apud nos coepit sacris annumerari, quum *Vrbanus II.* in Concilio Beneventano anni 1091. *can.* 1. *tom.* 6. *part.* 2. Collectionis *Harduini col.* 1696. permisit, ut interdum, *sed rarissime, opportunitate exigente, et non sine Romani Pontificis, vel Metropolitani licentia*; Subdiaconus eligi posset in Episcopum, quem ex solo coetu eorum, qui sunt in sacris constituti, assumendum, veteres Canones sanciverant: quod testatur *Innocentius III. in Cap. A multis, de aetat. et qualit. et ordin. praeficiendorum*: *Quum hodie Subdiaconatus inter sacros Ordines computetur, sicut* Vrbanus *Papa II. sub his verbis expressit ... Qui in sacris Ordinibus, Presbyteratu, Diaconatu, Subdiaconatu, sunt positi*: immo observat Thomasinus *de vet. et nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 33. non ab *Vrbano II.* sed ab ipsomet *Innocentio III.* fuisse Subdiaconatum in sacros, et majores Ordines relatum, quum scilicet ipse in citata Decretali statuit, ut absque ulla dispensatione *Subdiaconus in Episcopum valeat libere eligi, sicut Diaconus, vel Sacerdos*: hanc vero sanctionem adscribit *Vrbano II.* quia is illi praeluserat, ejusque jecerat fundamenta, permittens ex venia, et indulgentia fieri, quod ne ex venia quidem antea fiebat, et postmodum Innocentius libere fieri permisit. Sed, sive Innocentius, sive *Vrbanus* Subdiaconatum e minorum in majorum Ordinum classem evexerit, sat est, eum quondam locum habuisse inter minores Ordines, ne in re, de qua agimus, ulla inter eumdem, et minores Ordines ponenda sit differentia.

X. Sed quid aliunde argumenta quaerimus (pergit *Morinus*) ad probandum, Subdiaconatum, eoque inferiores Ordines, non pertinere ad Hierarchiam Divina ordinatione institutam, quum id clare, et expresse asseruerit ibidem *Vrbanus II. in cit. can.* 1. hisce verbis: *Nullus deinceps in Episcopum eligatur, nisi qui in sacris Ordinibus religiose vivens inventus est. Sacros autem Ordines dicimus Diaconatum, ac Presbyteratum. Hos siquidem solos primitiva legitur Ecclesia habuisse; super his solum praeceptum habemus Apostoli etc.* Vrbano concinit *Gratianus*, qui medio seculo XII. suum compilavit Decretum, scribens initio *dist.* 21. *Levitas ab Apostolis ordinatos legimus ... Subdiaconos, et Acolythos, procedente tempore, Ecclesia sibi constituit*: Ante *Gratianum*, et *Vrbanum II.* seculi IX. initio idipsum aperte tradiderat *Amalarius lib.* 2. *de Divinis Officiis cap.* 6. inquiens, *Primo notandum est, eos Ordines, qui potissimum necessarii sunt in Ecclesia, Apostolorum Paulum denominasse, et eorum mores depinxisse, sine quibus non potest rite immolatio Altaris celebrari, scilicet sine Sacerdote, et Diacono ... Ceteri Ordines his adjecti sunt. Crescente Ecclesia, crevit Officium Ecclesiasticum: ut multitudini Ecclesiae subveniri posset, adjiciuntur inferiores in adjutorio Praepositorum. Vnde* Ambrosius *in tractatu epistolae ad* Timotheum: *Illud vero dictis nostris adjici dignum est, quoniam non convenit demirari, si neque Subdiaconorum, neque Lectorum memoriam Apostolus fecisse videatur; illis etenim gradibus functionum, qui in Ecclesia*

necessario habentur, *isti postea magis sunt adjecti propter utilitatem ministerii*,

XI. Idem affirmavit Magister sententiarum *cit. lib.* 4. *dist.* 24. *Canones duos tantum sacros Ordines appellari censent*, *Diaconatus scilicet*, *et Presbyteratus*: *quia hos solos primitiva Ecclesia legitur habuisse . . . Subdiaconos vero*, *et Acolytos*, *procedente tempore Ecclesia sibi constituit*. Et, quod magis est, *S. Thomas*, qui aliis in locis singulis Ordinibus veri Sacramenti a Christo Domino instituti, excellentiam asserit, *in c.* 3. *epist.* 1. *ad Timoth. lect.* 2. Magistrum sequutus, ait: *In primitiva Ecclesia solum erant Ordines . . . Episcoporum*, *Presbyterorum*, *et Ministrorum*; *et non dividebantur per diversos gradus*: *sed omnia erant in uno Ordine propter paucitatem Ministrorum*, *et propter novitatem Ecclesiae*: quo colligitur, dubiam fuisse hac in re Angelici Praeceptoris mentem.

XII. Dubii pariter et nos haeremus, nec ullam in hac difficillima controversia sententiam ferimus: ideo autem rationes attigimus, quae in utramque partem adducuntur, et paulo prolixius illa expolivimus, quae postremae favent opinioni, ut videant Episcopi, non posse indubitanter sacrilegii damnari, qui cum conscentia peccati lethalis, Ordines Diaconatu inferiores suscipere non reformidant. *Durum quippe videtur* (ad rem inquit *Navarrus cit. cap.* 22. *man.* 18. loquens de Ordinibus minoribus) *damnare omnes*, *qui accipiunt eos*, *non praemissa Confessione*, *vel saltem contritione sufficienti*, *quorum infinitus videtur esse numerus*; *quod tamen necesse esset facere*, *si essent Sacramenta vera*, *gratiam conferentia ex opere operato*. Loquitur vero *Navarrus* in eventu, quo conferantur extra Missarum solemnia, nec subinde debeant illis initiati sanctissimam Eucharistiam percipere, quod tamen regulariter fieri non solet, nec fortasse sine rationabili causa licet, ut paulo inferius dicetur. Quocirca Episcopus in sua Synodali Instructione seu Edicto, tuto poterit praedictos temerarios, et pervicaces homines, sacrilegos declarare, quod peccati sorde contaminati, non vereantur immaculatis Christi carnibus vesci; et solum cavere debet ab alia adducenda sacrilegii causa, quod scilicet ad Sacramentum Ordinis accedere praesumant; ne tali pacto aut controversiam ignorare, aut illam videatur decidere.

CAPUT DECIMUM.

Quod nihil in Synodo sit decernendum de trium hierarchicorum ordinum materia, et forma, insinuatur exemplo desumpto ex quadam quaestione Congregationi Concilii proposita.

SI Episcopus velit in sua Synodo peculiariter disserere de singulis Ordinibus, quod a plerisque, ad ordinandorum instructionem, prudenter factitatum comperimus, diligenter curet, ut omnia ad amussim iis respondeant, quae de iisdem Ordinibus a Catechismo Romano traduntur; atque omnino declinet quaestiones in scholis agitatas, maxime circa materiam, et formam trium hierarchicorum Ordinum: ne secus in ea se conjiciat difficultatum dumeta, a quibus vix possit explicari. Quod ne perperam a nobis monitum videatur, ad rem facientem quaestionem subnectimus, de qua, priusquam huic Operi extremam manum admoveremus, fuit in sacra Congregatione Concilii disceptatum. Quidam Sacerdotio initiandus, etsi omnes consuetas manuum impositiones ab Episcopo accepisset, ad Episcopum tamen, solita Patenae cum hostia, et Calicis cum vino instrumenta porrigentem, ad alia tunc temporis distractus, non accessit. Re postea detecta, quid facto opus esset, dubitatum, atque a sac. Congregatione petitum est. Difficultatis decisio ab illa pendebat gravissima controversia, inter Theologos agitata, circa materiam, et formam Ordinis Presbyteratus.

II. Antiquiores Scholastici, quos *Sotus in* 4. *dist.* 24. *quaest.* 1. *art.* 3. et teste Goneto *in clypeo disp.* 2. *art.* 3. plerique alii Thomistae sectantur, aliam non agnoverunt Ordinationis materiam, quam porrectionem instrumentorum, neque aliam formam, quam verba huic porrectioni adjuncta. Eorum praecipuum fundamentum situm est in Decreto ab *Eugenio IV.* edito in Concilio Florentino ad Armenorum instructionem, ubi, quum singulorum Ordinum materiam, et formam sigillatim *Eugenius* recenseat, solam porrectionem instrumentorum, et quae eam comitantur, verba commemorat; inquit enim *t.* 9. Collectionis *Harduini col.* 440. *Sextum Sacramentum est Ordinis*, *cujus materia est illud*, *per cujus traditionem confertur Ordo*: *sicut Presbyteratus traditur per Calicis cum vino*, *et Patenae cum pane porrectionem*; *Diaconatus vero per libri Evangeliorum dationem*; *Subdiaconatus vero per*

Calicis vacui cum Patena vacua superposita traditionem: et similiter de aliis, per rerum, ad ministeria sua pertinentium, assignationem. Forma Sacerdotis talis est: Accipe potestatem offerendi Sacrificium in Ecclesia pro vivis, et mortuis, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti: et sic de aliorum Ordinum formis, prout in Pontificali Romano late continetur. Cujus quidem Decreti auctoritate suffulti praefati Auctores, adeo tenaciter suae opinioni adhaeserunt, ut interrogati, cujusnam instrumenti traditione, Evangelicae praedicationis initio, ab Apostolis ordinarentur Diaconi, quum nondum Evangeliorum liber esset conscriptus, sine haesitatione responderunt, ejus loco, porrectam fuisse ordinando chartam, in qua Fidei nostrae mysteria erant conscripta: quam sane ridiculam, et plane absurdam responsionem explodit *Isambertus de Sacram. Ordinis disp.3. art.6.*

III. Alii, quum ex una parte praedictum Eugenii Decretum prae oculis habuerint, atque ex alia animadverterint, in sacris litteris, ubicumque de sacra Ordinatione fit mentio, non aliter eam explicari, quam per manuum impositionem: *Act.* enim *6.* quum de constituendis Diaconis Apostoli deliberassent, eorumque electionem Discipulorum multitudini permisissent, septem ab his designatis, *orantes imposuerunt manus*; et *cap.*13. de ordinatione Pauli, et Barnabae dicitur: *Tunc jejunantes, et orantes, imponentesque eis manus, dimiserunt illos*: Paulus itidem 1. *ad Timoth.* 4. scribit: *Noli negligere gratiam, quae data est tibi, cum impositione manuum Presbyterii*: et *epist.* 2. *ad eumd. cap.* 1. *admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quae est in te, per impositionem manuum mearum*: ut haec testimonia cum praedicto Decreto simul conciliarent, docuerunt, tam porrectionem instrumentorum, quam manuum impositionem, esse Episcopatus, Presbyteratus, et Diaconatus adaequatam materiam: formam vero esse verba, quae in utraque actione ab Ordinante proferuntur. Ex tribus autem mox referendis manuum impositionibus, quae adhibentur in Ordinatione Presbyteri, tertiam dumtaxat, quae fit sub hac formula: *Accipe Spiritum Sanctum, quorum remiseris peccata etc.* ad Sacramenti essentiam pertinere, isti Auctores autumant. Ita *Bellarminus de Sacram. Ordin. lib. unic. cap.9.* Maldonatus *tract. de Sacram. Ordin. quaest.* 3. *part.* 2. *prop.* 1. *et* 4. ubi hanc assertionem quoad manuum impositionem esse de Fide, quoad porrectionem instrumentorum proxime ad Fidem accedere ait, *Vasquez in* 3. *part. disp.* 249. *cap.*2. 3. *et* 4. Hallier *de sacris Elect. et Ordinat. part.*2. *sect.*2. *cap.*2. *art.*1. §. 10. *et seq.* Estius *in* 4. *dist.* 24. §. 24. Isambertus *cit. loc.* Piette *de Sacram. Ord. quaest.* 9. Vanroy *eod. tract. cap.*3. *quaest.* 1. Simonet. *tract.* 17. *de Ord. disp.*3. *art.*1. aliique innumeri.

IV. Alii demum existimant, trium Ordinum hierarchicorum, Episcopatus videlicet, Presbyteratus, et Diaconatus, adaequatam materiam, et formam solam esse manuum impositionem, cum ei respondentibus verbis; porrectionem autem instrumentorum ritum censent mere accessorium, et integrantem, ab Ecclesia adjunctum ad majorem dumtaxat significationem, et expressionem collatae potestatis. Quoniam vero in Ordinatione Presbyteri ter Episcopus manus imponit ordinando; primo, absolutis Litaniis, una cum sibi astantibus Presbyteris, nihil dicens; secundo, immediate post primam, invocans in electum gratiam, et dona Spiritus Sancti; tertio, post Communionem proferens illa verba: *Accipe Spiritum Sanctum etc.* non primam, neque tertiam, sed tantum secundam, cum adjunctis precibus, totam Sacramenti essentiam perficere, hujus sententiae patroni contendunt. Non immerito tamen advertit mox citandus *Martene*, secundam manuum impositionem non differre a prima, sed esse illius continuationem; quod revera utramque inspicienti est manifestum. Ultro porro iidem concedunt, ceteros Ordines, Diaconatu inferiores, per solam instrumentorum traditionem conferri: quoniam, ut ipsi opinantur, non sint a Christo Domino instituti, sed ab Ecclesia adinventi; ac proinde, quum non participent veram rationem Sacramenti, neque conferant gratiam ex opere operato, potuerunt quocumque alio modo ad Ecclesiae placitum institui, et conferri. Hanc sententiam propugnant *Hugo Menardus in notis ad lib. Sacramentor. S. Gregorii*, Joannes Morinus *de sacr. Ordinat. part.*3. *exercit.* 7. *c.*1. Martinus Becanus *de Sacram. Ordin. cap.* 26. *quaest.*4. *conclus.*3. Goarius *in not. ad Euchologium Graecorum pag.*256. *num.*11. Arcudius *Concord. lib.*6. *c.*7. quibus in locis hi duo posteriores Doctores, non de sola Ecclesia Graeca, sed etiam de Latina expresse loquuntur, *Juvenin de Sacram. diss.*9. *quaest.*3. *c.*2. *et quaest.*4. *c.*2. *et* 3.

Van-Espen *Jur. Eccl. univers. part.2. tit.9. c. 1. num.9. et seq.* Martene *de antiqu. Eccles. ritib. lib.1. cap.8. art.9. num.*11. 16. *et* 18. Tournely *de Sacram. Ordin. quaest.3. conclus.*1. *et* 2. aliique recentiores, quibus facem praetulerant *S.Bonaventura in 4. dist.24. part.2. art.1. quaest.4.* et Petrus Soto *lib. de Instit. Sacerd. lib.5.* quorum primum hanc sententiam expresse docuisse, alterum vero maxime in eam inclinasse, fatetur *Vasquez cit. disp.239. cap.2. num.5.*

V. Duo autem sunt argumenta, quibus hanc assertionem nedum probari, sed evidenter demonstrari, putat *Morinus*. Primum ex eo desumitur, quod per annos ad minimum nongentos, Ordines hierarchici in universa Ecclesia collati fuerint per solam manuum impositionem, absque ullius instrumenti traditione; quod etiam Doctores contrariae sententiae, cum *Bellarmino*, et *Hallier cit. loc.* coguntur admittere: nulla quippe traditionis instrumentorum occurrit mentio in antiquis Ritualibus, et Sacramentariis, a *Menardo*, *Morino*, et *Martene* diligenter perquisitis, et prolatis: quin immo in supra citato Concilio Carthaginiensi IV. anni 398. cui Episcopi 214. inter quos *Augustinus*, interfuere, per hoc Subdiaconatus ab hierarchicis Ordinibus distinguitur, quod iste manuum impositione, ille vero instrumentorum porrectione conferretur, sicuti animadvertimus: eamdemque differentiam fieri legimus in antiquo Sacramentario Romano, edito a Cardinali *Thomasio pag.*229. Nullam etiam instrumentorum traditionem commemorant *Amalarius Fortunatus*, *Rabanus Maurus*, et *Walafridus Strabo*, etsi de ritibus conferendi sacros Ordines fuse, atque ex professo agant. Altum similiter apud eosdem Scriptores, atque in vetustissimis libris Ritualibus est silentium de tertia impositione manuum, nunc fieri solita in Ordinatione Presbyteri, cum illis verbis; *Accipe Spiritum Sanctum etc.* cujus nullum inveniri monumentum illo antiquius, quod extat in Vita *Lietberti*, Episcopi Cameracensis, qui vixit seculo x. testatur *Martene cit. art.9. num.*12. unde infert idem *Martene*, hunc ritum, saltem quoad totam Ecclesiam Latinam, esse adhuc recentiorem altero porrigendi instrumenta, quem ceteroquin non ante annos 700. aut ad summum 800. in Ecclesiam Latinam invectum, ex iisdem Ritualibus plane constat. Quare, inquiunt laudati Doctores, ne alterum ex his dicamus, nimirum, aut mutatam fuisse Sacramentorum substantiam, quod erroneum, aut antiquam Ecclesiam caruisse vero Sacerdotio, et legitimis Ministris, quod aperte haereticum foret; necessario dicendum est, etiam nunc Ordines hierarchicos sola manuum impositione, et quidem distincta ab illa tertia, quae est recentioris aevi, conferri.

VI. Porro non aliud Ecclesiam sibi voluisse credendum est, quum praedicta additamenta sacrae Ordinationi fieri praecepit (pergunt iidem Doctores), quam magis diserte explicare potestatem, quae secunda manuum impositione est abunde ordinato collata; quemadmodum, priusquam Scholasticorum opinio omnium menti altius insideret, fassi sunt. *Hugo a Sancto Victore lib.2. de Sacram. Fidei part. 3. cap.*12. inquiens: *Accipiunt Calicem cum vino, et Patenam cum hostiis de manu Episcopi, quatenus his instrumentis potestatem se accepisse agnoscant, placabiles Deo hostias offerendi*: ac totidem fere verbis Petrus Lombardus *lib.4. dist.24. Accipiunt etiam Calicem cum hostiis, ut per hoc sciant, se accepisse potestatem. placabiles Deo hostias offerendi*: quibus consentit antiquum Pontificale Romanum Ms. bibliothecae Colbertinae: ubi legitur: *Accipiat Patenam cum oblatis, et Calicem cum vino, et ponat simul in manibus ordinati cujuslibet per se*: etenim, quum dicat, *ordinati*, et non *ordinandi*, aperte denotat, ante instrumenti traditionem, absolutam, et perfectam jam esse Ordinationem.

VII. Alterum, nec minus validum argumentum huic sententiae adstruendae, suppeditat Ecclesia Graeca, quae in sacris Ordinationibus perficiendis aliam non adhibuit, neque adhibet materiam, praeter manuum impositionem; uti legere est in Graecorum Euchologio et testatur *Arcudius cit.lib.6. c.2.* quin tamen Ecclesia Romana ejusmodi Graecorum Ordinationes unquam irritas habuerit, aut ullo pacto improbaverit: immo de illarum validitate non solum nihil dubitatum fuit in Conciliis Lugdunensi, et Florentino, quibus Graeci cum Latinis adfuere, sed nihil praeterea dubitavit *Clemens VIII.* qui Russorum Episcopos, Presbyteros, et Diaconos ad Catholicam unitatem admisit cum Ordinibus, quibus, secundum ritum Graecorum, insigniti fuerant in suo schismate: uti late prosequuntur *Natalis Alexander in Theol. dogmat. et moral. lib. 2. de Sacram. Ordin. art. 7.* §. 2. Morinus *de sac. Ordination. part.3. exercit.7. cap.1. n.8.*

Ca-

Cabassut. *in Notit. Ecclesiast. saeculi* IV. *in append. ad can. Concilii* IV. *Carthaginiensis num.*4. *et* 5. Tournely *in Praelection. theolog. de Sacram. Ordin.* Cardinalis de Lugo *de Sacram. disp.* 2. *sect.*5. *nu.*85. Cardinalis Albitius *de Inconst. in Fide cap.*30. *sub nu.*374. §. *Diverso autem ritu*, Verricell. *de Apostol. Mission. tit.*11.*quaest.*168. *sect.* 3. *num.* 22.

VIII. Hoc autem eodem argumento, e Graecorum more petito, Auctores, quorum sententiam in praesens exponimus, antevertunt fundamentum contrariae opinionis, *Eugenii* Decreto subnixum: qua enim ratione, inquiunt, potuisset *Eugenius IV.* definire, in instrumentorum porrectione, eique respondentibus verbis, consistere essentiam sacrae Ordinationis, postquam in eodem Concilio ad communionem admiserat Episcopos, Sacerdotes, et Diaconos Graecos, sola manuum impositione ordinatos? Necesse est igitur fateri, *Eugenium* loquutum de materia, et forma integrante, et accessoria, quam optavit ab Armenis superaddi manuum impositioni, jamdiu ab illis adhibitae, ut Ecclesiae Latinae moribus se prorsus accommodarent, ac, rituum uniformitate, firmius eidem adhererent: quod bene ponderant *Menardus*, *Becanus*, et *Morinus*. Neque hanc explicationem respuere possunt Auctores contrarii: siquidem in eo Decreto nulla fit mentio tertiae impositionis manuum; quam nihilominus ad Ordinationis Presbyteri essentiam pertinere, iidem affirmant; atque idcirco fateri coguntur, non fuisse mentem Pontificis, ibidem explicare, quae Ordinationis substantiam perficiunt.

IX. Ut haec argumenta, quibus profecto nimium se premi sentiunt, declinent, varia praedicti Doctores tentarunt effugia. Dixerunt plerique, etiam nunc in Ecclesia Latina Ordines hierarchicos sola conferri manuum impositione, quia Episcopus suis manibus instrumenta exhibet ordinando. At in primis, si porrectio instrumentorum vera esset manuum impositio, etiam inferiores Ordines dicerentur conferri per manuum impositionem, contra id, quod a Concilio Carthaginiensi IV. audivimus: per manus etiam impositionem perficerentur Baptismus, et extrema Unctio, quia Ministri manibus baptizandi corpus abluitur, et sancto oleo perungitur infirmus, quod tamen nemo unquam dixit. Deinde hac responsione difficultatis nodus non solvitur: nam neque hodie Graeci, neque olim Latini, in conferendis Ordinibus hierarchicis, instrumenta adhibuere: ac propterea alia diversa est impositio manuum, in quam cadit praesens controversia.

X. Dicunt alii, revera olim Latinos, sicuti nunc Graeci, Ordines hierarchicos sola contulisse manuum impositione; et nihilominus hodie in Ecclesia Latina necessariam esse traditionem instrumentorum; quia Christus Dominus non instituit, neque determinavit materiam, et formam Ordinationis in specie infima, seu *atoma*, uti ajunt, sed permisit Ecclesiae, illas pro suo libito determinare, justisque de causis mutare, modo et res, et verba semper usurpet, quae apta sint ad significandum sacrae Ordinationis effectum. Ecclesia autem, quae solam olim designaverat manuum impositionem, cum verbis eam comitantibus, mutatis postea rerum circumstantiis, illa Graecis relicta, aliam materiam adhibendam statuit a Latinis. Verum haec doctrina duas gravissimas offendit difficultates. Primo quippe non satis probatur, quod Christus Dominus praedictam potestatem fecerit Ecclesiae; immo oppositum videtur evinci ex Tridentino *sess.* 21. *cap.* 2. ubi declarat a Christo relictam esse Ecclesiae potestatem mutandi, quae Sacramentorum dispensationem respiciunt, *salva illorum substantia*: mutatio vero materiae, et formae, non ad ritum, et dispensationem, sed ad substantiam pertinet. Deinde, data Ecclesiae facultate, de qua est sermo, gratis omnino, et arbitrario fingitur, quod Ecclesia ea usa fuerit: dicant enim, ubi, et quando, quo seculo, in quo Concilio, a quo Pontifice facta sit ejusmodi mutatio? Enimvero si Ecclesia ab Ordinationis ritu ea ablegasset, quae antiquitus fiebant, cogeremur utique affirmare, Ordinationis materiam, et formam fuisse, Ecclesiae auctoritate, mutatas, novasque antiquis subrogatas. Sed, quum omnia, quae habentur in antiquis Ritualibus, perseverent intacta, ac sancte et integre etiam nunc peragantur; nemo facile credet, illa eadem, quae jampridem satis erant, nunc, ad Ordinis Sacramentum perficiendum, amplius non sufficere.

XI. Haec omnia placuit heic exponere, non ut huic postremae sententiae calculum adjiceremus, sed eo tantum consilio, ut perspicuum fieret, eam, quamvis habeat contra se universam fere aciem Scholasticorum, ab istorum tamen ictibus nihil sibi metuere; immo et sua jacula habere, et quae in eos intorqueat.

XII. Quare, ut ad propositum redeamus, quum valde incertum sit, an is, de quo in casu, per secundam manuum impositionem esset rite ordinatus, id utique faciendum erat, quod praescribit *Gregorius IV. in Cap. Presbyter, de Sacram. non iteran.* ubi in casu haud absimili decrevit: *Nihil esse iterandum, sed caute supplendum, quod per errorem extitit praetermissum*: quod praecipue in illo rerum statu servandum erat, ne Sacramentum, quod, in multorum sententia, censebatur undique perfectum, iterationis periculo subjiceretur; quemadmodum optime, atque ad rem omnino apposite adnotavit *Natalis Alexander Theolog. dogmat. et moral. de Sacram. Ordin. cap. 1. art. 7. §. 2. in fin.* inquiens: *Unde, si quis horum rituum, qui ad materiam, vel formam pertinent, secundum varias Theologorum opiniones, in Ordinatione fuisset omissus, v. g. manuum impositio prima, vel adjuncta Oratio, aut Calicis cum vino, et aqua, et Patenae cum hostia traditio, adjunctave formula verborum, aut unctio, aut denique manuum impositio postrema, vel haec verba ipsam concomitantia: Accipe Spiritum Sanctum etc. supplere deberet Episcopus, quod in Ordinatione fuisset incaute praetermissum, ut colligitur ex Cap. Pastoralis, et ex Cap. Presbyter, extra, de Sacramentis non iterandis.*

XIII. Quia autem nonnulli non infimi Theologi dixerunt, impositionem manuum, praeambulam porrectioni instrumentorum, simul cum hac, in unam coalescere materiam, qua, una cum verbis ab Episcopo instrumenta exhibente prolatis, prima confertur Sacerdotalis potestatis pars, conficiendi nimirum Corpus Christi; idcirco sacra Congregatio, scite animadvertens, praeviam illam manuum impositionem, jamdiu antea peractam, non posse moraliter conjungi cum traditione instrumentorum, quae postmodum fieret, ut etiam hujus opinionis, in re tanti momenti, rationem aliquam haberet, totam Ordinationem sub conditione iterandam rescripsit.

CAPUT UNDECIMUM.

De protestatione in aliquas Synodos inserta, et per Archidiaconum, Episcopi nomine, ante Ordinationem repetita, per quam Episcopus Ordines collaturus protestatur, se intentionem non habere ordinandi Irregulares, aut Canonicos impedimento irretitos: et de Ordinatis ad majores ordines ab Episcopo in Missa, non ab ipso celebrata, sed a Sacerdote: de qua re in Synodo Episcopali aliquando disceptatum est.

IN Pontificali Romano habetur edictum, quo Episcopus Ordines collaturus, sub poena excommunicationis praecipit, ne quisquam canonico impedimento irretitus ad Ordines suscipiendos accedere audeat. Idem solent Episcopi in suis Synodis clarius adhuc edicere, et explicare, ac praecipue solent illorum audaciam censuris compescere, qui, emendicato, et ficto patrimonii titulo, quo revera carent, ad sacros Ordines promoveri praesumunt. Haec omnia laudabiliter fiunt, neque ulli sunt reprehensioni obnoxia. At plerique Episcopi, his diligentiis nequaquam contenti, alias ulteriores adhibent, quae non omnibus probantur: solent quippe priusquam sacrae Ordinationis caeremonias incipiant, per Archidiaconum, aliumve, publice denuntiare, se intentionem non habere ordinandi irregulares censuris innodatos, carentes legitimo patrimonio, aut Beneficio, vel Litteris dimissorialibus proprii Ordinarii etc. Quamquam autem praesumendum sit, unicum ejusmodi protestationis scopum esse, deterrere, qui aliquo ex annuntiatis vitiis laborans, ad Ordines sacrilege suscipiendos se accingit: ne enim gravis peccati reus fiat, tenetur Episcopus absolutam intentionem habere Ordinem conferendi homini praesenti, cui manus imponit, et consueta porrigit instrumenta, quemadmodum recte animadvertunt *Navarrus consil. 5. de tempor. Ordinat.* Gobat *Theolog. experim. tract. 8. num. 316.* et Cardinalis de Lugo *de Sacram. disp. 8. sect. 7. nu. 119.* nihilominus tamen, quum praedictam protestationem Ordinationi praemittit, innumeris scrupulis, et animi anxietatibus occasionem praebet, et quandoque etiam probabilis, et prudens dubitatio exinde excitatur, num revera quis fuerit legitime ordinatus, eo quod aliquo ex enuntiatis impedimentis esset obstrictus. Quare, ne cum maximo totius Christianae reipublicae detrimento, et perturbatione, dubii,

atque incerti Ministri sacris ministeriis addicantur, praestat omnino, ut Episcopus ab illa generali protestatione abstineat: quod opportune monet citatus *de Lugo* his verbis: *Ego quidem usum talis protestationis nullo modo probo: tum quia in ritibus Ecclesiasticis fundamentum non habet; nam, licet in Pontificalibus antiquis, et modernis apponatur formula, qua ordinandi moneantur ex parte Episcopi, ne ullus accedat irregularis, absque aetate, vel facultate legitima etc. in nullo tamen Pontificali invenitur talis protestatio de defectu intentionis ... tum etiam quia, licet existente gravissima causa, posset aliquando Episcopus habere intentionem sub conditione .... Ceterum ejusmodi voluntas conditionata universalis cum omnibus haberi non potest, absque gravissimis inconvenientibus, propter dubia, quae inde oriuntur circa valorem Ordinis.* Minus itaque decet, aliquid Synodo inseri, quod praedictam protestationem contineat, aut eidem aequivaleat: etenim, quum Synodales sanctiones sint de se stabiles, et perpetuae, simile edictum, in Synodo promulgatum, incertos redderet etiam Ordines ab Episcopis successoribus conferendos: quamvis enim isti nihil fortasse dicant, quo significent, se non habere intentionem quemquam initiandi, qui canonico detineatur impedimento, semper nihilominus dubitari poterit, an suam intentionem conformaverint Synodali statuto nondum revocato.

II. At quid faciendum, si re ipsa contingat, aliquem canonico impedimento ligatum Ordines recepisse ab Episcopo, qui eam solemnem protestationem sacrae caeremoniae praemisit? Fuse de hac quaestione a nobis actum est *in nostro Tractatu de Sacrificio Missae sect.2. §.70.* ubi ex sacrae Congregationis Concilii sententia diximus, interrogandum Episcopum, si sit superstes, a quo Ordines sunt collati: et si is asserat, suam intentionem vere alligasse praemissae protestationi, Ordinationem diximus absolute iterandam: si vero dubia, et incerta remaneat Episcopi intentio, eo quod non satis constet, qua mente eam protestationem emiserit, et an illi revera suam aptaverit intentionem, Ordinatio erit sub conditione repetenda. Quare, ad consulendum conscientiarum securitati, et quieti, omnemque dubitationem de re sane gravissima removendam, cavere utique debet Episcopus, ne ullus ad Ordines suscipiendos admittatur, qui, diligenti praehabita inquisitione, non fuerit dignus, et idoneus repertus, omnibusque ornatus qualitatibus, quae a Sacris Canonibus requiruntur; at in ipso actu collationis Ordinum, opus est, ut absolutam habeat intentionem initiandi omnes, et singulos, sive a se antea approbatos, sive quoquo modo intrusos, qui ad illos suscipiendos accedunt, et per consuetam materiae exhibitionem, formaeque prolationem, voti compotes fiunt: neque expedit, ut aliquid, ne ad terrorem quidem tunc dicat, unde fas sit ejus intentionis defectum conjicere, aut leviter suspicari.

III. Aliam ob causam non semel dubitatum fuit de collatorum Ordinum validitate. Quidam Episcopus Graeci ritus, cui, ob ingravescentem aetatem, et adversam corporis valetudinem, laboriosum erat Missam celebrare, quum esset Ordines collaturus, eam per alium Sacerdotem fieri curabat; eoque Sacrum peragente, ipse consueto ritu Ordines conferebat. Dubitatum fuit de Ordinationis ita peractae validitate, et quid de ea sentiendum, ab Apostolica Sede quaesitum. Rei examen commissum fuit Sacrae Congregationi Sancti Officii, Nobisque, qui ejusdem Consultoris officium tunc gerebamus, demandatum, ut in scriptis sensum nostrum panderemus. Mandato obsequentes dissertationem elucubravimus, qua praedictam Ordinationem, illicitam quidem, sed validam ostendimus. Illicita quod fuerit, saltem quoad Ordines Sacros, nullo labore demonstravimus: Etenim, si antiquam Ecclesiae disciplinam respicimus, indubitatum est, primis dumtaxat exceptis temporibus, quibus ob ferventes persequutiones integrum non erat Fidelibus in unum locum congregati, Ordinationes, non alibi, nisi intra Ecclesiam fuisse celebratas: quocirca *S. Gregorius Nazianzenus carm. de vita sua* Maximo Cynico Constantinopolitanae Sedis invasori, exprobravit, quod Ecclesia exclusus, in aedibus cujusdam Auloedi fuerit ordinatus; et teste *Socrate li.4. cap.29.*, Vrsino pariter, seu *Vrsicino* contra legitimam *Damasi* electionem, a factiosis quibusdam in Antipapam electo, inter cetera objectabatur, quod non in Ecclesia, sed in obscuro quodam Basilicae Sicinii loco ordinatus esset. Intra Ecclesiam vero, non alio unquam tempore fuisse Ordines, saltem sacros, collatos, nisi quum inibi Divina celebrarentur mysteria, pluribus probat *Hallier de sac. Elect., et Ordinat. part.3. sect.8. c.5. art.1.*, cui assentitur etiam haereticus *Binghamus origin. Ecclesiast. tom.2. lib.4. c.6. §.8.*; eumque morem, ex Apostolica traditione derivatum, colligit idem *Hallier ex act. cap. 13.*

ubi Ordinatio Sauli, et Barnabae cum Sacrificio perfecta describitur: *Ministrantibus illis Domino, et jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus: segregate mihi* Saulum, et Barnabam: Per *ministerium* enim denotari Sacrificium, per *segregationem*, collationem Episcopatus, Interpretes omnes adnotarunt. Eamdem disciplinam nobis exhibent antiqui Patres, qui Ordinationes, quas referunt, semper sacrificii tempore peractas asserunt: *Theodoretus hist. relig. cap.* 13., loquens de Ordinatione Macedonii Anachoretae, eam factam, dicit, tempore *mystici Sacrificii*. Epiphanius *Ep.* 51. *olim* 60. *ad Joannem Hierosolymitanum tom.* 1. *Op. S. Hieronymi col.* 241. Paulinianum fratrem Hieronymi invitum, et reluctantem a se, sacris Mysteriis operam dante, primum in Diaconum, deinde in Presbyterum ordinatum, narrat. Synodus vero Laodicena paulo etiam accuratius tempus definit peragendae sacrae ceremoniae: quum enim *can.* 4. *collect.* Hard. *tom.* 1. *colum.* 781. dixerit = *Quod non oporteat, Ordinationes sub conspectu Audientium celebrari* = uti legit Dionysius; vel *Non licere, manus impositionem super Ordinandos, praesentibus Cathecumenis, fieri* = juxta versionem Isidori significavit profecto, Ordinationes fieri debere tempore Oblationis, cui adesse prohibebantur Cathecumeni, et Audientes; quo nomine denotari potuit tam certus Ordo Cathecumenorum, qui ad sermones in Ecclesia audiendos admittebantur, quam coetus Poenitentium, quibus privilegium erat ingrediendi Ecclesiam; utrosque enim *Audientes* appellatos, norunt Eruditi.

IV. Nec solum Ordines Sacros, quibus (ut superius diximus) nondum annumerabatur Subdiaconatus, sed etiam istum, ceterosque minores Ordines, intra Missarum solemnia collatos, affirmat Auctor *Const. Apost. lib.* 8., ubi omnes exhibens ritus, quibus tempore Collectae, Sacri Ecclesiae Ministri inaugurabantur, modum etiam recenset ordinandi Lectorem. Neque inter majores et minores Ordines, aliud, quoad hoc, intercedebat discrimen, nisi quod illi in sanctuario ante altare; isti vero, extra sanctuarium, et longe ab altari conferrentur; quod testatur *Amalarius cit. lib.* 2. *de Divin. Offic. cap.* 6., eamdemque consuetudinem etiam nunc a Graecis retineri, post *Morinum*, observat *Martene de antiq. Eccles. ritib. tom.* 2. *l.* 1. *cap.* 8. *art.* 4. §. 10. Ex hac autem consuetudine conferendi Ordines minores extra sanctuarium, et altare, evenisse arbitramur, ut vetus Ordo Romanus, et Pontificale Romanum, severe quidem interdixerint, ne Ordines Sacri, inter quos etiam Subdiaconatus fuit postea cooptatus, extra Missarum solemnia conferantur; *Minores vero Ordines conferendos* (uti loquitur citatus Hallier) *etiam extra ipsa, favorabiliter indulgeat*. Negari tamen non potest, congruum esse, magisque conforme ritui in eodem Pontificali praescripto, ut, quantum fieri potest, etiam hodie omnes Ordines in Missa conferantur: *Quia omnes Ordines* (ut *eodem cit. cap.* 5. *art.* 1. *num.* 3., prosequitur Hallier) *ad sacrificium Missae, tanquam ad finem suum, et scopum referuntur; omnium ipsum consummatio, et perfectio est . . . consentaneum est itaque, ut coram Divinis symbolis, quae Jesum in sacro altari praesentem continent, Ordinationes perficiantur*.

V. Sed quod de Ordinibus minoribus congruum diximus, de sacris est, ex gravi praecepto, servandum: nullus quippe a gravi culpa eximeret Episcopum, qui, contra communem Ecclesiae morem, ritumque in Romano Pontificali praescriptum, Sacrum Ordinem extra Missarum solemnia conferret. Ad sacram vero coeremoniam licite explendam, Missa non ab alio, *sed ab eo celebrari debet* (inquit *Hallier cit. cap.* 5. *art.* 3.), *a quo Ordines sunt conferendi*: idemque adnotaverat Glossa in *cap. Quod sicut, de elect. v. Dividatur*; et merito, tum quia, ut eadem Glossa ibidem advertit, ita obtinuit constans, et perpetua Latinae Ecclesiae consuetudo, cui consonat etiam Graecorum praxis, de qua *Arcudius lib.* 6. *concord. cap.* 2. Goarius *in notis ad Euchologi. Graecor. pag.* 292., et Morinus *de sac. Ordinat. part.* 3. *exercit.* 11. *cap.* 6.: tum quia, nisi Missa ab eo fiat, a quo Ordines conferuntur, *dividitur mysterium Unitatis*, uti loquitur *Innocentius III. in cit. cap. Quod sicut, de elect.*; quum enim omnes Ordinati debeant Sanctissimam Eucharistiam percipere e manibus Ordinantis, quod ab Ecclesiae primordiis usitatum, ac severa lege praescriptum, ostendit saepius citatus *Hallier sect.* 8. *cap.* 11. *art.* 6., asseritque Auctor Eccles. Hierarch. *cap.* 6. = *Sub fine eorumdem Sanctissimae consecrationis Divinissimae Eucharistiae communio traditur a Pontifice, qui illos consecravit*: nisi Eucharistia ab illo eodem conficiatur, a quo initiatis porrigitur, non adeo perfecte repraesentatur unio ipsorum cum suo Praesulae; quemadmodum exhibetur, quum coelestem panem ab eodem paratum, suaque consecratione in Christi corpus conversum, omnes simul accipiunt, quae quidem ratio fortius adhuc urget, si agatur de Ordi-

natione Episcopi, vel Presbyteri, qui ad eamdem Ecclesiae unionem repraesentandam, debent idem Sacrificium cum Ordinante conficere, seu simul concelebrare. Denique tenetur Sacrorum Ordinum collator Missam facere per se ipsum, ut obtemperet Pontificali Romano, *Clementis VIII.*, et *Urbani VIII.* auctoritate roborato; ibi enim alius non apparet descriptus ritus conferendi Sacros Ordines, nisi in Missa Conferentis.

VI. Quare haec, quae adduximus, ad propositam referentes quaestionem, jure indubitatum diximus, praedictum Praesulem, qui Ordines etiam Sacros contulerat, quum non ipse, sed alter Sacrificium offerret, multis nominibus graviter deliquisse; sed, quod attinebat ad collatorum Ordinum validitatem, hanc sustineri, neque ulla probabili ratione posse in dubitationem adduci, affirmavimus. Quamvis enim inventi sint pauci aliqui Auctores, quos commemorat *Hallier cit. c.5. art.2.*, qui opinati sunt; Sacrificium Missae esse de substantia consecrationis, seu promotionis ad Sacros Ordines: attamen, in primis nemo unquam dixit, esse de Ordinationis substantia Missam Pontificis Ordinantis: deinde ea ipsa paucorum opinio jamdiu rejecta, et explosa fuit ab omnibus Theologis, et Canonistis, quos congerit *Sanchez consil. moral. lib. 7. c.1. dub.4.* Quocirca *Hallier cit. loc.* indubitanter ratam habendam, ait, Ordinationem extra Missarum solemnia factam: *Adeo ut hocce tempore de ea re dubitare, frivolum videatur: nec cum conditione repetendam eam esse sacram Ordinationem censerem, in qua Sacrificium Missae defuisset, nullus enim canon legitur, qui ad substantiam promotionis ad sacros Ordines Sacrificium Missae pertinere ostendat.* Minus itaque dubitandum erit de validitate Ordinis collati, non absolute extra Missarum solemnia, sed non intra Missam ab Episcopo celebratam, a quo fuit collatus.

VII. Haec Nos pro veritate tunc scripsimus, nostrumque suffragium approbatum fuit a Congregatione Generali anno 1715. habita coram fel. rec. *Clemente XI.* Quumque postea ad Sedem Apostolicam delatum fuerit, quemdam Episcopum in Hibernia Sacros Ordines contulisse, quum sacra mysteria, non a se, sed ab alio Sacerdote conficerentur, eadem controversia iterum excitata, atque ad novum examen in eadem Congregatione est adducta, et Cardinalis *Petra*, tunc ejusdem Consultor, jussus pariter sententiam suam proferre, a nostro sensu non recessit, Ordinumque collationem illicitam, et ipse pronuntiavit, validamque sustinuit; ejusque sententiam confirmavit fel. rec. *Innocentius XIII.* in Congregationi generali, habita die 5. Februarii 1722., qui simul praedictum Episcopum per Bruxellensem Internuntium serio moneri jussit, ut conscientiae suae consuleret, quum certe graviter in canones peccasset; quemadmodum legere est in ejusdem Cardinalis *Petra comment. ad Constit. Apost. tom.5. pag.288.*

VIII. Neque haec extra propositum dicta censeantur; Scimus quippe, non multis antea annis in quadam Synodo disceptatum, an a Sacrorum Ordinum exercitio forent arcendi, qui a finitimo Episcopo illos receperant tempore Sacrificii ab alio Sacerdote oblati. Quapropter a Nostro instituto minime alienum judicavimus, hujus controversiae decisionem referre, ut si in posterum contingat, in aliqua Synodo eamdem refricari, sciat Episcopus, quid sit deliberandum.

CAPUT DUODECIMUM.

Ad demonstrandum, quam circumspecte sit in Synodo loquendum de Ministro Sacramenti Matrimonii, nonnulla praemittuntur respicientia Concilii Tridentini decretum, quo irrita fiunt Matrimonia clandestina.

HAudquaquam satis explicare possumus, quantum intersit, ne in Episcopales Synodos ullum obrepat verbum, quo videatur aliqua approbari opinio, inter Catholicos controversa: quamvis enim illud fortasse ex Episcopi, seu potius Scriptoris calamo, oscitanter excidat, statim nihilominus Auctores stantes pro ea sententia, sibi adstipulari decantant Synodorum auctoritatem, quam omnes jure, meritoque plurimi faciunt, privatorumque Doctorum placitis anteponunt. Rem enarrabimus, e qua vel sola apparebit, quanta circumspectione opus sit in Synodalibus decretis, ne in ullam deflecti valeant de re aliqua dissidentium Theologorum partem.

II. Concilium Tridentinum, *sess. 24. de reform. matrimonii c.1.* irrita esse decrevit matrimonia, quae aliter deinceps contraherentur, *quam praesente Parocho, vel alio Sacerdote, de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, et duobus, vel tribus testibus*: simulque statuit, *ut hujusmodi decretum in unaquaque Parochia suum robur post triginta dies habere incipiat a die primae publicationis, in eadem Parochia factae, numerandos.*

Absoluto, atque ab Apostolica Sede confirmato Concilio Tridentino, quamplurimi Episcopi suas coegerunt Synodos, in quibus praedicti decreti promulgationem, uti par erat, urgentes, per singulas Parochias, populo denuntiari jusserunt, firmitate caritura quaelibet conjugia in postremum contrahenda, nisi fuerint celebrata *coram legitimo Ministro*. Equidem nobis persuasum est, hanc unam ob causam ab hisce Synodis Parochum appellari legitimum matrimonii Ministrum: quia scilicet ipse est publicus Minister, cui soli Ecclesia auctoritatem tribuit, sua praesentia roborandi matrimonii contractum, eique vires et firmitatem adjiciendi: at nihilominus plures Doctores: praecipue *Serry in praefat. ad nov. edit. Operum* Melchioris Cani *cap.*7. §. *Novam*, ejusmodi loquutionibus a Synodis inconsiderate, ut nos opinamur, usurpatis, atque a se diligenter collectis, usi sunt ad probandum, etiam ex Synodorum sententia, Sacerdotem esse verum, et proprium Sacramenti matrimonii Ministrum; quod proinde, nisi fuerit Sacerdotali benedictione sacratum, neque gratiam conferre, neque ulla ratione ad Sacramenti dignitatem pertingere, iidem Auctores defendunt. Verum, quot, et quantis difficultatibus haec opinio sit obnoxia, quotque habeat contradictores, necessarium ducimus heic exponere, ut deinceps cautiores fiant Episcopi in suis conscribendis decretis, atque ut acturi de matrimonio, praedicta, plerisque Theologis invisa, loquendi formula abstineant.

III. Fidelium matrimonium a Deo in officium naturae ab initio institutum, fuisse postea a Christo Domino elevatum ad dignitatem veri et proprii Sacramenti novae legis, causantis gratiam ex opere operato, veritas Catholica est, definita ab *Eugenio IV.* in Decreto pro Armenis §. *Septimum*, atque a Tridentino *cit. sess.* 24. *de reform. Matrim. cap.*1. quam a *Lutheri*, *Calvini*, aliorumque haereticorum telis vindicat *Bellarminus de Sacram. matrim. lib. unic.* Quamobrem, quo religiosius Fideles matrimonium celebrarent, quod *magnum esse Sacramentum*, *in Christo, et in Ecclesia*, praedicaverat Apostolus *ad Ephes.*5. ab Ecclesiae primordiis cautum est, ne aliter illud inirent, quam coram Sacerdote, cujus benedictione quodammodo obsignaretur. Hujus disciplinae testimonium nobis perhibent antiquissimi Patres. Etenim *S. Ignatius epist.* ad Polycarpum *n.*5. ex recensione *Cotelerii to.*2. *pag.*41. ait: *Decet vero, ut sponsi, et sponsae de sententia Episcopi conjugium faciant, quo nuptiae sint secundum Dominum, et non secundum cupiditatem. Omnia ad honorem Dei fiant*: et juxta aliam editionem: *Decet vero, ut mariti, et maritae cum Episcopi arbitrio conjugium faciant, quo nuptiae juxta Dominum sint, non autem juxta cupiditatem*. Tertullianus *lib.*2. *ad Uxorem cap.*8. *edit. Paris. an.* 1634. *pag.* 191. scribit: *Unde sufficiamus ad enarrandam felicitatem ejus matrimonii, quod Ecclesia conciliat, et confirmat oblatio, et obsignat benedictio*: et *lib. de pudicitia*, *ejusdem edit. pag.*718. *et in* Pamelii *edit. cap.*4. *Ideo penes nos occultae quoque conjunctiones, id est non prius apud Ecclesiam professae, juxta moechiam, et fornicationem judicari periclitantur etc.* Ad quem locum *Rigaltius in notis pag.*114. animadvertit, iis verbis a *Tertulliano* prolatis: *Non prius apud Ecclesiam professae*: indicari conjugia, in quibus non fuerat servata consuetudo, qua solebant Fideles conjugandi per Presbyteros Ecclesiae offerri, *ut communibus votis conjugia benedicerentur*: quam quidem consuetudinem firmavit Concilium Carthaginiense IV. *can.*13. relat. a *Gratiano Can.*5.30. *quaest.*5. *Sponsus, et sponsa, quum benedicendi sunt a Sacerdote, a parentibus suis, vel a paranymphis offerantur*. Ad eumdem vero morem allusit *Synesius* Cyrenensis, qui floruit initio seculi v. *epist.* 105. ad *Evoptium*, fratrem, et successorem suum in Metropolitana Sede Ptolemaidis in Lybia Pentapolitana, quum scripsit *pag.* 248. ex recensione *Petavii*, *Mihi et Deus ipse, et lex, et sacra Theophyli* (Patriarchae Alexandrini) *manus uxorem dedit*: ut enim opportune observavit *Christianus Lupus in schol. et not. ad canones octavae Synodi tom.*2. *pag.*1421. haec S. Synesii verba: *Mihi sacra Theophyli etc. ostendunt, Fidelium nuptias palam in Ecclesia fuisse semper ab Episcopo, aut Presbytero benedictas, et sanctificatas*. Demum in Capitularibus Regum Francorum *lib.*7. *cap.*179. *tom.*1. *col.*1062. ex recensione *Baluzii*, haec in nuptiis praescribuntur servanda: *Prius conveniendus est Sacerdos, in cujus Parochia nuptiae fieri debent in Ecclesia coram populo; et ibi inquirere una cum populo ipse Sacerdos debet, si ejus propinqua sit, an non, aut alterius uxor, vel sponsa, vel adultera: et si licita, et honesta omnia pariter invenerit, tunc per consilium, et benedictionem Sacerdotis, et consultu aliorum bonorum hominum, eam sponsare, et legitime dotare debet*.

IV. Haec, aliaque hujus generis multa, a viris eruditis congesta, probant quidem, semper ab Ecclesia vetita clandestina conjugia; sed, num ante Tridentinum fuerint insuper ullo unquam tempore etiam irrita, quaestio est, de qua secum contenderunt ejusdem Concilii Tridentini Patres; uti videre est apud Cardinalem *Pallavicinum in hist. Trident. lib.22. cap.4.* Etenim, quum plerique Patrum abnuerent enuntiato decreto *cap.1. sess.24.* eo quod absonum reputarent, tunc primum irrita decerni matrimonia, aliter quam coram Parocho celebrata, quae, etsi semper Ecclesia esset detestata, nunquam tamen antea firmitate carere voluerat; alii, qui pro decreto stabant, illis opposuerunt modo a nobis allegatas vetustissimas Ecclesiae sanctiones, quibus Sacerdotalem benedictionem praescriptam contendebant non solum ad cohonestanda, verum etiam ad firmanda Christianorum conjugia: idque adhuc clarius colligi ajebant ex decreto, *Evaristo* Papae adscripto, et relato *in Can. Aliter, 30. quaest.5.* ubi habetur: *Aliter legitimum non fit conjugium, nisi ab his, qui super ipsam foeminam dominationem habere videntur... uxor petatur... et suo tempore sacerdotaliter, ut mos est, cum precibus, et oblationibus a Sacerdote benedicatur... Ita peracta, legitima scitote esse connubia: aliter vero praesumpta, non conjugia, sed adulteria, vel contubernia, vel stupra, aut fornicationes.* Aliud addere poterant, et fortasse addiderunt, indubitatum testimonium *Nicolai I.* qui, quum rescivisset, *Lotharium* Imperatoris *Lotharii* filium, et *Caroli Calvi* Regis Francorum nepotem, repudiata priore uxore *Teuthberga*, cui perpetrati incestus cum *Huberto* fratre suo crimen affinxerat, aliam duxisse nomine *Waldradam*, seu *Gualdradam*, quam tamen, ad suum excusandum flagitium, ante *Teuthbergam*, a se ductam affirmabat, Concilium Metis celebrandum indixit, suisque Apostolicis Legatis, *Rodoaldo* Portuensi, et *Joanni* Falcolensi Episcopis, illuc missis, ut de hac causa judicarent, praecepit, ut diligenter investigarent, an revera *Lotharius*, priusquam conjugali foedere se devinceret *Teuthbergae*, matrimonium celebrasset cum *Gualdrada coram testibus, secundum legem, et ritum, quo nuptiae celebrari solent. Si vero* (ait *in Can.* Lotharius, 31. *quaest.2.*) *minime probatum fuerit*, Gualdradam *fuisse uxorem legitimam neque nuptiis secundum morem celebratis, per benedictionem scilicet Sacerdotis, filio nostro* Lothario *extitisse conjunctam; suggerite illi, ut non moleste ferat, legitimam sibi (si ipsa innocens apparuerit) reconciliari uxorem.* Hinc enim videtur evidenter inferri: medio seculo IX. quo *Nicolaus I.* universalem regebat Ecclesiam, ratas non fuisse Christianorum nuptias, nisi essent *secundum morem celebratae per Sacerdotalem benedictionem*, uti ajebat *Nicolaus*. Ex quibus omnibus praedicti Tridentini Patres, qui decretum urgebant, quo irrita fierent matrimonia clandestina, nihil per illud novi decerni, concludebant, sed antiquas tantum Ecclesiae leges instaurari, quas, aliquot dumtaxat ante Tridentinum seculis, sola contraria consuetudo abrogaverat.

V. Verum alii Theologi, et Patres, qui decreto obsistebant, non satis constare affirmabant, Sacerdotalem benedictionem fuisse ullo unquam tempore necessariam ad vires impertiendas Christianorum connubiis. Ad *Tertullianum* enim quod attinet, aliosque Patres, et Canones, eumdem in modum loquentes, eos commode intelligi, ajebant, de sola necessitate praecepti, quo cogebantur Fideles suas nuptias celebrare coram sacro Ecclesiae Ministro, cujus benedictione uberiorem assequerentur sanctitatem. Siquidem *Siricius* Papa *epist. ad* Himerium *Episcopum Tarraconensem, cap.4.* Sacerdotali benedictione obsignari voluit etiam sponsalia de futuro, scribens: *De conjugali autem violatione requisisti, si desponsatam alii puellam alter in matrimonium possit accipere. Hoc ne fiat, modis omnibus inhibemus: quia illa benedictio, quam nupturae Sacerdos imponit, apud Fideles cujusdam sacrilegii instar est, si ulla trasgressione violetur.* Heic quippe sermonem esse de sponsalibus de futuro, non dubitat *Coustant in notis ad epist. Pontif. tom.1. col.628.* inquiens: *Obvius verborum Siricii sensus postulat, ut ea potius de prima desponsationis fide, qua etiam Virginem conjugem vocari Patres ex Evangelio probant, interpretemur.* Nec tamen inde conficitur, etiam promissionem matrimonii inanem fuisse sine Sacerdotis benedictione. Ad Canonem porro *Evaristi*, de quo specialis erat, et nunc quoque est difficultas, non quod genuinus credatur *Evaristi* foetus, sed quia (uti alias diximus de similibus epistolis decretalibus ab *Isidoro* productis) praesumitur fabricatus ad normam disciplinae, quae in Ecclesia vigebat in fine octavi, aut initio noni seculi; Ad Canonem (inquam) *Evaristi* reponebant, si ille accipiendus esset, sicuti verba sonant, non so-

la Sacerdotis benedictio, verum etiam alia quamplurima, ibidem enumerata, fuissent de forma conjugalis contractus; quod tamen nemo unus asserit; ait quippe *Pseudo-Evaristus*: *Aliter legitimum non sit conjugium, nisi ab his, qui super ipsam foeminam dominationem habere videntur, et a quibus custoditur, uxor petatur; et a parentibus, et propinquioribus sponsetur, et legibus dotetur, et suo tempore sacerdotaliter, ut mos est, cum precibus, et oblationibus a Sacerdote benedicatur, et a paranymphis, ut consuetudo docet, custodita, et sociata, a proximis congruo tempore petita, legibus detur, ac solemniter accipiatur, et biduo, vel triduo orationibus vacent, et castitatem custodiant. Ita peracta legitima scitote esse connubia; aliter vero praesumpta, non conjugia, sed adulteria etc.* Ne itaque tot conditiones ad matrimonii validitatem unquam ab Ecclesia requisitas putemus, necesse est ita *Pseudo-Evaristum* explicari, ut illis verbis, *Aliter legitimum non fit conjugium*: solum significare voluerit, aliter non fieri *licite*, omnibusque servatis ritibus, atque solemnitatibns a legibus praescriptis. Aliter porro facta conjugia, appellanda dixit *adulteria*, *et contubernia*; quia, uti ibidem adnotavit Glossa *verb. Contubernia*, matrimonia clandestina occasionem, et securitatem praebent alia postea ineundi, in foro quidem externo legitima, sed quae vere, et coram Deo sunt adulteria, et contubernia. Ceterum ipsamet Canonis Auctoritas, etsi legitimae non essent, reputavit nuptias, sine praedictis solemnitatibus celebratas: postquam enim dixerat, aliter inita conjugia esse adulteria, contubernia etc. hanc statim limitationem apposuit, *nisi voluntas propria suffragaverit, et vota succurrerint legitima*: quam limitationem opportune proderavit, ac Tridentinis Patribus, de allegati Canonis sensu inter se disputantibus, considerandam proposuit *Didacus Laynez*, uti idem *Pallavicinus* refert *cit. cap.22. num.26.* Et sane, quamquam hodie nomine matrimonii legitimi, et non rati, communiter intelligamus matrimonium Infidelium; olim tamen a Juris Canonici Peritis, etiam inter matrimonia Fidelium, fuisse hanc adhibitam distinctionem, ut alia dicerentur legitima, et rata, alia rata dumtaxat, sed non legitima, testis est *Gratianus*, qui *in fine quaest.1. caus. 28.* loquens de conjugiis Fidelium, haec scripsit: *Horum quaedam sunt legitima, veluti quum uxor a parentibus traditur, a sponso dotatur, et a Sacerdote benedicitur. Haec talia conjugia, legitima, et rata appellantur. Illorum vero conjugia, qui contemptis omnibus illis solemnitatibus, solo affectu aliquam sibi in conjugem copulant, hujusmodi conjugium, non legitimum, sed ratum tantummodo esse creditur.*

VI. Facilius fuit *Nicolai I.* epistolae genuinum sensum aperire. Siquidem *Lotharius*, minime sibi constans, nunc unam, nunc alteram obtendebat sui repudii causam; quod ex pluribus constat ejusdem *Nicolai* epistolis, praesertim 22. 23. 32. 42. 49. 52. et 58. hac super causa datis, quae extant in Collectione *Harduini tom.5. col.237. et seq.* et fuse enarrant *Natalis Alexander dissert.9. in histor. Eccles. sec. IX. et X.* Pagi junior *in Vitis Nicolai I. et Hadriani II.* Ad Pontificem autem scripserat, se Teuthbergam repudiasse, quia, priusquam ei nuberet, jam erat obstrictus vinculo alterius connubii, initi cum *Gualdrada*. Videns porro Pontifex, quam parum fidendum esset assertionibus parum sibi cohaerentis *Lotharii*, nullam, quoad hoc, ei fidem habendam rescripsit, nisi probaret, se legitime, omnibusque adhibitis juris solemnitatibus, nupsisse *Gualdradae*, quam ceteroquin aliunde notum erat habuisse loco pellicis; sicuti iidem citati Auctores testantur. Ceterum a *Nicolao* validum habitum Matrimonium, clanculum solo contrahentium consensu celebratum, liquet ex ejusdem responsis ad consulta Bulgarorum, ubi, postquam omnes descripsit nuptiales ritus, in Romana Ecclesia usitatos, illis prorsus respondentes, quos nuper a *Pseudo-Evaristo* audivimus, inquit *cap.3. t.5.* Collectionis *Harduini col.355.* *Peccatum autem esse si haec cuncta in nuptiali foedere non interveniant, non dicimus, quemadmodum Graecos vos adstruere dicitis: praesertim quum tanta soleat arctare quosdam rerum inopia, ut ad haec praeparanda nullum his suffragetur auxilium; ac per hoc sufficiat, secundum leges, solus eorum consensus, de quorum conjunctionibus agitur. Qui consensus si solus in nuptiis forte defuerit, cetera omnia, etiam cum ipso coitu, celebrata frustrantur.* Jure autem Bulgari ad *Nicolaum* scripserant, se a Graecis accepisse, non posse recensitas nuptiarum solemnitates sine peccato omitti; quoniam *Leo* Imperator *Novell. 89.* publica lege sanciverat, ut *sacrae benedictionis testimonio* matrimonia confirmarentur, *adeo ut, si qui citra hanc matrimonium ineant, id ne ab initio quidem ita dici, neque illos in vitae illa consuetudine*

dine

dine matrimonii jure potiri debeant. Verum haec Constitutio, quum a Principe laico prodierit, non potuit matrimonii validitatem, quoad forum conscientiae, infringere.

VII. Haec in utramque partem a Tridentinis Theologis, et Patribus versata sunt, et tandem deliberatum, ut matrimonia clandestina, sive ullo unquam tempore fuerint antea invalida, sive non, quod dubium profecto, atque incertum remansit, ad ea nihilominus praecavenda gravissima mala, quae in animarum perniciem, ac totius Christianae reipublicae perturbationem ex illis obveniebant, et quibus, experientia docente, haud satis occurrere poterat sola eorumdem prohibitio a Concilio Lateranensi IV. sub *Innocentio III. in Cap. Cum inhibitio, de clandest. desponsat.* renovata, deliberatum (inquam) est, ut invalida in posterum decernerentur: quod re ipsa factum legimus per saepius laudatum saluberrimum decretum *sess.* 14. *c.* 1. *de reformatione matrimonii*.

CAPVT XIII.

Ex eo quod praesentia Parochi necessaria nunc sit ad vires tribuendas Christianorum connubiis, recruduit quaestio, jam antea a nonnullis excitata, an scilicet ille sit Sacramenti matrimonii Minister. Secum invicem hac in re pugnantium Doctorum praecipua argumenta proferuntur: concluditurque non esse in Synodalibus constitutionibus de hujusmodi controversia ferendum judicium, nec aliquid asserendum, quod uni, aut alteri opinioni refragetur.

QUum praedicta controversia inter Tridentinos Patres ferveret, aliquot Theologi Parisienses, duce *Simone Vigorio*, in medium protulere sententiam *Guillelmi* Parisiensis, qua rem totam facile componi, arbitrabantur. In unoquolibet matrimonio, etiam Fidelium, distinguendam voluit *Guillelmus in suo tract. de Sacram. matrim. cap.* 9. rationem contractus a dignitate Sacramenti; docuitque, illam quandoque ab hac separari: etenim (ajebat) Minister Sacramenti matrimonii est Sacerdos, qui solus potest contractum conjugii, de se mere civilem, et profanum, sua benedictione consecrare, et efficere, ut per eam, tamquam formam, elevetur ad causandam gratiam ex opere operato: eo pacto, quo aqua elementaris, quae est materia Sacramenti Baptismi, per verba a Ministro prolata, quae sunt ejusdem Sacramenti forma, virtutem acquirit abluendi interiores animi sordes, producendique gratiam: quare, pergebat *Guillelmus*, si contingat, matrimonium sine Sacerdotis praesentia iniri, validum et firmum utique erit in ratione contractus; nequaquam autem Sacramenti naturam, ac virtutem participabit. Posita porro hac opinione, omnem explanatam difficultatem, depraedicabant Parisienses: praejactis quippe *Guillelmi* principiis, perspicuum fit, matrimonia clandestina, quamvis semper ab Ecclesia vetita, semper nihilominus firmitatem habuisse insolubilis contractus, sed Sacramenti natura, dignitate, ac virtute caruisse: Canones proinde, et Patres validitatem illis attribuentes, solum respexerunt civilem contractum: quibus vero eadem visa sunt minus rata, considerarunt in illis rationem Sacramenti, quam sine Sacerdotis benedictione minime assequi, existimarunt.

II. Haec Parisiensium doctrina, a *Vigorio* proposita, si vera narrat *Pallavicinus cit. hist. lib.* 20. *c.* 4. *n.* 1. paucos quidem habuit sectatores: attamen non erat adeo singularis, uti dictitavit *Sotus in* 4. *dist.* 26. *quaest.* 2. *art.* 3. siquidem, praeter *Guillelmum*, eadem tradiderat *Paludanus in* 4. *dist.* 5. *quaest.* 2. eidemque adstipulati fuerant Patres Concilii Provincialis Coloniensis I. anni 1536. *part.* 7. *cap.*40. *tom.* 9. Collectionis *Harduini col.* 2010. ubi non obscure insinuarunt, contractum matrimonii nonnisi per Sacerdotis benedictionem Sacramentum effici, ajentes: *Quod Sacramentum, si quis, sicut decet, acceperit, accedente Sacerdotali precatione, confert donum Spiritus, quo vir diligat uxorem amore casto, sicut Christus dilexit Ecclesiam*: et clarius id ipsum expressit, qui eidem Concilio praefuit, et postea ad Lutheranos defecit, *Hermanus*, Archiepiscopus Coloniensis, in suo Catechismo, ubi *pag.* 273. agens de Sacramento matrimonii, haec habet; *De Ministro hujus Sacramenti postremo videndum est. Vt forsan quidem non improbanda ratione dicant, matrimonium certum Ministrum non exigere, quod conjuges in se casto amore, ac religiose consentientes Deus ipse conjungat: tamen videmus, et in veteri lege quosdam fuisse, qui Dei vice conjuges conjungerent: quanto ergo magis putandum est, in nova lege Sacerdotes, qui legatione pro Deo funguntur, legitimos hujus Sacramenti*

Ministros esse ? Praeterea paulo ante, quam *Vigorius* Guillelmi opinionem Tridentinis Patribus exponeret, anno nimirum 1562. publici juris factum fuerat, etsi fortasse nondum omnibus innotuisset, celeberrimum Opus *Melchioris Cani de Locis Theologicis*, ubi *lib.* 8. *cap.* 5. doctissimus Auctor *Guillelmi* sententiam instaurat, et validissimis sustentat argumentis: nam, praeterquamquod (inquit *Canus*) nunquam Patres Christianorum matrimonium verum Sacramentum nominarunt, nisi simul meminerint Sacerdotalis in illo intervenientis ministerii, quod percurrenti, quos jam praemisimus, textus, patebit; certum est, quodlibet Sacramentum esse opus Divini cultus, et religionis. Matrimonium autem, solis verbis viri, et foeminae contractum, sine ullo ministerio Sacerdotis aliquam ponentis sacram caeremoniam, licet rei sacrae signaculum sit, non potest tamen dici opus Divini cultus, et religionis. Ad haec, *Augustinus in epist. ad Bonifacium* tradit, oportere, res ipsas corporeas, quibus Sacramenta constant, imaginem, et similitudinem gerere ejus sanctificationis, cujus sunt signa, et causae: quum autem connubiale foedus, sine ullo sacro ritu, et Sacerdotis ministerio contractum, nullam exterius exhibeat speciem interioris sanctificationis, consequens est, ut proprie Sacramentum non sit. Deinde Concilium Florentinum docet, omnia Sacramenta constare rebus tamquam materia, et verbis tamquam forma: nemo autem sibi facile suadebit, formam Sacramenti matrimonii esse verba, quibus contrahentes suum exprimunt consensum, quae mere profana sunt, atque etiam ab Ethnicis usurpata. Insuper verba, quae sunt alicujus Sacramenti forma, non possunt suppleri per nutus, scripturam, aliudve signum, eorum loco substitutum; quod consideranti alia Sacramenta est manifestum: at contrahentes, si, verborum loco, nutus, scripturam, aliudve signum supponant, aeque matrimonium perficiunt, ac si verbis uterentur: non igitur eorum verba sunt Sacramenti matrimonii forma. Tandem Auctores, qui tenent, contrahentes esse Sacramenti matrimonii ministros, multum inter se dissentiunt in determinanda ejusdem Sacramenti materia, ac forma. Aliqui enim cum *Catharino de Matrim. quaest.* 1. docuere, consensum contrahentium, exterioribus signis expressum, esse materiam; verba vero a Christo Domino semel prolata *Matth.* 19.: *Propter hoc dimittet homo patrem, et matrem, et adhaerebit uxori suae*: esse formam pro omnibus Fidelium matrimoniis. Alii cum *Victoria in Summ. de Matrim. num.* 245. opinantur, verba unius contrahentis, qui primo suum praestat consensum esse materiam, et verba secundo proferentis esse formam, per quam prima determinantur ad constituendum contractum, et Sacramentum; quam quidem opinionem probabilem putat *Henriquez de Sacram. lib.* 11. *cap.* 1. Alii cum Covarr. 2. *part. de Matrim. cap.* 1. *num.* 8. Vasquez *in* 3. *part. tom.* 2. *disp.* 129. *cap.* 3. *et disp.* 3. *de Matrim. cap.* 5. et Basilio Pontio *de Matrim. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 12. existimant, consensus utriusque contrahentis, verbis, seu signis manifestatos, esse formam, corpora esse materiam remotam, eorumque traditionem, et acceptationem (quam nescimus, quo pacto a consensu distinguant) esse materiam proximam. Alii cum Cardinali *de Lugo disp.* 2. *de Sacram. num.* 29. dicunt, contrahentium verba, seu signa, prout sunt traditio corporum, esse materiam; ut vero significant, et causant personalem obligationem in utroque contrahente, esse formam. Alii demum, magisque communiter, cum *Soto in* 4. *dist.* 26. *quaest.* 2. *art.* 1. Bellarmino *lib.* 1. *de Matrim. cap.* 6. Suarez *tom.* 3. *in* 3. *part. de Sacram. disp.* 2. *sect.* 1. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 5. *n.* 6. et Gonet *disp.* 2. *art.* 5. defendunt, utriusque contrahentis consensum, verbis, seu signis expressum, esse materiam simul, et formam, sed sub diversa consideratione: est enim materia: quatenus significat corporum traditionem; est forma, quatenus mutuam exhibet eorumdem acceptationem. Jam vero, clamat *Melchior Canus*, nonne tanta, in re gravissima, varietas, et dissonantia haud leve indicium est falsitatis opinionis, ad quam adstruendam coguntur illius assertores tot diversas assignare unius Sacramenti materiam, et formam, quarum pleraeque haereticis nugatoriae, ipsisque Catholicis aut commentitiae, aut certe parum solidae videntur? Ad tot igitur evitandas ineptias, concludit *Canus*, a junioribus Theologis excogitatas, teneamus, oportet, Sacramenti matrimonii Ministrum esse Sacerdotem; formam esse benedictionem, seu sacra verba, quibus ille conjugibus bene precatur; materiam vero esse contractum civilem, ab ipsismet contrahentibus mutuo consensu perfectum.

III. Hactenus *Melchior Canus*, cujus argu-

menta etsi totis viribus convellere studuerit *Bellarminus cit. lib.* 1. *cap.* 7. non ideo tamen a *Cani* opinione omnes retraxit: siquidem eamdem sunt postea sectati *Sylvius in* 1. *part. D. Thom. tom.* 4. *dist.* 42. *art.* 1. *quaest.* 1. Estius *in* 4. *sent. dist.* 26. §. 10. Juvenin *de Sacram. dissert.* 11. *quaest.* 3. Serry *cit. praefat. ad Opera* Melchioris Cani *cap.* 7. du Hamel *Theolog. tom.* 7. *tract. de Matrim. cap.* 6. Tournely *de Sacram. matrim. pag.* 120. *et seq. edit. Parisien.* Herminier *tract. de Sacram. tom.* 3. *cap.* 5. Piette *part.* 6. *Quaestion. theologicar. quaest.* 13. Gibertus *Consult. Canonic. de Matrim. tom.* 1. *consult.* 55. et alii.

IV. Verum, quamquam hucusque explicata *Melchioris Cani* sententia, tot Doctorum suffragiis communita, sit valide probabilis, ac cuique liberum, absque ulla erroris nota, eam amplecti, uti fatentur *Habert in Theolog. dogmat. et moral. tract. de Matrim. cap.* 4. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. et moral. de Sacram. matrim. art.* 5. §. 2. et Genett. *Theolog. mor. tom.* 5. *tract.* 9. *cap.* 4. attamen nullus inficiabitur, communiorem esse contrariam aliorum opinionem, qui constanter defendunt, solos contrahentes esse ministros Sacramenti matrimonii; quod proinde necessario ab illis confici docent, simul ac validum inter se ineunt conjugii contractum. Hanc quippe sententiam propugnarunt fere omnes antiqui Theologi, Jurisque Canonici Interpretes, quos citant, et sequuntur *Vasquez cit. disp.* 3. *de Sacram. matrim. dub.* 3. Sanchez *lib.* 2. *de Matrim. disp.* 5. *et* 6. Theophilus Raynaudus *in Heteroclit. spiritual. punct.* 14. *Oper. tom.* 16. Frassen *in suo Scoto Academico Tom.* 12. *tract.* 3. *disp.* 2. *art.* 1. *quaest.* 3. *conclus.* 2. Cardinalis de Lauraea *in* 4. *tom.* 3. *de Matrim. disp.* 23. *art.* 6. Clericatus *decis.* 6. *de Matrim.* Cardinalis Gottus *tom.* 4. *in* 4. *part. dub.* 5. §. 1. *quest.* 2. Nec verum est, quod nonnulli jactitant, hanc opinionem, ultra montes, esse jam fere antiquatam: ex illis quippe, qui ultra montes non diu antea scripserunt, eamdem tuentur *Van Espen Jur. Eccles. univers. tom.* 1. *part.* 2. *tit.* 13. *cap.* 5. *num.* 4. Simonet. *Instit. Theologic. tom.* 4. *tract.* 18. *disp.* 1. *et* 2. Boucat. *in Theologia Patrum. tom.* 5. *disp.* 7. *de institutione matrimonii art.* 5. *sect.* 1. *et sect.* 2. Auctor Theologiae moralis ad usum Seminarii Petrocorensis *tom.* 4. *cap.* 4. Merbesius *in Summa Christiana tom.* 2. *de Sacram. matrim. diss.* 7. *quaest.* 5. Pontas. *in suo Dictionario verb. Matrimonium tertio cas.* 1. Aliique non pauci: quocirca *Tournely*, quamquam *Melchiori Cano* adhaeserit, nihilominus ingenue fassus est *cit. loc. Si ex auctoritate, et numero Scholasticorum pugnandum heic foret. vinceret haud dubie opposita sententia.*

V. Neque tam ingens Theologorum numerus tanta animi fortitudine pro hac sententia dimicaret, nisi et ipsi validissima haberent argumenta, quae suis adversariis opponant; inter quae non contemnendum utique est, quod in hunc modum instaurant. Quidquid sit, an Matrimonia clanculum celebrata, fuerint unquam ante Tridentinum irrita, apud omnes tamen indubitatum est, ea, aliquot ante Tridentinum seculis, firmitate non caruisse: id quippe diserte declararunt ipsimet Tridentini Patres *cit. cap.* 1. hisce verbis: *Tametsi dubitandum non est, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata, et vera esse matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit, et proinde jure damnandi sunt illi, ut eos sancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera, ac rata esse negant*: et siquidem idem Tridentinum, suum decretum, quo irrita illa fecit, robur habere noluit, nisi post triginta dies a die primae ejusdem publicationis in unaquaque Parochia factae numerandos, certum pariter est, etiam nunc matrimonia clandestina vera, ac rata esse in locis, in quibus praedictum decretum nunquam fuit promulgatum. Jam autem nunquam Tridentini Patres illa *vera*, *ac rata* conjugia dixissent, et declarassent, nisi credidissent, ea esse vera Sacramenta: uti enim perpendit *Bellarminus cit. cap.* 7. sapientissimis illis Patribus notum erat, a sacris Canonibus, quibus suum loquendi modum conformasse est praesumendum, ea tantum matrimonia dici *vera*, *ac rata*, quae non solum sunt contractus civiles, sed etiam Sacramenta religionis: quod potissimum discimus ab *Innocentio III. in Cap. Quanto, de divortiis*, ubi ait: *Etsi matrimonium verum inter Infideles existat, non tamen est ratum: inter Fideles autem verum et ratum existit, quia Sacramentum Fidei, quod semel est admissum, nunquam amittitur, sed ratum efficit conjugii Sacramentum.* Porro si semel evincitur, matrimonium sine Sacerdotis praesentia clanculum contractum, aliquando fuisse, et alicubi nunc quoque esse Sacramentum; necessario inde conficitur, illius ministros esse contrahentes, et non Sacerdotem.

VI. Praeterea, si Sacerdos esset Minister Sacramenti matrimonii, verba ab eodem prolata: *Ego vos conjungo etc.* essent ejusdem Sacramenti forma: quod ultro concedunt Doctores *Cano* adstipulantes. At, inquiunt adversarii, nec ea verba, nec alia illis aequivalentia, semper, atque ubique adhibita fuere, neque eadem, aut illis similia inveniuntur in omnibus Ritualibus: quemadmodum testatur *Martene de antiq. Eccl. ritib. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *art.* 3. *num.* 6. inquiens: *Inaudita apud eos* (*majores nostros*) *erant illa verba Parochi*: *Ego vos coniungo etc. in quibus aliquis ex recentioribus Scholasticis formam hujus Sacramenti constituunt, quae tamen desideratur in duobus antiquis Ritualibus Mss. Beccensis monasterii, in Pontificali Senonensi annorum* 300. *in antiquo Rituali Bituricensi, et in aliis bene omnibus, quae a nobis postea exhibebuntur*: additque Simonet. *cit. tract.* 18. *disp.* 2. *art. unic.* §. 3. alicubi haec tantum verba a Sacerdote fuisse pronunciata: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*: quae certe nihil commune habent cum illis, *Ego vos conjungo etc.* Et quamvis Tridentinum *cit. loc.* hanc posteriorem formulam indicaverit, quamcumque tamen aliam, juxta cujuslibet regionis usum, adhiberi permisit: *vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque provinciae ritum.* Tantam porro varietatem Ecclesia non tolerasset, multoque minus cujuslibet provinciae arbitrio permisisset, si existimasset, per verba a Sacerdote prolata confici Sacramentum matrimonii.

VII. Sunt, qui insuper hoc idem argumentum confirment exemplo secundarum nuptiarum, quae quamquam valide, et licite contrahantur, quidquid in contrarium sentiant aliquot Orientales, quos, hac in re errantes, nos redarguimus *in nostra Constit.* 57. §. 8. *n.* 3., *et in alia nostra Constit.* 129. §. 29. *Bullarii nostri tom.* 1. attamen prohibentur benedici tam apud Latinos, ut habetur *in Cap.* 1. *de secundis nuptiis*, quam apud Graecos, ut *in cit. nostra Constit.* 57. §. 8. *n.* 4. hinc quippe iterum inferri autumant, Sacerdotis benedictionem necessariam non esse ad perficiendum matrimonii Sacramentum. Verum ejusmodi argumentum inane, et fallax est: etenim secundae nuptiae non sunt quidem benedicendae ea solemni benedictione, quae continetur in speciali Missa pro sponso, et sponsa, de qua non egimus *in nostra Instit.* 80. quamque nullus unquam dixit pertinere ad essentiam Sacramenti matrimonii, sed, ut validae sint, contrahi debent coram Parocho, qui eodem plane ritu, eademque verborum formula, in quam unice cadit praesens controversia, illi bene precatur. Non ignoramus, Glossam Canonicam adnotasse, ideo secundas nuptias non esse benedicendas, ne Sacramenta iterentur; sed nomine Sacramenti intellexisse arbitramur, *Sacramentale*, quod licet in se spectatum semper iterari queat, heic tamen obstat specialis ratio, ne iterari permittatur: siquidem, uti scite, atque ad rem ponderat *S. Thomas in* 4. *distinct.* 42. *quaest.* 3. *art.* 1. quamvis secundum matrimonium verum Sacramentum sit, deficit tamen ab illa perfecta significatione unionis Christi cum Ecclesia, quae quum fuerit, et sit unius cum una, melius, et perfectius repraesentatur per primum: propter hunc autem significationis defectum Ecclesia denegat secundis nuptiis eam solemniorem benedictionem, quae primis impertitur.

VIII. Melius, et solidius fulciri potest eadem opinio alia ratiocinatione, quam a suis Auctoribus praetermissam advertimus. In locis, in quibus Tridentinum jam est promulgatum, non raro contingit, virum, et foeminam, matrimonium inter se contracturos, inopinantem Parochum adire, et coram eo, quamvis invito, et reluctante, ac duobus testibus, ibidem fortuito astantibus, mutuum in conjugium consensum exprimere, atque inde statim se subducere, quin Parochus ullum, nisi fortasse objurgationis, verbum protulerit. Ejusdem matrimonium, in sententia *Melchioris Cani*, est validum in ratione contractus; sed, ob defectum Sacerdotalis benedictionis, non est Sacramentum. Ne itaque sic copulati Fideles perpetuo careant gratia, quae ex Sacramento matrimonii in contrahentes derivatur, deberet Ecclesia illos compellere, aut saltem hortari, atque inducere ad suum contractum legitime, consuetisque adhibitis sacris ritibus, iterum renovandum coram eodem Parocho, cujus verbis fiat Sacramentum; atque, ob eamdem rationem, coram Sacerdote aut praeciperet, aut saltem instaurari curaret clandestina conjugia, in locis inita, ubi Tridentini decretum non est receptum. Quum autem in neutro casu conjugii renovationem ab Ecclesia urgeri videamus, non temere inde conjicimus, utrumque contractum, quamquam Sacerdotis benedictione non obsignatum, jam ab Ecclesia haberi pro Sacramento. Ad hanc excutiendam difficultatem

respondere possunt *Cani* asseclae, ideo Ecclesiam nequaquam solicitam esse de praedictis conjugiis, debito ritu instaurandis, quia contractus conjugii semel valide initus, nisi, quum iniretur, Sacramenti naturam induerit, nunquam deinceps poterit Sacramentum effici: quod docet *Durandus in* 4. *dist.* 26. *quaest.* 3. *num.*14. Vasquez *tom.* 2. *in* 3. *part. disp.* 138. *c.*5. *tom.*4. *disp.* 2. *de Matrim. cap.* 10. aliique, quos citat, et sequitur *Basilius Pontifex de Matrim. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 8. Verum hac responsione difficultatem non evadunt: siquidem alii longe plures Doctores, quos recenset, et sequitur *Sanchez lib.* 2. *de Matrim. disp.* 9. existimant, matrimonium, quod fuit validum solum in ratione contractus, posse deinde renovari, et assequi virtutem Sacramenti, qua prius caruit. In hac porro dubietate, non negligeret Ecclesia Fideles urgere, ut in praedictis rerum eventibus sua connubia debito modo renovarent, ne frustarentur ad minimum spe consequendae gratiae, quae, saltem in multorum probabili, et communiori sententia, ex contractus iteratione ipsis obveniret.

IX. Utriusque opinionis solidiora fundamenta innuimus, non animo quemquam inducendi ad unam, aut alteram amplectendam; sed ut Episcopis sit persuasum, utramque esse probabilem, suosque habere magnae auctoritatis patronos: atque inde non decere discant, ut ipsi Judicis partes assumant, quaestionemque definiant, de qua Ecclesia nihil hactenus pronunciavit, sed Theologorum disputationi permisit. Quare acturi in Synodis de matrimonio, proponant quidem, explicentque doctrinam a Conciliis Florentino, et Tridentino de ejusmodi Sacramento diserte traditam; sed caveant, ne aut Parochum, aut ipsos contrahentes, ejusdem ministros appellent: suorum vero Praedecessorum Synodos, in quibus ministri nomen vel istis, vel illi inditum reperient, intactas relinquant; ne, eas corrigendo, aut approbando, in idem incidant vitium alterutri suffragandi ex controversis inter Theologos opinionibus: a quo Dioecesana Synodus prorsus immunes esse debere, hucusque inculcavimus.

CAPUT XIV.

Corrigitur falsa doctrina, quae in quasdam Synodos irrepsit, quoad idem matrimonii Sacramentum.

IN Synodo Bononiensi, habita anno 1634. dicitur, non posse viros, et foeminas a matrimoniis contrahendis hoc nomine prohiberi, quod doctrinam Christianam ignorent, quamvis deceat, ut Parochus ejusmodi prohibitionem illis comminetur, quo facilius eosdem inducat ad Fidei rudimenta addiscenda. Idem sentit *Romaguerra* in notis ad Constitutiones Synodales Gerundenses *lib.*4. *tit.*1. *cap.*2. ubi, quum in hanc offenderit Synodalem sanctionem: *Renovantes Constitutionem in ultima Synodo editam circa doctrinam Christianam, statuimus, et ordinamus, quod de cetero ad sponsalia, per verba de praesenti, non admittantur, qui doctrinam Christianam nescierint, et confirmati non fuerint*: loco eam illustrandi, uti alia solet, tacite impugnat, docens, fas non esse Episcopo, quemquam a matrimonio arcere hanc solam ob causam, quod doctrinam Christianam ignoret; sed dumtaxat posse blandis verbis, atque adhortationibus eum inducere ad matrimonium differendum, donec Christianis imbuatur institutis. Nec dissimilia sunt, quae in hanc rem adduxit *Marcellus Severoli in suo Voto impresso part.*14.*Recent. decis.* 535. *num.* 53. *et* 53.

II. Fulcitur haec opinio quorumdam Theologorum auctoritate, qui, quum ignorantiam doctrinae Christianae non invenerint in vulgatis versiculis, in quibus enumerantur impedimenta matrimonium impedientia, asserere proinde non dubitarunt, neminem posse, ob illam solam, a matrimonio celebrando cohiberi. Ita docuit *Thomas Sanchez lib.* 3. *de Matrim. disp.* 15. *num.* 9. inquiens: *Nescio tamen, qua ratione possit (Episcopus) ob hanc ignorantiam arcere aliquos a matrimonio contrahendo, quum ipsius non sit impedimenta matrimonii statuere, nec hoc impedimentum ab Ecclesia statutum sit*: et sequitur Diana *in edit. coord. tract.* 6. *tom.*2. *resolut.* 95.

III. Verum huic doctrinae et Rituale Romanum, et *S.Carolus Borromaeus*, et quamplurimae Episcopales Synodi, ac Summorum Pontificum Edicta adversantur. Etenim Rituale Romanum *tit. de Matrim.* de iis loquens: qui matrimonio

sunt jungendi, ait: *Uterque sciat rudimenta Fidei, quum ea deinde filios suos docere debeant*. S. Carolus in Concilio Provinciali Mediolanensi V. *part. 3, Act. Eccl. Mediol. part.1. pag.* 287. haec statuit: *Parochus, quos sponsos experiundo viderit doctrinae Christianae rudimenta plane ignorare, ne matrimonio illos ante jungat, quam ea item ratione cognorit didicisse, quae eo de genere illos plane scire oportet*: quae verba advertens Franciscus Amatus Pouget *Instit. Catholic. tom. 2. part. 3. sect. 1. cap. 8. §. 5. num. 6.* inquit: *Non accedendum prius ad connubii legem, quam teneantur praecipua religionis mysteria Christianaeque vitae ratio, et conjugatorum officia probe noscantur*. In Archiepiscopali Bononiensi Cardinalis *Gabrielis Palaeoti part. 3. pag.* 157. cavetur, ne Parochus ad tertiam deveniat matrimonii denuntiationem, nisi certo noverit, sponsos principalis Fidei nostrae mysteria didicisse, et saltem *Orationem Dominicam*, *Salutationem Angelicam*, *Symbolum Apostolicum*, *et Praecepta Decalogi* memoriae mandasse. Idem edixere innumerae Synodi, collectae a *Genetto Theolog. moral. tom. 5. tract. 9. cap. 2. quaest.* 17. quibus addimus Synodum Farfensem, habitam anno 1685. a Cardinali *Barberino*, Caesenatensem habitam anno 1693. a Cardinali *Denhoff.*, Neapolitanam habitam anno 1794. a Cardinali *Cantelmo*, Ariminensem habitam anno 1724. a Cardinali *de Vio*, Neapolitanam habitam anno 1726. a Cardinali *Pignatello*, Sabinensem habitam anno 1736. a Cardinali *Albano*, omnes *ad titulum de Matrimonio*. Ac demum Congregatione habita coram san. mem. *Innocentio* XII. anno 1697. decretum est, non esse a Parochis matrimonium in Ecclesia proclamandum, nisi antea sponsos reperirent in Christianae religionis rudimentis sufficienter instructos; quod quidem decretum confirmatum fuit a fel. rec. *Clemente* XI. *in suo Bullario pag.* 326. Idem edixit Cardinalis *de Rohan in suo Rituali Argentinensi ad tit. de Matrimonio pag.* 254. ubi Parochos diligenter investigare jussit, *an matrimonio jugendi teneant rudimenta Fidei*. Ac denique nos ipsi in nostra encyclica Epistola ad universos Episcopos, quae est 42. *in nostro Bullario* §.11. *tom.* 1. haec scripsimus: *Verum, quum matrimonio jungendi non sint, si Parochus, ut debet, prius interrogando, deprehenderit, marem, seu foeminam, quae ad salutem necessaria sunt, ignorare; vix tantae, ac tam luctuosae ignorantiae locum relinquet Episcopus, qui Pastores animarum admoneat officii sui, et, huic si desint, negligentiae repetat poenas*.

IV. Quamobrem, cum doctrina tradita in citata Synodo Bononiensi anni 1634. a communi Ecclesiae sensu, et praxi discordet, est omnino reformanda, et corrigenda, sicuti reapse correcta fuit in alia Synodo Dioecesana Bononiensi, celebrata a Cardinali *Boncompagno* anno 1698. *lib. 2. c. 9.* atque iterum a nobis *Instit. 9. et Instit. 46.* ubi ad matrimonium contrahendum, neminem admitti praecipimus, Christianis institutis nondum satis edoctum.

V. Neque in contrarium facit, quod ajebat Sanchez, nimirum, non posse Episcopum nova impedimenta, matrimonium impedientia, statuere: huic enim difficultati in primis reponimus, ab Episcopo, repellente a matrimonio contrahendo ignorantes Christianae religionis necessaria rudimenta, nullum de novo poni impedimentum, sed illud explicari, et inculcari, quo iidem jam detinentur: enimvero, quum matrimonium inter Fideles unum sit ex septem novae Legis Sacramentis, a Christo Domino institutis, atque e numero eorum, quae dicuntur *virorum*, nemo, sine gravi sacrilegio, illud celebrare potest in statu peccati mortalis, quod optime perpendit *Didacus Covarruvias super 4. Decret. part. 2. de Matrim. cap. 6. in princ.* inquiens: *Existens in mortali crimine, non potest, absque novo peccato, matrimonium contrahere; tractat enim indecenter Sacramentum hoc maximum*: nec Parochus licite eidem matrimonio assistit; quamvis enim, juxta communiorem magisque receptam sententiam, non sit Sacramenti matrimonii Minister, ut *in praecedenti capite* diximus, nihilominus in multis comparatur Ministro, nec licite sua praesentia, et auctoritate firmare potest contractum, quem scit a contrahentibus sacrilege iniri; quemadmodum prosequitur Cardinalis *de Lauraea in 4. sent. tom. 3. disp. 22. art. 22. num.* 549. et pluribus *Franciscus Maria Muscettola*, Archiepiscopus Rossanensis, *in sua dissert. de Sponsalibus, et Matrimoniis*, quae extat post secundam impressionem *Observat.* bon. mem. *Zauli ad Statuta Faventina*, iterumque edita est Neapoli anno 1742. Qui autem Fidei rudimenta ignorat, quae ex gravi praecepto scire tenetur, quamdiu illa non addiscit, quum potest, versatur in statu peccati mortalis, ac propterea jure ac merito a matrimonio contrahendo arcetur. Deinde idem Sanchez *cit. disp.* 15. *n.* 3. *et lib. 7. disp. 6. n.6.*

Basilius Pontus *de Matrim. lib. 6. cap.* 7. Gaspar Hurtado *disp.* 15. *difficult.* 1. *num.* 1. et Perez *de Matrim. disp.* 23. *sect.* 1. *num.* 1. non solum in Episcopo, sed etiam in Parocho facultatem agnoscunt impediendi ad tempus matrimonium ex aliqua rationabili causa, puta ad sedandum scandalum, vel ad detegendam alicujus objecti impedimenti veritatem; nec tamen inde confici, autumant, verum, et proprium impedimentum, eorum auctoritate matrimonio apponi: siquidem illa prohibitio temporaria est, atque ablato scandalo, et detecta falsitate objecti obstaculi, sine ulla dispensatione cessat, et extinguitur. Idem autem contingit in re nostri: Episcopus enim ignorantibus Christianae religionis instituta, et praecepta, matrimonium interdicit, solum ad tempus, donec scilicet illa addiscant: quod si haec prohibitio diuturna sit, et perseveret, id per accidens est, atque unice oritur ex culpa eorum, qui illis erudiri aut recusant, aut negligunt.

VI. Vnum tamen advertendum addimus, quod recte consideravit *Giribaldus de Sacram. matrim. tract.* 10. *cap.* 3. *dub.* 13. *n.* 111. nimirum quandoque evenire, ut quis praecipua Fidei nostrae mysteria et sciat, et credat, cetera pariter, quae necessitate praecepti sunt addiscenda: aliquo saltem rudi modo perceperit; sed, quia hebetis est ingenii, et exilis memoriae, post omnem adhibitam diligentiam, illa memoria retinere, et recitare non valeat: in hoc autem rerum statu, non debet perpetuo arceri a matrimonio, quod est institutum in officium naturae, et propterea nemini, sine propria culpa, est denegandum; sed curabit Parochus, ut qui eo memoriae defectu laborat, frequenter audiat, quae semel crasse didicit, ne ab ejus mente penitus elabantur. Inter celeberrimas Constitutiones Gibertinas, editas a *Joanne Matthaeo Giberto*, Episcopo Veronensi, quas alibi commendavimus, *tit.* 5. *cap.* 23. legitur: *Quum autem quilibet Christianus Orationem Dominicam, Symbolum Apostolorum, et Praecepta Dei, atque Ecclesiae scire debeat, retinendo saltem sensuum, et Sacerdotibus, ac Praedicatoribus munere sibi imposito, prout tenentur, fugentibus, nullus se in veritate excusare poterit, quod, a quo necessaria ad salutem addiscere possit, non habeat. Ideo praemissa nescientes, ut magis confundantur etc. in faciem Ecclesiae ad matrimonium contrahendum non admittantur*; ubi Cardinalis Augustinus Valerius *in notis* ad rem subdit: *Adverte, non esse arcendos etc. qui, ut necessariam ad salutem perdiscant, faciunt quod in se est, sicuti qui scholas doctrinae Christianae frequentant; quia, non ob incuriam, aut negligentiam, sed ob ingenii, memoriaeve imbecillitatem, ea non addiscunt*. In Concilio quodam Limano *can.* 4. *act.* 2. relato per *Mendozam in notis ad can.* 42. *Concilii Illiberitani* agitur de hisce hominibus, qui, quum adeo crassa, ut vocant, minerva praediti sint, ut Christianam doctrinam, juxta methodum, qua ab aliis memoriae mandatur, nullo modo addiscere valeant, ad Sacramenta tamen accedere, et signanter matrimonium contrahere cupiunt; atque ita cum his agendum statuitur: *Qui vero iis tantis impedimentis gravati fuerint, ut copiosiorem Catechesim non admittant, doceantur demum pro suo modo praecipua Fidei capita, scilicet unum esse Deum omnium rerum auctorem, qui accedentes ad se vita aeterna remuneret, improbos et rebelles aeternis suppliciis in alio seculo puniat: deinde hunc ipsum Deum esse Patrem, et Filium, et Spiritum Sanctum, tres quidem Personas, sed unum Deum verum: praeterea Filium Dei, propter reparandam salutem hominum, factum hominem ex Virgine Maria, pro nobis passum, et mortuum, ac tandem resurrexisse, et regnare in aeternum; hunc esse Jesum Christum Dominum, et Salvatorem nostrum: postremo neminem posse esse salvum, nisi credat in Jesum Christum, et poenitens de peccatis commissis, Sacramenta ipsius suscipiat; Baptismatis quidem, si infidelis est; Confessionis autem, si lapsus post Baptismum; ac denique statuat ea servare, quae Deus, et Ecclesia sancta praecipiunt, quorum summa est, ut Deum diligat super omnia, et proximum sicut se ipsum.*

LIBER NONVS

DE CAVENDIS IN SYNODO QVAE AVCTORITATI ET JVRIBVS APOSTOLICAE SEDIS REFRAGARI POSSVNT. ITEM DE NON ASSVMENDA DEFINITIONE CONTROVERSIARVM JVRISDICTIONALIVM INTER POTESTATEM ECCLESIASTICAM ET SECVLAREM. DE SOBRIO IN SYNODO VSV LEGVM CIVILIVM: ET DE NON LAEDENDIS PRIVILEGIIS REGVLARIVM.

CAPVT PRIMVM

Nihil in Synodo decernendum, quod praejudicium inferat auctoritati et juribus Apostolicae Sedis: ubi de falsitate assertionis tribuentis Episcopo potestatem statuendi in sua Dioecesi, iis dumtaxat exceptis, quae totius Ecclesiae statum respiciunt, quidquid Papa sibi specialiter non reservavit; et incidenter de erectionibus Monasteriorum, et domuum Regularium,

NIhil, quod juribus Apostolicae Sedis praejudicium afferat, aut ejusdem auctoritati sit injuriosum, inveniri debet in Constitutionibus sive Provincialium, sive Episcopalium Synodorum, et, si quid ejusmodi in eas forte irrepserit, statim erit a Romano Pontifice rescindendum.

II. *Vrbanus II.* sub quo schisma omnium teterrimum, et diuturnissimum exortum est, ut suae obedientiae Praelatos novis sibi devinceret beneficiis, et magis magisque a partibus retraheret *Roberti* Gibennensis, qui a nonnullis Cardinalibus, adversum eumdem *Vrbanum*, in Pontificem electus, *Clementis VII.* nomen assumpserat, et in Galliam secesserat, inter cetera privilegia, hoc etiam est illis elargitus, ut in eorum civitatibus, et dioecesibus Apostolicae litterae executione carerent, nisi ab ipsismet Praelatis, vel eorum Officialibus essent antea examinatae, atque approbatae: idque statim in consuetudinem, et veluti in legem deductum est, pluribusque Synodalibus statutis firmatum, ac roboratum. E vivis erepto *Vrbano VI.* ejusdem Successor *Bonifacius IX.* praedictam concessionem, ab Vrbano factam, et revocavit, et peculiaria locorum statuta, quae ad illam fulciendam, et stabiliendam emanaverant, nullius esse roboris, decrevit. Quum vero anno 1417. in Concilio Constantiniensi ad Petri Cathedram evectus fuerit *Martinus V.* ejus electione sublatum est schisma, quod quadraginta fere annos Christi Ecclesiam dire laceraverat: nam, etsi *Petrus de Luna*, dictus *Benedictus XIII.* a Concilio exauctoratus, Pontificiae dignitatis insignia, invicta pervicacia, retinuerit; attamen pene ab omnibus, qui ei obedientiam praestiterant, post Concilii sententiam, et *Martini* electionem, desertus est. Jam vero probe animadvertens indubitatus Pontifex *Martinus V.* rationi congruum esse: ut, quae schismatis calamitas in detrimentum Apostolicae Sedis concedenda suaserat, restituta Ecclesiae pace, et tranquillitate rescinderentur; sacro approbante Concilio, eamdem *Vrbani VI.* Constitutionem denuo abolevit.

III. Et nihilominus in Toletana, et Carthaginensi Ecclesiis obtentu obviandi falsitatibus, conditae postea fuerunt Synodales Constitutiones, quibus edicebatur, ne Tabelliones, et Notarii, etiam ab iis, quorum intererat, requisiti, Apostolicas litteras reciperent, a loci Ordinario, ejusve Officialibus prius examinatas. Petita est hujusmodi Constitutionum confirmatio a *Leone X.* supremum Ecclesiae clavum tunc temporis tenente: sed hic, indecens, absonum, quin immo et temerarium reputans, quod, quae erant a summo Pontifice gesta, ea inferiorum examini, et judicio subessent, nedum porrectam sibi supplicationem rejecit, sed, nova insuper edita Apostolica Constitutione, memoratas *Bonifacii IX.* et *Martini V.* sanctiones approbavit, et restauravit, et quaecumque illi contraria statuta tam in praefatis Toletana, et Carthaginensi, quam in aliis quibuslibet Synodis facta et attentata, irrita esse voluit: et, ne ulla eorumdem memoria ullo unquam tempore extaret, eadem e libris,

seu

seu codicibus, in quibus scripta, atque adnotata reperiebantur, ita obliterari, et radi praecepit, ut amplius legi non possent.

IV. *Bonifacii IX. Martini V.* et *Leonis X.* vestigia sectatus *Clemens VII. in sua Constitutione* 47. *Bullar. tom.* 4. *part.* 1. *pag.* 106. id ipsum sancivit, quod illi hac de re edixerant: addiditque, se in suis litteris, in die Coenae Domini lectis, et promulgatis, anathemate percelisse, et iterum percellere, quicumque litterarum Apostolicarum exequutionem quovis praetextu impedirent, aut impedientibus consilium, auxilium, et favorem praeberent. Hoc unicum exemplum satis esse existimamus ad cautos reddendos Episcopos, ne in suas Constitutiones aliquid obrepere sinant, quod, ulla ratione, Apostolicae Sedis aut auctoritati injuriam irroget, aut jura imminuat: ob eam quippe conjunctionem et necessitatem, quam membra cum suo capite habere oportet, maxime decet, ut ipsi primae Sedis praerogativas, quae hac praesertim tempestate, multorum invidia, in discrimen vocantur, sedulo defendant, et pro viribus promoveant: suam enim causam agunt, quum supremi Pastoris auctoritatem propugnant, et sustinent: quoniam, si hujus jura evertantur, paulatim pariter inferiorum Praesulum jurisdictio nutabit, et corruet. Haec optime considerarunt Patres Concilii Duziacensis I. habiti anno 871. cui Episcopi unus et viginti per se, octo per suos Procuratores subscripsere, quum ad *Hadrianum II.* Papam in Synodali epistola, quae extat in Collectionis *Harduini tom.* 5. *col.* 1321. ad rem apposite, atque ad posterorum exemplum maxime opportune ita scripsere: *Quia ergo nos, quantum scimus, et possumus, privilegium sanctae ac primae Sedis Romanae et conservare, et obaudire, et extollere cupimus, atque satagimus, pro suo scilicet principatu, quem Beatus* Petrus *Apostolus, Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, et tenuit semper, et retinet, servet vestra Paternitas, et a Deo in prima Sede constituta auctoritas, nobis filiis, et subjectis sibi Episcopis Ecclesiastica privilegia, a sacris Canonibus, et vestris Decessoribus, ac Praedecessoribus, nostris Decessoribus, ac Praedecessoribus conservata: quatenus et Apostolica Sedes proprium vigorem retineat, et a se concessa aliis sua jura non minuat.*

V. Verum accidit interdum, aliquot Episcopos, ceteroquin erga Apostolicam Sedem obsequentissimos, ejusdem auctoritatem, non consulto, sed potius incogitanter sibi usurpare; deceptos nimirum a quibusdam Doctoribus, qui potestatem, uni Romano Pontifice competentem, quarumcumque Ecclesiarum Praesulibus adjudicant. Astruunt scilicet ejusmodi Auctores, et veluti indubitatum axioma venditant hanc propositionem: *Quidquid potest Pontifex in universo orbe, si ea excipias, quae totius Ecclesiae statum respiciunt, uti Fidei articulum definiri, potest Episcopus in sua dioecesi, nisi specialiter Papa sibi illud reservaverit*: eoque fundamento praejacto, Episcopalem jurisdictionem mirum in modum extollunt, ac ultra praescriptos ei limites protendunt. Hanc porro opinionem, plurium, et non infirmae notae Doctorum auctoritate munitam, quos referunt *Fagnanus in Cap. Dilectus, de tempor. Ordinat. n.* 16. *et in Cap. Perniciosa, de effic. Ord. num.* 28. atque Arcudius *Concord. lib.* 2. *de Confirmat. pag.* 110. facile hauriunt Episcopi, eaque imbuti, sibi licere autumant, nonnulla in suis Synodis statuere, quae ad solam pertinent Apostolicam Sedem. Quamobrem laudatus *Fagnanus cit. loc.* operae pretium existimavit, praefatam propositionem totis viribus convellere, ejusque falsitatem et ratione, et auctoritate demonstrare.

VI. Ratione quidem: etenim, uti pariter argumentatur *Suarez lib.* 6. *de legibus cap.* 14. *num.* 4. *et* 6. etiam seclusa Superioris prohibitione, nequit inferior legem, ab eodem Superiore latam, aut abrogare, aut relaxare: Superior quippe, statim ac aliquid per suam legem praescribit, aut prohibet, illud subtrahit ab ordinaria potestate inferioris; cui propterea non licet, in illam falcem immittere, nisi velit suam voluntatem anteponere voluntati Superioris, per legem manifestatae: quod profecto esset suae subjectionis jugum excutere, et, *qui majoris potestatis est, judiciis suis addicere, aut propriis definitionibus subjugare*: quam intollerabilem insolentiam reprehendit *Nicolaus I.* in epistola ad *Michaelem* Imperatorem, relata *in Can. inferior: dist.* 12. Praeterea, si integrum esset Episcopo, legem relaxare a Concilio Generali, aut summo Pontifice rogatam, tota evertetur Ecclesiae disciplina, caput subjiceretur membris, et proinde actum jam esset de Ecclesiastica Hierarchia divinitus instituta: quod bene ponderavit idem *Fagnanus in Cap. Nimis, n.* 44. *de filiis Presbyterorum*, inquiens: *Unde etiam apparet, longe*

minus admittendum esse, jure ordinario Episcopum dispensare contra legem Concilii Generalis, vel summi Pontificis, quoties dispensandi facultas illi non adimitur. Haec enim doctrina, nisi temperetur, secundum ea, quae dicta sunt, falsa, et periculosa est, et nullatenus ad praxim deducenda: nam inferiorem posse contra legem Superioris absolute dispensare, nihil est aliud, quam caput membris, et superiora inferioribus subjicere, et ordinem naturalem invertere, et Ecclesiasticam Hierarchiam confundere, Dei ordinatione institutam; praesertim vero quia mos sacrorum Canonum, et Conciliorum est, fere ubique simpliciter praecipere, aut prohibere, quid faciendum sit, vel non faciendum, raro autem descendunt ad prohibitionem dispositionis. Unde, si liceret Episcopis dispensare, quotiescumque dispensatio in specie non prohibetur, consequens esset in eorum facultate, totum Jus commune, et Concilia universalia subvertere, in singulis casibus dispensando; quod est erroneum asserere.

VII. Ad auctoritatem quod attinet, *Fagnanus in cit. Cap. Dilectus, de tempor. Ordinat.* ex hoc ipso textu inferri autumat falsitatem propositionis, quam impugnat: quum enim Episcopus Rossensis in Hibernia tres sacros Ordines eadem die contulisset cuidam Canonico Ymilicensi, in hujus Ecclesiae Episcopum electo, obtentu mandati sibi facti ab Archiepiscopo Cassellensi, suo Metropolitano, rem gestam improbavit, et Rossensis excusationem respuit *Innocentius III.* rescribens, etiamsi constituisset de mandato Archiepiscopi, adhuc illi non fuisse obtemperandum, eo quod talis dispensatio nulli sit a canone permissa *Tum quia* (sunt verba vulgatae Decretalis, quae habentur in compilatione, qua utimur) *si de mandato Archiepiscopi constaret, quum illi hujusmodi dispensatio a canone minime sit permissa, ipsi obtemperare non debuit in hac parte.* Ad ligandas igitur inferiori manus, ejusque jurisdictionem coarctandam, non est necesse, inquit *Fagnanus*, ut sit illi expresse interdictum, ne quidquam, contra Superioris legem, audeat intentare: sed sat est, id ei non esse ab ipsa lege permissum, sicuti ab Innocentio audivimus. Verum, quum in integra *Innocentii III.* Decretali, quae refertur a *Gonzalez*, post verbum *permissa*, haec alia subduntur: *Quam ad solum Romanum Pontificem non est dubium pertinere*: ex quibus potest quis conjicere, potestatem relaxandi legem, de qua agebatur, fuisse a jure Episcopis ademptam, unique Romano Pontifici reservatam; jam corruit argumentum, quod ex ea Decretali *Fagnanus* instaurat. Clariores, nullique cavillationi obnoxii sunt alii textus, qui ad *Fagnani* opinionem roborandam, et contrarium axioma confodiendum, producuntur. Primus est *in Clem. Ne Romani, de elect.* in qua *Clemens V.* ait: *Nos, inter cetera, praecipue attendentes, quod lex Superioris per inferiorem tolli non potest*; idque ita intelligendum declarat, ut nequeat ab inferiori *corrigi, vel immutari, aut quidquam ei detrahi, sive addi, vel dispensari quomodolibet circa ipsam, seu aliquam ejus partem.* Alter textus est *in Cap. Sancta Romana, de religiosis domibus, inter Extravag.* Joannis XXII. ubi legitur: *Quidam autem eorum dierum habitum, et vivendi ritum a quibusdam Episcopis, seu eorum Superioribus, vel aliis Ecclesiarum Praelatis habuisse, profitentur, quos nec eis concedere licuit contra formam Concilii generalis* ad quem locum opportune notat Glossa *lit. N. Non licet igitur Episcopis contra inhibitionem Generalis Concilii facere, quum sint adstricti ad observantiam canonum*: idemque late ostendunt Innocentius *in cit. Cap. Dilectus de tempor. Ordinat. n. 2. et 3.* et *in Cap. 2. de eo, qui furtive Ordinem suscepit*, Panorm. *in Cap. Tam litteris, n. 3. de testibus*, Covarr. *in 4. part. 2. c. 6. n. 15.* Gutierez *Can. Quaest. lib. 1. c. 5. n. 10.* Suarez *cit. c. 14.* Vasquez *tom. 2. in 1. 2. disp. 178. c. 2.* Sanchez *de Matrim. lib. 7. disp. 5. n. 9.* et *lib. 2. Summ. c. 40. n. 1.* Pontius *de Matrim. lib. 8. c. 6. n. 1.* Cabassutius *in theor. et prax. Jur. Canon. lib. 3. c. 27. n. 3.* Diana *in edit. coord. tom. 3. tract. 2. resolut. 25. per tot.* aliique innumeri ab his allegati. Et quamvis adversus haec afferatur textus *in Cap. Nuper, de sententia excommunicationis*, ubi dicitur, ab inferiore concedi posse censurae relaxationem, si conditor canonis eam sibi non reservaverit; sapienter tamen *Gonzalez ad dictum Cap. Nuper num. 3.* animadvertit, id non esse extendendum ad alias materias, in quibus ex eo dumtaxat, quod aliquid non sit expresse Episcopis prohibitum, non licet inferre, idem esse eisdem positive concessum: speciale enim illud esse, ait, in absolutione a censuris, eademque specialitate gaudere, asserunt Doctores, dispensationem in impedimentis quibusdam matrimonii mere impedientibus, de quibus infra loquemur.

VIII. Alius est nonnullorum error, qui vi-

dentes, Episcopi consensum, tamquam necessariam conditionem, requiri pro alicujus actus validitate, aut legitimitate; ab hujusmodi consensu rem totam pendere putant, eamque Episcopali dumtaxat auctoritate, inconsulto Romano Pontifice, licite, et valide expleri posse, arbitrantur: quamvis adsint Apostolicae Constitutiones, aut Conciliaria Decreta, quibus supremum, et privativum, ut vocant, jus in id rerum genus Apostolicae Sedi reservatur. Exemplo sit res ista, quam subjicimus.

IX. Statuit sacra Tridentina Synodus *sess.*25. *de Regularibus c.* 3. ne monasteria, seu domus tam virorum, quam mulierum, de cetero erigantur, *sine Episcopi, in cujus dioecesi erigenda sunt, licentia prius obtenta*. Hinc vero aliqui inferunt, ad erectionem novi monasterii in aliqua dioecesi, sufficere licentiam Episcopi Dioecesani, absque eo quod Romani Pontificis auctoritas ad id requiratur, et maxime ubi agatur de Episcopis ultra montes constitutis; propterea quod *Innocentii X.* Constitutio, quae habetur *num.* 27. *in Bullar. Rom. tom.* 4. quaeque Romani Pontificis auctoritatem in hujusmodi erectionibus necessariam declarat, de Italia, et adjacentibus Insulis tantummodo loquitur. At, quum jampridem ante Tridentinum Concilium Regularibus interdicta fuerit novorum monasteriorum acquisitio sine expressa licentia Apostolicae Sedis, ut videre est *in Cap. Religionum*, §. *Confirmatos*, *de religiosis domibus*, *in sexto et in Cap. Cum ex eo*, *de excessibus Praelatorum*, *eidem lib.* 6. satis patet, nihil a Tridentina Synodo detractum fuisse ejusdem Apostolicae Sedis auctoritati jam praecedenter stabilitae; sed illud dumtaxat statutum fuisse, ut, praeter eam, Episcopalis quoque auctoritas et licentia in iisdem erectionibus interveniret. Quare communis hodie, et in Tribunalibus recepta est opinio, non licere Regularibus tam intra, quam extra Italiam, nova monasteria, aut conventus, sive collegia fundare, sola Episcopi localis auctoritate, sed Apostolicae Sedis licentiam praeterea necessariam esse. De monasteriis autem, seu conventibus, aut collegiis tantummodo loquimur: nam, si res esset de aliquo simplici hospitio, quod pro Regularium iter habentium commodo aedificari vellet, Episcopi localis licentia ad id sufficeret, etiam non accedente Apostolicae Sedis auctoritate. Quae omnia mature discussa, et definita fuerunt occasione cujusdam causae *Eystetten. Fundationis Hospitii*: in qua tres decisiones Auditorii Rotae emanarunt, una die 10. Maji 1726. altera die 26. Aprilis 1728. coram bo. mem. *Gamaches*, ac tertia demum coram bo. mem. *Ratto*, postea Episcopo Cordubensi, quae in illius Decisionum collectione jam typis edita legitur *tom.* 3. *num.* 258.

CAPUT SECUNDUM.

Ex iis, quae dicta sunt, decernitur: quibus in casibus fas sit, aut non sit, Episcopo, relaxare impedimenta dirimentia Matrimonium: agitur etiam de consuetudine, ac nonnullis Synodis Gallicanis, eamdem Episcoporum facultatem spectantibus.

EX iis, quae hucusque stabilita sunt, sequitur, fas non esse Episcopis, removere impedimenta dirimentia matrimonium, seu quemquam solvere ab impedimento, quo detinetur, veniamque eidem concedere, ut impedimento non obstante, matrimonium contrahat; quoniam ejusmodi impedimenta ortum habent aut a Concilio Generali, aut a summis Pontificibus, quorum decreta nequit inferior infringere, iisque ulla ratione contraire: quod ex modo dictis liquet, et ad rem perpendunt *Sanchez cit. lib.* 8. *disp.* 6. *n.* 14. et Pontius *de Matrim. lib.* 6. *cap.* 13. *n.* 1. Ne autem hac doctrina, quam communem esse citati Auctores assseverant, suam jurisdictionem nimium coarctari conquerantur Episcopi: priusquam ea uberius explanetur, plura sunt praenotanda. Et primo animadvertendum est, sermonem heic non esse de impedimentis mere impedientibus, quae nullus dubitat posse ab Episcopo relaxari, si excipias impedimentum ortum ex sponsalibus cum altero initis, quod, isto invito, sine ejusdem injuria remitti nequit, et illud, quod provenit ex voto aut ingrediendae Religionis, aut perpetuae castitatis, quae vota, nisi fuerint conditionata, summo Pontifici reservantur, necnon alterum proveniens ex haeresi, de quo in capite sequenti dicturi sumus: *Sotus in* 4. *dist.* 37. *quaest.unic. art.*1. Navarrus *man. c.*22.*num.* 85. Sanchez *lib.*7. *de Matrim. disp.* 17. *n.* 14. Salmaticenses *in Cursu Morali Theologico tom.* 2. *tract.*9. *de Matrim. c.*13. *punct.unic. num.*16. *et* 17. Perez *de Matrimon. disp.*23. *sect.*8. *n.*5. Cabassutius *in theor. et prax. Jur.Canonic.lib.*3. *c.* 27. *n.*7. Natalis Alexander *Theolog. dogmat. et*

moral. de Matrim. lib. 2. *art.* 13. *reg.* 14. aliique communiter. Neque res est de impedimento, quod irritum reddidit matrimonium jam publice contractum: ultro enim concedimus Episcopo illud relaxandi facultatem, quam eidem adscribunt *Sylvester verb. Dispensatio* §. 9. Sotus *cit. dist.* 37. *quaest. unic. art.* 2. Navarrus *cit.c.* 22. *n.*8). Sanchez *lib.*2.*disp.*40. *num.*3. Pontius *lib.*8.*cap.*13. *num.*2. Zerola 1. *part.verb.Dispensatio* §. *Ad quintum*, Cabassutius *cit. c.*27.*num.* 3. Sylvius *Operum tom.* 5. *inter resolutiones in verb. Dispensatio secundo*, Fagnanus *in Cap.Nimis*, *num.* 33. *de filiis Presbyterorum*, Natalis Alexander *cit. loc. reg.* 10. qui tamen unanimiter monent, non posse Episcopum eam potestatem sibi usurpare, nisi simul concurrant sex circumstantiae: primo scilicet, ut jam matrimonium fuerit contractum in faciem Ecclesiae, omnibusque adhibitis solemnitatibus: secundo, ut contractum fuerit bona fide, ex juris, aut facti ignorantia: tertio, ut sit consummatum: quarto, ut impedimentum sit occultum: quinto, ut non possit facile adiri prima Sedes, seu dispensatio a Papa obtineri, ob conjugum paupertatem, rusticitatem, locorum distantiam, aliasque similes causas: sexto denique, ut non possit separatio fieri sine scandalo. *Si vero* (ait Cabassutius *loc. cit.*) *aliqua absit ex praefatis circumstantiis, et personae sint pauperes, aut rudes, ac rusticae, officium erit Ordinarii prosequi hanc dispensationem, in forma pauperum, apud Sedem Apostolicam, ut plane gratis, et sine compositione obtineatur*. Notant itidem iidem Doctores, dispensationem ab Episcopo in praedictis circumstantiis obtentam, prodesse dumtaxat pro foro conscientiae, non autem pro foro externo: non enim plus potestatis tribuendum est Episcopo, quam habeat Major Poenitentiarius Papae, qui in praedicto rerum eventu impedimentum aufert, ut matrimonium convalescat solum in foro interno. Quocirca, si impedimentum antea occultum, postea detegatur, et deducatur ad forum contentiosum, opus erit nova dispensatione, a summo Pontifice impetranda.

II. Tandem advertendum est, nec quaestionem heic esse de impedimento dirimente occulto, quod obstet matrimonio nondum contracto, sed proxime contrahendo. Scimus quippe, non deesse Doctores, qui Episcopo facultatem asserant illud auferendi; quum tales urgent rerum circumstantiae, ut nec summus Pontifex consuli, nec matrimonii contractus, ad quem omnia sunt disposita, differri possit sine scandalo, et paratorum ad nuptias infamia: ad praecavenda enim praedicta gravia mala, si alius non suppetat modus illis occurrendi, praesumendum est, summum Pontificem delegare Episcopo potestatem dispensandi, quam certe, requisitus, non esset ei denegaturus. Hanc facultatem, nullius praecedentis Doctoris patrocinio fretum, se omnium primum Episcopis vindicasse, gloriatur *Sanchez cit. lib.*2. *disp.*40. *n.* 7. sed eum postea sequuti sunt Pontius *cit. lib.*8. *c.*13. *n.*6. Hurtadus *disp.*26. *de Matrim. n.*7. Perez *de Matrim. disp.*44. *sect.*6. *n.*12. Bonacina *de Matrim. disp.*3. *punct.* 15. *n.*5. *verb. Rursus addo*, Barbosa *de offic.et potest. Episcopi part.*2.*allegat.*35. *n.*5. Cabassutius *cit.cap.*27. *n.*4. de Justis *de dispensationibus matrimonialibus lib.*2. *c.*2. *n.*229. *et plurib.seq.* Wiestnes *de tit.*16. *lib.*4. *Decretal. n.*66. *et seq.* Anacletus *in Jus Canonic. tom.*4. *in append. de dispensat. super impedimentis n.*62. *et* 63. Sed, quamvis haec opinio, teste citato *Bonacina*, hodie si fere communis, eam tamen acriter reprehendit, et exagitat *Fagnanus in cit. Cap. Nimis*, *num.* 34. *et* 35. *de filiis Presbyter.* fortasse quia, ut adnotavit *Perez cit. sect.*6. *n.* 13. est moraliter impossibile, eas omnes concurrere rerum circumstantias, quas sibi fingit *Sanchez*, in quibus nequeat matrimonium retardari absque scandalo, quum alii plurimi semper praesto sint modi, ab eodem *Perez* indicati, protrahendi tempus nuptiis, absque ulla suspicione criminis, et infamia eorum, qui jam erant ad eas celebrandas accincti.

III. Sed, quidquid sit de ea extraordinaria potestate, quae ex praesumpta summi Pontificis voluntate in aliquo eventu, urgentissimae videlicet necessitatis, et impedimenti occulti, competat Episcopis, nullum in praesens de ea ferimus judicium; sed tantum disserimus de ordinaria potestate dispensandi in quibusdam impedimentis dirimentibus publicis. Hanc potestatem, communi ferre calculo, Doctores denegant Episcopo: quin immo sacrae Urbis Congregationes, Concilii videlicet, ac supremae Inquisitionis, non semel proscripserunt, tamquam falsam, et temerariam propositionem asserentem Episcopo jus dispensandi super impedimento dirimente publico, quod obsistat matrimonio contrahendo, etiamsi gravis urgeat illud contrahendi necessitas; uti videre est apud *Joannem Baptistam Ri-*

gantium, virum apprime doctum, *tom.4.Commentarior. in Regul.Cancellar. in notis ad regul. 49. n.* 1. *et* 2. ubi sacrarum Congregationum responsa, summa diligentia congesta, per extensum, ut dicitur, referuntur, et Doctorum in hanc rem placita copiose allegantur. Et nihilominus aliquot Episcopi camdem potestatem etiam nunc sibimet ipsis adscribunt, et contra Juris communis principia, ac communem Doctorum sensum, etiam in suis Synodalibus Constitutionibus sibi asserere quandoque non dubitant: et quod magis dolendum est, non desunt aliqui, licet pauci Doctores, hac in re Episcopis blandientes, quorum nonnulli innituntur praedicto axiomate, cujus falsitatem deteximus; alii vero innituntur diuturna consuetudine, per quam, acquisitam decantant quibusdam Episcopis potestatem relaxandi aliqua impedimenta dirimentia, qua spectato Jure communi, carerent. Hinc *Gibertus suarum Consultationum tom. 12. consult. 59. de Matrim.* absolute docet, Episcopos in hoc negotio unice spectare debere suorum Praedecessorum praxim, libereque posse, legitima exigente causa, eas dispensationes indulgere, quas a suis Praedecessoribus concessas deprehenderint. Hinc pariter *Natalis Alexander Theolog. dogmat. et moral. cit.lib.* 2. *de Matrim.c.4. art.13.* postquam *reg.11.* auctoritatem dispensandi super impedimentis matrimonium dirimentibus, publicis, et notoriis, uni vindicavit Romano Pontifici, inquiens: *Hodierna Ecclesiae disciplina, secundum quam dispensationes in gradibus prohibitis consanguinitatis, vel affinitatis, aliisve impedimentis dirimentibus, Romano Pontifici reservatae sunt, quum publicum impedimentum est, et de matrimonio contrahendo agitur, non permittit, ut Episcopi his in circumstantiis dispensent. Quum enim ab Ecclesiae universali, sive illius Capite Romano Pontifice, sint instituta impedimenta matrimonium dirimentia, dispensatio super eis, communi Jure, ad Caput universalis Ecclesiae Romanum Pontificem, non ad Episcopum, pertinet; ut colligitur ex Cap. Cum inferior, extra, de majorit. et obed. Conciliaque Provincialia plurima, Ritualia Ecclesiarum, Auctores omnes id confirmant, et auctoritatem dispensandi competere negant Episcopis, quum publicum impedimentum est, vel de contrahendo matrimonio agitur*: postquam (inquam) hanc communem doctrinam diserte tradidit, et insinuavit, *in sequenti regul.* 12. eamdem in hunc modum limitat: *Si tamen antiqua sit, et legitime praescripta dioecesis consuetudo, ut Episcopus in quarto gradu, etiam de contrahendo, certis in casibus dispenset, quia ejus Decessores hac usi sunt ab antiquo ad hanc usque diem facultate, quae a Sede Apostolica concessa creditur* (*quod in quibusdam Galliarum dioecesibus fieri novimus*), *de his dispensationibus haud movenda lis est: siquidem consuetudo legitime praescripta Juri positivo praejudicat, ususque longaevi non levis est auctoritas, ut dicitur Cap. Cum consuetudinis, et Cap. Cum tanto, extra, de consuet.* Hinc denique nonnulli Gallicani Episcopi, uti narrant Pontas *in verb. Dispensatio matrimonii cas. 35.* Herminier *de Sacramentis tom.3. c.17.* Auctor Collectionum Ecclesiasticarum Parisiensium sub Cardinali *de Noailles tom.3. lib.5. collat.2. cap.* 2. Gerbesius in Tractatu, quem edidit, *de potestate Ecclesiae, et Principum super impedimentis matrimonii*, et Saintebeuve *tom.* 1. *resolut. casuum conscientiae cas. 66. et 67.* usum praetexentes suorum Decessorum, dispensant in impedimento quarti, et alicubi etiam tertii gradus consanguinitatis, seu affinitatis; et alii jus sibi vindicant relaxandi insuper impedimenta cognationis spiritualis, criminis, et publicae honestatis; licet alii ejusdem Regni Antistites, observante eodem *Saintebeuve*, sibi integrum non esse arbitrentur, ab ullo cujuscumque generis canonico impedimento, matrimonium dirimente, quemquam solvere: prout scilicet, sicuti idem Auctor prosequitur, fert diversa, quae in qualibet dioecesi inolevit, consuetudo. Ab eadem quoque consuetudine, quae ex privilegio, et indulto Apostolico initium sumpsisse censenda sit, contendunt similiter Episcopi Leodienses, se potestatem adeptos dispensandi, in quarto, et in tertio, hinc inde, consanguinitatis gradu: *si imminens appareat periculum defectionis partium ad vicinos Fidei hostes, mutuae internecionis parentum, et amicorum inter se, ob corruptam puellam, et partes non habeant media recurrendi ad Urbem*: quemadmodum referunt *Lessius in Auctor. verb. Matrimonium cas. 9.* Gobat *Theolog. experim. tract.9. n.596.* et Van-Espen *Jur. Eccl. univ. tom.1. part.2. tit.14. cap.1. num.11.* quod tamen jus sibi non arrogare alios Belgii Episcopos, ne eos quidem, quorum dioeceses auctoritate *Pauli IV.* a Leodiensi divulsae sunt, opportune animadvertit *Zypaeus ad tit. de eo, qui cognovit consanguineorum uxoris, num.* 3.

IV. Verum, sicuti graviter errant, qui potestatem, de qua agitur, Episcopis adjudicant,

unice freti illo axiomate, cujus falsitatem plurima Concilia Provincialia, Ritualia Ecclesiarum, Auctoresque omnes agnoscere, fatetur etiam citatus *Natalis Alexander in allegata regul.* 11. ita periculum est, ne se, aliosque decipiant, qui eam a consuetudine mutuantur. In primis enim prudenter dubitari potest, an ejusmodi consuetudo, in florentissimo Galliarum Regno, Apostolicae Sedi obsequentissimo, et sacrorum canonum religiosissimo custode, ullo unquam tempore viguerit; quum non solum contingere potuerit, hunc, illumve Episcopum in hoc, aut illo impedimento dispensasse, ex privilegio sibi a prima Sede specialiter concesso; sed etiam, ita rem se habuisse, constet ex regestis sacrae Congregationis de Propaganda Fide, et sancti Officii, in quibus frequentes adnotatae reperiuntur hujusmodi speciales concessiones, Episcopis Gallicanis indultae, dispensandi super impedimentis tertii, et quarti gradus: unde *Ducasse*, Auctor Gallicanus, *in sua Practica Jurisdictionis Ecclesiasticae c.* 10. *sect.* 7. scribit, timoratae conscientiae, et excellentis doctrinae Gallicanos Episcopos dispensasse post indultum sibi a Sede Apostolica concessum, et a dispensatione abstinuisse, postquam cessaverat, nec fuerat renovatum indultum, quod ad certum tempus obtinuerat. In hac autem dubietate, non licere Successori similes dispensationes elargiri, recte adnotavit idem *Natalis Alexander in fine cit. regul.* 12. scribens: *At, si dubitet, vel merito dubitare debeat Episcopus, an dispensationes a suis Decessoribus concessae sint ex privilegio reali, et perpetuo, an ex privilegio personali, dispensare non potest, nisi et ipse dispensandi privilegium a summo Pontifice obtineat. In re enim Sacramenta spectante, non licet minus probabilem, ac minus tutam opinionem sequi, relicta probabiliore, atque tutiore.*

V. Quod autem aliquot Galliarum Episcopi ex privilegio mere personali, non vero ex consuetudine, nacti sint facultatem super aliquo impedimento dispensandi, inde etiam conjicimus, quod ex una parte incredibile videatur, talem consuetudinem intra unius, vel alterius dioecesis limites constitisse, nec conterminas permeasse; id quippe evenire vix potuit in re Episcopis favorabili, atque in Regno servandae inter Pastores disciplinae, morumque concordiae, et unitatis studiosissimo: ex alia vero scimus, quamplurimos Galliarum Antistites diserte declarasse, sibi fas non esse, ullum auferre, seu relaxare impedimentum, matrimonium dirimens: siquidem Concilium Turonense anni 1583. *tit.* 9. *de matrim. tom.* 10. Collectionis *Harduini col.* 1404. definivit: *In quarto consanguinitatis et affinitatis, necnon cognationis spiritualis prohibitis gradibus, Episcopis dispensare non licere declaramus*: in Concilio Tolosano anni 1590. *c.* 8. ibidem *col.* 1804. legimus: *Quos cognationis gradus impedit, locet jam legibus solutos, et dispensatos, nisi visa prius summi Pontificis dispensatione, in matrimonii conjunctionem Parochi non recipiant*: Synodus Lingonensis apud *Natalem Alexandrum cit. regul.* 12. post enumeratas personas, in aliquo, usque ad quartum consanguinitatis gradum, inter se conjunctas, ait, *Inter istos non est legitimum matrimonium, nisi cum eis sit per Sedem Apostolicam dispensatum*; idemque sancitum, declaratumque reperiri in Synodo Trecensi, idem *Natalis Alexander* testatur. Additque Diot in Opere, cui titulus *Sacramentarium Pastorum*, *tract.* 13. *de dispensationibus matrimonialibus c.* 8. *pag.* 213. *edit. Parisien. an.* 1709. in generali Congregatione Episcoporum, et universi Cleri Gallicani declaratum esse, dispensationes omnes matrimoniales ad solum Papam pertinere, et Parlamentis esse obsistendum, si aliquando Episcoporum dispensationes admittant. Quis autem credat, tot Gallicanos Episcopos, suae jurisdictionis tenacissimos, sibi sponte adjudicasse eam auctoritatem, quam passim viderent ab aliis finitimarum dioecesum Praesulibus jure ordinario, et non mere delegato, exerceri?

VI. At, etiam dato, in aliquam dioecesim irrepsisse consuetudinem, de qua contenditur, ut per eam collatum dicamus Episcopo legitimum jus auferendi impedimenta, a Conciliis Oecumenicis, aut a summis Pontificibus inducta; diligenter prius examinandum est, an ea consuetudo omnes habuerit conditiones necessarias, ut potuerit praevalere legi Episcopo inhibenti, ne Superioris statutum infringere, aut quoquo modo relaxare praesumant. Quin immo, quum talis consuetudo non solum tendat ad abrogandam legem, verum etiam ad tollenda, et minuenda jura uni competentia Romano Pontifici; praeter ceteras conditiones, necesse est, ut centum ad minus annorum spatio, sine ulla interruptione, perseveraverit. Quocirca citatus *Van-Espen Jur. Eccles. univers. part.* 2. *tit.* 14. *c.* 1. *n.* 11. ut Episcopo Leodiensi auctoritatem astruat dispensandi in tertio, et quarto, et in tertio hinc inde, consanguinitatis, seu affinitatis gradu, eamque ex legitima

consuetudine ab eo acquisitam evincat, ejusmodi consuetudinem contendit esse immemorabilem. Ad consuetudinem quoque, cujus initii memoria non extet, confugit citatus Auctor Collationum Parisiensium *tom. 3. collat. 2. §.2.* Verum postremo, et potissimum considerandum est, an per eam consuetudinem, si qua inoleverit, *disrumpatur nervus Ecclesiasticae disciplinae*: in quo eventu, nunquam per eam adversus legem praescribi declaravit *Innocentius III. in Cap. Cum inter de consuet.* Num porro praedicta consuetudo ejusmodi inficiatur vitio, potius, quam a nobis, praestat audire a Gallicano Auctore *Cabassutio*, qui *cit. lib. 3. c. 27. n. 6.* loquens de auctoritate dispensandi, quam sibi vindicant nonnulli suae nationis Praesules, haec habet: *Si, in oppositum reclamantibus Conciliis Oecumenicis, quae hanc potestatem uni summo Pontifici, Legatoque reservant, sibi ausint vindicare Gallicani ducenti circiter, et quadraginta nimirum Episcopi, cum suis Vicariis, seorsim in suis dioecesibus, singuli pro suo arbitrio, hujusmodi licentiam, ingruet profecto tota Gallicana ditione admodum exuberantior, et inordinatior inter tot, tamque diversa sibi, aliisque indulgentium Praelatorum capita, in dispensandis matrimoniis licentia. Quin etiam, si per universum regnum ista invalesceret consuetudo (quod malum Deum avertat), contingeret demum, ut quilibet laici, etiam subalternorum tribunalium Judices, per captionem, et distractionem bonorum Episcopalium, ipsosmet Episcopos cogerent, pro suo peculiari, aut amicorum, aut partium postulantium affectu, ad sic dispensandum, sicut jamdudum compellunt invitos ad monitoria, et excommunicationes decernendas; sicque simile quid illis obveniret Divinae huic apud Isaiam comminationi: Pro eo quod abjecit populus iste aquas Siloe, quae vadunt cum silentio, propter hoc ecce adducet Dominus super eos aquas fluminis fortes, et multas. Sic enim renuentes hac in parte summo universalis Ecclesiae Pontifici subjici, compelluntur indignissime laicorum Judicium infirmorum decretis obtemperare, aut propriorum fructuum, ni pareant, interceptionem, ac privationem pati.* Et post adducta modo a nobis relata loca Conciliorum Turonensis, et Tolosani inanem decernentia hac in re dispensationem, quae a summo Pontifice non dimanarit, concludit *Cabassutius*: *Sane istae ab Episcopis concessae dispensationes pro contrahendis conjugiis, aut nullitatem, aut incertitudinem causant Sacramenti. At vero in re Sacramentaria unanimes docent Theologi, non esse licitum, quidquam incerti adhibere, eo certo medio praetermisso, quod adhiberi possit. Atque ita licentia ista vel nefariam inducit Sacramenti nullitatem, aut ad summum, tutiore simul, et probabiliore opinione rejecta, minus probabilem, nec tutam, in tanti momenti Sacramento, consectatur opinionem.*

VII. Huic *Cabassutii* monito morem gerant Episcopi, et nullius consuetudinis praetextu eam exerceant facultatem, quam dubiam saltem, atque incertam esse, dissimulare non possunt. Quod si quis eam sibi certo competere obstinate contendat, adhuc abstineat, oportet, ab illa in sua Synodo ostentanda, et Synodali statuto sibimet ipsi asserenda: etenim (uti inferius suo loco demonstrabitur) ne ea quidem, quae Episcopis certo licent ex tacita permissione, et convenientia Apostolicae Sedis, possunt ab iisdem per Edictum, aut Synodalem Constitutionem decerni, et juri suo ordinario quodammodo attribui; id quippe manifestam saperet ambitionem, qua viderentur sē quodammodo aequiparare summo Pontifici, ejusque affectare supremam jurisdictionem.

VIII. Quare, si aliquis Antistes, ob nimiam suae dioecesis ab Urbe distantiam, aliamve legitimam causam, necessariam sibi reputet auctoritem dispensandi in uno, aut pluribus impedimentis matrimonium dirimentibus, eam exposcat a Romano Pontifice, qui eam petentibus impertiri non renuit, nunc magis, nunc minus amplam, pro tempore, et locorum varietate.

CAPUT TERTIUM

De Pontificiae auctoritatis laesione in eo, quod pertinet ad dispensationes Matrimoniales inter unam partem Catholicam, et alteram Haereticam.

Illicita esse ea matrimonia, quae inter partes contrahuntur, quarum altera Catholica sit, altera haeresim profiteatur, dictum in superioribus a nobis est: neque tamen praetermissum, tales interdum circumstantias occurrere, quibus hujusmodi etiam matrimonia licita esse possint. Idem hoc loco asserimus, pariterque confirmamus. Et quidem, quod pertinet ad primam partem, *si aliquis Fidelis cum haeretica baptizata matrimonium contrahit, verum est matrimonium, quamvis peccet contrahendo, si sciat eam haereticam, sicut peccaret, si cum excommunicata con-*

traheret: *non tamen*, *propter hoc*, *matrimonium dirimeretur*. Ita S.Thomas *in 4.Sentent.distinct. 39. quaest.* 1. *art.* 1. *Ad quintum*. Quum autem quaeritur, quaenam sint eae circumstantiae, quae licita reddant hujusmodi matrimonia, non desunt, qui ea permissa esse contendant in iis locis, in quibus notabilis populi pars ex haereticis constituitur, dummodo a Catholica parte perversionis periculum absit, et gravis aliqua vel privata, vel publica causa intercedat: cujusmodi ab eis reputatur publicae pacis conservandae studium, si ea turbari posse prospiciatur intestino aliquo bello, inter Catholicos, et haereticos excitando, ubi illi animum alienum ostenderent a contrahendis matrimoniis cum haereticis.

II. Alii praeterea haec matrimonia, de quibus agimus, pluribus in locis licita fore asserunt in vim consuetudinis, quam summis Pontificibus notam, neque ab eisdem (ut ipsi ajunt) improbatam, verae dispensationi aequivalere affirmant. Alii demum considerantes, ut hujusmodi matrimonia licita sint, Ecclesiasticae auctoritatis interventu opus esse, ne vel penes simplicem Parochum, vel penes ipsos, quorum perfici negotium interest, arbitrium sit judicandi de sufficentia illius causae, quae contrahentem ad ineundum matrimonium inducat, Superioris Ecclesiastici nomine localem etiam Episcopum comprehendunt: idque etiam in quibusdam Episcopalibus ordinationibus insertum reperitur. At vero, si interdictum, quod fit, ut matrimonia haec illicita sint, ex Concilii Generalis Chalcedoniensis lege, aliisque contrariis sacrorum Canonum sanctionibus originem habet; iis insistendo regulis, quas supra posuimus, facili negotio perspicere est, hujuscemodi matrimonia licite aliter evadere non posse, praeterquam in vim dispensationis a Romano Pontifice obtentae, exclusis Episcopis, nisi a Pontifice facultatem acceperint, ut super iisdem dispensare possint: uti fuse demonstrat *Henricus a S.Ignatio* in Opere, cui titulus *Eticha amoris*, *seu Theologia Sanctorum*, *tom.* 3. *lib.* 8. *part.* 2. *cap.* 36. *num.* 296. Neque est, ut, hac in re contraria ulla consuetudo opponatur, quoties non adsit positiva Pontificia dispensatio, quae sane ex sola Pontificum Romanorum scientia, ac tolerantia deduci nullo pacto potest. Ita firmat *Natalis Alexander Theologiae dogmaticae et moralis tom.* 2. *art.* 8. *in regulis ad praxim spectantibus regul.* 10. Qua de re quum olim in Congregatione S.Officii disceptatum fuerit, ea inter Consultores, et Cardinales Inquisitores sententia vicit, quae pro Pontificia steterat auctoritate; super quo videndus Cardinalis *Albitius in Tractatu de Inconstantia in Fide cap.*26. *num.*164. *et seq.* ac praecipue *num.*204. *et* 205. *ac num.* 225. *et num.*238.

III. Pontificiae ergo auctoritati injuria fit ab iis, qui illius interventu opus non esse contendunt, ut matrimonia inter partes, alteram Catholicam, et alteram haereticam, licite contrahantur: sed non minus graviter eamdem auctoritatem ab illis laedi dicendum est, qui aliquo ab hinc tempore asserere, et jactare coeperunt, dispensationes hujusmodi a Romano Pontifice minime concedi posse, etiamsi gravis causa concurrat, atque omne perversionis periculum absit; ea scilicet ratione ducti, quod, dum pars Catholica cum haeretica parte matrimonio conjungitur, illa Sacramentum huic ministret; quod est contra legem Divinam, quae vetat, Sacramenta indignis administrari, atque iis, qui in lethalis peccati statu versantur, et peccatores notorii dici debent. Hoc modo *Gamachaeus de matrimonio cap.*18. ratiocinatur, cujus sententiam studiose tuetur *Saintebeuve tom.* 2. *casuum conscientiae*, ac post ipsum *Pontas in verb.dispensatio matrimonii casu* 33. Sane in Collationibus Ecclesiasticis Parisiensibus *collat.*2. *de matrimonio tom.*3. *lib.* 1. pluribus hac super re disputatis, hac denique ratione res tota concluditur, quod, quemadmodum Moyses, dum Judaeorum duritie victus, libellum repudii eisdem permisit, non peccavit, nec actum illicitum commisit; ita omnis expers culpae summus Pontifex dicendus sit, qui gravibus causis adductus, omnique adhibita cautione, ut perversionis periculum removeatur; Catholicum, dispensando, habilem reddit ad matrimonium cum haeretico contrahendum.

IV. Verum hujusmodi temperamentum non satis tollit difficultatem tanta ratiocinationum mole propositam. Etenim, quemadmodum non desunt, qui affirment, Moysis permissione non obstante, Judaeum illum nihilominus peccavisse, qui libello repudii utebatur; ita facile quispiam existere posset, qui, non obstante Pontificia dispensatione, ad exemplum Moysis indulta, matrimonium Catholici cum haeretico peccaminosum esse contenderet. Quare ad difficultatem illam de medio tollendam, alia via insistendum est. *Pontius*, gravis Theologus, *in Appendice ad tractatum de matrimonio Catholici cum haeretico*,

tico, temerarium appellat eum, qui in dubium revocat, an matrimonium Catholici cum haeretico licitum sit, ubi praecesserit Pontificia dispensatio, in circumstantiis supra memoratis concessa; ut videre est *ibi c.*8. *n.*7. *Temeritate non carere eum, qui in dubium revocaverit, an licite illud matrimonium possit contrahi*. Et Cardinalis de Lugo *in Tractatu de Sacramentis disp.* 8. *sect.* 14. ad idem comprobandum plura persequitur.

V. Nobis profecto propositum hoc loco non est scholasticam illam quaestionem attingere, utrum matrimonium unicum Sacramentum sit, an vero in eodem partialia duo Sacramenta interveniant, adeoque utrum dici possit, quod, ubi matrimonium, praevia dispensatione, inter partem Catholicam Sacramenti capacem, et partem haereticam, quae ejusdem incapax est, contrahitur, ipsum in persona quidem Catholica Sacramentum sit, in altera autem contractus mere civilis; quemadmodum docent *Frassen in* Scoto *Academico tom.*12. *tract.*3. *disput.*2. *art.*1. *quaest.*2. §. *Quaeres primo*, Henricus a S. Ignatio *in Ethica amoris cit. tom.*3. *lib.*8. *part.*2. *c.*8. Tournely *de Matrimonio pag.*95. *editionis Paririensis anni* 1730. Sed ipsam rei naturam expendentes, hoc affirmandum habemus, quod, ubi exclusum sit a Fideli perversionis periculum, quod semper excludendum non ambigitur, cuique rei per conditiones in dispensationibus apponendas consulitur, ubi etiam opportune cautum sit, ut Sancta Religio in liberis sive maribus, sive foeminis ex eo matrimonio suscipiendis servetur, suscepto item a Catholica persona onere curandi, ut haereticam partem ad orthodoxam Religionem amplectendam perducat, iis rationibus adhibitis, quas aptiores, et opportuniores existimaverit, ac praeterea intercedente gravi aliqua, ac plerumque publica causa, quae si deficiat, licet ceterae supra memoratae adsint conditiones, dispensatio nequaquam impertiri solet; ut colligere licet ex *Clementis XI.* responso ad Episcopum Herbipolensem, qui pro dispensatione ad contrahendum matrimonium inter partes, alteram Catholicam, et alteram haereticam, eidem Pontifici supplicabat: *Nos itaque, etsi pro magnitudine spiritualis hujusmodi periculi* (de perversionis periculo loquitur), *quod tamen propitio Deo, averti posse confidimus, intime commoveamur; majoris tamen momenti esse, existimamus, Ecclesiae Dei, Apostolicae Sedis, Praedecessorum nostrorum, ac sacrorum Canonum, a Catholicorum cum haereticis conjugio abhorrentium, regulas, nisi id totius Christianae reipublicae bonum exposcat*: ut *in tom.*1. *Brevium* ejusdem Pontificis *pag.*321. habetur. Quumque in dispensatione concedenda neque divinum, neque naturale Jus nullatenus laedatur, sed Ecclesiastico Juri tantummodo derogetur; nullam sane causam, vel rationem reperire est, cur matrimonium, in vim hujusmodi dispensationis contractum, pro illicito, aut peccaminoso habendum sit, ut apposite animadvertit Sylvius *in 3. parte* S. Thomae *tom.*4. *quaest.*59. *quaesit.*2. *art.*1. §. *Ceterum*. Et licet objiciatur, partem Catholicam haereticae parti occasionem praebere profanandi Sacramentum, facile respondebitur, quod profanatio hujusmodi per accidens, et praeter Catholicae partis intentionem contingit; haec enim jure suo utens, quoad se, nihil aliud agit, quam quod ad proprias rationes pertrahi voluntatem partis haereticae, cui paratus jam ac certus animus est, ut matrimonium in statu peccati contrahat, et contra legis praescriptum, quum illud idem licite, et fructuose praestare posset, si vel ante nuptias, vel dum eas contrahit, in Ecclesiae gremium se se reciperet. Ita respondent *Tournely loco cit. pag.*107. Isambertus *de Matrim. pag.*393. *n.*7. Herminier *in Tractatu de Sacramentis tom.*3. *tit. Cultus disparitas* §. *His non obstantibus*, Maurus *in Cursu theologico tom.*3. *lib.* 10. *quaest.* 82. *n.*4. qui ad rem nostram ita scribit: *Catholicus ministrans Sacramentum, facit actionem ex se indifferentem. Nam posset alter conjux converti ad Fidem, et per contritionem justificari, et recipere Sacramentum digne*. Quod si pro vero habendum esset, contra Jus Divinum facere Catholicum illum, qui, etiam remoto perversionis periculo, matrimonium cum haeretico contrahit, ejusque peccatum in eo consistere, quod personae indignae Sacramentum ministret; dicendum esset (quod hactenus a nemine affirmatum est) sanctas illas Mulieres Catholicas peccasse, quae nedum cum haereticis, sed cum infidelibus matrimonium contraxerunt: uti factum constat tum a S. *Monica* D. *Augustini* Matre cum *Patritio* Ethnico: a S. *Anastasia* cum *Publio* Idolatra, a S. *Caecilia* cum *Valeriano* nondum ad Christianam Fidem converso, atque ab aliis pluribus. Nec replicare juvat, impedimentum *disparitatis cultus* temporibus illis nondum introductum fuisse; nam vicissim reponere in promptu est, in praedictorum

Auctorum sensu obstitisse semper Divini Juris impedimentum, ne Sacramenta indignis ministrarentur: *Nec Sanctos, qui cum infidelibus contraxerunt, naturae legem, Jusque Divinum violasse, et in perpetua fornicatione vixisse putandum est*: ut optime disserit *Natalis Alexander in Theologia dogmatica et morali lib.2.de Sacramento matrimonii art.8. de cultus disparitate*. Improvida etiam ratione (quod asserere temerarium esset) a citato magno Chalcedonensi Concilio, jam usque a quinto Ecclesiae seculo, statutum fuisset, quod legitur in ejusdem Concilii canone decimo quarto, ne scilicet Catholicus matrimonio jungatur cum parte haeretica, Judaea, aut Ethnica, *nisi forte persona ortodoxae copulanda promittat, se ad ortodoxam Fidem transferre*. Etenim heic etiam dici posset, a parte Catholica Sacramentum contrahenti indigno administrari, dum matrimonium eo tempore contrahit, quo altera pars meram Catholicae Religionis amplectendae promissionem emisit: nemo autem ex hoc tantummodo Sacramenti percipiendi dignus evadit, quod se perfidiam abjuraturum, aut sanctam Fidem amplexurum promittat; sed tunc solum, quum, ejuratis re ipsa erroribus, in sanctae Ecclesiae gremium fideliter ingreditur. Dicendum denique esset, Catholicos Principes, eorumque Consiliarios, necnon Romanos Pontifices, et Congregationes ab eis deputatas pro examinandis eorum instantiis, qui dispensationes petunt ad contrahendum matrimonium cum parte haeretica, non obstante impedimento gradus, et sine clausula, *abjurata prius haeresi*, intervenientibus tamen aliis supra memoratis conditionibus, eos (inquam) omnes et irratonabilia postulasse, et postulata non recte expendisse, et quae petebantur, perperam indulsisse; nulla ratione habita gravissimi reatus, quo se obstrinxere tam ii, qui dispensationes concesserunt, quam, qui easdem obtinuerunt: quod sane affirmare nimiae audaciae esset, quemadmodum *Tournely*, *Herminier locis supra citatis*, et Chardon *tom.6.Historiae Sacramentorum c.13.pag.402*. probe animadvertunt.

VI. Quae hactenus dicta sunt, eo spectant solummodo, ut Apostolicae Sedis jura integra violataque serventur: minime vero, ut facilior aperiatur via concedendis Apostolicis dispensationibus ad contrahenda matrimonia inter Catholicos, et haereticos, circa quas operae pretium erit nostram Constitutionem consulere, cujus initium *Magnae nobis*, quaeque legitur *t.2. nostri Bullarii num.51*. in qua scilicet rectae disciplinae regula indicatur, cui Apostolica Sedes constanter insistit, quoties hujusmodi dispensationes ab ea requiruntur.

CAPUT QUARTUM

Examen instituitur Synodalis constitutionis, adscribenti Episcopo facultatem absolvendi ab haeresi, quae nisi congrue explicetur, jura deturbat Apostolicae Sedis.

IN nonnullis antiquis Synodis indubitanter adjudicatur Episcopo facultas absolvendi ab haeresi. Ita quippe diserte statutum legimus in Synodis Andegavensibus annorum 1216. et 1493. atque in Synodo Ambianensi anni 1411. apud *Pontas verb.Casus reservati cas.4*. Eamque facultatem nullo posteriori jure esse Episcopis ademptam, declarasse Cardinalem *Gasparem Quirogam*, Archiepiscopum Toletanum, atque in Hispaniarum Regno supremum Inquisitorem, in sua Synodo Toletana anni 1588. referunt Hurtadus *de Fide disp.84.sect.2.§.11*. Cardinalis *de Lugo de virtute Fidei disp.23.sect.3.§.1.n.44*. et novissime Milante *exercit.3. in tertiam propositionem damnatam ab Alexandro VII. pag. 20*.

II. Verum, ne hisce, aliarumque plurium Synodorum vetustis exemplis se abduci patiantur Episcopi, eamque sibi vindicent jurisdictionem, qua carent; priusquam quidquam de hac re in suis Synodis statuant, oportet, ut certa ab incertis secernant, rerumque, ac temporum varietatem accurate dispiciant: potestas quippe absolvendi a crimine haereseos, quae olim indiscriminatim omnibus competebat Ecclesiarum Pastoribus, neque hodie illis denegatur in aliquibus circumstantiis: in aliis tamen communiter censetur summo Pontifici nunc reservata. Omnia singulatim expendemus.

III. Inter praecipuas Pastoralis muneris curas est solerter invigilare, ne ullus contra orthodoxam doctrinam error in suam dioecesim irrepat: quod luculenter expressit Apostolus 1. *ad Thimotheum c.3. et ad Titum c.1*. Hinc nemo dubitat, quin ad Episcopum potissimum pertineat, in haereticos inquirere, atque in illos, quos in suis erroribus pertinaces compererit, canonicis paenis severe animadvertere. Hanc Episcoporum obligationem agnovit, et inculcavit Auctor epistolae ad Episcopos in Galliis, atque in Hispaniis consistentes, quam *Lucio* Papae ad

scripsit *Isidorus*, ita Episcopos alloquens: *Ideo, Fratres, hortor dilectionem vestram, obtestor, et moneo, ut qua debetis, et potestis sollicitudine, vigiletis ad investigandos haereticos, et inimicos sanctae Ecclesiae, et a sanis mentibus, ne pestis haec latius divulgetur, severitate, qua potestis, pro viribus extirpetis*. *tom.* 1. Collectionis *Harduini col.* 140. Quamquam porro hoc Lucii testimonium credatur adulterinum, adulterinum certe non est decretum Concilii Remensis anni 625. vel 630. quod *can.* 4. *tom.* 3. Collectionis *Harduini col.* 572. ab Ecclesiarum Pastoribus haereticos diligenter perquiri, et ad Fidem Catholicam pro viribus revocari, mandavit. Et, ne inutiliter tempus teramus in re exornanda apud omnes indubitata, satis abunde erit, unam allegare sanctionem *Innocentii III.* in Concilio Generali Lateranensi IV. anni 1245. *in cujus c.* 3. *de haereticis*, iubentur Episcopi singulis annis vel per se, vel per Archidiaconos, suas circumire dioeceses, et sedulo indagare, an ullus in ea latitet haeretica contagione infectus; socordes vero, et negligentes, in expurganda concredita sibi dioecesi ab haeretica lue, veluti gravis flagitii reos, et Pastorali ministerio indignos, e gradu dejici, ibidem decernitur, *tom.* 7. Collectionis *Harduini col.* 22. *Volumus igitur, et mandamus, et virtute obedientiae districte praecipimus, ut ad haec efficaciter exequenda Episcopi per dioeceses suas diligenter invigilent, si canonicam effugere voluerint ultionem. Si quis enim Episcopus super expurgando de sua dioecesi haereticae pravitatis fermento negligens fuerit, vel remissus, quum id certis indiciis apparuerit, et ab Episcopali officio deponatur, et in locum ipsius alter substituatur, qui velit, et possit haereticam confundere pravitatem*. Neque per hoc, quod a Sede Apostolica institutum fuerit Inquisitionis tribunal, cujus initium ad ejusdem seculi XIII. initium post tamen absolutum Concilium Lateranense IV. in quo certe nulla de Inquisitoribus a Sede Apostolica delegatis occurrit mentio, refert *Ludovicus a Paramo de Origine sacrae Inquisitionis, lib.* 2. *tit.* 1. *c.* 2. non est (inquam) per hoc Episcopis subductum onus, aut adempta facultas in haereticos inquirendi: sicut diserte declaravit *Bonifacius VIII. in Cap.* 17. *de haereticis, in* 6. *Per hoc quod negotium haereticae pravitatis alicui, vel aliquibus ab Apostolica Sede generaliter in aliqua provincia, civitate, vel dioecesi delegatur, dioecesanis Epsscopis, quin et ipsi auctoritate ordinaria, vel delegata (si habent) in eodem procedere valeant, nolumus derogari*: sed possunt, et debent, perinde ac antea, omnem suam operam impendere, ut eamdem pestem, e sua quilibet dioecesi, eliminent; solumque cavere, ne delegatos ab Apostolica Sede Fidei Quaesitores, ubi sunt constituti, a suo munere obeundo impediant, sed pari studio, animorumque concordia, debent in opus adeo salutare incumbere, juxta modum praescriptum *in eodem Cap. per hoc*, atque *in Clementina* 1. *eod. tit.* et *in Extravag.* Benedicti XI. *Cap.* 1. *de haereticis*. Jam vero tam Inquisitor, quam Episcopus potest resipiscentem haereticum, aut sponte coram se comparentem, aut ad suum forum quoquo modo deductum, Ecclesiae reconciliare, et pro utroque foro absolvere a censura, in quam propter haeresim incidit; quod pluribus ostendunt Cardinalis *Albitius de Inconstantia in Fide c.* 25. *n.* 35. *et seq.* Farinaccius *de haeresi quaest.* 92. §. 4. *n.* 52. Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *n.* 52. Thomas del Bene *de offic. S. Inquisitionis part.* 1. *dubitat.* 57. et Cardinalis Petra *tom.* 3. *ad Constit.* 18. *Innocentii IV. n.* 27. *et seq.* Quin immo uterque potest poenitentem haereticum, postquam suos ejuravit errores, ad simplicem Confessarium remittere, ut ab eo absolvatur: eamque absolutionem, licet a Confessario datam in foro Sacramentali, prodesse etiam pro foro externo, a cujus jurisdictione promanat, recte observat idem del Bene. Plura de ordinaria potestate Episcoporum inquirendi in haereticos, eosque Ecclesiae reconciliandi, congesta sunt ab Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib.* 4. *c.* 3. et novissime a *P. Joanne Antonio Bianchi de potestate Ecclesiae tom.* 3. *lib.* 1. §. 10. *n.* 2. *et* 3. Plura itidem ad rem facientia legi possunt in Colloquiis Andegavensibus mensis Maii 1713. *quaest.* 4. *pag.* 110.

IV. Haec certa sunt. Communiter quoque Doctores non tantum Episcopo, verum etiam cuilibet simplici Confessario facultatem concedunt absolvendi ab haeresi pure interna, et mentali, nullo exteriori signo manifestata: absolutio quippe ab haeresi est summo Pontifici reservata solum ratione censurae, eidem haeresi annexae; Ecclesia autem, sicuti non potest per se, directe, et immediate praecipere, aut prohibere actum mere internum juxta communem Theologorum sententiam, quam cum *S. Thoma* 1. 2. *quaest.* 91. *art.* 4. *quaest.* 100. *art.* 9. docet Suarez

lib. 4. de legibus cap. 12. per tot. ita non potest haeresim, quae in exteriorem actum non prodit, censura perstringere; uti ad rem tradunt *Navarrus man. c. 27. n. 56.* Suarez *de censuris disp. 4. sect. 2. et disp. 21. sect. 2.* Sanchez *lib. 2. in Decalogum c. 8. n. 1. et seq.* Bonacina *de censuris in Bulla Coenae contentis disp. 1. quaest. 2. punct. 2. num. 2. et 3.* Barbosa *de offic. et potest. Episcopi part. 2. alleg. 40. n. 6. et n. 9. et in Collectan. ad c. 6. sess. 24. Concil. Trident. n. 50. et* 51. Censuram pariter evaderet, possetque pro foro conscientiae ab Episcopo, alioque simplici Confessario absolvi, qui exterius verbo, vel facto, aliquem negaret Fidei articulum, retento tamen interiori assensu circa illum: nam iste, etsi graviter contra Fidem peccaret, non tamen esset formaliter haereticus, ac propterea non irretiretur censuris in haereticos inflictis, quod bene perpendunt *Lessius de just. et jur. c. 43. dub. 2. num. 11.* Suarez *de Fide disp. 14. sect. ult. n. 3.* et Sanchez *cit. lib. 2. c. 7. n. 8.* In foro autem externo esset puniendus tamquam haereticus, nec ei crederetur asserenti, se interiori assensu firmiter adhaesisse veritati, cui visus est exterius dissentire; uti prosequuntur *Simanca de Catholic. Instit. tit. 13. n. 15.* Rojas *tract. de Haeret. 1. part. n. 304. et seq.* et Farinaccius *de haeresi quaest. 179. num. 55.*

V. Sed difficultas unice circa eum versatur, qui interius Fidei articulo dissentitur, suumque dissensum aliquo exteriori signo pandit, quin tamen idcirco fuerit ad forum judiciale deductus: de hoc quippe, quem haereticum esse, censurisque in haereticos latis innodatum, nemo dubitat, controvertitur, an, quamdiu ejus delictum occultum est, possit ab Episcopo pro foro conscientiae absolvi. Difficultatem faciunt Tridentinum, et Constitutio Apostolica, quae singulis annis in die Coenae Domini promulgatur. Etenim ex una parte Tridentinum *sess. 24. c. 6. de reform.* facultatem tribuit Episcopis dispensandi in qualibet irregularitate proveniente ex delicto occulto, ea tantum excepta, quae oritur ex homicidio voluntario, et insuper absolvendi in foro conscientiae a quibuscumque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicae reservatis, non solum non excepto, sed nominatim expresso etiam crimine haeresis: *Liceat Episcopis .... in quibuscumque casibus occultis* (sunt verba Tridentini), *etiam Sedi Apostolicae reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos, in dioecesi sua, per se ipsos, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientiae gratis absolvere, imposita poenitentia salutari. Idem et in haeresis crimine, in eodem foro conscientiae, eis tantum, non eorum Vicariis, sit permissum.* Ex alia vero parte summus Pontifex in praedicta Constitutione, postquam anathemate perculit omnes haereticos, sibi uni facultatem reservat eos absolvendi. Hinc vero oritur controversia, an per hujusmodi Constitutionem, quotannis renovatam, censeatur derogari praefato decreto Tridentini. Enimvero extra controversiam est, per illam ademptum esse Regularibus, aliisve privilegium, si quod antea habuerint, quempiam absolvendi ab haeresis crimine: quin immo, quamvis ab ipsomet summo Pontifice, tempore Jubilaei, cuilibet Confessario, ex approbatis a locorum Ordinariis, amplissima concedatur potestas omnia remittendi facinora, atque in foro Sacramentali quaslibet relaxandi censuras, sibi quomodocumque, etiam virtute Bullae Coenae, reservatas; per eam tamen, aliasve similes concessiones, nunquam collatam censeri auctoritatem absolvendi a crimine haeresis, nisi hoc fuerit specialiter, et nominatim expressum, declaravit *Alexander VII.* in suo decreto, a nobis relato, et accurate expenso *in nostra Institut. 4.* quod est hujusmodi; *Sanctissimus Dominus noster* Alexander *Papa VII. sub die 23. Martii 1656. inhaerendo declarationibus alias Praedecessoribus suis factis, ad removendam omnem dubitandi occasionem, et ne circa id in posterum ullo tempore haesitari contingat, quum crimen haeresis, prae ceteris gravissimum, speciali nota dignum sit, decrevit, facultatem absolvendi ab haeresi, in Jubilaeis, vel aliis similibus concessionibus, non censeri comprehensam, nisi expressis verbis concedatur facultas absolvendi ab haeresi.* Et siquidem haec facultas non exprimitur in Bulla Cruciatae, idcirco *Gregorius XIII.* jam antea edixerat, neminem posse, illius tantum obtentu, solvi a censura, in quam propter haeresim incidit, quod videre est apud *Emmanuelem Rodericum in addit. ad Bullam Cruciatae §. 9. n. 66.*

VI. Sed nihilominus specialis est ratio dubitandi, num per eamdem Bullam Coenae sit ablata etiam Episcopis potestas absolvendi ab haeresi occulta, iisdem tributa a Concilio Tridentino: huic quippe existimant plerique cum *Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 26. n. 7. circa medium*, non derogari, sine expressa ejusdem mentione, qualis in Bulla Coenae non occurrit. Ac-

cedit, incredibile videri, *Pium IV.* qui decreta Concilii Tridentini approbavit, omnemque adhibuit operam, ut per omnes orbis Christiani provincias promulgarentur, eodem ipso anno, quo hoc negotium urgebat, atque eorumdem decretorum acceptationem, et religiosam observationem impense commendabat, in Bulla Coenae, quam consueto more evulgavit, voluisse derogare praefato decreto Episcopis favorabili; indignati enim fuissent Episcopi, si audivissent, se compelli ad subeunda onera sibi a Tridentino imposita, eo ipso tempore, quo privabantur privilegio sibimet ipsis ab eodem Tridentino indulto. Quum autem Bulla Coenae etiam tum munita esset iisdem clausulis derogatoriis, quibus nunc est referta, praesumendum est, per istas voluisse, et velle Pontifices revocare dumtaxat facultates absolvendi ab haeresi, a suis Antecessoribus concessas, non vero illam, qua justis de causis sunt Episcopi a Concilio Tridentino donati. Ita ratiocinatur *Bannes in* 2.2. *quaest.*11. *art.*3. Aragonius *ibid. art.*1. *col.*10. Hurtadus *disp.* 84. *sect.* 2. Gutierrez *Canonicar. Quaestion. lib.*1. *cap.*13. Fagundez *in* 2.*praeceptum Ecclesiae lib.*8. *cap.*8. *num.*33. Campegius in additione ad Zanchinum *de haeresi cap.*34. Bossius *de Jubilaeo sect.*1. *cap.*10. §.5. Leander *part.*4. *tract.*2. *disp.*17. *quaest.*45. aliique, quos referunt Sanchez *lib.* 2. *in Decalogum cap.*11. *num. ult.* et Diana 1. *part. tract. de absolutione ab haeresi resolut.* 2.

VII. Verum utrumque argumentum nullo labore refellunt Auctores contrarii, quos citant, et sequuntur *Sanchez lib.*2. *moral. disp.* 3. §.2. *num.*22. Garcias *de Benef.part.*11. *cap.*9. *n.*121. Barbosa *ad dict. cap.*6. *sect.*24. *de reform. et de offic. et potest. Episc. allegat.*40. *num.* 3. Cardinalis de Lugo *de virtute Fidei disp.* 23. *sect.*3. §.1. Rosignolus *de censuris tom.*1. *quaest.*1. *c.*25 *num.* 7. Duard. *in Bullam Coenae lib.* 3. §. 2. *quaest.*11. *num.*43. Clericatus *de Poenit. dec.*45. *num.*4. *et seq.* Anacletus Reiffenstuel *lib.*5. *Decretal. tit.*7. §.7. *num.*351. *et seq.* aliique quamplurimi. Meliori sane, et veriori judicio contendunt isti, facultatem, de qua loquimur, esse Episcopis per Bullam Coenae ademptam, et Romano Pontifici reservatam; nec multum negotii ipsis facessunt argumenta in contrarium adducta. Ad primum quippe ajunt, sufficienter derogari Concilio Tridentino per illam generalem clausulam, in Bulla Coenae contentam: *Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis, et cujusvis Concilii decretis*: etenim, quum nullum, praeter Tridentinum, reperiatur Concilium, a quo data sit Episcopis potestas absolvendi ab haeresi, allegata verba, quibus Pontifex eamdem potestatem sibi deinceps reservat, unice alludere queunt ad enuntiatum Tridentini decretum, cui in hac parte se derogare declarat. Ad haec, ut Papa deroget Concilio Tridentino, non est necesse, ut expressam faciat ejusdem mentionem, sed satis est, ut aliquid statuat, quod Tridentini decretis adversetur: siquidem, quum ipsimet Tridentini Patres *cap.ult.sess.* 25. *de reform.* sua decreta subjecerint judicio, et voluntati summi Pontificis. *Omnia, et singula, sub quibuscumque clausulis, et verbis, quae . . . in hoc sacro Concilio statuta sunt*, declarat, *ita decreta fuisse, ut in his salva semper auctoritas Sedis Apostolicae et sit, et esse intelligatur*: idcirco Pontifex aliquid edicens contra aliquam Tridentini sanctionem, non operatur contra mentem ejusdem Concilii, neque illam exerit supremam auctoritatem, sibi a Christo Domino collatam relaxandi, et immutandi, quum opus fuerit, quamcumque legem Ecclesiasticam; sed potius eo utitur arbitrio, a cujus nutu voluit idem Tridentinum suarum sanctionum firmitatem pendere: quod apposite expendunt *Garcias de Benefic. part.* 4. *c.* 5. *num.* 32. *et* 33. Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell. gloss.* 6. *n.* 120. Bonacina *de censur. in Bulla Coenae disp.*1. *quaest.* 2. *punct.* 2. *n.*8. et Fagnanus *in Cap.Nulla*, *n.*86. *de concess. Praebendae.*

VIII. Alterum, quod proferunt argumentum, ut aliquid haberet roboris, in primis probandum esset, quod gratis assumitur, nimirum Bullam Coenae, a *Pio IV.* de more promulgatam, iisdem fuisse munitam clausulis, quae leguntur in similibus Constitutionibus, a posterioribus Pontificibus editis. Enimvero enuntiata verba: *Non obstantibus cujusvis Concilii decretis*: non leguntur in Bulla Coenae promulgata a *Martino V.* quae refertur a *S.Antonio* 3. *part. tit.* 24. *cap.* 72. neque in Bulla Coenae promulgata a Paulo III. quae est 10. inter Constitutiones ejusdem Pontificis *Bullar. tom.* 1. quin immo Cardinalis *de Lugo de virtute Fidei cit. disp.* 23. *sect.* 3. §. 1 *num.* 48. testatur, se ea verba non invenisse in ulla Bulla Coenae ante *Gregorium XIII.* ex quo conjicit, neque a *Pio IV.* fuisse adhibita; ac proinde corruit potissimum agumentum, cui plurimum fidunt Auctores stantes pro contraria opinione.

IX. Deinde, quum haec controversia non versetur circa jus, sed circa factum; nemo quippe Catholicorum dubitat, potuisse Pontificem facultatem, de qua agitur, Episcopis adimere, sed solum disputant, an re ipsa ademerit: non est ex meris praesumptionibus, et conjecturis colligenda voluntas summorum Pontificum, quam ipsimet diserte explicuerunt. Etenim *S. Pius V.* et *Gregorius XIII.* de hac re interrogati, indubitanter responderunt, nulli, praeter Papam, hodie integrum esse, quemquam absolvere ab haeresi, etiam occultissima; eo quod Papa, per Bullam Coenae, ejusmodi facultatem sibi reservet: sicuti totidem verbis refert *Navarrus man. c.* 27. *n.* 275. addens, ab iisdem Pontificibus, ne Cardinali quidem summo Poenitentiario fuisse talem facultatem tributam, nisi multis limitationibus circumscriptam. Praeterea in Vita *S. Francisci Salesii*, descripta a *Petro Hyacinto Gallizia lib.* 2. *c.* 32. atque in alia alterius Auctoris, relata a *Gobat Theolog. experim. tract.* 7. *cas. n.* 370. legitur, eum ad Episcopatum promotum, coram *Clemente VIII.* examen subiisse, promovendis ad Episcopatum ab eodem Pontifice indictum, atque inter quaestiones eidem propositas de hac fuisse a Pontifice interrogatum: *Possent ne Episcopi ab haeresi absolvere?* Respondit *Salesius*: *Posse, virtute facultatis iisdem facta a Tridentino*. At, aliam sibi mentem, aliam esse voluntatem mox subjecit Pontifex. Ad quod *Salesius*: *Siquidem haec est mens Sanctitatis vestrae, eidem acquiesco, atque e mea sententia recedo*. Idem, nec semel, decisum est a sacris Urbis Congregationibus, quarum ministerio solent Pontifices mentem suam manifestare, ita quippe declaratum a sacra Congregatione S. Officii testantur *Penia*, Romanae Rotae Auditor, in notis ad *Eymericum* 3. *part. quaest.* 92. *comment.* 141. §. *Equidem*, et Cardinalis *Albitius*, qui ejusdem Congregationis Assessoris munus obierat, *in suo tract. de Inconst. in Fide cap.* 25. *num.* 4. *et seq.* idemque responsum datum a sacra Congregatione Concilii, narrant *Fagnanus in Cap. Quoniam*, *num.* 29. *de Constitutionibus*, et *in Cap. Dilectus*, *num.* 40. *de tempor. Ordinat.* ac Cardinalis Petra *in comment. ad Constit.* 18. *Innocentii IV. tom.* 3. *num.* 19. *et seq.* Quocirca *Suarez*, qui *in tract. de censuris disp.* 21. *sect.* 3. *num.* 5. probabilem censuerat opinionem, Episcopis favorabilem, quum postea diligentius expenderit allegata summorum Pontificum, sacrarumque Congregationum responsa, e priori sententia recessit, et *in tract. de Fide disp.* 12. *sect.* 4. *n.* 13. aperte docuit, nulla probabili ratione posse hodie astrui Episcopis potestatem absolvendi ab haeresi. Et Cardinalis *de Lugo cit. sect.* 3. §. 1. *n.* 46. post quaestionem in utramque partem versatam, eadem respiciens decreta, concludit. *Mihi moraliter certa est Pontificis mens, et sensus Romanae Curiae, in qua omnes Pontificis ministri pro certo supponunt, singulis annis denuo eam facultatem Episcopis auferri, et ea solum de causa, ad eumque finem addita esse in Bulla Coenae verba illa, quibus revocantur facultates concessae etiam per cujusvis Concilii decreta*. Ac denique *Fagnanus in cit. Cap. Dilectus*, *n.* 31. postquam indicatam retulit declarationem editam a sacra Congregatione Concilii, ait: *Unde frustra nonnulli ex recentioribus Theologis hunc articulum in controversiam adducunt, quum habeamus claram determinationem sacrae Congregationis*.

X. Sed majorem adhuc firmitatem huic sententiae adjecit *Alexander VII.* cum die 24. Septembris 1665. hanc inter ceteras propositionem proscripsit: *Sententia asserens, Bullam Coenae solum prohibere absolutionem haeresis, et aliorum criminum, quando publica sunt, et id non derogare facultati Tridentini, in qua de occultis criminibus sermo est, anno* 1629. 18. *Julii in Consistorio sacrae Congregationis Eminentissimorum Cardinalium visa, et tolerata est*. Fatemur equidem, damnationis telum non directe confodere opinionem asserentem Episcopis auctoritatem absolvendi ab haeresi occulta, sed solum directe perstringere quorumdam audaciam, et imposturam, qui, ut eamdem opinionem validissima fulcirent auctoritate, in vulgus jactabant, eam, a sacra Congregatione examinatam, omnem evasisse censuram; uti advertunt *Salmanticenses in Cursu morali tom.* 4. *tract.* 18. *de privilegiis c.* 4. §. 1. *n.* 163. et Milante *exercit.* 3. *in tertiam psopositionem damnatam ab* Alexandro VII. *pag.* 19. At nihilominus nemo facile inficiabitur, damnationis ictum grave vulnus indirecte infixisse etiam opinioni, quam sui Auctores praedicta impostura tutabantur: parum enim solicitus fuisset Pontifex de praecipuo evertendo argumento, quo ea fulciebatur opinio, si illam quoquo modo probabilem, ac tolerabilem reputasset; quemadmodum ratiocinatur *Dominicus Viva in eamdem tertiam propositionem* Alexandri VII. recte inde inferens, praefatam opinionem e sua probabilitate,

si quam antea haberet, plurimum saltem fuisse deturbatam.

CAPUT QUINTUM.

Alia evertuntur argumenta, quibus speciatim suffulti nonnulli Auctores Gallicani, facultatem absolvendi ab haeresi, quam aliis ablatam haud difficulter admittunt, in suae nationis Episcopis intactam perseverare, asseverant.

POtestatem, de qua hactenus disseruimus, aliis innixi argumentis, suae gentis Episcopis vindicare conantur plures Doctores Galli, quos sequuntur *Tournely*, seu verius, Continuator *Theolog. moral. ejusdem tom.* 2. *tract.* 3. *censuris part.* 1. *pag.* 371. *edit. Venet.* et Pontas *verb. Casus reservati cas.* 4. Aliqui enim, teste *Thomassino de vet. et nov. Eccles. discipl. part.* 1. *lib.* 2. *c.* 13. *n.* 8. §. *Accessit*, eam in Galliarum Praesules derivatam volunt a consuetudine, tacito Romani Pontificis consensu roborata, quae jamdiu obtinuit, ut Episcopi occultos haereticos in foro Sacramentali absolvant: *Absolvunt tamen ab haeresi* (ait Thomassinus) *Episcopi Galliarum, non contradicente, adeoque, ut ex regulis Juris ipsi interpretantur, consentiente Pontifice*. Alii vero, cum Gibert *in suo tract. de usu Ecclesiae Gallicanae in materiam censurarum tit.* 17. ideo per Bullam Coenae non revocatam defendunt Gallicanis Episcopis auctoritatem absolvendi ab haeresi occulta, iisdem concessam a Tridentino, quia praefata Bulla, ut ipsi ajunt, et pluribus suadere conatur *Gibert*, nunquam fuit in Galliis recepta.

II. Verum neque ejusmodi argumenta tantae sunt efficacitatis, ut illud evincant, quod praedicti Auctores contendunt: etiam, quod spectat ad non acceptationem Bullae Coenae, mirum est, non vidisse *Gibertum*, ejusmodi argumentum in ipsum retorqueri: nam, sicuti in Galliis, uti *Gibertus*, ejusque asseclae ajunt, neque promulgata, usu recepta unquam fuit Bulla Coenae, ita pariter, iisdem asserentibus, nec publicatum, nec receptum ibidem fuit Concilium Tridentinum quoad decreta respicientia disciplinam: *Episcopi illarum regionum, in quibus Concilium Tridentinum adhuc receptum non est, non possunt uti hac facultate concessa in hoc decreto*, scilicet *cap.* 6. *sess.* 24. de quo disputabatur: rescripsit sacra Congregatio Concilii, apud Cardinalem *de Lugo cit. disp.* 23. *sect.* 3. §. 1. *num.* 54. Equidem quum facultas absolvendi ab haeresi occulta, unice ex Concilio Tridentino, in Episcopos dimanaverit, non potuit illam participare, qui Tridentino aditum in suam dioecesim occlusit; neque aequum est, ut id commodi ex Concilio reportent, qui ejus onera subire detrectant: quemadmodum cum eodem *de Lugo* ad rem prosequuntur Doctores congesti a *Sanchez c. lib.* 2. *in Decalogum cap.* 11. atque a Barbosa *ad cit. cap.* 6. *sess.* 24. *num.* 3.

III. Quod vero attinet ad consuetudinem, tacito Romani Pontificis consensu approbatam, quam in plerisque Galliarum dioecesibus jamdudum obtinuisse, ajebat *Thomassinus*, ut earumdem Praesules passim ab haeresis crimine suos subditos absolvant; *Thomassinum* confundere suspicamur haeresim occultam, de qua est quaestio, cum haeresi ad Episcopi forum jam deducta, a qua, jam praemonuimus, jus esse cuilibet Episcopo resipiscentem reum in utroque foro absolvendi. Hanc porro suspicionem nobis injiciunt Comitia Cleri Gallicani, anni 1585. ab eodem *Thomassino* indicata, quae, teste *du Taix*, communi suffragio rogandum statuerunt Pontificem, ut Episcopis, eorumque Officialibus veniam daret absolvendi haereticos ad Ecclesiae Catholicae gremium redeuntes: necessarium etenim non fuisset, hanc facultatem pro omnibus Regni Episcopis a Pontifice efflagitare, si jam plerique illam consuetudine, aliove modo a se acquisitam ibidem exercuissent. Idem privilegium, quod omnibus concedi exoptarunt Cleri Comitia, non diu antea sibi fieri curaverant Patres Conciliorum Provincialium Rotomagensis, anni 1581. et Turonensis, anni 1583. Primi siquidem, postquam decretum ediderant, quo adstruebatur Episcopi potestas absolvendi ab haeresi, iisdem a Tridentino tributa, re melius considerata, eam potestatem, post Bullam Coenae dubiam saltem, atque incertam agnoverunt, ac proinde sibi fieri a Pontifice postularunt, ita ad *Gregorium XIII.* scribentes: *Circa decretum de casibus reservatis, ubi dicitur ex Concilio Tridentino, Episcopos absolvere ab haeresi, videtur contra Bullam de Coena Domini, et reservationem factam per Dominos* Pios *Quartum, et Quintum. Sed plures potius manebunt in haeresi, quam propter eam mittant ad Sedem Apostolicam; et interea, dum mittitur, et expectatur absolutio, multae incidere possunt tentationes, et mutationes. Ideo humillime supplicant Episcopi, ut dignetur sua Sanctitas illis*

potestatem ex decreto Tridentino concedere. Hisce vero precibus indulgendum censuit Pontifex, sed solum ad tempus, rescribens: *Pro necessitate provinciae concedetur ad tempus haec facultas absolvendi, juxta decretum Concilii Tridentini, cui magis visum fuerit*, *tom.* 10. Collectionis *Harduini col.* 1266. Patres autem Turonenses *eodem tom.* 10. *col.* 1393. in Synodi qrooemio *c.* 2. sanxere: *A sua Sanctitate, cujus judicio, et censurae omnia in praesenti Concilio sancita, et definita subjiciuntur, supplex Synodus, quam potest, efflagitat obnixe, ut Episcopis Provinciae, eorumque Vicariis, Officialibus, et Paenitentiariis, facultatem ab haeresi absolvendi, ac haereticos Ecclesiae restituendi, iis interdictam, concedere dignetur; quo facilius haeresis labe infecti, eadem ejurata, ad Ecclesiae Catholicae gremium revertantur*. Habemus igitur viginti Patres Gallos, septem videlicet, qui Concilio Rotomagensi, et tredecim, qui Turonensi, vel per se, vel per suos Procuratores interfuere; praeter plures Abbates, et Procuratores Capitulorum, qui eorumdem Conciliorum decretis subscripsere, quibus presuasum fuit, virtute Bullae Coenae, vetitum sibi esse uti facultate Episcopis facta a Tridentino, et occultos haereticos, sine speciali Pontificis venia, Ecclesiae restituere. Idem universim sentiunt aliarum nationum Episcopi, qui non audent haereticos a censurarum nexu absolvere sine speciali privilegio summi Pontificis, a quo illud et petere, et impetrare solent: quod de Episcopis Germaniae testantur *Gohat Theolog. experim. tract.* 7. *cas.* 8. *n.* 371. et Reinflenstuel *ad cit. tit.* 7. *lib.* 5. *Decretal. n.* 397. de Episcopis vero degentibus in Anglia, Hibernia, et Hollandia, refert *Arsdekin Theolog. tripartit. tom.* 2. *part.* 2. *tract.* 2. *c.* 5. §. 1. 5. *et* 6.

IV. Judicent nunc alii Antistites, an ipsi valeant, sine temeritatis nota, tot illustrium et amplissimorum Praesulum exemplis contraire, eamque auctoritatem sibi arrogare, atque etiam in Synodo ostentare, quam primae Sedi reservatam sacrae Urbis Congregationes, ac ipsimet summi Pontifices non semel declararunt, omnesque fere Theologi, sacrorum Canonum periti, paucis quibusdam exceptis, Episcopis per Bullam Coenae ablatam docent. Neque quoad hoc postpositos se credant Inquisitoribus, sicuti nonnullos Episcopos conqueri audivimus, quasi Inquisitoribus illa detur facultas, quae ipsis denegatur. Etenim (uti jam praenotavimus) aut sermo est de haeretico ad forum judiciale deducto, sive sponte suum delictum ad idem forum deferente; et tam Episcopus, quam Inquisitor potest illum pro utroque foro absolvere, et in Ecclesiae gremium recipere: aut sermo est de haeretico occulto; et istum neque Episcopus, neque Inquisitor potest solvere a vinculo excommunicationis, qua coram Deo, atque in foro conscientiae est innodatus: ac propterea Cardinalis *Albitius cit. c.* 25. *n.* 16. opportune, et fortasse ad praedictam praeoccupandam Episcoporum querimoniam, scripsit: *Quod dictum est de Episcopis, idem dicendum est de Inquisitoribus, qui nullo modo habent facultatem absolvendi haereticos in foro conscentiae*: idemque animadvertit Cardinalis *Petra loc. cit. n.* 28. *tom.* 3. *pag.* 180. inquiens: *Quamvis autem Inquisitores ab haeresi in foro judiciali absolvere possint, et talis absolutio pro utroque foro suffragetur, uti dixi, in foro tamen conscientiae ejusmodi facultatem nec habent, nec expedit, ut habeant*. Equidem non ignoramus, quod refert *Pallavicinus in hist. Concil. Trident. lib.* 23. *c.* 10. *n.* 4. optasse nimirum Oratores Hispanos, et Lusitanos, ut in eo ipso decreto *c.* 6. *sess.* 24. quo data est Episcopis potestas absolvendi ab haeresi occulta, prohiberentur iidem hac potestate uti in regnis, et locis, ubi est tribunal Inquisitionis: ex quo plerique conjiciunt, Inquisitoribus Hispaniae, et Lusitaniae idem jus jam antea fuisse, quod a Tridentino fuit etiam Episcopis concessum; secus quippe (ajunt) nulla fuisset ratio, cur praefati Oratores vellent, a decreto excipi loca, in quibus viget tribunal Inquisitionis. Scimus praeterea, nonnullos Doctores, congestos a *Diana in edit. coord. tom.* 5. *tract.* 8. *resolut.* 19. *et* 20. opinari, eamdem facultatem in iisdem Inquisitoribus etiam num perseverare. Verum, quidquid sit, an Inquisitores, praesertim Hispaniae, et Lusitaniae, auctoritatem unquam habuerint absolvendi in foro Sacramentali ab haeresi occulta, quod probabilius negat *Thomas del Bene de offic. S. Inquisit. part.* 1. *dub.* 57. *n.* 11. *et seq.* certum est, eam per Bullam Coenae esse revocatam, nec posse ab iisdem usurpari, nisi speciale privilegium obtineant a Sede Apostolica: quemadmodum ex iis, quae de Episcopis diximus, plane deducitur, aliisque allegatis docent *Barbosa de offic. et potest. Episc. allegat.* 46. *n.* 28. del Bene *n.* 13. *et seq.* ac Cardinalis Petra *cit. loc. n.* 29.

CAPUT SEXTUM.

Eadem jura Romani Pontificis laeduntur etiam per Synodalem constitutionem, infligentem degradationis poenam Clericis quorumdam atrociorum criminum reis.

TAm in antiquis, quam in nuperis Synodis, quo magis Clerici a delictis deterreantur, recensentur poenae canonicae, in delinquentes infligendae, et fit specialis mentio *degradationis*, cui fiunt obnoxii quorumdam atrociorum criminum rei. Haec prudenter sane, et laudabiliter in Synodos inseruntur: sed iterum periculum heic est, ne Episcopus, quum degradationem Clericis hujus, aut illius delicti sontibus comminatur, suae potestatis terminos praetergrediatur, et jura invadat Romani Pontificis; quod, qua ratione contingere queat, paucis ostendimus.

II. Adeo indecens semper, et probrosum visum est, sacris addici ministeriis hominem non integrae formae, ut, qui grave scelus admisit, in ceterorum Fidelium offensionem incurrens, si laicus adhuc sit, juxta vetustissimas, et sanctissimas Ecclesiae leges, in perpetuum arceri debeat a sacris suscipiendis Ordinibus; si vero jam fuerit inter Clericos cooptatus, sit e Clericali gradu dejiciendus. Primum ex Apostolo *Paulo* tradit *Augustinus tract.* 41. *in Joann. n.*10. *tom.* 3. *Oper. part.* 2. *col.* 575. ubi, praemissa distinctione, inter leviores culpas, quas *peccata* vocat, et graviora flagitia, quae *crimina* appellat, ea singulatim enumerat, quorum Apostolus prorsus insontes esse voluit sacris initiandos Ordinibus: *Apostolus* Paulus, *quando elegit ordinandos vel Presbyteros, vel Diaconos, et quicumque ordinandus est ad praeposituram Ecclesiae, non ait, si quis sine peccato est; hoc enim si diceret, omnis homo reprobaretur, nullus ordinaretur: sed ait, si quis sine crimine est, sicuti est homicidium, adulterium, aliqua immunditia fornicationis, furtum, fraus, sacrilegium, et cetera hujusmodi.* Alterum praescribent innumeri canones, e quibus paucos exhibemus. Canon 25. ex Apostolicis, ex recensione Cotelerii, statuit: *Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus, qui in fornicatione, aut perjurio, aut furto captus est, deponatur: non tamen Communione privetur*: et Canon 30. *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus per pecunias hanc obtinuerit dignitatem, dejiciatur et ipse, et ordinator ejus, et a communione modis omnibus abscindatur*. S.Basilius *epist. ad Amphilochium de Canonibus can.* 3. *tom.* 3. *Oper. pag.* 271. *Diaconus post Diaconatum fornicatus, Diaconatu ejicietur quidem, sed in laicorum detrusus locum a communione non arcebitur*. Concilium Aurelianense III. anni 538. *can.* 7. *Si quis adulterasse aut confessus fuerit, vel convictus; depositus ab officio, communione concessa, in monasterio toto vitae suae tempore retrudatur*: *tom.* 2. Collectionis *Harduini col.* 1425. Et ibidem *can.* 8. *Si quis Clericus furtum, aut falsitatem admiserit, quia capitalia et ipsa sunt crimina, communione concessa, ab Ordine degradetur*. Ex his, aliisque hujus generis multis, quae in antiquis Synodis passim occurrunt, non solum crimina addiscimus, propter quae Clerici e gradu deturbabuntur, sed etiam colligimus, ejectionem e Clericali gradu minorem fuisse poenam, quam esset segregatio e consortio Fidelium, seu excommunicatio: aliquos enim audivimus e gradu deponendos, quin tamen idcirco essent communione privandi; quod adhuc clarius liquet *ex can.* 29. Apostolorum, ubi Clericus Ordinis ministerium exercere praesumens, a quo esset depositus, veluti gravioris criminis reus, severiori anathematis poena plecti jubetur: *Si quis Episcopus, aut Presbyter, aut Diaconus depositus juste super certis criminibus, ausus fuerit attrectare ministerium dudum sibi commissum, hic ab Ecclesia penitus abscindatur*. Placuit autem id obiter animadvertere, ut vel ex hoc appareat, quam gravis poena sit excommunicatio, qua majores nostri longe leviorem existimarunt ejectionem e gradu, atque hanc regulariter illi praemiserunt, ut delinquentes Clericos corrigerent: neque faciles fuerunt in ferenda anathematis sententia, quam plerique nostri temporis Antistites in Synodalium decretorum transgressores immoderate quandoque decernunt; de quo abusu plura suo loco.

III. Quamquam porro insequenti aetate nonnihil remissa fuerit antiquae disciplinae severitas, non tamen exolevit degradationis poena; sed etiamnum viget, et fertur in Clericos aut cujusdam atrocioris criminis reos, aut inemendabiles. Hanc poenam Theologi morales, et Canonistae saepe confundunt cum simplici depositione: sed revera, licet fortasse antiquioribus Ecclesiae seculis nullum intercederet inter utramque discrimen, attamen illud aut induxit, aut jam inductum agnovit *Clemens III.* sive (uti habetur in Collectione, qua utimur) *Coelestinus III. in*

Cap. Cum non ab homine, 10. *de judiciis*, ubi Clericum homicidii, furti, perjurii, seu alterius gravis criminis legitime convictum, primo jubet deponi, deinde excommunicari, et, crescente contumacia, anathematis, hoc est solemnioris excommunicationis, cum execratione mucrone feriri; ac demum, si in profundum malorum venerit, degradari, seu Curiae seculari puniendum tradi, praecipit. Differentia vero inter simplicem depositionem, et degradationem, in hoc sita est, ut scilicet per simplicem depositionem Clericus perpetuo quidem removeatur aut a suscepti Ordinis exercitio, aut ab officio, et Ecclesiasticae jurisdictionis usu, aut a Beneficio, aut denique ab Ordine simul, officio, et Beneficio; non tamen spolietur privilegio canonis, et fori, sed remaneat subjectus foro Ecclesiastico, neque ulla ratione subjiciatur jurisdictioni laicali: quod *ex modo cit. Cap. Cum non ab homine*, inferunt Abbas *in Cap. At si Clerici*, 4. §. *De adulteriis*, *n.* 2. *de judiciis*, Suarez *de censuris disp.* 30. *sect.* 1. *n.* 8. Engel *ad tit.* 37. *lib.* 5. *Decretal. n.* 11. Wiestner *ibidem n.* 73. Schmalzgrueber *n.* 135. nec obscure etiam inde colligitur, quod Clerici depositi, plerumque a sacris canonibus jubeantur detrudi in arctum monasterium, sicuti de Sacerdote revelante peccatum, sibi in sacramentali Confessione manifestatum, statuit *Innocentius III. in Cap. Omnis utriusque sexus*, *de poenit. et remiss.* nemo enim facile credet, Sacerdotem in monasterium detrusum, esse extra forum Ecclesiasticum, et laicali jurisdictioni obnoxium. At per veram degradationem Clericus non solum arcetur in perpetuum ab omni Ecclesiastico ministerio, omnique privatur Ecclesiastico officio, et Beneficio, verum etiam exuitur privilegio fori, et subjicitur potestati seculari, a qua post degradationem judicari, in carceres detrudi, secundum leges civiles puniri, et condemnari potest, perinde ac si esset laicus. Ante degradationem tamen *realem*, et *actualem*, retinet privilegium canonis, ita ut injiciens violentas manus in Clericum, solum *verbaliter* degradatum, et nondum *actu* traditum Curiae seculari, incidat in excommunicationem *Can. Si quis suadente*, 17. *quaest.* 4. quod docent Glossa *in Cap. Degradatio*, *verb. Privilegio*, *de poenis*, *in* 6. Panorm. *in Cap. Ad abolendam*, *n.* 11. *de haereticis*, Barbosa *in cit. Cap. Degradatio*, *n.* 9. Wiestner *ad cit. tit.* 37. *lib.* 5. *Decretal. n.* 78.

IV. Enim vero duplicem degradationem distinguit *Bonifacius VIII. in cit. Cap. Degradatio*: unam vocat *verbalem*, et est ipsa prolatio sententiae, per quam Judex Ecclesiasticus Clericum ejicit e gradu, et foro laicali addicit; aliam nominat *actualem*, seu realem, et est actus ipse, seu solemnis caeremonia, qua Episcopus Clericum, verbali sententia antea degradatum, sacris spoliat insignibus, et re ipsa tradit Curiae seculari. Degradatio verbalis olim fiebat in Provincialibus Episcoporum Synodis, ad quas Presbyterorum, aliorumque Ecclesiae Ministrorum criminales causae referebantur, ut ibidem discuterentur, et deciderentur, juxta canonem quintum Nicaenum. Verum, quum haud faciliter, et quotiescumque opus erat, ejusmodi Synodi congregarentur, propterea, ne Clericorum enormia facinora diu manerent impunita, in Concilio Carthaginiensi II. anni 390. *can.* 10. relato a *Gratiano Can.* 4. 15. *quaest.* 7. statutum est, ut in posterum quaecumque Clericorum causae etiam extra Synodum agitari, et terminari possent; hac tamen adjecta limitatione, ut, si ageretur de delicto exauctorationis sententiam merente, haec in Episcopum, nonnisi a duodecim, in Presbyterum a sex, in Diaconum a tribus simul congregatis Episcopis ferri potest; quem canonem renovavit Concilium Carthaginiense III. anni 397. *can.* 8. relato *eadem causa: et quaest. Can.* 5. ac proinde Concilium Hispalense II. anni 619. *can.* 6. relato pariter a *Gratiano cit. loc. Can.* 7. ait *Episcopus Sacerdotibus*, *ac Ministris solus honorem dare potest*, *auferre solus non potest*. Statutum a priscis canonibus Episcoporum numerum, ad verbalem degradationem Clericorum majorum Ordinum, praescripsit etiam *Bonifacius VIII. in cit. Cap. Degradatio*; solumque permisit, ut Clerici minorum Ordinum possent sola proprii Episcopi sententia exauctorari. At, quoniam nonnulli maledici Ecclesiam calumniabantur, quasi tot Episcopos ad degradationis sententiam requireret, quot haud facile possent congregari, ut tali pacto majoribus Clericis, quocumque enormi flagitio conspurcatis, impunitatem daret, quod videre est apud *Boehmerum Jur. Eccles. Protestantium tom.* 5. *tit.* 37. *de poenis n.* 118. quumque insuper ea de re conquesti essent etiam Principes Germaniae, qui inter centum gravamina, quibus levamen, et remedium afferri ab *Hadriano VI.* summo Pontifice postulaverant, hoc *art.* 12.

exposuerant: *Et tandem, ut in peccatis, maleficiisque perpetrandis magis adhuc foveantur, praeter omnem aequitatis rationem, aliquatenus interdictum est Archiepiscopis, et Episcopis, ne malefactores hos publice criminali judicio reos agere possint, nisi prius degradatos: id quod tantis sumptibus, tantaque pompa celebrari oportet; ut propterea perquam rarissimum cuncti illi malefactores merita plectantur poena*: idcirco Tridentini Patres *sess.* 13. *cap.* 4. *de reform.* ad obstruendum os malignantium, sanxere, ut deinceps liceret Episcopo per se, vel per suum Vicarium Generalem, ad verbalem Clerici degradationem *in casibus, in quibus aliorum Episcoporum praesentia in numero a canonibus definito requiritur, etiam absque illis procedere; adhibitis tamen, et in hoc sibi assistentibus totidem Abbatibus, usum Mitrae, et Baculi ex privilegio Apostolico habentibus, si in civitate, aut dioecesi reperiri, et commode interesse possint; alioquin aliis personis in Ecclesiastica dignitate constitutis, quae aetate graves, ac Juris scientia commendabiles existant*. Ejusmodi porro sive Abbates, sive alias personas in Ecclesiastica dignitate constitutas, non adhiberi tamquam meros consiliarios, sed esse Judices assessores, quibus competit suffragium decisivum, recte docent *Suarez de censuris disp.* 30. *sect.* 1. *num.* 20. et Barbosa *ad cit. cap. Tridentini num.* 8. sunt enim suffecti in locum Episcoporum, quos veros fuisse Judices, constat ex allegatis juribus, et adhuc *Clarius in Cap.* 3. *de sententia, et re judicata*, ubi dicitur: *Non potest quemquam a Sacerdotali gradu* (*nisi justis ex causis*) *concors Sacerdotum sententia submovere*: quin immo ex hoc textu inferri arbitrantur *Maranta de ordin. Judic. part.* 4. *dist.* 11. *n.* 71. Barbosa *de offic. et potest. Episc. allegat.* 110. *n.* 28. Reiffenstuel *ad cit. tit. de poenis num.* 44. Schmalzgrueber *ibidem num.* 146. aliique ab his citati, necesse esse, ut in degradationem Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, omnes praedicti, Episcopo assidentes, unanimiter consentiant.

V. Post degradationem verbalem, si procedendum sit ad realem, Clericus degradandus, sacris vestibus indutus, ac si celebraret, vel, si infra Sacerdotium sit constitutus, alium sui Ordinis actum exercere deberet, adducitur ad Episcopum; praesentibus aliis Episcopis, seu Abbatibus, aliisve, qui degradationis sententiam protulerunt, atque adstante etiam Judice seculari: Episcopus vero eum gradatim exuit singulis Ordinum insignibus, incipiens ab illo, quod eidem in Ordinatione ultimo loco traditum est, ceterisque adhibitis caeremoniis, quae praescribuntur *in cit. Cap. Degradatio*, et habentur in Pontificali Romano: quibus expletis, degradatum tradit Judici seculari, secundum laicorum leges, puniendum; sed simul eumdem Judicem serio, atque ex animo rogat, ut sententiam moderari, atque a poena sanguinis abstinere velit: sicuti habetur *in Cap. Novimus*, 17. *de verb. significat.* Eaedem caeremoniae, et solemnitates, juxta laudatam Decretalem *Bonifacii VIII.* et Pontificale Romanum, essent adhibendae in actuali degradatione Clerici minorum Ordinum, aut etiam primae Tonsurae, sed multis saltem in locis, teste *Van-Espen Jur. Eccles. univers. part.* 3. *tit.* 11. *cap.* 2. *num.* 61. *et seq.* quoad Clericos ejusmodi non sunt in usu.

VI. Actualis degradationis, per quam Clericus Sacerdotali, et Clericali dignitate quodammodo denudatur, et quasi redigitur ad laicalem conditionem, rudimenta habemus *in Novella* 83. ubi *Justinianus* Imperator ait: *Illud palam est, si reum esse putaverit eum, qui convenitur, provinciae Praeses, et poena judicaverit dignum; prius hunc spoliari a Deo amabili Episcopo Sacerdotali dignitate, et ita sub legum fieri manu*. Verum *Gothofredus ad leg.* 39. *tit.* 2. *lib.* 16. *Cod. Theodosian.* observat, Clericos exauctoratos non semper tum fuisse traditos Curiae seculari, ut afficerentur morte, vel alia capitali poena, uti nunc fit, sed ut jam dejecti ab Ecclesiastici gradus honore, ac Clericalibus exuti praerogativis, addicerentur *Curiae*, id est Collegio alicujus civitatis, in quo, perinde ac laici, subire cogerentur officia, ad quae ceteri cives tenebantur: ipsi autem, utpote qui se indignos praebuerant Clericatu, et ob morum improbitatem fuerant ex Ecclesiae Ministrorum albo expuncti, plerumque demandabantur ad humiliora, magisque abjecta Curiae ministeria, iisque in perpetuum addicebantur, ut tali pacto omnem amitterent spem pristinum recuperandi in Ecclesia gradum. Quare *Honorius* Imperator eam tulit legem, quam Gothofredus exornat, ubi de Clericis ab officio depositis in hunc modum statuit: *Quemcumque Clericorum indignum officio suo Episcopus judicaverit, et ab Ecclesiae ministerio segregaverit, aut si qui professum sacrae Religionis sponte dereliquerit, continuo sibi eum Curia vindicet; ut liber illi ultra ad Ecclesiam recursus esse non possit: et pro homi-*

num qualitate, et quantitate patrimonii, vel Ordini suo, vel Collegio civitatis adjungatur, modo ut, quibuscumque apti erunt, publicis necessitatibus obligentur.

VII. Sed, ut ut res tunc se habuerit, hodie nullus Clericorum solemniter degradatus re ipsa traditur Curiae saeculari, nisi qui ob grandia delicta meretur poenam capitalem. Quin immo, non ob quodlibet crimen, cui est a legibus inflicta poena ultimi supplicii, potest Clericus exauctorari, et saeculari foro subjici; sed debet esse crimen, cui a Jure communi Ecclesiastico, aut a Pontificiis sanctionibus sit expresse, et nominatim annexa degradationis poena. Ejusmodi autem crimina sunt: Primo, haeresis, et multo magis apostasia a Fide, saltem quum quis in illam relapsus, aut in ea pertinax est, *Cap. Ad abolendam*, §. *Praesenti*, *Cap. Excommunicamus*, 1. §. *Damnati*, *de haereticis*, *Cap. Quoniam*, et *Cap. Super eo*, *eod. in 6.* Inter haereticos vero magis adhuc specialiter actuali degradatione puniendi decernuntur negantes mysterium Sanctissimae Trinitatis, vel Christi Domini conceptionem opera solius Spiritus Sancti, seu intactam Deiparae virginitatem, aut ejusdem Christi Domini mortem, juxta Constitutionem *Pauli IV.* innovatam a *Clemente VIII. Constit. 97. Bullar. tom. 3.* Secundo, falsificatio litterarum Apostolicarum, *Cap. Ad falsariorum*, 7. *de crimine falsi*, et *Cap. Novimus*, 27. *de verb. signific.* Tertio, gravis contumelia, vel calumnia proprio Episcopo illata, seu structae eidem insidiae, et in ejus necem conspiratio, *Can. Si quis 11. quaest. 1.* Quia tamen plerique Auctores, ac praesertim Glossa *in cit. Cap. Novimus*, *verb. Tradatur*, Panormitanus *in Cap. At si Clerici*, *de judiciis*, *num. 37.* et Sylvester *verb. Degradatio num. 4.* docent, non posse Clericum ob ejusmodi crimen degradari, nisi fuerit incorrigibilis; si eorum doctrina admittatur, non poterit illud recenseri inter specialia delicta, quae in praesens enumeramus: nam, ut ad rem advertit *Oliva de foro Ecclesiastico part. 2. quaest. 12. num. 14.* quaecumque alia enormia Clericorum flagitia poterunt actuali degradatione animadverti, si in illis Clerici obstinate perseverent, quod paulo inferius declarabitur. Quartum est, quod vulgari nomine dicimus *assassinium*, *Cap. 1. de homicidio*, *in 6.* Quintum est nefandum crimen, frequentatum, hoc est non semel tantum commissum, ex Constitutione 95. *S. Pii V.* quae incipit *Horrendum tom. 4. part. 3. Bullar. pag. 33.* Sextum est solicitatio ad turpia in Confessione sacramentali; si enim eam aggravent peculiares quaedam circumstantiae, Sacerdos illius reus degradari permittitur in Constitutione 34. *Gregorii XV. Bullar. tom. 3.* Notandum tamen, quod ab eo tempore, quo haec Constitutio edita fuit, nullum exemplum reperire datum est, quod hujusmodi solicitationis, cum circumstantiis etiam quantumcumque aggravantibus, reus degradatione punitus, et foro seculari traditus fuerit; quod etiam observat Cardinalis *Albitius in cit. Tractatu de Incostantia in Fide part. 1. cap. 15. num. 13.* Unde Constitutio ipsa ad terrorem praecipue incutiendum facta fuisse videtur. Septimum est celebratio Missae, aut exceptio Confessionis sacramentalis, temere praesumpta ab eo, qui sacro Presbyteratus Ordine non est initiatus ex Constitutionibus *Clementis VIII.* atque *Urbani VIII.* a nobis innovatis in nostra Constitutione 97. *nostri Bullar. tom. 1. pag. 342.* Octavum est fabricatio, tonsio, aut adulteratio monetae aureae, vel argenteae, ejusque adulteratae erogatio, vel expositio in regnis, provinciis, et civitatibus Italiae, ex Constitutione *Urbani VIII.* quae incipit *In suprema*, *Bullar. tom. 4.* Nonum est sacrilegum, et execrabile furtum sanctissimae Eucharistiae, sive cum sacra Pyxide, sive sine illa, quis sacram Hostiam surripiat, et apud se retinere, aut alio transferre praesumat, juxta Constitutiones *Innocentii XI.* et *Alexandri VIII.* a nobis confirmatas in nostra Constitutione 93. *nostri Bullar. tom. 1. pag. 314.* Decimum est illius crimen, qui abortum foetus animati vel per se, vel per alium procurat, effectu sequente, ex Constitutione *Sixti V.* quae incipit *Effrenatam*. Diximus autem foetus animati, licet *Sixtus* pari jure habendum statuerit inanimati, ac animati foetus abortum, quia *Gregorius XIV.* per aliam suam Constitutionem, quae incipit *Sedes Apostolica*, Sixtinam praedictam moderando, illius sanctionem ad abortum foetus animati restrinxit; et hoc etiam casu facultatem absolvendi ab incursa excommunicatione, quam *Sixtus* Apostolicae Sedi reservaverat, locorum Ordinariis concessit.

VIII. Undecimum ab aliquibus recensetur maleficium, seu sortilegium, ex quo unius, aut plurium personarum mors sequuta comprobetur; hujusmodi enim maleficii, seu sortilegii reus, etiam primo lapsu, Curiae seculari tradendus decernitur in Constitutione 46. *Gregorii*

XV. data die 20. Maji 1623. quae incipit *Omnipotentis Dei*, *Bullar. tom. 3.* Verum haec Constitutio de Clericorum degradatione non loquitur, ut observat, et probat Cardinalis *Albitius in dicto Tractatu de Inconst. in Fide part. 1. cap. 32. num.* 150. Nos autem heic agimus de Clerici degradatione, ejusque traditione brachio seculari. Duodecimum pariter ab aliquibus numeratur polygamia, quum quis nimirum, falsum professus nomen, et cognomen, uxore vivente, aliam ducit; quem scilicet *Vrbanus VIII.* per suam Constitutionem, quae incipit *Magnum*, die 20. Junii 1637. editam, Curiae seculari tradendum sanxit. Sed, quum nec in ea Constitutione degradationis mentio ulla fiat, evidens est, Clericos in ipsa comprehensos non esse. Praeterea dici potest, hanc etiam Constitutionem ad terrorem potissimum editam fuisse; siquidem Congregatio S. Officii anno 1647. nimirum vix annis decem ab illius promulgatione elapsis, ab Archiepiscopo Beneventano interogata, qua poena puniendus esset polygamus, ita respondit: *Polygamorum poena, si falsos testes ad suum liberum statum comprobandum non induxerit, post abjurationem de vehementi, solet esse damnatio ad triremes per quinquennium, si vero induxerit, per septennium. Falsi testes ipsi quoque damnantur ad triremes per quinquennium, aut brevius tempus, pro delicti sui qualitate.*

IX. Praeter praemissa igitur nominatim excepta, alia etsi aeque gravia, aut etiam graviora Clericorum scelera, tum demum actuali degradatione vindicari permittit *Caelestinus III. in cit. Cap. Cum non ab homine, de judiciis*, quum Clericus, depositionis, et excommunicationis poenis antea coercitus, non resipiscit, sed *in profundum malorum veniens contemnit*: tunc quippe (uti textus loquitur), *quum Ecclesia non habeat ultra quid faciat, ne possit esse ultra perditio plurimorum, per secularem comprimendus est potestatem*. At nihilominus plures Doctores ita hanc Decretalem interpretantur, ut per eam minime prohiberi opinentur, ne Clericus parricidii, homicidii insidiosi, aut sacrilegii, vel alterius atrocissimi criminis reus, praedictis poenarum gradibus non servatis, statim tradi possit Curiae seculari. Ita *ad praed. Cap.* docuere *Ancharanus num.* 10. Alciatus *num.* 22. Martinus del Rio *Disquisit. magicar. lib. 5. sect. 16. §. Si quaeras quid Judici liceat*, aliique relati a *Farinaccio Prax. crim. quaest.* 8. *n.* 81.

X. Verum communis Doctorum sententia indubitanter affirmat, ad actualem Clerici, cujuscumque criminis rei, degradationem, praeter enumeratos casus, a Jure speciatim expressos, non posse procedi, nisi ille sit incorrigibilis, hoc est, uti a Caelestino audivimus, nisi Ecclesiae monita, sibique gradatim inflictas canonicas depositionis, et excommunicationis poenas, pervicaciter contempserit; superfluum quippe fuisset, in quaedam peculiaria Clericorum flagitia degradationis poenam nominatim decernere, si haec potuisset cuicumque Clerico flagitioso statim irrogari. Neque ad rem facit, immanius scelus esse parricidium, quam forte sit aliquod ex iis exceptis, ob quod Clericus, nulla praemissa canonicarum poenarum gradatione, permittitur statim tradi Curiae seculari: etenim leges poenales non complectuntur delicta, quae non exprimunt, etiamsi sint expressis graviora; quod argumento *Cap. in poenis, de regul. jur. in 6.* probant Castro *de lege poenali lib. 2. c. 7. docum. 3.* et Suarez *lib. 6. de legib. c. 3. n. 5.* Quare *Innocentius III.* qui statim post *Coelestinum III.* Pontificatum tenuit, interrogatus ab Episcopo Londinensi, quid agendum foret de Clericis in latrociniis, aliisque magnis sceleribus deprehensis; eos deponendos quidem, seu verbaliter tantum degradandos, non tamen Curiae seculari tradendos, rescripsit *in Cap. Tuae, 6. de poenis*: *Ad illud, quod a nobis tertio requisisti, qualiter Clerici in latrociniis, vel aliis magnis sceleribus deprehensi, puniri debeant; respondemus, quod a suis Ordinibus degradati detrudi debeant in arctis monasteriis ad poenitentiam peragendam.* Et Bonifacius VIII. *in Cap. Felicis, eod. tit. in 6.* etsi hostiliter insectantes, aut percutientes S. R. E. Cardinalem, reos declaret criminis laesae majestatis, et veluti tales infames, atque intestabiles pronunciet, variisque poenis addicat, non tamen, si fuerint Clerici, actuali degradatione plectendos statuit.

XI. Instar igitur regulae sit, neminem Clericorum, quantumvis flagitiosum, posse ab Episcopo actu degradari, et Curiae seculari tradi, nisi post ei inflictas alias poenas *in cit. Cap. Cum ab homine* praescriptas, deprehensus fuerit inemendabilis; aut nisi sit reus alicujus ex enumeratis criminibus, a Jure communi, vel a Pontificiis sanctionibus nominatim expressis: quemadmodum docent *Ostiensis in Cap. 1. n. 2. de homicid.* Berojas *in Cap. At si Clerici, n.*

181. *de judiciis*, *verb. Mihi autem*, Covarr. *lib.* 2. *var. c.* 20. *n.* 7. Farinaccius *cit. Prax. criminal. quaest.* 8. *n.* 81. Fagnanus *in cit. Cap. Cum non ab homine*, *num.* 6. Pignattellus *tom.* 7. *consult.* 33. *n.* 35. *et seq.* aliique apud Raynaldum *ad Bannimenta Bonon. c.* 5. §. 1. *an.* 154. Ab hac regula, communi usu recepta, non recedat Episcopus, neque ad compescenda scelera, quae frequenter a suae dioecesis Clericis forte perpetrantur, fas sibi esse putet, in sua Synodo, solemnis, et actualis degradationis poenam in illorum sontes decernere; id quippe quum sit contra canones, unice pertinet ad Romanum Pontificem, cujus certe supremam jurisdictionem invadit, qui sua auctoritate maleficis Clericis eamdem poenam irrogare praesumit. Quod si alicubi tanta sit alicujus enormis criminis frequentia, et experientia compertum jam sit, alias poenas haud sufficientes esse ad Clericos ab illo deterrendos; poterit Episcopus summum Pontificem rogare, ut in Clericos, vel semel illud deinceps perpetrantes, decernat actualis degradationis sententiam, eamque a summo Pontifice latam, in sua Synodo, ad omnium terrorem, promulgare: sicuti faciendum monent *Farinaccius cit. quaest.* 8. et Panimoll. *docis.* 14. *adnotat.* 1. *n.* 25.

CAPUT SEPTIMUM.

De laesione jurium Apostolicae Sedis in unione beneficiorum, quae Seminario fit ab Episcopis in vim Decreti Concilii Tridentini Cap. XVIII. sess. XXIII. de Reformatione.

Sacrum Tridentinum Concilium inter alia adiumenta, quae Episcopis attulit, ut Clericorum Seminaria, prout vehementer optabat, sustentari possent, facultatem ipsis concessit uniendi Seminario *Beneficia aliquot simplicia*, *cujuscumque qualitatis et dignitatis fuerint etc. etiam ante vacationem*, *sine cultus Divini*, *et illa obtinentium praejudicio etc. quod locum habeat*, *etiamsi Beneficia sint reservata*, *vel affecta*, uti legitur *in c.* 18. *sess.* 23. *de reform.* Siquidem compertum est omnibus, aliqua existere Beneficia Ecclesiastica, quorum collatio reservata semper est Romano Pontifici aut in corpore Juris communis, uti videre est *in Cap. Licet et in Cap. Statutum*, *de præbend. in* 6. aut in Extravagantibus communibus, ut *in Cap. Injuncte titul. de electione*, in Extravaganti *Execrabilis*, *de praebendis*, *et dignitatibus*, in Extravaganti *ad regimen*, *eod. tit.* aut in Bullis *S. Pii V. Gregorii* XIII. aliorumque Romanorum Pontificum, aut in Regulis Cancellariae, inter quas celebris est regula mensium reservatoria, in qua sibi reservat Pontifex collationem omnium Beneficiorum quaecumque per octo anni menses vacare contigerit, quorum deinde mensium duos Episcopis in residentiae praemium remittit; quae omnia efficit in vim plenariae suae auctoritatis; ut videre est apud Auctores; qui materiam hanc plene cumulateque pertractant.

II. Necessarium quidem non est, ut Beneficiorum Seminario uniones in Synodo fiant: quia immo satius videtur, ut, si faciendae sint, extra Synodum expleantur cum consilio quatuor Seminarii Deputatorum, de quibus alibi verba fecimus, quorum quidem consilium a Tridentina Synodo in unionibus hujusmodi *pro forma*, ut dici solet, requiritur, ut observat *Lotterius de re beneficiaria lib.* 1. *quaest.* 29. *n.* 60. et ut resolutum fuit a Congregatione ejusdem Concilii Interprete in causa *Gienenn.* 14. Februarii 1544. *lib.* 8. *Decretor. pag.* 14. *Sacra etc. censuit*, *uniones factas Seminario absque consilio eorum quatuor*, *quos jubet Concilium adhiberi*, *minime valere*: et in alia *Ferrarien.* 3. Martii ejusdem anni, *eod. lib.* 8. *Decretor. pag.* 16. *a tergo*: *Sacra etc. censuit*, *in unionibus Beneficiorum faciendis Seminario*, *satis esse*, *servare formam traditam a Concilio c.* 18. *sess.* 23. *de reform. nec requiri consilium Capituli*. Verum, quia aliquando in Synodis actum vidimus de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, ad hoc ut Clerus Episcopalem hac etiam in re solicitudinem agnosceret, ideo opportunum existimamus, aliquid heic de unionibus Beneficiorum Seminario factis, aut faciendis, attingere, ne eas invalide fieri contingat, neque Apostolicae Sedis jura ex unione Beneficiorum affectorum, aut ipsi reservatorum aliquid detrimenti capiant.

III. Porro, ut Seminarii sustentationi provideatur, initium minime ducendum est a Beneficiis Ecclesiasticis ipsi uniendis, sed dismembratio prius fieri debet, seu detractio aliqua portionis fructuum tum mensae Episcopalis, tum mensae Capitularis, ac Dignitatum, Canonicatuum, et Beneficiorum, etiamsi de jurepatronatus existant: *Ex fructibus integris mensae Episcopalis*, *et Capituli*, *et quarumcumque Dignitatum*, *Personatuum*, *Officiorum*, *Praebendarum*

etc. et Beneficiorum quorumcumque , etiam Regularium , etiamsi jurispatronatus cujuscumque fuerint : verba sunt Concilii *loc. cit.* eaque dismembratio vulgo dicitur *Taxa* . Et quidem recitata Concilii verba satis indicant , Seminarium jam erectum praesupponi , scilicet paratam jam domum , Praeceptores conductos , Deputatos electos , designatosque Consultores ad Taxam statuendam , ex quo sequitur , unionem Beneficiorum , quae fieret Seminario , non adhuc , uti supra dictum est , erecto , sed erigendo , irritam fore , juxta resolutionem Congregationis Concilii in causa item *Giennen.* 1588. quae a *Sixto* V. Pontifice confirmata fuit per litteras in forma Brevis datas die 26. Octobris ejusdem anni , ut videre est apud *Garciam de Benefic. part.* 12. *c.* 2. *n.* 193. Praeterea Concilium faciendam decernit Seminario unionem simplicium aliquot Beneficiorum : *necnon Beneficia aliquot simplicia* . Hinc est , quod Episcopi non omnia Beneficia , nec majorem ipsorum partem , Seminario unire possunt . Quumque aliquis id efficere praesumpserit , et ipse reprehensus est , et uniones abrogatae fuerunt : ut patet ex monumentis fideliter a *Rigantio* collectis , relatisque *in tom.* 2. *ad Regulas Cancellar.* et speciatim *regul.* 13. *n.* 88. *et seq.*

IV. Sed jam ad jurium Apostolicorum laesionem gradum faciamus , quae aliquoties in hisce unionibus contingit , quaeque cuilibet Episcopo effugienda omnino est . Retroactis temporibus Episcoporum aliquis Beneficium affectum , aut Apostolicae Sedi reservatum , Seminario univit , postquam illud jam vacaverat , et qui de eo ab Apostolica Sede provideri meruerat , jam expediverat Bullas , aut Beneficii possessionem nactus fuerat . Id quidem , ut par erat , minime tolerandum visum fuit ; ac propterea Congregatio Concilii jure ac merito decrevit , ut ab Episcopis Beneficia hujusmodi ante illorum vacationem Seminario unirentur . Ita ipsa respondit anno 1586. mense Augusto ut videre est *lib.* 4. *Decretor. pag.* 169. *a terg. et seq.* in causa *Caputaquen.* sequentibus verbis proposita : *Seminarium Caputaquense humiliter petit , sibi declarari , postquam Episcopus auctoritate Concilii Tridentini potest unire Seminario Beneficia simplicia cujuscumque qualitatis , an Episcopus , vel ejus Vicarius , potuerit unire dicto Seminario Beneficia simplicia , quae vacarunt in mense Pontificis* . Responsum vero fuit : *Sacra etc. censuit , uniri posse , modo uniantur ante vacationem* . Huic alia concors est resolutio in causa *Palentina* 1588. mense Junio , *lib.* 5. *Decretor. pag.* 150. *Sacra etc. censuit , uniones de Beneficiis vacantibus in mense reservato non esse validas , quum factae fuerint post eorum vacationem , et provisos a Sede Apostolica debere mitti in possessionem Beneficiorum* : cui sequens etiam addi potest edita in causa *Elboren.* 31. Augusti 1600. *lib.* 9. *Decretor. pag.* 102. *a terg. Sacra etc. censuit , si hujusmodi Beneficia , quo tempore vacarunt , erant reservata , vel affecta , minime potuisse post vacationem ab Archiepiscopo Seminariis uniri , et provisos Apostolicos in eorumdem Beneficiorum possessionem esse mittendos* .

V. Hoc itaque constituto , et satis ubique cognito , quod Beneficia affectioni , et reservationi subjecta , antequam vacarent , Seminario unienda essent , aliquid ulterius excogitari coepit , quod in Apostolicorum jurium detrimentum cedere inventum est . Quaedam existunt affectiones , quae beneficiatorum personas comitantur , quocumque mense , et quocumque loco decedant ; uti est , exempli gratia , alicujus Cardinalis familiaritas . Nonnulli Episcopi in Beneficia sic affecta potissimum oculos injicientes , eaque , antequam vacarent , Seminario unientes , certum Datariae Apostolicae damnum inferebant , quae , eveniente eorum vacatione , de ipsis , utpote jam Seminario unitis , disponere non poterat . Hanc jurium Apostolicorum perturbationem recte animadvertit Congregatio Concilii ; atque idcirco censuit , viam aliquam arcendis in posterum fraudibus excogitandam esse : uti legitur *lib.* 9. *Decretor. pag.* 117. *a terg. die* 26. Februarii 1601. *Sacra etc. censuit , de cetero ad obviandum fraudibus , oportere decerni , ut non possint etiam ante vacationem uniri Seminario Beneficia , quae obtineant personae , quae vel ob familiaritatem Cardinalium , vel aliam rationem , tales sint , ut quocumque mense decedant , certum sit , ea fore affecta Sedi Apostolicae . Ceterum in praeteritum nihil statuendum , sinendumque , ut causa suo marte decurrat.* Consilium hoc a *Clemente* VIII. Pontifice approbatum fuit , ut videre licet apud *Fagnanum in Cap. Sicut unire , n.* 37. *de excessibus Praelatorum* . Jamque id jus obtinet , ut Beneficii affecti unio , ne quidem ante illius vacationem , per Episcopum Seminario fieri valeat , quando affectio stabilis est , continua , atque immutabilis , cujusmodi est illa Familiarium Pontificis , et Cardinalium , Protonotariorum , alio-

rumque Apostolicae Sedis Officialium: relicta tamen ei facultate Beneficium affectum affectione non continua, sed fortuita, qualis est illa mensis, aut loci, ante vacationem uniendi; ignoratur enim, dum unio fit, ubi, aut quo mense beneficiatus obiturus sit.

VI. Cujus legis ratio quum in eo posita sit, ut supra attigimus, ne fraus fiat Apostolicae Datariae juribus; consequens est, ut nec illa quidem unio sustineatur, quam Episcopus Seminario fecerit de beneficio non ita constanter affecto, et nondum vacante, si appareat, expectatum ad id fuisse tempus, quo beneficiatus aegrotans proximus erat obeundae morti, quam re ipsa in mense reservato obiit; sicuti nec illae sustineantur, quas fecerit Episcopus aliquis, quem constet nullum unquam Beneficium ex his, quae in suo mense vacarunt, Seminario univisse, sed ad illa dumtaxat unienda animum intendisse, quae in mense apostolico vacare poterant. Haec omnia accuratissime exposita sunt a *Rigantio loc. cit. n.* 110. *et seq.* cujus quidem Scriptoris auctoritate libenter utimur, quod et ipse, dum vixit, nos omni amici hominis officio est prosequutus, et nos testes sumus incredibilis illius laboris, ac diligentiae in colligendis, et discutiendis iis omnibus, quae suis Operibus inseruit.

VII. Refert praeterea idem Auctor *ad praedictam regulam* 13. *n.* 117. *et seq.* controversiam exortam post *Clementis* VIII. decretum; quum scilicet dubitatum fuit, utrum S.R.E. Cardinales, aliique, qui Indulta habent conferendi Beneficia Apostolicae Sedi reservata et affecta, possent haec, licet non eventuali dumtaxat, et variabili affectione reservata, Seminario unire. In favorem siquidem Cardinalium dicebatur, quod, quum ipsi in decreto *Clementis* VIII. expresse nominati non fuerint, illius lege minime tenebantur. Pro omnibus autem Indultariis illud in genere afferebatur, quod nempe, sublata per indultum reservatione, libera in ipsis reviviscebat auctoritas ordinaria, qua poterant, juxta Tridentini praescriptum, Beneficia quaecumque, licet antea Apostolicis reservationibus et affectionibus subjecta, Seminario unire. De hac quaestione in Congregatione Concilii disputatum est; et quidem Cardinalis *Vbaldinus* prolixo suffragio edito, quod, suppresso illius nomine refert *Fagnanus in cit. Cap. Sicut unire, a num.* 38. *ad* 46. *de excessibus Praelatorum*, intentioni Cardinalis Lantes tunc Episcopi Tudertini adstipulatus, reliquos Collegas, in ea causa judicantes, in suam sententiam pertrahit; ut colligitur ex resolutione ejusdem Congregationis in *Tudertina unionis* 20. Januarii 1622. *lib.* 12. *Decretor*, *pag.* 88. ubi sic legitur: *An Cardinalis Episcopus, habens Indultum, possit, non obstante decreto san. mem.* Clementis VIII. *unire Seminario ante vacationem ea Beneficia, quae, si eodem Cardinali vivente vacarent, non obstantibus reservationibus, vel affectionibus Apostolicis, ad suam collationem pertinerent. Sacra etc. censuit, posse.* Quum tamen non eadem semper fuerit dictae Congregationis opinio, ac etiam in tribunali Rotae aliqua fuerit super hoc sententiarum varietas, summus Pontifex *Vrbanus* VIII. in sua Constitutione 165. quae incipit *Quamvis fel. rec.* Clemens *Papa VIII.* confirmato prius Clementino decreto, declaravit, in illo non solum Patriarchas, Metropolitanos, Archiepiscopos, et Episcopos, verum etiam S. R. E. Cardinales comprehensos fuisse, et esse; neque illis in vim Indultorum Apostolicorum licuisse, aut licere Beneficia, tempore unionis affecta, et reservata, Seminario unire, nisi ad formam decretorum ejusdem *Clementis VIII.* uti copiosius legitur in dicta Congregatione, relata etiam per extensum ab eodem *Fagnano in cit. Cap. Sicut unire, num.* 49. *et* 50. *de excess. Praelator.*

VIII. Haec itaque statuta, ac definita habentur, pro eo quod pertinet ad unienda Seminariis Beneficia Ecclesiastica Apostolicae Sedi reservata, aut affecta: nec aliud quidquam heic addere necesse esset, nisi fel. rec. Pontifex *Benedictus* XIII. pro Episcopis in Italiae, et Insularum adjacentium, Constitutionem edidisset, quae incipit *Creditae nobis*, quaequae ordine 27. extat in Appendice ad Concilium Romanum ab ipso habitum in Basilica Lateranensi anno 1725. Per eam siquidem Constitutionem praedictis Episcopis jus tribuit uniendi Seminario *Beneficia simplicia cujuscumque qualitatis, et dignitatis fuerint, etiam jurispatronatus Ecclesiastici, vel quomodocumque affecta, et dispositioni Sedis Apostolicae reservata etc. fel. rec.* Clementis VIII. *ac* Vrbani *pariter* VIII. *necnon aliorum quarumcumque Romanorum Pontificum Praedecessorum nostrorum Constitutionibus, vel Decretis, in contrarium facientibus, non obstantibus etc.* Quae verba nonnullis Italiae Episcopis ansam dederunt, ut sibi tributam pararent facultatem uniendi Semina-

rio

rio quaelibet Beneficia simplicia nondum vacantia, licet quocumque modo Sedi Apostolicae affecta, et reservata; sublatis nimirum de medio, per verba superius recitata, contrariis *Clementis* VIII. et *Vrbani* VIII. decretis, in supra citatis eorum Constitutionibus contentis. Verum advertendum est, praefatum *Benedictum* Pontificem in eadem Constitutione *Creditae nobis*, decrevisse, ut, antequam ad Beneficiorum unionem procedatur, non solum statuta et imposita esse debeat Taxa a Concilio Tridentino praescripta, et quidem ad rationem saltem trium annuorum scutorum pro quolibet centenario fructuum; verum etiam, si haec ad Seminarii, et Clericorum in eo alendorum sustentationem satis non sit, ut eadem taxa usque ad summam quinque scutorum augeatur; et quidem cum approbatione Congregationis ab ipso Pontifice super Seminariis institutae. Quod si in aliqua dioecesi, computatis omnibus Seminarii proventibus, etiam illis, qui ex Beneficiis antea unitis, aliisque reditibus eidem applicatis obveniunt, necnon ipsa Taxa ad praedictam rationem aucta, non adhuc ejusdem Seminarii, et Alumnorum necessariae sustentationi sufficienter provisum esse constiterit; *tunc*, *et eo casu*, *ac in subsidium tantum*, praedicta Beneficia affecta, et Sedis Apostolicae dispositioni reservata, non tamen jam vacantia, Seminario uniantur. Ex quibus simul sumptis clare patet, Episcopos Italiae, et adjacentium Insularum, qui Benedictinam Constitutionem exequi, ac privilegio sibi per eam elargito uti velint, id agere minime posse, nisi cetera superius indicata praecesserint: quod et ex ipsa Constitutione colligitur, et clarius etiam ex Edicto, ipsius Pontificis jussu publicato, et ad locorum Ordinarios transmisso per organum Cardinalis *Corradini* tunc Pro-Datarii, quod per extensum legi potest apud *Rigantium loc. cit. num.* 127.

CAPVT OCTAVVM

Quomodo se gerere debeant Episcopi erga Apostolicam Sedem, si quam forte Pontificiam constitutionem de aliquo disciplinae capite pro suis Dioecesibus minus opportunam esse censeant.

IN superioribus capitibus demonstravimus, nihil ab Episcopis in Synodis statuendum esse, quod Apostolicae Sedis juribus, ac praerogativis adversetur; ex quo sequitur, ut debita illius Constitutionibus obedientia praestari debeat etiam in iis, quae ad disciplinam pertinent. Verum, quia disciplina varia est pro locorum, et temporum ratione, ac fieri potest, ut aliqua Constitutio, licet plerisque Orbis Christiani Dioecesibus utilis, alicui tamen provinciae, aut peculiari dioecesi minus opportuna dignoscatur; idcirco operae pretium duximus heic explicare, qua ratione se gerere debeant Episcopi, qui aliquam Pontificiam Constitutionem dioecesis suae rebus minime conducere arbitrantur, ne debito erga summos Pontifices, et Apostolicam Sedem obsequio desint.

II. Non heic agimus de peculiaribus rescriptis, aut mandatis; in quorum concessione, sive expeditione, nihil facilius est, quam ut aliquando Pontifices decipiantur vel falsa rerum enarratione, vel occultatione alicujus veritatis, quam si notam habuissent, nunquam ea concessissent, aut mandassent, quae alicujus vitii arguuntur. Verum in hisce casibus, quidquid ab eis per subreptionem, aut per obreptionem impetratum est, ipsi haud inviti abrogant; uti apparet *in Cap. Super litteris, de rescriptis*; nec ullo modo aegre ferunt, si exequutores, quibus mandatum commissum est, exequutionem suspendant, atque interim accuratas rei mittant notitias, quibus certiorem reddant Pontificem, cur illius mandatum non duxerint exequendum. Celebris est Decretalis *Alexandri III. in Cap. Si quando*, *de rescriptis*, cujus haec sunt verba, *Sicut vir providus, et prudens, et discretus, qualitatem negotii, pro quo tibi scribitur, diligenter considerans, aut mandatum nostrum reverenter adimpleas, aut per literas tuas, quare adimplere non possis, sufficientem, et rationabilem causam praetendas*; *quia patienter sustinebimus, si non feceris, quod prava nobis fuerit insinuatione suggestum*. Congruit sententia alterius Decretalis, nimirum *Cap. Cum teneamur*, *de praebendis*, ubi sequentia leguntur verba: *Si non potest ei sine scandalo provideri*, *aequanimiter sustinemus*, *si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum*. Non solum autem Episcopis id petentibus, sed aliis etiam quibuslibet, quorum intersit, et quorum res agatur, si damnum exponant aut jam obventum, aut proxime obventurum ex Pontificio decreto, litteris etiam Apostolicis roborato, conceditur (ut omnibus notum est) aperitio oris, ut jura sua deducere possint; quod alioquin ipsis interdictum esset, propter consuetas clausulas, ejusmodi lit-

teris, dum nemini damnum inferri credebatur, adjectas.

III. Multo minus heic agitur de Pontificiis Constitutionibus dogmaticis, quae ad Fidem pertinent; quum in his irreformabile sit Romani Pontificis judicium. Agitur itaque de Constitutionibus ad disciplinam pertinentibus, at non ad illam, quae sacros respicit ritus, caeremonias, Sacramenta, Clericorum vitam: namque isthaec omnia a Pontificia pariter auctoritate omnino pendent: ideoque Apostolicae Sedis decreta, quae circa ea prodire contingat, inferiorum judicio, et censurae nullo modo subjecta esse debent: ut ipse etiam *Petrus de Marca* recte perpendit *de Concordia Sacerdotii et Imperii lib.2.c.7.n.8.* Sed alia extat Ecclesiasticae disciplinae pars, de qua aliquando a Romanis Pontificibus generaliter statuitur. Verum nonnunquam experientia demonstrat, aliquod ex hujusmodi generalibus statutis, licet plerisque provinciis, ac dioecesibus utile atque proficuum, alicui provinciae, aut dioecesi opportunum non esse: id quod Legislatori compertum non erat, quum ipse peculiares omnes locorum res, atque rationes perspectas habere nequeat; quemadmodum fatetur Pontifex *in Cap.1. de Constitutionibus, in sexto*. In his itaque rerum circumstantiis Episcopus intelligens, Apostolicae Sedis legem in dioecesi sua noxium aliquem effectum producere posse, non modo suas Romano Pontifici rationes repraesentare non prohibetur, quin potius ad id omnino tenetur: ut copiose disserit *Suarez lib.4.de legibus c.16.n.7.* et optime ad rem prosequitur *Layman. notab.1. in Cap. Si quando, de rescriptis*. Neque Romani Pontifices unquam renuerunt inferiorum rationibus aurem praebere; et quoties has satis validas esse agnoverunt, minime recusarunt aliquas provincias, aut dioeceses generalium Constitutionum suarum lege, quoad disciplinae genus illud, de quo nunc agimus, eximere: ut laudati Auctores prosequuntur. Aliquando etiam legum ipsarum rigorem generaliter moderantes poenas adversus illarum transgressores minuerunt. Horum exempla in hoc ipso Opere nostro complura suppetunt. Sed unum heic afferre juvat, quod alibi a nobis relatum non meminimus. *Pius II.* Pontif. Max. in Constitutione *Cum ex sacrorum*, decrevit, ut illi, qui ad sacros Ordines extra tempora a Jure statuta, vel absque litteris dimissorialibus, aut ante legitimam aetatem promoverentur, ab Ordinum susceptorum exercitio suspensi ipso jure forent: si autem in illis ministrare praesumerent, irregularitatem incurrerent. Ulterius progressus est *Sixtus V.* in Constitutione, quae incipit *Sanctum et Salutare*, qua scilicet Antistitem illum, qui aliquem minus idoneum, aut legitima aetate minorem, vel Patrimonio destitutum, ad Ordines etiam minores promovisset, a collatione omnium Ordinum, atque ab Ecclesiae ingressu suspensum fore decrevit. Verum *Clemens VIII.* in Constitutione, quae incipit *Romanum Pontificem*, totum id ad sacri Tridentini Concilii, Constitutionisque Pianae terminos revocavit. Nec alia deessent exempla, quae in hanc rem adduci possent.

IV. Haec autem innuisse sufficiat, ut intelligant Episcopi, licitum sibi esse proprias rationes Romano Pontifici exponere, ut vel recessum a peculiari aliquo decreto, vel suae dioecesis exemptionem obtineant ab aliqua generali lege, quae tamen ad illud pertineat disciplinae genus, quod supra indicavimus: neque putandum, eorum petitiones rejectum iri, si justis rationibus innixae comperiantur. Illud autem omnino tenendum est, ut et in hujusmodi recursibus debita Apostolicae Sedi reverentia semper servetur; et quum ipsa, omnibus auditis, judicium suum protulerit, illius sententiae obtemperetur, ejusque jussa promptae exequutioni demandetur. Constat enim, aliquando procacem agendi modum in culpam adducere eum, qui alioquin bonum jus fovet quoad rei substantiam: aequum autem non esse, Apostolica Decreta libenter accipi tunc solum, quum propriis intentionibus congruunt: at in sententia obfirmate persistere, quum summus Pontifex, reclamantis rationibus auditis, atque libratis, easdem tanti esse non reputat, ut mandata sua revocare, vel generales leges moderari opportunum censeat.

V. Nota sunt in Ecclesiasticis historiis dissidia, quae inter *S.Leonem* Magnum Pontificem, ac *S.Hilarium* Arelatensem Episcopum intercesserunt. Quum nempe hic Celidonium in Gallia Episcopum e Sede sua deturbasset eo obtentu, quod ante Episcopalem Ordinationem, quum laicus esset, viduam in matrimonio habuisset, et capitis sententiam in aliquot reos pronunciasset; Celidonius ad Sedem Apostolicam provocavit, et *S.Leonis* sententiam in Episcoporum Concilio prolata, in pristinam Sedem restitutus est. *S. Hilarius* ad urbem se contulit, et judicium suum

tueretur. In quo si justos defensionis limites non excessisset, nec contentionis ardore abreptus, nimis audacter erga Apostolicae Sedis Praesulem se gessisset, non utique hujus indignationis pondus, nec asperam reprehensionem, et castigationem, quam accepit, in se derivasset: cujus rei monumenta videre est *in epist.* 10. ejusdem *S. Leonis*, *cap.* 4. quam quidem epistolam *Valentinianus* Augustus summa veneratione suscepit, ut apparet ex his, quae ipse sancivit in sua Novella Constitutione relata inter Novellas *Theodosii* in calce Codicis Theodosiani, titulo *de Episcopal. Ordinat.* Monumenta haec capitalia sunt, et nulli exceptioni obnoxia; adeoque his potius standum est, quam iis, quae ad S. *Hilarii* defensionem scripta leguntur in ejus Vita a S. *Honorato* Massiliensi Episcopo, aut ab alio incerto Auctore, triginta ferme annis post factum, exarata. De his etiam alias a nobis actum fuit *in nostro lib.* 2. *de Canonizatione Sanctorum cap.* 42. *n.* 8. *et seq.* ubi silentio minime praetermisimus gloriosam poenitentiam, quam deinde S. *Hilarius*, quoad vixit, in Lirinensi Monasterio egit, et cujus merito in Sanctorum numerum post mortem relatus fuit. Iis autem, quae a nobis ibi dicta sunt, modernus quoque *Guadicensis* Episcopus consentit *in sua Bibliographia tom.* 2. *edit. ann.* 1740. *verb.* S. Hilarius *Arelatensis*, sicut etiam Auctor Observationum in Historiam Ecclesiasticam *Claudii Fleury*, editionis Avenionensis anni 1737. *tom.* 2. *lib.* 27.

VI. Non multo post S. *Mamertus*, Viennae in Gallia Episcopus, *Marcellum* Diensibus Episcopum ordinavit, quantumvis Diae urbs in divisione provinciae, quam fecerat *S. Leo* Magnus, Arelatensis Metropolitae attributa fuisset. Quod quum intellexisset S. *Hilarius* Pontifex Maximus, ad quem viginti Galliarum Episcopi rem detulerunt, in S. *Mamertum* nonnihil commotus, illius factum Apostolica auctoritate cohibere non distulit; ut patet ex duabus ejus epistolis, quae extant apud Cardinalem *Baronium ad annum Christi* 463. *num.* 4. *et seq.* in quarum altera, quae data est VI. Kal. Martias anno 464. reprobato *Mamerti* ausu, per quem *Leontii* Arelatensis jus violatum fuisse declarat, ita subjungit Pontifex: *Si transgressor remediis abutitur satisfactionis, et veniae, nec culpam praesentis excessus curandam futurae observantiae sedulitate promittit, redeunte querimonia, eo privilegia Viennensi Ecclesiae ad Arelatensem Antistitem transferantur exemplo, quo migravere principio*: denique jubet, novum Diensem Episcopum confirmationem accipere a Leontio, *a quo rite debuit consecrari*. *Binius* in notis ad has *Hilarii* epistolas relatas *tom.* 4. Collectionis *Labbeanae* Conciliorum *col.* 1043. existimat, falsis relationibus adductum fuisse Pontificem, ut adversus S. *Mamertum* ita se gereret; ut videre est *ibi col.* 1047. *Tillemontius* in Vita S. *Hilarii* Papae *art.* 4. *tom.* 16. *pag.* 44. affirmat, nullam, aut levem admodum S. *Mamerti* culpam fuisse. *Pagius in Vita ejusdem Sancti Pontificis*, quaestionem in medio relinquit. Nullibi autem apparet, S. *Mamertum* Apostolicis decretis restitisse. Unde *Godfridus Henschenius in Actis Bollandianis ad diem* 11. *Maii tom.* 2. *pag.* 629. *n.* 1. referens Pontificium praeceptum, *S. Mamerto* indictum, *ut ab Ordinationibus indebitis, Ordinis sui, et privilegiorum periculo, in posterum abstineat, utque qui Diensibus a* Mamerto *consecratus fuerat*, Leontii *Arelatensis Episcopi, a quo consecrari debuit, arbitrio confirmetur*, ita prosequitur: *quod debita cum animi submissione fecisse* S. Mamertum, *et acquievisse decreto summi Pontificis, plane arbitramur*.

VII. Bulgariae regionem ad Illyricum Orientis pertinere, universum vero Illyricum, tam Orientale, quam Occidentale, jam usque a quarto Ecclesiae seculo Romanae Sedi immediate subjectum fuisse, constat inter Ecclesiasticae Historiae peritos. Nihilominus Orientalium Patriarcharum Vicarii in Urbe Regia adunati, ubi tunc Concilium Generale Constantinopolitanum quartum celebrabatur, contra jus, et fas, reclamantibus frustra Apostolicae Sedis Legatis, definierunt, Bulgariam Constantinopolitanae Ecclesiae subesse debere; unde, et S. *Ignatius*, tunc Patriarcha Constantinopolitanus, *Theophilactum* Bulgariae Archiepiscopum constituit. *Hadrianus* II. et *Joannes* VIII. Romani Pontifices, adversus S. *Ignatii* factum Apostolico zelo insurgere non omiserunt; eorumque litterae ad hanc rem spectantes extant *in tom.* 9. Collectionis *Labbeanae* Conciliorum *a col.* 59. *ad* 65. In earum altera, quae etiam legitur apud Cardinalem *Baronium ad annum Christi* 878. *n.* 5. *et seq.* *Joannes* VIII. *Ignatium* arguit, tamquam conculcatorem decretorum Sanctorum Patrum, et erga Apostolicam Sedem, a qua multa ipsi beneficia praestita fuerant, ingratum. Unde, post primam, et secundam commonitionem eidem jam factas,

iterum, ac tertio eum monet, eique denuntiat, ut quoscumque per Bulgariam ipse, vel alii ex ejus auctoritate consecrassent, inde revocare non differat; ita ut, si illi intra triginta dierum spatium a Bulgariae finibus re ipsa egressi non fuerint, ipseque Ignatius ab omni Ecclesiastico jure in eam dioecesim non se abstinuerit, post duos menses, a die, quo epistolam acceperit, numerandos, Dominici Corporis et Sanguinis communione privatus sit; et si adhuc in contumacia, pervicaciaque persistiterit, Patriarchatus tandem dignitate, et Episcopali gradu dejiciatur.

VIII. Cardinalis *Baronius ad praedictum annum* 878.*n*.42. de S.*Ignatii* resistentia loquens, eumdem excusat, quod et jura Ecclesiae suae defendere tenebatur, et quod ipse in ea opinione erat, ut Bulgariae Provincia, non ad Romanam, sed ad Constantinopolitanam Ecclesiam pertineret: *Probatum vas igne erat ipse, excoctumque fornace, omni rubigine carens*. Verumtamen judicare non omittit, aliqua culpae macula ex hujusmodi resistentia eumdem aspersum fuisse: *At vero nullum penitus contraxisse unquam vel levem pulverem ipsum* S.Ignatium *ex hac, vel alia causa, dici non patitur humana conditio, quo sanctorum neminem caruisse, Dei Genitrice excepta, aeque fatentur omnes*. Denique animadvertit, peremptorias illas *Joannis* Papae litteras, missas per *Paulum* Anconitanum, et *Eugenium* Ostiensem Episcopos, Apostolicae Sedis Legatos, ut indicat earum data, nunquam redditas fuisse sancto Patriarchae *Ignatio*, qui, quum dicti Legati Constantinopolim venerunt, jam ex hac vita migraverat, ut constat ex epistola *Styliani* ad *Stephanum* VI. Pontificem, quam idem Cardinalis *Baronius* integram refert *ad annum Christi* 886. *n*.17. *et seq*. Ita etiam loquitur de S.*Ignatii* agendi ratione *Sponnus ad annum* 878.*n*.8. Natalis autem Alexander *dissert*. 4. *in Historiam Ecclesiasticam seculi* IX. *et* X. §. 23. ita scribit: *Ignatio redditae non fuerunt acres illae* Joannis VIII. *litterae, obierat enim, quum ejus Legati Constantinopolim pervenere, ut testatur Stylianus in epistola ad* Stephanum VI. *Pontificem Maximum*. *Ignatii vero sanctitati non obstat illa de Bulgarorum dioecesi contentio; quia jura Ecclesiae suae, ut ipse existimabat, tuebatur, sperabatque, Romanum Pontificem tandem cessurum*. *Ignorantiae itaque vitium fuit in causa, quam ipsi studium de Sedis suae juribus vindicandis ferventissimum obscuram fecit, quem naevum in candore sanctae animae charitatis ubera contexere*.

IX. Haec sunt exempla graviorum dissensionum, quae inter aliquot eximiae sanctitatis Episcopos, et Apostolicae Sedis Pontifices, intercessisse, memorant Ecclesiasticae Historiae. In quibus agitandis controversiis, si quis putaret, eam mentem fuisse sanctissimis illis Episcopis, ut debitam observantiam, et obedientiam denegarent Romano Pontifici, quem, ut Ecclesiae Caput, suprema in omnes Ecclesiarum Antistites jurisdictione praeditum, reverebantur, non modo falsum, sed ipsismet gloriosis Episcopis injuriosum judicium ferret. Eorum quilibet pro certo habuit, tam solidas rationes suae causae favere, ut eam omni studio tueri licite posset. In quo tamen quum aliqui ex illis, ultra, quam fas erat, in sensu suo obfirmari perstiterint, eorum agendi ratio reprehensa, et correpta fuit. Quod si, non obstante eorum vitae innocentia, ac meritorum magnitudine, vitio illis datum est, quod Apostolicis decretis aliquandiu restiterint; ipsique deinde hujusmodi vitium praeclara poenitentia expiandum judicarunt; nil aliud profecto ex relatis exemplis colligere poterunt reliqui Episcopi, quam quod interdictum quidem ipsis non est, Romanum Pontificem adire, eique rationes exponere, quibus vel edita ab eo mandata revocanda, aut immutanda, vel generalem legem, utpote eorum dioecesibus minus utilem, aliquo pacto moderandam suadeant; sed ita tamen hoc agere debent, ut et probabilibus causis se ad id adductos ostendant, et debitam Apostolicae Sedi reverentiam servent, utque demum, si Pontifex, auditis eorum rationibus, in priori sententia perseveraverit, prompti sint ac parati tum exequendis mandatis, tum legum observantiae in suis dioecesibus praecipiendae. Pulcherrimum hac in re, ut in ceteris omnibus, exemplum dedit S.*Carolus Borromaeus*; quod quidem nunc indicare satis erit; nam alibi fusius de eo sermonem habebimus. Quum in ejus Mediolanensis dioecesi quaedam ab antiquo tempore existeret Congregatio ex delectis peritisque viris composita, quae bonorum Ecclesiasticorum alienationes examinabat, ac pro casuum varietate alienandi facultatem aut concedebat, aut negabat; idcirco sanctus Archiepiscopus persuasum habebat, dioecesim suam exemptam esse debere a generali lege, qua id genus causae Apostolicae Sedi reservatae sunt, gravibus con-

stitutis poenis in eos, qui ejusmodi alienationes, dicta Sede inconsulta, facere, aut permittere praesumant. Suas itaque rationes Romano Pontifici accurate, et efficaciter, simulque reverenter exponi curavit: at, ubi compertum habuit, praetensam illam exemptionem Pontifici non probari, statim acquievit: quin immo in Catalogo censurarum Apostolicae Sedi reservatarum eas quoque describi jussit, quas incurrunt alienantes bona Ecclesiastica sine auctoritate ejusdem Apostolicae Sedis; idque ad universae Mediolanensis dioecesis suae notitiam perduxit.

CAPVT NONVM.

Nulla in Synodo decidatur controversia, quae in materia jurisdictionis vertatur inter potestatem Ecclesiasticam, et secularem: ubi multa de causis nunc, et olim pertinentibus ad Ecclesiasticam potestatem.

QVem supra laudavimus, *Fagnanus in Cap. Sicut olim, de accusat. n.86.* ea pergens enumerare, quae in particularibus Synodis non sint statuenda, ait; *In materia jurisdictionis Ecclesiasticae, et secularis, consultius erit, nihil statuere, quam ut appareat, ex juribus Ecclesiae aliquid esse imminutum, vel usurpatum.* Prudenter, suo more, id monuit *Fagnanus*; sed aeque sapienter eam adjecit limitationem: *nisi appareat, aliquid esse imminutum, vel usurpatum ex juribus Ecclesiae.* Aliud quippe est, jus controversum sibi asserere, aliud, jus sibi certo competens tueri, atque ab injusto usurpatore vindicare: a primo omnino abstinendum, alterum est Sacerdotali fortitudine praestandum: quod a pluribus Synodis laudabiliter factum comperimus. In Dioecesana Synodo Meldensi anni. 1365. *cap.* 8. districte Parochis praecipitur, ut diebus Dominicis, et festivis, inter Missarum solemnia denuntient, *quod omnes, qui jurisdictionem Ecclesiasticam impediunt manifeste, vel occulte, directe, vel indirecte, et qui impedientibus impediunt auxilium, consilium, et favorem, declarantur excommunicati.* In Synodo incerti loci, sed in Hispania anno 1215. habita, *cap.*11. decernitur, ut Clericus in flagitio deprehensus, atque a secularis fori administris detentus, Ecclesiastico Judici illico tradatur. In Synodo Trecorensi *c.60.* excommunicatione innodati declarantur *seculares, per se, vel per alios, a personis Ecclesiasticis exigunt, et extorquent pedagia, guidagia, vel costumas, pro rebus suis, quas, non causa negotiandi, vel mercandi, deferunt, aut trasmittunt: tom. 4. Thesaur. nov. Anecdot.* Martene, et Durand. *col. 926. 171. et 1106.* Haec aliaque sexcenta hujus generis statuta, quae cum in antiquis, tum in recentioribus Synodis passim occurrunt, plurimum sunt commendanda; quoniam alienam jurisdictionem non invadunt, sed, quae foro Ecclesiastico est a Jure communi indubitanter adscripta, firmant magis, et sustentant.

II. Verum, ne Episcopus in hoc difficili, et arduo negotio erret, ac nimio, atque indiscreto zelo abreptus, graves inter Sacerdotium, et Imperium discordias imprudenter excitet, priusquam quidquam in hac materia faciendum aggrediatur, temporum, et locorum circumstantias, sed et potissimum rerum, causarumque naturam diligenter consideret, oportet. Ex causis Ecclesiasticis, aliquas ratione sui, alias ratione personarum, ad forum Ecclesiasticum pertinere, dicitur *in Cap.4. de immunit. Eccles. in 6.* Inter primas principem locum obtinent causae, quae versantur circa res mere spirituales, puta circa Fidem, Sacramenta, religionem, seu cultum Divinum; quas in solo foro Ecclesiastico esse pertractandas, nullus Catholicorum ambigit: potestas quippe illas cognoscendi pendet a jure clavium, quod solis Sacerdotibus est a Christo concreditum. Quamobrem *Joannes VIII.* relatus *in Can.* 11, *dist. 96.* scripsit: *Si Imperator Catholicus est, filius est, non Praesul, Ecclesiae: quod ad Religionem competit, discere ei convenit, non docere. . . . Ad Sacerdotes enim Deus voluit, quae Ecclesiae disponenda sunt, pertinere, non ad seculi Potestates; quas, si Fideles sunt, Ecclesiae suae Sacerdotibus voluit esse subjectas.* Et *Innocentius III. in Cap.8. de Arbitris,* severe prohibuit, ne in causis hujusmodi compromittatur in laicum, qui, ex defectu potestatis Clavium, incapax est, judicium de illis ferendi. Huic doctrinae constanter adhaerent etiam Doctores Galli, quos proinde immerito aliqui traducunt, quasi hac in re Potestati Ecclesiasticae adversentur. In primis quippe Regni Optimates in illa ipsa solemni protestatione, relata a *Matthaeo Parisio ad ann.* 1247. qua jurisdictionem Ecclesiasticam plurimum coarctare tentarunt, nequaquam ausi sunt ab ea subducere causas Fidei, matrimonii, et usurarum, quas ultro admiserunt ad solum forum Ecclesia-

cum pertinere: *Nos omnes* (ajebant *pag.* 483.) *Regni Majores attento animo percipientes, quod Regnum, non per jus scriptum, nec per Clericorum arrogantiam; sed per sudores bellicos fuerit adquisitum, praesenti decreto, omnium juramento statuimus, et sanximus, ut nullus Clericus, vel laicus alium de cetero trahat in causam coram ordinario, Judice, vel delegato, nisi super haeresi, matrimonio, vel usuris*. Deinde eamdem Ecclesiasticam jurisdictionem, cui nimium angustos limites praescribi voluerant Regni Optimates, ad omnes alias causas aut spirituales, aut spirituali annexas, protendi, declararunt Christianissimi Reges, *Franciscus I. Henricus II. et Carolus IX.* in suis Constitutionibus relatis in Codice Henricaeo, et in Collectione Regiarum Constitutionum, atque insuper *Henricus IV.* in Edicto anni 1606. *art.* 12. Idemque pronunciatum fuit a Parlamento Parisiensi die 9. Decembris 1562. praesidente *Thuano*. Quae omnia collecta sunt a *Cabassutio in theor. et prax. jur. Canon. lib.* 1. *c.*9. *num.* 15. *et* 16.

III. Quia porro matrimonium Fidelium, etsi contractus civilis sit, est tamen a Christo Domino elevatum ad dignitatem Sacramenti, idcirco causas matrimoniales ad Judices Ecclesiasticos spectare, pronunciato anathemate in contradicentes, definivit Tridentinum *sess.*24. *can.* 12. *de matrim.* Ex Judicibus vero Ecclesiasticis nullum, Episcopo inferiorem, posse illas cognoscere, idèm Concilium decrevit *ead. sess.* 24. *can.*20. *de reform.* inquiens: *Causae matrimoniales, non Decani, Archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam visitando, sed Episcopi tantum examini, et jurisdictioni relinquantur*. Non exinde tamen, quod causae matrimoniales fori sint Ecclesiastici, fas erit Episcopo, quidquid matrimonium tangit, sibi, suoque tribunali adjudicare; sed causarum naturam attente inspicere, et distinguere debet. Tria sunt causarum matrimonialium genera. Aliquae versantur circa initi conjugalis foederis firmitatem; et hae, nullo Catholicorum contradicente, in solo Ecclesiae foro, sunt pertractandae; quin immo, quaestiones ejusmodi in Episcoporum Concilio fuisse olim decisas, colligitur ex fragmento epistolae ab *Alexandro II.* ad quemdam *Guillelmum de Monasteriolo* scriptae, atque Ivone *part.*9. *c.* 32. et Gratiano *Can.*10.36. *quaest.*6. relatae, in qua Pontifex eidem *Guillelmo* interdicit, ne propriam uxorem, consanguinitatis praetextu, *praesumat dimittere, vel aliam ducere, donec Episcoporum religiosum Concilium causam istam examinaverit*. Audivimus etiam superius, litem, quae vertebatur inter *Lotharium*, et *Teutbergam*, super validitate connubii inter eos antea contracti, discussam fuisse, in Synodo Aquisgranensi; cumque ab istius sententias *Teutberga* appellasset ad *Nicolaum I.* eodem Pontifice jubente, fuisse iterum examinatam in Synodo Metensi. In Actis itidem Concilii Remensis, habiti anno 1119. cui praefuit *Callixtus II.* relatis ab *Orderico Vitale lib.* 12. *pag.* 858. legimus, Comitissam *Hildegardem* uxorem *Wilhelmi*, Comitis Pictavorum, ad Synodum accessisse, et *alta, claraque voce querimoniam eloquenter enodasse, quam omne Concilium diligenter auscultavit. Se, siquidem dixit, a marito suo esse derelictam, sibique Malbergionem, Vicecomitis de Castello Araldi conjugem, in throno* (seu verius *toro*) *subrogatam*. Pontifex vero, quum non posset causam definire, inaudito Comite, qui infirmitate praepeditus non potuerat se Synodo sistere, ad quam fuerat a Papa revocatus, *ei inducias dedit, certumque terminum constituit, quo Consul ad placitum in Curiam Papae veniret, ac ut legitimam uxorem reciperet, aut pro illicito repudio sententiam anathematis subiret*.

IV. Aliae sunt causae excitatae aut super validitate sponsalium, aut super jure instituendi divortium quoad torum et cohabitationem, et istae pariter, ob illum respectum, quem habent ad matrimonii Sacramentum, ad solum Judicem Ecclesiasticum deferuntur: quod deducitur ex *Cap.* 10. *Ex litteris, de sponsalibus, et ex Cap. Porro, de divortiis*. Sponsalia quippe praevia sunt ad matrimonium celebrandum obligatio; et per divortium jura relaxantur, utrique conjugum ex matrimonio quaesita. Aliae demum sunt causae, quae connexionem quidem habent cum matrimonio, sed res mere politicas, et temporales directe, atque immediate respiciunt; uti sunt lites, quae frequenter moventur super dote, donatione propter nuptias, haereditaria successione, alimentis, et similibus: et istas ad judices seculares pertinere, ex communi Doctorum sensu, recte docent *Bellarminus lib. unic. de Matrim. cap.*32. et Tannerus *tom.*4. *disput.*8. *numer.* 166.

V. Verum, si, quum de hujusmodi controversiis in foro laicali disceptatur, quaestio incidat de jure connubii, puta de praecedenti ad nuptias

impedimento, Judex secularis suspendere debet, atque incidentem causae articulum ad Judicem Ecclesiasticum examinandum remittere: quod non solum a Jure communi sancitum est, sed et in Senatu Neapolitano, post maturam rei discussionem, conclusum refert *Matthaeus decis. Neapolit.* 219. ac religiose servari in Gallia, testantur *Annaeus Robertus lib.*3. *rerum judicat. c.*5. *et lib.*4. *c.*10. Renatus Choppinus *de sacr.polit. lib.*2. *tit.*1. *n.*16. notatque Alteserra *de Jurisdict. Ecclesiast. lib. 6. c.* 3. §. *Superest*. Non idem tamen locum vicissim habet in Judice Ecclesiastico: etenim hic quum causam cognoscit aut de matrimonii validitate, aut de jure ad divortium incidentem, etiam quaestionem dirimit de alimentis, aut dote: quod plane eruitur *ex Cap.*1. *Qui filii sint legitimi*, *ex Cap. De prudentia*, 3. *et ex Cap. Per tuas*, 7. *de donat. inter vir. et uxor.* ubi id notant omnes Interpretes. Sed, quamquam, Jure communi spectato, ita res se habeat, attamen, si vera narrat *Feuretius de abusu lib.* 5. *cap.* 5. in Gallia usus invaluit, ut ejusmodi accessoriae controversiae de re mere temporali a Judice Ecclesiastico ad Laicum illico remittantur.

VI. Idem accidit in aliis plerisque causis, quae licet vere, et proprie spirituales non sint, ob connexionem tamen, quae habeat cum re spirituali, a Jure communi foro Ecclesiastico addicuntur; et nihilominus alicubi sive ex privilegio, sive ex consuetudine inductum est, ut in tribunali seculari discutiantur. Ejusmodi ex. gr. est causa jurispatronatus, de qua *Alexander III. in Cap.*3. *de iudic.* generatim edixit: *Causa vero jurispatronatus ita conjuncta est, et connexa spiritualibus causis, quod nonnisi Ecclesiastico judicio valeat definiri*: et nihilominus in Gallia receptum esse, ut de jurepatronatus mere laicali in judicio tam possessorio, quam petitorio, non Ecclesiasticus, sed secularis Judex sententiam ferat, narrat *Franciscus de Roy in proleg. de jur.patron.c.*29. Van-Espen *Jur.Eccles. part.*2.*tit.*25. *cap.*4. *num.*16. et citatus Alteserra *Jurisd.Eccles. lib.6.c.*11. ubi haec habet: *Moribus nostris, causa jurispatronatus spectat ad Judicem laicum; quia, depravato fere rerum omnium sensu, juspatronatus, ratione personarum, quae hujusmodi jure utuntur, vel praediorum, quibus cohaeret, magis spectatur ut temporale, quam ut spirituale*.

VII. Haud absimile infortunium obvenit aliis causis fori Ecclesiastici, quas paulatim Judices laici sibi usurparunt. Communis Doctorum doctrina, jure communi subnixa, fert, ut lites motae super possessione, seu quasi possessione juris annexi rei spirituali, atque ab hoc profluentis, puta super possessionem exigendi decimas Ecclesiasticas, non minus, quam causae proprietatis, versentur, et dirimantur in tribunali Ecclesiastico: quod pluribus argumentis demonstrarunt *Antonius de Butrio in Cap. final. de judic.n.*20. Ripa *in Cap. Decernimus*, *eod. n.*17. Gutierrez *Cat.Quaest. lib.*1. *c.*34.*a n.*26. Garcias *de Benefic. part.*1. *c.*2. *a n.*50. Marta *de jurisdict. part.*4. *cent.* 1. *cas.* 24. aliique congestis a Ranbech *Panopl. immunit. disp.* 2. *cap.*5. *a n.* 9. Et tamen plerisque in locis, enumeratis a Barbosa *Jur.Eccles.lib.*1.*c.*39.*n.*161.*et seq.* sive expresso privilegio Apostolico, sive diuturna consuetudine, ab Ecclesia tolerata, inductum est, ut causae Beneficiales, decimarum, et similes, in judicio petitorio remittantur quidem ad Judicem Ecclesiasticum, sed in judicio possessorio in foro seculari audiantur, et definiantur: quod etiam in Belgio servari, praesertim quum agitur de quasi possessione juris percipiendi decimas, affirmat citatus *Van-Espen part.* 2. *tit.*33. *cap.*9. *num.*14. Diximus, sive ex privilegio, sive ex consuetudine: fertur quippe, *Carolum VII.* Francorum Regem, privilegium impetrasse a *Martino V.* ut causae possessoriae Beneficiorum agitari possent apud Regias Curias, solo reservato petitorii judicio Ecclesiasticae cognitioni. Pontificium diploma refertur a *Guidone Papa in decisionibus Parlamentis Delphinatus quaest.*1. atque a Joanne Feralto *de juribus, et privilegiis Franciae Regum privileg.* 11. Verum citatus *Alteserra de jurisdict. Eccles. lib.*3. *c.*8. ejusdem diplomatis verbis diligenter perpensis, contendit, *Martinum V.* non concessisse de novo Regibus Francorum, eorumque tribunalibus jus cognoscendi, et terminandi causas Beneficiales super possessorio, sed tantum declarasse, suae mentis neutiquam fuisse, per alias suas praecedentes Constitutiones derogare juri, quod iidem Reges, ex antiqua consuetudine, cujus initii non extaret memoria, a se, suisque Judicibus acquisitum asserebant, cognoscendi de ejusmodi possessorio. Et certe, si privilegium genuinum sit, ejusdem verba id aperte denotant, quod *Alteserra* affirmat. Verum tam *Alteserra*, quam *Cabassutius in theor.et prax.Jur.Canon. lib.*4.*c.*7.*n.*3. aliique Jurisconsulti Galli ab hoc allegati docent, non

astringi Judicem Ecclesiasticum eidem parti petitorium decernere, cui regius Judex possessorium antea adjudicaverit; testanturque, eam ipsam Galliarum consuetudinem limitari ad interdicta retinendae, aut recuperandae, nec complecti interdicta acquirendae possessionis.

VIII. Ob adjecti quoque jurisjurandi religionem, causas reales, quaecumque forent, et quascumque respicerent personas, ad Judicem Ecclesiasticum spectasse, et constat ex *Cap.23.de judiciis*, ubi Innocentius III. ait: *Numquid non poterimus de juramenti religione cognoscere, quod, ad judicium Ecclesiae non est dubium pertinere?* ac tamquam certum ponit *Bonifacius VIII. in Cap.3. de for. competen. in 6.* ubi respondet, potuisse Clericum laicum, pro quo fidejusserat, quique, juramento interposito, promiserat fidejussorem servare indemnem, convenire coram Judice Ecclesiastico, *ad cujus forum, ratione juramenti causae hujusmodi cognitio nescitur pertinere*. Hoc porro titulo omnes fere quaestiones super civilibus contractibus ad Judicem Ecclesiasticum olim devolvebantur; quoniam, inquit *Mornacius ad leg: 8. Cod. de Episcopali audientia, nunquam fere omittebant Tabelliones adjicere praestitum a contrahentibus sacramentum de servandis, quae pepigissent*. Et nihilominus tam sancte haec disciplina pluribus seculis retenta est, ut Principes laici non ausi sint illam infringere: nec alium sibi modum suppetere existimaverint impediendi, ne hac ratione omnes causae a suis foris ablegarentur, quam prohibere, ne deinceps contractus, pacta, aliaque negotia firmarentur juramento: quod in Lusitania, aliisque in locis, legibus cautum, refert *Felicianus de Oliva for. Eccles.part. 1. quaest.30.* ubi simul has leges irritas contendit. In Gallia tamen, si vera narrat saepius citatus *Alteserra de Eccles.Jurisdict. lib.6.cap.10.* non solum interdictum fuit, ne deinceps juramentum apponeretur contractibus, sed simul sancitum, ut contra legum prohibitionem appositum vires amplius non haberet causam pertrahendi ad forum Ecclesiasticum: *Olim tanta erat* (scribit Alteserra) *jurisjurandi religio, ut jusjurandum omnibus contractibus apponeretur, quo fides contractus religione jurisjurandi tutior esset .... Hac occasione usu evenit, si fides secularibus, ut Episcopi cognoscerent de contractibus, et de feudis, propter juramenti vinculum in his interpositum, Cap.Novit, de judiciis. Hac causa vetitum, ne jusjurandum contractibus apponeretur, neve ulla ejus ratio in judiciis haberetur, ne hoc obtentu secularis jurisdictio evacuaretur, quoniam jusjurandum non debet esse vinculum iniquitatis*. Haec de causis, ratione sui, Ecclesiastico foro destinatis. Aliae sunt causae eidem foro addictae ratione personarum, quas tangunt. Non vacat heic illam examinare quaestionem, quo jure, Divino ne, an humano, Clerici in causis mere temporalibus exempti sint a jurisdictione seculari: superfluum quippe videtur indagare primigeniam originem ejus exemptionis, qua ceteroquin certo scimus Clericos potitos, ubi primum Ecclesia, sedatis persecutionum procellis, Christianos Principes nacta est. Enimvero narrat *Nicephorus lib.7.hist.Eccles.cap 46.Constantinum Magnum, Clericos omnes, Constitutione lata, immunes, liberosque esse permisisse, judiciumque, et jurisdictionem in eos Episcopis, siquidem civilium Judicium cognitionem declinare vellent, mandasse*. Cujus quidem exemptionis tuendae adeo Episcopi soliciti fuere, ut Patres Concilii Carthaginensis III. habiti anno *397.can.9.*relato a *Gratiano in Can.43.11. quaest.1.* statuerint, Clericos, judicia secularia in causa criminali adeuntes, ejiciendos a gradu; in causa vero civili, illud amittere debere, quod evicerunt, si pristinum locum in Ecclesia obtinere vellent: *Item placuit* (dixerunt Patres), *ut quisquis Episcoporum, Presbyterorum, et Diaconorum, seu Clericorum, quum in Ecclesia ei crimen fuerit intentatum, vel civilis causa fuerit commota, si, derelicto Ecclesiastico judicio, publicis judiciis purgari voluerit, etiamsi pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat. Et hoc in criminali actione. In civili vero perdat, quod evicit, si locum suum obtinere voluerit*. Eamdem immunitatem, atque exemptionem, insequentibus seculis et summos Pontifices, et Principes, summa inter se consensione, Clericis confirmasse, liquet *ex Auth. hodie Authen. Clericus, Authen. Statuimus, Cod. de Episcop.et Cleric.*atque ex Decretalium rubricis *de judiciis, et de for.competen.*

IX. Neque dumtaxat, si Jus commune inspiciamus, solus Episcopus est judex competens in quibuslibet Clericum causis, sed ejusdem tribunal adire permittuntur etiam laici in controversiis, cujuscumque generis sint, inter eosdem exortis: idque non tantum de communi litigantium consensu, uti statutum legimus ab *Arcadio* Imperatore *in leg. 7. Cod. de Episcopali audientia*, sed etiam, altero eorum refragante, quemadmo-

admodum expresse decernitur *in Extravang.* 1. *de Episcopali judicio*, in Appendice ad Codicem Theodosianum. Etsi enim demus *Gothofredo*, eam legem non esse *Constantini* Magni, cujus nomen praesefert; nemo tamen inficiabitur, editam saltem esse a *Theodosio*, sub cujus nomine citatur a *Carolo* Magno, a quo est renovata, suisque Capitularibus inserta *lib.6. cap.366.* eidemque *Theodosio* adscribitur ab *Innocentio* III. eam approbante *in cit. Cap.* 13. *de judiciis*, ubi haec habet: *Nec illud humillimum omittamus, quod* Theodosius *statuit Imperator, et* Carolus *innovavit* . . . . *Quicumque videlicet litem habens, sive petitor fuerit, sive reus in initio litis, vel decursis temporum curriculis, sive quum negotium peroratur, sive quum jam caeperit promi sententia; si judicium elegerit sacrosanctae Sedis Antistitis, illico, sine aliqua dubitatione (etiamsi pars alia refragetur) ad Episcoporum judicium cum sermone litigantium dirigatur*. Haec autem facultas, ab utroque Jure laicis facta, deferendi suas causas temporales ad judicium Episcoporum, intacta perseverabat in fine seculi XIII. seu verius ineunte XIV. Scribit enim *Meyerus Annalium Flandriae lib.* 10. a Synodo Provinciali, per Archiepiscopum Remorum apud Compendium anno 1301 coacta, fulminatos fuisse Magistratus laicos, *qui non patiebantur, ut laici in foro Ecclesiastico convenirentur*: quod reapse legimus in ejusdem Concilii actis, quae ex ms. codice S. Genovefae Parisiensis, post *Labbeum*, publici juris fecit Harduinus *tom.* 7. *col.* 1250. suae Collectionis.

X. Potiori jure ad tribunalia Ecclesiastica provocare permittuntur viduae, orphani, pupilli, aliaeque miserabiles personae, quibus opitulari, ab Ecclesiae incunabulis, non ultimam fuisse Episcoporum curam, ostendit *Thomassinus de vet. et nov. Eccles. discipl. part.*2. *lib.*3. *c.* 87. *et pluribus seq.* et aperte constat *ex Can.* 1. *et* 2. *dist.* 87. in quorum primo habetur: *Licet omnibus de nobis* (id est summis de Sacerdotibus) *sperantibus, non debeamus, in quantum possumus, nos negare; plus tamen viduarum, et orphanorum causas, et impensius ducimus exequendas: quas tueri a nobis, vel ab omnibus Divina manifestat assertio*: et in altero dicitur: *Defensionis propriae desolatis auxilio, et qui suis actibus adesse pro aetatis infirmitate non possunt, exoratum Pontificem decet subvenire: quia pupillis tuitionem etiam Divinitas jussit impendi*. Scimus utique, illorum Canonum fidem nutare, quum non reperiantur inter genuinas epistolas *Gelasii* Papae, cui a Gratiano tribuuntur; at non propterea sunt contemnendi: uti enim alias observavimus, exhibent saltem disciplinam usu receptam ea aetatae, qua creduntur exarati. Praeterquamquod certus, et indubitatus est canon 12. Concilii Matisconensis II. habiti anno 585. *tom.* 3. Collectionis *Harduini col.* 463. ubi idem quod a *Pseudo-Gelasio* audivimus, hisce verbis decernitur: *Quoniam provisioni nostrae, Deo auctore, causae principaliter viduarum, et pupillorum sunt commissae, pervenit ad nos, quod a Judicibus crudelius, pro levissimis causis, veluti Defensore carentes, irremediabiliter affligantur. Ob quam causam decernimus, ut Judices non prius viduas, et pupillos conveniant, quam Episcopo nunciarint, cujus sub velamine degunt. Quod si Episcopus praesens non fuerit, Archidiacono, vel Praesbytero cuidam ejus; ut pariter sedentes, communi deliberatione causis eorum terminos figant ita juste, ac recte, ut deinceps de talibus antedictae personae non conquassentur*. Perperam autem ejusmodi canones in eum sensum nonnulli detorquent, ut meram significent tuitionem et protectionem viduarum, ac pupillorum, Episcopis specialiter commissam, et commendatam. Nam in primis tuitio, et defensio, ne sit inefficax, debet esse conjuncta cum jurisdictione: quamobrem, quum Patres Concilii Carthaginiensis V. *can.* 9. relato a *Gratiano* 23. *quaest.* 3. *Can.* 10. Imperatores rogarunt, ut Ecclesiis darent Defensores adversum potentiam divitum, nomine Defensorum veros intellexerunt Judices cum potestate coercitiva, quorum munus esset Ecclesiam defendere a divitum violentiis: eademque de causa, ne scilicet inutiles essent Conservatores, quibus Sedes Apostolica munus committit tuendi jura, et privilegia alicui personarum coetui a se specialiter concessa, necessarium reputarunt summi Pontifices, veram jurisdictionem iisdem conferre, exercendam in aliquibus casibus, de quibus *in Cap.* 1. *et Cap.* 2. *de offic. Jud. deleg. in* 6. Deinde nonnisi violenter, ad meram significandum tuitionem, detorquentur allegata verba Concilii Matisconensis. Siquidem Patres non hortantur, non rogant, quod proprium est meri defensoris, et protectoris; sed districte praecipiunt, ne Judices seculares viduas, et pupillos conveniant sine Episcopi scientia, iisdemque Judicibus, absente Episcopo, per Archidiaconum, vel Presbyterum,

terminos constitui decernunt ad earumdem personarum causas finiendas; contravenientes vero Judices anathemati subjiciunt. Haec autem omnia veram redolent jurisdictionem, videnturque manifeste innuere, viduarum, ac pupillorum causas pertinuisse ad judicium Episcoporum, a quibus quodammodo delegarentur Judicibus secularibus, certis tamen adjectis legibus, et conditionibus. Eamdem jurisdictionem Episcopis vindicarunt posteriores canones, quibus libertas data est praedictis miserabilibus personis declinandi forum seculare, vetitumque secularibus Judicibus, ne illas coram se sistere cogerent. Quare *Innocentius* III. *in Cap.Super quibusdam*, *de verb. signific.* Comiti Tolosano rescripsit, ut, si quid litium ipsi esset adversus viduas, orphanos, et misellos quosvis, coram Judice Ecclesiastico, ad quem illi provocassent, stare deberet: *Item viduis* (ait), *pupillis*, *orphanis*, *et personis miserabilibus tenearis in judicio Ecclesiastico respondere*. Tanta praeterea fuit hujus rei apud majores nostros persuasio, ut quaedam Regina Angliae hoc solum nomine, quod vidua esset, sibi fas esse putaverit, in causa feudali declinare judicium Domini directi feudi, et ad Papam provocare; uti habetur *in Cap.Ex parte*, *de for.compet.* ubi *Honorius* III. totam enarrans hujus rei gestae seriem, inquit: *Fuit ex parte ipsius Reginae responsum, quod vidua spoliata, irrequisito feudi Domino, spoliatorem, seu detentorem rei, coram Ecclesiastico Judice poterat convenire, cujus interest viduas defensare*.

XI. Haec simul collecta, et adnotata Episcoporum oculis subjecimus, ut priora tempora cum hodiernis conferentes, videant, et doleant gravia vulnera suae antiquae jurisdictioni inflicta: siquidem seculares potestates, ait *Guillelmus Durandus* junior *de modo General. Concil. celebrand. tit.* 70. *part.* 2. *quasi per quamdam alluvionem, frustatim ad se omnia trahunt. Et sicut frustatim lupus agnum comedit; ita et per ipsos jurisdictio Ecclesiastica frustatim quodammodo devoratur, quidquid ad Ecclesiasticam jurisdictionem, potissime quoad temporalia pertinet, sibi competere putantes. Et pauci sunt casus ad Ecclesiam pertinentes, in quibus directe, vel indirecte, per eos Ecclesiastica jurisdictio non turbetur in diversis mundi partibus: nec jam constituta remedia proficere possunt, sicut experientia docet*. Hisce Judicium secularium ausibus ab initio obstiterunt Pontifices maximi, et sanctissimi Ecclesiarum Antistites: sed, quum illos a proposito dimovere nequiverint, ad evitanda majora mala, inolescentes in dies contra Ecclesiasticam jurisdictionem consuetudines dissimularunt, et tolerarunt; et quandoque summi Pontifices consultius duxere id ipsum privilegio Principibus concedere, quod propria auctoritate jampridem sibi usurpaverant.

XII. Jam vero, quum desperandum jam sit, ut potestas secularis intra constitutos sibi ab antiquo limites contineri patiatur, imprudenter ageret Episcopus, si in sua Synodo aliquid decerneret, quo jurisdictionem sibi olim Jure communi attributam recuperare tentaret; rem siquidem impossibilem aggrederetur, et sine ulla Ecclesiae utilitate graviter apud Principem offenderet. Quare suo muneri satis abunde facturum se credat, si ad haec tria animum diligenter intendat. Primo, ne Princeps secularis sibi unquam arroget jus sacrorum; hoc est, ne in ullo rerum eventu se immisceat in causis primi generis, mere scilicet spiritualibus, et Ecclesiasticis. Secundo, ne Judex laicus eam quoque partem Ecclesiasticae jurisdictionis invadat, quae hactenus perseverat intacta; nisi enim Episcopus ejus vindicem statim se praebeat, hanc pariter pedetentim amittet. Quia tamen plerumque privatim Judices, supremi Principis auctoritate suffulti sunt, etiam in hoc negotio summa prudentia, circumspectione, et dexteritate opus est; atque in primis, priusquam Episcopus consueta exerat censurarum arma, debet accurate perpendere, quod monet *Augustinus lib.3. contra epistolam Parmeniani num.*13.*tom.* 9. *Oper. col.*64. haec quae ad rem optime quadrant, scribens: *Quum quisque fratrum, id est Christianorum, intus in Ecclesiae societate constitutorum, in aliquo tali peccato fuerit deprehensus, ut anathemate dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum schismatis nullum est; atque id cum ea dilectione, de qua ipse alibi praecipit, dicens, ut inimicum non eum existimetis, sed corripite ut fratrem . . . . Quando ita cujusque crimen notum est, et omnibus execrabile apparet, ut vel nullos prorsus, vel non tales habeat defensores, per quos possit schisma contingere, non dormiat severitas disciplinae*.

XIII. Tertio denique, ubi aut privilegio, aut legitima consuetudine, fori Ecclesiastici limites ultra Juris communis sanctiones ampliati sunt, quod ceteroquin perquam raro contingere scimus curabit Episcopus, ne sua incuria, aut conniventia contrahantur. Rem unico explicamus e-

xemplo. Jure communi sancitum est, ut actor sequatur forum rei, ac proinde Clericus conveniens laicum in causa mere civili, et profana, illum convenire debeat coram Judice seculari, per textum *in Cap. Si Clericus laicum de foro competenti*. Attamen alicubi usus inolevit, ut Clericus, etiam in praedictis causis, laicum conveniat coram Judice Ecclesiastico. Ejusmodi consuetudo viget in nostra dioecesi Bononiensi, quam approbavit, et servari praecipit *Gregorius XV.* cujus Apostolicas litteras nos retulimus *in nostra Instit.*40.*in fin.* Eademque etiam in Hetruria ab antiquo tempore introducta reperitur, et manifeste comprobatur ex Synodis tam Provincialibus, quam Dioecesanis illius ditionis, nimirum ex Synodo Florentina, quam habuit *Cosmas de Pazzis* Episcopus anno 1508. *ad tit. de foro competenti*; ex Concilio Provinciali, anno 1517. habito sub *Julio* Cardinali *Mediceo* tunc Archiepiscopo Florentino, mox ad Romanum Pontificatum, assumpto nomine *Clementis VII.* evecto, in rubrica *de rotulo Judicum delegatorum*; iterum ex alio Provinciali Concilio, ab Archiepiscopo *Altovito* celebrato anno 1563. rubrica 15. *de foro competenti*: et ex Dioecesana Synodo, coacta 1666. ab Archiepiscopo *Nerlio* S.R.E. Cardinale; ex alia anno 1710. habita ab Archiepiscopo de *Gherardesca*; et recentius ex ea, quam bon.mem.Archiepiscopus *Martellius* habuit anno 1732. Ubi ergo haec, aut similis consuetudo invaluit, ea utique erit sarta tecta custodienda, neque conqueri poterunt laici, quod Episcopus hoc secularis jurisdictionis minimum frustulum, consuetudine acquisitum, sibi vindicet; quum ipsi, sicuti a *Guillelmo Durando* supra audivimus, sola consuetudine, quae ab initio dici potuit abusus, et corruptela, fere integram devoraverint jurisdictionem Ecclesiasticam.

CAPUT DECIMUM.

Leges civiles cum moderatione, et delectu in Synodo allegandae.

VIdetur *etiam abstinendum a mentione legum secularium, praesertim si affines sint illis, quae a Sede Apostolica improbatae fuerunt*: verba sunt Fagnani *in cit.Cap. Sicut olim, num.*86. Ad quorum rectam intelligentiam, meminisse oportet, ex legibus civilibus aliquas esse a Jure Canonico expresse approbatas, aliquas expresse correctas, atque abrogatas, aliquas vero neque approbatas, neque improbatas, sed silentio praetermissas. Leges primi generis et possunt, et quandoque debent in Synodalibus Constitutionibus allegari: a legibus secundi generis commemorandis est abstinendum: legum tertii generis mentionem fieri, perutile aliquando, et laudabile. Quae omnia congruis exemplis exornavimus.

II. Atque, ut a primis initium ducamus, aliquas ex iis delibabimus matrimonium respicientes. Olim, juxta Ecclesiae Romanae disciplinam matrimonium minime dissolvebatur ex capite impotentiae: *Respondemus, quod de ejusmodi expressum Canonem non habemus*: ait Pontifex *Lucius III. in Cap.2.de frigidis et maleficiatis*, prout jacet in secunda Collectione Decretalium Romanorum Pontificum; quae tamen verba nequaquam leguntur *in Cap.*4.*eod.tit.* novissimae Collectionis, *Gregorii IX.* jussu adornatae. Et sane, occurrentibus ejusmodi conjugiis, in quibus impotentia perpetua deprehenderetur, responderi solebat mulieri, ut conjugem suum, quem tamquam virum habere non poterat, in fratris locum haberet; juxta ea, quae rescripta leguntur ab *Alexandro III. in Cap.* 2. *et* 3. *et a Clemente III. in Cap.* 4. *de frigidis et maleficiatis*, in prima Collectione Decretalium. Hodie vero impotentia perpetua recensetur inter impedimenta matrimonium dirimentia; de quo *in Cap. Fraternitas, ac toto tit. de frigidis, et maleficiatis*. At, quoniam post contractum conjugium frequenter contingit, constare quidem de alterutrius conjugis impotentia, sed valde dubitari, num ea sit perpetua, vel potius temporaria, seu an sit insanabilis, vel possit naturali arte superari; idcirco leges civiles, quando impotentiae signa aut evidentia, aut indubitata non sunt, certum conjugibus praescripsere tempus, intra quod operam dare possint rei conjugali, suasque vires experiri, adhibitis etiam opportunis remediis, quae Peritorum judicio apta sint ad illas reficiendas, et roborandas, si adhiberi queant, citra grave vitae periculum, et valetudinis detrimentum. Ad ejusmodi experimentum *Justinianus* Imperator *in l.In causis, Cod.de repudiis*, praefinivit biennium; sed postea ratus, non posse intra biennium certum ferri judicium de impotentiae perpetuitate, *in Novella* 22. §.*Per occasionem* illud prorogavit ad triennium. Hanc autem Justiniani sanctionem expresse approba-

Coelestinus III. in Cap. Laudabilem, 5. *de frigid. et malefic.* ac proinde in foris Ecclesiasticis tamquam lex Canonica allegatur, et ubique religiose custoditur: neque enim fides habenda est quibusdam Doctoribus Gallicanis, asserentibus, praedictam triennalem cohabitationem non esse hodie in Galliis usu receptam; et eorum siquidem assertionem falsitatis redarguit, et valide confutavit *Bocchier*, Praeses Parlamenti Divisionis, in suo Tractatu edito anno 1735. *de matrimonii dissolutione ex capite impotentiae pag. 67. et seq.*

III. In solatium orbitatis filiorum adinventum est figmentum adoptionis, per quam filios suscepisse videatur, qui illos non procreavit, uti habetur *in l. 1. et in l. Is qui filium, ff. de adoptionibus*. Ad hoc fingendum naturae simulacrum, cujus delineamenta expressa reperimus in sacris litteris, nempe *Genesis* 48. *Exodi* 2. *et Esther* 1. varios, et diversos ritus, pro temporum, et locorum diversitate, legimus adhibitos. Atque, ut praetereamus modum illum adoptandi, barbaris usitatum, quem describit *Diodorus Siculus Biblioth. IV.* 40. inquiens: *Illam adoptionem* (Herculis) *hoc modo factam perhibent. Juno lectum ingressa*, Herculem *corpori suo admotum, ut verum imitaretur partum, subter vestes ad terram demisit, quem in hoc usque tempus adoptionis ritum barbari observant*: apud Romanos peragenda erat coram Praetore, aut Magistratu, penes quem esset legis actio, trina illa imaginaria venditione per aes, et libram, qua apud ipsos ceteri perficiebantur actus legitimi, et si ageretur de adoptione perfecta, de qua mox haec explenda erat in Comitiis Curiatis, accersitis etiam Pontificibus, aliisque adhibitis solemnitatibus, quas referunt *Vincentius Gravina Origin. Jur. Civil. t. 1. p. 208. et seq.* Heineccius *Antiquit. Roman. lib. 1. tit. 11. n. 15.* sed posteriori aevo alii a Romanis adinventi sunt adoptandi ritus, quos iidem Auctores prosequuntur. Aliae itidem adoptionis formulae apud alias invaluerunt nationes. A Gothis quippe filios adoptatos per tactum barbae, narrat *Almoinus de gestis Francorum lib. 1. cap. 20.* A Francis per barbae praecisionem, testatur idem Auctor *l. 4. c. 25.* Sed magis communiter apud Christianos recepta fuit quaedam spiritualis adoptionis species, quae fiebat per incisionem capillorum: siquidem de *Pipino* misso a *Carolo Martello* ad *Luitprandum*, Longobardorum Regem, haec scribit *Paulus Diaconus lib. 6. c. 53. Circa haec tempora* Carolus *Princeps Francorum Pipinum filium suum ad* Luitprandum *direxit, ut ejus juxta morem, capillum susciperet, qui ejus caesariem incidens, ei pater effectus est*: et de Pontifice *Benedicto II.* scribit *Anastasius* Bibliothecarius: *Hic una cum Clero, et exercitu, suscepit mallones capillorum Dominorum* Justiniani: *et* Heraclii, *filiorum clementissimi Principis, simul et ejus jussionem, per quam significabat, eosdem capillos direxisse*: quem *Anastasii* locum explicans *Baronius ad annum* 684. *n. 7.* ait: *Sic igitur prius Imperator voluit, ut filii sui scirent, se Romanum Pontificem peculiarem habere parentem, cujus monitis impensius parere deberet, eumdemque ut patrem diligere, ac revereri*. De hoc peculiari Christianorum adoptandi ritu disserit *Balsamon. ad can.* 53. *Synodi Trullanae* eumdemque pluribus illustrant *Merillus lib. 3. observat. cap. 40.* et Binius *in notis ad Vitam* Benedicti II.

IV. Sed, omnibus hisce, aliisque plurimis adoptionis ritibus, quos recensent *Cironius ad tit. de cognat. legal.* et Gonzalez *ad Cap. 1. eod. tit.* deletis, alium modum adoptioni faciendae praescripsere leges civiles, quibus utimur. Distinguunt istae, sicut et etiam olim fuerat apud Romanos, duas species adoptionis: unam *perfectam*, quae dicitur *adrogatio*; alteram *imperfectam*, quae *adoptio simplex, et in specie*, etiam appellatur. Prima fit, cum persona extranea, sui juris, ex Principis rescripto, ita transit in potestatem, et familiam adoptantis, ut perinde ac filius legitimus, et naturalis, fiat ejus haeres necessarius tam ab intestato, quam ex testamento, §. *Cum autem* 3. *Instit. de adoption. l. Impuberem* 2. *Cod. eod.* Imperfecta fieri dicitur, cum persona extranea, constituta sub naturalis patris, seu avi potestate, solius Magistratus, alteriusve Judicis competentis auctoritate, in filium, aut nepotem adsciscitur, quin tamen transeat in familiam, et potestatem adoptantis, cujus propterea non fit haeres necessarius ex testamento, quo praeteriri potest, licet eidem succedat ab intestato, §. *vers. Sed et hodie, Instit. de adoptin.* Eaedem porro civiles leges, turpe, atque inhonestum reputantes, matrimonium inter eos iniri, qui etiam immaginaria, et ficta ista cognationis specie conjunguntur, irritas decrevere nuptias primo inter adoptantem, et adoptatum, atque ab isto descendentes, *l. Quin etiam*, 55 *ff. de rit. nuptiar.* secundo inter adoptatum, et filios naturales ado-

peantis, *l. Per adoptionem* 17. *ff. eod.* §. *Inter eas*, *Instit. de nupt.* tertio inter adoptantem, et uxorem adoptati, ac vicissim inter adoptatum, et uxorem adoptantis *l. l. Adoptivus*, 14. *ff. cit.* At id discriminis inter enumeratas personas, adoptione conjunctas, intercedere leges voluere, ut inter primas, quae sunt quodammodo in linea recta ascendentium, et descendentium nunquam, ne soluta quidem adoptione, matrimonium consistere valeat: ut enim dicitur *in cit. l. Quin etiam*, semper nefas reputatur, eam uxorem ducere, quae per adoptionem filia, aut neptis fuit: idemque servandum edixere inter personas tertii generis, inter quas semel ortam ex adoptione affinitatis speciem, quae matrimonio contrahendo obicem ponit, perpetuam esse decernunt. Quocirca *adoptivus filius, si emancipetur, eam, quae patris adoptivi uxor fuit, ducere non potest, quia novercae locum habet*: inquit textus *in cit. leg. Adoptivus, ff. de rit. nuptiar.* Sed inter personas secundi generis, quae, adoptione interveniente, sibi e latere jungi videntur, impedimentum durat, quamdiu durat adoptio, seu quamdiu filii permanent sub patria potestate; sicuti habetur *in cit. l. Per adoptionem*, 17. *de rit. nuptiar.* Soluta vero patria potestate vel per mortem adoptantis, vel per emancipationem filii sive adoptivi, sive naturalis, cessat impedimentum, et potest filius adoptivus in uxorem ducere filiam naturalem ejus, a quo fuerat adoptatus, juxta apertum textum *in cit.* §. *Inter eas*, *Instit. de nupt.*

V. Jam vero et cognationem legalem, et quae ex ea ad nuptias profluunt obstacula, eo prorsus modo, quo a Jure civili statuta fuerant, universum recepit, approbavitque *Nicolaus I. in responsione ad consulta Bulgarorum c.* 2. cujus responsionis fragmenta referuntur *in Can. Ita diligere*, 30. *quaest.* 3. *et in Cap. unic. de cognat. legal.* Quamobrem, si quaestio incidat sive in tribunali Ecclesiastico, sive etiam in Synodo, an in hoc, vel illo casu adsit impedimentum cognationis legalis, necessario recurrendum erit ad leges civiles, atque ad earumdem normam controversia decidenda. Disputant ex. gr. Doctores, num praefata ad matrimonium obstacula a sola inducantur adrogatione; an etiam ab adoptione simplici, et imperfecta. Ex utraque oriri affirmant Glossa finalis *in cit. Cap. unic. de cognat. legal.* atque ibidem *Panormitanus n.* 5. Ancharanus *n.* 8. Alexander de Nevo *n.* 12. Gonzalez *n.* 10. *in fin.* Covarr. *part.* 2. *de sponsal. cap.* 6. §. 6. *num.* 2. Pontius *de Matrim. lib.* 7. *cap.* 41. Hurtadus *eod. tract. disp.* 19. *difficult.* 2. *num.* 3. Contra, illa ex sola adrogatione permanare, contendunt *Innocentius in eod. Cap. unic.* Sylvester *verb. Matrimonium* 8. *quaest.* 8. *disp.* 4. Henriquez *de Sacram. lib.* 12. *cap.* 12. *n.* 3. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 63. *n.* 9. Canisius *ad tit. de cognat. legal. n.* 3. Pirhing *num.* 4. Engel. *n.* 3. Vincentius de Justis *de dispensat: matrim. lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 189. *et seq.* Tam prioris, quam posterioris sententiae patroni, unice insistunt Juris Civilis textibus, quos de qualibet adoptione indiscriminatim loqui, defensores primae sententiae autumant; aliis exadverso opinantibus eos de sola adrogatione intelligendos. De hac quaestione actum fuit in sacra Congregatione Concilii die 25. Septembris 1734. uti videre est *in Thesaur. Resolut. tom.* 6. *pag.* 364. Nihil tamen ex decisione, quae tunc prodiit, potest concludenter ad rem evinci. Adoptio siquidem, de qua tum disceptabatur, respiciebat puerum duodennem, expositum hospitali Sancti Spiritus in Saxia, sub nullius patria potestate existentem, et adoptatum auctoritate Commendatarii ejusdem hospitalis, cui id juris a summo Pontifice concessum est; atque idcirco talis adoptio non immerito videri potuit vera adrogatio, quam impedimentum ad matrimonium inter recensitas personas praestare, nullus dubitat. Itaque, quum indecisa adhuc remaneat controversia, si de ea in Synodo agendum foret, ex solis Juris Civilis sanctionibus posset definiri.

VI. Cognationem legalem excipit cognatio spiritualis, de qua in Decretalibus *Gregorii IX.* extat integer titulus, qui est *lib.* 4. *tit.* 11. In eo tamen titulo nullum decretale rescriptum ad cognationem spiritualem pertinens affertur, quod ante *Alexandrum III.* Pontificem prodierit. Verum hujusce impedimenti, quod a spirituali cognatione provenit, multo ante *Alexandri III.* aetatem mentio facta reperitur. Siquidem in Concilio Romano I. sub *S. Zacharia* Papa, habito anno Christi 743. statutum fuit *c.* 5. *Ut spiritualem commatrem nullus sibi praesumat nefario conjugio copulare. Nam, qui hujusmodi opus perpetraverit, sciat, se anathematis vinculo esse obligatum, et Dei judicio cundemnatum*: *tom.* 3. Collectionis *Harduini col.* 1928. Nec alia etiam antiquiora desunt hujusmodi disciplinae monumenta. Sed, quum nullum suppetat anterius eo, quod habetur *in l.* 26. *Cod. de nuptiis*, ubi haec

Justiniani Imperatoris verba leguntur : *Ea persona omnimode ad nuptias venire prohibenda, quam aliquis a sacrosancto suscepit Baptismate ; quum nihil aliud sic inducere potest paternam affectionem, et justam nuptiarum prohibitionem, quam hujusmodi nexus, per quem, Deo mediante, animae eorum copulatae sunt* : id utique sufficit, ut in catalogo legum civilium, quae a Jure Canonico expresse confirmatae sunt, praemissa etiam de Spiritualis cognationis impedimento lata adscribatur : ut recte etiam observat *Joannes Baptista Bartholus* Episcopus Feltrensis *in suis Institutionibus Juris Canonici c.44. n.7.*

CAPUT UNDECIMUM.

Exempla legum secundi generis, quae scilicet sunt a jure Canonico correctae, et improbatae : ubi de Matrimoniis filiorumfamilias sine consensu parentum, et Servorum sine consensu dominorum.

HActenus de legibus civilibus, a Jure Canonico expresse receptis, et approbatis. Longe plura proferre possumus exempla legum abrogatarum. Ac primo loco occurrunt leges Caesareae permittentes usuras, dummodo non sint immoderatae, nec modum excedant praescriptum a *Constantino* Magno *in celeberrima l.1. tit. ult. lib.2. Cod.Theodosianis*, renovata a *Justiniano l.26. Cod.de usuris* : *In trajectitiis contractibus, vel specierum foenori dationibus, usque ad centesimum tantummodo licere stipulari, nec eam excedere ; licet veteribus legibus hoc erat concessum* : quibus tamen sanctioribus Ecclesiae legibus est derogatum, ac severe vetitum, seu verius jure naturali, et Divino vetitum declaratum, quidquam lucri, etiamsi minimum sit, ex mutuo reportare ; quod *ex can.* 43. inter Apostolico, *ex can.* 2. Concilii Illiberitani *ex can.*12. Concilii Arelatensis I. *ex can.*16. Concilii Carthaginiensis III. aliisque pluribus Ecclesiae sanctionibus, atque ex communi SS.Patrum sensu aperte constare, inferius demonstrabimus.

II. Jure communi Caesareo irrita fiunt matrimonia inita a filiisfamilias sine consensu parentum ; uti probant textus *in princip.Instit.de nuptiis*, *et in l. Nuutiae 2. ff. de ritu nuptiar.* in quorum primo habetur : *Si filiifamiliarum sint, consensum habeant parentum, quorum in potestate sunt ; nam, hoc fieri debere, et civilis, et naturalis ratio suadet, in tantum ut jussu parentis praecedere debeat* : et infra : *Si adversus ea, quae diximus, aliqui coierint, nec vir, nec uxor, nec nuptiae, nec matrimonium, nec eos intelligitur* : in altero dicitur : *Nuptiae consistere non possunt, nisi consentiant omnes, id est qui coeunt, quorumque in potestate sunt*. Equidem non ignoramus, *Cujacium in lib.35. Pauli ad edictum ad l.2. et* 10. *de ritu nuptiar.* et Dionysium Godefridum *in lib. Filius, ff. de ritu nuptiar.* contendere, per praefatas leges, non irritas, sed solum illicitas decerni nuptias, quas filiifamilias contrahunt, invitis, aut insciis, nec consentientibus parentibus, sub quorum sunt potestate : neque nos praeterit, hanc opinionem fulciri auctoritate *Pauli* Jurisconsulti, qui *lib. 2. sent. tit.* 14. scripsit : *Eorum, qui in potestate patris sunt, sine voluntate ejus matrimonia jure non contrahuntur, sed contracta non solvuntur : contemplatio enim publicae utilitatis privatorum commodis praefertur*. Verum non ita sentiunt alii eruditi viri, quibus praedictorum Juris textuum verba adeo perspicua videntur, ut indubitanter asserant, per illam infirmari conjugia filiorumfamilias, quibus paternus consensus non adjecerit vires : quin immo *Vinnius ad lib.* 1. *Instit. tit.* 10. perpendens verba illa *Justiniani* : *ut jussus parentis praecedere debeat* haec insuper adnotavit : *Jussus, id est consensus, aut potius assensus parentis in nuptiis filiorum adeo necessarius est, ut etiam praecedere debeat, neque ratihabitione patris retro legitime fiant, nimirum cum ratihabitio in iis tantum locum habeat, quae non statim ipso jure nulla sunt, sed aliquo modo consistunt, aut pendent*. Quod vero attinet ad locum ex *Paulo* Jurisconsulto allegatum, hac ipsa de causa, quod scilicet aperte contradicat citatis legibus, quas certissimum est Imperatorem *Justinianum*, ex ejusdem *Pauli* Jurisconsulti sententia, inseruisse corpori Juris a se promulgati, non immerito suspicantur plerique, quos sequitur *Juvenin tract. de Sacram. dissert.* 10. *quaest.* 5. *art.*2. illum non esse *Pauli*, sed *Aniani*, cujusdam, qui Theodosianum Codicem tempore *Alarici*, Gothorum Regis, notis illustravit. Nec mirum, tantam ab Imperatoribus tributam potestatem parentibus in filiorum nuptias ; adhuc enim remanebant rudera illius immoderatae potestatis patriae, quae, auctore *Romulo*, diu viguerat apud Romanos, cujus ratione *licebat parentibus loris caedere filios, car-*

cere coercere, *in agros ad opera rustica vinctos amandare*, *venundare*, *denique interficere*: quod totidem verbis refert *Dioysius Halicarnasseus lib.* 2. *pag.*46. Hinc, teste *Lactantio Instit. lib.* 4. *c.* 3. filii dicebantur *servire patri*. Quin immo, liberorum conditionem in quibusdam fuisse duriorem conditione servili, observant idem *Lactantius*, et *Servius ad Virgil. AEneid.* XI. *vers.* 143. Quamvis porro haec parentum in filios immoderata jura, quae certe barbariem sapiebant, cultioribus Romanae reipublicae temporibus fuerint valde imminuta; nihilominus tamen Justiniani aetate tantam parentes retinebant in filios potestatem, ut idem Imperator §. 2. *Instit. de patria potestate* affirmaverit: *Nulli alii sunt homines*, *qui talem in liberos habeant potestatem*, *qualem nos habemus*. Quocirca, quum leges Caesareae viribus carere voluerint matrimonia a servis contracta, non consentientibus dominis, quorum subsunt dominio; mirum non est, earumdem edicto, fuisse robur ademptum conjugiis a filiisfamilias celebratis sine consensu parentum, sub quorum potestate existunt.

III. Vtrasque civiles leges, tam videlicet, quae servorum, quam quae filiorum familias solo contrahentium consensu inita matrimonia infringebant, quondam ratas habuit Ecclesia: etenim S. *Basilius epist.* 199. *Canonica* 2. *ad Amphilochium can.* 4. *tom.* 3. *Oper. pag.* 296. ait: *Matrimonia sine iis*, *qui potestatem habent*, *fornicationes sunt*. *Neque ergo*, *vivente patre*, *neque hero*, *qui conveniunt*, *extra reprehensionem sunt*; *quemadmodum*, *si annuant cohabitationi*, *quos penes hujus rei est arbitrium*, *tunc firmitatem conjugii accipit cohabitatio*. Et Concilium Aurelianense IV. anni 541. *can.* 22. *tom.* 2. Collectionis *Harduini col.* 1439. *Vt nullus per imperium potestatis filiam competere audeat alienam*, *ne conjugium*, *quod contra parentum voluntatem impie copulatur*, *velut captivitas judicetur*; *sed*, *sicut est prohibitum*, *non admittatur*. *In his*, *qui perpetraverint*, *excommunicationis severitas*, *pro modo piaculi*, *imponatur*: et *can.*24. loquens de conjugio servorum, decrevit: *Quaecumque mancipia*, *sub specie conjugii*, *ad Ecclesiae septa confugerint*, *ut per hoc credant*, *posse fieri conjugium*; *minime eis licentia tribuatur*, *nec talis conjunctio a Clericis defensetur*: et paucis interjectis, complectens tam servorum, quam filiorumfamilias matrimonia clanculum, et propria auctoritate, inita, addit: *De qua re decernimus*, *ut parentibus*, *aut propriis dominis*, *prout ratio poscit personarum*, *accepta fide excusati*, *sub separationis promissione*, *reddantur*; *postmodum tamen parentibus*, *atque dominis libertate concessa*, *si eos voluerint propria voluntate conjungere*. Concilium Cabilonense II. anni 813. *can.* 30. relato a *Gratiano in Can. ult.* 29. *quaest.* 2. postquam dixit: *Nobis visum est*, *ut conjugia servorum non dirimantur*: hanc statim limitationem adjecit: *Vbi legalis conjunctio fuit*, *et per voluntatem dominorum*. Ac denique, ut alia praetereamus, quae ad rem congessit *Gonzalez in Cap. fin. de conjugio servorum*, *n.* 3. *et seq.* Ahyto Episcopus Basileensis in suo Capitulari, seculo IX. edito, apud *Harduinum tom.* 4. *col.* 1244. *can.* 21. edixit: *Vbi vero mancipia*, *non unius*, *sed diversae potestatis juncta fuerint*, *nisi consentientibus utriusque dominis*, *hujusmodi copulatio rata non erit*.

IV. Verum postea consultius visum est Ecclesiae praefatas civiles leges, pluribus seculis a se aut approbatas, aut toleratas, corrigere, et abrogare; statuitque, ut deinceps nuptiarum validitas a solo penderet contrahentium consensu, nequaquam autem a nutu eorum, sub quorum dominio, vel potestate contrahentes existunt: quod generatim sancitum legimus *in Cap. Cum locum*, *de sponsal. et matrim. in Cap. Licet*, et *in Cap. Tua*, *de sponsa duorum*; speciatim vero de servis respicit *Hadrianus* Papa ad Archiepiscopum Salisburgensem *in Cap. Dignum*, *de conjugio servorum*: *Nec inter servos matrimonia debent ullatenus prohiberi*; *et si*, *contradicentibus dominis*, *et invitis*, *contracta fuerint*, *nulla ratione sunt*, *propter hoc*, *Ecclesiastico judicio dissolvenda*: ac tandem de filiisfamilias, post alias sanctiones indicatas a *Juenin cit. diss.* 10. *quaest.* 5. *c.* 3. *art.* 1. definivit Tridentinum *sess.* 24. *c.* 1. *de reform. matrim.* ubi anathemate perculit, *qui falso affirmant*, *matrimonia a filiisfamilias sine consensu parentum contracta*, *irrita esse*, *et parentes rata*, *vel irrita facere posse*.

V. Quamobrem non licet hodie easdem civiles leges, jamdiu ab Ecclesia rescissas, excitare, earumque obtentu, firmitatem adimere aut servorum, aut filiorumfamilias connubiis, quibus domini, vel parentes non annuerunt. Quod autem affirmat *Boehmerus Jur. Eccles. Protestantium lib.* 4. *tit.* 9. §. 6. nempe in Pomerania, Westphalia, et Bohemia, ubi adhuc remanent vestigia antiquae servitutis, et etiam hodie

reperiuntur *homines proprii*, hoc est existentes sub dominorum proprietate, istorum connubia non aliter esse valida, quam ex dominorum consensu, aut est accipiendum de servorum conjugiis quoad effectus civiles, aut non est admittendum a Catholicis illis in regionibus degentibus, qui sanctioribus Ecclesiae legibus reguntur. Intra fines pariter poenarum civilium concluditur edictum a Christianissimo Rege *Henrico* III. in Comitiis Blesensibus anni 1579. *art.* 40. promulgatum, atque a *Ludovico* XIII. anno 1629. et 1639. renovatum, quo nulla, et invalida declarantur matrimonia a filiisfamilias contracta sine consensu parentum: illud siquidem verbum *invalida*, *non esse aliter explicandum, quam per solam relationem ad contractum civilem*, ejusdem *Ludovici* nomine, Clero Gallicano responderunt Regii Commissarii; uti habetur *tom.* 3. *rerum, et decretorum Cleri Francisci*, testaturque *Lovetus*, in Parisiensi Senatu Consiliarius, *tit.* 6. *litt. M.* scribens: *Nullitas matrimonii proveniens ex defectu conditionum, quas requirit articulus* 40. *Blesensis Constitutionis, nullatenus attingit ipsum Sacramentum, quod nihilominus in isto matrimonio existit: non agitur de Sacramento matrimonii, aut ejus essentialibus caeremoniis; sed de validitate conventionum matrimonialium, de accessoriis matrimonii, de dotis validitate, et communitate inter virum, et uxorem: quae conventiones non dependent ex theologicis decisionibus, sed ex edictis in Parlamento verificatis.* Idem ostendit *Isaacus Habertus*, Episcopus Vabrensis, *in libro de justitia connubialis edicti a* Ludovico *XIII. conditi*, ubi haec habet: *Non multum laborandum est de conciliandis Regis edictis cum Ecclesiae sententia: nullo siquidem unquam edicto, matrimonia filiorumfamilias invalida, ac nulla esse absque consensu parentum, tutorumque, constitutum est, etsi hic error multis imposuerit. Prohibita quidem sunt; sed, invalida, et nulla esse, haudquaquam definitum. Unde etiam Decessorum suorum vestigiis insistens Rex Christianissimus* Ludovicus, *ea iterum prohibuit, ac austerius interdixit: invalida tamen, ac nulla esse, contra Tridentinae Synodi decretum, ac Theologorum unanimem etiam in regno suo sententiam, minime sanxit.* Idem tradit *Cabassutius in theor. et prax. Jur. Canon. lib.* 3. *cap.* 26. *num.* 6. *et* 7. ubi *Brodeum* carpit, quod Regium edictum ad ipsam etiam Sacramenti rationem protraxerit. Idem docet *Gerbasius* in libro, quem inscripsit *Tractatus pacificus etc. pag.* 504. Idem *Natalis Alexander Theolog. dogmat. et moral. lib.* 2. *de Sacram. matrim. cap.* 2. *art.* 3. *prop.* 1. Quocirca nescimus, qua ratione Juvenin *cit. diss.* 10. *cap.* 5. *art.* 2. metuerit suum calculum adjicere tot Doctorum Gallicanorum sententiae, Regia etiam declaratione firmatae, et decidere noluerit, an revera in Gallia matrimonia inita a filiisfamilias sine consensu parentum, sint valida quoad substantiam, etsi civilibus effectibus destitui nemo dubitet. Neque extra institutum vagati sumus, dum haec prolixius enarravimus; siquidem verebamur, ne Episcopi, praedicti *Juvenin*, aliorumque contra communem sapientiorum Galliae Doctorum sensum idem scriptitantium, auctoritate decepti, non audeant in suis Synodis declarare, matrimonia a filiisfamilias, invitis, ac insciis parentibus, contracta, etsi illicita, valida tamen esse, ac proinde integrum non esse contrahentibus, quamdiu eorum alter superstes est, alias nuptias inire: quam profecto Synodalem declarationem, ad consulendum animarum saluti, non solum utile, sed maxime necessariam reputamus.

CAPUT DUODECIMUM.

Exempla alia legum civilium a Jure Canonico correctarum: ubi praecipue de Adulteriis, et Concubinatu.

Juxta leges civiles, conjugatus cognoscens solutam, adulterii judicio non tenetur, *lib.* 6. §. 1. *ff. de adulteriis*, *et l.* 2. *Cod. eod. tit.* quamvis adulterii crimine damnetur conjugata solutum admittens. Aliud statutum est a Jure Canonico, quod tam virum, quam uxorem, eadem lege teneri voluit, quia utrobique idem ligat fidei conjugalis vinculum: quare *Ambrosius lib.* 1. *de Abraham*, relatus *in Can. Nemo*, 32. *quaest.* 4. ait: *Nemo blandiatur sibi de legibus hominum. Omne stuprum adulterium est, nec viro licet, quod mulieri non licet. Eadem a viro, quae ab uxore, debetur castimonia. Quidquid in ea, quae non sit legitima uxor, commissum fuerit, adulterii crimine damnatur:* ubi Glossa *verb. de legibus*, notat: *Quae dicunt, quod adulterium non committitur cum soluta, sed cum nupta.* Acrius eas Romanorum leges reprehendit *Hieronymus in epist. ad Oceanum de morte Fabiolae*, cujus fragmentum refert *Gratianus in Can.* 20. *eadem caus.* 32. *quaest.* 5. ait

9. ait quippe Hieronymus *tom.* 1. *Oper. col.* 455. *Aliae sunt leges* Caesarum, *aliae Christi. Aliud* Papinianus, *aliud* Paulus *noster praecipit. Apud illos viris impudicitiae frena laxantur, et solo stupro, atque adulterio condemnato, passim per lupanaria, et ancillulas libido permittitur, quasi culpam dignitas faciat, non voluntas. Apud nos, quod non licet foeminis, aeque non licet viris, et eadem servitus pari conditione censetur.* Ad eamdem inter leges Caesareas, et Ecclesiasticas, hac in re discrepantiam allusit *Augustinus lib.* 2. *de adulterinis conjugiis cap.* 8. *num.* 7. *tom.* 6. *Oper. col.*407. ubi quosdam inducit adulteros, ita secum invicem loquentes: *An vero sexum nostri dignitas hanc sustinebit injuriam, ut cum aliis foeminis, praeter uxores nostras, si quid admittimus, in luendis poenis, mulieribus comparemur?* Eosque in hunc modum conqueri, addit *Augustinus*, confisos juribus forensibus, discrimen ponentibus inter viri, et uxoris conditionem: *Sed isti* (ait), *quibus displicet, ut inter virum, et uxorem par pudicitiae forma servetur, et potius eligunt, maximeque in hac causa, mundi legibus subditi esse, quam Christi; quoniam jura forensia non eisdem, quibus foeminas, pudicitiae nexibus viros videtur obstringere etc.* Abrogatis autem praedictis legibus civilibus, nimium indulgentibus virorum impudicitiae, consequens fuit, ut eadem actio ad divortium daretur uxori contra virum adulterum, quae huic competit adversus adulteram uxorem; quemadmodum perpendit *Hieronymus cit. epist. ad Oceanum* relatus *in Can. Praecepit*, 32. *quaest.* 5. *Praecipit Dominus, uxorem non debere dimitti, excepta causa fornicationis, et si dimissa fuerit, manere innuptam. Quidquid viris jubetur, hoc consequenter redundat in foeminas. Neque enim adultera uxor dimittenda est, et vir maechus retinendus:* cui consonant *Augustinus* relatus *in Can. Idololatria*, 28. *quaest.* 1. et Innocentius I. *Epist.* 3. *ad Exuperium Episcopum Tolosanum cap.* 4. relatus pariter *cit. causa* 32. *quaest.* 5. *Can. fin.* ubi rationem insuper expendit, propter quam rarius contingit, maritum adulterum ab uxore dimitti: *Et illud desideratum est sciri* (scribit Innocentius), *cur communicantes viri cum adulteris uxoribus non conveniant, quum contra uxores in consortio adulterorum virorum manere videantur? Super hoc Christiana religio adulterium in utroque sexu pari ratione condemnat. Sed viros suos mulieres non facile de adulterio accusant, non habent latentia peccata vindictam. Viri autem liberius uxores adulteras apud Sacerdotes deferre consueverunt; et ideo mulieribus, prodito earum crimine, communio denegatur... quum ergo par causa sit, interdum, probatione cessante, vindictae ratio conquiescit.*

II. A legibus civilibus permissum esse concubinatum cum una, uxoris loco, domi retenta, asserit *Cujacius*. Quod si verum sit, nemini dubium est, eas leges, utpote juri naturali, Divino contrarias, esse ab Ecclesia reprobatas, praesertim a Tridentino *sess.* 24. *c.* 8. *de reform. matrim.* ubi concubinarios tam solutos, quam uxoratos, si ter ab Ordinario moniti, *concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non sejunxerint, excommunicatione feriendos esse*, decrevit. Diximus, si verum sit, quod sibi persuasit *Cujacius*; alii enim aeque docti, ac eruditi Juris Civilis Interpretes, praesertim *Merillus Observat. lib.* 3. *c.* 15. hallucinatum existimant *Cujacium*, qui concubinam confudit cum pellice: concubina quippe legibus civilibus permissa, erat vera uxor, ducta tamen sine dote, et nuptiali solemnitate; uti colligitur *ex l.* 144. *ff. de verb. signif.*, *Donationes*, 32. *ff. de donationibus*, et Justiniani *Novella* 18. a legitima vero uxore differebat, sola dignitate, quia scilicet concubina, etsi et ipsa uxor esset, non transibat in familiam mariti, neque istius participabat jura, privilegia, et honores, quorum concors fiebat uxor legitima: quod constat *ex cit. l. Donationes*, et pluribus exornant *Merillus cit. loc.* Antonius Augustinus *de emendatione Gratiani lib.* 1. *dialog.* 15. et du Cangius *in Glossario verb. Dos.*. In hoc eodem sensu sanctissimos antiqui Testamenti Patriarchas, quibus permissa erat polygamia, praeter uxores, habuisse legimus concubinas, hoc est aliud uxorum genus, quae unice ad procreandos liberos, non ad familiam regendam, resque familiares administrandas, essent admissae: etenim *Cetura in cap.* 25. *Genesis*, dicitur *Abrahae* concubina, et uxor; et *Agar*, quae ibidem appellatur pariter ejusdem concubina, *in cap.* 16. vocata fuerat vera uxor: quod bene animadvertit *Bellarminus de Concilior. auctorit. lib.* 2. *cap.* 8. *proposit.* 11.

III. De ejusmodi concubinis, et non de pellicibus, loquuntur antiqui canones, concubinas ad Baptismum, et concubinarios ad Communionem admittentes. *Concubina cujuspiam infidelis mancipii* (ait Auctor Constitutionum Apo-

stolicarum, loquens de Baptismo, *lib. 8. c. 32.) illi soli dedita, admittatur; si autem etiam cum aliis petulanter agit, rejiciatur.* Et Patres Concilii Toletani I. habiti anno 400. *c.* 17. relato a *Gratiano in Can. Is qui, dist. 34. Si quis habens uxorem fidelem, concubinam habeat, non communicet. Ceterum is, qui non habet uxorem, et pro uxore concubinam habet, a Communione non repellatur; tantum ut unius mulieris, aut uxoris, aut concubinae (ut ei placuerit) sit conjunctione contentus: alias vivens abjiciatur, donec desinat, et ad paenitentiam revertatur.* Ac denique Isidorus relatus *in Can. 5. ead. dist. 34. Christiano non dicam plurimas, sed nec duas simul habere licitum est, nisi unam tantum aut uxorem, aut certe, loco uxoris (si conjux deest), concubinam.* Omnes, inquam, ejusmodi Canones non loquuntur de pellice, sed de uxore, non adhibitis dotalium tabularum solemnitatibus ducta, quam, vocabulo a Caesareis legibus usurpato, et communiter tunc usitato, nominarunt *concubinam*. Ita canonem Toletanum interpretatur *Gratianus cit. dist. 34.* ubi ait: *Concubina heic ea intelligitur, quae, cessantibus legalibus instrumentis, unita est, et conjugali affectu adsciscitur. Hanc conjugem facit affectus: concubinam vero lex nominat.* Gratiani vero interpretationem amplectuntur, et illustrant Correctores Romani *in eod. cit. Can. Is qui*, Antonius Augustinus, et Bellarminus *cit. loc.* Hurtadus *Resolut. moral. tom.* 1. *tract.* 1. *de Absolutione Sacramentali cap. 6. per totum*, Binius *in notis ad eumdem canonem* 17. *Toletanum, tom.* 2. Conciliorum Hispaniae collectorum a Cardinali *de Aguirre pag.* 148. *num.* 22. Natalis Alexander *dissert.* 29. *ad sec.* 1. Atque in eumdem sensum tam canonem Toletanum, quam locum ex Apostolicis Constitutionibus allegatum, accipiendum asserit etiam haereticus *Binghamus Origin. Ecclesiast. tom.* 4. *lib.* 11. *c.* 5. §. 11. *et tom.* 7. *lib.* 16. *c.* 11. §. 5.

IV. Quod si quis Patres Toletanos loquutos velit de vera pellice, hoc est muliere, nullo conjugali foedere, viro juncta, sed unice ad explendam libidinem ab eodem domi retenta, tunc dicendum esset, eos nomine *Communionis*, quam concubinariis non censuerunt denegandam, non intellexisse *Communionem Eucharisticam*, sed solam *communionem civilem*, a qua, depravatis ejus seculi moribus, quantum fas erat, indulgentes, illos non judicarunt repellendos; uti, post *Ferdinandum Mendoza*, eumdem canonem explicat Cardinalis *de Aguirre cit. loc. n.* 23. *et seq.* Ecquis etenim credat, novendecim sapientissimos Patres, qui Toletano Concilio interfuerunt, potuisse permittere, ut Divinae mensae participes fierent fornicarii, non solum nulla peracta poenitentia, verum etiam in suo crimine insordescentes, quos Apostolus *Paulus* 1. *ad Corinthios* 5. e regno caelorum exclusit, et *ad Ephesios* 5. *non habere haereditatem in regno Christi, et Dei*, praedicavit.

V. In sensu, a nobis nuper exposito, diverso, *concubinae* nomen accepit *S. Leo* Magnus in responsione ad inquisitiones *Rustici* Narbonensis, relata *in Can.* 12. 32. *quaest.* 2. ubi postquam dixerat: *Non omnis mulier juncta viro uxor est viri, quia nec omnis filius est haeres patris*, addit: *Igitur cujuslibet loci Clericus, si filiam suam viro habenti concubinam in matrimonium dederit, non ita accipiendum est, quasi conjugato eam dederit, nisi forte illa mulier et ingenua facta, et dotata legitime, et publicis nuptiis honestata videatur.* Loquitur nimirum Pontifex de concubina, quam vir sibi devinxerat non solum sine nuptialibus tabulis, sed nexu solubili, seu quam ad individuam quidem vitae sibi adsciverat societatem, sed ad sui arbitrium duraturam. Ejusmodi concubinarum genus, quas alio nomine *ancillas* etiam appellabant, quaeque nulla ratione esse poterant verae uxores, a Paganis inventum, pedetentim fluxisse in Christianos, constat *ex l. 2. Cod. Theod. tit. de naturalibus liberis*, ubi durior fit conditio naturalium liberorum, ut metu poenae hominum animi avocarentur a concubinatu *gentili, et admodum solubili*, more Romano inito. Ea nihilominus lex, ab Imperatoribus lata, non valuit eumdem detestandum abusum e Christiana republica eliminare: insequenti quippe aetate adhuc plures inventi sunt, qui licere putaverint, unam foeminam sibi jungere, quam possent pro libito a se abjicere; quod discimus ex *Marculfo formul. lib.* 2. *c.* 30. et ex Mabillonio *tom.* 4. *Analect.* Jam vero has concubinas, quae vere erant pellices, respexit *Leo*, quum Clericis permisit, filias suas nuptui tradere viris habentibus concubinas: cum his quippe, ad tempus dumtaxat acceptis, haud consistere potuerat insolubile vinculum matrimonii. Hanc sibi mentem esse, aperte significavit idem Pontifex, inquiens: *Aliud est uxor, aliud concubina*: et paulo inferius: *Ancillam a toro abjicere*,

et uxorem certae ingenuitatis accipere, non duplicatio conjugii, sed profectus est honestatis. In easdem temporarias concubinas pluribus in locis invehitur *Augustinus*, et praecipue *de bono conjugali c.14.* relato *in Can.5.32.quaest.2.Concubinae ad tempus adhibitae, nec etiamsi causa filiorum concumbant, justum faciunt concubinatum*. De illis pariter expresse loquitur *Ecgbertus* Archiepiscopus Eboracensis in suis exceptionibus ex sacris canonibus, sanctorumque Patrum dictis, concinnatis, *c.* 127. *tom.*1.*Collection. Concil.Britan.pag.*109. ubi haec habet: *Augustinus dicit: Quale est, quod multi virorum, ante nuptias, concubinas sibi adhibere non erubescunt, quas post annos dimittant, et sic postea legitimas uxores accipiant? Unde coram Domino, et coram Angelis ejus testor atque denuntio, Deum ista conjugia semper prohibuisse, et nunquam placuisse: et praecipue temporibus Christianis concubinas habere nunquam licuit, nunquam licet, nunquam licebit*.

VI. Infiniti essemus, si ceteras percurrere vellemus leges a Jure Canonico delatas. Duas alias tantum indicabimus. De Jure Civili vidua nubens intra annum luctus, et multis fit obnoxia poenis, de quibus *Cironius ad tit. Decretalium de secundis nuptiis*, et inter caeteras notatur infamia *l. Liberorum*, 81. *de his, qui notatur infamia*; iisdemque viduis, intra annum nubere, vetitum etiam legimus a Concilio AEenhamensi, habito circa annum 1009. *in in cujus can.* 16. praecipitur: *Et sit quaelibet vidua, quae se ipsam recte continuerit, sub praesidio Dei, et Regis, et sedeat* 12. *menses marito orba; deinde eligat, quem ipsa voluerit*: *tom.* 1. *Concilior. Britanniae pag.* 289. Verum ejusmodi leges abrogarunt *Urbanus III. in Cap.* 4. *et* Innocentius III. *in Cap.* 5. *de secundis nuptiis*, quorum postremus ait: *quum, secundum Apostolum, mulier, mortuo viro suo, ab ejus sit lege soluta, et nubendi cui vult, tantum in Domino, liberam habeat facultatem, non debet legalis infamiae sustinere jacturam, quae, licet post viri obitum infra tempus luctus (scilicet unius anni spatium) nubat, concessa sibi tamen ab Apostolo utitur potestate*.

VII. Juxta antiquiores leges, jus erat marito occidendi uxorem in adulterio deprehensam: quod videre est apud *Covarr. in* 4. *Decretal. part.* 2. 7. §. 7. *num.* 1. Posteriori vero jure Digestorum, et Codicis Justinianei, facultas quoque data est marito occidendi adulterum turpiter cum uxore agentem, in propria domo deprehensum; uti liquet *ex l. Marito, ff. ad leg. Juliam de adulteriis*, *et ex l. Gracchus C. cod. tit.* Patri quoque facta est potestas interficiendi filiam, in sua potestate existentem, in sua domo, vel in domo generi in adulterio deprehensam, dummodo tamen una cum ipsa adulterum quoque occidat, *l. Quod ait*, *l. Nihil interest*, *l. Nec in ea*, *l. Patri*, *et tribus seq. ff. ad legem* Juliam *de adulteriis*. At omnes ejusmodi leges, utpote quae impunitatem dabant delinquentibus adversus quintum Decalogi praeceptum, quo cuilibet interdicitur, ne quemquam privata auctoritate interficiat, sunt a Jure Canonico rescissae, uti habetur *in Can. Inter haec*, 33. *quaest.* 2. Atque ab *Alexandro VII.* die 7. Septembris 1665. Apostolicae damnationis telo confixa fuit etiam haec propositio, in ordine 19. *Non peccat maritus, occidens propria auctoritate uxorem in adulterio deprehensam*. Quin immo adeo Jus Canonicum abhorret ab occisione uxoris, etiam in adulterio repertae, ut virum, id scelus perpetrantem, non solvat ab impedimento, quo *in Can. Interfectores*, *et in Can. Admonere*, 33. *quaest.* 2. ceteros ligavit propriae uxoris interfectores, ne deinceps possint cum alia matrimonium contrahere; uti perpendit *Perez. de Matrim. disp.* 23. *sect.*6. *n.* 2. quod tamen impedimentum esse tantum impediens, et non dirimens, docet cum communi *S. Thomas in* 4. *dist.* 38. *quaest.* 1. *art.* 2. Ad aliquid vero indulgendum humanae imbecillitati, et subitae irae, qua homines exardescunt, quum suae, suaeque familiae honori illatam injuriam propriis oculis conspiciunt, statuit *Alexander III. in Cap. Si vero de sent.excomm.*ut excommunicationi Papae reservatae non subjaceat, *qui in Clericum cum uxore, matre, sorore, vel filia propria turpiter inventum, manus injecerit violentas*.

VIII. Quas hucusque enumeravimus, aliasque similes leges, a Jure Canonico correctas, frustra Episcopus in sua Synodo commemoraret, nisi forte ab illis aliquod argumentum desumere vellet ad magis roborandas suas Synodales sanctiones. Sic, si in Synodo agendum foret de adulteriis, posset hujus criminis gravitas vel inde colligi, et ponderanda proponi, quod leges civiles interdum promiserint occisionem adulteri in flagitio deprehensi. Ita pariter ad compescendam effrenatam licentiam filiorumfamilias nuptias contrahere praesumen-

tium, insciis, aut juste, ac rationabiliter renuentibus parentibus, merito diceretur, ejusmodi connubia non solum esse a naturali, et Divina lege graviter prohibita, sed et insuper legibus civilibus adeo exosa, ut, si istis standum foret, validitate carerent. Is denique servandum est modus, quem tradit sanctissimus *Nicolaus* Pontifex in epistola ad Concilium in Dioecesi Silvanectensi congregatum, relata *in Can. Lege Imperatorum*, *dist.* 10. ubi sic legitur: *Lege Imperatorum non in omnibus Ecclesiasticis controversiis utendum est, praesertim quum inveniantur Evangelicae, ac Canonicae sanctioni aliquoties obviare*. Deinde vero, nonnullis adductis exemplis, et Praedecessorum testimoniis, quibus id comprobatur, ita concludit: *Non quod Imperatorum leges (quibus saepe Ecclesia utitur contra haereticos, saepe contra Tyrannos, atque contra pravos quosque defenditur) dicamus penitus renuendas, sed quod eas Evangelicis, Apostolicis, atque Canonicis decretis (quibus postponendae sunt) nullum posse inferre praejudicium asseramus*. Sed de legum civilium usu plura inferius, ubi de legibus a Jure Canonico silentio praeteritis.

CAPUT XIII.

Gravis dubitatio olim exorta, an quaedam Lex Civilis esset a Jure Canonico recepta, an potius abrogata; atque ideo an valide contrahi possit matrimonium inter Vitricum, et Uxorem Privigni.

QUum sacrae Congregationis Concilii Secretarii munere fungebamur, acriter in ea disputatum fuit, an textus Juris Civilis *in l. Uxorem, ff. de ritu nuptiarum*, esset correctus, et abrogatus a Jure Canonico *in Cap. Non debet, de consanguinit. et affinit.* Disputationis autem causam dedit quaedam Synodalis Constitutio, cujus firmitas a praedictae legis civilis pendebat firmitate. Quidam Episcopus in suis Constitutionibus Synodalibus explicans impedimenta matrimonium dirimentia: et speciatim impedimentum affinitatis provenientis ex copula licita, dixit, matrimonium valide contrahi non posse inter vitricum, et uxorem privigni, juxta citatum textum Juris Civilis *in l. Uxorem*, 15. *ff. de rit. nuptiar.* ubi Papinianus ait: *Uxorem quondam privigni conjungi matrimonio vitrici non oportet; nec in matrimonium convenire novercam ejus, qui privignae maritus fuit*: cui quidem textui minime derogatum addebat ab *Innocentio III. in cit. Cap. Non debet de consanguinit. et affinit.* quoniam, ut ipse ajebat, *Innocentius* dumtaxat revocavit, et abolevit impedimentum secundi, et tertii generis affinitatis in linea collateralium; non autem in linea ascendentium, et descendentium: sicuti utrumque textum, Canonicum scilicet, et Civilem perpendentes, docuerunt *Oinotomus ad lib.* 1. *Instit. tit. de nupt. n.* 14. Arnoldus Vinnius *ad eumd. tit.* 2. Joannes Schneideunitus *in comment. ad Instit. Civil. lib.* 1. *de nupt. tit.* 10. *pag.* 50. Bruneman *in Comment. ad Pandectas ad cit. leg. Uxorem*, 15. *ff. de rit. nuptiar.* quorum Auctorum judicium non ideo parvi faciendum est, quod ii sint heterodoxi, quoniam et ipsi, quoad matrimonii impedimenta, Jus Canonicum sectantur: quare citatus *Schneideunitus* affirmat, hanc unicam ob causam matrimonium inter vitricum, et uxorem privigni, ab eorum consistoriis irritum pronunciari. *Quia* (ait) *in hoc casu Jus Civile expresse non reperitur correctum a Jure Canonico*. Idemque in tribunalibus Galliae saepius judicatum, refert *Antonius Mornaccius in Observat. ad* 24. *primos libros Digestorum lib.* 23. *ad leg.* 42. *de rit. nuptiar. pag.* 862. Et dato etiam, pergebat Episcopus, quod in casu matrimonio non obest impedimentum affinitatis, obstabit saltem impedimentum publicae honestatis; quod consideravit *Modestinus* Jurisconsultus, cum *in leg. Non facile*, 4. *ff. de gradibus, et affinibus*, ait *Hos itaque inter se, quod, affinitatis causa parentum loco, liberorumque habentur, matrimonio copulari nefas est*. Et profecto matrimonium, de quo est sermo, ob maximam, quam redolet, inhonestatem, a Jure Civili improbatum censuit *Faber in sua Jurisprudentia Papiniana tit.* 10. *de nuptiis princ.* 6. *illat.* 12. inquiens: *Inhonestum autem palam est, eam, quae aliquando uxor fuerit illius, qui mihi aut filii, aut parentis loco fuerit, uxorem a me duci*. Cui adstipulatur *Carpovizius lib.* 2. *Jurisprud. consist. tit.* 7. *de dispensat. matrim. in gradu prohibitio definit.* 119. *pag.* 182. ubi ait: *Privignus a vitrici, et hic rursus a privigni vidua abstinere debet, non solum ob rationem honestatis, quae in matrimonio multum attenditur, sed etiam propter expressam Juris Civilis dispositionem*.

II. Nihilominus tamen, hujus quaestionis articulo in sacra Congregatione Concilii mature discusso, expensisque rationum momentis, a nobis, qui (ut diximus) ejusdem a Secretis eramus, in utramque partem adductis, quae legi possunt *in Thesaur. Resolut. tom.2. pag.26.* eadem sacra Congregatio die 8. Martii 1721. validum pronunciavit Matrimonium inter vitricum, et uxorem privigni contractum. Neque enim ulla habenda fuit ratio praedictarum Constitutionum Synodalium, utpote quae unice innitebantur Juris Civilis sanctionibus jamdiu correctis, atque abrogatis ab *Innocentio III. in cit. Cap. Non debet, de consanguinit. et affinit.* Ad cujus textus expositionem praemittendum est, triplex olim fuisse affinitatis genus, juxta *Can. 3. et Can. fin. 36. quaest. 3. et Cap. 1. de sobole ex secundis nuptiis suscepta*, in prima Collectione Decretalium: primum una dumtaxat media persona: alterum duabus: tertium tribus personis mediis contrahebatur: quae omnia exemplis melius, quam ulla alia ratione, explicantur. Si *Titius* frater *Caii*, matrimonium iniisset, et consumasset cum *Berta*, haec *Caii* affinis erat, sicuti nunc est, in primo genere affinitatis: si mortuo *Titio*, *Berta* matrimonio jungebatur cum *Sempronio*, *Sempronius* alter *Bertae* maritus, et *Cajum*, et omnes defuncti *Titii* consanguineos, secundo affinitatis genere contingebat: si demum, mortua *Berta*, *Sempronius* aliud conjugium celebrasset cum Naevia, etiam cum hac et *Cajus*, et omnes consanguinei *Titii*, tertio affinitatis genere conjungebantur. Ex his porro affinitatis speciebus quaelibet matrimonium valide contrahendo obstabat, quod *ex cit. Can. 3. et final.* liquet, et explicant *Petrus Blesensis epist.* 115. ac fuse Sanchez *lib. 7. de Matrim. disput. 67.* ac Basilius Pontius *lib. 7. c. 34.* sed *Innocentius III. in laudato Cap. Non debet*, secundam, et tertiam affinitatis speciem abolevit, et abrogavit; statuitque, ut deinceps sola affinitas primi generis, usque ad quartum gradum, matrimonium impediret, et dirimeret. Adeo autem indefinite *Innocentius* loquitur, ut gratis omnino, atque arbitrario quis sibi fingere valeat, aut praefatam Decretalem abrogatas, et delatas non esse secundam, et tertiam speciem affinitatis in linea recta ascendentium, et descendentium, quemadmodum *ad tit. de consanguinit. et affinit.* optime ponderarunt *Zoesius n.9.* Engel. *num.6.* Konig. *n.* 22. Schmalzgrueber *n.* 77. et Auctor. *Theolog. dogmat. et moral. ad usum Seminarii Catalaunensis tom.7. pag.* 853. unde ab omnibus Canonistis, instar regulae nullam habentis limitationem, usurpantur commune illud effatum; *Affinitas non parit affinitatem*.

III. Jam vero, quum vitricus, et uxor privigni, secundo dumtaxat, et non primo affinitatis genere, inter se conjungantur, necessario inde consequitur; nullo nunc detineri canonico impedimento, quo minus possint validum matrimonium inter se contrahere; sicuti egregie ratiocinatur *Cujacius ad tit. 14. de consanguinit. et affinit. Oper. posthumor. tom. 3. edit. Paris. anni 1658. pag. 366.* inquiens: *At hodie ex Cap. penultimo, sive Concilio Lateranensi, habito sub* Innocentio III. *in secundo genere affinitatis nuptiae vetitae non sunt, et abrogata est lex 15. ff. de rit. nuptiar. et in Comment. ad eamdem legem uxorem, 15. tom. 1. Oper. pag. 153.* ubi ait: *At haec* Papiniano *sententia hodie abrogata est decreto Innocentii in Cap. Non debet, extr. de consanguinit. et affinit. quo in primo tantum genere affinitatis nuptiae prohibentur, non in secundo, vel tertio, et personae, de quibus in hac lege agitur, sunt in secundo genere affinitatis, non in primo.*

III. Remoto impedimento affinitatis, illico corruit aliud, quod ex publica honestate oriri fingitur: etenim impedimentum publicae honestatis unice emergit aut ex sponsalibus validis, juxta textus *in Cap. 1. de sponsal. et matrim. in 6.* et *c. 3. sess. 24.* Concilii Tridentini *de reform. matrim.* aut ex matrimonio dumtaxat rato, ad normam Constitutionis *S. Pii V.* incipien. *Ad Romanum*: matrimonium autem consumatum aut veram producit affinitatem, aut certe aliud impedimentum non parit. Praeterea publicae honestatis impedimentum, ex matrimonio rato ortum, solum contrahitur inter maritum, et consanguineos uxoris, ac vicissim inter uxorem, et consanguineos mariti; non autem inter maritum, et affines uxoris, neque inter uxorem, et affines mariti: vitricus vero non est consanguineus, sed affinis sui privigni, ac proinde neque affinitate, neque publica honestate impeditur, ne matrimonium contrahere valeat cum ejusdem sui privigni uxore. Itaque concludendum est, male fuisse in praefatis Constitutionibus Synodalibus allegatas leges civiles, quae ex Jure Canonico jamdiu fuerant expresse abrogatae. In Synodo Limana decretum est, ut Indi Peruani, qui matrimonium contraxerunt cum noverca, vel nu-

ru, non admittantur ad Baptismum, nisi prius conjugium praefatum veluti jure naturae irritum solvant, uti refert *Acost. de procuranda Indorum salute tit.16. c.21*. Synodus haec certum ponit, affinitatem, quae ex matrimonio causatur, jure naturae dirimere matrimonium in primo gradu lineae rectae; id autem certum non est, quum probatissimi Auctores doceant, nullam affinitatem, ne ea quidem, quae est in primo gradu lineae rectae, dirimere matrimonium jure naturae, sed jure tantum Ecclesiastico, et consequenter super eo impedimento, gravissimis urgentibus causis, posse a Summo Pontifice dispensari *Sylvius Oper.t.5.in verb.Dispensatio tertio*. At, quidquid sit de potestate, a simili dispensatione Romani Pontifices, etsi plures rogati, abstinuerunt. Legi potest *Rigantius cit.tom.4. ad regul.49. Cancellariae a n.18. et seq.* ubi etiam mentionem facit nostri consilii reverenter exhibiti, dum in minoribus essemus, *Benedicto XIII* nostro Benefactori, ut a simili dispensatione, pro qua rogabatur, abstineret, prout abstinuit.

CAPUT XIV.

De Legibus Civilibus a Jure Canonico neque correctis, neque expresse approbatis, et proinde aliquando opportune in Synodo memorandis.

Aliquid nunc dicendum remanet de legibus secularibus, a Jure Canonico silentio praetermissis. Ejusmodi leges, si rem spectent mere profanam, neque ulla ex parte sacris canonibus adversentur, tacite approbatae videntur *in Cap.1.de novi oper.nuntiar.* in quo legitur: *Sicut leges non designantur sacros canones imitari, ita et sacrorum statuta canonum Principum constitutionibus adjuvantur*: atque iterum *in Cap.Super specula, de privil.* ubi habetur: *Sancta Ecclesia legum secularium non respuit famulatum, quae aequitatis, et justitiae vestigia imitantur*: ac demum *in Cap.unic.de transactionibus*, in Collectione quinta Decretalium, ubi *Honorius III.* a *Joanne* Cardinale *Columna*, suo per Orientem Legato, de variis quaestionibus consultus, ita respondet: *quum Jura Canònica, et Civilia edita sint super omnibus fere articulis praenotatis, procedas in his secundum canonicas, et legitimas sanctiones*. Unde fit, ut Judex Ecclesiasticus sententiam prolàturus de quaestione super re mere temporali, de qua nihil a Jure Canonico reperiatur decisum, non solum possit, sed debeat Juri Civili se conformare, quod *in cit. Cap. 1. de nov. oper. nuptiar.* tradunt *Abbas* antiquus *n.2.* Joannes Andreas *n.5.* et cum communi prosequuntur *Menoch.de Arbitrar. lib. 2. cas. 185. n.12.* et Fagnanus *in Cap. Cum esset, de testament. n. 18.* Hinc *Gregorius* Magnus in suis ex regesto decretis saepenumero praecipit, ut secundum *leges, et canones, Ecclesiastica judicia terminentur*; et Gelasius Papa *epist. 4.* ad Anastasium Imperatorem, *tom.2.* Collectionis *Harduini col.893.* scripsit: *Quantum ad ordinem pertinet publicae disciplinae, cognoscentes, Imperium tibi superna dispositione collatum, legibus tuis ipsi quoque parent religionis Antistites, ne vel in rebus mundanis exclusae videantur obviare sententiae*. Hinc pariter *Hincmarus*, Archiepiscopus Remensis, in schedula, seu libello expostulationis adversus *Hincmarum*, episcopum Laudunensem, quem obtulit Synodo Duziacensi I. saepius, sed praecipue *c.23.* ad leges civiles provocavit, *tom. 5.* Collectionis *Harduini col. 1257.* Quamobrem, si Episcopus in sua Synodo causam pertractaret, de qua in sacris Ecclesiae canonibus nihil inveniret statutum, et posset, et deberet leges civiles allegare, eisque adhaerere.

II. Plures etiam leges civiles Ecclesiasticis constitutionibus robur, et firmitatem adjiciunt, puta, quia in illarum contemptores, et refractarios severis poenis animadvertunt: et eae pariter, utpote foventes Ecclesiasticam disciplinam, perutiliter allegantur. Ita *Leo* Magnus *epist.* olim 93. nunc 15. ad *Turribium* Asturicensem Episcopum adducit, et summopere commendat leges a Principibus latas contra haereticos Priscillianistas, inquiens: *Etiam Mundi Principes ita hanc sacrilegam amentiam detestati sunt, ut auctorem ejus cum plerisque discipulis, legum publicarum ense prosternerent... Profuit diu ista districtio Ecclesiasticae lenitati, quae etsi Sacerdotali contenta judicio, cruentas refugit ultiones, severis tamen Christianorum Principum constitutionibus adjuvatur; dum ad spirituale nonnunquam recurrunt remedium, qui timent corporale supplicium*. Ob eadem rationem, quod nimirum sint Ecclesiae favorabiles, sine ulla difficultate in medium proferri possunt leges civiles, concedentes privilegia, atque exemptiones Ecclesiis, earumque Administris, ex. gr. *Auth. Item nulla, Cod. de sacrosanctis Ecclesiis*, ubi Ecclesiae, et personae Ecclesiasticae ab exactionibus, et oneribus,

per seculares Magistratus imponendis, liberantur: *Auth. Ingressi*, *Cod. eod.* ubi bona ingredientium Religionem, si intestati decedant, monasteriis addicuntur: et *Auth. Quas actiones*, *Cod. eod.* ubi Imperator tempus quadraginta annorum exposcit, ut quis usucapiat res immobiles, ad inferiores Ecclesias pertinentes, ac Romanae Ecclesiae, tamquam omnium praestantissimae, ac ceterarum Capiti, privilegium indulget, ne adversus ejusdem bona, vel jura praescribi valeat, nisi centum annorum spatio. Eo autem liberius potest praedicta lex civilis allegari, quia utrumque privilegium est in sacros canones insertum: privilegium etenim inferiorum Ecclesiarum legitur *in Cap. Illud*, *in Cap. Quia indicante*, *de praescriptionibus* et *in Cap. Accedentibus*, *de privilegiis*; et de privilegio Ecclesiae Romanae mentio fit *in Can. penult. et ult. 16. quaest. 3. in Cap. Cum dilecta*, *de confirmatione utili*, *vel inutili*, *in Cap. Cum vobis*, *in Cap. Ad Audientiam*, *in Cap. Si diligenti*, *de praescriptionibus*, et *in Cap. Si qui*, *de praescriptionibus*, *in 6.* In Annalibus tamen Venerabilis Cardinalis *Baronii* ad annum Christi 590. *n.* 20. legitur de *S. Gregorio* Magno, quod, cum misisset *Petrum* Subdiaconum in Siciliam, qui, praeter alia sibi injuncta, Patrimonium Ecclesiae Romanae in ea Insula consistens provida cura administraret; *ad eumdem Petrum paulo post litteras dedit*, *quum ipse vindicare vellet Romanae Ecclesiae fundum quemdam*, *praecipiens*, *ut*, *si quadraginta annis absque intermissione possessio illius continuata esset*, *nulla fieret possessori molestia*, *nolens uti privilegio a* Justiniano *Ecclesiae Romanae concesso centum annorum*, *ne exordia Pontificatus sui aliorum lacrymis auspicaretur*. Litterae deputationis praedicti *Petri* Subdiaconi leguntur inter epistolas *S. Gregorii Magni lib. 1. epist. 1. ad universos Episcopos Siciliae*. Quae autem ad ipsum *Petrum* conscripta memorat Cardinalis *Baronius*, videri possunt *in epist. 9. cit. lib. 1.*

III. Fas etiam erit Episcopo aliquid, ad normam ceteroquin sacrorum Canonum, constituenti, innuere, atque in exemplum offerre leges civiles, quid simile decernentes. Ita se gessit *Innocentius III. in Cap. Vergentis*, *de hereticis*, ubi bona haereticorum confiscandi edicens, eaque in terris Imperii fisco seculari, in terris Ecclesiae fisco Ecclesiae addicenda, exemplo utitur legum secularium, eadem poena afficientium reos laesae majestatis. Idemque exemplum legum secularium, in aliis etiam delictis, delinquetium bona fisco addicentium, adhibuit *Bonifacius VIII. in Cap. Cum secundum leges*, *de hereticis in 6.* ut inde pariter conficeret, potiori jure confiscanda esse bona haereticorum. Idem insuper Pontifex *in Extravag. 1. de electione*, *inter communes*, prohibens, quemquam in Episcopum recidi, qui antea non exhibuerit Apostolicas litteras, testantes, sibi talis Ecclesiae regimen fuisse commissum, utitur exemplo legum secularium, id ipsum ab iis fieri praecipientium, qui ad aliquam provinciam gubernandam se a Principe missos asserunt. Denique idem *Bonifacius VIII. in Cap. Si judex*, *de sentent. excomm. in 6.* ad confirmandum quod ibidem decernit, nimirum reum a Curia seculari deprehensum in habitu, et Tonsura clericali, reputandum, *donec constet de contrario*, ac proinde veluti talem Curiae Ecclesiasticae tradendum, utitur auctoritate legum civilium, idem in re simili decernentium: *Sicut de illo*, *qui in possessione ingenuitatis existit*, *si dicatur ab alio libertinus*, *legalis sanxit auctoritas*; *ut probandi necessitate*, *non ipse*, *sed adversarius adstringatur*: atque ut magis adhuc insinuet, unumquemque talem praesumi, qualis ex habitu esse dignoscitur, aliud adducit exemplum a legibus pariter civilibus petitum: *Justum est enim*, *ut ipse talis*, *quem gestat*, *ex habitu* (*quousque appareat aliud*) *praesumatur*, *qualis is esse*, *cujus fert habitum*, *comprobatur*. *Ex stigmate namque consueto fabricensibus imprimi*, *latitans fabricensis agnoscitur*. *Et custodes aquarum* (*quos hydrophilacas nominant*), *quae eis infigi solet*, *annotatione signati*, *manifesti sunt omnibus*, *et angariarum nomine non tenentur*. Fabricenses quippe, hoc est homines deputati ad arma cudenda in publicis fabricis, notabantur stigmate in brachiis, ut, si ab opere se subducerent, cui erant perpetuo allegati, ex eo dignosci possent, nullique liceret fugientes receptare: quod habetur *in l. Stigmata*. *Cod. de fabricensibus lib.* 11. Similiter hydrophilacae, seu aquarii, homines scilicet, quibus commissa erat custodia publicorum aquaeductuum, signandi erant Imperatorio stigmate in singulis manibus, *l. Decernimus Cod. de aquaeductu*, *eod. lib.* 11. ut inde essent omnibus manifesti, nec unquam a proprio munere distraherentur; uti in eadem lege cavetur. Erant nimirum tam fabricenses, quam hydrophilacae, genus quoddam servorum, quibus olim stigma inurebatur

in facie: sed *Constantinus Augustus in l.* 17. *Cod. de poenis*, vetuit, ne ullum signum hominum vultibus deinceps imprimeretur, *quo facies* (ait) *quae ad similitudinem pulchritudinis est caelestis figurata, minime maculetur*, ut deinceps poena criminum reis inflicta scriberetur in eorumdem suris, vel manibus: ex quo factum est, ut etiam illi, qui sponte se publicis operibus in perpetuum mancipabant, non in vultu, sed in brachiis, vel manibus signarentur. Jam vero, ratiocinatur *Bonifacius*, si recensiti homines, ex civilium legum sanctione, tales praesumuntur, quales apparent ex signo, quod in brachiis, aut manibus habent impressum, ideoque, nulla interjecta mora, sunt ad opus reducendi, ad quod dignoscuntur addicti; ita pariter, qui signa gestat Clericalia, habitum videlicet, et Tonsuram, donec contrarium probetur, pro Clerico habendus est, et tamquam talis Ecclesiastico foro illico restituendus.

IV. Praeterea inopportunum quandoque non erit, commemorare severissimas poenas, a legibus seculi in hujus, aut illius delicti fontes inflictas, puta in homicidas, adulteros, usurarios ut hac ratione, qui ad ea crimina proclives sunt, eorumdem gravitatem magis agnoscant, atque ab illis perpetrandis retrahantur. Denique, si cuipiam nimium asperae videantur leges Ecclesiae, quas propterea nonnihil leniri, et temperari, aut ab illis saltem se absolvi exoptaret, salubre consilium erit, ei in memoriam revocare leges civiles, e quarum conspectu mites, et suavissimae apparere poterunt Ecclesiasticae sanctiones. Ita *Innocentius* III. *in Cap. Per venerabilem, qui filii sint legitimi*, scribens ad *Willelmum* Comitem Montis Pessulani, qui suos filios spurios a Pontifice legitimari petierat, ejus petitioni abnuens, ne hac repulsa Comes offenderetur, opportunum duxit, adducere leges civiles, longe severius, quam Ecclesiasticae, spurios insectantes, inquiens: *Canone vero vetante tales ad sacros Ordines promoveri, saecularibus quoque legibus, non solum repellentibus eos a successione paterna, sed negantibus ipsis etiam alimenta, petitioni tuae non duximus annuendum*. Denique, si quae sunt leges civiles Ecclesiasticis sanctionibus adstipulantes, iisque conformes, haud interdictum erit eas commemorare; uti factum videmus a laudato S. *Gregorio* Magno *in epist.* 54. *lib.* II. in qua *Joanni* Defensori, quem in Hispanias pro Ecclesiastica causa ipsi delegata mittebat, opportuna mandata dans, haec ait: *De persona Presbyteri hoc attendendum est, quia, quam causam habuit, non ab alio teneri, sed Episcopus ipsius adiri debuit, sicut Novella Constitutio manifestat, quae loquitur de sanctissimis, et Deo amabilibus, ac reverendissimis Episcopis, Clericis, et Monachis*. Similiter *Joannes* VIII. Pontifex *in sua epistola* 163. Episcopis suadere, ac etiam praescribere volens, ut neminem temere excommunicarent, sed solum causa cognita, et accurate discussa, non modo Ecclesiasticos Canones, sed etiam Novellas Constitutiones *Justiniani* Imperatoris citat, dicens: *Insuper nostro Apostolatui intimavit, ut eum sine ratione discussa excommunicare vultis. Quapropter Apostolica auctoritate jubemus, ut nemo vestrum eum excommunicet, antequam ad legis examen perveniat. Scitote, quoniam in centesimo capitulo Concilii Africani legitur, similiter in secundo Novellarum Justiniani libro, ut nemo Episcopus, aut Presbyter laicum excommunicet, antequam causa probetur*.

V. Si haec omnia diligenter consideret Episcopus, facile deprehendet, quid sibi voluerit Fagnanus, quum monuit, abstinendum esse ab allegandis in Synodo legibus civilibus ab Ecclesia reprobatis: contra vero satis intelliget, quo sensu, et intra quem modum accipienda sint verba illa *Hincmari* Remensis *in Opusc.* 17. ubi ait: *Leges Romanas ab Imperatore* Justiniano *promulgatas probat Ecclesia*: aliaque ab *Ivone Carnotensi* prolata *in epist.* 280. videlicet: *Instituta legum Novellarum commendat, et servat Romana Ecclesia*: hisque collatis cum textu *Nicolai I. in Can. Lege Imperatorum, dist.* 10. cujus verba superius attulimus in calce capitis duodecimi hujus libri, satis, superque edocebitur, quas leges civiles tuto commemorare, atque in suas Synodales Constitutiones inserere valeat.

CAPUT XV.

Nihil in Synodo constituendum, quod Regularium privilegia laedat.

QUemadmodum inferiori non licet legem abrogare a Superiore latam, ita nec privilegiis derogare cuipiam a Superiore concessis: quocirca S. *Gregorius* Magnus *epist.* 14. *lib.* 8. *indict.* 1. *tom.* 2. *Oper. col.* 905. *Haec constitutionis nostrae decreta, quae pro Defensorum sunt privilegiis, et ordinatione disposita, perpetua stabilitate, et sine aliqua constituimus refragatione servaris*,

vari, *sive quae scripto decrevimus*, *seu quae in eis in nostra praesentia videntur esse disposita*; *nec a quoquam Pontificum in totum*, *partemve*, *qualibet occasione*, *convelli decernimus*, *vel mutari*: et *epist*.111. *lib*.9. *in dist*.2.*col*.1018. *Cura est solicitudinis adhibenda*, *ut ea*, *quae pro quiete Monachorum*, *religiosaeque conversationis fuerint ordinata*, *nec dissimulatio negligere*, *nec quaedam valeat praesumptio perturbare*. *Sed*, *sicut hoc*, *quod ratio exigebat utiliter*, *oportuit definiri*; *ita*, *quod definitum est*, *non debet violari*: et Innocentius IV. in Concilio Generali Lugdunensi relato *in Cap*. 1. *de privileg*. *in* 6. *Volentes* (inquit) *libertatem*, *quam nonnullis Apostolica Sedes privilegio exemptionis indulsit*, *sic integram observari*, *ut et illam alii non infringant*, *et ipsi ejus limites non excedant*.

II. Haec, aliaque jura, id ipsum decernentia, Episcoporum oculis subjecit *Fagnanus in Cap*. *Quod super his*, *de majorit*. *et obed*. *a num*. 14.*ad fin*.ut sibi persuasum haberent, nihil Synodalibus Constitutionibus esse inserendum, quod praejudicium inferat privilegiis a Sede Apostolica concessis Regularium Ordinum Institutis. Ad uberiorem autem Episcoporum instructionem, in exemplum adduxit idem *Fagnanus* quandam Synodum Cracoviensem, e cujus Actis, jubente *Paulo* V. expuncta fuere nonnulla decreta, quibus Regularium exemptio vulnerabatur. Haud absimile exemplum nos adnotatum reperimus *in lib*.14.*decretor*.*sacrae Congregationis Concilii pag*. 601. ubi *Robertus* Cardinalis *Vbaldini* refert,a sacra Congregatione approbata fuisse Acta, et Decreta Concilii Provincialis Cameracensis, hac tamen adjecta declaratione, ut per illa nihil censeretur derogatum privilegiis Regularium: quibus propterea denuntiari mandavit, ut sua privilegia, non clausa in corpore Juris, quantocius ejusdem provinciae Episcopis exhiberent, ut hac ratione isti cognoscerent, quidnam in Concilii decretis illis adversaretur, et idcirco corrigendum foret.

III. Hisce fortasse exemplis nimium perterriti plerique Episcopi, nullum, ne minimum quidem, verbum in suis Synodis de Regularibus fecere; quod tamen nos minime probandum censemus: siquidem quamplurima sunt, in quibus Regulares, quantacumque fruantur exemptione, subsunt Episcopo, tamquam Apostolicae Sedis delegato; et, ne hujus subjectionis obliviscantur, necesse est, ea quandoque illis in memoriam redigere, quod certe nusquam commodius, quam in Synodalibus Constitutionibus, fieri potest. Quare saniori consilio alii Episcopi, absque ulla Regularium injuria, aut eorumdem exemptionis violatione plura in suis Synodis expresse, et nominatim de illis sanxere. Atque, ut antiquiora hujus rei praetereamus exempla, in Synodo Amerina, habita anno 1595. ab *Antonio Maria Gratiano*, duo leguntur integra capitula, Regulares respicientia, unum sub *num*. 949. cui titulus: *Quando puniendi Regulares Episcopo jus est*: alterum sub *num*. 950. ubi casus enumerantur, in quibus *Episcopi jussis*, *edictisque Regulares parere debent*. De Regularibus pariter multa speciatim statuta deprehendimus in saepius a nobis laudatis Synodis, nimirum Caesenatensi habita a Cardinali *Denhoff*. *lib*. 2. *cap*. 7. Neapolitana habita a Cardinali *Cantelmo part*. 4. *cap*.8.Imolensi sub Cardinali *Gozzadino tit*.5. *cap*.8.Sabinensi coacta a Cardinali *Hannibale Albano cap*. 8. ac Cingulana celebrata a Cardinali *Lanfredino* anno 1736. *cap*. 10.

IV. Verum, ut Episcopus tuto, et sine ullo offendiculo, in hoc negotio procedat, debet omnia bene praenoscere, in quibus Regulares habet suae jurisdictioni obnoxios. Haec singulatim recensentur ab Auctoribus de hac materia tractantibus, praecipue ab *Erasmo Chokier de jurisdict*. *Ord*. *in exempt*. *part*. 2. *quaest*. 45. Fagnano *in Cap*. *Grave*, *de offic*. *Ord*. *a num*. 37. *usque ad fin*. Natali Alexandro *in Append*.1. *ad tom*,1. *Theolog*. *dogmat*. *et moral*. e quibus pauca quaedam seligimus. Et primo quidem Regulares, delinquentes contra Decretalem *Innocentii III*. *in Cap*.1. *de custod*. *Eucharist*. non solum a suo Superiore Regulari, sed etiam ab Episcopo, cui tanti Sacramenti cura debet potissimum incumbere, corrigi, et puniri possunt: sicut, approbante *Innocentio XIII*. die 8. Januarii 1724. rescriptum fuit a sacra Congregatione Episcoporum, et Regularium, cujus decretum refertur *in Appendice* ad citatam Synodum Neapolitanam, habitam a Cardinali *Pignatello*, *num*. 20. Et quoniam ad SS. Eucharistiae majorem venerationem confert, ne passim, et sine causa publicae Fidelium adorationi exponatur, propterea sacra Congregatio Concilii, apud citatum *Fagnanum num*. 77. censuit, non licere Regularibus, illam in propriis Ecclesiis, sine velamine exponere, nisi ex causa publica, a loci Ordinario approbata. *Sacra etc*. *censuit* (sunt verba decreti

editi die 17. Augusti 1636.) *non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis, sanctissimum Eucharistiae Sacramentum publice adorandum exponere, nisi ex causa publica, quae probata sit ab Ordinario; ex causa autem privata posse, dummodo sanctissimum Sacramentum e tabernaculo non extrahatur, et sit velatum ita, ut ipsa sacra Hostia videri non possit*. De quo argumento plura a nobis collecta legi possunt *Instit.* 30.

V. Praeterea Concilium Tridentinum in decreto *sess.22.de observandis, et evitandis in celebratione Missae*, postquam plura statuit religiose servanda in celebratione hujus tremendi Sacrificii, addidit: *Haec igitur omnia, quae summatim enumerata sunt, omnibus locorum Ordinariis ita proponuntur, ut non solum ea ipsa, sed quaecumque alia huc pertinere visa fuerint, ipsi, pro data sibi a sacrosancta Synodo potestate, ac etiam ut delegati Sedis Apostolicae prohibeant, mandent, corrigant, statuant, atque ad ea inviolate servanda, censuris Ecclesiasticis, aliisque poenis, quae illorum arbitrio constituentur, Fidelem populum compellant; non obstantibus privilegiis, exemptionibus, appellationibus, ac consuetudinibus quibuscumque*. Ex quibus verbis aperte conficitur, amplam, atque indefinitam auctoritatem datam esse Episcopis compellendi Regulares quoscumque ad plenam, et exactam observationem non tantum eorum, quae in praefato decreto continentur, verum etiam aliorum, quae ipsimet Episcopi ad majorem illius ineffabilis Misterii decorem, et cultum duxerint praecipienda: quocirca laudatus Cardinalis *Lanfredinus* in citata Synodo Cingulana jure dixit: *Quum etiam Regulares, ex vi decreti sacri Concilii Tridentini, subsint correctioni, et punitioni Episcopi si commiserint prohibita, vel indecentia in Ecclesiis, etiam suorum Ordinum, circa Missae Sacrificium (prout alias a sacra Congregatione Concilii declaratum fuit), diligenter caveant eorumdem Ordinum Superiores, ne hujusmodi potestate, nobis competente, uti cogamur in sibi subjectos Sacerdotes*. Quoniam vero in eodem Tridentini decreto Episcopis praecipitur, ut *singuli in suis dioecesibus interdicant, ne cui vago, et ignoto Sacerdoti Missas celebrare liceat*; jure pariter *Joseph* Cardinalis *Spinelli*, Archiepiscopus Neapolitanus, die 5.Januarii 1743.sub poena suspensionis a Divinis ipso facto incurrenda, etiam Regularibus injunxit, ne quempiam exterum Sacerdotem in suis Ecclesiis celebrare permittant sine praevia Ordinarii licentia, quod et a nobis vetitum fuerat *in nostra Instit.* 34. §. 1. Pro sua quippe rerum Ecclesiasticarum singulari peritia probe noverat idem Cardinalis, praedicti decreti virtute, factam esse Episcopis facultatem etiam censuris animadvertendi in contumaces, et inobedientes Regulares. Enimvero, quum in eodem decreto cautum reperiatur, ne Episcopus quemquam patiatur Missam celebrare extra Ecclesiam in Altari portatili; idcirco sacra Congregatio Concilii die 4.Junii 1672. licuisse censuit Archiepiscopo Toletano; contravenientes Regulares, etiam censurarum inflictione, coercere: uti habetur *lib.27. decretor.p.506.* Atque, generatim loquendo, *in his, in quibus a Jure communi, a sacro Concilio Tridentino, a Constitutionibus Apostolicis tributa est Episcopo jurisdictio in Regulares, potest illos etiam per censuras Ecclesiasticas compellere*: quod totidem verbis ab eadem sacra Congregatione rescriptum legimus ad Episcopum Nebiensem die 7. Februarii 1632.*lib.14.decretor.pag.571.a tergo*. Ob eamdem rationem, quia scilicet Tridentinum *sess. 25. de invocat. venerat. et reliq. Sanctorum*, decrevit, ne in ulla Ecclesia, quomodolibet exempta, ulla exponatur insolita Imago, aut nova Reliquia, ab Episcopo non approbata; minime dubitandum est, quin possit Episcopus inobedientes Regulares quibuscumque poenis, etiam censurarum, compescere: quod etiam ex decreto colligitur edito a sacra Congregatione Concilii 5.Junii 1700. apud *Monacellum in formul. tom. 1. tit.3. formul.8.num.49.*

VI. Eadem porro sancta Tridentina Synodus *sess.25.c.1.de Regular.* Bonifacii VIII. Constitutionem renovans, quae legitur *in Cap. Periculoso, de statu Monacorum, in 6.* Sanctimonialium clausurae exactam custodiam Episcopis commisit, iisdemque mandavit, *ut in omnibus monasteriis sibi subjectis, ordinaria, in aliis vero, Sedis Apostolicae auctoritate, clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter restitui, et ubi inviolata est, conservari maxime procurent; inobedientes, atque contradictores, per censuras Ecclesiasticas, aliasque poenas, quacumque appellatione postposita, compescentes.* Hanc vero sanctionem explicavit, ampliavitque *Gregorius* XV. in sua Constitutione 15. incipiente *Inscrutabili*, *Bullar. t.3.* decernens, quoscumque Regulares, delinquentes in iis, quae respiciunt clausuram Monialium, etiam ipsismet Regularibus subjectarum, aut personas intra monasterii septa degentes,

corrigi, et puniri posse ab Episcopo loci, tamquam Apostolicae Sedis delegato. Quo vero sanctius Monialium clausura custodiretur illaesa, *Alexander VII.* in sua Constitutione 156. quae incipit, *Felici*, *Bullar.tom.5.* statuit, Praelato Regulari semel dumtaxat in anno, occasione visitationis, fas esse monasterii sibi subjecti septa ingredi; si autem necessitas urgeat saepius in anno idem monasterium ingrediendi, id non aliter Praelato Regulari licere voluit, quam cum praesentia Episcopi dioecesani, aut alterius personae Ecclesiasticae, ab ipsomet Episcopo specialiter deputandae.

VII. Et quoniam crebrae allocutiones Regularium cum Monialibus, visae sunt quodammodo adversari fini perfectae clausurae, cujus praecipuus scopus fuit segregare Moniales ab hominum consortio, ut liberius orationi vacent, et Deo unice animum intendant; idcirco pluribus Pontificiis sanctionibus vetitus fuit Regularibus accessus ad Moniales, etiamsi sui Ordinis, suisque Praelatis subjectas, sine expressa licentia, non solum ejusdem Praelati Regularis, sed etiam Episcopi. Sancitum id fuerat a *Sixto V.* anno 1590. cujus decretum *Paulus V. Urbanus VIII.* aliique posteriores Pontifices confirmarunt, et renovarunt. Verum, quia Regulares varia tentarunt effugia, ut ejusmodi decretum eluderent, novis propterea sanctionibus fuit roborandum, et clarius explicandum. Dictitabant plerique, gravis culpae reos non fieri Regulares, alloquentes Moniales ex rationabili causa, atque ad honestum finem. Alii subtilius ratiocinantes opinabantur, horae quadrantem cum dimidio, respectu spatii viginti quatuor horarum, quibus dies naturalis absolvitur, exiguam esse materiam, quae Ecclesiastici praecepti transgressionem plerumque excusat a gravi noxa; ac proinde, per tanti temporis intervallum, quod clepsydra metiebantur, putabant, se posse, sine periculo lethalis peccati, cum Monialibus loqui, nulla petita ab Episcopo licentia. Arbitrabantur alii, saltem praedicto decreto non comprehendi Regulares praedicationis munus obeuntes in Monialium monasteriis; quibus idcirco docebant licere, post expletam concionem, sermonem cum illis habere, praesertim de rebus spiritualibus, in ipsa praevia concione tractatis. Sed istas omnes cavillationes amputavit sacra Congregatio Concilii, quae die 11. Maii 1669. approbante *Clemente IX.* declaravit, Regulares quoscumque, *absque legitima facultate accedentes ad colloquendum, etiam per quodcumque modicum temporis spatium, cum Monialibus, aut aliis intra clausuram degentibus, peccare mortaliter, eosque sub excommunicationis, privationis vocis activae, et passivae, aliisque contra Regulares accedentes, sine licentia, ad monasteria Monialium statutis poenis, posse ab Ordinario tamquam Sedis Apostolicae delegato coerceri*. Et die 26. Novembris 1672. respondit, nullam quantumvis honestam, et rationabilem causam eximere a gravi culpa Regulares accedentes ad Moniales sine Episcopi licentia. Ac die 21. Maii 1678. iisdem poenis affici dixit Regulares, qui, post habitam ad Moniales concionem, de quibuscumque rebus cum iisdem loquuntur, ni specialem quoad hoc facultatem ab Episcopo antea impetraverint. *Haec*, aliaque sacrae Congregationis decreta, eamdem materiam respicientia, simul collecta habentur post Dioecesanam Synodum Pisanam anni 1708. et in Appendice ad Synodum Lucanam, habitam, ab Archiepiscopo *Colloredo* anno 1736.

VIII. Ad eamdem clausurae materiam pertinet translatio Monialium de uno ad aliud etiam ejusdem Ordinis et Instituti monasterium. Sed haec Apostolicae Sedi reservata est; sicuti concessio licentiae egrediendi e monasterio. Nihilominus, eveniente aliquo repentino casu, quo haberi nequeat recursus ad Sedem Apostolicam, permitti potest Monialibus egressus e monasterii claustris. Verum hujusmodi casus tres omnino numerantur; nempe magnum incendium, infirmitas leprae, ac epidemiae, sive pestis. Et quoniam Episcopus, ut supra dictum fuit, ex Apostolicae Sedis, et Concilii Tridentini delegatione, clausurae Monialium custos est etiam quoad nonasteria ab ordinaria sua jurisdictione exempta; idcirco *S.Pius V.* Pontifex Maximus in sua Constitutione, quae incipit *Decori, et honestati, in Bullario veteri tom.2. n.8. et in postrema Romana editione tom.4.part.2.n.13.* voluit, ut, ubi Moniales, etiam Regularibus subjectae, necesse habeant, ad evitanda praedictarum infirmitatum pericula, e monasterio exire, non modo Praelati Regularis, sed etiam Episcopi licentia in scriptis accedat. Olim excitata fuit controversia, an, praeter casus superius expressos, Moniales e claustris extrahi possint absque auctoritate Apostolicae Sedis; eveniente nimirum casu aliquo ita gravi, ut aliis supra dictis, in *S.Pii* Constitutione expressis, quodammodo aequipolleat, ut puta, si Monialis aliqua, propter mo-

rum pravitatem, ab uno ad aliud monasterium transferenda judicetur; siquidem morum corruptela epidemico morbo aequiparari potest. De hac quaestione inter Doctores Salmanticae actum fuit, quo tempore Cardinalis *de Lugo* in ea Civitate morabatur. Et hic quidem *in suis Respons. moral. lib.3. dub.* 18. sententias Theologorum, et Canonistarum celebris illius studiorum Vniversitatis exponit; ipse vero eam amplectitur, quae docet; minime licere, sine auctoritate Sedis Apostolicae Monialem ab uno ad aliud monasterium transferre in poenam delicti ab ea commissi: hoc enim frequentibus nimium translationibus viam aperiret: sed licitum esse ad hujusmodi translationem procedere, propter evidens periculum scandali, et perversionis aliarum Monialium; hunc etenim casum vere putat aequipollentem esse morbo epidemiae in Bulla *S. Pii V.* expresso. Hujusmodi autem sententiae innixi quidam ulterius progressi sunt, contendentes, translationem in hisce casibus fieri posse solo Praelatis Regularis judicio, et imperio, non requisita, aut obtenta Episcopi licentia. Quod tamen nullo pacto sustineri potest. Si enim Episcopi auctoritas necessaria est pro extrahendis e clausura Monialibus, etiam ab illius ordinaria jurisdictione exemptis, in ipsis casibus litteraliter expressis in Bulla *S. Pii V.* quis unquam suadere poterit, Episcopi auctoritate opus non esse, ubi agatur de aliis casibus, qui in Bulla nequaquam expressi sunt, sed ad illius dispositionem sola ratiocinationis subtilitate pertracti?

IX. Neque vero praedictis tantum limitibus circumscribitur delegata jurisdictio Episcopi in Regulares, sed longe ulterius protenditur. Etenim coercitioni Episcopi fiunt obnoxii Regulares excipientes Confessiones secularium sine accepta ab Episcopo facultate, contra decretum Tridentini *sess.23. cap.* 15. *de reform.* Item excipientes Confessiones Monialium, etiam suo Ordini subjectarum, sine praevia Episcopi approbatione, juxta Constitutionem 18. *Gregorii XV. Bullar.31. tom.* et juxta Constitutionem 10. Clementis X. §.4. *Bullar. tom.* 7. *p.*30. Hi enim Pontifices justis, gravibusque de causis, quas refert *Fagnanus in Cap. Cum Cappella*, *de privil.* hoc disciplinae caput statuerunt, ut, quamvis Praelati Regulares Sacerdotibus Regularibus sibi subjectis, etiam ab Episcopo non approbatis, et sine illius licentia facultatem tribuant excipiendi Confessiones suorum collegarum Regularium, minime tamen valeant Monialibus sui Ordinis, quantumvis eorum gubernio subjectis, inconsulto Episcopo, et sine illius approbatione, Confessarios ordinarios, aut extraordinarios deputare: ut videre est in citatis eorum Constitutionibus; quae licet in Hispaniarum regnis suspensae fuerint in vim cujusdam Brevis *Vrbani* Papae VIII. relati apud *Lezanam consult.* 40. *n.*116. in aliis tamen Orbis Catholici regionibus, pro quibus ejusmodi Brevia suspensiva non prodierunt, omnimodae executioni demandari debent, quemadmodum Vltramontani etiam Scriptores fatentur, *Thomassinus de veteri et nova Ecclesiae disciplina part.*1. *lib.*3. *cap.*40. *n.*7. Van Espen *Iuris Ecclesiastici tom.*2. *tit.*6. *de Sacram. Poenit. num.* 21. Cabassutius *in Theor. et Prax. Iuris Canon. lib.*1. *cap.*11. *n.*18. Genett. *in in Theologia Moral. tom.* 4. *tract.* 6. *de Sacram. Poenit. cap.* 8. Natalis Alexander *in Theologia dogmat. et Moral. lib.*2. *de Sacram. Poenit. art.*10. *regul.* 7.

X. Ad idem rerum genus pertinent ea, quae sequuntur. Sacra Tridentina Synodus *sess.* 25. *c.*10. *Regular.* provide constituit, ut Superiores etiam Regulares Monialibus sibi subditis Confessarium extraordinarium bis, aut ter in anno offerre tenerentur. Sed, quoniam hujusmodi Confessarius semper ex ipso Superioris Regularis Ordine deligebatur, idque pusillos forte mulierum animos in graves saepe angustias conjiciebat, sub *Innocentio* Papa VIII. post diuturnum examen circa plura disciplinae capita, quae pro Hispaniarum regnis definienda, aut stabilienda proponebantur, habitum in Congregatione particulari ad id deputata, cui nos, tunc in minoribus constituti, Secretarii officium praestitimus, hoc etiam constitutum fuit, ut Superiores Regulares Monialibus sibi subjectis semel saltem in anno Confessarium extraordinarium deputarent Presbyterum aliquem ad id approbatum, secularem, vel alterius Ordinis Regularem: quod si id ab ipsis negligeretur, tunc Episcopi, pro sui arbitrio, et conscientia deputationem hujusmodi facere valerent, nec illa quovis titulo aut praetextu a Superioribus Regularibus impediri posset: ut videre est in litteris Apostolicis ab *Innocentio* XIII. editis, quarum initium est *Apostolici ministerii*, quasque deinceps a *Benedicto XIII.* in forma specifica confirmatas, nos ipsi ad Supremum Pontificatum assumpti, in hac parte, et universum Orbem Catholicum expresse extendimus, et ampliavimus per nostram Constitutionem, quae in-

cipit *Pastoralis curae*, quaeque extat *tom.2.Bullarii nostri num.* 56.

XI. Vtque alios aliquot casus enumerando exequamur, in quibus Regulares subjecti sunt Episcopis tamquam Sedis Apostolicae delegatis, omittendi non sunt renuentes accedere ad publicas Processiones, contra decretum Concilii Tridentini *sess.25.c.13.de Regular.* Praedicantes in Ecclesiis suorum Ordinum, Episcopo contradicente, vel non petita ab eo benedictione, aut in alienis Ecclesiis sine ejusdem Episcopi licentia, contra decreta ejusdem Tridentini *sess. 5. c.2. de reform.et sess.24. cap.4.* ac citatam Constitutionem *Inscrutabili* Gregorii XV. Non servantes interdictum ab Episcopo latum, aut dies festos ab Episcopo indictos, vel recusantes promulgare censuras, jussu Episcopi denuntiandas, contra decretum *sess.25.c.13. de Regular.* Conferentes litteras dimissoriales, aut Ordines suis subditis secularibus, contra decretum *sess. 23. cap.* 10. Publice docentes, non emissa prius Fidei professione coram Episcopo loci, ad normam Constitutionis *Pii IV.* editam anno 1564. Graviter delinquentes in administratione cujuslibet Sacramenti, quemadmodum expresse sancitum fuit a *Gregorio XV.* in eadem Constitutione *Inscrutabili* §.4.Notorie, et cum scandalo delinquentes extra claustra: hi quippe, juxta Constitutionem *Clementis VIII.* editam 8. Martii 1596. puniri possunt ab Episcopo, nisi Superior Regularis, ab Episcopo admonitus, intra ei praefixum ab eodem Episcopo tempus, illos punierit, et de punitione Episcopum certiorem fecerit.Delinquentes in personam ipsius Episcopi, ejusque jurisdictionem impedientes, juxta decretum sacrae Congregationis Concilii, a *Gregorio XIII.* approbatum, de quo *Fagnanus in cit. Cap. Grave*, *n.* 76. Transgredientes decretum ab *Alexandro VII.* editum die 27. Septembris 1659. quo privilegia concessa Praelatis, Episcopo inferioribus, quoad usum Pontificalium, intra certos terminos coarctantur, et locorum Episcopis potestas datur, decreti transgressores censuris coercendi. Praesumentes dare habitum sui Ordinis mulieribus Tertiariis, non collegialiter viventibus, inconsulto Episcopo: privilegia enim, que ad id faciendum olim Regulares habuerant, ita hodie sunt limitata, ut nulli queant habitum praedictum conferre sine licentia Episcopi; ad quem pariter pertinet praemittere examen conditionum, quas sacrae Vrbis Congregationes in mulieribus exigunt, quae inter praedictas Tertiarias cooptari petunt: de qua re pluribus nos disseruimus *in nostra Instit.* 29. ubi ediximus, Regularibus, priusquam a loci Ordinario facultatem obtineat, de qua est sermo, onus incumbere haec rite probandi: primo scilicet, se privilegium habere a Sede Apostolica concedendi sui Ordinis habitum foeminis non collegialiter viventibus; secundo, foeminas habitum actu petentes, esse probatae vitae, bonisque moribus praeditas: tertio, eas suae aetatis annum agere quadragesimum: quarto, tot annuos reditus ex propriis bonis percipere, quot sunt ad earum alimoniam necessarii: quinto denique, non cum aliis eas cohabitare, quam cum personis in primo tantum consanguinitatis,vel affinitatis gradu sibi conjunctis: aliqua vero ex his conditionibus deficiente, debet Ordinarius petitam licentiam denegare. Quae omnia *in praedicta nostra Institutione* praescripta, jam antea expensa a nobis pariter fuerant; occasione cujusdam causae *Mazarien.* sacrae Congregationi Concilii, cujus Secretarii munere tunc temporis fungebamur, propositae, et decisae 10.Maii 1727. *Thesaur. Resolut. tom.4. pag.*55.

XII. Sed taedet jam cetera prosequi, in quibus Regulares delegatae subjacent Episcopi jurisdictioni. Qui singula exacte, et minutissime descripta videre desiderat, citatos legat *Chokier*, et *Fagnanum*. Interim nos concludimus, integrum esse Episcopo in Synodalibus Constitutionibus hanc suam exerere delegatam auctoritatem in Regulares, et quandoque expedire, ut id faciat, ad illos continendos in officio, et irrepentes abusus cohibendos.

CAPVT XVI.

Modus adhibendus in Constitutionibus respicientes Regulares.

ETsi Regulares non ignorent, se in praedictis casibus Episcoporum subdit jurisdictioni; quum tamen in Synodalibus Constitutionibus se tangi sentiunt, eas multis nominibus impugnare conantur: quod a longa ejusmodi rerum experientia edocti sumus. Sinodales decretum quandoque incusant, eo quod ita conceptum sit, ut videatur plus juris Episcopo tribuere, quam ei competat: reclamant aliquando adversus decreti verba, eo quod ordinariam potius, quam delegatam jurisdictionem, vi-

deantur Episcopo asserere: conqueruntur interdum, aliquid in Synodo esse universim, et veluti per modum regulae statutum, quod solum in certis et peculiaribus facti circumstantiis poterat ab Episcopo decerni, ne secus Regularium privilegia violaret. Operae autem pretium erit haec omnia opportunis exemplis explicare.

II. Episcopus Midensis in sua prima Constitutione Synodali, excommunicationis vinculo ipso facto innodatum voluit, et pronunciavit quemcumque sive secularem, sive Regularem, quovis modo exemptum, qui sine sui auctoritate, et licentia, quodcumque Sacramentum administraret personis secularibus, aut alia ratione in cujuslibet Sacramenti administratione delinqueret. Conformis profecto videbatur hujusmodi Constitutio superius indicatae sanctioni *Clementis V. in Clem.* 1. *de privileg.* ubi anathemate percelluntur Regulares Sacramentum Eucharistiae, aut extremae Unctionis, sive Clericis, sive Laicis administrantes, vel *Matrimonia solemnizare*, hoc est, ut ibidem explicat Glossa, solemnem benedictionem conjugibus impertiri praesumentes, sine licentia Parochi. Cohaerere pariter videbatur laudatae Constitutioni 18. *Gregorii XV. in cujus* §. 4. Episcoporum coercitioni supponuntur Regulares sine legitima facultate se se ingerentes in iis, quae pertinent ad animarum curam, aut quodlibet Sacramentum ministrantes absque praevia approbatione, et licentia.

III. Sed, quamquam haec ita se habeant, attamen praedicta Constitutio, verbis nimium indefinitis concepta, acriter fuit a Regularibus impugnata, ob rationes, quas subnectimus. Summus Pontifex *Paulus IV.* in sua Constitutione impressa in Bullario *Rodriquez*, permisit Fratribus Minoribus distribuere sacram Eucharistiam in suis Ecclesiis omnibus Christifidelibus illam petentibus, sola excepta die Paschatis Resurrectionis Dominicae. Ejusmodi privilegium, confirmatum a *S. Pio V.* ad omnes Regulares, *per communicationem*, ut ajunt, extensum est. Verum, quia *Eugenius IV.* in sua Constitutione *Fide digna*, 24. *pag.* 33. *tom.* 3. *part.* 3. *Bullar.* jampridem declaraverat, tempus Paschale, intra quod integrum est Fidelibus annuae perceptionis Eucharistiae praecepto satisfacere, non unius, sed quindecim dierum spatio, hoc est a Dominica Palmarum ad Dominicam in Albis, intercludi, dubitatum fuit, an sub limitatione praefati privilegii, Regularibus concessi, sola intelligenda esset dies Paschatis, an potius omnes comprehenderentur praedicti quindecim dies. Controversia, de qua plura *Diana tom.* 2. *edit. coord. de Eccles. Commun. resolut.* 17. *usque ad* 24. Lezana *Oper. tom.* 2. *verb. Eucharistia quoad Regulares num.* 2. et Tamburin. *de jur. Abbat. tom.* 2. *disp.* 3. *quaest.* 3. *n.* 2. et 3. saepius discussa fuit in sacra Congregatione Concilii, quae censuit, sola die solemnitatis Paschatis, absolute prohiberi Regulares, ne Eucharistiam in suis Ecclesiis porrigant secularibus, etiamsi isti jam antea annuae Communionis praeceptum in propria parochia impleverint: aliis vero diebus impediri non posse, quominus illam distribuant, modo seculares, Eucharistico pane in eorum Ecclesiis refecti, non se solutos arbitrentur ab obligatione illum percipiendi a proprio Sacerdote. Ex multis, quae proferri possent, duo seligimus sacrae Congregationis decreta. Primum prodiit in causa *Burdigalen.* 9. Julii 1644. iterumque confirmatum fuit in una *Senonien.* 11. Junii 1658. *lib.* 19. *decretor. pag.* 54. cujus verba sunt: *Sacra Congregatio Concilii, post maturam discussionem, censuit, Archiepiscopum Burdigalensem non posse prohiberi Regularibus habentibus privilegia Apostolica, ut a Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusive non valeant ministrare personis secularibus Sacramentum Communionis; posse tamen iisdem prohibere, ut personis secularibus die Paschatis non administrent dictum Eucharistiae Sacramentum, etiamsi dictae personae seculares satisfecissent praecepto Ecclesiae hac de re edito.* Alterum emanavit in causa *Mechlinen.* anno 1682. quod in sacrae Congregationis Actis ita legitur adnotatum: *Parochi loci Lovanii conquerentes sanctissimum Eucharistiae Sacramentum personis secularibus ministrari a Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis a Regularibus, et praesertim Societatis Jesu, praetextu privilegiorum, unde arguunt, juribus parochialibus praejudicium inferri, et Ecclesiae praeceptum eludi, quum non desint falso asserentes, se in Ecclesiis Regularium illi satisfecisse; libellum porrexerunt Sanctissimo Domino nostro, ut hisce malis occurreret, vetando Regularibus, ne praefato tempore dictum Sacramentum audeant ministrare. Quum autem Sanctitati suae placuerit ad sacram Congregationem Concilii remittere hujusmodi preces, Patri Procuratori provinciae Belgicae Societatis Jesu successive com-*

municatas, *proponitur dubium*: *An Patres Societatis Jesu, aliique Regulares possint ministrare sanctissimum Eucharistiae Sacramentum personis secularibus a Dominica Palmarum usque, et per totam Dominicam in Albis. Cui dubio die 31. Januarsi ejusdem anni 1682. responsum fuit affirmative, excepto die Paschatis; ita tamen, ut in aliis diebus sumentes Eucharistiam, a Regularibus intra duas hebdomadas Palmarum, et Paschatis, non satisfaciant praecepto.*

IV. Jam vero hisce decretis, saepius a sacra Congregatione renovatis, etiam die 14. Januarii 1736. in causa *Suessana Iurium parochialium*, de qua *in Thesaur. Resolut. tom. 7. pag.* 161. *et* 181. aperte contraire, dicebant Regulares, praefatam Constitutionem Episcopi Midensis, cujus verba adeo generalia erant, ut viderentur liberam facultatem ipsis auferre etiam Eucharistiam in suis Ecclesiis qualibet anni die ministrandi. Et quia, Synodalis Constitutionis verbis rite expensis, justa deprehensa est Regularium querimonia; ideo sacra Congregatio Concilii die 24. Augusti 1686. eamdem Constitutionem corrigi, et reformari jussit.

V. Nullus autem Regularium querimoniae esset locus, si Episcopus illis interdiceret, ne solemni Dominicae Resurrectionis die ulli secularium sacram Eucharistiam audeant ministrare, aut si severissimis poenis eorum refrenaret insolentiam, qui eam falsam, nec certe tolerandam doctrinam in vulgus disseminarent, annuae scilicet Communionis praecepto posse Fideles in eorum Ecclesiis satisfacere: etenim haec propositio non solum est aperte contraria Decretali *Innocentii III. in Cap. utriusque sexus*, ejusdem Decretalis communi, usuque comprobatae acceptioni, verum etiam contradicit ipsismet Apostolicis, de quibus gloriantur, privilegiis: in his enim facultas fit Regularibus ministrandi in suis Ecclesiis sacram Eucharistiam personis secularibus, expresse, et nominatim excepta die Paschatis Resurrectionis Dominis, uti audivimus. Quare, quum circa annum 1639. quidam *Patritius Cahil*, Parochus Dublicensis, inter ceteras propositiones, quas a nonnullis Regularibus in Hibernia degentibus doceri, ac spargi audierat, et quarum judicium a facultate Theologica Academiae Sorbonensis postulavit, hanc etiam ab iisdem Regularibus prolatam ad eamdem facultatem detulisset: *Parochiani non tenentur in propria Parochia communicare in Paschate*: etsi Regulares, qui ceteroquin alias propositiones, de quibus accusabantur, unquam a se assertas negabant, hanc unam, consuetudo suorum privilegiorum obtentu, pro viribus nisi sint defendere; impedire nihilominus non valuerunt, ne eidem, haec, quam jure merebatur, inureretur censura: *Propositio falsa, scandalosa, et temeraria*: quemadmodum refertur in Opere inscripto *Collectio judiciorum etc.* edito Parisiis anno 1727. *pag.* 324. 329. et 356.

VI. Idem Episcopus Midensis in sua Synodali Constitutione octava expresse denuntiaverat, se nulli sive Secularium, sive Regularium, Ordines collaturum, qui non servasset temporum interstitia a Concilio Tridentino praescripta; a quibus an quempiam absolvendum Ecclesiae necessitas, aut utilitas exposceret, id, non a Praelato Regulari, sed a se fore dijudicandum, edixerat. Haec pariter Constitutio innixa videbatur Tridentino *sess.* 23. *c.* 11. *et* 13. *de reform.* quibus in locis soli Episcopo permittitur causam examinare, propter quam sit aliquis citius, quam jura requirant ad altiorem Ordinem promovendus. Fulcir[i] insuper videbatur pluribus decisionibus sacrae Congregationis Concilii, quae saepius censuit, a sacra Tridentina Synodo: soli Episcopo Ordines collaturo, nequaquam autem Praelato Regulari, litteras dimissoriales concedenti suo subdito Regulari, facultatem fieri, hunc, ex justa causa, ab interstitiorum lege eximendi. Ita quippe ab eadem responsum comperimus in *Nullius* 31. Junii 1597. *lib. 9. decreror. pag.* 18. in *Aquen.* mense Julii 1589. *lib. 6. decretor. pag.* 18. et in *N. N.* 12. Septembris 1609. *lib.* 11. *decretor. pag.* 65. Attamen, quia Sedes Apostolica, post Tridentinum nonnullis Regularium Ordinum Institutis privilegium concessit exemptionis ab interstitiis, idcirco sacra Congregatio, praedicta die 24. Augusti 1686. rescripsit, etiam hanc Constitutionem Synodalem Midensem, *esse reformandam quoad eos Regulares, qui habent privilegium concessum post Tridentinum.*

VII. Aliud rei, de qua agimus, exemplum spectat facultatem administrandi Sacramentum Poenitentiae. *Bonifacius VIII. in Cap. super Cathedram, de sepulturis, inter Extrav. commun.* statuit, non posse Regulares secularium Confessiones excipere, *sine licentia, gratia, et beneplacito* Episcopi, in cujus dioecesi commorantur, *Benedictus* vero IX. *in Cap. inter cunctas, de privilegiis*, pariter *inter Extravag. commun.* decre-

vit, Superiores Regulares debere quidem significare Episcopo, fuisse a se quosdam sui Ordinis Fratres deputatos ad audiendas secularium Confessiones, non tamen teneri eorumdem Fratrum nomina exprimere, nec certum numerum designare; voluitque insuper, ut, nisi Episcopus intra triduum ad Confessiones excipiendas approbasset, quos Praelatus Regularis ita confuse eidem significaverat, iidem nihilominus possent Sacramentum Poenitentiae, auctoritate Apostolica, secularibus administrare. Verum hanc *Benedicti XI.* sanctionem abrogavit *Clemens V. in Clement. Dudum, de sepulturis*, restauravitque Constitutionem editam a *Bonifacio VIII.* quam denuo renovavit Tridentinum *sess.* 23. *c.* 15. *de reform.* edicens, nulli Regularium fas esse secularium, etiam Sacerdotum, Confessiones excipere sine Episcopi approbatione. Hanc porro approbationem, seu licentiam, posse ab Episcopis concedi Regularibus ad certum tempus, et limitari ad certum dumtaxat genus personarum, diserte declararunt *Clemens X.* in sua Constitutione 10. §. 4. *Urbanus VIII.* in suis Apostolicis litteris in forma Brevis, anno 1639. datis in causa moti litigii inter Cardinalem *Sandovalem*, et Regulares illius dioecesanos. *Innocentius XIII.* in sua Constitutione super Ecclesiastica disciplina in Regnis Hispaniarum, edita die 13. Maii 1723 et confirmata a *Benedicto XIII.* die 23. Septembris 1724. alia Constitutione, quae extat in Appendice ad Concilium Romanum anni 1725. atque opposita doctrina, quam Regularium plerique venditabant, proscripta est ab *Alexandro VII.* qui, teste *Cabassutio in theor. et prax. Jur. Canonic. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 13. die 30. Januarii 1659. hanc propositionem: *Non possunt Episcopi limitare, seu restringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad Confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare*: declaravit *falsam, temerariam, scandalosam, et erroneam*, quae omnia videri possunt *in nostra Instit.* 86.

VIII. His ita per Tridentinum Concilium, et per Apostolicas Constitutiones decretis atque firmatis accesserunt opportunae declarationes dubiorum, quibus vexari non destitit sententia textus, licet plana, et aperta, tum ipsius Concilii, tum praedictarum Constitutionum; de quibus declarationibus a nobis fusiore calamo actum est *in citata nostra Instit.* 86. Accesserunt acquiescentiae significationes solemniter editae Superioribus Ordinum Regularium, qui et agnoverunt, et ultro acceptarunt quaecumque decreta fuerant circa necessariam Episcopalem approbationem, ubi Regulares excipere velint secularium Confessiones, seque praemissis legibus teneri, propria subscriptione professi sunt; ut accidit Parisiis in solemni actu, relato per extensum *in tom.* 3. celebris Collectionis Judiciorum *pag.* 45. Post haec omnia, quis crederet, aliquod reluctantiae, et contradictionis germen excipiendum superfuisse? Et tamen ita se res habuit. Notae sunt Anglicanae Ecclesiae calamitates post illius regni separationem a Catholica unitate ac Fide; et satis compertum est, quanta curarum et solicitudinum mole Apostolica Sedes operam dederit, ut pauci Catholici, qui ibidem relicti sunt, in sanctae Religionis integritate permanerent, et quot, in eum finem Ecclesiastici regiminis formas atque rationes excogitare debuerit, donec Ven. Servus Dei *Innocentius* Papa XI. per suas litteras in forma Brevis, anno 1688. editas, id tandem constituit, ut res Vicarii Apostolici, Episcopali charactere insigniti cum titulis Ecclesiarum in infidelium partibus existentium, per diversas illius regni regiones opportune divisas constituerentur, qui Catholicorum in iis degentibus spirituale regimen gererent. Adversus hosce Vicarios Apostolicos controversiam excitarunt Missionarii Regulares, contendentes, Confessariorum ministerium a se exerceri posse erga seculares personas, absque illorum approbatione; tum quia eorumdem auctoritas, rigorose loquendo, ordinaria dici nequit; tum quia Conciliaria decreta, et Apostolicae Constitutiones de Episcopis Ordinariis locorum verba faciunt, tum denique quia retroactis temporibus ipsi Regulares Missionarii, annuentibus Romanis Pontificibus, et praesertim *Urbano* Papae VIII. secularium Confessiones exceperant sine approbatione Superioris Ecclesiastici, quantumvis Episcopi titularis. De hac controversia non semel actum est in Congregationibus Urbis: quumque in ipsis animadversum fuerit, Apostolicos ejusmodi Vicarios deputatos fuisse, et adhuc deputari cum iis facultatibus, *quibus Ordinarii in suis civitatibus, et dioecesibus utuntur*, ex eo autem, quod, certis concurrentibus circumstantiis, permissum fuerat, non recte inferri quid obtinere debeat, quum immutatus fuerit rerum status: iteratis vicibus decretum fuit, Regulares Missionarios non posse secularium Confessiones audire, nisi impetrata prius approbatione a Vica-

riis Apostolicis, quibus nempe subjecti esse debebant in concernentibus curam animarum, et Sacramentorum administrationem. Atque haec decreta Apostolica auctoritate confirmata fuerunt tum olim ab *Innocentio XII.* per litteras in forma Brevis data die 5. Novembris *1696.* tum etiam a nobis ipsis per similes litteras datas die 2. Septembris 1745.

XI. Non defuit tamen, qui in tuenda, exercendaque hac in re Episcopali auctoritate, modum excederet. Episcopus quidam sibi licuisse autumabat, in suis Synodalibus Constitutionibus prohibere, ne ullus Regularium, etsi ceteroquin a se approbatus, accederet ad domum secularium aegrotantium, eorumdem Confessiones inibi exciperet, sine speciali licentia Parochi proprii ejusdem aegrotantis. Displicuit haec Constitutio Regularibus, eo quod ea non tam imminui, quam prorsus ipsis auferri videretur facultas audiendi secularium Confessiones; neminem quippe facile reperiri, ajebant, qui velit sanus Confessarium eligere, a quo nequeat aegrotans, et mox fortasse decessurus, Sacramentalem absolutionem obtinere: suas proinde adversus decretum querelas ad sacram Congregationem Concilii detulerunt; eaque, sive ob praedictam rationem, sive potius ne aegrotantes privarentur solatio peccata sua aperiendi Confessario, quem optarent, die 14. Decembris *1658.* Synodalem Constitutionem ita temperandam censuit, ut liberum quidem esset Regularibus, jam ab Episcopo approbatis, accedere ad domos secularium morbo laborantium, ibique Sacramentum Poenitentiae iisdem administrare, hac tamen adjecta lege, ut tenerentur exceptae Confessionis attestationem, in schedula scriptam, in eadem domo relinquere, qua certior fieret Parochus de peracta ab infirmo Sacramentali Confessione, ut tuto deinde posset cetera Sacramenta eidem conferre.

CAPUT XVII.

Aliae exponuntur earumdem querelarum causae.

HAec de prima querelarum causa. Alteram, quam, non decretum, sed potius decreti verba interdum Regularibus suppeditant, unicum patefaciet exemplum. Sacrum Concilium Tridentinum *sess.25. c.1. de Regular.* praecipit. *Ut omnes Regulares, tam viri, quam mulieres, ad Regulae, quam professi sunt, praescriptum, vitam instituant, et componant.* Hinc autem factum est, ut nonnulli Episcopi non dubitaverint, hanc Tridentini sanctionem in suis Synodis renovare, idemque, ac totidem fere verbis iterum decernere. Enimvero, quum Episcopi, in sua quilibet dioecesi, sacrorum canonum custodiam habere, atque in id potissimum incumbere debeant, ut quotquot Deo devincti, atque Ecclesiae obsequiis sunt specialiter mancipati, canonum statuta religiose custodiant; ad eos quoque pertinet invigilare, ut Regulares ad Regulam, quam professi sunt, suam vivendi rationem componant. Atque, ut missa faciamus quamplurima Provincialia Concilia, quae, ante concessam Regularibus exemptionem ab Episcopi jurisdictione, exactam propriae Regulae observationem iisdem et commendarunt, et statutis in transgressores poenis districte praeceperunt, Synodus Provincialis Bituricensis, anni *1336. tom.7.* Collectionis *Harduini col.169.* quamvis non minus, quam Dioecesana, jurisdictione careret in Regulares, nihilominus *c.1.* ait: *Statuimus, praecipimus, et ordinamus, quod Religiosi, cujuscumque status fuerint, Capitulum Ne in agro, et alias Decretales editas super Regularibus Institutis, et Constitutiones inviolabiliter custodiant, et observent.* et Synodus Burdigalensis, habita post Tridentinum anno nimirum *1583. tom.10.* Collectionis *Harduini col.1366. c.25.* inquit: *Superiores, atque Praepositi omnium monasteriorum, et Ordinum omnem curam, et diligentiam adhibeant, tam in Capitulis Provincialibus, quam in monasteriorum, etiam commendatorum, visitationibus, ut ipsorum inferiores, ac subditi, ex praescripto suae professionis vitam instituant, et paupertatis, castitatis, obedientiae, ac, si quae sunt alia, cujusvis monasterii peculiaria vota, et praecepta, fideliter, et inviolate observent.* Sed, quamquam haec nemo inficiari audeat, attamen saepius a Regularibus accusatum est verbum illud *praecipimus*, seu *statuimus*, in Synodalibus Constitutionibus usurpatum; eo siquidem denotari dicebant ordinariam Episcopi in ipsos auctoritatem, et jurisdictionem, et non meram custodiam atque vigilantiam super observatione eorum, quae aut a Jure communi, aut a Pontificis Constitutionibus, quae a propriis cujusque Ordinis Institutis, sunt Regularibus injuncta. Quapropter sacra Congregatio Concilii justam agnoscens Regularium querelam, verbum illud *praecipimus*, seu *statuimus*, nedum a Dioecesanae, verum etiam a

Provincialis Synodi Constitutionibus jussit expungi, et decretum in hunc modum reformari: *Intelligant* Regulares, *se teneri ad Regulae, quam professi sunt, praescriptum vitam instituere*: sicuti testantur *Fagnanus in Cap. Quod super his, num. 25. de majorit. et obed.* et Matthaeucc. *de official. c. ultim. n. 3. et seq.*

II. Tertiam demum occasionem impugnandi Synodalia statuta, quam a Regularibus inde arripi diximus, quod nimirum generatim, atque instar regulae tradant, quae in peculiaribus facti circumstantiis unice determinari possunt, duo demonstrabunt exempla. Summus Pontifex *Clemens VIII.* die 15. Martii 1596. praevio consilio sacrae Congregationis Concilii, sancivit, non licere Praelato Regulari litteras dimissoriales concedere suis subditis Regularibus ad Ordines suscipiendos a quocumque Antistite, sed teneri illas dirigere ad Episcopum dioecesanum, in cujus scilicet dioecesi degit Regularis Ordinibus initiandus: si vero Episcopus dioecesanus abfuerit, aut non sit Ordinationem habiturus, tunc permisit Praelato Regulari suos subditos dimittere ad quemcumque Antistitem, dummodo non in fraudem, hoc est de industria, litteras dimissoriales illis dare distulerit ad tempus, quo praevidebat dioecesanum Episcopum abfuturum, aut Ordinationem non habiturum; quod quidem multis de causis quandoque fieri contigit, et praecipue ut Regularis, ad Ordines promovendus, qui, juxta ejusdem *Clementis VIII.* sanctionem, suae scientiae experimentum subire debet coram Episcopo, a quo Ordines petit, declinet examen, quod ab Episcopo dioecesano severius institui novit.

III. Hoc decreto, de quo nos prolixe tractavimus *in nostra Instit. 23.* suffulti aliquot Episcopi, in suis Constitutionibus absolute illicitas pronunciarunt Ordinationes Regularium, qui, quum tempus imminet Ordinationis, e loco recedunt, ubi antea degebant, et ad alteram commeant dioecesim, a cujus Episcopo Ordines suscipiunt, et paulo post ad pristinum locum redeunt: omnes quippe praedictae circumstantiae recessus, et reditus, vehementem inducunt praesumptionem fraudis, quam abesse voluit *Clemens VIII.* ut Regulares ab alieno Episcopo, et non a proprio loci, in quo commorantur, licite Ordines suscipere valeant. Enimvero, si minor, aut mulier, e patria recedat, alio se conferat, ibique aliter, quam patriae leges requirant, contractum ineat, ac stipulatione sequuta, in patriam se recipiat, id in fraudem statuti in patria vigentis factum praesumitur, juxta ea, quae allegantur a Rota *decis. 17. num. 17. et seq. part. 13. recen.*

IV. Et nihilominus sacra Congregatio Concilii, ejusmodi Episcoporum Constitutionibus ad trutinam positis, in causa *Neapolitana* die 5. Septembris 1682. censuit, non posse in re praesenti universalem regulam constitui, sed judicium eliciendum esse ex peculiaribus facti circumstantiis: quamvis enim ex iis, quae enarravimus, vehemens oriatur fraudis praesumptio, haec tamen praesumptio aliis contrariis praesumptionibus debilitari, et elidi potest. Etenim, quod attinet ad ipsos subditos Regulares, Ordinibus initiatos, hi facile se excusare valent praetextu obedientiae debitae suis Superioribus; a quibus alio se conferre, et paulo post ad priorem conventum jussi sunt redire, quin rationem sciant, propter quam id fuerit ipsis imperatum: Superiores vero statim obtendunt necessitatem monasterii, quod brevem tantum, et non diuturnam exigebat permanentiam illius Religiosi, quem illuc miserunt. Quamvis autem ejusmodi excusationes interdum falsae sint in oculis Dei hominum corda perscrutantis, non tamen illico falsae probari queunt in foro Ecclesiae. Quamobrem integrum quidem erit Episcopo laudatam *Clementis VIII.* sanctionem suis Synodalibus Constitutionibus inserere, ejusque exactam observationem Regularibus indicere, atque inculcare, quod in plerisque Diaecesanis Synodis tam Italiae, quam Galliae, prudenter factum refert *Hallier de sacris Ordinat. part. 1. sect. 5. c. 3. art. 8. §. 1.* fas etiam erit eidem illicitam quandoque pronunciare Ordinationem Regularis, quem ex specialibus facti circumstantiis cognoscat vere in fraudem e sua dioecesi abiisse, ut alibi Ordines reciperet; licebit praeterea universim declarare, Regularium e dioecesi discessiones, imminente Ordinationis tempore, et subitas ad eamdem regressiones, postquam alibi sunt Ordinibus initiati, nunquam carituras fraudis suspicione: verum, propter indicatas rationes, cavendum ei erit, ne generatim, et veluti per modum regulae, illicitas, et fraudolentas statuat habendas omnes omnino Ordinationes Regularium e sua dioecesi discedentium, et post susceptos ab alio Episcopo Ordines iterum in eamdem se se recipientium.

V. Alterum ejusdem rei haud absimile exem-

plum nobis exhibet facultas praedicandi, in Synodalibus Constitutionibus nimium quandoque Regularibus limitata. Evangelicae praedicationis ministerium Episcopis praecipue esse concreditum, nemo dubitat. Apostolis quippe, in quorum vices, et munus Episcopi successerunt, Christus Dominus, caelos concessurus, peculiarius praecipit: *Euntes in mundum universum, praedicate Evangelium omni creaturae*: quod illi ideo districte ad se pertinere existimarunt; ut cetera potius Apostolatus munia, quam praedicationis officium, aliis committenda duxerint, quum *Act.6.* agentes de Diaconorum electione, discipulorum multitudini dixerunt: *Non est aequum, nos derelinquere verbum Dei, et ministrare mensis. Considerate ergo, fratres, viros ex vobis bonis testimonii septem, plenos Spiritu Sancto, et sapientia, quos constituamus super hoc opus. Nos vero orationis, et ministerio verbi instantes erimus.* Hinc Apostolus Paulus 1. *ad Corinth.* 1. de se ait: *Non misit me Christus baptizare, sed evangelizare*: et ad Timotheum scribens *epist.2.c.2.* eum ad praedicationis opus, tamquam sui muneris praecipuum, hortatur inquiens: *Praedica verbum, insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina.* Persuasum id fuit sanctissimis Ecclesiarum Praesulibus, qui non solum praedicationis ministerium per semetipsos religiose explebant, sed illud recensentes inter proprias, et peculiares Pastoris curas, nullum, ne Presbyterum quidem, coram se e suggestu praedicare permittebant, nisi raro admodum, atque ex sui jussione, et singulari quadam delegatione. Colligimus hoc ex *Possidio* de *Augustino in ejus Vita c.5.* narrante, eum a *Valerio* Hipponensi Episcopo deputatum fuisse ad sui loco concionandum, *contra usum, et consuetudinem Africanarum Ecclesiarum*, ubi solus Episcopus praedicandi officio fungebatur. *Chrysostomo* itidem eximiae, et singulari laudi vertit *Palladius*, quod nondum Episcopus factus, *vices Episcopi ageret in praedicatione verbi Dei*. At insequentibus seculis Episcopi, sive aliis curis nimium distenti, si praedicationis muneri rite obeundo impares, illud etiam coram se peragendum alii demandare passim consueverunt: quocirca Patres Concilii Valentini III. anni 855. *can.16.* se se mutuo ad verbi ministerium excitantes, novaque lege adstringentes, illud vel per se, vel per alium ministrare, sibi invicem permiserunt, ajentes *tom.5.* Collectionis *Harduini col.94.* *Ut unusquisque nostrum sive per se, sive per aliquem, vel aliquos ex Ministris Ecclesiae fideliter doctos, ita verbum praedicationis tam in urbe, quam foris in plebibus exhibeat, ut omnino eis admonitio, exhortatio salutaris deesse non possit*: eamdemque permissionem praedicandi per idoneum subtitutum, Episcopis fecerant *Ludovicus Pius Capitular. lib.1. cap.103.* inquiens: *Episcopos monemus, ut sive per se, sive per Vicarios, pabulum verbi Divini sedulo populis adnuntient.* Non proinde tamen unquam Episcopi penitus subtracti fuere ab onere verbum Dei ore proprio annunciandi: id siquidem, utpote a Christo Domino eorum humeris impositum, nunquam a se abjicere valent, juxta doctrinam D. *Thomae 3. part. quaest.67. art.2. Ad primum*, ubi haec habet: *Utrumque officium, scilicet docendi, et baptizandi, Dominus Apostolis injunxit, quorum vicem gerunt Episcopi; aliter tamen, et aliter. Nam officium docendi commisit eis Christus, ut ipsi per se illud exercerent, tamquam principalissimum. Unde et ipsi Apostoli dixerunt Act. 6. Non est aequum, nos relinquere verbum Dei, et ministrare mensis. Officium autem baptizandi commisit Apostolis, ut per alios exercendum. Unde et Apostolus dicit 1. Corinth. 1. Non misit me Christus baptizare, sed evangelizare: et hoc ideo, quia in baptizando nihil operatur meritum, et sapientia Ministri, sicut in docendo*: sed tunc solum libertas illis data est, aliorum opera, et ministerio uti, quum ipsi legitimo, detenti impedimento, Evangelici verbi panem suis ovibus frangere nequeunt: quod luculenter explicavit *Innocentius III.* in Concilio Lateranensi *cap.* 10. relato *in Cap.15. de Offic. Ordinar.* ubi ait: *Quum saepe contingat, quod Episcopi propter suas occupationes multiplices, vel invaletudines corporales, aut hostiles incursus, seu occasiones alias (ne dicamus defectum scientiae, quod in eis reprobandum est omnino, nec de cetero tolerandum) per se ipsos non sufficiunt ministrare verbum Dei populo, maxime per amplas dioeceses, et effusas: generali Constitutione sancimus, ut Episcopi viros idoneos ad sanctae praedicationis officium salubriter exequendum assumant, potentes in opere, et sermone, qui plebes sibi commissas, vice ipsarum, quum per se iidem nequiverint, solicite visitantes, eas verbo aedificent, et exemplo*: et magis diserte Tridentinum *sess. 5. cap. 2. et sess. 24. cap. 4. de reform.* quibus in locis definivit: *Praedicationis munus esse E-*

piscoporum praecipuum, *eosque teneri per se ipsos, si legitime impediti non fuerint, ad praedicandum sanctum Jesu Christi Evangelium*. Cui decreto inhaerens S. Carolus Borromaeus, *in sua prima Synodo Provinciali Act. Eccles. Mediol. part.* 1. *pag.* 2. ita Episcopos est alloquutus: *Nos Auctoritatem sacrosancti Tridentini Concilii Tridentini, et veterum Patrum sequuti, in Domino Episcopos hortamur, ut toto pectore in hanc curam incumbentes, greges sibi commissos ipsimet, praesertim in Ecclesia sua, verbo Dei pascant. Quod si levi de causa, ut quodam animi languore impediti, non fecerint, sciant, sibi praetermissi necessarii officii Judici Deo praecipue rationem esse reddendam. Sin autem se interdum vere impeditos cognoverint, per viros idoneos, ex praescripto ejusdem Concilii deligendos hoc munus studiosissime populo praestent.*

VI. Hanc Episcoporum obligationem prae oculis habentes *Bonifacius* VIII. *Benedictus* XI. et *Clemens* V. certumque simul putantes, eidem, interdum saltem, ab Episcopo satisfieri, quum concesserunt Regularibus privilegium praedicandi in Ecclesiis suorum Ordinum, atque in communibus plateis, omnes unanimiter, primus quidem *in cit. Cap. Super Cathedram, de sepulturis*, alter *in cit. Cap. Inter cunctas, de privilegiis, inter Extravag. commun.* et Clemens V. *in Clem. Dudum, de sepulturis*, horam exceperunt, in qua ipsemet Episcopus praedicat, *vel coram se solemniter praedicare facit*; tunc enim in eadem civitate, seu oppido, quemlibet inferiorem silere jusserunt, nisi Episcopus ipse aliter judicaverit. Et recte quidem; etenim, quum solus Episcopus in sua dioecesi sit publicus Doctor, et Magister, indecens profecto est, ut, eo docente, quisquam discipulorum docere praesumat. Porro ad rem praesentem perinde esse videtur, sive ipsemet Episcopus magisterii cathedram conscendat, sive alium deputet, qui coram se e suggestu verba faciat: hic quippe tunc non reputatur merus coadjutor, et cooperator Episcopi in praedicationis officio, sicuti a citato Concilio Lateranensi ceteros nuncupatos audivimus, qui ad annunciandum Dei verbum ab Episcopo destinantur, sed videtur esse speciale instrumentum, quo praesens Episcopus utitur ad suos animi sensus suo populo manifestandos, eumque ad virtutem, et pietatem informandum.

VII. Jam vero nulla unquam in sacra Congregatione Concilii fuit difficultas circa prohibitionem factam Regularibus, ne ea hora in suis Ecclesiis conciones habeant, qua Episcopus per semetipsum praedicat; sed semper, et firmiter censuit, ejusmodi prohibitionem in suo robore permanere, atque ad unguem esse servandum. Ita quippe respondit in *Pacen.* 26. Aprilis 1607. *ad* 4. *dub. lib.* 89. *Positionum pag.* 170. *in Bituntina* 17. Februarii 1629. *lib.* 14. *decretor. pag.* 32. *in Brundusina* 10. Martii 1645. *lib.* 17. *pag.* 445. quin immo eadem Congregatio semper fuit in sententia, licere Episcopo concionem habere ad populum in qualibet suae dioecesis Ecclesia, etiamsi ad Regulares pertineat, juxta ea, quae congesta leguntur *tom.* 8. *Bullarii Ord. Praedicatorum*, editi ab *Antonio Bremond*, nunc ejusdem Ordinis Generali Magistro, *tit.* 5. *quaest.* 1. *n.* 37. Sed saepius quaestio agitata est super secunda prohibitionis parte, qua interdicitur Regularibus, ne praedicent, quando Episcopus *coram se solemniter praedicare facit*: quoniam, etsi eadem Congregatio olim respondisset, hanc quoque prohibitionem sustineri, attamen *Gregorius XIII.* vehementer dubitavit, an id esset usu receptum; sicuti adnotatum reperimus *in cit. lib.* 89. *Positionum pag.* 171. Enimvero, quum soleant Episcopi concionibus in sua Cathedrali interesse tempore Adventus, et Quadragesimae, si praedicta prohibitio vigeret, deberent regulares ab habendis in suis Ecclesiis concionibus abstinere eo potissimum tempore, quo Fideles illas audire solent, et hac de causa eorumdem Regularium Ecclesias frequentant. Haec autem ratio tantae efficacitatis visa est sacrae Congregationi Concilii, ut in allegata causa *Pacen.* 26. Aprilis 1607. dixerit, nulli quidem fas esse concionari, quando Episcopus ipse per semetipsum ad suum populum verba facit, sed nequaquam impediri posse Regulares, ne in propriis Ecclesiis conciones habeant, quando Episcopus *coram se solemniter praedicare facit*: at postmodum, eadem quaestione novo examini subjecta, in citata causa *Brundusina* 10. Martii 1645. eadem Congregatio mentem suam clarius explicans, declaravit, id esse intelligendum, quum Episcopus consuetis concionibus interest, quae per annum fieri solent: sed, si idem Episcopus *ex causa publica, convocatis Clero, Magistratu, et populo, coram se praedicare faciat*, tunc illi licere dixit, praecipere Regularibus, ut a praedicando abstineant, atque inobedientes poenis etiam censurarum coercere. Equidem omnes praedictae rerum circumstantiae viden-

tur efficere illam solemnitatem, quam jura requirunt, ut non liceat eodem tempore Regularibus praedicare: secus vero accidit, quum, tempore Adventus, et Quadragesimae, Episcopus concioni adest; tunc quippe non videtur Episcopus *facere coram se solemniter praedicare*, sed potius concionem audire, quae etiam eo absente haberetur.

VIII. Quoniam autem in Synodalibus Constitutionibus, seu Episcoporum edictis, non possunt omnia explicari, quae necessaria sunt ad discernendum, quandonam cum veritate, et proprietate sermonis dici possit, *quod Episcopus faciat coram se solemniter praedicare*; idcirco eadem sacra Congregatio Concilii, ad praecavendas lites, et discordias inter Episcopum, et Regulares, die 12. Julii 1687. censuit, posse quidem Episcopum in peculiaribus eventibus, in quibus opportunum reputet solemnem indicere concionem, coram se ab alio habendam, inhibere Regularibus, ne ea ipsa hora in suis Ecclesiis praedicent; minime tamen expedire, ut constitutione, seu edicto illis generatim praedicare prohibeat quotiescumque ipse *coram se solemniter praedicare faciet*: inde enim innumerae orirentur lites, an haec aut illa concio coram Episcopo habita, iis fuerit praedita qualitatibus, seu comites habuerit conditiones, quas sacra Congregatio Concilii ad ejusdem solemnitatem requiri declaravit. Fingite, Episcopum, sola motum curiositate celebrem quemdam Oratorem audiendi, eidem injungere, ut solemni quadam die in sua Ecclesia Cathedrali pium aliquod argumentum e suggesto exponat: atque, ad eumdem auditorum frequentia cohonestandum, Clerum convocare, Magistratum, et populum; nulla profecto tunc suberit justa causa prohibendi, ne in aliis Ecclesiis, praesertim Regularium concio fiat: et tamen hic casus sub generali constitutionis prohibitione comprehenderetur, a qua ceteroquin fuisset excipiendus.

FINIS TOMI PRIMI.